

SYDSLESVIGSK ÅRBOG 2014

Sydslesvigsk Årbog 2014

Dansk virke i grænselandet

Fuld fokus på Sydslesvig - hver dag

www.fla.de

FLENSBORG **A**VIS

... vi gør Danmark lidt større

SYDSLESVIGSK ÅRBOG 2014

UDGIVET AF SYDSLESVIGSK FORENING - SSF
NR. 54 - NOVEMBER 2014

Årbogen og adressebogen som pdf-fil på www.syfo.de under »downloads«

www.syfo.de
info@syfo.de

FORSIDEN:

Parlamentarisk aften i Berlin med bl.a. Folketingets formand Mogens Lykketoft og åbning af 1864-vandreudstillingen. På talerstolen også SSFs nye formand Jon Hardon Hansen. (Foto: Kasper Jensen)

Gintberg og Danmarks Radio optog 1. september et TV-show i den stopfyldte sal på Flensborghus. (Foto: SPT)

SSFs og GFs folketingstur i november 2013 med bl.a. modtagelse ved Folketingets præsidium på Christiansborg; her formandsbordet med Folketingets formand Mogens Lykketoft. (Foto: SPT)

BAGSIDEN:

Debatarrangementer om det danske mindretal, grænselandet og EU fyldte en del af SSFs og GFs program på Folkemødet på Bornholm i sommeren 2014; her fra et møde med nordiske Bertel Haarder og Svend Kohrt. (Foto: Tine Andresen)

---

*Redaktion: Jette Hanisch og Bernd Engelbrecht
Sydslesvigsk Preetsetjeneste - Dansk Generalsekretariat Flensborg
tlf. +49 461 14408-120, fax +49 461 14408-131 - spt@syfo.de
Redaktionsslut 15. oktober 2014
Sats, layout og tryk: Flensborg Avis A/S - ISNB 923 088*

Et udsyn 1864 - 2020

*Af SSFs formand
Jon Hardon Hansen*

2014 er ved at gå på hæld. Et år, hvor vi i Danmark og ikke mindst i vores dansk-tyske grænseland har lagt mange kræfter og ressourcer i at markere 150-året for slaget ved Dybbøl.

De mange arrangementer i den anledning kulminerede langfredag den 18. april på Dybbøl Banke, da Hendes Majestæt Dronning Margrethe og Hans Kongelige Højhed Prins Henrik nedlagde en krans ved mindestenen for de faldne på hin for den danske helstat så skæbnsvangre dag i 1864.

Den 2. slesvigske krig reducerede Danmark til en lilleputnation, der takket være folkeafstemningen i 1920 på en fredelig og demokratisk måde genvandt noget af det tabte land.

I forlængelse af afstemningerne i den nordlige del af Slesvig den 10. februar og den 14. marts i Mellemslesvig fødtes et tysk og et dansk mindretal på hver side af den nuværende grænse.

Mindretallene navigerer i dag uden de store problemer politisk, kulturelt og sprogligt ind og ud af flertallets døre, uden at opgive deres egen identitet, som ligestillede og fuldt ud anerkendte borgere med alle rettigheder og alle pligter i herbergsstaten.

Hvor langt vi her i grænselandet er fra de ulykkelige geopolitiske spændinger i Ukraine, hvor et russisk mindretal med militære midler vil løsrive sig for at oprette en ny stat, et nyt Rusland, er åbenlys for enhver.

Takket være den gensidige aftale mellem Danmark og Tyskland, de såkaldte Bonn-København erklæringer

Jon Hardon Hansen, formand for SSF (Foto: Kasper Jensen)

fra 1955, som fylder 60 år i 2015, hersker der i Nord- og Sydslesvig fred og fordragelighed.

På Dybbøl Banke formulerede dronning Margrethe sig på følgende måde: "På begge sider af grænsen gjorde man en oprigtig indsats for at skabe forsoning. Forsoningen var ikke givet - den skete ikke af sig selv. Men den skete."

Det er nøjagtig her, vi står nu, hvor gamle fjender er blevet venner. Ja, vi har bevæget os fra fjendskab til venskab.

Denne positive udvikling har danske og tyske i grænselandet brugt 150 år på at opnå. En udvikling, der er gået fra et mod hinanden, til et ved siden af hinanden, til et med hinanden for nu at nærme sig et for hinanden i naturlig forlængelse af ønsket om et tæt grænseoverskridende samarbejde.

Den forsoningspolitik, som Danmarks og Tysklands regeringer sammen med deres mindretal har haft succes med at udmønte i en forbilledlig fredsskabende grænselandsmodel, forpligter.

En forpligtelse, der handler om at påtage sig et medansvar for freden i Europa ud fra erkendelsen af, at en god mindretalspolitik sikrer freden på kontinentet, som synes truet af de mange separatistiske strømninger, der skaber konflikt mellem flertal og mindretal.

Budskabet om, at mindretalspolitik også er fredspolitik, har det tyske og det danske mindretal sammen med mindretalsunionen FUEN italesat i forbindelse med de fire parlamentariske aftener, som blev holdt i landdagen i Kiel, i den nordiske ambassade i Berlin, den danske menighed i Bruxelles og i Folketinget i København i anledning af markeringen af 150-året for 1864.

I erkendelsen af, at politiske konflikter sjældent løses militært, men ved hjælp af en konstruktiv dialog og politisk vilje, arbejder SSF, BDN og FUEN på at etablere et europæisk "Mindretalenes Hus" i Flensborg i C.C. Petersens

købmandsgård i Nørregade.

Et europæisk freds-, informations- og dokumentationscenter om mindretalsforhold. Et "Camp David", i hvilket stridende parter på neutral grund kan mødes for at informeres om og inspireres af, hvorledes man i det dansk-tyske grænseland har skabt en politisk model, der er med til at sikre fred i vores region.

Med velvilje ser politikere både i København, Berlin og Kiel på denne vision. En dag forhåbentlig også politikerne i Bruxelles.

Mindretalenes Hus er et projekt, der har modtaget Interreg 4 A-midler til udvikling af et indholdsmæssigt koncept. Endvidere har Kiel bevilliget penge til renovering og indretning af FUENs sekretariat i den tidligere købmandsforretning.

Må denne for Europa så vigtige fredsbevarende vision senest være realiseret i 2020, når det danske og tyske mindretal markerer 100-året for deres og grænsens eksistens.

Da ville de fire nationale mindretal og de to flertal nord og syd for grænsen sammen med FUEN have et udstillingsvindue, der viser, hvorledes det kan lade sig gøre, at hverken national, kulturel og/eller sproglig mangfoldighed udgør en trussel, men derimod en merværdi, der beriger en hel region.

Alt under overskriften: "Vi gør Danmark og Tyskland rigere samt Europa fredeligere!"

Valgt i november 2013 mødte SSFs nye formand Jon Hardon Hansen 5.f.h. og de andre fra Mindretalsrådet i Tyskland forbundsregeringens ligedeledes nye mindretalskommitterede Hartmut Koschyk 8. f.h. på et møde i Berlin i marts. (Foto: Mindretalssekretariatet)

2014 – et år med fælles budskab

Af SSF-generalsekretær
Jens A. Christiansen

150-året for krigen 1864 kom godt i gang. Såvel Danmark som Sydslesvig markerede dette ved mindehøjtideligheder, seminarer, udstillinger, bogudgivelser og politiske møder.

Folketinget gennemførte i samarbejde med det tyske mindretal i Nord-slesvig og det danske mindretal i Sydslesvig parlamentariske møder i Kiel, Berlin og København under overskriften "Det dansk-tyske grænseland – en inspiration for Europa". Arrangementerne ledsagedes af en vandreudstilling udarbejdet af Museum Sønderjylland, Sønderborg Slot med titlen "Fjendskab og forsoning – det dansk-tyske grænseland fra 1864 til 2014". Målgruppen var primært danske og tyske parlamentarikere.

Efter den traditionelle Oversøemarch den 6. februar løb allerede det første parlamentariske møde af stabelen samme aften i Slesvig-Holstens landdag. Hovedtalerne var Folketingets formand Mogens Lykketoft, Slesvig-Holstens landdagspræsident Klaus Schlie og landdagspræsident Franz Majcen fra Steiermark. Desuden talte BDNs formand Hinrich Jürgensen og SSFs formand Jon Hardon Hansen. Dernæst åbnedes vandreudstillingen ved overinspektør fra Sønderborg Slot Carsten Porskrog Rasmussen.

Baggrund for de parlamentariske møder var 1864-markeringen. Møderne skulle dog ikke overskygges af den historiske kulisse, men derimod fungere som platform for et fremadrettet politisk udsyn – fra krig og mindretalskonflikt til fred og respekt for national og kulturel mangfoldighed set i et europæisk lys.

Erfaringer fra den dansk-tyske

SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen.
(Foto: Martina Metzger)

grænseregion bygger ikke mindst på Bonn-København erklæringerne fra 1955. Disse ikke-traktatbundne dokumenter, der kun har ladet sig omsætte i kraft af en positiv politisk og folkelig vilje, bør inspirere Europa, når mindretalskonflikter skal løses.

Den dansk-tyske region er et eksempel på vellykket regional globalisering, hvor nationale og kulturelle forskelle ikke udgør barrierer, men tværtimod respekteres og anerkendes som muligheder og dynamisk styrke, indbundet i et fælles grænseland. Grænsen er ikke kun en afgrænsning, den forbinder også og skaber grobund for vækst, velfærd og et interkulturelt kulturliv.

Udviklingen har vist, at folkeret, demokrati og ligestilling er forudsætning for fredelig sameksistens folkene imellem. Det er budskabet, som vi – mindretal og flertal - i dag er fælles om at sende hen over den dansk-tyske grænse.

Mindretallets fremtid i en globaliseret verden

Af Renate Schnack,
den slesvig-holstenske ministerpræsidents mindretalskommitterede

Det ville ikke være dårligt at kunne se ud i fremtiden. Hvis vi da kunne benævne alle de mange faktorer, der udgør fremtiden.

Men ville vi, menneskene, være enige om, hvilken udvikling der er den rigtige, hvilke fejl der kunne undgås og hvilke mål det gælder om at tilstræbe?

Et sådant scenarie forbliver i fantasiens og illusionens rige.

Men hvad muligt - og nødvendigt - er: at opstille prognoser, udvikle forestillinger og grundlagsskitser for handling.

Det gælder for regeringers og parlamenters politik, for samfundene i almindelighed og for mindretallene.

Samt naturligvis for dagens debat med de to stikord mindretal og globalisering. Begge emneområder er egentlig for mangesidede og komplekse til kun at affærdige dem med et kort indlæg.

FINDES IKKE

"Mindretallet" findes egentlig ikke. Hvert mindretal har sin ganske særlige historie, sine historiske og aktuelle eksistens-betingelser.

Ikke engang i vort dansk-tyske grænseland kan vi egentlig tale om "mindretallene", eftersom de trods fælles baggrund, som de opstod af som nationale mindretal, adskiller sig ved enestående særpræg.

Jeg kommer fra Tyskland og er mi-

Renate Schnack. (Foto: Lars Salomonsen)

nisterpræsidentens mindretalskommitterede i Slesvig-Holsten. Det er en regeringsposition, der har eksisteret i 25 år og som kun findes hos os i Slesvig-Holsten. Vor delstat er nemlig den eneste i forbundsrepublikken, hvor der findes tre hjemmehørende, såkaldt autoktone mindretal, der beskyttes og støttes: Det danske mindretal, den frisiske folkegruppe og de tyske sintiers & romaers mindretal.

Ikke mindst takket være Bonn Københavnerklæringerne er vi derudover dybt forbundet med det tyske mindretal i Danmark.

Mens det tyske mindretal i kongeriget Danmark regnes for værende det eneste nationale mindretal dér, benæv-

nes i Tyskland fire grupper som nationale mindretal: Det danske mindretal og den frisiske folkegruppe, det sorbiske folk og de tyske sinti & roma.

I vore to nationer eksisterer der altså forskelligartede udgangssituationer og konstellationer, og det berører især det danske mindretal.

KLASSISK

Det danske mindretal i Sydslesvig er et klassisk, nationalt mindretal med tætte personlige, modersmål-, kultur- og politisk-økonomiske kontakter i det land, som det er fremgået af, som er identitetsstiftende for mindretallet, og som mindretallet føler sig dybt forbundet med, historisk som aktuelt.

Samtidig findes der under det danske mindretals tag en gruppe med helt andre forudsætninger, nemlig de med det danske mindretal samarbejdende frisere.

Friserne i Slesvig-Holsten føler sig nemlig for en dels vedkommende som nationalt mindretal sammen med det danske mindretal, der nævner friserne i deres vedtægter og støtter dem i praksis.

En anden del af friserne føler sig absolut ikke som mindretal, men som folkegruppe, hvis sprog og traditioner side om side med den tyske flertalsbefolknings sprog og traditioner med lige ret danner deres eksistensberettelse.

Fælles for dem begge er deres årtusinder gamle historie om herkomst og vandrebevægelser, deres sprog og deres kulturelle udtryksformer og evner, men som - og det er den store forskel - ikke mere umiddelbart kan genopfriskes og stabiliseres gennem kontakter. Opgaven at opretholde og videreudvikle en egen identitet gennem sprog og kultur uden støttende bagland er ulige vanskelige.

FÆNOMENET GLOBALISERING

Jeg tror, at der hersker enighed om, at det er en verdensomspændende udvikling, der berører alle tilværelsesområder, der ikke mere kan standses, og der inkluderer alle væsner og ting, alle mennesker, uanset om de tilhører et flertal eller et mindretal.

Men for mindretal - i forvejen en sårbar gruppe - er samfundsmæssige forandringer altid og i særdeleshed udfordrende.

TO BETINGELSER

Tesen, jeg kan tilbyde i debatten, lyder: To betingelser skal kunne opfyldes, for at mindretal - også under globaliseringskåret - har en fremtid:

- Det er for det første deres egen, ubetingede vilje til at være og forblive mindretal. Det er en væsentlig beslutning, som kun mindretallet selv kan træffe.

Så længe mindretalsmedlemmer nemlig vil det og lever det, idet de styrker deres identitet gennem sprog og handling i hverdagen, stabiliserer de deres gruppe indadtil og sikrer derigennem videregivelsen af deres kulturelle særheder til de efterfølgende generationer. Det kan gøres personligt, analogt eller digitalt og i værste fald også egns-uafhængigt, altså globalt.

Mindretallet har i sit hele altså et stort ansvar.

- For det andet vil fremtiden for samfunds-mangfoldigheden, hvortil også hører mindretals eksistens, afhænge af, hvilken retslig ramme står til rådighed til formålet.

Hvad det angår, eksisterer der i vore to lande allerede meget gode betingelser - forudsat en yderligere civil, fredelig og demokratisk udvikling i Europa.

De universale menneskerettigheder, grundrettighederne, europæiske instrumenter som rammekonventionen til beskyttelse af nationale mindretal og den europæiske sprogcharta, fol-

keretslige aftaler og aftalte principper, som vi kender dem fra Bonn København-erklæringerne, de nationale lovgivninger samt regionale og kommunale mindretalspolitiske ordninger danner sammen og hver for sig en beskyttelsesramme og udgør dermed en væsentlig forudsætning for en fremtid for og afsikring af mindretallene.

NØGLEN

Disse to koordinater er efter min bedste overbevisning nøglen til mindretallenes fremtid i en globaliseret verden.

Med vort fælles grænseland som eksempel kunne vi, der er lidt ældre, opleve, hvordan der successive skete en samfundsmæssige forandring. Denne oplevede ikke blot mindretallene men havde også indflydelse på det grænseoverskridende klima mellem danskere og tyskere.

I de 60 år - med udgangspunkt i Bonn København-erklæringerne - har eksempelvis det danske mindretal og det tyske mindretal varsomt og med politisk kløgt vendt deres rolle om, så de af det dem omgivende samfund allerede i længere tid ikke blot opfattes som "tagere" men i stigende grad som "givere". De praktiserer mangoldighed og tilbyder mangfoldighed, og delagtiggør andre i den. Derved ændres det samfundsmæssige klima - til noget positivt, synes jeg.

Kunsten at forblive lukket og alligevel åbne sig med mådehold, er lykkedes for dem begge, og inspirerer andre mindretal i Europa til med mod at søge at efterligne forbilledet. Det gør én fortrøstningsfuld, at man også i en globaliseret verden med hidtil uanet teknik, tempo og rækkevidde kan bygge på en fremtid.

EN FORSMAG

Lad os tage ideen med den europæiske kulturhovedstad, som har givet os en forsmag på international, global inspi-

ration. Det var en modig, ukonventionel og progressiv idé fra et ungt mindretalsmedlem, der - mere ubesværet end vi nogensinde ville have kunnet - foreslog at samle alle vore styrker, kræfter, kreative ideer og det positive fra vort grænseland. På baggrund af vores omskiftelige, fælles historie - eller muligvis trods vor historiske baggrund - gav han de afgørende impulser for konceptet for kulturhovedstaden 2017 i hele grænseregionen.

Og pludselig mærkede vi alle, at der hinsides det nationale fandtes noget, der kunne forene os, danske som tyske, mindretal og flertal, vore kulturer og sprog, uden at vi måtte opgive vore identiteter og blande det hele sammen.

Resultatet var et fælles borgerskabeligt, politisk og forvaltningsteknisk engagement uden lige. Partnere, der indtil da aldrig ville have henholdsvis havde samarbejdet, tog tråden op. Finansieringen blev sikret i fællesskab. Et klima af opbrud opstod i det dansk-tyske rum. Og et kaleidoskop af tilbud og muligheder udfoldede sig indenfor en indtil da uset aktionsradius og kulturel infrastruktur.

ET UBELASTET RUM

Hvad var sket?

Min teori er, at der for os alle i konkret og overført forstand opstod et rum, et nyt, ubelastet og transnationalt rum, hvor ikke det nationale tilhørsforhold var kriteriet for adgang men viljen til innovativ, ja, international og global fællesfølelse.

Det nationale og den vante, delvist stereotype vanetænkning om mindretal, flertalsbefolkningen, det tyske og det danske trådte lidt i baggrunden til fordel for den af alle erkendte chance for at udvikle en fremtid af datiden, eller som der stod i ansøgningsteksten "fra konfrontation til Kooperation".

Vi alle kender nej'et, vi fik. Men for betragtningen af fænomenet, der ud-

trykker transnationalitet og i sidste ende globalisering, er det uden betydning.

FREMTIDS-BUDSKABET

Mangfoldighed som gevinst. Være anderledes end flertallet - og have lov til at være det - som gevinst. Det var fremtids-budskabet.

Netop mindretallene i vore lande har bevist på højt niveau, at de er regionalt forankrede og alligevel kan og vil tænke og handle globalt og derved er fremtidsorienterede.

Er man mindretal, lærer man fra starten at være grænsegænger, mellem ens egen og flertallets kultur. Vedkommende har lært at finde sig til rette i begge eller flere kulturer, at udtrykke sig, at gøre sig forståelig, at forstå, at kunne benytte flere sprog alt efter anledning.

DE UNGE

Jeg er sikker på, at unge mennesker i vor region fra mindretal eller flertal mange gange endnu vil benytte sig af lignende muligheder og udvikle innovative ideer desangående.

De har potentialet, og de behersker de gamle og nye kulturteknikker. For

dem er de transnationale rum, netværk og transfers, som de oplever gennem internettet, gennem universale billedverdener, gennem international musik og sport, gennem rejser og kontakter, gennem praktiseret globalisering, ret så mere almindeligt end tænkning og hverdag indenfor nationale grænser. De oplever denne verden som udfordring og chance for nye indlærings-, livs- og arbejdsverdener. Og vi burde have tillid til, at de omgås dem omsorgsfuldt.

Afgørende vil være, at ingen fra de kommende generationer falder pladask og aldeles for de tekniske netværkers og megatrends magt og opgiver sig og sin kultur til fordel for en verdens-kultursmeltedigel.

Det kan der udvikles strategier imod, og dem bør de respektive mindretal udarbejde med al kraft allerede nu.

Lykkes det, bliver mindretallene identitetshavn for deres globaliserede unge, hvor også kommende generationer - i det danske mindretal, det tyske mindretal og de med det danske mindretal samarbejdende frisere - til enhver tid kan kaste deres identitetsanker.

Også det fungerer personligt, analogt eller digitalt eller i værste fald også globalt og egns-uafhængigt.

Grænser som chancer

Af prof. dr. Steen Bo Frandsen,
forskningsleder, Institut for Grænsere-
gionsforskning v/ Syddansk Universitet

Steen Bo Fransen. (Foto: Lars Salomonsen)

Egentlig skal historikere velsagtens være glade for jubilæer og runde fødselsdage. Ikke mindst fordi de leverer lette argumenter for at søge om penge til forskning og konferencer. Et jubilæum synes helt at overflødiggøre det tvingende spørgsmål om relevans, som fonde og mæcener uafslædigt stiller.

Det er heller ikke på den baggrund nogen overraskelse, at 1864 måtte komme til at spille en stor rolle i Danmark i 2014. Om nogle år vil selve konstruktionen af denne hype om 1864 blive genstand for analyser, men vi kan ikke vide, om den til den tid vil virke overdrevet eller blot fremstå som en halvpinlig begyndelse til endnu mere

kommercialiserede erindrings-tableauer, som fremtiden måtte finde på at opstille.

Målet skal være intet mindre end "et bombardement af oplevelser" som det annonceres af lokale turistforeninger. Under alle omstændigheder kan vi konstatere, at opmærksomheden åbenbart vokser proportionalt med den tidsmæssige afstand til begivenheden og at erindrings-marketingmekanismerne spreder begivenheder videst muligt ud over kalenderen.

Krigen 1864 varede det meste af et år, men tidligere koncentreredes erindringen om den 18. april.

150-året tog heller ikke politikerne på sengen. Der blev i god tid forinden lagt op til en strømlining af begivenhederne. Parolen lød på at se fremad og anvende 1864-jubilæet konstruktivt i skabelsen af en fremtidig vækstregion. Ønsket om at benytte årsdagen som vehikel til at undslippe den traditionelle omgang med krigen og undgå, at den igen overvejende blev taget til indtægt for en national erindringskult, er forståeligt.

Det har været forsøgt tidligere – fx. daværende statsminister Jens Otto Krag's velmente, men mislykkede forsøg på Dybbøl i 1964 – men trods dette års mange begivenheder, reenalements og en truende spillefilm, står chancerne vel bedre nu for at det virkeligt skulle lykkes. Hvorfor? Først og fremmest fordi 150-årsjubilæet trods al talmagisk relevans kommer temmelig upassende og skal erindre os om noget så fjernt og uforståeligt som en krig mellem slesvigere, mellem danskere og tyskere.

KRIG MOBILISERER

Jubilæet og det meget halløj omkring

det viser atter engang, at intet kan mobilisere en historisk interesse i bredden som en krig. Skulle nogen være i tvivl kan de kaste et blik på hylderne i de få tiloversblevne boghandeler, hvor besættelsestiden fremstår som den vigtigste periode i dansk historie.

1864 kunne altså regne med opmærksomhed, og i det lys egner 2014 sig til et forsøg på at nytænke begivenhederne og deres plads i den nationale fortælling. Historikerens problem med at sætte 1864 ind i en anden kontekst og forbinde fortiden med fremtidens vækst er da især, at krigen egentlig egner sig dårligt som udgangspunkt for den fortælling om fremskridt og grænseoverskridende samarbejde, som nutiden har et stærkt behov for.

Det minder faktisk en del om at gå over åen for at hente vand, for en brugbar historie ligger lige for hånden. Den har blot i 150 år med flid været skubbet til side, men den handlede da heller ikke om krig og konflikt.

Den dukker op så snart vi bevæger os lidt uden for krigsforløbet. Den er ikke mindre sand og slet ikke en kunstig konstruktion. Den handler om kommunikation, forbindelser, samliv og kontakter. Det drejer sig om handel, udveksling af ideer og tanker, gensidige påvirkninger, rejsende, blandede ægteskaber, stuedrift og vandrearbejdere – kort sagt alle de forhold, der i århundreder kendetegnede livet i regionen.

En kollega viste mig for nylig en dagbog, hans tipoldefar – en lokal landmand og teglværksejer - havde ført i 1864. Bemærkelsesværdigt var, at han med ganske få lakoniske konstateringer af krigsrelevante begivenheder faktisk kun skrev om vejret og det, der foregik i hans landbrug.

Der skete selvfølgelig det ene og andet, som ikke var dagligdags, men alligevel er teksten aldrig emotional endsige politisk. Der er verdener mellem denne virkelighed i umiddelbar nærhed af krigsskuepladsen og de hadefuldt-dramatiserende vidnesbyrd fra

den nationale presse i hovedstaden.

Det skal ikke tolkes derhen, at krigen var uvigtig for regionen og dens mennesker. Men det er et vigtigt korrektiv til den aktuelle erindrings-industri og minder os om, at der er findes mere end en fortid. Den tidssvarende historie om regionen må sætte sig ud over billedet af et landskab, der "altid" skulle have været en slagmark mellem uforenelige nationaliteter, som det er blevet fortalt igen og igen siden midten af 1800-tallet.

Vi skal i stedet se på historien om regionen som en overgang.

NUTIDEN ÆNDRER HISTORIEN

Sagen er, at nutiden ændrer historien. Historikerne fortæller i reglen en historie, der afspejler de spørgsmål, som nutiden stiller til den.

For at gøre argumentet helt enkelt: i et samfund, der ikke i årtier har kendt til en væbnet konflikt med naboen, bliver det med tiden stadig mere kunstigt at fortælle den gamle historie om et evigt fjendskab. Nutidens fredelige atmosfære, grænsens ændrede funktion i den europæiske integration, men også senere års grænseoverskridende diskussioner om udkanter, infrastruktur og regionens plads i en større sammenhæng gør det påtrængende at stille spørgsmål til historien, der handler om disse aspekter.

De stod forståeligt nok ikke i forgrunden for den nationale historie, der handlede om uovervindelige forskelle og en grænse. I den periode, hvor den nationale strid kom til regionen, stillede historikerne spørgsmål til historien, der skulle forklare konflikten og de bitre spændinger.

Svarene bekræftede formodningerne om, at dansk og tysk altid havde stået i et dramatisk modsætningsforhold. Leder man efter modsætninger, finder man dem. På den anden side set var det påfaldende, at især fjerne begivenheder fra middelalderen tjente som be-

læg på det hadefulde forhold – den kulde legede greve blot for at tage det bedste eksempel – for faktisk havde der ikke været åbne konflikter mellem "dansk" og "tysk" i århundreder.

Og de konflikter, der havde været, var af regional eller dynastisk men ikke national karakter. Set i et langt historisk forløb er krisen og de to slesvigske krige mest af alt et "Betriebsunfall" i naboskabet.

UDSPRANG IKKE AF MODSÆTNING

1800-tallets nationale modsætning udspandt sig da heller ikke, som det siden kunne tage sig ud, af en dyb modsætning mellem dansk og nordtysk. Den udgik af en stor nærhed. Forbindelserne var tætte.

Tyske rejsende i den danske konges lande følte sig mere hjemme her end i noget andet udland. Tyskeren blev lettere dansk og danskeren lettere tysk, end tilfældet var med andre nabofolk. De mange tyske indvandrere, der "forsvandt" i den danske befolkning taler deres eget sprog. Det var vanskelighederne med at finde forskelle, der gjorde det nationale opgør så forbitret.

Inden det gik helt af sporet, var den tætte union mellem kongeriget og hertugdømmerne i færd med at udvikle sig til en mere integreret statsforbindelse som stænderforsamlingerne og den politiske debat er tydelige tegn på.

Helstaten – denne konstruktion af rigsdele af forskellig karakter men dog med en lang fælles forbindelse under det oldenborgske dynasti – var en proces. Dens sammenbrud var ingen naturnødvendighed – vi kender andre stater, der forener flere sprog og kulturer – og mange var overbevist om statsdannelse fremtid.

HELSTATEN

Helstaten blev siden kritiseret sønder og sammen, men den ofte letkøbte kritik af noget, som alle med bagklog-

skab vidste måtte gå galt, skygger ofte for de potentialer, som denne stat også rummede.

Helstatens lyder og dyder er ikke vores tema her, men når vi spørger om en anderledes historie om naboskabet og grænseregionens rolle heri trænger denne førnationalstatslige organisation sig på. Helstaten mindede på visse områder om nutiden i en nationalstat, der er faldet til ro. Det drejer sig i mellemtiden igen mere om kommunikation, trafikforbindelser, udveksling og samarbejde. Sprog og kultur er ikke længere primært til for at forhindre kontakt. Det var de heller ikke før nationalstaterne.

I et længere perspektiv ser vi regionens lange historie som gennemgangsland, forbindelse og kommunikationsled. Det er vel den historie, der trænger til at blive hentet frem af glemmebogen, for den rummer vigtige elementer til en moderne identitet, der på samme tid har en rod i traditioner og viser en fremtid for regionen.

Den tager både højde for de fundamentale naturforhold, der nu engang har placeret regionen midt på halvøen, men også for den kendsgerning at det ikke var en grænseregion i en senere tids forstand. Havde helstaten en grænseregion var det Holsten, for det drejede sig for kongemagten altid om at vinde denne strategiske region for riget.

Nu skal helstaten ikke idealiseres som en lykkelig multikulturel tidsalder. Men i eftertidens bestræbelser på at gøre det til en tid fuld af strid og ulykker er det blevet overset, at der også blev søgt kompromisser og tænkt i retning af at udvikle staten.

Det helstatslige administrations-system fungerede med en høj grad af tosprogethed, der blev fremhævet som forbilledligt både af dansk og tysktalende embedsmænd.

De rådgivende slesvigske stænderforsamlinger forhandlede altovervejende på tysk, men der blev udsendt referater på begge sprog. Anton Fre-

derikTscherning, der var en fremskridtstænkende liberal officer og politiker, gjorde sig tanker om mulighederne for tosproget kommunikation i omgangen mellem kongens undersåtter, hvor begge parter talte deres eget sprog, men kunne læse og forstå modpartens - en overkommelig mulighed for praktisk tosprogethed.

LYKKEDES IKKE

Det lykkedes ikke at skabe en fungerende helstat efter at de nationale ideer for alvor havde vundet indpas, men det betyder ikke, at der ikke var ansatser til mulige løsninger. De ville nødvendigvis have omfattet en bedre balance mellem de forskellige interesser i monarkiet. Det havde samfundet på daværende tidspunkt ikke udviklet instrumenter til, men der er intet grundlag for at afvise, at det skulle have været muligt.

Set i bakspejlet havde en føderalisering af staten velsagtens været den mest lovende udvej, fordi den bedst kunne sikre de enkelte rigsdeles egenart. Tscherning var fortalere for en politik, der, som han sagde, ikke så staten som en stok men som et knippe.

Stokken brækkede lettere end knippet. Ideen imødekom hertugdømmernes ønske om en egen identitet, men den stred imod den kongerigske centralmagtstanke, som enevælden havde perfektioneret. De danske nationalliberale overtog denne synsmåde, og Orla Lehmann proklamerede i en stor tale "at der gives ikke provinser i Danmark". Han rettede skytset mod en regional udvikling i Nørrejylland, men slesvigerne forstod naturligvis, at det også ville gælde for et fremtidigt dansk Slesvig.

GRUNDSPÆNDING

Her er vi ved den grundspænding mellem regionalt og nationalt, der blev undertrykt i kongeriget, men som prægede hertugdømmerne. Det var en anden

af Lehmanns proklamationer - den om Ejdergrænsen - der fik de tyske slesvigere til at flytte sig i retning af separatisme.

Som slesvigere havde mange følt sig tæt knyttet til det oldenborgske monarki, men de ville ikke opgive deres lokale egenart for at blive danskere. De mistroede enevælden og danskernes intentioner, og de så det traditionelt føderative Tyskland som en større garant for sikringen af deres egen slesvigske kultur og egenart.

Det var ingen let situation for de danske slesvigere, men det understreger, at deres forhold til det regionale var et af de helt centrale spørgsmål. En integration i kongeriget - et dansk Sønderjylland - ville uvægerligt true den regionale identitet og egenart.

Det blev da også vanskeligt for dem at argumentere for et dansk Slesvig som andet end en inkorporation i en dansk nationalstat. Slesvig/Sønderjylland skulle være dansk.

Mange plakater fra folkeafstemningen i 1920 viser det: de tyske argumenterede for Slesvig og regional egenart, de danske for at komme "hjem til Danmark". Folkeafstemningen var den definitive triumf for den nationale ideologi, fordi stemmesedlen kun gav valget mellem dansk og tysk. Mellemløser var udelukket, men slesvigsk var nu tysk, mens den danske side kun var dansk.

Den fordanskning, som de tyske slesvigere frygtede, skete ikke fra dag til anden, som Sønderjyllands vanskelige integration i Danmark efter 1920 dokumenterer. Ikke desto mindre var det en alternativløs udvikling, som det ses af Sønderjyllands forsvinden i en stat uden identitetsregioner.

SUCCESHISTORIE

Nationalstaterne var en succeshistorie. De viste sig andre systemer klart overlegne, når det drejede sig om at organisere folk og stat.

Nationsbygning som det kaldes i forskningen var et mægtigt middel til at skabe enhed og fælles normer og værdier. De enkelte nationalstater mindede i deres mål og bestræbelser meget om hinanden – nationalstaten er paradoksalt nok et internationalt fænomen – men de koncentrerede deres kræfter og brugte megen energi på at afgrænse sig fra de andre.

Meget af det, der hører til et moderne velfungerende samfund, var vel ikke utænkeligt uden en nationalstat, men det blev under alle omstændigheder både organiseret hurtigere og mere effektivt i disse strukturer. Det skal ikke forhindre os i at se kritisk på dele af udviklingen.

Nationalstaterne behøvede klare afgrænsninger til omverdenen. De nationale ideers fortænkere befandt sig i reglen langt fra grænseregionerne og besad en dyb naiv forestilling om naturlige grænser. De forventede, at den ene slags mennesker boede på den ene side af linjen og den anden på den anden.

Blandingsformer, uklare identiteter, for slet ikke at tale om forskel i nationalitet blandt brødre eller forældre og børn forekom ikke i deres velordnede univers.

DEN FORKERTE SIDE

Nationale grænser måtte først trækkes gennem landskaberne, men efter grænsedragningen levede mennesker af den anden nationalitet på den forkerte side af grænsen.

Nationalstaterne skabte nationale mindretal. Det var en kategori, de nationale tænkere slet ikke havde forudset, og i den fase, hvor nationalstaterne blev opbygget og den ideologiske strid var hårdest, havde disse mindretal en svær tid. Flertallene så dem som en femte kolonne, mens de selv (og deres landsmænd hinsides grænsen) betragtede sig som en fortrop.

Mindretal var ikke altid uskyldige

ofre, men de blev dog i vidt omfang brugt og misbrugt af venner og fjender. De fleste mindretal håbede at få flyttet den grænse, der gjorde dem til mindretal. Men situationen var oftest uløselig, fordi grænseflytninger blot ville skabe nye mindretal, hvis man da ikke var parat til at smide alle med en forkert nationalitet ud.

Frygten for et stort tysk mindretal var en afgørende grund til, at danske politikere afviste at flytte grænsen sydpå.

Regionen var blevet flittigt brugt til at skabe en national ophidselse på begge sider, og efter 1864 benyttede den preussiske regering den til nationale formål og til at true den lille nabo til at makke ret.

På dansk side var det tabte land et kernestykke i den nationale ideologi af uvurderlig betydning i nationsbygningen. Langt tidligere end deres i mellemtiden nationaliserede befolkninger begyndte ledende politikere at lede efter udveje. De ønskede afspænding og en nedtrapning af den nationale retorik, og det var stort set ikke ansvarlige politikere eller diplomater, der forlangte en anden grænse.

FASTLÆGGES I POLITISKE CENTRE

Det glemmes ofte at se grænselandet i relation til den politik, der fastlægges i de politiske centre. 1800-tallets nationale konflikt opstod ikke i Sønderjylland, men blev importeret udefra.

Dens løsning i form af København-Bonn Erklæringerne blev tilvejebragt, da de nationale regeringer ikke mere havde politisk brug for en grænsekonflikt men ønskede samarbejde og alliance.

Men heller ikke en regional opvågningen begyndte i grænseregionen. Den blev sat igang af EU og opprioriteringen af det grænseoverskridende samarbejde som middel til øget integration. Den regionale dimension har vundet et fodfæste i de senere år. Det

grænseoverskridende samarbejde bliver fremmet og krævet i mange sammenhænge. Det ses også i ønsket om at kombinere 1864 med en fremtidig vækstregion.

AFNATIONALISERINGEN

Det bringer os tilbage til den regionale dimension i en aktuel sammenhæng. Paradoxsalt nok skabte nationaliseringen de nationale mindretal, mens det nu er afnationaliseringen, der truer med at gøre dem upåagtede.

Vel er der stadig tale om nationale mindretal, men i og med at deres situation er afklaret og tidligere tiders tryk er borte, er deres scene faktisk i mellemtiden ikke mere det nationale, men igen det regionale. Ingen af mindretallene optræder i nævneværdig grad på en nationalpolitisk dagsorden.

Det kan man beklage, men det er frem for alt et tegn på normalitet. Desto stærkere stiller spørgsmålet sig da om mindretallenes rolle på det regionale plan i en tid, hvor grænser og grænseregioner har fået en anden betydning.

I senere år ses de to mindretal nærme sig hinanden. Det kunne let fortolkes som et udslag af konfliktens generelle afnationalisering men samtidig netop også som en understregning af den regionale komponent.

Det ville være en overdrivelse at sige, at mindretallene tegnede regionen eller definerede dens identitet. At det så at sige var dem, der var "det slesvigske". Et stykke ad vejen er det dog måske alligevel sådan, fordi de to mindretal i så høj grad er forbundet med spørgsmål om regionen og dens særegne historie.

Der kan i hvert fald ikke være tvivl om, at mindretallene må have store aktier i en regional udvikling. Det må på sigt være afgørende for dem at sikre at regionen i fremtiden er attraktiv og konkurrencedygtig.

UDVEKSLINGSZONER

Siden EU gjorde regioner og især grænseregioner til genstand for særlig opmærksomhed – og ikke mindst økonomisk støtte – har de mange steder bevæget sig bort fra en tilstand som der, hvor alting endte, til dynamiske udvekslingszoner.

Den dansk-tyske grænseregion er blevet draget ind i disse udviklinger, men den er ikke blandt de fremmeste – et blik på infrastrukturen og jernbanernes køreplaner siger vist nok alt.

Fremskridt og vækstregion står da som model i skarp konkurrence med langt mere negative billeder af det regionale. Sønderjyllands vej fra nationalt ikon – den røvede datter – til en udkantsregion, hvis mislige situation forstærkes af fremdriften i Østjylland og den ensidige prioritering af en direkte forbindelse fra København til Hamborg uden om halvøen – ironisk nok den direkte forbindelse som de nationalliberale politikere nægtede nørrejyderne af mistro til deres nationale sindelag, da de bad om den i 1840'erne – understreger behovet for at markere den region, der ved begyndelsen af den nationale konflikt faktisk stod stærkt som gennemgangsland og forbindelsesled.

Det er alt i alt ikke særlig overraskende, når der kommer provokerende udtalelser om, hvorvidt sønderjyderne valgte rigtigt i 1920.

Problematikeringen af det regionale – med det ene eller det andet fortegn – antyder igen de reaktualiserede paralleller til helstaten. Nogen ser diskussionen og det regionales genkomst som et tegn på nationalstatens svækkelse eller endda forsvinden, men nationalstaten lever i bedste velgående.

Den tillader bare et mere åbent grænseregime og grænseoverskridende samarbejder, fordi den ikke er truet. I nogen tilfælde – Øresundsregionen kunne nævnes – ser nationalstaten

endda regionale kontakter som et middel til at øge indflydelsen ud over det nationale territoriums grænser.

IKKE BRUG FOR SKARPT SKEL

Regionen må udnytte, at den i nationalstaterne er blevet udrustet til at leve med de forskelle, der førte til dens deling og betydningstab. Men hvis den skal genopfindes, må den også se tilbage på de forhold, der gjorde den stærk og egenartet, inden den nationale udvikling.

Hvad regionen med andre ord ikke har brug for længere er et skarpt skel, en grænse, der deler den og gør den til en dobbelt periferi. Regionalt set er problemet grænsen. Men den er også en chance, fordi den både giver Slesvig/Sønderjylland noget særegent og en spore til at arbejde på at udvikle regionen.

Det første placerer den allerede i kategorien grænseregioner, en kategori, som i sig selv giver meget mere opmærksomhed og interesse end andre regioner, der må kæmpe for overhovedet at blive bemærket. Den burde også have lært af fortiden og i mellemtiden vide at værdsætte, at en moderne region må acceptere mellemformer, blandede identiteter – den mangfoldighed, der ikke var plads til i den nationale proces og som regioner med en anden historie ikke på samme måde har optaget.

MED INDHOLD

En vækstregion eller blot et intensivt samarbejde kan kun lykkes, hvis regionen bliver genopfundet med et indhold, som kan overbevise dens mennesker. De lever her i vidt omfang med ryggen til hinanden, som de nationale ideologier lærte dem at gøre.

Mange danskere kommer i det mindste over grænsen for at købe ind, mens især den tyske flertalsbefolknings sproglige deficit er en hæmsko for

et samarbejde. Nationalstatens sejr har betydet, at engelsk nu er et fælles sprog. Vi synes længere væk end nogensinde fra Tschernings ideer om en tosprogethed, hvor hver især taler sit eget sprog og forstår det andet.

MINDRETALLENES ROLLE

Mindretallene burde her spille en rolle som formidlere og facilitatorer for kontakter. Et aktiv er det altid at have haft en dobbelthed inde på livet, som gør bevægelse i et mere åbent samfund ulig lettere. Forståes mindretallene mindre som nationale og mere som repræsentanter for en regional kulturel diversitet, som jo i sidste ende også har en meget lang tradition i denne region, ville de stå stærkere i en regional proces.

De nationale mindretal er bærere af en særlig kulturarv i grænseregionen, men vi skal ikke glemme, at de er et produkt af en grænse og en deling, som ingen af dem ønskede. Det ville være umådelig kunstigt, hvis de ikke indrettede sig på de chancer, som en anden slags grænser åbner. Der er ingen udsigt til at de skulle få opfyldt den oprindelige drøm om en anden grænse. Men der er gode muligheder for at genopfinde en region, hvor respekt for gensidig forskellighed rent faktisk eksisterer, som det desværre ikke lykkedes at realisere i 1800-tallet.

CHANCER

Det ville kræve en diskussion af det regionale, dets indhold og en positionering i forhold til en anden måde at tænke kontakter og forbindelser på tværs af grænsen på.

Åbne grænser er chancer. Og som alle chancer rummer de risici. Mindretallene har meget at tabe og meget at vinde. I en region med mindre grænse og mere flydende mellemformer risikerer de deres gamle sikkerhed, men samtidig skulle de med deres sproglige

og kulturelle ressourcer være klædt på til denne proces, hvis de vil kaste sig ud i den. De må naturligvis betragte egne karakteristika som potentialer. Hvor mindretallenes viden, kunnen og utilpasethed i det nationalstatslige system oftest var uønsket, kan det i et åbent system kun være en efterspurgt vare: sproglig og kulturel flersidethed er i de moderne samfund altid fordelagtig.

TRENDY

Grundforudsætningerne vil også fremover blive udfordret, som det er sket mange gange i fortiden. Det vil ikke kun og måske ikke endda ikke så meget skyldes de flydende grænser som den kendsgerning, at det at være mindretal har fået en inflationær og trendy karakter i nutidens vestlige samfund.

Det kan naturligvis være en trussel mod mindretallene, når de nationale

grænser taber betydning. Først og fremmest er det en udfordring. Det er vel heller ikke urimeligt at sige, at mindretal, der ikke tilpasser sig dette skift, langsomt vil tabe deres berettigelse.

Sikkert er, at fremtiden vil se anderledes ud.

Mindretallene er et resultat en historisk proces, og de har altid måttet indrette sig på de forandringer, der skete omkring dem. Som det ser ud i dag tilbyder en genopdagelse af det regionale både med hensyn til vækst-aspekter og på det kulturelle områder nye muligheder.

Også for at vinde noget tilbage af den karakter som overgang, der tidligere var regionens inderste natur. Og helt ærligt, hvem vil egentlig tilbage til den tilstand, der kendetegnede regionen i de nationale ideologiers store tid, uanset at det også i en vis forstand var mindretallenes store tid?

Sydslesvig kalder – mindretallets budskaber til Danmark

*Af Mogens Rostgaard Nissen,
leder af Studieafdelingen og
Arkivet ved Dansk Centralbibliotek
for Sydslesvig*

Det Sydslesvigske Samråd har haft kommunikationsbureauet Bysted til at udarbejde et forslag til en fælles sydslesvigsk kommunikationsstrategi. Det er dog langt fra første gang, at mindretallet har forsøgt at målrette sine budskaber til Danmark. Gennem årene har det danske mindretal løbende sendt positive budskaber til Danmark om danskheden i Sydslesvig.

Man har ganske vist ikke benyttet managementbegreber som 'kommunikation' og 'strategi', men i stedet talt om folkeoplysning og om, hvordan man bedst når ud med sine budskaber. Men der er dybest set ikke sket større forandringer i målsætningen om at øge kendskabet til mindretallet.

Opfattelsen er og har hele tiden været, at hvis kendskabet i Danmark bliver for ringe, kan det få konsekvenser for kontakten mellem mindretal og moderland. Og det kan igen gå ud over den politiske og økonomiske støtte til de danske sydslesvigere.

BUDSKABERE

I begyndelsen af marts 2014 skrev René Rasmussen to interessante kronikker i Flensborg Avis om daværende generalsekretær i Den slesvigske Forening, Frederik Petersens lysbilledforedrag i slutningen af 1930'erne om det danske mindretal i Sydslesvig.

Men Frederik Petersen var ikke ene om at rejse rundt i Danmark i mellemkrigstiden og holde foredrag om Sydslesvig. Han var én blandt flere, som af

Mogens Rosgaard Nissen. (Foto: Martina Metzger)

Den slesvigske Forening og Dansk Generalsekretariat var udsendt til at tale i forskellige forsamlings. Målet var hver gang det samme; at øge kendskabet i Danmark til det danske mindretal for at sikre den politiske, moralske og økonomiske støtte til mindretallet.

I denne artikel præsenteres budskaberne fra fire centrale budbringere: Flensborg Avis' chefredaktør Ernst Christiansen; vandrrelærer med mere Anna Kjems; generalsekretær Frederik Petersen og rektor for Ansgar-Skolen Svend Johannsen.

Allerede i Den slesvigske Forenings første vedtægter fra 1920 er det i § 2 noteret: "Foreningens formål er at samle landsmænd til gensidig støtte i alle folkelige spørgsmål, til styrkelse af

dansk åndsliv og oplysning og til opretholdelse af livlig forbindelse med deres landsmænd nord for Danmarks nye grænse”.

Det var altså et vigtigt formål med oprettelsen af foreningen, at der i Danmark skulle oplyses om de danske landsmænd syd for den nye grænse.

ERNST CHRISTIANSEN

Den første centrale aktør i den sammenhæng var chefredaktøren på Flensborg Avis, Ernst Christiansen. Det var ham, der tog initiativ til at oprette Den slesvigske Forening i 1920, og han var hovedmanden bag samlingen af mindretallet i månederne efter Genforeningen. Christiansen var kun formand for Den slesvigske Forening i få år, men han var reelt mindretallets politiske leder gennem det meste af mellemkrigs-tiden.

En anden af hans vigtigste fortjenester var oprettelsen af Grænseforeningen i 1920, og han bevarede gennem mange år en tæt kontakt til denne og andre grænsepolitiske foreninger. Det var afgørende for at bevare forbindelsen mellem mindretal og moderland, og for at skaffe store støttebeløb til det danske mindretal.

Christiansen udtrykte formålet med mindretallets arbejde på et møde i Den slesvigske Forenings udvidede bestyrelse på denne måde: ”Måtte løsenet være: samling af de danske syd for grænsen; samling nord for grænsen af alle, som oprigtigt vil støtte dem.”

Det var også hovedformålet med årsmøderne, hvor Ernst Christiansen hvert år i mellemkrigs-tiden var én af hovedtalerne. Han brugte talerstolen til at tale dunder til de tyske myndigheder, som han mente, undertrykte mindretallets rettigheder, selv om de formelt set var sikret i Weimar-republikens forfatning.

På det første årsmøde i september 1921 udtalte han blandt andet: ”Vi er danske, og vi vil vedblive at være dan-

ske, og vi vil behandles som danske efter folkerettens forskrifter.” Det var linjen i hans taler på de følgende årsmøder, og med sin hårde retorik sikrede han samtidig, at budskaberne nåede til Danmark - både fordi mange danskere deltog i årsmøderne, men i højere grad fordi talerne blev gengivet i Flensborg Avis og forskellige danske dagblade.

PODIUM

Spalterne i Flensborg Avis var naturligvis også et vigtigt podium for ham, idet avisen havde mange danske læsere – også blandt politikerne på Christiansborg. I avisen var han lige så klar i mælet i forhold til de tyske myndigheders undertrykkelse af danskheden, som han var på talerstolen ved årsmøderne.

Dermed sikrede Ernst Christiansen, at den danske befolkning fik kendskab til mindretallets vanskelige forhold. Han lagde på den måde en linje, hvor han bevidst vægtede de aktuelle politiske forhold i et forsøg på at sikre dansk støtte. Det var noget, der især var forståelse for i Sønderjylland. Sønderjyderne havde jo frem til Genforeningen i 1920 levet under tysk herredømme, og særligt i den såkaldte ’Köller-periode’ omkring århundredskiftet havde de på egen krop oplevet tysk undertrykkelse, når den var værst.

ARTIKLER

Gennem hele mellemkrigs-tiden skrev Ernst Christiansen talrige artikler, men her skal alene henvises til tre forskellige, hvor han tydeligt udtrykte sine vigtigste budskaber henvendt til Danmark.

I artiklen ”Voldsfærd mod det danske mindretal i Flensborg og Sydslesvig” fra april 1924 slog han fast, at han ikke alene talte om undertrykkelsen i Sydslesvig; han sammenlignede også med det tyske mindretals langt bedre forhold i Danmark: ”I Nordlesvig er forældrenes vilje alene afgørende for

undervisningssproget; i Sydslesvig er det myndighedernes vilje. I Nordslesvig er der mange offentlige tyske skoler, fuldkommen frihed til oprettelse af tyske privatskoler, endog med tilskud fra den danske stat; i Sydslesvig er det uafbrudt forulempelse af de danske skoler."

Godt et halvt år senere skrev han i december 1924 artiklen "Gråvej eller morgensol". Her var fokus rettet mod forholdene for mindretallet uden for Flensborg. Han tog fat i, at danskheden i "De vestlige sogne" var presset, og at kun et fåtal talte sønderjysk, "... men vi vil sige, at nordfra har man kun ret til deltagelse, opmuntring og vejledning, men ikke til bebrejdelser."

Grunden til den svækkede danskhed var, at man i århundreder havde syndet mod "vor hjemstavns sprog og folkeliv", og at man ikke havde gjort nok for at skabe en opvågning, som det var sket i Sønderjylland. Derfor "... blev vi efterladte hos prøjserne."

Her berørte han kort sit kernestandpunkt; at Sydslesvig historisk set var dansk, og at Danmark derfor havde en historisk ret til hele Slesvig.

NEDERLAGETS DAG

I sin tale "De danske forposters ti år" 14. marts 1930 i Flensborghus, som blev trykt i Flensborg Avis dagen efter, opregnede Ernst Christiansen, hvad der var sket siden afstemningen i 1920.

Han lagde ud med at betegne afstemningen 14. marts 1920 som "Nederlagets dag", og at udviklingen i Sønderjylland siden havde vist, at Sydslesvig havde været langt bedre tjent med at være kommet med til Danmark. Alligevel havde mindretallet rejst sig og skabt Den slesvigske Forening, Flensborghus Bogsamling, Sprogforeningen, Skoleforeningen, Borgerforeningen og en dansk kirke i Sydslesvig.

Samtidig havde man haft "... en politisk uangribelig holdning. Ved at slå til lyd for vor sag som noget, der var

givet hele det danske folk som styrkekilde og lykkegave, har vi utrætteligt gjort vort til at underbygge en samling i Nordslesvig og Danmark." Dermed fik han retorisk skabt en direkte forbindelse mellem mindretal og moderland og fremhævet nogle kvaliteter ved mindretallet, som også danskere nord for grænsen havde nytte af.

Ernst Christiansen kan betegnes som mindretallets vigtigste budbringer i de første år efter Genforeningen. Han talte i høj grad til de politiske beslutningstagere i Danmark og til de vigtige grænsepolitiske foreninger, der sikrede den økonomiske og politiske støtte til mindretallet. Men han var bestemt ikke den eneste.

ANNA KJEMS

Anna Kjems var en anden budbringer. Hun var gift med den kendte vandrelærer Niels Kjems, og de to flyttede i 1922 til Harreslev. I Dansk Kvindebiografisk leksikon er hun kort og godt tituleret som "husflidslærer, forkæmper for den sønderjyske sag", og hun var lige som sin mand født i Nordslesvig, mens de begge var uddannet i Danmark.

Inden de valgte at flytte til Sydslesvig, var de begge lærere på Skibelund Efterskole, og Anna har forklaret, at Niels foreslog hende, at det skulle være "... os to, der skal til Mellemslesvig nu for at give os til at arbejde blandt de danske der. De vil have ondt ved at klare skærene alene, hvis ikke nogle her hjemmefra tager derved, deler kår og kamp med dem."

Som citatet antyder, var de idealister, der betragtede arbejdet i Sydslesvig som et kald. De arbejdede som vandrelærere uden for Flensborg, og Anna har videre forklaret, at "... vi har forbindelse med danske i Lyksborg i øst og danske i Tarup og Jaruplund syd for Flensborg og i hver lille by vest for byen lige ud til vadehavsøerne Sild og Før." Deres arbejdsområde var altså kæmpestort, og af deres fælles arkiv

fremgår det, at de havde et stort kontaktnet til dansksindede uden for Flensborg.

FOREDRAGSHOLDER

Det er interessant, at Anna Kjems ofte blev benyttet som foredragsholder i Danmark. Det var især i kvindeforeninger og i lokale grænseforeninger, at hun fortalte om sit arbejde i Sydslesvig.

Foredragene var i høj grad koordineret med Generalsekretariatet, især da Frederik Petersen i 1928 blev ansat i sekretariatet. Afhængigt af temperament kan man opfatte Anna Kjems' foredrag som stærke skildringer, eller som lidt småpatetiske beskrivelser af mindretallet uden for Flensborg. Personligt synes jeg, det er stærkt at læse hendes manuskripter, og der er næppe tvivl om, at foredragene har haft stor gennemslagskraft hos tilhørerne.

Foredragene var bygget op på en måde, hvor Anna Kjems forklarede om generelle forhold og tendenser i Sydslesvig, og så krydrede hun det med fortællinger om en række af de mennesker, som hun havde kontakt med.

Men beskrivelserne af de enkelte mennesker var typisk ikke nedskrevet, fordi hun kendte dem så godt, at det virkede bedre at fortælle om dem uden at holde sig til et nedskrevet manuskript. For – som hun udtrykte det i november 1930 – "man må formå at give en så virkelighedstro, et så levende billede af det liv, væsen og tankesæt, at interessen ikke mindskes, at hjerterne ikke bliver kolde." At det var den danske interesse og de danske hjerter, hun hentydede til, forstås.

AFGØRENDE

Under et andet foredrag i Danske Kvinders Forening i Næstved i oktober 1927 sendte hun nogle klare budskaber om, hvorfor det var af afgørende betydning, at der fortsat blev sendt støtte til Sydslesvig.

Hun erkendte, at det skar hende i hjertet, at mange unge dansksindede talte plattysk sammen, men forklarede forsamlingen, at det ikke skyldtes manglende opbakning til det danske. For "sindet var dansk, dybest inde, det mærkede vi dog også snart og det var det der gav mod."

Hun forklarede også, at det gik den rigtige vej, og at mange unge var begyndt at tale dansk sammen. Og endelig understregede hun, at plattysk lå tættere på sønderjysk end højtysk. Hun har tydeligvis ment, at det var nødvendigt at forholde sig til sprog-spørgsmålet, ud fra en forventning om, at mange af tilhørerne vidste, at en stor del af mindretallet talte plattysk. Derfor tog hun selv fat på spørgsmålet og forholdt sig til baggrunden for det plattyske og betydningen deraf.

NØD

Det var også vigtigt for hende at fortælle om den store nød, som mange fra mindretallet led under i årene efter Genforeningen. Mange gamle havde mistet den opsparing, som de havde foretaget til deres alderdom, og derfor var der "sult og sygdom og ingen penge til mad eller læge."

De unge gik i falmet, tyndslidt tøj og udtrådte sko og var triste i deres fattigdom. Omvendt var de glade, når det var lykkedes at skaffe dem bedre klæder fra Danmark, og Anna Kjems afsluttede denne del af foredraget med at konstatere: "Meget af det aflagte tøj, som er kommet her hjemmefra, har gjort større lykke der som brugt end her som nyt."

Hun talte således direkte til tilhørernes pengepung og til deres vilje til at sende aflagt tøj til Sydslesvig, fordi der var et stort behov for det. Ikke blot for at afbøde den materielle nød, men nok så meget for at styrke mindretallets moral og vilje til at forblive danske.

OMTALTE IKKE

Under foredragene talte Anna Kjems ikke ret meget om de tyske myndigheder og om myndighedernes pres på mindretallet. Derved adskilte hun sig fra andre sydslesvigske foredragsholdere i mellemkrigstiden.

Hun afsluttede dog et foredrag med at forholde sig til forholdet mellem tysk og dansk i landsognene lige syd for 1920-grænsen. Hun mente, at den nationale kamp i årene efter Genforeningen var hård, for "tysk åndsliv er ikke nået ud til bondebefolkningen, og dansk er ikke nået stort længere end til Nordslesvig og Flensborg by." Derfor var der et nationalt vakuum, som begge sider forsøgte at udfylde. Men den danske side var under stærkt pres, fordi Tyskland byggede en "kæde af paladser tværs over landet" bestående af skoler, forsamlingshuse og gymnastiksale. Disse "paladser" skulle være et værn mod danskheden.

Den tyske ekspansion i landsognene uden for Flensborg gjorde det afgørende nødvendigt, at det danske mindretal modtog økonomisk støtte fra Danmark, så man kunne dæmme op for den tyske fremgang.

Anna Kjems var samtidig med Ernst Christiansen, og hun var især aktiv som foredragsholder i Danmark i slutningen af 1920'erne og begyndelsen af 1930'erne. Men indholdet og argumenterne var nogle andre, og hun spillede på tilhørernes følelser.

Hun forsøgte at skabe empati for mindretallet syd for grænsen ved i vid udstrækning at tage afsæt i det enkelte menneske og den enkelte familie.

Det er også interessant at hun konsekvent talte om Danmark som "her-hjemme" og sydslesvigerne som dem "dernede". Det hænger formentlig mest hænger sammen med, at hun opfattede sig selv som sønderjyde og dansk, og at hun betragtede sit arbejde i Sydslesvig som en del af et nødvendigt dansk hjælpearbejde.

At hun samtidig har kunnet skabe en følelse af fællesskab med de danske kvinder og en fælles forståelse af behovet for at støtte de danske sydslesviger, har uden tvivl også spillet ind.

FREDERIK PETERSEN

I løbet af 1930'erne oplevede det danske mindretal et fornyet pres fra de tyske myndigheder. Det hang især sammen med den nazistiske magtovertagelse i 1933. Selv om mindretallet formelt bevarede mange af sine rettigheder og en relativ stor selvbestemmelsesret, udhulede lokale nazistiske myndigheder alligevel løbende disse rettigheder. Dette afspejlede sig i de foredrag, som generalsekretær Frederik Petersen og rektor for Ansgar-Skolen i Slesvig, Svend Johannsen, holdt rundt om i Danmark i sidste halvdel af 1930'erne.

René Rasmussen beskrev i sine kronikker i Flensborg Avis i marts 2014, hvordan Frederik Petersen rejste rundt i Danmark med et lysbilledforedrag. Billederne er desværre gået tabt, men hans talemanuskript er bevaret.

Titlen for foredraget var "Fra minderne, kampens og fremtidens land", og der blev vist 70 forskellige lysbilleder, mens manuskriptet var på 30 maskinskrevne sider. Han startede foredraget med et at læse et digt op af Holstein Rathlou, hvor det blandt andet understreges, at Sydslesvig "er ægte olddansk jord". Det var en passende indledning til foredraget, fordi hovedparten af billederne netop var af kendte motiver fra Sydslesvig, der stammede fra oldtid, vikingetid eller middelalder.

Petersen klargjorde da også allerede i indledningen sin holdning ved at konstatere, at "dansk er det land dernede, dansk er dets historie og dansk er det præg, der hviler over land og mennesker."

POLITISKTRADITION

På den måde talte Frederik Petersen sig ind i en gammel politisk tradition i Sydslesvig. Han var ganske vist en ung mand, der var født i 1900, men han havde arvet sine holdninger fra mænd som den afdøde redaktør på Flensborg Avis, Jens Jessen og dennes efterfølger Ernst Christiansen.

Frederik Petersen argumenterede i sine foredrag ud fra en opfattelse af, at Danmark havde en historisk ret til Sydslesvig, og at nederlaget ved folkeafstemningen 14. marts 1920 alene skyldtes, at Sydslesvig var blevet germaniseret i årtierne efter 1864. I sin mest radikale form betød dette synspunkt, at hele Sydslesvig skulle have været genforenet med Danmark uanset befolkningens holdning, fordi Danmark havde den historiske ret på sin side. Man mente, at den sydslesvigske befolkning i løbet af forholdsvis kort tid igen ville blive dansk, idet den blot var blevet vildledt i den tyske periode, men inderst inde fortsat var dansk.

Der var stor lydhørhed for Frederik Petersens budskaber mange steder i Danmark. I flere danske foreninger som Slesvig-Ligaen og Grænseforeningen var der mange medlemmer, der delte denne holdning, og det var Frederik Petersen helt bevist om. Hans foredrag har utvivlsomt været med til at sikre støtte fra nationalkonservative kredse i Danmark, hvor det historiske argument vejede tungt.

SVEND JOHANNSEN

Nogenlunde samtidig med Frederik Petersens foredrag tog også Svend Johannsen rundt i Danmark og holdt foredrag. Han havde læst i København og havde boet i byen i mange år, og af hans arkiv fremgår det, at han havde et stort netværk til danske politikere i flere partier.

Johannsen var en torn i øjet på de nazistiske myndigheder i Slesvig-Hol-

sten. Det skyldtes i høj grad, at han var rektor for Ansgar-Skolen, som i nazistiske og nationalkonservative slesvigholstenske kredse blev opfattet som et udslag af dansk ekspansionisme, idet skolen skaffede danske elever i et område, der blev regnet som tysk.

Samtidig blev han ved med at føre en hård retorik mod de tyske myndigheder. Således fik han i 1936 en advarsel af de nazistiske myndigheder for at have skrevet en polemisk artikel om "Tyskhedens forhold til Sønderjylland", hvor han noterede, at tyskerne først var kommet med venlighed, men "siden kom de i panser og plade" og gjorde danskerne til trælle. Advarslen fik ham ikke til at holde mund, og i løbet af 1937 og 1938 holdt han adskillige taler i Danmark, hvor han udtalte sig kritisk om de nazistiske myndigheder.

KULTURKAMP

I juni 1937 talte han for Den konservative Vælgerforening på Frederiksberg i København. Her holdt han sig bestemt ikke tilbage. Han lagde ud med at gøre klart, at der fandt en hård kulturkamp sted i Sydslesvig, og at "økonomisk kan den sydslesvigske danskhed ikke klare kulturkampen uden sine landsmænds støtte."

Han udtalte direkte, at moralsk støtte var udmærket, men at det ikke var noget værd, hvis ikke der fulgte penge med. Målet var altså helt åbenlyst at få disse københavnske bedsteborgere til at gribe til baglommen og få de store sedler frem.

Ifølge Johannsen rasede denne kulturkamp ikke alene i Sydslesvig, men i hele grænselandet. I Sønderjylland byggede det tyske mindretal – med Tyskland i ryggen – mange nye skoler, og det var derfor afgørende, at det danske mindretal i Sydslesvig kunne gøre noget tilsvarende, for ellers "... er grænsens dage før eller siden talte."

UNDERTRYKKELSE

Svend Johannsen fortalte også de konservative københavnere om, hvordan han i sin hverdag oplevede lokale myndigheders undertrykkelse af dansksindede. Tre fædre havde i første halvår af 1937 mistet deres arbejde, fordi deres børn gik på Ansgar-Skolen, og en anden far til et barn på skolen havde fået sin understøttelse "... skåret ned med et ikke ubetydeligt beløb, og der var nød til huse." Men alle fire fædre havde valgt at tage konsekvenserne, og deres børn gik fortsat på Ansgar-Skolen.

Ifølge Johannsen var de fire ikke enkeltstående eksempler på dansksindede, der trodsede myndighedernes undertrykkelse og forblev i de danske rækker. Det førte til foredragets klimaks, hvor han igen talte direkte til forsamlingens vilje til at yde økonomisk støtte. Ud i forsamlingen spurgte han retorisk; "Vil De, københavnere, der lever her i tryghed inden for landets grænser, være bekendt ikke at være med til at støtte disse trofaste forposter?"

TVANG

I andre taler, som Svend Johannsen holdt – blandt andet på Grænseforeningens sendemandsmøde i Hillerød 28. maj 1937 – fortalte han indgående om, hvordan de lokale myndigheder forsøgte at tvinge forældrene til at tage deres børn ud af de danske skoler og indmelde dem på tyske skoler i stedet.

Det hører med til historien, at der rent faktisk er talrige eksempler fra sidste halvdel af 1930'erne på, at dansksindede blev fyret eller fik beskåret deres understøttelse, hvis ikke de trak deres børn ud af de danske skoler, eller hvis ikke de meldte sig ud af de danske foreninger.

Men det var noget, der skete på lokalt plan og i det skjulte, fordi den officielle nazistiske politik var, at mindretallets rettigheder skulle respekteres.

Derfor var det med livet som indsats, at Svend Johannsen blev ved med at tale højt om undertrykkelsen.

Det var formentlig hovedårsagen til, at han i maj 1940 blev arresteret og efterfølgende indsat i koncentrationslejren Sachsenhausen fra september 1940 til september 1941.

FÆLLES KERNE

Man kan dårligt tale om, at det danske mindretal havde en samlet kommunikationsstrategi i mellemkrigstiden, men der var alligevel en fælles kerne i de budskaber, der blev sendt til Danmark.

Målet var at sikre politisk, moralsk og økonomisk støtte fra Danmark, men afhængigt af det menneske, der fortalte om forholdene i Sydslesvig, og afhængigt af hvem, der hørte på foredragene, blev der anvendt forskellige argumenter.

Ernst Christiansen talte dunder om de tyske myndigheders undertrykkelse af mindretallet i 1920'erne; Anna Kjems fortalte levende om danskhedens trang til kår uden for Flensborg; Frederik Petersen brugte de historiske argumenter til at italesætte Danmarks ret til Sydslesvig, og Svend Johannsen fortalte om, hvordan lokale nazistiske myndigheder i slutningen af 1930'erne forsøgte at presse børnene ud af de danske skoler og forældrene ud af de danske foreninger.

Men samlet blev der sendt nogle stærke budskaber til Danmark om, hvorfor det var vigtigt fortsat at bakke op om det danske mindretal i Sydslesvig.

Pragtstykke i nyt lys: Nørregade 78 og Mindretallenes Hus

Af Lars N. Henningsen

I juni 2013 rundkastede medierne meddelelsen om, at EUs Interreg-program havde besluttet at øremærke et anseeligt beløb på 2,6 mio. til at planlægge et "Mindretallenes Hus" i Flensborg. Den nye institution skal være et informations- og dokumentationscenter, som præsenterer grænselandets mindretal og profilerer området som en europæisk mønsterregion for sameksistens mellem flertal og mindretal. Der er også talt om, hvor et sådant center måske kan indrettes, nemlig i et gammelt pakhuis ved ejendommen Nørregade nr. 78 i Flensborg, naboejendommen mod nord til det danske mindretals højborg Flensborghus.

Det er ikke en hvilken som helst ejendom, der her er tale om. Komplekset er en af Flensborgs ærværdige gamle købmandsgårde, velbevaret som få. Her lå indtil for et par år siden en kendt "Traditionsgeschäft", C.C. Petersens vin-, spiritus- og delikatesseforretning. Utallige kunder har gennem årene fundet frem til ædle vine og sjældne rom- og whiskymærker eller fine chokolader i den gamle forretning. Gennem mere end 100 år blev firmaet C.C. Petersen et begreb i det danske mindretal og langt udenfor.

VELBEVARET

Selve ejendommen er et velbevaret eksempel på en købmandsgård fra Flensborgs storhedstid. Ud til gaden ligger forhuset, et fint gavlhus, som går tilbage til først i 1600-årene og måske endnu før. Underne gemmer sig en spændende hvælvet kælder. Omkring 1790 blev facaden fornyet i mursten og

Lars N. Henningsen. (Foto: Martina Metzger)

blev prydet af den flotte dobbeltdør i Louis Seize stil, som sidder der endnu.

Går man ned i gården, ser man den typiske indretning for sådan en stor købmandsejendom. Lige op til forhuset støder en salsbygning fra 1600-årene med store vinduer. Her lå den fine storstue, hvor de velhavende ejere kunne holde fest og tage mod gæster. Derefter følger endnu to sidefløje, hvis forskellige dele kan føres op til fem århundreder tilbage i tiden.

Helt mod øst afsluttes gården af et stort pakhuis på tværs. Det er fra 1700-årene og har et flot mansardtag og portgennemkørsel.

SUPRAPORTA'er

Går man indenfor i salsbygningen, møder man noget rigtig sjældent: Her er bevaret to fornemme såkaldte supra-

Den ene af de to supraportaer fra 1780/90 i ejendommen Nørregade 78 i Flensborg.

portaer, dvs. malerier, som har siddet over dørene i den gamle festsal. Begge kan dateres til årtierne 1780-90erne og viser scenerier, som gør datidens havneliv levende for beskueren.

Det ene billede viser et fjordlandskab med en havn. På kajen bakser arbejdere med en stor vintønde. På tøndens ene ende ser man initialerne A.I. Mon ikke de angiver ejerens navn? Et par mand er i gang med at reparere en båd, en kone kører forbi med varer, en båd er ved at lægge fra land. I havnen ligger flere store skibe, og til venstre ses byens havnefront med et par vindmøller.

Det andet billede viser også en havn med aftaklede skibe i mængde, pakhus og folk i arbejde. Sådanne billeder fører os tæt på husets ejer og dermed købmandsstanden i Flensborg: Havne og skibe i ind- og udland var den verden, som dannede basis for deres forretninger.

Billederne rejser flere spørgsmål: Hvem var mon maleren? Et sikkert svar kan ikke gives her, men det vil være nærliggende at pege på maleren Jes Jessen fra Aabenraa (1743-1807). Jessen var særdeles produktiv og stod for udsmykning af kirker, dekorerede møbler, malede portrætter, skilderier og prospekter af mange slags. Til køb-

mænd og skippere i sin hjemby leverede han billeder med havnescener. Nogle er stadig bevaret, og sammenligner man dem med billederne i Nørregade 78, er ligheden påfaldende. En af Jessens elever var den senere så berømte maler C.W. Eckersberg. Efter nogle år hos Jessen rømmede han pladsen og fuldførte sin uddannelse hos en mester i Flensborg. Her malede han både portrætter og skibsbilleder. Det kan vel tænkes, at allerede Jessen har haft kontakter i Flensborg, og at ejeren af Nørregade 78 har bestilt de to havnebilleder hos den kendte maler i nabo-byen mod nord.

MENNESKENE BAG

Så vidt maleren. Men hvem bestilte og finansierede de to billeder? Det har vi ikke vidst før, – men for nylig er der udkommet et bogværk, som formentlig opklarer gåden. Ejendommen i Nørregade har længe været interessant for eksperter i bygningshistorie. I 1910 blev huset afbildet i en fin fotobog udgivet af den endnu i dag kendte leder af Flensborg bymuseum, dr. Ernst Sauermann. Huset blev også beskrevet i værket "Die Kunstdenkmäler der Stadt Flensburg" fra 1955 og i det tilsvarende storværk om byens "Kulturdenkma-

le" som udkom i 2001. I disse bøger bliver selve bygningerne beskrevet, ejerne får vi næsten ikke noget at vide om.

Det er der rådet bod på i 2013, da Stadtarchiv Flensburg udgav dr. Gerhard Kraacks trebinds kataster over alle byens gamle huse. Værket registrerer med mange detaljer alle de gamle ejendomme i Flensburg. For hver af de 858 ejendomme, som før 1795 fandtes i byen, giver værket en beskrivelse af bygningerne, og især omtaler det kronologisk og detaljeret alle kendte ejere. Det lyder måske tørt, men de tørre data gør det muligt at sætte mennesker ind i de gamle huse.

Det gælder også C.C. Petersens købmandsgård i Nørregade. Gerhard Kraacks bog opfører alle ejere lige fra 1436 til 1797. Det er ansete købmænd og folk med indflydelse. Flere af dem var medlem af byens købmandsgilde og ligbærlavet, de var kirkeværger, nogle blev valgt ind i bystyret som deputerede borgere, en enkelt fik til opgave at føre byregnskabet.

GLANSTID

Listerne viser, at 1700-årene blev en glanstid for huset i Nørregade. Det store anlæg blev basis for ansete købmænd og skibsredere. Det kulminerede, da købmand Asmus Johannsen blev ejer i 1747. Han var en dygtig mand, som tjente sig op fra en fattig baggrund. I 1746 var han flyttet til Flensburg fra Grødersby ved Ravnkær/Rabenkirchen, hvor faderen var en beskeden landbruger. Han tog borgerskab, købte købmandsgården i Nørregade, indrettede et brænderi, blev medlem af byens deputeretkollegium og dets formand, og endte som rådmænd. Gennem 26 år var han forstander for vajsenuset i naboejendommen, i dag Flensbrghus.

Forretningen gik så godt, at han kunne købe flere andre ejendomme i byen, således en tilstødende ejendom ved Skibbroen, Nørregade 15, et hus

i Slotsgade, en stald i Mariegade, og sammen med andre investorer stod han bag en grynmølle i Møllegade.

Det må være i Asmus Johannsens tid, at de to havnebilleder er sat op.

Bekræftelsen får vi ved igen at rette blikket på de to supraporta'er i festsalen i købmandsgården. Tønden på det ene billede bærer som nævnt initialer, nemlig A.I. De passer jo på ejeren i de år, da billedet må være malet: købmand, brændevinsbrænder, møller, ejendomsbesidder, rådmænd, forstander for vajsenuset Asmus Johannsen. Takket være Gerhard Kraacks registrering af de gamle huse i Flensburg ved vi nu, hvem der har betalt de fine billeder.

NY EJER

Asmus Johannsen døde i 1797, og den store ejendom blev overtaget af en familie Rickertsen. Nu blev den midtpunkt for en omfattende østershandel. I 1894 solgte C. Rickertsen en kompleks til C.C. Petersen. Da begyndte den historie, som fik sin afslutning, da Carsten Petersen valgte at lukke sin kendte forretning.

Husets historie som købmandsgård i C.C. Petersens periode kan man studere ved at kigge i firmaets arkiv, som i dag findes i Arkivet ved Dansk Centralbibliotek. Inventar fra forretningen er overdraget til Flensborgs søfartsmuseum. På den måde er der taget hånd om historien om den forretning og det liv, som udspillede sig i den ærværdig ejendom.

BEVAR SÅ MEGET SOM MULIGT

Bygningernes fremtid bliver sandsynligvis bestemt af planerne for det kommende "Mindretallenes Hus". Det skal blive spændende at se, hvordan den nye institution kan udformes. Man kan håbe, at det lykkes at bevare så meget som muligt af den fine ejendom. Det må være en forpligtelse og udfordring

for projektmagerne at sikre de materielle minder. Husene på Nørregade 78 fortæller Flensborg-historie, og de fine havnebilleder fra tiden omkring 1790 er et sjældent levende udtryk for en

glansperiode i byens historie.

De bør komme til ære og værdighed som pragtstykker i "Mindretalletenes Hus":

SYDSLESVIGSK FORENING

Sydslesvig - vi gør Danmark lidt større og Tyskland en smule rigere

Af formand

Jon Hardon Hansen

I de kommende år står mindretallet overfor den store opgave at skulle gøre en indsats for at sprede kendskabet til Sydslesvig i den danske befolkning.

Den nødvendige oplysningsindsats skyldes ikke mindst, at Grænseforeningens medlemstal, der i 1920 var oppe på 200.000, i dag er faldet til godt 12.000.

Sammen med Grænseforeningens dalende medlemstal svinder desværre også det folkelige bagland, der i snart 100 år har støttet sydslesvigerne økonomisk og nationalt ved at pleje de levende bånd hen over grænsen.

STRATEGIEN

Også Sydslesvigudvalget har erkendt, at der må gøres noget og bevilligede derfor projektmidler på 2 millioner kroner til udviklingen af en nordvendt oplysningsstrategi, som SSF på vegne af Samrådet søgte om.

I begyndelsen af 2014 præsenterede Bysted A/S, et kommunikationsbureau fra København, Samrådet for forskellige strategier, der med succes menes at kunne øge kendskabet til mindretallet under sloganet "Sydslesvig - Vi gør Danmark lidt større".

Bureauet foreslår, at der satses på flere mediemæssige platforme som dagblade, magasiner, flyer, mail, TV, ra-

På SSFs landsmøde i november 2013 skiftede kulturforeningen formand: Dieter Paul Küssner t.h. takkede nej til genvalg efter 10 år på posten, og foreningens hidtidige næstkommanderende folkevalgte Jon Hardon Hansen tog over. (Foto: Lars Salomonsen)

dio, internet, de sociale netværk, apps og mere.

Bysted anbefaler, at man ansætter en kommunikationskonsulent med kompetence inden for journalistik og mediekundskab til at sidde på Flensborghus tæt på Sydslesvigsk Pressetjeneste, som i mange år har varetaget informations- og oplysningsopgaver på vegne af hele mindretallet.

IKKE ENIGE

Denne anbefaling var nogle organisationer i Samrådet ikke enige i. De så en fordel i, at konsulenten blev placeret på Flensborg Avis, hvor denne så kunne trække på mediehusets medarbejdere og dets etablerede netværk til det danske medielandskab.

Bureauet pointerede dog, at faren ved at placere konsulenten på avisen var, at denne ikke ville kunne arbejde selvstændigt og uafhængigt af dagbladets redaktionelle opgaver, forpligtelser og arbejdsprocedurer.

Projektmidlerne er ikke bevilliget til at ansætte en yderligere journalist på Flensborg Avis men til aflønning af en konsulent, der efter armslængdeprincippet skal sikres frie hænder til at omsætte kommunikationsstrategien.

Efter at den nye chefredaktør Jørgen Møllekær på et Samrådsmøde bekræftede Bysteds betænkeligheder, at konsulenten forventes at deltage i de daglige redaktionsmøder og i øvrigt skal virke under Flensborg Avis' logo, ændredes holdningen i Samrådet.

ENIGE

På et ekstraordinært formandsmøde i juni blev man endelig enig om en fælles model, der placerer den under SSF ansatte kommunikationskonsulent på Flensborghus som leder af et nyt Sydslesvigs Kommunikationscenter.

På baggrund af den opnåede enighed søgte SSF inden sommerferien på Samrådets vegne Sydslesvigudvalget om at få udbetalt projektets restbeløb til ansættelse af en konsulent.

Desværre gav udvalget afslag på ansøgningen med den begrundelse, at Samrådets tackling af den foreslåede og forkastede implementeringsmodel "... afspejler tilsyneladende uoverkommelige modsætninger i Samrådet."

Disse modsætninger vurderer udvalget vil ikke sikre en kommende kommunikationskonsulent "... tilstrækkelig frihed eller tillid til at omsætte rapportens anbefalinger/pejlemærker ..."

Desværre fik den opnåede enighed i Samrådet med hensyn til omsætningen af en nordvendt oplysningsstrategi ikke nogen indflydelse på Sydslesvigudvalgets afgørelse.

Til trods for afslaget har Samrådet besluttet at nedsætte en styregruppe, der uden en kommunikationskonsulents medvirken bliver sat til at kigge på, hvorvidt det er muligt på egen hånd at omsætte i det mindste nogle af Bysteds anbefalinger.

Folketingsturen i november 2013 blev også denne gang en succes. Tilrettelagt af SSF og GF blev sydslesvigerne modtaget af Folketingets præsidium på Christiansborg, og også en kulturel afstikker til Frederiksborg slot (foto) blev det til. (Foto: SPT)

GRÆNSEFORENINGEN – UUNDVÆRLIG VEN OG SAMARBEJDSPARTNER

Én gang om året mødes Samrådet med Grænseforeningens hovedstyrelse. Således også i år på Flensborghus. På mødet debatteredes det aktuelle emne, nemlig udviklingen og omsætningen af en nordvendt oplysningsindsats.

I den afgåede formand Finn Slumstrups tid ændrede foreningen sin strategi fra at være en pengeindsamlende til at være en oplysende organisation.

Derfor har Grænseforeningen besluttet at bruge endnu flere ressourcer på oplysning ved at ansætte en informationschef på fuldtid, der skal omsætte en ny kommunikationsstrategi samt være ansvarlig redaktør for bladet Grænsen.

Synliggørelse af mindretallet hos den almindelige dansker; det er hvad SSF og GF har sat sig for, når de hver vinter deltager i turistmessen i Herning. Der er interesserede nok, hvilket billedet her med SSFs amtsformand i Flensborg amt, Peter Kreutzer dokumenterer. (Foto: Tine Andresen)

Den ny formand Mette Bock tilbyder Samrådet et samarbejde omkring den nødvendige opgave at oplyse danskere i Danmark om mindretallets eksistens. Her tænkes der specielt på en kooperation mellem Grænseforeningens informationschef og en kommende sydslesvigsk kommunikationskonsulent.

I samarbejdet indgår ideen om, at tilbyde konsulenten en kontorplads på

Peder Skrams Gade, for at sikre denne en logistisk nærhed til de landsdækkende medier i København.

GRÆNSEFORENINGEN OG VENSKABSFORBINDELSERNE

Desværre er det en kendsgerning, at SSF-distrikternes fadderskabs- hhv. venskabsforbindelser ligger noget underdrejet af den ene eller anden grund.

Det er ikke længere en selvfølge, at der til årsmødearrangementerne om fredagen og lørdagen er lokale grænseforeninger til stede. Med andre ord er det ikke længere en selvfølge, at der fra talerstolen overbringes hilsenen fra det folkelige Danmark til det folkelige Sydslesvig.

Det er trist. For venskabsforbindelserne er med til at bevare den levende forbindelse til den danske befolkning. Dens medlemmer er med til gennem det personlige møde at sikre den uundværlige oplysning om og formidling af det at være dansk nord for grænsen.

Danmarks Radio og komikeren Jan Gintberg henlagde optagelserne til Gintbergshowet på DR1 14. oktober til en fyldt sal på Flensborghus 1. september, og var draget Sydslesvig rundt en uges tid inden for at stifte nærmere bekendtskab med mindretallet. (Foto: SPT)

Her er der behov for at gøre en indsats. Det store spørgsmål, SSF og Grænseforeningen er stillet overfor er, hvorledes man kan motivere mellem-

Tilrettelagt af SSF og GF deltog det danske mindretal også i år i Folkemødet på Bornholm i sommeren 2014; primært med debattmøder med danske sydslesvigere og politikere, og de fandt alle et interesseret publikum. (Fotos: Tine Andresen)

generationen på begge sider af grænsen, dem mellem 30 og 55 år, der er optaget af arbejde, familie, venner og individuelle fritidsinteresser, at engagere sig i et grænseoverskridende kulturelt samvirke.

Denne opgave er mindst lige så vigtig i fremtiden som upersonlige oplysningskampagner om mindretallet.

MINDRETALLET I DR 1 OG DR 2

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at både Sydslesvigudvalget, Grænseforeningen og Sydslesvigsk Forening sammen med Samrådet havde håbet på, at markeringen af 150-året for slaget ved Dybbøl ville øge de danske mediers interesse for livet i grænselandet i dag.

Dette ønske er delvist blevet opfyldt men langt fra som man kunne have forventet. Derfor var det glædeligt, at der

Det danske mindretals, Grænseforeningens og mindretalsunionen FUEVs deltagelse i Kulturnatten på Christiansborg i oktober 2013 var - ligesom i 2014 - alle anstrengelser værd: Der var et løbende kommen og gåen (foto), mange interessante meningsudvekslinger og - ind imellem i 2013 - musik ved Rødkål & Sauerkraut (Wendrich & von Oettingen). Om det lykkedes GF-konsulent t.h. at få ild i SSF-generalsekretær Jens A. Christiansens lakridspibe kan der kun gisnes om. (Fotos: Tine Andresen)

den 1. september var fuldt hus i den store sal på Flensborghus. Mange var kommet for at møde skuespilleren og komikeren Jan Gintberg.

Han var kommet til Sydslesvig for at lave en udsendelse om mindretallet til hans kendte og populære program 'Gintberg på kant'. I denne sammenhæng altså 'Gintberg på kant med Sydslesvig', som blev vist i primetime på DR 1 i oktober måned.

I løbet af 45 minutter præsenterede han på en satirisk, spids, men dog kærlig humoristisk måde Sydslesvig for en stor seerskare derhjemme i Danmark.

Indirekte var mindretallet på, da den landsdækkende TV-kanal DR 1, viste Ole Bornedals TV-serie '1864 – Hjerter

bløder i krig og kærlighed' fra den 12. oktober og 8 søndage frem. Serien, den dyreste drama-produktion i Danmark, fejrede premiere på Alision i Sønderborg den 7. oktober.

I den sammenhæng bør også nævnes dokumentarfilmen 'De glemte danskere', produceret af Lars Feldballe, Studiefdelingen og Arkivet ved Dansk Centralbibliotek, der blev vist på DR 2 en sen aften i sommers for en næppe særlig stor seerskare. Der arbejdes på, at udsendelsen også kan vises på TV2s regionalprogrammer samt på den tyske kanal NDR.

Produktionen, som Sydslesvigudvalget har støttet med projektmidler, trak mange interesserede og nysgerrige

sydslesvigere af huse til filmens premiere på Flensborghus i foråret.

Den fik en blandet modtagelse. Menerne var delte i mindretallet, der både roste og kritiserede den for at være alt for melankolsk. En film, en del kritikere tvivlede på, kunne samle masserne foran de danske TV-apparater.

Weekendavisens anmelder Johanne Mygind konkludere, "at 'De glemte danskere' alt i alt er en lidt langsom og samtidig overfladisk film om en spændende problemstilling."

NORDVENDT OPLYSNING UDEN FOR KAMERAETS SØGELYS

I al den stræben efter at opnå TV-medierne interesse, må man ikke glemme, at der foregår en masse oplysning om mindretallet i Danmark uden for kameraernes søgelys.

Dette sker i al beskedenhed bag den store scenes kulisser. Hvor mange lokale grænseforeninger, menigheder, højskolegrupper, oplysningsforbund, pensionistforeninger, skoler og kommunalpolitikere besøger ikke årligt mindretallet for at høre om livets gang i grænselandet.

Hvor mange foredrag holder sydslesvigere ikke rundt omkring i hele Danmark for at orientere om livet i Sydslesvig.

Hvor mange Sydslesvigudstillinger har SSF ikke sammen med lokale grænseforeninger inviteret til på biblioteker, rådhus, indkøbscentre og rejsemesser rundt omkring i byerne og købstæderne i Danmark.

Et vigtigt stykke oplysningsarbejdet løfter mindretallet eksempelvis også ved dets aktive tagen del i Kulturnatten på Christiansborg med en udstilling, informationsstand, underholdning og ikke mindst samtaler med de mange mennesker, der kigger forbi.

I samarbejde med Grænseforeningen er SSF på banen til Folkemødet på Bornholm for at informere og diskutere med folketingspolitikere og ganske almindelige borgere, der kommer forbi teltet for at orienteres eller for at deltage i paneldebatterne om mindretalsanliggender.

Uden for kameraernes søgelys gør generalsekretæren et stykke oplysningsarbejde, når han én til to gange om måneden fra SSFs kontor på Chri-

I juni mødtes Mindretalsrådet og dermed også SSF og SSW med det magtfulde indenrigsudvalg i forbundsdagen i Berlin under forsæde af Wolfgang Bosbach (CDU). Man drøftede mindretalsunionen FUEVs betydning, det kommende Mindretalenes Hus i Flensborg og en stor sprogkonference i november i Berlin. (Foto: privat)

Forbundsindenrigsminister Thomas de Maiziere (med pegefingeren) og hans mindretalskommitterede Hartmut Koschyk 2.f.v. stillede velvilligt op til gruppefoto med de nationale mindretals repræsentanter, da der var åbent hus i ministerierne i Berlin sidst i august, hvor Mindretalsrådet i Tyskland stillede an med et informationstelt. (Foto: Mindretalssekretariatet)

stiansborg plejer kontakten til folketingspolitikere. Informationsmøderne suppleres med nyhedsbrevet "Sydslesvig Aktuelt" og mindretallets "Sydslesvig-Magasin", der sendes til samtlige 179 folketingsmedlemmer.

Nævnes skal også Dansk Skoleforerings samarbejde med Grænseforeningen omkring oplysningen af danske gymnasieelever og studerende om grænselandet via elev- og kulturambassadørordningen.

GRÆNSELANDETS FIRE MEDIEHUSE

En vigtig søjle i det oplysende arbejde rettet mod nord, er det grænseoverskridende samarbejde, dagbladene Jydske Vestkysten, Der Nordschleswiger, SHZ og Flensborg Avis er indgået.

Disse fire aviser har givet hinanden lov til at bringe "konkurrentens" gode historie i eget blad i under hensyntagen til visse gensidige journalistiske aftaler. Gennem trykning af en artikel fra Flensborg Avis i for eksempel i Jyd-

ske Vestekysten når man ud til mindst 150.000 læsere.

FØLGE MED

Apropos rigsdanske dagblade: Her har den enkelte sydslesviger selv muligheden for at gøre opmærksom på, at der findes et mindretal, ved aktivt at gå ind i den danske samfundsdebat.

Men det kræver naturligvis, at mindretalsborgeren følger med i, hvad der rører sig på den politiske, kulturelle, kirkelige og folkelige scene i Danmark.

Fortrolighed med forholdene i Danmark forudsætter, at man lytter til dansk radio, ser dansk TV og læser danske aviser, hvis ikke på tryk så dog i det mindste online.

Fhv. medlem af det daværende Seksmandsudvalg Torben Rechendorff har sikkert fat i en pointe, når han siger, at uvidenheden går begge veje. Også sydslesvigeren er udfordret med hensyn til at være orienteret om, hvad der rører sig i Danmark.

Knækker de kulturelle, historiske, politiske, nationale og følelsesmæssige bånd mellem Sydslesvig og Danmark, fordi man glemmer at rette sin opmærksomhed hen over grænsen, da smuldrer det danske fundament, mindretallet bygges på.

MINDRETALS RÅDET - TYSKLANDS NATIONALE MINDRETALS LØFTESTANG

Mindretalsrådet fik i januar 2014 lejlighed til at hilse på forbundsrepublikkens nye mindretalskommitterede Hartmut Koschyk.

Repræsentanterne for de fire nationale mindretal i Tyskland, der samarbejder i Mindretalsrådet, fik indtryk af, at man i Koschyk har fået udnævnt en kommitteret, der vil opnå noget på det mindretalspolitiske område.

Med den ny mindretalskommitterede, der siden 1990 sidder i forbundsdagen, har man fået en god talsmand, lobbyist og aktør i forhold til de politiske beslutningstagere på forbundsplan.

Hans credo lyder, at mindretallene ikke skal tolereres af flertalsbefolkningen, men anerkendes af dem.

20 ÅRS SPROGPAGT

Den 5. november 1992 underskrev en lang række europæiske lande sprogpagten, deriblandt Danmark og Tyskland. I forbindelse med sprogpagtens 20-års jubilæum besluttede forbundsdagen i 2012 at markere dette med en sprogkonference, som blev holdt i november 2014 i Berlin under overskriften "Charta-Sprachen in Deutschland – Ein Thema für alle!"

Protektor for konferencen var forbundsdagspræsident Norbert Lammer, mens det er Hartmut Koschyk, der sammen med mindretalsrådet indbød til konferencen.

En af de helt store politiske opgaver i den her sammenhæng er til steds at bevidstgøre ikke kun Forbundsrepublikken, Slesvig-Holsten, Brandenburg og Sachsen, men også EU om, at sikringen af den sproglige mangfoldighed ikke mindst afhænger af, at politikerne og kommissærerne i Bruxelles vedstår, at de nationale mindretals sprogs beskyttelse ikke kun er et nationalt, men i allerhøjeste grad også et europæisk anliggende.

Kontaktudvalget under indenrigsministeriet i Berlin mødtes på Slesvighus i marts under forsæde af forbundsregeringens mindretalskommitterede Hartmut Koschyk: f.v. SSF-næstformand Steen Schröder (SSF), SSF-generalsekretær Jens A. Christiansen (SSF), SSF-formand Jon Hardon Hansen (SSF), ministeriel medarbejder Adamsky-Metz (BMI), mindretalskommitteret Hartmut Koschyk, ministeriel medarbejder dr. Herzog (BMI), mindretalskommitteret Renate Schnack, SSW-landdagsmedlem Jette Waldinger-Thiering, SSW-landsformand og landdagsmedlem Flemming Meyer og SSW-landssekretær Martin Lorenzen. (Foto: BMI)

Sammen med FUEV arbejder SSF på at få etableret et Mindretalenes Hus i Flensborghus-naboejendommen Nørregade 78 i Flensborg, et fhv. forretningslokale og det bagved liggende pakhuis. Projektet søges finansieret gennem tilskud. (Foto: SPT)

KONTAKTUDVALGET

Kontaktudvalget under forbundets indenrigsministerium mødtes i det tidlige forår på Slesvighus. Her kunne SSF og SSV orientere den ny mindretalskommitterede Hartmut Koschyk og udvalgets øvrige medlemmer om mindretallets situation og udvikling.

SSVs landsformand gjorde status over det forgangne år 2013, der var præget af en positiv udvikling. Ikke mindst forfatningsdomstolens afvisning af CDU-ungdomsafdelingens klage mod SSVs fritagelse fra 5 pct. spærregården vakte tilfredshed.

Ligeledes kunne Flemming Meyer med glæde orientere om, at de danske skoleelever atter finansielt er ligestillet med de tyske elever, og at Skoleforeningens udgifter til elevtransport finansieres.

For at undgå, at mindretallets skoleforening under en anden regering atter trues af nedskæringer, arbejder SSV på, at de danske skolers ligestilling med de offentligt tyske implementeres i delstatens forfatning.

FUEN

I anledning af 150-året for slaget ved Dybbøl afholdtes FUEN-kongressen på den dansk-tyske grænse. For første gang var det to mindretal og ikke ét, der sammen med FUEN stod som indbyder.

Kongressen gav det dansk-tysk-frisiske grænseland en enestående chance for at præsentere sig selv og den mindretalsmodel, der har sikret et fredeligt mellemfolkeligt samliv, som mange af kongresdeltagerne kun kan drømme om, der dagligt lever med spændinger, chikaner og undertrykkelse af deres kulturelle og sproglige egenart.

Med rette kan man her i grænselandet tale om, at kulturkampen er afløst af en fredelig sameksistens, hvor de kulturelle og sproglige forskelle lever og trives side om side uden i gensidig respekt for hinandens forskelligheder.

Et af emnerne på FUEN-kongressens dagsorden var det europæiske Mindretalenes Hus, der skal lægge hus til budskabet om, at "Mindretalspolitik er fredspolitik".

Men for at denne vision - et europæisk Camp David i Flensborg - kan realiseres, kræver det politisk støtte fra både København, Kiel, Berlin og Bruxelles.

Hvis FUEN, som fyldte 65 i 2014, fortsat skal løse opgaven som en fredsskabende NGO for sine næsten 100 medlemsorganisationer, må bevillingerne til finansiering af FUENs sekretariat og drift af et europæisk Mindretalenes Hus institutionaliseres.

EU

Desværre er det endnu ikke lykket FUEN at få EU-Kommissionen til at indse, at mindretals-anliggender ikke bare er et nationalt men i allerhøjeste grad et europæisk anliggende, hvorfor der burde pålægges én kommissær mindretal og mindretalsprog som sit ansvarsområde.

Sidst i marts gæstede landdagspræsident Klaus Schlie 2.f.v., landdagsdirektør dr. Utz Schliesky 3.f.v., kontorchef Kristian Rieser t.v. SSF på Flensborghus for at blive orienteret om forningens og mindretallets virke - her sammen med SSFs formand Jon Hardon Hansen 2.t.h. og SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen t.h. i klubværelset på Flensborghus i Flensborg. (Foto: SPT)

Derfor har FUEN i begyndelsen af året klaget til EU-domstolen i Luxembourg, og bedt den om at tage stilling til, hvorvidt EU-Kommissionen kan unddrage sig et ansvar for de mange europæiske regioners ve og vel, eller med rette overlade problemstillingen udelukkende til nationalstaterne.

Uheldigvis bekræfter også den efter EU-valget nyudpegede Kommission med 28 kommissærer, som formanden Jean-Claude Juncker har samlet i september, at der ikke skal laves om på det forhold.

Men det kan selv Kommissionen ikke komme uden om at erkende. Europa befinder sig i et tidehverv. På den ene side er der visionen om dannelsen af "De Forenede Stater i Europa". På den anden side dukker der overalt separatistiske bevægelser op, der med deres krav om national selvbestemmelsesret skaber geopolitiske konflikter, der truer freden på det europæiske kontinent, også i europæiske regioner, der hører til EU.

LANDDAGSPRÆSIDENT OG BYPRÆSIDENT PÅ FLENSBORGHUS

Ifølge sine vedtægter varetager SSF overordnede mindretals- og kulturpolitiske interesser til gavn for helheden. Nogle gange på egen hånd, andre gange i et tæt samarbejde med SSV eller relevante mindretalsorganisationer.

I forbindelse med den parlamentariske aften i landdagen i Kiel omkring markeringen af 1864 den 6. februar, aftaltes der med landdagspræsident Klaus Schlie et genbesøg på Flensborghus.

I en afslappet og venskabelig atmosfære informeredes landdagspræsidenten om SSFs struktur, ansvarsområder og mindretallet som sådant.

Det grænseoverskridende dansk-tydske samarbejde blev tematiseret som et vigtigt område, der skal styrkes og udbygges bl.a. ved inddragelse af de to mindretal nord og syd for grænsen.

Landdagspræsidenten kom selv ind på, at han i 2010 havde stemt for nedskæringerne på skoleområdet. Men

han konstaterer i dag med tilfredshed, at vi er kommet et godt og rigtigt skridt videre hen imod ligestilling af de danske elever.

Og som formand for Slesvig-Holstens forfatningsudvalg bakker han SSVs bestræbelser op om, at ligestillingen af de danske elever nedfældes i delstatens forfatning.

Besøget efterlod et indtryk af en landdagspræsident, der ser mindretallene i sin delstat som en berigelse, en styrke og en merværdi, der har en positiv indflydelse på den erhvervsmæssige og kulturelle udvikling i Slesvig-Holsten.

Ligesom Mindretallenes Hus blev drøftet med Klaus Schlie, blev fredspjektet også drøftet med Flensborgs bypræsident Svetlana Krätzschmar, der ligeledes bakker visionen op om.

Hun selv stammer fra Ukraine og så gerne, at Flensborg opnår status som de nationale europæiske mindretals hovedstad, der både huser FUENs sekretariat, det europæiske INTERREG-projekt Mindretallenes Hus i Nørregade og ECMI i Kompagniporten.

SAMRÅDET

Samrådet har i det forgangne år bevist Sydslesvigudvalget, mindretallet og sig selv, at det kan nå frem til konsensus-beslutninger.

Sydslesvigudvalget har i flere omgange opfordret Samrådet til at koordinere foreningernes og organisationernes budgetansøgninger.

Dette er endelig lykkes i år, takket være en fælles vilje til samlet set at holde sig til den proklamerede fremskrivningsprocent i Danmark.

Alle parter i Samrådet har været parate til at bøje sig og vise hensyn til enkelte medlemmers behov for at fremskrive med en højere procentsats end den, Sydslesvigudvalget har meldt ud som øvre grænse.

Sydslesvigudvalget har tilbudt Sam-

rådet konsulentbistand med henblik på muligheden for at finde rationaliseringsgevinster.

Foreløbig er det SdU, Centralbiblioteket og SSF, der ønsker at tage imod en uvildig undersøgelse af drift, forenings- og organisationsstruktur.

Det er ikke usandsynligt, at der kunne opnås en del besparelser ved samkøring af løn- og finansbogholderi, fælles ejendomsadministration, vognpark, IT, indkøb og energiaftaler.

SYDSLESVIGTING

Endvidere er Samrådet enig om at gennemføre en fælles konference om et Sydslesvigting.

Hele konferencen står og falder med, om det folkelige Sydslesvig tager imod dette tilbud og deltager i diskussionen og debatten om, hvorvidt mindretallet skal udvikle en ny organisationsstruktur med et af medlemmerne valgt parlament, der skal tage sig af mindretallets overordnede anliggender.

I mellemtiden har SdU på det første møde efter sommerferien i Samrådet præsenteret et helt konkret forslag til en Sydslesvigsk regionsmodel, hvor et regionsråd på 31 medlemsvalgte personer tager beslutninger på vegne af hele mindretallet.

Regionsmodellen bliver præsenteret på Sydslesvigting-konferencen i det nye år og indgå som et forslag til drøftelse.

JARUPLUND HØJSKOLE

Jaruplund Højskole hører mere eller mindre ind under Samrådet, idet de tre medlemsbårne foreninger Skoleforeningen, SdU og SSF er repræsenteret i højskolens bestyrelse sammen med Foreningen af Folkehøjskoler i Danmark (FFD) og Sønderjydsk Skoleforening.

Man har i foråret kunnet læse i Flensborg Avis, at dialogen mellem højskolens bestyrelse og Skoleforenin-

6. februar var også 150 års dagen for den dansk-østrigske træfning ved Sankelmark i 1864. I markeringen 2014 deltog bl.a. Folketingets formand Mogens Lykketoft som taler ved det danske mindesmærke samt landdagspræsidenterne Klaus Schlie, Slesvig-Holsten, og Franz Majcen, østrigske Steiermark, der nedlagde en krans ved både det danske og det østrigske mindesmærke. Også SSFs formand Jon Hardon Hansen lagde en krans. (Fotos: Martina Metzger)

gens styrelse var gået i hårdknude i forbindelse med uoverensstemmelser omkring ansættelsesproceduren af en ny højskoleforstander.

Et konstruktivt forligsmøde i maj, som Skoleforeningen havde indbudt til, resulterede i en forligstekst indeholdende otte punkter, der formulerede en køreplan omkring ansættelse, profil, struktur og fremtid, alle parter kunne skrive under på.

I mellemtiden er der sket det glædelige, at der er fundet en efterfølger for Dieter Paul Küssner. Karsten B. Dressø har været ansat som ny højskoleforstander siden 1. oktober. SSF ønsker ham hjertelig tillykke med stillingen samt held og lykke med udviklingen af

højskolen.

Der skal ikke herske nogen som helst tvivl om, at Jaruplund Højskole er en vigtig søjle i formidling af dansk og nordisk livssyn og frisind.

Højskolen er en uundværlig institution, hvad angår formidlingen af og oplysningen om Sydslesvigs danske historie og de særlige vilkår, som mindretalsborgere i et grænseland lever under.

Højskolen er efter renoveringen og udbygningen blevet et moderne konferencecenter, forsamlings- og kulturhus beliggende i smukke omgivelser.

Stedet burde kunne tiltrække endnu

På en parlamentarisk aften i den danske ambassade i Berlin fik det danske og det tyske mindretal i grænselandet det politiske Berlin i tale, bl.a. om det mindretalspolitiske underskud i EU, om FUEV som økonomisk trængt faktor i fredspolitikken og om et kommende Mindretalenes Hus i Flensborg. Folketingets formand Mogens Lyketoft hilste på forbundsdays præsident dr. Norbert Lammert sammen med Danmarks ambassadør Per Poulsen-Hansen; FUEV-præsident Hans Heinrich Hansen gjorde rede for FUEVs indsats internationalt, og Harald Haugaards fiolkBaltica-ensemble underholdt ved en reception i anledning af åbningen af 1864-udstillingen. (Fotos: Kasper Jensen)

flere kursister, besøgende og lokale borgere, danske som tyske, end hidtil. Tiltrække mennesker, der ønsker at opleve noget af det mest danske, man kan forestille sig, nemlig det folkelige fællesskab på en højskole uden for Danmark, der vil livsoplyse høj som lav.

18. april drog titusinde til Dybbøl på 150 års dagen for det skelsættende slag dér. Også en hel del sydslesvigere havde fundet vej til arrangementet, og enkelte placeredes endog i vip-logen tæt på Dronning Margrethe og Prinsgemal Henrik. I foreningernes telt havde både SSF og Danmarks-Samfundet (foto) og Grænseforeningen taget opstilling. (Fotos: SPT)

INTEGRATIONSPOLITIK

2012 oprettede Skoleforeningen og SSF et integrationsudvalg, som har udarbejdet et udkast til en fælles integrationspolitik for mindretallet. Dette udkast er i skrivende stund til høring blandt Samrådets medlemmer med henblik på drøftelse i plenum sidst i 2014.

Integrationsindsatsens særlige målgruppe er de nye forældre, der uden en dansk-sydslesvigsk, rigsdansk eller national frisisk baggrund løbende optages i mindretallet.

For at fremme integrationen har udvalget formuleret en række konkrete anbefalinger, som alle mere eller min-

dre handler om at etablere et fintmasket netværk mellem vuggestue-, børnehave-, skolepersonale på den ene side og foreningsfolk på den anden side.

En tæt formaliseret kontakt mellem pædagoger, lærer og foreningsmedlemmer er den løftestang, der kan være med til at hjælpe de nyoptagne til hurtigere at føle sig hjemme i det danske mindretal.

Udvalget anbefaler forskellige ordninger, der menes at kunne fremme integrationen ind i et institutions- og foreningsliv, der bygger på danske traditioner, danske værdier, danske omgangsformer og en "dansk" omgangstone.

Et samarbejde omkring en foreningssambassadør- og en mentorordning, suppleret med fælles introduktionsarrangementer, skal oplyse og bevidstgøre de nye om, at mindretallet lever en så dansk hverdag som muligt i en i øvrigt tysk omverden.

Nøglen til mindretallets danske verden er frem for alt det danske sprog. Her gælder det at tilbyde forskellige og varierede intensive sprogkurser spredt ud over hele landsdelen. Denne vigtige opgave udviklers der ideer til.

1864 – IGEN OG IGEN

Slaget ved Dybbøl den 18. april 1864 er et særligt afgørende og konstituerende år for dannelsen af nationalstaten Danmark, da den dansk-tyske helstat sank i grus og hertugdømmerne tilfaldt Preussen-Østrig.

Efter 400 års fredelig sameksistens i Slesvig, Holsten og Lauenborg under en dansk konges samlende vinger, blev den nationale opvågning i det 19. århundrede årsagen til, at førhen fredelige naboer blev hinandens fjender.

150 år efter det tabte slag på banken må vi i 2014 glæde os over at kunne konstatere, at grænselandets fjender atter er blevet til venner.

Det er lykket flertallene og mindretallene gennem en lang og sej proces i løbet af tre-fire generationer at kæmpe og tale sig frem til en dansk-tysk mindretalsmodel, der er forbilledlig i Europa.

Grænselandet er på vej til et for hinanden, der indebærer et tæt grænseoverskridende dansk-tysk samarbejde til gavn for Region Syddanmark og Slesvig-Holsten.

For at markere og bekræfte de gode og venskabelige relationer mellem Danmark og Tyskland har SSF og det tyske mindretal sammen med Folketinget i løbet af 2014 inviteret til fire dansk-tyske parlamentariske aftener: I landdagen i Kiel, i den danske ambas-

sade i Berlin, i den danske kirke i Bruxelles og på Christiansborg i København under overskriften "Det dansk-tyske grænseland – en inspiration for Europa".

I forbindelse med de parlamentariske aftener vist Folketingets vandrestilling "Fjendskab og forsoning – det dansk-tyske grænseland fra 1864 til 2014", som Museet på Sønderborg Slots direktør Carsten Porskrog Rasmussen har været hovedansvarlig for.

Både for formanden for BDN Hinrich Jürgensen og formanden for SSF bød disse aftener på en enestående lejlighed til at orientere danske, tyske og europæiske politikere om, hvorledes mindretallenes anerkendelse og ligestilling, byggende på Bonn-København erklæringerne fra 1955, har resulteret i en grænselandsmodel, Danmark og Tyskland kan være stolte af.

18. APRIL 2014 PÅ DYBBØL

Arrangementerne i forbindelse med markeringen af 150-året for slaget ved Dybbøl fandt sit naturlige højdepunkt langfredag den 18. april. Et arrangement, Region Syddanmark var hovedansvarlig for.

Under den militære ceremoni ved de danske og preussiske soldaters mindelund, hvor Danmarks forsvarsminister Nikolai Wammen og Tysklands nu fhv. ambassadør Michael Zenner talte, blev der lagt krans af bl.a. Dronning Margrethe og Prins Henrik, regionsformand Carl Holst og ministerpræsident Torsten Albig.

Ved den efterfølgende civile ceremoni i Kongeskansen talte HM Dronningen, statsminister Helle Thorning-Schmidt, den tyske ambassadør og Torsten Albig, der oven i købet sluttede sin tale på dansk med en metafor for, hvor vigtigt det er at blive ved med at arbejde hårdt på at styrke samhørigheden og samarbejdet over grænsen. Citat: "I dag kan vi se, at hjertebånd også vokser henover nationale skel. I dag er det

ikke frø af ugræs, der fyger henover hegnet, men kimen til de smukkeste blomster og de frugtbare planter. Dem skal vi dyrke.”

Alle taler pointerede den positive udvikling i grænselandet mellem flertallene og mindretallene. Forsvarsministeren udtrykte det poetisk ved at tale om, at fortidens synder ikke er noget, nutidens sønner skal lide under end-sige gentage i en tid, hvor det dansk-tyske forhold syd som nord for grænsen og på tværs af grænsen aldrig har været bedre.

DANEVIRKE

I forbindelse med markeringen af 150-året for krigen i 1864 har der naturligvis været en hel del fokus på Danevirke og selvfølgelig afholdt en lang række arrangementer.

Ikke mindst fodmarchen den 1. februar fra Danevirke til Dybbøl, som 1000 hovedsagelig danske soldater deltog i til minde om den danske hærs rømning af forsvarsvolden, vakte mediernes opmærksomhed.

Et arrangement under overskriften ”Skole og historie” resulterede i, at næsten 700 elever fra de danske skolars 5. og 6. klasser fik lejlighed til at stifte bekendtskab med Danevirke og få et indblik i, under hvilke vilkår krigen 1864 blev ført.

Det, der engang var et værn og en vold mod alt fremmed og ikke mindst en mur mod det tyske, har mindretallet omformet til en bro mellem dansk og tysk. En bro, som historikere og arkæologer nord som syd for grænsen er med til at befæste ved deres samarbejde omkring formidlingen af stedets historie.

En historie, som man i dag kan datere helt tilbage til tidsrummet omkring 450-500 e. Kr., takket være de seneste udgravninger ved ”Porten til Norden”

Planen med hensyn til det sensationelle fund - porten til den nordiske verden - er at gøre den tilgængelig på en

synlig og illustrativ måde indenfor en museal ramme for stedets besøgende.

VERDENSKULTURARV

Den store vision er, at Danevirke sammen med Hedeby og andre mindesmærker fra vikingetiden anerkendes som verdenskultur-arv.

Island, Norge, Letland, Tyskland og Danmark har indsendt en fælles ansøgning på flere hundrede sider til UNESCO i januar 2014. I september var repræsentanter for UNESCO på besøg i Hedeby og ved Danevirke for at besigtige kulturarven med henblik på en endelig vurdering af ansøgningen. I forbindelse med et orienteringsmøde havde såvel generalkonsulen som generalsekretæren lejlighed til at motivere projektet.

Et positivt svar ville bekræfte Danevirke i at være det store fyrtårn, det allerede er nu. Men det er klart, at såfremt Danevirke anerkendes som verdenskultur-arv, vil stedet blive til en uvurderlig turistattraktion, der vil tiltrække mange flere mennesker, end det er tilfældet nu.

SPROGPOLITIK

Den sproglige mangfoldighed i Slesvig-Holsten er et enestående særkende i forhold til alle andre delstater i forbundsrepublikken.

Udover højtysk tales de tre mindretalssprog dansk, frisisk og romanes samt regionalsprogene plattysk og sønderjysk.

Denne kulturelle rigdom gælder det om at beskytte og fremme helt i overensstemmelse med sprogpagtens ånd, som Danmark og Tyskland har ratificeret.

Når det så er sagt, er det ikke nogen hemmelighed, at mindretalenes sprog i Slesvig-Holsten hverken er særligt synlige eller hørbare i det offentlige rum.

Det forhold vil delstatsregeringen

sammen med kommunerne gøre noget ved i forbindelse med udarbejdelsen af en aktiv sprogpolitik, som ikke mindst koalitionspartneren SSV har været med til at skubbe i gang. Målet er, at mindretalssprogene ligestilles med flertalssproget tysk.

Ligestilling sikres bl.a. ved, at mindretalsborgerne tilkendes retten til at anvende eget sprog i forvaltningen og for domstolene samt retten til at fremlægge aktstykker på eget modersmål for myndighederne.

Også flersprogede byskilte og flersproget skiltning på landsdelens offentlige bygninger er på agendaen.

Selvom både Bonn-København erklæringerne og den europæiske sprogpagt tilsikrer regional- og mindretalssprogene beskyttelse samt fremme i det offentlige rum høres som sagt dansk, frisisk eller romanes nærmest slet ikke i radio og TV.

SSFs landsmøde i november 2013 i et stuvende fuldt Husumhus samlede også denne gang ud over delegerede fra alle de sydslesvigske himmelshjørner et mangetal af danske som tyske gæster. (Foto: SPT)

Men delstatsregeringen i Slesvig-Holsten er nu i færd med at ændre medieaftalen. Man ønsker at tildele fem lokale kommercielle hhv. ikke-kommercielle radiostationer en permanent FM-frekvens.

I et høringsvar afgivet af SSF til ændringen af medie-loven har kulturforeningen anbefalet, at de radiostationer, der sender i regioner, hvor der er

hjemmehørende mindretal, forpligtes til også at bringe radioprogrammer på mindretalssprogene.

Delstatens aktive sprogpolitik lægger op til mange positive tiltag, der helt sikkert vil fremme synligheden og ligestillingen af mindretalssprogene i delstaten på sigt. Men der vil sikkert være tiltag, der ikke bliver nemme at omsætte.

DE INDRE LINJER I SYDSLESVIGSK FORENING

Både SSFs vedtægtsbestemte udenrigspolitiske opgaver omhandlende overordnede mindretals- og kulturpolitiske spørgsmål og den indenrigspolitiske forpligtelse at fastholde og udvikle det tætte samarbejde med alle mindretallets foreninger og organisationer både inden for og uden for Samrådets rammer, er en stor ressourcekrævende udfordring.

Men Sydslesvigsk Forenings absolutte kerneområde er og bliver dansk kulturformidling. Dansk kunst, musik, teater, foredrag, film og litteratur er det daglige input, der fastholder og minder mindretallet om, at det er et nationalt mindretal, hvis bånd til Danmark er livsnerven.

SSFs stående udvalg servicerer på bedste måde distrikterne og amterne sammen med general- og amtssekretariatene med det nyeste, dansk kultur har at byde på ved siden af klassikerne.

Kulturplejen er den tredje største post i kulturforeningens budget næst efter ejendomsforvaltningen og administrationen. Det kan ikke være anderledes, hvis mindretallet vil være en levende, moderne og genkendelig dansk folkegruppe uden for Danmarks grænser.

Man må i den sammenhæng ikke glemme, at kulturtilbuddene ikke kun henvender sig til SSFs medlemmer, men til hele mindretallet, omend forventningen naturligvis er, at alle mindretalsborgere er medlemmer af den

SSFs Sydslesvigudstilling var i år bl.a. i Næstved og Viborg; og mens de begge steder blev åbnet af lokale politiske repræsentanter, GF- og SSF-repræsentanter, var nogle af de besøgende straks gået i gang med at afprøve dens digitale muligheder. (Foto: Tine Andresen)

brede, folkelige kultur- og bekendelsesforening.

Foreningens støt stigende medlemstal siden 2006 nærer drømmen om, at alle dansksindede i Sydslesvig en dag som en selvfølge er medlemmer af SSF.

Det stigende medlemstal helt apropos skyldes ikke mindst det tætte samarbejde mellem SSF-distrikterne og Skoleforeningen.

Men også satsningen på familiearrangementer for forældre og foreningsmedlemmer og café-møder, som tilbyder noget for alle generatio-

To, der mener det alvorligt med de nationale mindretal: Ministerpræsident Torsten Albig og hans mindretalskommitterede Renate Schnack; til årsmøde i Flensborg 2013. (Foto: SPT)

ner, er med til at vise vejen hen imod et forpligtende medlemskab.

Tiltag som "Dansk dag" på Cornelius Hansen-Skolen eller "Familieaktivitetsdagen" på Hans Meng-Skolen, hvor mindretallets foreninger får lejlighed til at informere de nye om sig selv, er med til at hjælpe de nye ind i den danske verden og gøre dem bevidste om, hvor bredt organiseret det danske er.

Men også amtskonsulenternes ageren rådgivere, iværksættere og fødselshjælpere i forhold til distrikternes bestyrelser og institutionernes ledere er med til at skabe sammenhængskraft mellem skole og forening og dermed fremme det naturlige behov for at være en registreret del af mindretallets kulturelle hovedorganisation.

ÅRSMØDERNE

Årsmøderne er den stærke manifestation af de ubrydelige bånd, der eksisterer mellem Danmark og Sydslesvig.

Disse nationale bånd ihukommer HM Dronningen hvert år, når hun sender sin personlige hilsen til de danske syd for grænsen. En hilsen, der minder hele den danske befolkning om, at kongeriget har et mindretal. En hilsen, der giver de dansksindede en følelse af at være en del af rigsfællesskabet.

Under mottoet "Sydslesvig - en dansk fortælling" blev mindretallet og vore venner i Danmark inviteret til ikke færre end 44 møder og friluftsarangementer rundt omkring i landsdelen.

Årsmøderne er det bedste bevis på, at mindretallets medlemmer kan sammen. De mange arrangementer vidner på en fremragende måde om, at det brede folkelige dansksindede fællesskab bygger på et konstruktivt samarbejde på tværs af Sydslesvigs mange organisationer både i hverdagen og til højtidene.

Qua det gode og tætte samarbejde på lokalt plan rundt omkring i lands-

delen, præsenterer mindretallet sig både indad- som udadtil som en aktiv og levende folkegruppe, der bygger på et sammenhold og en solidaritet, der styrker det danske fællesskab.

Hvor engageret og godt organiseret både SSFs folkevalgte og ansatte er i samspil med de andre foreningers medlemmer, dokumenterer også Flensborg Avis i tekst og billeder på allerbedste måde med årsmødeavisen om søndagen og mandagsudgaven dagen derpå.

Og så er årsmøderne naturligvis mindretallets folkemøde, som danske politikere og Grænseforeningsfolk deltager i for at bestyrke os i, at Danmark ikke har glemt at holde fast i Sydslesvig og Sydslesvig ikke glemt at holde fast i Danmark.

MIKKELBERG - CENTER FOR NORDISK KUNST OG CRICKET

Mikkelbergfondens bestyrelse, i hvilken SSF er repræsenteret ved formanden og 2. næstformand Steen Schröder, er gået i gang med at udarbejde en ny vision for stedet, helt i stifteren Henry Buhls ånd.

Mikkelberg har altid været et fyrtårn for nordisk kunst. Det skal det blive ved med at være. Det skal fortsat være et mødested, hvor nordiske malere, billedhuggere, forfattere og musiker møder mindretals- og flertalsborgere til gensidig inspiration omgivet af en helt speciel og smuk naturgrund, der indbyder til forskellige slags udendørsarrangementer.

Mikkelberg, et Nordens Hus, der med spændende kunststillinger, koncerter og sydslesvigske folkemøder skal invitere mennesker ind til æstetiske oplevelser og/eller debatter og foredrag om kunst og kultur.

Udfordringen er at få Mikkelberg som kunst- og cricketcenter til at stråle ud over marsk og gest med et koncept og et indhold, der både rummer det

SSFs og SdUs IT-medarbejder Thorben Bockhardt havde ligesom alle andre kolleger på Dansk Generalsekretariat en rød rose med til den siden 1. september glade pensionist Hanna Schwarzer; i baggrunden: Hannas mor t.v. og CK-medarbejder Birgit Vogt t.h. (Foto: SPT)

elitært finkulturelle og det folkelige brede udtryk.

FORSAMLINGSHUSENE

Foreningens forsamlingshuse danner rammen omkring mange aktiviteter og sammenkomster. De er uundværlige små danske oaser i det sydslesvigske landskab, hvor distrikterne kan dyrke det kulturelle fællesskab i fortrolige og hyggelige rammer.

Det er dog ikke nogen hemmelighed, at mange af vore huse, både egne og dem, som SSF har indgået en brugsaftale med Skoleforeningen om, trænger til både at blive renoveret og moderniseret, så de kan fremstå som attraktive mødesteder for den unge generation.

Den fredede bygning Skipperhuset i Tønning og den bagved liggende bygning, der huser stedets soveafdeling, trænger til en kærlig hånd.

Dybbøldagsindsamlingen i år går til køb af møblelement til Skipperhuset. Men det er besluttet, at så snart der atter kan søges projektmidler i Berlin, de såkaldte BKM-midler, skal de investeres i Skipperhuset.

En af de helt store økonomiske opgaver, SSF i de seneste år har kunnet

Oberst H. Parkovs Sydslesvigpris 2013 blev overrakt Renate Petersen fra Egernførde af formanden for Oberst H. Parkovs Mindefond, Niels Henriksen, på SSFs landsmøde 2013. Dieter Paul Küssner, på det tidspunkt endnu formand for SSF, holdt hyldesttalen. (Foto: SPT)

løfte takket være en bevilling fra Sydslesvigudvalget og Slesvig by, er Slesvighus. Fra at have været en grim ælling fremstår bygningen i dag som en smuk svane.

Der er dog et lille men, for man er ikke helt færdig med at renovere og ombygge huset, idet det gamle hotel Skandia, der udgør den tredje byggefase, venter på at blive taget i brug.

Gottorp amt har udarbejdet et koncept for 1. og 2. sal, der skal rumme et aktivitetshus for de unge i Slesvig. I Flensborg Avis har man kunnet læse om de unge i mindretallet, som er husvilde.

De mangler et mødested, hvor de uforstyrret kan dyrke deres ungdomskultur. SSF støtter amtets fondsansøgning desangående.

Biblioteket har per 31. december i år sagt sit lejemål op på Slesvighus. Det skyldes pladsproblemer. Man mangler det dobbelte af kvadratmeter, hvorfor man flytter ind i Slesvig Ansgar.

Flensborg Avis har signaleret at ville flytte fra 1. sal ned i det tidligere bibliotekslokale, mens SSV i Slesvig har lagt billet ind på Flensborg Avis' tidligere lokale.

I begyndelsen af året sagde Slesvig byråd nej tak til kulturministerens tilbud om at placere Landestheatrets spillested i Slesvig på Hesterberg. Byens beslutning har vakt en del bekymring hos medlemmerne af Gottorp amtsstyrelse, idet man frygter, at Landestheater vil leje den store sal på Slesvighus ud over året 2016.

Lejekontrakten mellem SSF og Landestheater ophører sommer 2015. Dog indeholder den en optionsret, der giver teatret ret til at forlænge lejemålet med et år indtil 2016.

Selvom det betyder, at amtet og distrikterne må vente med frit at råde over den store sal, må man ikke glemme, at huslejeindtægten finansierer husets drift. En udgift, som vil belaste SSFs budget efter lejemålets ophør sommeren 2016.

Fremadrettet må foreningen sammen med ejendomsudvalget mere generelt kigge noget nærmere på alle forsamlingshusene. Det kan bl.a. ske i forbindelse med en drøftelse af foreningsudviklingen.

TAK

Tak til mindretallets gode samarbejdspartnere, det være sig Sydslesvigudvalget, generalkonsulen, Grænseforeningen samt Slesvig-Holstens og forbundsrepublikkens mindretalskommitterede.

Et år efter mit valg til SSFs formand har jeg et særligt behov for at takke vores generalsekretær samt alle foreningens ansatte på og uden for Flensborg-hus for god og professionel indsats, hjælp og støtte.

En stor tak skal der også lyde til alle de ulønnede ude i amterne og distrikterne. Ildsjælene, der frivilligt har forpligtet sig til at gøre en vigtig indsats for et levende og engageret dansk mindretal.

Hvad var Sydslesvigsk Forening, ja, hele mindretallet, uden dem!

En del af dagligdagen

Af generalsekretær
Jens A. Christiansen

Sydslesvigsk Forenings løbende informations- og kontaktarbejde på Christiansborg er en del af dagligdagen på folkestyrets store arbejdsplads.

1864 MED EUROPÆISK UDSYN

I anledning af 150-året for krigen i 1864 har SSF i samarbejde med Folketinget og det tyske mindretal taget initiativ til parlamentariske møder i landdagen i Kiel og på den danske ambassade i Berlin under overskriften "Det dansk-tyske grænseland – en inspiration for Europa".

I landdagens plenum-sal åbnede landdagspræsident Klaus Schlie og Folketingets formand Mogens Lykketoft mødet. I Berlin var det forbundsdayspræsident Norbert Lammert, der sammen med Folketingets formand bød velkommen til tema-aftenen. Ud over de nævnte deltog naturligvis SSFs formand Jon Hardon Hansen, BDNs formand Hinrich Jürgensen samt FUENS præsident Hans Heinrich Hansen. Arrangementerne blev ledsaget af en vandrestilling med titlen "Fjendskab og forsoning – det dansk-tyske grænseland fra 1864 til 2014". Den er produceret af Sønderborg Slot.

Den 4. november afvikledes et parlamentarisk møde i Bruxelles ved den danske kirke og det danske kulturinstitut. Her var målet at tiltrække nogle af Europa-parlamentarikerne til en dialog om en mere aktiv europæisk mindretalspolitik.

HØJDEPUNKTET

Højdepunktet blev dog åbningen af udstillingen og et politisk møde på Chri-

istiansborg den 20.-21. november 2014. Det fandt sted i forbindelse med SSFs og Grænseforeningens traditionelle Folketingstur. Men på baggrund af 1864-markeringen deltog på opfordring af SSF ligeledes repræsentanter for det tyske mindretal.

Det dansk-tyske grænseland – en inspiration for Europa; det centrale tema. Intentionen har været, at disse parlamentariske møder skulle fungere som en platform for et fremadrettet politisk udsyn – fra krig og mindretalskonflikt til fred og respekt for national og kulturel mangfoldighed. De aktuelle begivenheder i Ukraine, Krim, Gaza, Syrien og Irak taler deres tydelige sprog og viser, hvor vigtigt det er at tage mindretalsforhold alvorligt, når man ønsker fred og stabilitet

TO KONKRETE SAGER

Navnlig to helt konkrete temaer har været i fokus i år.

Det ene er EU-Kommissionens afvisning af borgerinitiativet *Minority Safepack*. Initiativet handler om via over en million underskrifter fra mindst syv medlemslande at pålægge Kommissionen at beskæftige sig med mindretalspolitiske spørgsmål. Men Kommissionen har henvist til, på trods af Lissabon-Traktatens mindretalsbeskyttelse i artikel 2, at mindretalsforhold hører ind under medlemsstaternes subsidaritet. Det er ikke et EU-anliggende. Afvist.

Sagen har ikke mindst ved hjælp af MF Eva Kjer Hansen været drøftet i Folketingets Europaudvalg ad to omberinger. Eva Kjer Hansen, der er formand for udvalget, har sammen med stort set alle medlemmer af udvalget presset på over for den danske regering for at få den til at signalere tydeligt, at Danmark støtter en aktiv euro-

Informationsarbejdet foregår ikke udelukkende på Christiansborg; SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen tager imod mange og meget forskellige besøgsgrupper; her på Duborg-Skolen en flok arabiske, akademiske stipendiater, som forbundsdagen i Berlin "oplærer" i tolerant handling af religion og nationale mindretal. (Foto: SPT)

pæisk mindretalspolitik og ønsket om, at EU engagerer sig stærkere i Europas mindretalspolitiske udfordringer.

Regeringen er ikke gået i rette med EU-Kommissionen. Dog har statsministeren i en skrivelse til FUEN fremhævet, at det er vigtigt at arbejde for ordentlige mindretalsforhold i Europa. Med henvisning til erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland påpeges, at dialog og konstruktive aftaler er vejen frem mod ligestilling og beskyttelse af nationale mindretal.

For tiden ligger MinoritySafepack og Kommissionens afvisning hos den europæiske domstol i Luxembourg. Såvel FUEN som SSF arbejder dog fortsat ufortrødent videre for at få EU til at anerkende, at mindretalsanliggender hører ind under unionens opgavefelt.

Det andet emne er muligheden for at søge dansk dobbelt statsborgerskab.

Det er indlysende, at det er positivt, hvis rigsdanske i Sydslesvig vil kunne få tysk statsborgerskab uden at skulle opgive deres danske. Men den helt særlige mindretalspolitiske udfordring er imidlertid at gøre opmærksom på de mange sydslesvigere, der ønsker et dansk dobbelt statsborgerskab. Altså at medlemmer af mindretallet med tysk statsborgerskab (jf. Bonn-København erklæringerne) og bosiddende i Sydslesvig, får mulighed for at søge dansk dobbelt statsborgerskab under bestemte kriterier.

Emnet er blevet drøftet med relevante politikere, og der er en kontakt til Justitsministeriet. I skrivende stund foreligger et lovudkast, som SSF udarbejder et høringsvar til.

FOLKEMØDET 2014

I et tæt samarbejde med Grænseforeningen og Liberalt Oplysningsforbund var det danske mindretal på pletten i forbindelse med Folkemødet på Bornholm den 12.-15. juni. Der blev gennemført 14 forskellige debatarrangementer over temaer som: europæisk mindretals- og fredspolitik, grænseland, nordisk sammenhængskraft, sprog og identitet. En del politikere og andre interesserede kiggede forbi.

Sideløbende med folkemødet blev der gennemført et højskolekursus i samarbejde med Bornholms Højskole. Der var 100 deltagere, der deltog i debatten og fik foredrag af bl.a. prof. Johs. Nørregaard Frandsen, generalsekretærene Per Paludan Hansen, Knud-Erik Therkelsen og Jens A. Christiansen. Et vellykket højskoleforløb.

KULTURNATTEN

Ved Kulturnatten den 10. oktober var SSF med på Christiansborg. Sammen med de øvrige sydslesvigske foreninger og institutioner præsenteredes det danske mindretal under overskriften: Det danske mindretal – en grænse-landsfortælling i 150-året for 1864. Sydslesvig gør Danmark lidt større!

Mange københavnere kom forbi for at høre mere om mindretallet og grænselandet. Særligt spændende var, at de fik lejlighed til at hilse på en af de tapre soldater fra Danevirke - i forklædning forstås.

Parallelt med orienteringsmøder og samtaler sender SSF jævnligt nyhedsbrevet "Sydslesvig AKTUELT" til samtlige MFere og andre beslutningstagere på Slotsholmen. De fire årlige udgaver af "Sydslesvig-Magasinet" stiles ligeledes til disse målgrupper.

Også tyske meningsdannere briefes: En ministeriel arbejdsgruppe med afdelingschefer fra de tyske delstaters indenrigsministerier havde i april på foranledning af indenrigsministeriet i Slesvig-Holsten henlagt deres årlige arbejds møde til Flensborghus. De er alle tilknyttet det tyske indenrigsministerforum »Innenministerkonferenz«. Mødet havde som så ikke noget specielt mindretalspolitisk indhold, men arbejdsgruppen havde dog ønsket at få en aktual briefing om det danske mindretal i Sydslesvig, om det dansk-tyske grænseland og 1864-markeringen - og den leverede SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen. (Foto: SPT)

Marianne Huy hædret for over 50 års indsats

En af de stille slidere i det danske mindretal i Sydslesvig, Marianne Huy, Oksbøl, har fået overrakt Sydslesvigprisen 2014 på SSFs landsmøde den 8. november efter forslag fra SSF Flensborg amt. Overrækkelsen stod formanden for Oberst H. Parkovs Mindefond, Niels Henriksen, Sorø, for.

Marianne Huy, der har fået tildelt SSFs sølvnål, har igennem mere end 50 år ydet en bemærkelsesværdig indsats inden for det danske mindretal i Sydslesvig.

SSF

I SSF-distriktet Munkbrarup-Ves har hun beklædt poster som formand og er fortsat distriktets kasserer. Hun er distriktets delegerede til amtsgeneralforsamlingen og SSFs landsmøde, har været medlem af amtsstyrelsen for SSF Flensborg amt, var medlem af SSFs årsmødeudvalg, og er stadig aktiv i redaktionsgruppen omkring Lyksborg-Oksbøl-Munkbrarups fælles foreringsblad.

SSW

Aktiv er hun også fortsat som kasserer for Oksbøl-Munkbrarup SSW-distrikt. Hun har været SSW-kommunalbestyrelsesmedlem i Ves/Wees, og er fortsat aktiv i kommunens ældreråd.

UF

I Harreslev-Kobbermølle UFs bestyrelse startede hun i 1964. Kasserer-jobbet og leder af børnegymnastikken dér er dog siden lagt på hylden. For år tilbage assisterede hun også forsamlingshus-

Marianne Huy med børnenes afskedsgave fra 2008, som hun stadig holder i hævd. (Foto: Morten Jochimsen)

bestyrer m.m. Solvej Refslund ved børnemøder i Oksbøl Forsamlingshus.

SKOLE

Hun var medlem af forældrerådet ved Lyksborg Danske Skole og kasserer i skolekredsen dér.

KVINDER

Den slesvigske Kvindeforening nyder godt af hende lokalt bl.a. som formand og kasserer, og mens hun tidligere var medlem af hele kvindeforeningens hovedstyrelse, nøjes hun nu med at være suppleant og revisor dér.

SUNDHED

Hun er delegeret fra kvindeforeningen i Dansk Sundhedstjenestes sundhedsråd og aktiv som medlem af - nu også

formand for - Dansk Sundhedstjenestes alderdomshjemsudvalg.

MENIGHED

Også i menighedsrådet for Lyksborg og omegns danske menighed har hun virket aktivt.

HJÆLOPSOM

Marianne Huy er en utrolig imødekomende og hjælpsom person. Kalder man på Marianne, så er hun der med en hjælpende hånd og hjerne, siger Niels Wolfsdorf, formand for SSF i Munkbrarup-Ves.

Hun har hele sit voksenliv boet i Oksbøl i gåafstand til Oksbøl Forsamlingshus og har dér hjulpet til ved alt, hvad der foregik i huset, har bagt og lavet salater, stået for borddækning før og oprydning efter mange arrangementer.

BØRN

Inden pensionerinfgen i 2008 var Marianne Huy ansat ved de danske børnehaver i Lyksborg som medhjælper, på Christian Paulsen-Skolens Børnehaven som pædagog, og i Mårkær som leder, hvor hun ud over det betalte job ydede en bemærkelsesværdig frivillig indsats ved sommerfester, basarer osv. - også på Lyksborg Skole.

FORÆLDRE

I sit arbejde i børnehaverne var hun formidabel til at omgå børn og kollegaer, til at holde kontakt til forældrene - og derved motiveret dem til at deltage i foreningslivet, ikke mindst SSF.

DØTRENE

Mindretals-engagementet har hun formået at give videre til sine to døtre.

Den ældste er SSW-bestyrelsesmedlem og har kandideret til kommunerå-

det i Ves/ Wees, den yngste er SSF-formand i Bredsted.

TIDLIGERE MODTAGERNE:

1983: Otto Witt, Tønning/ Ejdersted,
1984: Carl Christiansen, Frederiksstad/ Husum amt,
1985: Annemarie Stollberg, Bredsted/ Husum amt,
1986: Mary Johannsen, Flensborg,
1987: Wilhelm Hansen, Ylsbyskov/ Gottorp,
1988: Elsa Koch, Vanderup/ Flensborg amt,
1989: Henriette Westland, Flensborg,
1990: Hans Detlef Andresen, Agtrup/ Sydtønder,
1991: Marie Giessel, Schinkel/ Rendsborg-Egernførde,
1992: P.J. Alberts, Østerhever/ Ejdersted,
1993: Anne og Gerhard Clausen, Molened/ Gottorp,
1994: Margit Andresen, Veding/ Flensborg amt,
1995: Irma Baumann, Drage/ Husum amt,
1996: Andreas Blöcker, Flensborg,
1997: Johann Mikkelsen, Læk/ Sydtønder,
1998: Hildegard Srogosz, Skovby/ Gottorp,
1999: Hans Jørg Petersen, Egernførde/ Rendsborg-Egernførde,
2000: Erika Bruhn, Garding/ Ejdersted,
2001: Elfriede Plichta, Kobbermølle/ Flensborg amt,
2002: Elfriede Geipel, Husum/ Husum amt,
2003: Heinrich Hein, Flensborg,
2004: Elke Müller, Vesterland/ Sydtønder,
2005: Birte Lütt, Slesvig/ Gottorp,
2006: Christel og Otto Prühs, Rikkert, Rendsborg-Egernførde,
2007: Alwine Bracke, Hørup, Flensborg amt,
2008: Monika Martens, Tønning, Ejdersted,

2009: Ketel Lorenzen, Bredsted, Husum amt,
2010: Hans Werner Clausen, Flensborg-Tarup,
2011: Richard Petersen, Nibøl, Sydtønder,
2012: Ingrid Thomsen, Slesvig/ Gottorp,
2013: Renate Petersen, Egernførde, Rendsborg-Egernførde.

OM OBERST H. PARKOVs SYDSLESVIGPRIS

Oberst H. Parkovs Sydslesvig-Pris er indstiftet af Oberst H. Parkovs Mindefond i 1983 og ledsages af en check, der overrækkes tæt på mindedagen den 22. september eller på SSFs landsmøde af formanden for fonden, fhv. Grænseforenings-direktør Niels Henriksen, Sorø.

Prismodtagerne indstilles til fondsbestyrelsen af SSFs forretningsudvalg - og kandidaterne foreslås på skift af SSFs amtsorganisationer. Der er tradition for, at prisen tildeles en dansk mand eller kvinde, som har gjort en ihærdig og trofast indsats i basisarbejdet for det danske mindretal.

LEGATSTIFTEREN

I 1975 døde oberst Parkovs datter, Inger Parkov, cand. polit. og fhv. vicekon-torchef i Københavns Kommune, i en alder af 85 år. Hun var en god ven af Sydslesvig. Til minde om sin far havde hun indstiftet »et efterhånden meget stort legat, der bærer hans navn«, som »Grænsen« skrev i en nekrolog i anledning af hendes død, da formuen var ved at runde 1 mill. kr.

HANS PARKOV

f. 22.9.1857 i København. Følgende familietraditionen var han en stor ven af grænselandet og Sydslesvig.

Sekondløjtnant 1879, premierløjtnant 1981, kaptajn 1891, oberstløjtnant 1906, oberst 1913, chef for Tunestillin-

gens Artillerikommando 1916, stabschef hos Generalinspektøren for Artilleriet 1918, afsked 1919, bestyrer for Frederiksværk Krudtværk.

Folketingsmand for Frederiksværk-kredsen 1906-13 (Højre), atter folketingsmand fra 1918, 2. viceformand i Folketinget 1920, formand for Gjentofte Kommunalbestyrelse og for Frederiksborg Amts Skytteforening, første borgmester i Gjentofte, da kommunen fik købstadsrettigheder 1934, formand i Overbestyrelsen for De Danske Skytteforeninger, medlem af Statens Løn-ningsråd fra 1924, af Amtsrådet for Gl. Københavns Amt fra 1922, af Bestyrelsen for Københavns Sygehjem, for Foreningen af 23. april 1832, for Aktieselskabet C. Wiibroes's Bryggeri og for Aktieselskabet Frederiksborg Amts Tidende, næstformand i Bestyrelsen for Nordsjællands Elektricitets- og Sporvejs-Aktieselskab, i Kontrolkomiteerne for Forsikringsselskaberne Haand i Haand og National.

Danske og udenlandske ordener.

I 1928 talte han på kongens vegne ved Landsstævnet (i dag: DGIs Landsstævne) på Dybbøl.

Død 10.4.1934.

FONDENS FORMÆND

Højskoleforstander Niels Bøgh Andersen †, Jaruplund.

Fhv. SSW-formand Wilhelm Klüver †, Flensborg.

Nu: fhv. Grænseforenings-direktør Niels Henriksen, Sorø.

Danevirke 1864 - 2014

*Af museumsinspektør
Nis Hardt*

Danevirke er et forbillede for hele verden.

Således lød en avisoverskrift i et annoncetillæg for markeringen af 150-året for krigen i 1864, der skulle berette om grænselandets helt unike rolle i Danmarkshistorien og den lange række af arrangementer, der blev afholdt i forbindelsen med den erobringen af Slesvig og Sønderjylland.

Og i år er Danevirke nok mest et forsvarsværk, som de fleste af os sætter i forbindelse netop med den anden slesvigske krig, ikke mindst fordi Danevirke i forbindelse med krigen om hertugdømmets nationale ståsted i løbet af 1800-tallet for længst var blevet et nationalt symbol på det danske forsvar mod fjender fra syd.

I dag er Danevirke ved at udvikle sig til et fælles dansk-tysk fortidsminde, og man kan med rette sige, at volden lige som en rød tråd går gennem grænselandets historie lige fra oldtiden og frem til i dag. Det gælder ikke kun krigerske konflikter; men ligeså meget godt naboskab mellem dansk og tysk. Og Danevirke har nu i flere arbejdet hånd i hånd med gode kræfter både nord og syd for grænsen om at formidle forsvarsvolden og ikke mindst også det danske mindretals historie.

SÆSONEN BEGYNDE TIDLIGT

Sæsonen begyndte tidligt i år, hvilket naturligvis skyldtes mindeåret for krigen 1864, ligesom mange af museets aktiviteter og arrangementer i årets løb relaterede til denne historiske begivenhed.

Den 1. februar gik næsten 1000 deltagere, heraf overvejende danske sol-

dater, den lange vej fra Danevirke til Dybbøl for med denne fodmarch at mindes den danske hærs rømning af Danevirkestillingen, der fandt sted i kulde og sne ad isglatte veje i nattens mulm og mørke fra den 5. til den 6. februar.

Mange arrangementer og aktiviteter omkring 1864 fulgte herefter.

PÅ SPORET AF 1864

I løbet af vinteren fik vi travlt med at få vores virtuelle app "På sporet af 1864" færdig. Den viser med historiske animationer slagmarkernes scenarier, som de så ud i 1864. Herunder animationer af troppeformationer, skanser, kanoner med mere, som de rent faktisk stod på de pågældende steder, dertil kommer dagbogsoptagelser med mere. Rømningen af Danevirke er det centrale tema, og museet har i den forbindelse nyt godt af det nære samarbejde med Dybbøl Banke, således at tilbage-toget kan fortælles som en sammenhængende historie. App'en er udviklet således, at publikum kan deltage aktivt og bevæge sig rundt i landskabet for at opleve de forskellige scenarier ved Danevirke, Mysunde, Kongshøj, Sankelmark og Dybbøl.

De to sidste weekender i juli ledte amatørarkæologer efter fund på slagmarken ved Kongshøj.

Her havde danske styrker kæmpet mod østriske hærenheder den 3. februar 1864.

Afsøgningen af flere marker med metaldetektorer skete i et nært samarbejde mellem Archäologisches Landesamt og vores museum. Vi brugte arrangementet til at orientere om slagmarksarkæologi og kravene til at få licens til at gøre brug af metaldetektorer.

Danevirke Museums kanon, en replika fra 1864, er museumsinspektør Nis Hardts "kæreste legetøj". Den er god at knytte historier til, og den er god til at vække opmærksomhed, især når der skydes med løst krudt - som her i anledning af inspektørens 60 års dag, affyret af ham selv. (Foto: SPT)

rerne som arkæologisk redskab. Arrangementet trak omkring 100 deltagere fra både nord og syd for grænsen, og der blev fundet en bajonet, mønter uniformsknapper og som forventet en lang række gevær og kanonkugler.

Museets udhus er blevet omdøbt til kanonremise, da bygningen til dagligt huser vores kanon. I kanonremisen er der i vinterens løb kommet en mindre udstilling op at hænge om begivenhederne ved Danevirke i tidsrummet fra den 1. februar til den 7. februar 1864.

Vi har udgivet en folder til udstillingen, der selvfølgelig kan fås på både dansk og tysk.

Som sædvanlig har vores frivillige hjælper Helge Krempin store andele i både og udstilling og brochure.

KRUDT OG KUGLER

Den 25. marts deltog vi i en skydeøvelse i militærets øvelsesområde i

Oksbøl. Det gjaldt at afprøve og måle og de gamle 1864-kanoners skydeegenskaber. Fregatten Jylland skød på en rekonstrueret skibsside med en 20 pounds skibskanon. Historiecentret Dybbøl afprøvede en 12 pounds kanon, der affyrede kardæsker, og vores 6 pounds kuglekanon skød igennem en rekonstrueret blokhusvæg som var den af det rene smør. Uheldigvis knækkede kanonstellet ved det tredje skarpe skud. Men den blev hurtigt repareret, og vores kanon har været med i flere arrangementer siden da. Tre frivillige og museumsinspektøren var iført artilleriets gamle uniform, som vi havde fået syet i løbet af vinteren.

På grund af vores vikingemarked, der fandt sted samme weekend, kunne vi ikke deltage i kampen om overgangen til Als den 28. juni; men vi sendte vores kanon. Kanonen blev i denne anledning trukket af et spand 6 store heste den lange vej fra Dybbøl og op til Fredericia

SKOLE OG HISTORIE

Som led i vores samarbejde "Kampen om Jylland" er der også nye undervisningsmidler på trapperne, der kan udleveres til skoleklasser, der gæster vores museer og historiecentre, der formidler begivenhederne i 1864

Klasseaktion et internetportal på tysk om pædagogiske tilbud i regionen sat i værk af byen Slesvig og den såkaldte Aktiv Region Schlei-Ostsee med en website, der skal hjælpe undervisere med at planlægge undervisningsprojekter uden for skolen.

Det skal i den forbindelse nævnes, at flere danske og tyske skoleklasser på gymnasieniveau har taget imod museets tilbud om at få vejledning og hjælp med at tilrettelægge undervisning og

indhold omkring landsdelens historie og mindretallets forhold i løbet af året.

Desuden er vi indgået et projektsamarbejde med Landeszentrale für politische Bildung og Schleswig-Holsteiner Heimatbund samt Berufsbildungszentrum Schleswig, der skal belyse vikingetidens verdensomspændende handel.

Sammen med skoleforeningen har vi den 10. september givet lige knap 700 elever fra 5. og 6. klasse mulighed for at få et smugkik på krigen i 1864.

Ved 10 forskellige stationer kunne eleverne i grupper bage pandekager over bål, følge affyringen af vores 6 pounds kugle kanon, skrive breve hjem med blæk ved feltposten, betjene en telegraf, løbe stafet med tung oppakning, blive forbundet på feltlazarettet

Lederen af Arkæologisk Landskontor i Slesvig-Holsten, prof. dr. Claus von Carnap-Bornheim (t.h.) ved afleveringen af ansøgningen (om anerkendelse af det internationale vikingeprojekt inkl. Hedeby og Danevirke som Unesco-verdenskulturarv) i Paris sammen med den islandske projektleder Ragnheiður Thorarinsdóttir og lederen af verdensarv-centret Kishore Rao. (Foto: Kulturministerium SH)

eller for eksempel være med til at opmåle Danevirke-voldens højde med et gammeldags nivellerapparat. En vellykket dag, der kulminerede i, at eleverne tog opstilling, så de dannede årstallet 1864 foran Valdemarsmuren og som tegn på forsoning slap hvide fredsduer løs, mens en drone fløj over deres hoveder og tog billeder af dem.

Kirsten la Cour og Eberhard von Oettingen koordinerede aktiviteterne og kunne blandt andet trække på mange frivillige pensionerede læreres og pædagogers hjælp. Stort ros til alle for et vellykket arrangement.

Det var bestemt ikke for at lege krig, så lad os håbe, at et smugkig på krigen som dette giver opbakning til freden, som vores avis skrev.

UDGRAVNINGER, ANSØGNING, MANAGEMENTPLAN

I forbindelse med de seneste udgravninger i "Porten til Norden" er det lykkedes at datere en af de ældste voldfaser til tidsrummet 450-500. At Danevirke har vist sig at være så gammel, overrasker og sætter forsvarsvolden i et helt nyt perspektiv. Det vestromerske rige gik i opløsning. Hunnerkongen Attilas rytterskarer fejede som en storm over Vesteuropa. Store germanske forbund og deres warlords grundlagde nye riger ikke bare i de tidligere romerske provinser. Vores forfædre angelsaksere og jyder forlod det slesvigske område og etablerede kongeriger i England. Og omkring 500 e.kr. beretter østromerske og frankiske historikere for første gang om et nyt stammeforbund eller folk, der udvidede deres magtområde i Sydsandinavien, danerne. Og disse daner lagde siden navn til forsvarsværket Danevirke.

Det er en helt ny historie, der i de kommende år skal formidles. En formidling, der kræver et snært samarbejde med både Museum Sønderjylland og Stiftung Schleswig-holsteinische

Landesmuseum med henblik på at skabe en ny udstilling om den gamle vold, der i givet fald vil være et stykke verdenskulturarv værdigt.

Den flere hundrede sider lange fælles ansøgning blev afleveret til UNESCOs kontor i Paris i slutningen af januar. Også frednings- og formidlingsplanen er på plads. Og med lidt held kan de første fælles skilte med henvisninger og informationer til Danevirke på strækningen mellem Vindeby Nor i øst til Hollingsted i vest sættes op i løbet af efteråret.

I år kunne udgravningerne endnu engang gennemføres i fælles regi af de sønderjyske og slesvig-holstenske fredningsmyndigheder - takket være endnu en velvillig donation fra A.P. Møller-Fonden, og vi afventer spændt resultater og dateringer af voldgrave og vejbane m.m. syd for porten.

En gevinst for Danevirke og SSF

Af Jon Hardon Hansen

I anledning af Danevirke Museums inspektør Nis Hardts 60 års dag i august hyldede SSFs formand Jon Hardon Hansen fødselaren med en laudatio:

Hvilket sammentræf, at du fylder 60 i 2014, netop det år, hvor vi her i grænselandet nærmest ikke bestiller andet end at markere 150-året for den 2. slesvigske krig.

Den krig i hvilken dit hjertebarn, det gamle Danevirke desværre ikke kom til at spille nogen særlig militær rolle, men ligesom Dybbøl snarere minder os om den dengang for det danske folk så traumatiske udgang på krigen.

Du har ikke været et tab men er en stor gevinst som inspektør siden 1999 for Danevirke Museum og dermed også for Sydslesvigsk Forening.

I dette årtusind er der sket meget både indenfor museumsbygningens mure og i den lige udenfor døren liggende arkæologiske park.

VOLD & PORT

Fra at vi har haft med et mere eller mindre tilgroet fortidsminde at gøre, har du i din tid som leder formået at give historie-interessererede besøgende mulighed for at se den kronologiske udvikling af Nordens største bygningsværk lige fra år 650 og frem til 1170.

Du har rensat de ældste dele af Hovedvolden for uønsket beplantning. Du har istandsat og færdigkonserveret Valdemarsmuren sammen med danske og tyske kolleger.

Du har sammen med danske og tyske soldater restaureret Skanse 14.

Du har fået fremstillet en kanon i Danmark, som du, hvis du ellers havde

haft musklerne til det, egenhændigt havde trukket hele vejen hened.

Du har takket være en generøs donation fra A.P. Møller Fonden haft midlerne til at købe Truberg-grunden, og fået nedrivningen af bygningerne finansieret af EON Hanse.

Efter at Truberg-cafeen var blevet fjernet, fik du muligheden for at frilægge den ældste del af volden - Kampestenstvolden.

Men det egentligt sensationelle ved præcis den udgravning var, at du præsterede at finde Porten til Norden samt begyndelsen af den 4 km lange Valdemarsmur. Også i den udgravning medvirkede danske og tyske arkæologer.

Du har talt for, at der blev placeret dansk-tysk dobbeltsprogede henvisningsskilte til volden ved motorvejen både i nord- og sydgående retning.

UNESCO & Udstilling

I adskillige år er du allerede i gang med at få Danevirke anerkendt af Unesco som verdenskulturarv.

Dette i kooperation med bl.a. lande som Island, Norge, Letland og Tyskland, som tillige ønsker deres respektive mindesmærker fra vikingetiden klassificeret som verdensarv. Lykkes det, ansøgningen ligger på Unesco's bord siden januar, opnår Hedeby samme status som din vold.

Også udstillingen Dansk i Sydslesvig, et grænseoverskridende Interreg-projekt har du i løbet af ganske få år stablet på benene på første sal af museet i et tæt samarbejde med bl.a. René Rasmussen.

Sydslesvigudvalget har støttet udstillingen økonomisk ved at finansiere udviklingen af en app, der giver besøgende mulighed for via smartfonen at

rekvirere uddybende informationer om mindretallet i Sydslesvig.

PROMINENS

Du er så kendt for din faglige kompetence og din lidenskabelige indsats for Danevirke, at selv kongehuset og statsoverhoveder nærmest står i kø for at besigtige museet og den arkæologiske park.

2004 gæstede HM Dronning Margrethe II og HKH Prinsgemalen stedet sammen med forbundspræsident Horst Köhler og frue.

Bare to år senere dukkede Kronprins Frederik og Kronprinsesse Mary op sammen med ministerpræsident Peter Harry Carstensen for ved selvsyn at se, hvorledes Danmark i middelalderen og i nationalromantikens tid beskyttede sig mod sydfra kommende fjender.

Men ikke bare Københavns, Berlins og Kiels regenter kigger forbi. Også Strasbourg har gæstet Danevirke. Det var Europarådets generalsekretær Terry Davis, der af dig blev informeret om voldens historie.

Hans indtryk af stedet fik ham til at udtale en statsmand værdigt: "Danevirke er stedet, hvor mindretallet har formået at omforme en mur til en bro."

BROBYGGER

Ja, det der engang blev rejst som et værn mod fjendtligtsindede folks indtrængen på vore enemærker, er i dag blevet til det mindesmærke i Slesvig, der samler det danske og det tyske i et grænseoverskridende virke for en fælles sag og fælles interesse, der handler om at bevare og fortælle vort grænselands enestående historie.

En sådan bro mellem to folk, der tidligere kappedes om herredømmet i Slesvig, har du været afgørende med til at bygge af gamle sten og et godt og et gedigent grænseoverskridende dansk-tysk musealt samarbejde.

Ved hjælp af udstillingen om min-

dretallet, som blev åbnet 2011 af Folketingets daværende formand Thor Pedersen og landagspræsident Torsten Geerds, dokumenteres det, at tilgivelse og forsoning, gensidig anerkendelse og ligestilling, samt venskab, samarbejde og samtalen mellem danske og tyske i dag er en realitet, efter mange tidligere årtiers erfaringer med krig, konflikter, konfrontationer, spændinger, chikane, ringeagt og uvilje.

Således har du været med til at skrive stedets lokale, regionale og globale historie.

Ikke uden grund har Grænseforeningen betænkt dig med Kulturprisen 2006.

Lad mig til slut citere min forgænger, som i 2008 om din arbejdsplads Danevirke skrev: "Danevirke som både formidler af danmarkshistoriens mytiske grænseværn med Valdemarsmuren som tophistorie (dengang havde du endnu ikke fundet Porten til Norden), der er på vej til at blive anerkendt som verdens kulturarv, og som ankerplads for vor egen mindretalshistorie i det nyoprettede mindretalsmuseum ved museet."

Jeg håber, for dig, ja, for os alle sammen, at det lykkes for dig at få sensationen, den absolute tophistorie - Porten til Norden - gjort tilgængelig på en synlig og illustrativ måde, så det kommer til at trække endnu flere besøgende hertil.

Glæden holdt hele sæsonen

Af udvalgsformand
Hauke Paulsen

Sæsonerne 2014/15 og 2013/14 kom rigtig godt fra start. Folk roste det fine valg, vi havde truffet. Selv om begejstringen ikke var lige stor for alle forestillinger, så holdt den da hele sæsonen igennem.

I 13/14-sæsonen lagde Jesper Lundgård i Slesvig ud med sine fortolkning af Elvises sangskat. En fantastisk aften med de gode gamle sange og et modtageligt, danselystent publikum. Kunstneren roste publikum, selvom der sagtens kunne have været flere end de 12, der fandt vejen til Slesvighus den sensommeraften.

Hauke Paulsen t.h., formand for SSFs teater- og koncertudvalg, i en samtale med SSFs kulturkonsulent Boris Erben. (Foto: SPT)

Den 22. oktober strandede Fregatten Jylland i Mølledammen. Selvfølgelig skulle vi have den med på programmet som optakt til 1864-året. Selvom det var en af de større økonomiske satsninger, troede vi på, at det var den helt rigtige - med en god besætning med Stig Rossen i spidsen. Kun 289 publikummer var sådan set den mindste skuffelse, for hverken spil, sang eller historier kunne leve op til vore forventninger.

Ugen efter kunne 214 tilskuere opleve Folketeatrets "I vores bus er glæde", en lidt tynd historie, som var teatrets jubilæumsforestilling i anledning af deres 50 år. En reception rundede en fin aften af.

Thy Teaters forestilling "Vi elsker Thaidamer" kunne ikke lokke mere end 35 tilskuere til et lidt tomt Husumhus. Oplevelsen blev ikke bedre af, at forestillingens humor havde svært ved at nå sammen med tilskuernes.

I et teaterseminar, som SSF og BDN indbød til i foråret på Jaruplund Højskole forud for efterårets børneteaterfestival, deltog henvend 30 unge mellem 14 og 40 år fra begge sider af grænsen; her fotograferet sammen med konsulenterne Bois Erben (SSF) og Uffe Iwersen (BDN) på vej ind til Flensborghus til en forestilling med Søren Zacho Ruby fra Det Kommende Teater. Andre samarbejdspartnere var bl.a. Connie Tronbjerg fra Teatret Møllen, fotograf Claudia Mayer, teaterlærer Bolette Elvstrøm, og playmaker Mette Ullersted. (Fotos: SPT)

Det Kongelige Teaters fortolkning af Madame Butterfly i kammeropera var en oplevelse i særklasse. Det lille tremands orkester spillede fantastisk sammen med et velspillende og syngende ensemble, så 304 tilskuere kunne gå hjem med følelsen af at have været med til en helt speciel vellykket aften.

Danseteater er ved at udvikle sig til hel succeshistorie i Slesvig. 257 tilskuere nød en hele vejen igennem fantastisk præstation af Dansk Danseteater den 24. januar 2014. Forestillingen Stormen bød på de helt store følelser, med fart på og ledsaget af Agnes Obels nyeste sange. En forestilling, der resulterede i flere minutters standing ovations.

Comedie Teatrets forestilling "Færdig med fyrre" bød på et humoristisk og kritisk syn på livet på den anden side af de fyrre. 256 tilskuer havde lyst til se i spejlet på en sjov og interessant måde.

Edith Piafs sidste år gav Landsteatret et indblik i med forestillingen Spurven/Edith Piaf på Flensborg teater den 30. januar. Et gensyn med mange kendte melodier fra et knap så kendt liv imellem genialitet og livets smerter. 283 tilskuere var med til denne tankevækkende ekskurs.

I samarbejde med Humanitært Udvalg viste vi den 12. februar Folketeatrets Konger, Slyngler og Helte. En moderniseret samling af Shakespeares værker præsenteret i en kort forestilling. 55 tilskuere var med i den kendte englænders historier i en times tid.

Også i år var godt 110 tilskuere med, da Uppercut Danseteater gæstede Husumhus med Danseforestillingen "One" den 17. februar.

Café Livas F#ck var mod forventning

årets minusrekord; kun en snes tilskuere fandt vejen til Nibøl Danske Skole for at se stykket om livets udfordringer.

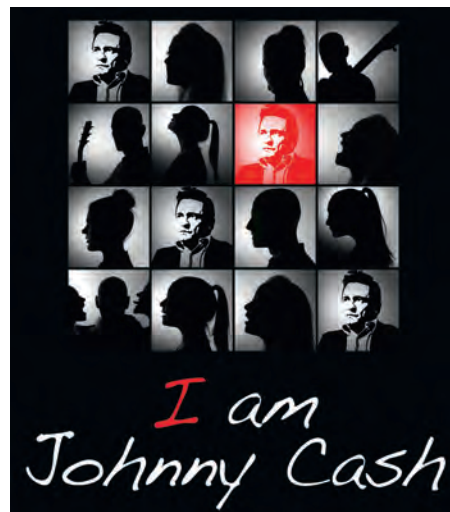
Også Folketeatrets Verdens Lykkeligste Folk solgte under forventning med knap 200 publikummer, og forestillingen selv var heller ikke overbevisende.

Den 23. marts spillede Svalegangens Kvinder i Egernførde en af årets satsninger, der kunne lokke godt hundrede mennesker til fjordbyen. En stor succes med en hæsblesende tur igennem nutidens kvinders liv på jagt efter lykke, mænd og plastisko i børnehaven.

Der var udsolgt til familieforestillingen Ronja Røverdatter. Folketeatret spillede den kendte historie for 500 begejstrede små og store børn.

Og med 260 publikummer var Folke-teatrets "Den stundesløse" på Flensborg teater sidste regulære forestilling.

"Bare engang til, Preben" var titlen på sæsonafslutningen 2013/14. 90 publikummer så og hørte om og fra Preben Kaas' liv og virke - og fik præsenteret indeværende sæsons program.

Med Café Livas forestilling I Am Johnny Cash åbnedes teatersæsonen 2014/15 i Hareslev.

Sidste år kunne orkestret fejre 50 års jubilæum. (Foto: SSO)

SYMFONISK MUSIK

Sønderjyllands Symfoniorkesters (SSO) koncerter er stadig vores problembarn, og der er kommet fokus på det også fra orkestrets ledelse. Orkestrets markedsførings-strategi udvides til det nordlige Tyskland, hvor SSF er med på sidelinjen.

At det nye program byder på lidt færre forestillinger, er dog ikke nogen direkte følge heraf. Som noget nyt byder indeværende sæson 2014/15 på koncerter med mindre ensembler, der giver mulighed for at komme rundt i

landet, ikke mindst til mindre steder, der ikke kan samle et tilstrækkeligt antal publikum. Jeg håber og tror på, at det kan være med til at sprede interessen og kendskabet til symfonisk musik.

2013/14-sæsonen startede dog ikke med en klassisk SSO-koncert. Den 27. september 2013 holdt Dansk/Tysk Selskab af Musikvenner en jubilæumskoncert i anledning af foreningens 15 årsdag med Trio Con Brio på Flenborghus - en fantastisk og sympatisk koncert i verdensklasse med næsten 200 tilhørere.

En blæserkoncert i Nibøl bød på en ganske særlig hyggelig oplevelse i den smukke Christuskirke med 84 lyttere. Her var både messing- og træblæserne i fokus, og strygerne var blevet bedt om at blive hjemme. Dirigent for messingblæserne var engelske Ian Bousfield og for træblæserne norske Ole Kristian Dahl.

Første SSO-koncert fandt sted i Tyske Hus i Flensborg med godt 180 tilhørere. Ugen efter nød knap 60 orkestrets koncert i Husum.

Julearrangementerne var velbesøgte. Børnejulekoncerten på A.P. Møller Skolen med 338 og julegalla-koncerten med 379 besøgende gav de fremmødte et ekstra boost til julestemningen.

Den første koncert 2014 SSO i Skt. Nicolaikirken i Egernførde. På trods af en klassisk koncert i Stadthalle på samme tid fandt næsten 100 tilhørere vejen til kirken og fik en vidunderlig koncertoplevelse.

282 kom i Tyske Hus i Flensborg 30. januar, hvor de befandt sig godt i selskab med Strauss og Schumann - en af de bedrebesejgte koncerter. Men den store sal kan jo sagtens rumme endnu flere.

Også gymnasiekoncerten i Idrætshallen i Flensborg tiltrak godt 280 tilhørere.

Og endelig fandt 156 lyttere vejen til SSO-koncerten i Nordfrieslandhalle i Læk.

Sæsonen rundedes af med en velbesøgt familiekoncert den 13. juni i Tyske Hus i Flensborg.

Der er stort potentiale på området, og både i SSO og SSF er vi opmærksomme på problemet og søger løsningsmuligheder sammen.

59 forestillinger på 29 spillesteder 6 dage igennem - fra 26. september til 1. oktober - var der dansk-tysk børneteaterfestival på begge sider af landegrænsen, et fantastisk tilbud til skoleklasser og foreninger men også til initiativrige børn med deres voksne. Foto fra forestillingen Med Andre Øjne/ Mit Anderen Auger ved Global Stories fra Danmark.

BØRNETEATERFESTIVAL

Et af de grænseoverskridende samarbejder, der bl.a. støttes af Kulturdialog og arrangeres af SSF sammen med Bund Deutscher Nordschleswiger, Kühlhaus i Flensborg og Teatret Møllen i Haderslev er den dansk/tyske børneteaterfestival, som vi var nødt til at sætte på standby i 2013 og skubbe til efteråret 2014.

26. september - 1. oktober 2014 bød den på børneteater-oplevelser for de mindste rundt omkring i grænselandet.

I marts 2014 fandt et teaterseminar sted i forbindelse med men forud for festivalen, hvor unge teaterinteresserede kunne afprøve grænser i workshops m.m. Et fint arrangement, der

desværre lå i skolernes klausur-periode og derfor ikke blev modtaget af nær så mange unge, som vi havde håbet på.

Børneteater kører helt fint set ud fra vores perspektiv. En del af de kritikpunkter, der blev fremsat, kunne vi afhjælpe og henad vejen forbedre.

I alt oplevede 2.438 børn teaterforestillinger i SSFs regi. Det er langt mindre end året før. På grund af stram økonomi og nedskæringskrav måtte vi tilbyde færre forestillinger.

På trods af den anspændte økonomi landede vi blødt.

Udvalget har strikket et flot program sammen til indeværende sæson 2014/15 og håber så småt at kunne øge antallet af forestillinger gennem en passende PR-indsats.

Men vi satser dog fortsat på kvalitet frem for kvantitet.

STATISTIK 2013/14

16 teaterforestillinger med 2.438 tilskuere (2012: 22/3.513)

31 børneteaterforestillinger med 2.665 tilskuere (2012: 56/4.325)

8 koncerter (SSO) 1.546 tilhørere (2012: 12/2.550)

1 koncert (Concerto Copenhagen) med 145 tilhørere (2012: 1/116)

1 børnejulekoncert (SSO) med 338 tilhørere (2012: 1/241)

10 gruppe-skolekoncerter (SSO) med 834 tilhørere (2012: 9/774)

3 fælles-skolekoncerter (SSO) med 885 tilhørere (2012: 3/891)

1 familiekoncert (SSO) med 256 tilhørere (2012: 1/499)

Mozarts Requiem 6. marts i Idrætshallen i Flensborg var en kraftfuld oplevelse; Sønderjyllands Symfoniorkester, over 200 lokale gymnasieelever (foto), solisterne Kristine Becker Lund, sopran, Karolina Blixt, alt, Mathias Hedegaard, tenor, og Daniel Hällström, baryton, samt dirigent Søren K. Hansen viste format. (Foto: Patricio Soto)

Bred vifte af arrangementer

Af udvalgsformand
Bjørn Egeskjold

Vi har igen kunnet stille en bred vifte af arrangementer rundt om i distrikter og amter, og selv om vi har holdt og rigtig pænt inden for budgettet, har vi i princippet ikke givet afslag på ansøgninger.

Danske Basix gav en julekoncert i Flensborg og i Husum sidst i november 2013.

M.h.t. til beskyldningen om "skævvridning" i fordeling af midler kan jeg kun sige, at vi tager stilling til ansøgningerne og har som sagt kunnet imødekomme alle korrekte ansøgninger. Via vores konsulent Boris Erben og Dansk Generalsekretariats økonomifdeling arbejder vi konstant fortsat på hele tiden at have oversigt over vores økonomi, og det ser godt ud, og mængden og størrelsen af ansøgninger gør, at vi ikke ser ud til at være i fare for overskridelser.

Dermed kan vi også fortsætte det gode samarbejde vi f.eks. har med mitendrin-koncerter om danske kunstnere, arbejdet med jazz på Flensborghus,

Jazz på Flensborghus ved SSF og SdU med de mange kendte navne er kommet for at blive, en succes hver gang; her et cover med Jerry Bergonzi.

der som sædvanlig er i god gænge med fin publikumsopbakning, og vores koncerter er iflg. udvalgsmedlem Knud Ramm Mikkelsen afviklet fint og flot.

FolkBaltica er også noget, vi støtter kraftigt op om, så festivalen kan fortsætte under den ene eller anden form. Festivalen 2014 er blevet afviklet med et flot program, der fortjener at blive

Harald Hugaards folkeBaltica-ensemble gjorde atter lykke ved festivalen i 2014, ligesom alle de andre deltagende musikere gjorde ved deres utallige koncerter på spillesteder nord og syd for grænsen. (Foto: folkBaltica)

Der skal forarbejde til, når børnene planlægges at optræde med stomp på årsmødepladsen, så Jesper Falch kom tidligt i gang rundt omkring i børnehaver og skoler; her i Ingrid-Hjemmet i Flensborg. (Foto: SPT)

Når der er Spil Dansk-Dag i Sydslesvig, sker der noget overalt i Sydslesvig, både den dag og dagene omkring. På Søndertorv i Flensborg er der kæmpe skolebørn-koncert. (Foto: Mikolajewicz)

videreført. Jeg havde fornøjelsen af at deltage i åbningskoncerten i Alsion med et fantastisk ungdomsorkester, og en uropførelse med Palle Mikkelsen.

Omkring årsmøderne støtter vi op om koncerterne ved friluftsmøderne, og vi støtter om dockyard-festivalen.

Spil Dansk-Dagen er også en af de tilbagevendende begivenheder, vi støtter op om, så vi kan være med til at præsentere en bred og solid deltagergruppe med deres musik.

Vi har stadig blikket rettet mod det, vi kalder fyrtårne. Vi holder øje med, hvad der rører sig, men vores tanke med dem er at finde noget á la Kim Larsen, der kunne trække et vældigt

Sammen med bl.a. Volksbad i Flensborg har SSF også gode tilbud til de unge, som f.eks. Ludwig van-koncerten den 12. april. Orkestrets medlemmer er fhv. Duborg-elever, og de har en fanskare i hele Tyskland og Danmark.

stort publikum, men sådanne koncerter er som regel også ret bekostelige. Det er svært at finde nogen, der kan hamle op med det i bred folkelig forstand, som samtidig er så kendt hernede som Kim Larsen. Men vi må holde øjnene åbne, og vi har overvejet én som Rasmus Seebach, men nu får vi se. Det skal jo også være kunstnere, som er på tour og som har tid, så man kan få dem, uden at de skal have særpris.

Når Dansk Forfatterforening drager Danmark rundt på littera-tour hver sommer, kommer de også til Flensborg, i år 6. september med seks forfattere, bl.a. Erling Jepsen, der alle fandt tilhørere i gågaden. (Foto: privat)

Årsmødeplakaten 2014.

Plakaten skal "læses" nedefra: Den danske fortælling starter før 1864. Den okseblodsrode farve henviser til krigene, der prægede tiden omkring 1864. 1864, nederlag og tab, griber ind i tiden efter, der dog bliver lidt lysere og afgøres med folkeafstemningen 1920. Dette symboliseres ved den orange farve. Den mere sikre, stabile og lysere tid frem til 2014 genspejles af den gulefarve, der igen strækker sig ind i den hvide fremtid, den åbne og ukendte fremtid vi selv skal være med til at sætte farve på. Her sluttet ringen til det med hvidt fremhævede motto, den danske fortælling, der starter før 1864 og stadig fortælles.

Årsmøde-T-shirten.

SYDSLESVIGSK FORENING'S ÅRSMØDEUDVALG

Overalt blev der fortalt videre på vor fortælling

Af udvalgsformand
Gitte Hougaard-Werner

Blankt indrømmet – da jeg vågnede den 23. maj 2014, årsmødefredag, var jeg næsten gået i brædderne. Vejret kunne ikke have været værre. Det var mørkt selvom klokken var 5.30, det lyste og tordnede og hagl, så store

som bordtennisbolde, slog mod ruden.

Mit humør sank under frysepunktet, og jeg var klar til at aflyse årsmødedeweekenden.

Så mange flittige sydslesvigske elever, børnehavebørn, frivillige og aktive fra forskellige institutioner og foreninger havde knoklet i så lang tid for at stable mange små og store møder og

årsmødefester på benene - og så det vejr! Det var simpelthen ikke til at bære.

Ingen årsmøder, ingen beretning, men så galt gik det ikke. Vejret blev bedre - og årsmøderne kunne afholdes for 90. gang og denne gang under mottoet "Sydslesvig – en dansk fortælling".

Der blev afholdt i alt 43 møder, deraf 16 om fredagen, 23 om lørdagen og 1 møde udover de 3 friluftsmøder om søndagen. Overalt blev der fortalt videre på den fortælling, der præger os her i grænselandet og i det danske mindretal.

Gæster fra nord og syd kom for at være en del af fortællingen og for at opleve og tage del i vore aktiviteter og fester.

TAK

Fra udvalgets side skal der lyde en stor tak til alle, der har været med til at gøre weekenden til en stor fest og dermed har været med til at manifestere vores tilhørsforhold til det danske og Danmark og givet gæster fra nær og fjern gode oplevelser og fortællinger med hjem.

Men forud for denne ene weekend ligger et langt arbejdsår, som jeg nu vil beskrive nærmere.

MOTTO

Udvalgets arbejdsår starter stort set lige efter, at årsmøderne er færdige. På evalueringsmødet 2013 gav vi således udtryk for, at vi i år ville kæde mottoet sammen med 150-året for slaget ved Dybbøl, uden at 1864 dog skulle blive altdominerende. Både på mødet og i avisen opfordrede vi til at komme med forslag til et motto. Skulle forslaget tilmed medføre det endelige motto, ventede en middag til den heldige. Desværre var det kun få, der kom med et bud og slutendelig blev det udvalget selv, der fandt på mottoet.

"Sydslesvig – en dansk fortælling"

blev det til, og det bekendtgjorde vi på landsmødet og satte samtidig startskuddet for alt andet arbejde, både i udvalget, i amter og distrikter.

PLAKAT

Allerede længe inden landsmødet havde grafikerens Christian Prasno fra SSFs og SdUs copy & layout-afdeling meldt ud, at han rigtig gerne ville prøve kræfter med opgaven om at lave en årsmødeplakat.

Udvalget ønskede, at plakaten skulle genspejle 1864, som et af pejlemærkerne i den danske fortælling både nord og syd for grænsen. Desuden nævnte vi folkeafstemningen 1920, som også fik afgørende betydning for mindretallet og den fortælling vores eksistens bygger på helt op til nutiden, altså 2014.

T-SHIRTS

Udover den flotte plakat i et retro-moderne look, med det fine farvevalg og dens enkelthed, kom Christian med et flot udkast til årets T-shirt i en neutral farve, brevhovede og FDF-mærke. Stilistisk var de tilpasset plakatens enkelte elementer.

I alt blev der solgt 444 T-shirts. Det kunne altid være flere, men da vi kun får dem produceret, som der er bestilt, er der ikke noget stort underskud, der skal dækkes.

MØDER MED DE 3 FRILUFTSMØDE-UDVALG

Vi har igen haft vores fælles koordinerings- og idémøder med de respektive friluftsmødeudvalg. I Slesvig haltedes samarbejdet med Rendsborg/ Egerneførde lidt, og vi anbefalede derfor, at man lavede et mindre friluftsmødeudvalg uafhængigt af de to amtstyrelser, men selvfølgelig med tilknytning til samme.

Eleverne fra 4.-6. klasse fra de danske skoler i Tarp, Jaruplund, Store Vi og Vanderup tog med stor iver mod tilbuddet ved den første workshop med Jesper Falch i god tid inden årsmøderne. (Foto: Marike Hoop)

UNDERHOLDNING

Der har været mange flotte underholdningselementer både købt underholdning, men særligt også underholdning ved vore egne elever og børnehavebørn. Det er dejligt, da det skaber et medejerskab af vore fælles årsmøder.

Her kan jeg kun anbefale et tidligt og tæt samarbejde med skoler og børnehaver og andre organisationer og foreninger, da dette er forudsætning for gode fælles årsmøder med talstærkt fremmøde.

Hvis børnehavebørn og elever er en integreret del af møderne skaber vi tidligt en forståelse for, at årsmøderne er noget, man er en del af og har ejerskab i, noget man simpelthen ikke vil gå glip af og tager familien med til.

I år har man i Flensborg by, Flensborg amt og Sydtønder amt haft glæde

Årsmødesøndagften marcherede alle deltagende FDF-orkestre fra Nørreport til Søndertorv i Flensborg, hvor de gav koncert. I 24 år er orkestrenes deltagelse fra FDF-side blevet koordineret af Lars Nielsen, tidl. orkesterleder i FDF Gladsaxe (midtfor, med ryggen til fotografen). Det blev han takket for af alle tilstedeværende med varme ord og en hjertelig klapsalve. Fra næste år overtager orkesterleder Marianne Ovesen fra Kibæk FDF koordinatrollen. (Foto: pkm)

VIP'erne, der har været til frokost hos generalkonsulen, venter på årsmødeoptøget. (Foto: SPT)

af stomp-workshops med Jesper Falch. Disse skulle så munde ud i et underholdningselement på friluftsmødet i Flensborg, hvilket blev en stor succes og så rigtig godt ud.

Den derudover købte underholdning kan vi ikke undvære, og er gennemgående blevet evalueret som godt, egnet og vellykket.

ANDRE ARRANGEMENTER

I forbindelse med årsmøderne er der blevet afholdt andre arrangementer, der også er en del af den danske fortælling i Sydslesvig.

Her skal nævnes udstillinger både på biblioteket, Aktivitetshuset, Danevirke Museum og på Mikkelsberg. Desforuden har SdU inviteret til "Scenen er din" på Ladelund Ungdomsskole, der har været sangaftner og koncerter, diverse grillaftner og årsmøde i samarbejde med det historiske værksted i Lyksborg. Slutendelig har der været utallige årsmødegudstjenester og FDF-koncerter m.fl. i hele Sydslesvig.

FDF'ERNE

Der skal også lyde en stor tak til de utallige FDF-orkestre, der igen har fun-

det vejen til Sydslesvig. Vi håber, at I har nydt mødet med det sydslesvigske og har mod og lyst til at komme igen til næste år.

FDF har fået en ny koordinator, Marianne Ovesen, der har været en rigtig god samarbejdspartner og har sendt oversigter, status og informationer løbende.

Alt i alt et lovende samarbejde med mange positive tiltag og effektivisering.

Alt i alt har FDF'erne ikke kun deltaget i enkelte distriktsmøder, men har været en del af friluftsmøderne og afslutningsvis gennemført det store optog til Søndertorv med en fin fælles afslutningskoncert, som et fint punktum for årsmødedeweekenden.

Alle har igen modtaget et FDF-mærke til deres forbundstrøjer, som tegn på, at de også er en del af vores årsmødefortælling.

TALERE

Som sædvanligt har vi inviteret repræsentanter fra det politiske Danmark til at deltage ved vore årsmøder.

Desværre var det ikke helt så mange ministre, der fandt vejen i år, hvilket skyldes sammenfald med andre arran-

gementer og EU-valget.

Til gengæld er Folketinget inklusive Sydslesvigudvalget, Landdagen i Kiel, Region Syddanmark, Grænseforeningen, Slesvig-ligaen, Danmarkssamfundet, Forening Norden og egne foreninger og institutioner bredt repræsenteret rundt omkring på talerstolene.

Vi er glade for den interesse, der er udvist og håber, at der efterfølgende vil blive fortalt om dejlige oplevelser i Sydslesvig.

Vi kunne byde velkommen til Folketingets formand Mogens Lykketoft (S) og EU-kommisær Conny Hedegaard.

Samtlige medlemmer af Sydslesvigudvalget med daværende formand Benny Engelbrecht (S); Martin Henriksen (DF); Torben Rechendorff (fhv. Minister); Lotte Rod (RV); Pernille Vigsø Bagge (SF) og Kim Andersen (V) var repræsenteret samt folketingsmedlemmerne Flemming Damgaard Larsen (V); Jesper Petersen (S); Henrik Dam Kristensen (S) og fhv. Minister og næstformand for venstre Kristian Jensen.

Regionsrådsmedlem Jens Møller fra Region Syddanmark og formanden for udvalget for dansk-tysk samarbejde i Region Syddanmark Hans Phillip Tietje.

Og ikke mindst Grev Ingolf og grevinde Sussie.

Fra Kiel kunne vi byde velkommen til landdagspræsident Klaus Schlie og justits-, kultur- og europaminister Anke Spoorendonk (SSW) og Sönke Rix fra forbundsdagen i Berlin.

Desuden til borgmestrene Michael Eichhorn, dr. Arthur Christiansen og Jörg Sibbel.

Fra Grænseforeningen kunne vi hilse den nye formand Mette Bock velkommen, derudover 1. næstformand Jens Andresen, 2. næstformand Jørgen Bruun Christensen, fhv. minister Knud Enggaard, Ole Wistrup, Viborg, og generalsekretær Knud-Erik Therkelsen

Slesvig-Ligaen var repræsenteret ved formanden Flemming Radsted Madsen, Karsten Madsen, Anne Oesterlee og Horst-Werner Knüppel.

Formanden for Forening Norden Svend Kohrt, fung. formand for Danmarks-Samfundet Erik Fage-Pedersen og landsledelsesmedlem Søren Ib Cruys-Bagger.

Desforuden forfatter Karin Johannsen-Bojsen, Reimer Stollberg, landsgildemester Helmuth Werth og kommunaldirektør Svend Erik Møller fra Tønder.

Ligeledes har vi kunnet glæde os over taler fra egne rækker.

Flensborg Avis ved sin nye chefredaktør Jørgen Møllekær, Skoleforeningen ved formand for Per Gildberg, fhv. skoleinspektør Anne-Margrete Jessen, børnehaveleder Birthe Überleer, lærer Carsten Hagemann og fhv. ungdomsskoleforstander Wolfgang Dibbern.

Kirken ved pastorerne Jakob Ørsted, Nikolaj Steen og emer. Leif Volck Madsen.

SdU ved Inger Marie Christensen.

Og SSF ved formand Jon Hardon Hansen, 1. næstformand Gitte Hougaard-Werner og 2. næstformand Steen Schröder, fhv. formand Dieter Paul Küssner, amtsformand Peter Kreutzer og medlem af teater- og koncertudvalget Tine Bruun Jørgensen

Vi kunne også byde velkommen til en række ungdomstalere; bl.a. Max Kahrman, Rachel Scheele, Marlene Christiansen, Mads Lausten, Lis Petersen, Majbritt Petersen, Mette Nielsen, Lene Wietz og Peter Gründer.

Tak til alle talere og til dem, der overbragte en hilsen og ikke er nævnt her. En særlig tak dog til de unge, der måske har stået på en talerstol for første gang.

Også en tak til alle lyttere, der har taget godt imod ved de enkelte møder og udvist den nødvendige opmærksomhed, når vore talere er gået på ta-

Årsmøde-debatmødet på Flensborghus samler traditionen tro mange lydhøre mennesker. I år sad SSFs formand Jon Hardon Hansen, prof. Steen Bo Frandsen og BDN-formand Hinrich Jürgensen i panelet, styret af SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen. Steen Bo Frandsens indlæg er gengivet som temaartikel i denne årbog.

lerstolen.

DEBATMØDET

Det åbne debatmøde er en fast del af vores årsmødeprogram. Mødet afholdes på Flensborghus lørdag kl. 10 med efterfølgende frokost frem til 12.30, så gæster, der skal til eftermiddagsmøder, kan nå at være fremme til tiden, når ellers vejarbejder ikke forhindrer dem i det.

Overskriften for dette års debatmøde var "En grænselandsfortælling" med fokuspunkter som Danmarks nationalhistoriske udvikling set fra tiden før og efter 1864.

Mødet i år indledtes med to meningstilkendegivelser, først ved SSFs formand Jon Hardon Hansen og derefter for første gang ved årsmøderne fra BDNs formand Hinrich Jürgensen fra det tyske mindretal i Sønderjylland. Hinrich startede på sønderjysk, men talte derefter på tysk.

Efter de to indlæg fulgte et foredrag ved prof.dr.phil. Steen Bo Frandsen om "Grænser som chancer". Derefter var det tid til supplerende kommenta-

rer og spørgsmål fra publikum og de to debatdeltagere. Ordstyrer ved arrangementet var som sædvanligt generalsekretær Jens A. Christiansen.

TAL OG STATISTIK FRA MØDERNE

Der var omkring 15.000 deltagere ved de mange årsmødearrangementer.

Hjemmesiden www.syfo.de, der bl.a. indeholder de ajourførte informationer og ændringer, blev besøgt flittigt. Således steg tallet med mere end 2000 og i følge eksperterne tegner årsmøderne for over 800 af disse. 20,5 procent deraf klikker sig ind fra Danmark.

Dannebrogssflaget, der blev sendt afsted fra friluftsmødepladsen i Flensborg, landede i Marslev, 13 kilometer øst for Odense. Den har således tilbagelagt en strækning på godt 110 km luftlinje fra Flensborg til Fyn. Familie Rasmus Pedersen meddelte fundet allerede den 26. om morgenen og har efterfølgende fået tilsendt en bog gave som tak.

PRESSEN

Vi har været godt tilfreds med mediedækning af de enkelte møder, både i form af artikler, TV- og radioindslag og internet. TV Syd var til stede ved møder i Flensborg, Jernved, Lyksborg og friluftsmødet i Slesvig.

P4s lyttere fik fornøjelsen af statminister Helle Thorning Schmidts hilsen i anledning af årsmøderne allerede fredag den 23.5. klokken 9.15, og mandag den 26.5. var der en længere reportage med sammendrag fra møderne på P1 klokken 20.03. Det var også muligt at lytte til dem på www.dr.dk/p4.

Flensborg Avis fik igen trykt en årsmødeudgave med uddrag og billeder fra møderne fredag og lørdag. Årsmødeavisen blev uddelt ved de tre friluftsmøder og fulgte med som tillæg i mandagens udgave, der så havde enkelte

elementer fra friluftsmøderne med. Mandagsavisen sendes ud til alle, som torsdagsavisen. Det er et kæmpe ekstrarbejde og en særlig udgift, som vi siger tak for.

Der kunne altid være mere, særligt hvis man spørger de enkelte distriktsmøder, men af hensyn til plads og muligheder er det kun uddrag. Til gengæld er det muligt at se mange flere billeder på avisens hjemmeside under "billedhjul", og som noget helt nyt har det været muligt at lægge små film ind på Sydslesvig-tube via avisen. Der er lavet fine videos, som det godt kan betale sig at kigge på.

Den fine nedtællingskalender på forsiden af avisen i dagene op til årsmødedeweekenden har også været med til at skærpe opmærksomheden for weekendens komme.

Årsmødeudgaven af KONTAKT kom den 8. maj og fortalte om weekendens mange arrangementer og indeholdt midtersider med detaljeret program for hele weekenden, lige til at tage ud og putte i tasken.

Udvalget havde i henhold til årets motto ønsket et indslag med forfattere og foredragsholdere Hanne Reintoft fra København og Karin Johannsen-Bojzen fra Flensborg, der begge kom med gode bidrag til Sydslesvig – en dansk fortælling.

Søndagen inden årsmøderne bragte JydskeVestkysten en stor artikel om

Faneborge fører årsmødeoptogene i Sydslesvig an - her fra Flensborg-optoget. (Foto: SPT)

årsmøderne med interview af årsmødeudvalgets formand og generalsekretær Jens A. Christiansen. En fin information til vore venner nord for grænsen.

EVALUERINGSMØDET

Vi afholdte vores sædvanlige evaluerings- og perspektiveringsmøde på Slesvighus tirsdag den 24. juni. Vi havde inviteret alle institutioner og foreninger til at sende repræsentanter til mødet. Desværre var det ikke så mange til stede, men de 25 fremmødte fik rigeligt lejlighed til at komme med tilkendegivelser, ris og ros og der var en god debat.

Debatten gik på, at man ønskede flere deltagere ved de enkelte optog, ikke nødvendigvis flere optog. Her kunne man i Slesvig fortælle om et nyt tiltag, der kunne få flere med i optoget. Især børnefamilier og ældre har hidtil valgt turen fra, da man også skal gå tilbage til bilen efter mødet. Man havde derfor fået en aftale med et lokalt taxafirma – med tilknytning til mindretallet – om at tilbyde gratis shuttle-service fra friluftsmødepladsen til Hiort Lorenzen-Skolen mellem klokken 17 og 20. SSF har betalt et lille beløb for denne service, og det har vist sig at være en god idé, som man vil fortsætte med i de kommende år.

Desuden var der idéer som børnepasning ved store elever, så forældre kan deltage i aftenmøderne, parallelle programpunkter til de yngre generationer, og det blev fremhævet, hvor vigtigt det er at oplyse nye familier om årsmøderne og deres betydning for mindretallet.

2015 er 60-året for Bonn-København erklæringerne, hvilket muligvis vil indgå i talerne, ligesom de også blev nævnt i år, men de vil ikke være en direkte del af mottoet.

Desuden er det 50-året for dansk børne-tv, hvilket også kunne indgå i mottoet.

Der kom konkrete forslag som "Hugo, hvor skal vi hen nu"; "Vision og virkelighed"; "Hverdag og fest" og vores fælles motto "Vi gør Danmark lidt større".

Afslutningsvis bekendtgør vi datoerne for de næste årsmøder, og der er taget hensyn til Folkemødet på Bornholm, til Grundlovsdag, Kr. Himmelfart, pinse, Skt. Hans og sommerferien, og de kan simpelthen ikke ligge anderledes:

19.-21. juni 2015
10.-12. juni 2016
9.-11. juni 2017
25.-27. maj 2018
24.-26. maj 2019
15.-17. maj 2020

FRA UDVALGET

Min personlige tak - ud over den ondningsvist nævnte - gælder vort fantastiske årsmødeudvalg. Det er altid dejlige og sjove møder med en konstruktiv arbejdsindsats fra alle.

Desværre må jeg meddele, at Chri-

stiane Christiansen og Erik Jensen begge har valgt ikke at fortsætte, da de har andre opgaver, der kræver deres fulde opmærksomhed. Det accepterer vi selvfølgelig, selvom det er med et grædende øje og tungt hjerte.

Vi har i de seneste år satset på at forny årsmøderne uden at fjerne det traditionelle skelet, der udgør årsmøderne som vores kulturpolitiske platform, hvor vi manifesterer vores samhørighed med Danmark og det danske udadtil, med fællessang, Dannebrog og taler. Vi har prøvet at få de kommende generationer med og til at føle medejerskab for vores årsmøder. Dette arbejde vil vi gerne fortsætte.

Den danske fortælling er blevet fortalt og vil fortsat blive fortalt, så vi kan fejre årsmøder langt ud i fremtiden - datoerne frem til 2020 er lagt.

Opmærksomt følges opvisningerne på årsmødepladsen i Flensborg af mødets prominente deltagere - bl.a. Folketingets formand Mogens Lykketoft, landdagspræsident Klaus Schlie, ambassadør Per Poulsen-Hansen, minister Anke Spooendonk, Sydslesvigudvalgsmedlem Kim Andersen, mindretalskommitteret Renate Schnack og bypræsident Svetlana Krätzschmer. (Foto: SPT)

Mange forskellige tilbud

Af udvalgsformand Leif Volck Madsen

Jeg skal med denne beretning forsøge at give et indtryk af de mange forskellige tilbud, som udvalget i det forløbne år er blevet enige om at udsætte vore ældre medlemmer for.

I maj var de aktive pensionister på en ekskursion til Herning, hvor vi bl.a. fik lejlighed til at besøge et nyåbnet center midt i byen, hvor alle kommunens tilbud til de ældre var samlet.

Og det var ikke småting, vi her blev præsenteret for, og vi var behørigt imponerede.

Her kunne alle ældre medborgere komme lige fra morgenstunden og faktisk blive underholdt/aktiveret dagen lang alle ugens dage, vist bortset fra søndag, men det er nok, fordi de den dag passende kan gå i kirke, hvad mange af dem nok også gør – skulle jeg hilse og sige; det er jo trods alt Herning, vi snakker om.

Men i dette hus var der værksteder af alle mulige slags, der var café, der var bibliotek og avislæsestue – you name it!

40 ÆLDREKLUBBER

Noget sådant kan vi herved jo hverken helt eller halvt leve op til, og det skal vi da heller slet ikke prøve på.

Og når jeg ser på, hvad der ydes af arbejde og fantasifuld indsats rundt omkring i de godt 40 ældreklubber i Sydslesvig, ofte i beskedne rammer og med beskedne budgetter, så synes jeg såmænd, at det er rigtig godt klaret af klublederne og deres medhjælpere, der året rundt tager ansvar for, at ældre indbydes til samvær med aktiviteter og hyggelige timer i de mange store og små klubber.

I udvalget mærker vi såmænd ikke så meget til dem; i det daglige finansierer de selv deres aktiviteter, men det kan selvfølgelig også kun lade sig gøre, fordi alt arbejde udføres ad frivillighedens vej, og fordi ingen af klubberne har husleje at betale, da det jo i de fleste tilfælde er menigheder eller distrikter, der lægger lokaler til.

Dog er den julecheck på et par hundrede euro, de fleste klubber modtager fra udvalget, særdeles kærkommen. Den er dog desværre de sidste år blevet mindre i takt med, at de fonde, de bidrager til checken, får mindre udbytte af deres formue.

Som sagt – alle i klubberne arbejder frivilligt, og det skal ikke være nogen hemmelighed, at det med tiden ikke er blevet nemmere at holde sammen på en klub. Det kræver ildhu og entusiasme at blive ved med at finde på og inspirere.

MEDARBEJDERUDFLUGTEN

Som en beskeden tak for denne indsats og som en opmuntring til lederne indbyder udvalget en gang om året til en tur ud i sommerlandet enten nord eller syd for grænsen, og den 28. august 2013 gik turen først til det genopførte Tydal Spejdercenter, hvor vi udover et herligt kaffebord i et telt på gårdspladsen først fik en grundig beretning om stedets historie og betydning af Tydals mangeårige leder Helmut Werth. Dernæst tog Roland von Oettingen os en tur rundt på det herlige område, hvor vi til al overflod kunne nyde en lille flok storke, der gik rundt nede ved Trenen, og endelig fortalte Torben Kvist oppe i spejdermuseet om korpsets historie i Sydslesvig, sådan som den illustreres i udstillingen.

Humanitært Udvalg havde sammen med SSF-amtsforeningerne Gottorp og Rendsborg-Egernførde indbudt til fest i Gottorp med kaffebord og underholdning med Rebøl Spillemandsorkester og "den syngende sav". (Fotos: Lars Thomsen)

Derefter kørte vi lidt forsinket til Slesvighus, hvor vi blev modtaget af Gottorp amts formand Franz Dittrich og amtskonsulent Lars Thomsen. De berettede om Slesvighus' brogede historie og genopståen som et institutionernes hus, men også om de begrænsninger i brug af huset, som aftalen med byens teater betyder for SSF.

Og efter et fortræffeligt måltid på restaurant Odin ved Hedeby Nor kørte vi tilbage til Flensborg, og alle 67 deltagere var godt tilfredse med den indholdsrige dag.

AMTSFESTER

Efterårets tre amtsfester i september 2013 blev også afviklet i godt humør af Gottorp og Rendsborg-Egernførde amter den 24., Flensborg Amt den 25. og

Flensborg By den 26. Og succesen blev gentaget i 2014.

Der var fulde huse og veldækkede kaffeborde overalt, tombolaer bugnede fulde af gevinster og en veloplagt og dejligt syngende Frøya Gildberg med sit gode og varierede program.

EFTERÅRET 2013

4. september gentog vi forårets udflugt til Nordstrand. Anders Schaltz Andersen var igen vor fortræffelige guide, lige fra vi mødtes kl. 9.30 ved kz-lejren i Schwesing, til vi satte ham af bussen allersidst på eftermiddagen efter rundturen til Husum og Nordstrand, og på det tidspunkt vidste vi alt om digebyggeri og gammelkatolikker.

Den 18. september indbød vi til en eftermiddag med Annegret Friedrichsen. Hun stammer fra Flensborg; er mag.art. og forskningsbibliotekar i København og har skrevet og udgivet

en hel del faglitteratur, men vi var nu mest interesseret i at høre om hendes første voksenbog 'Porcelænskvinden', en lille psykologisk spøgelsesfortælling, der foregår på kunstindustrimuseet i København, men med mange tråde til Flensborg.

Denne eftermiddag indgik som en del af årets nordiske litteraturfestival, og vi vil gerne sige Foreningen Norden og Anette Jensen fra Nordisk Informationskontor tak for stedse godt samarbejde.

Den 6. november kom Sönke Hansen, historiker og underviser på A.P. Møller Skolen, og berettede om, hvilke katastrofale følger det store jordskælv i 2007 havde for Peru. Han påviste, hvor svært det er for et relativt fattigt land at komme på benene igen efter en sådan katastrofe.

Efterårets foredragsrække på Flensborg sluttet vi af med den nu fhv. forstander på Rude Strand Seniorhøjskole Aage Augustinus, som den 11. december tog os med på en lystvandring i Benny Andersens forfatterskab.

VANDRETURE I GRÆNSELANDET

Ud over foredragseftermiddagene har det humanitære udvalg fire gange arrangeret traveture nord og syd for grænsen; vi har vandret omkring Tydal, gennem Slesvigs Tiergarten, ad gendarmstien mellem Sandager og Sønderhav, og så skulle vi i november have været ude i Bommerlund Plantage, men de planer satte orkanen Bodil en effektiv stopper for, idet damen havde gjort plantagen totalt ufremkommelig. Så tog vi i stedet for Stiftungsland mellem Harreslev og Hanved, og det var også en fin tur. Alle ture er på ca. 6 km, så de fleste kan være med, hvis de ellers gider.

Igen har det været Torben Kvist, der har stået for tilrettelæggelsen, sådan som han har gjort det i mange år, og

vi er glade for at have hans lokalkendskab at trække på.

FORÅRET

15. januar begyndte vi forårshalvåret med et muntert og instruktivt møde med Horst Petersen fra Harreslev. Han har haft et arbejdsliv som destillatør, og det er ubegribelige mængder af vin, rom og andre spirituosa, han har været med til at producere. Han havde gode og lækre smagsprøver med, og salen i Flensborghus kom, efterhånden som eftermiddagen gik, til at dufte som et bedre værtshus. Alle kom dog heldigvis godt hjem efter eftermiddagens udskjelser.

I februar lod skuespiller Preben Harris, tidligere Folketeatret i København, os opleve både konger, slyngler og helte fra Shakespeares univers, en flot og imponerende præstation af den næsten 80-årige skuespiller.

I maj fortalte Dorothea Petersen om de to Parallele Verdener, som hun voksede op i i 40erne og 50erne i Harreslev.

Den 11. juni holdt musikpædagog Pia Dal et morsomt foredrag om musikalitet, som hun beskrev som noget langt mere omfattende end blot dette at kunne synge rent, og hun spillede dejligt på alle de blokfløjter, hun kunne få fat i – nogle gange endda på flere ad gangen.

Vores sidste arrangement i sæsonen 2013-14 var den totalt udsolgte tur til Årø i Lillebælt den 4. juni. Vi sejlede med 'Helene' fra Haderslev, spiste ombord, gik eller blev kørt ned til øens vingård, hvor en veloplagt og glad og fornøjelig vinbonde fortalte om glæder og sorger i forbindelse med vindyrkning i Danmark. "Det er en dejlig beskæftigelse, bare man ikke skal leve af det." Og efter en god kop kaffe i Brum-

Når medlemmerne af Værestedet holder julekomsammen, sker også det med manér: Der er tale ved pastor emer. Leif Volck Madsen, formand for SSFs Humanitære Udvalg; der bliver sunget, og der hygges med samtaler, kaffe og lidt godt til ganen. En stemningsfyldt afslutning på årets Værested-aktiviteter. (Foto: SPT)

mers Gård tog vi færgen tilbage til Årøsund, hvor bussen ventede. En flot tur, som blev gentaget i begyndelsen af september 2014.

HØJSKOLE

Et par ord om højskoleopholdet, som Nørre Nissum Seniorhøjskole for 2. gang lagde rammer til fra den 2. til den 8. april 2014. Der var som sædvanligt totalt udsolgt to timer efter, at der var åbnet for tilmelding, og vi er selvfølgelig glade for, at der er så mange, der har lyst til at tage et sådant højskoleophold.

Men det er også den rene win-win: Det er ferie – det er godt selskab – det er god mad – og det er en masse spændende oplevelser.

Og så er der ikke engang dyrt. Takket være tilskud fra en del fonde, som vi forud for hvert ophold henvender os til, er vi i stand til generelt at holde prisen for en uges ophold på et rimeligt niveau, og vi kan endda give enkelte yderlige tilskud.

Men vi kan højst komme med 50

personer, og det betyder, at der desværre også er nogle, der ikke kan få plads.

Opholdet til næste år er bestilt; det bliver på Nørgaards Højskole i Bjerlingbro i ugen efter påske.

ANDEN AKTIVITET

Der danses under ledelse af Signe Andersen 8 gange i hver sæson, Edel Linke laver gymnastik med en flok utrættelige damer, og Kirsten Jensens kursus i russisk kører også videre med en lille, men ivrig skare.

Endelig mødes to hold aktive pensionister onsdage og torsdage til foredrag, diskussioner, institutions- eller museumsbesøg - Eva Schröder har det ene hold og jeg det andet.

Og endelig er der støttekredsen ved Ældrecentret i Nerongsallé i Flensborg. Den har Kæthe Kühl ansvaret for, og selvom kredsen for så vidt er ganske stor – ca. 30 damer og nogle få herrer – så er behovet for kredsens hjælp i

det daglige liv på centret også stort, så Kæthe er konstant på udkig efter nye frivillige til kredsen.

VÆRESTEDET

Ufortrødent mødes en flok veloplagte seniorer til et par hyggelige timer hver tirsdag eftermiddag i Flensborghus' lille sal til uformelt samvær.

Her spilles der kort ved et par borde, mens man ved andre borde fornøjer sig med andre kort- og brætspil – og overalt går snakken!

I kælderens står der et par gode billardborde til rådighed for dem, der har lyst til dette ædle spil.

Og alle er velkomne på Værestedet; synes man, at det kunne være rart med et par timer i godt selskab, ja, så møder man bare op.

Der er ingen faste punkter på programmet, bortset fra kaffebordet, som alle mødes ved, og som man betaler et næsten kun symbolsk beløb for.

Man hjælpes ad til det hele, men ønsker man at deltage i eller få gang i en særlig aktivitet, fx. bridge, så gør man nok klogt i at forsøge få et passende antal ligesindede med.

Vil man bare snakke og hygge sig, er der ingen begrænsninger.

Mulighederne er mange, og det er bare om at benytte sig af dem.

Vel mødt!

Pt. mødes mellem 20 og 30 hver tirsdag, men der er plads til flere.

De klarer selv alt det praktiske – indkøb, kaffebrygning, oprydning af afregning, og jeg fungerer kun som en slags kontaktmand.

SYDSLESVIGSK FORENING'S BILLEDSAMLINGSUDVALG

Opmærksom på nye udfordringer

Af udvalgsformand

Erik Fredens

Udvalget har afholdt fem møder det forgangne år, hvor vi både har behandlet de rutineprægede opgaver, som vi er pålagt, og har rettet opmærksomheden på nye udfordringer.

På Grænselandsudstillingen i Aabenraa har vi indkøbt to billeder. En mindre akvarel af Ole Prip Hansen fra Sønderborg med titlen Dagligstuemøde samt et stort maleri af Inka Sigel med titlen "la Primavera".

Sigel stammer fra mindretallet, og er i dag bosiddende i Danmark. Maleren skriver selv om sit motiv, at det er en fri fortolkning af Sandro Botticellis maleri "la Primavera" fra den italienske renæssance.

Maleriet er en allegori over kærlighed, forår og vækst. Det er et gådefuldt

billede med mytologiske figurer i forskellige scener, som længe har fascineret hende, og som udfordrer hende til at eksperimentere med motivet, materialer og farverne, hvorefter hun tilføjer de kloge ord: "...for så sker der noget nyt, og man flytter sig, holder sig skarp og skubber til det der føles vant".

Det er et stort flot billede, der måler 140 gange 150 cm, det hænger på Hæved Danske Skole

BILLEDSAMLINGEN

Det er super, at man nu kan gå ind på SSFs hjemmeside og se hele billedsamlingen med tekster til hvert enkelt billede. Det er et flot arbejde, Thorben Bockhardt her har lavet. Man kan nu klikke sig ind på hvert enkelt værk og se det i en forstørret udgave, ledsaget af en kort, oplysende tekst om kunst-

Julehjerter-designeren Knud Vægter fra Nr. Vedby på Nordfalster står for Sydslesvigsk Forenings julemærke »Jul i Sydslesvig 2014«. Knud Vægter har klippet julehjerter hele livet og dermed videreført en vigtig del af dansk kulturhistorie. 32 smukke mærker sælges for 4 euro/ 30 kr., julemærke-enblemet for 6 euro/ 40 kr. De kan bestilles hhv. købes på alle SSFs sekretariater men kan også bestilles via hjemmesiden www.syfo.de.

ner, titel, teknik, størrelse og registreringsnummer. Den eneste hage er, at man skal væbne sig med nogen tålmodighed, da det tager lidt tid at få billederne frem på skærmen.

JULEMÆRKE-PIN

For første gang præsenterede udvalget i 2013 ved siden af Valsbøl-Skovlundelevernes smukke julemærker en julemærkepin med nål. Den var lavet i metal og med en charmerende gul engel omgivet af en glorie. Den blev solgt i en æske for 6 euro, og blev nærmest revet væk, så den hurtigt var udsolgt til trods for, at den kun kunne handles

i copy & layout-afdelingen på Flensborghus eller ved landsmødet i Husum. Succesen med et sådant emblem søges gentaget i år.

UDLÅN

Der har været stor interesse for at låne billeder fra samlingen. Vi har bl.a. udlånt 17 billeder til Skovlund, men også Bredsted, Hanved Danske Skole, Langbjerg Forsamlingshus og Slesvighus har fået nyt på væggene. Det glæder os, og vi håber, at den forbedrede søgeadgang på foreningens hjemmeside vil stimulere interessen for at låne yderligere.

RELIEFFET I HUSUM

Et nyt initiativ, som udvalget har på bedding, er relieffet på det gamle Husumhus. Her hænger et ældre, flot keramisk relief og pryder endevæggen af det store rum, der engang var spisesalen på Hotel Husumhus. Rummet er i dag opdelt i flere mindre rum, og relieffet har derfor modtaget en hel anden og utilsigtet position, end det var tiltænkt, da det nu befinder sig i et trangt kontorlokale.

Det bliver ikke set af offentligheden, og det var ikke hensigten med den gave, som De Sønderjyske Foreninger på Bornholm skænkede Sydslesvig i 1958. Det drejer sig om et betragteligt relief med målene 4,56 m x 2,81 m. Det består af i alt 570 fliser på 15x15 cm, udført på keramikværkstedet Mikael Andersen & søn i Rønne.

Kompositionen er både stram og dynamisk, og farverne er blå og gule. Så kan man selv tænke sit.

Kunstneren er Carlo Rosberg (1902–1994). Han er uddannet i Paris og havde stor forkærlighed for maritime motiver, ofte i blått, hvorfor han bærer tilnavnet "den blå maler". Han har bl.m.a.

udsmykket Hvidovre Rådhus med 10 større værker, der bærer titlen En kommune skabes.

Udvalget har den holdning, at relieffet skal frem i lyset for at blive set af mange. Her er et problem, for det er muret fast på væggen, så det vil kræve et større arbejde at fjerne fliserne. Vi har derfor henvendt os til Susanne Trudsø på Nationalmuseets konservatorafdeling for at få en kvalificeret vurdering af situationen. Dette har hun indvilget i og beregnet, at det vil koste mellem 2.500 og 3.000 euro.

Efterfølgende rejser det spørgsmålene om, hvor meget det koster at nedtage og genopsætte relieffet, og ikke mindst spørgsmålet om, hvor det skal sættes op.

Både amtsstyrelsen, forretningsudvalget og hovedstyrelsen har signaliseret opbakning.

Da vi mener, at værket er værdifuldt, håber vi, at vores projekt lykkes.

Da Billedsamlingsudvalget er lille, ser vi gerne, at der melder sig et nyt og interesseret menneske, som har lyst til at arbejde med kunst indenfor foreningens rammer.

Relieffet i Husum. Motivet er klassisk i traditionen fra det gamle freskomaleri med en tredelt billedflade og variationer over det nationale tema: hav, fiskere og Mor Danmark med sin tabte datter diskret ved sin side. (Foto: privat)

SSF Friserbjerg-Rude med Dola Schulz i spidsen havde organiseret en spændende dagstur til verdens største modeljernbaneudstilling, "Miniatur Wunderland" i Hamborg, og SSF Flensborg Nord var taknemmelig for at være med i den fyldte bus. (Foto: privat)

SYDSLESVIGSK FORENING FOR FLENSBORG BY:

Hvervekoncept kan og vil blive brugt

Af SSF-byformand
Preben K. Mogensen

Sidste år besluttede bystyrelsen at begynde en hvervekampagne. Den skulle både være en intensiveret indsats blandt vor faste målgruppe for hverving, forældre til børn i danske institutioner, men også rettet imod dem, som stort set har mistet forbindelsen til mindretallet. Statistisk set burde hver femte flensborger kunne dansk, og selvom man kan nære berettigede tvivl om, hvorvidt vi nu virkelig er så mange, så er der virkelig en hel del, som har gået i danske institutioner, selv har sendt deres børn i dansk skole etc., men som ikke (mere) er medlemmer af vores folkelige forening.

Dem kan vi kun nå ved at henvende os til den brede offentlighed. På dansk, naturligvis.

Det være straks sagt, at den medlemsfremgang, som vi kan tilskrive kampagnen, har været beskedent. Amtskonsulentens sygdom satte den forståeligt nok på vågeblus, men selv dette ufortalt har det altså ikke været tilfredsstillende. Vi har dog fået et hvervekoncept, som vi kan og vil bruge videre frem i en opstrammet udgave.

FORBEDRES

Den kritik og de tilskyndelser, bystyrelsen fik i forbindelse med kampagnen, handlede især om, at man ikke så sig udførligt nok informeret. Det må ikke ske, og vi har kunnet drage den lære, at kontakten til distriktsbestyrelserne skal forbedres. Når vi fra byens side mener at have informeret udførligt, men det ikke opleves sådan i distrik-

Selvsagt er SSF med, når foreninger og institutioner stiller med infoboder i anledning af Flensborgs nytårsreception i begyndelsen af det nye år. (Foto: Viggo Petersen)

terne, er det fuldstændig uinteressant, hvad jeg som byformand m.fl. mener at måtte fremføre. Så er det oplevelsen, det kommer an på.

Bykonsulenten og i hans forfald evt. et bystyrelsesmedlem kan ikke deltage i alle ca. 60 distriktsbestyrelsesmøder, men så ofte som muligt og altid, hvor der anmeldes ønske derom. En gang årligt i hvert distrikt, som opfordres til hver gang at have "Nyt fra bystyrelsen og andre partnere" på dagsordenen, er det absolutte minimum. Kommunikationen skulle derved blive helt direkte,

praktiske opgaver kunne koordineres lige på stedet og ikke mindst: gensidig idéudveksling og -udvikling, konsulentens kerneopgave, komme til sin ret.

Dette forstærkes af de personskift, vi så ved generalforsamlingerne sidst. Det var især formandsposterne i et år, hvor vi formænd ellers ikke er på valg. Arbejdspres andre steder trods glæde ved distriktsarbejdet var grundene. På den baggrund bliver det blot endnu mere tydeligt, at vi må dele byrderne, så de ikke kommer til at veje glæden ned, og vi må give de nyvalgte i bestyrelserne en så god og hjertelig indgang, som vi på nogen måde kan.

NYE FORMÆND

I Friserbjerg-Rude valgte Dola Schultz at trække sig som formand, hvor Pia Persson vendte tilbage til formandsposten. I Engelsby valgte generalforsamlingen Dirk Jäger som ny formand. Fra oktober er Dirk blevet medlem af Flensborg byråd, og det arbejdspress, det uvægerligt medfører, som SSW-engagementet gjorde og stadig gør for han formandsforgænger Lars Bethge, må både distrikt og by se at regulere så godt, vi nu kan.

I Sporskifte overtog stedet nye danske præst Thomas Hougesen for-

SSF Duborg-Centrum-Vests nytårsvandring er traditionelt et tilløbsstykke. (Foto: Martina Metzger)

SSF Sct. Jørgen/ Mørvig er Flensborgs største distrikt, både hvad angår areal og medlemmer. Sidstnævnte er der over 750 af. Her er nogle af dem til generalforsamling. (Foto: Povl Klavsén)

mandshvervet. Her gik Kay von Eitzen som formand efter 17 år. Denne store indsats honorerede bygeneralforsamlingen med foreningens sjældne udmærkelse, sølvnålen. Kay trak sig ligesom Dola Schulz fra bystyrelsen. Også Roland Harms og Ronald Schulz ønskede ikke at modtage genvalg. Nyvalgt blev Karl Fischer og – som suppleant – Alexandra Wrobel-Kopf. En bisidderpost lod bygeneralforsamlingen stå vakant.

EN UNDERSØGELSE

Ifølge vor generalsekretær rettes der regelmæssigt henvendelser fra studerende og andre om at måtte foretage (spørgeskema)undersøgelser i vor medlemskreds. Her vil jeg kun kort nævne Linn Knuth, der er igang med en masteruddannelse, tidl. praktikant på generalsekretariatet og altså i besiddelse af "insiderviden" om vores folkelige og farverige forening. Linn

var med ved bordet, da vi planlagde hvervekampagne, men det mest interessante medlemssvar gik ikke på kampagnen. En børnehave- og en skoleleder bakkede op om et medlemssvar, at "folk vil hellere være medlem af hovedforeningen men gider ikke arbejdet i distrikterne".

Nu er man altså medlem af hovedforeningen, når man er medlem i et distrikt. Det er ikke noget enten-eller. Men der er noget grundlæggende, som overses: det nære, folkelige og forpligtende mindretalsfællesskab på tværs af alle forskelle, som en ung pige berører i Linns undersøgelse ved at sige: SSF er klart værd at støtte, for min mormor får noget ud af det.

Sætter vi spørgsmålstejn ved medlemskabet i et distrikt kontra hovedforening bliver det til et spørgsmål om, hvad "jeg" (og ingen andre) får ud af det, og SSF ses først og fremmest som en kulturbutik, hvor varer helt anonymt

7. oktober gav Danmarks Radios Big Band, der fejrer 50 års jubilæum i 2014, en koncert i Flensborg: 19 mand på scenen på Flensborghus - en stor oplevelse for de mange fremmødte. (Foto: Per Morten Abrahamsen)

kan tages ned eller blive stående efter den enkeltes forgodtbefindende. Får den holdning frit løb, kan vi lukke butikken, for alle vore tilbud er til for fællesskabets skyld, som gør det muligt, at vi, SSF og andre, overhovedet har tilbud i en farverig mangfoldighed.

TILBUDET

Dette tilbud rækker fra folkeskoler til folkeuniversitet, fra børnearbejde til operaaftner, fordi det er tilbud indenfor et dansk, folkeligt fællesskab. Tilbudene i vore SSF-distrikter, fra amter og udvalg kan meget vel blive (over)set af nogen som små glimt i det store fyrværkeri, men er det ikke. I og med at vi i SSF som folkelig forening er de eneste - med kirken som mulig undtagelse - der skal og vil ud til alle lag og aldre med alt lige fra dansk børneteater til

seniordans, er sammenholdet indenfor mindretallet for os det vigtigste.
1864

I Flensborg har vi markeret 150-året på mange måder, også sammen med vore tyske naboer. Vi var selvfølgelig på tur til Dybbøl den 18. april, og så blev det sidste alligevel det største, da alle byens børnehaver gik stjernelaterneløb til havnespidsen og overborgmester Simon Faber talte. Om 1864 og vort mindretal, som er en frugt af denne nationale katastrofe. Mørke vendt til lys, vil vi gerne se det som, og pege videre fremad.

Margretha Bremer-Stiftelsen havde fået foræret en ny flagstang, der af uranselige grunde blev leveret til Flensborghus. Beboerne fra ældrekomplekset tog det med sindsro, og nogle af dem trodsede trafikken og sørgede selv for, at flagstangen landede på rette sted. Tidligere på året havde de fået lavet en petanquebane og opsat hvilebænke. (Foto: FIA)

Tallene, som de har set ud i sidste ti år, skal også have et ord indført, og "utroligt stabil med positiv tendens" vil jeg sammenfatte dem i. De enkle, men sande ord i den sammenhæng er

dog blot, at sammenhold og samarbejde har givet et godt og givtigt fællesskab, som vi ser frem til at føre videre. De næste 150 år.

Medlemstal og aktivitetstal 2013

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Medlemstal	4327	4165	4163	4194	4109	4121	4140	4157	4201	4213
Arrangementer	203	189	208	217	207	186	181	195	184	171
Deltagere	7834	7290	8465	8823	8164	7456	8088	7399	7299	7004

Amtskonsulent Viggo Petersen - her i godt selskab på boghylden - rundede de 60 i august. (Foto: privat)

På sin 90-årsdag modtog Nanny Matzen (i m.), SSF Flensborg Nord, SSFs høje udmærkelse, sølvnålen. Hun er stadig bestyrelsesmedlem i Flensborg Nord og står for 30 års aktiv, hjælpsom og beredvillig indsats. På billedet flankeres hun (t.v.) af Else Martensen, der modtog sølvnålen tidligere på året for en tilsvarende lang bestyrelses- og ældreklubs-indsats, og Preben K. Mogenssen, SSF-distrikts- og -byformand, samt (t.h.) af Renate Artmann og Elke Riemer, begge medlemmer af bestyrelsen. (Foto: Kirsten Leib)

TAK

Vores bykonsulent gennem 16 år, Viggo M. Petersen, fyldte 60 i august, og her må være lejligheden til endnu et tillykke. Vi fik jo så også lejlighed til at opleve, hvor meget Viggo betyder for vores daglige drift, da han var sat ud på et vigespor p.g.a. sygdom fra januar til maj, og hvordan sekretariatet med Helga Dittrich og Birthe Hein-Richter alligvel fik dagligdagen til at hænge sammen. Det skal de have en stor tak for, og denne tak udstrækkes også til Marike Hoop fra Flensborg Amt, der for en stor dels vedkommende overtog Viggos rolle ved forberedelsen af fri-luftsmødet.

Flensborg amt er også leveringsdygtig, når det gælder kreative skoleelever. 2013 tegnede daværende 4.-5. klasse på Skovlund-Valsbøl Danske Skole de sydslesvigske julemærker. (Foto: privat)

SYDSLESVIGSK FORENING FOR FLENSBORG AMT

Fortsat fremgang

Af amtsformand
Peter Kreutzer

Der er fortsat fremgang i vores amt med hensyn til aktiviteten i distrikterne. Tak til de mange bestyrelser rundt omkring, som gør en stor indsats til glæde for medlemmerne.

Nye tiltag har fået antallet af deltagere til at stige endnu engang i forhold til et allerede fint år 2012, hvor der var 406 møder med 10.267 deltagere. Godt nok er antallet af møder og arrangementer faldet i forhold til året før, nemlig til 381 møder, men det bliver så rigeligt kompenseret af deltagerantallet, som var på ikke færre end 10.838.

Det fylder mig med stolthed som

amtsformand at kunne berette om så megen entusiasme rundt omkring i distrikterne.

ARRANGEMENTER

Som altid har der også det forgangne år været en del tilbud på amtsplan, som alle har været godt besøgte. Nogle af tiltagene er gennemført i samarbejde med SSF Flensborg by, og dette samarbejde er til gavn for begge parter, så det er noget som er kommet for at blive og bør intensiveres.

Her er det først og fremmest forårsfesten, jeg hentyder til. Der var atter udsolgt. Det var en fin aften med god

Efter utallige år som konferencier ved Lausenianas nytårskonserter i Harreslev trak Max Kielgast (i m.) sig af helbredsmæssige grunde i 2013. Hans efterfølger er orkestrets pianist Jesper Rahbæk Jespersen. (Foto: privat)

musik, fremragende mad og en virkelig god stemning til langt ud på natten. Efterårsfesten 60+ var atter, og jeg er næsten tilbøjelig til at sige, selvfølgelig, udsolgt med 150 personer, der hyggede sig med musikalsk under-

holdning ved Frøja Gildberg, kaffebord med lagkager, og til slut en fin tombola.

Familiebrunchen havde desværre ikke så mange deltagere som sidste år, men det søger vi rettet op på næste gang.

100 deltagere i SSF Flensborg amts juletur 2013 til Odense kunne ved selvsyn opleve julemarkedet, møde eventyrfigurer - her Klodshans med ledsagerske - og gå på opdagelse i byen og dens museer. (Foto: privat)

Juleturen til Odense og H.C. Andersens julemarked var en fin tur. Det var spændende at se de mange boder, hvor folk gik i gamle kostumer, så man fik fornemmelsen af at være tilbage i den tid, H.C. Andersen levede. Nogle gik også på museum eller besøgte Brandts Klædefabrik. En fin dag for de omkring 100 deltagere.

I marts var vi til Dansk Melodi Grand Prix på storskærm i samarbejde med biblioteket. Der blev serveret lækker mad og sunget danske Grand Prix-hits. En god og uformel aften.

STUDIETUR

Sidst i april var amtet og Grænseforeningen Vejle Amt på en studietur til de frisiske mindretal. Der var 50 deltagere, flest fra Vejle-kanten. Turen startede hos den frisiske folkegruppe her i vores landsdel, og derefter gik det til Østfrisland og Holland. En spændende tur, som dog efter manges mening var lidt for kort.

SSF Flensborg amt og Grænseforeningen drog sammen på tur til Nord-, Øst- og Vestfrisland samt Saterlandet i april. Forud gik en del planlægning, som især f.v. Svend Damgaard (GF), Peter Kreutzer (SSF), Kirsten Rykind Eriksen (GF) og Kirsten Wehmüller (GF) tog sig af. (Foto: privat)

Turen var tilrettelagt af en arbejdsgruppe bestående af SSF-amtskonsulent Marike Hoop og amtsformand Peter Kreutzer fra vores side og Kirsten Wehmüller, Kirsten Rykind og Svend Damgaard fra dansk side.

Turen endte med et mindre overskud, der bliver brugt til delvis finansiering af en sydslesvigsk piges efterskoleophold i Danmark.

Der er allerede nu forespurgt, om man ikke kunne arrangere en tur til det tyske mindretal i Sydtyrol/ Italien.

Friluftsmødet i Flensborg i maj var atter et af vores helt store arrange-

I februar spillede folkgruppen Tradish i Handed. Tradish spiller irsk inspireret folkemusik, som appellerer til et bredt publikum. Udover John Pilkerton består gruppen af Louise Ring Vangsgard og Brian Woetmann.

menter, og i det skønneste vejr mødte mange op til en festlig dag. Det er her i sær en glæde at se, at så mange unge familier med børn vælger at komme og være en del af fællesskabet. Vi har i flere år arbejdet på, at programmet er interessant for alle aldre.

Inden sommerferien tog amtet med en fyldt bus til Egeskov Slot, en helt fantastisk måde at starte sommerferien på. Alle deltagere nød dagen og det skønne udflugtsmål.

MEDLEMSTALLET

Det går ikke, som jeg havde håbet, nemlig at vi når op på 3.500 medlemmer, hvilket jeg altid har sat mig som mål. Jeg må erkende, at det nok ikke bliver i min tid som formand, det bliver til noget, for medlemstallet ikke bare stagnerer, det falder en smule. Ikke noget at råbe vagt i gevær for, men alligevel snakker vi om ca. 30 medlemmer.

SSF Flensborg amts flotte og indholdsrige julehæfte 2013 blev udgivet i samarbejde med SSF Flensborg by.

Mange om at trække læsset

Af amtsformand
Franz Dittrich og
amtskonsulent Lars Thomsen

Året 2014 startede med amtets mange distrikts-generalforsamlinger.

Amtsstyrelsesmedlemmerne deltog i alle forsamlingerne, som gennemgående bød på spændende beretninger om arrangementer, aktiviteter, ideer og nye tiltag i distrikterne. Det blev tydeligt, at distrikterne i Gottorp amt er aktive i planlægningen og gennemføringen af utallige arrangementer, og at man er åben for at gå nye veje i distrikts-arbejdet, både hvad angår årsplanlægningen og i selve bestyrelses-arbejdet.

En kæmpe stor tak til alle, som trækker læsset.

MEDLEMSPROGNOSE

Medlemstallene er pænt stabile. Enkelte distrikter meddeler endda om stigende medlemstal.

Efter status i marts 2014 ligger medlemstallet for SSF Gottorp amt på 1753 medlemmer.

ÆLDREARBEJDET

Ældrearbejdet i amtet fungerer godt. Der afholdes eksempelvis jubilarfester i distrikterne, men også mange andre arrangementer. Et hit i samarbejdet med Humanitært Udvalg og SSF Rendsborg-Egernførde amt er og bliver ældre-eftermiddagene, som på skift finder sted i Gottorp og Rendsborg-Egernførde amt, bydende på hyggeligt samvær omkring kaffebord, musikalsk underholdning og tombola - og rigtig god stemning.

Sønder Brarup SSF og SSW drog til Arnkil-parken, opkaldt efter en dansk provst fra 1600-tallet, med de 5000 år gamle grave i Munkvoldstrup i juni. Her nogle af deltagerne - bl.a. SSF-distriktsformand Christiansen (2.f.v.) og Fhv. SSW-landsformand Gerda Eichhorn (3.f.h.). (Foto: privat)

Nogle af de 35 deltagere i Dannevirke SSFs heldags-sommerudflugt til Esbjerg gæstede Fiskeri- og Søfartsmuseet men hilste også på en anden af den tidligere fiskeribys seværdigheder, "De fire vise mænd". (Foto: privat)

Nogle af de 40 deltager i SSFs riverboatshuffle på Slien med MC Hansen - i forgrunden med ryggen til SSF-amtsformand Franz Dittrich, i døren SSF-amtskonsulent Lars Thomsen og i forgrunden t.h. MC Hansen-drummeren Jacob Chano. (Foto: Bernd Bossemeier)

AMTETS AKTIVITETER

SSF Gottorp amt bød også i 2014 på et mangetal af kulturelle arrangementer.

Traditionelt startede vi med nytårsstævnet på Slesvighus. Med grønkåls-spising, underholdning og dans. Humøret var højt, og festen var godt besøgt.

Herfra fortsatte årets program med teaterforestillinger, børne- og ungdomsteater, koncerter, og mere.

Faste arrangementer er SSF Gottorp amts sankthansfest på Christianslyst, ligesom deltagelsen i koncerter omkring riverboat shuffle, "Spil Dansk-Dagen" og Schleswiger Jazzherbst. Her bydes der på danske musikere og kunstnere på højt niveau.

Nævnes må også amtets traditionelle juletræsfest, som i samarbejde med biblioteket afholdes på Slesvighus, såsom lillejuleaften-festen, som SSF Cen-

Helga Hansen, engageret spejderleder i Slesvig i årtier, og bl.a. tropleder Merle Limbrecht sammen med nogle unge spejdere bag et smukt pyntet bord med hjemmelavede juledekorationer ved SSF-distrikt Centrum-Nords julebasar på Slesvighus. (Foto: Stephen-Ole Reichl)

trum Nord og Gottorp amt i fællesskab står for, en afslappet aften med julehistorier, livemusik og gløgg.

En ny institution er amtets biograf, også kaldet Slesvighus-biografen. Her vises engang om måneden, i hyggelige omgivelser, en aktuel dansk eller skandinavisk film, og der bydes på lidt ost og vin til filmen. Tilbuddet er blevet taget godt imod, og besøgstallene er tilfredsstillende.

I september 2014 mødte 100 mennesker op til Treja SSFs arrangement med duoen Rødkål & Sauerkraut (Eberhard von Oettingen og Dirk-Uwe Wendrich) i Ørsted Børnehaven til en fantastisk aften. Også TV Syd var der med et optagehold. (Foto: Bernd Bossemeier)

ÅRSMØDET 2014

Årsmøderne med mottoet Sydslesvig, en dansk fortælling i Gottorp amts distrikter blev afholdt på de lokale skoler og forsamlingshuse.

Også i år var årsmøderne præget af spændende programmer, musik, fællessang, optog og fest samt gode årsmødetaler. SSF-distrikterne havde på sædvanlig god vis sørget for et upåklageligt forløb i tæt samarbejde med de lokale danske foreninger og institutioner. Årsmøderne 2014 blev frekventeret godt og vil blive husket som et festligt arrangement for alle aldersgrupper i mindretallet.

Slesvig bys tre SSF-distrikter stod for årets årsmødeaften på Slesvighus. Også her blev der budt på et bredt pro-

gram.

Udover underholdning ved Slesvig Spejderorkester, skolernes kor og Studenterforeningens Sangkor, var der mulighed for at nyde en lille koncert med newcomer Helene Nissen, en elev fra A.P. Møller Skolen. Hun fangede publikums opmærksomhed med sin bedårende optræden og en fantastisk stemme.

Selvfølgelig var der også plads til de officielle taler og hilsener, og spændt lyttede gæsterne til fhv. minister, gruppeformand i Folketinget og nu formand for Sydslesvigudvalget Henrik Dam Kristensen, landsgildemester Helmut Werth og fungerende formand for Danmarks-Samfundet Erik-Fage Pedersens taler.

Årsmøde-friluftsmøde 2014 startede med et optog fra Hiort Lorenzen-Skolen, tværs gennem byen og op til Slesvig Idrætsforenings boldbaner. Optoget blev som sædvanligt eskorteret af Slesvig Spejderorkester, tre FDF-orkestre og deltagere fra byens danske foreninger og institutioner.

På årsmødepladsen blev der budt på børneunderholdning, hoppeborge, børnesminkning, spejderlejr, madboder, tombola, diverse info- og salgsboder, ponyridning og andet.

Programmets officielle del bød på velkomst ved undertegnede, tale ved fhv. minister, næstformand for Venstre og medlem af Folketinget Kristian Jensen, ungdomstale ved Rasmus Vienhus og tale ved Slesvig Bys borgmester dr. Arthur Christiansen.

Der var fællessang og en koncert med det københavnske ska- & reggaeband Babylove & the Van Dangos. Også publikum blev inddraget i programmet. Efter en kort gymnastikopvisning ved Fit for Life blev publikum opfordret til at deltage i diverse zumbabøvelser, og det gjorde de velvil-

I anledning af SSFs Sydslesvigudstillings åbning i Viborg 15. september havde Grænseforeningen i Viborg også indbudt venskabsforbindelsen Bøglund SSF med, og der havde man med tak taget imod. Ingrid Munnecke, formand i Bøglund SSF-distrikt t.v., ved hendes side Edith Sigaard Madsen, GF-formand i Viborg Ole Wistrup, og t.h. Waltraut Stach, mangeårig kasserer i Bøglund, havde taget den ret så lange vej til Viborg for at være med, for at fortælle om basisarbejdet i Sydslesvig og for at gense nogle af vennerne - til glæde for begge parter.. (Foto: Tine Andresen)

ligt. Dele af dette optrin blev optaget på film, og kan nu ses på Slesvig Bys hjemmeside under titlen Happy Edition Schleswig.

Som nyt tiltag sørgede Gottorp amt for en taxashuttle-service fra årsmødepladsen tilbage til skolen, så de, der ikke mere er godt til fods i det mindste kan tage turen med i optoget.

Årsmødet 2014 blev til en festlig dag, hvor man ikke kun kunne nyde et spændende program, men også samtalerne med gode, gamle venner. SSF Gottorp amt ser frem til et ligeså spændende årsmøde 2015.

Torben Skytte, amtsformand Franz Dittrich og Petra Mohr (f.v.) fra SSF Gottorp amtsstyrelse kommunikerede livligt hele dagen, da SSF var med til forårets "Ehrenamtsmesse" i amtshuset/ Kreishaus i Slesvig. (Foto: Lars Thomsen)

Dianalund-værter og Slesvig-gæster under en spændende historisk guidning i Kalundborg, hvor de så kirken og den omkringliggende, oprindelige højby - her anskueliggjort ved en model med borgen forrest og den bagved liggende tidligere højby med kirken i den anden ende. Venskabsforbindelsen har bestået i over 50 år. (Foto: privat)

ARBEJDET I AMTSSTYRELSEN

Amtsstyrelsen for SSF Gottorp amt ser tilbage på et begivenhedsrigt år.

Ud over serviceringen af før nævnte møder og arrangementer var der en lang række opgaver og udfordringer, den skulle forholde sig til.

Udover regelmæssige amtsstyrelsesmøder deltog vi i diverse møder omkring Slesvighus' nuværende status såsom stedets fremtidige drift og funktion.

Med Schleswig Holsteinisches Landestheater som lejer og med to endnu ikke færdigt renoverede etager i huset,

er det en stor udfordring for amtsstyrelsen at fastlægge kursen for et fremtidigt kulturelt værested for alle aldersgrupper og alle danske foreninger i byen og omegnen.

Efter en lang, arbejdsintens procedure omkring oprettelsen af et overordnet koncept for Slesvighus, er det nu lykket SSF Gottorp amt i samarbejde med Dansk Generalsekretariat at præsentere et flot, professionelt og gennemtænkt koncept, som man herfra vil arbejde videre med.

Tilmed var der møder med Sydslesvigudvalget, Slesvig-Ligaen, Grænseforeningen, diverse møder med Sles-

På SSFs landsmøde den 9. november 2013 stoppede også SSFs 2. næstformand gennem 16 år, Franz Dittrich. På grund af fravær på dagen nåede man kun et perifert farvel og tak til ham, bl.a. fra SSFs nye formand Jon Hardon Hansen. Men på SSFs hovedstyrelsesmøde den 19. november, hvor Franz Dittrich fortsat har sæde som formand for SSF Gottorp amt, kunne SSFs nye forretningsudvalg også officielt takke Franz for indsats og engagement i FU i alle disse år - kombineret med glæde over, at han fortsat medvirker aktivt i foreningen bl.a. i amtet derhjemme og i Hovedstyrelsen. Som afskedsgave fik han et stemningsfyldt billede udført i kul på papir, visende den gamle Lolfod i Slesvig med Slesvighus' nabobygninger, altså fra et område, der ligger Dittrich på sinde i almindelighed og med Slesvighus i særdeleshed. (Foto: Peter Hansen)

vig Bys borgmester dr. Arthur Christensen omkring aktuelle emner, møder med tyske foreninger i byen og en lang række besøgsgrupper fra Danmark, som skulle tages imod, føres rundt på Slesvighus og høre om SSF og det danske mindretals virke på stedet.

Et andet centralt punkt i amtsstyrelsesarbejdet er distrikternes udvikling i amtet. Her tilbyder vi gerne støtte, når

det gælder om at klare aktuelle udfordringer og problemstillinger i foreningsarbejdet.

Til sidst vil jeg gerne på amtsstyrelsens vegne rette en stor tak til alle amtets bestyrelser, repræsentanter, medlemmer og venner.

Tak for jeres upåklagelige indsats og tak for året, der gik.

Forud for Egernførde SSFs store årsmødeoptog for alle danske foreninger og institutioner i og omkring byen - 31. oktober 2014 - går en plakatkonkurrence. I 2014 vandt gruppen Banditterne fra Egernførde Børnehave i konkurrencens børnehavekategori, og Ida Johanna Petersent.h. fra 5. kl. på Jes Kruse-Skolen i skolekategorien. (Foto: privat)

SYDSLESVIGSK FORENING FOR RENDSBORG-EGERNFØRDE AMT

Manges indsats belønnes

*Af amtsformand
Hauke Paulsen*

Året, vi kan se tilbage på, har igen været kendetegnet ved ufatteligt man-

ge arrangementer, arrangeret af endnu flere SSF-medlemmer, der ganske selvfølgelig gør en indsats ved siden af deres arbejde og familier. En indsats, der ikke kun kan aflæses i de utallige små og store arrangementer, men også i den jævne fremgang i medlemstal-

let, vi år efter år kan iagttage i amtet og de fleste distrikter.

Desværre har vi jo også haft udmeldelser af økonomiske grunde, af overbevisning eller pga. almen utilfredshed; dem vil jeg ønske alt godt og håbe, de bliver lykkelige med deres prioritering.

SMÅDYR MEN ALLE PENGENE VÆRD

I april havde vi traditionen tro i samarbejde med SSF Gottorp Amt og Humanitært Udvalg vores fælles ældreeftermiddag, i år i Selk, tilrettelagt af os.

150 deltagere hyggede sig gevaldigt sammen med Dario Campeotto, en smådyr satsning, der dog var alle pengene værd. Den aldrende entertainer fik stemningen til at koge med musikalske minder fra før min tid; en underholdende eftermiddag som vil blive husket.

Instruktøren Bebiane Bøje og nogle af de 22 gospelglade til SSF-gospelkursus med afsluttende offentlig koncert i Egernførde danske kirke. (Foto: privat)

ÅRSMØDE

Amtet deltog - efter weekendens egne møder rundt omkring i distrikterne - i friluftsmødet i Slesvig. 2013 var vi til stede med en hotdog- og infobod.

Samarbejdet med Gottorp amt om friluftsmødet rummer en del forbedringspotentiale, bl.a. om deling af udgifter til underholdning og svigtende opbakning fra vore medlemmers side.

På et fællesmøde 2013 med distrikterne drøftede vi for fremtidige sats-

ning omkring friluftsmødet i Slesvig. Forsamlingen var imod fortsat at bruge ressourcer på det, hvilket vi meddelte Gottorp Amt, der tog det pænt. Vi aftalte, at vi holdes orienteret og fortsat vil opfordre til at deltage i friluftsmødet.

Efterfølgende har årsmødeudvalget og generalsekretæren udtrykt deres utilfredshed med denne beslutning, idet de mener, det er upassende, at Rendsborg-Egernførde Amt som det eneste amt ikke (med)arrangerer et friluftsmøde.

Emnet er p.t. ikke udtømt endnu, men vi anbefaler altså fortsat vore folk at tage til friluftsmøde årsmødesøndag i Slesvig.

Efter skoletid den 1. november 2013 forvandlede den ellers så hyggelige skole i Vester mølle til det rene gruselkabinet. Da 26 børn mellem 6 og 12 år ankom, måtte de først over en nyanlagt kirkegård med uhyggelige lyde, gravsten og lys, alt imens de nysgerrige forældre til deres store ærgelse, blev beordret direkte hjem igen. Ankomsten indenfor var der totalt mørkt, men en dejlig aften blev det da. (Foto: Sonja)

SORT SOL

I september 2013 tog vi turen vestpå for at nyde naturspektaklet Sort sol. Siggie Pflingsten, en festlig og dygtig guide, tog os med ud i naturen. Det var en fin tur, men vejret var dårligt, og fugle var der heller ikke rigtig nogen af denne gang. Fuglene kunne kun ses på lang afstand og i mindre grupper. Til

gengæld havde vi NDR-tv med på turen.

33 deltagere nød en dejlig efterårsdag på vestkysten i en eventyrlig bus, der - da vi var længst væk - ikke havde i sinde at starte. Heldigvis var der en anden bus derude også, som kunne give starthjælp, så alle kom godt hjem igen.

Kreative sjæle stod klar til publikum med deres kreative produkter, da SSF Rendsborg kaldte til julebasar i 2013. Hjemmelavede sæber i flotte designs, smykker, hårspænder, juledekorationer, marmelade, hundekiks, konfekt og marmelade - og mange andre dekorative ting og sager. Det store kafebord, grillpølser, gløgg m.m. forsørgede dagen igennem de omkring 250 besøgende. (Foto: Dorthe Salchow)

EFTERÅRSFEST

Til efterårsfesten 2013 - et forsøg på at genoplive en gammel tradition i amtet - deltog 45 personer i Ejderhuset i Bydelsdorf, veloplagte og sultne. Pattegriisen, der havde den tragiske hovedrolle som aftenens mad, havde dog ikke fundet vejen endnu. Vi ændrede aftenens program og startede med tombo-læn med amtsformanden som lykkehø, mens amtskonsulenten ihærdig kæmpede for at få kontakt til grisen. Da den endelig kom, var den også med det samme væk igen.

Aftenens underholdning stod duoen von Oettingen/ Weinrich, Rødkål og Sauerkraut for, der med Jens Rosendals sange og anekdoter fra landsdelen reddede den lidt nedslidte stemning,

efter at maden havde ladet vente på sig så længe. Aftenen blev rundet af med musik ved DJ, som vi måtte erkende var lidt for meget.

Selvom meget gik anderledes end planlagt havde gæsterne en fin aften. Men der var nu også behov for evaluering og justeringer.

48 medlemmer og deltagere i danskundervisningen i SSF Holtenå gæstede København i sensommeren 2014. De så på alt, hvad der kan nås på en weekend, bl.a. Rosenborg Slot, hvor dette billede er taget. (Foto: Mette)

TURE

24. september 2013 var det Gottorp amts tur til at arrangere ældreeftermiddagen - denne gang i Slesvig. Frøya Gildberg stod for en underholdning, som igen godt 150 deltagere kunne glæde sig over.

I efteråret 2013 arrangerede amtet en bustur til forestillingen Fregatten Jylland i Flensborg - et tiltag som der var blevet snakket om på fællesmødet med distrikterne. Ønsket om at få en bus til kultur i Slesvig eller Flensborg blev imødekommet - og der var 37, som deltog i turen. Forestillingen var desværre en knap så spændende oplevelse.

47 deltagere kom - festligt klædte - for at være med til at danse, hygge, spise hjemmebagte fastelavnsboller og sidst men ikke mindst at slå katten af tønden, som det er skik og brug i Danmark og Sydslesvig, da Egernførde SSF og kirken atter stod for den årlige fastelavnsfest i Medborgerhuset. (Foto: privat)

Juleturen sidst i november 2013 gik til julemarkedet i Flensborg. 32 deltagere havde lyst til at deltage på trods af diverse julefrokoster samme aften. Turen blev organiseret i samarbejde med Holtenå distrikt. Mette Salomo sørgede for, at vi kunne besøge Bundsens kapel, og at vi fik Kirsten Jensen som guide. Vi besøgte glasgrotten og gik forbi lstedløven.

Efter lidt shopping i den hyggelige fjordby blev dagen afsluttet med kaffe og kage på Mariencafé, som tog godt imod os med god kaffe og fornem lagkage.

Sekretariatet inviterede på førjulshygge; der kom 18 mennesker til Medborgerhuset og 33 til Ejderhuset - sidstnævnte sted i samarbejde med distrikt og kirke.

Koncerten med Sønderjyllands Symfoniorkester og den storspillende Pe-

der Linneberg gæstede Egernførde i en godt fyldt Nikolaikirken medio januar 2014.

Og også teaterforestillingen Kvinder fra Svalegangen i foråret 2014 i Egernførde var godt besøgt, selvom der sagtens kunne have været flere tilskuere i salen. Der var en rigtig god stemning i publikum, mens aktørerne tegnede et genkendeligt billede af tidens kvinder.

I Slesvig dannede "Elvis" sæsonop-takten 2013/14 med storartede Jesper Lundgaard, og i januar nød også folk fra Rendsborg-Egernførde Dansk Dan-seteaters forestilling Storm i Slesvig, to af sæsonen højdepunkter.

I dejligt solskinsvejr bliver Uffes Kaffebar - de danskes månedlige cafémøde i Tønning - holdt udenfor, når muligheden gives (som her) og ind imellem også i musikens tegn: André Ulrich fra bandet "Die fiesen Friesen" underholdt med sine musikelever fra Uffe-Skolen. To søde piger spillede på keyboard, og Ben Paul var rigtig god til at spille på trommer. (Fotos: Werner Schlickert)

SYDSLESVIGSK FORENING FOR EJDERSTED AMT

Satse på øget samarbejde

*Af daværende
amtsformand Bente Møller*

Amtets medlemstal er på et år dalet fra 516 til 503 medlemmer. I sig selv måske ikke noget, man behøver at få dårlig mave over, men desværre er det en tendens, der har stået på i nogen tid.

Siden 2010 har vi mistet 32 medlemmer. Og stort set alle distrikter har bidraget hertil. Sankt Peter har ganske vist på de fire år opnået en beskedent fremgang, hvad man må kalde flot, når de hverken har skole- eller børnehaver at rekruttere fra. I Garding er det lidt udtryk op og ned, mens Tønning har haft en forholdsvis stabil sivning af medlemmer.

Selv om vi naturligvis ikke skal hverve hvem som helst blot for at blive flere, giver tallene grund til omtanke. Der er grund til at minde om, at de distrikter, der har muligheden, bør intensivere samarbejdet med skole, vok-

senundervisning og børnehaver om at engagere forældrene i SSF.

ÅRSMØDERNE 2013

Mens friluftsmødet 2014 fandt sted i Husum, var friluftsmødet 2013 traditionen tro henlagt til Tønning, denne gang suppleret med et falkonershow. Falkoneren talte en del, men han holdt faktisk både børns og voksnes opmærksomhed fanget ret længe.

Deltagelsen i optøget i Tønning var flot, ikke mindst sammenlignet med den beskedne deltagelse i Husum året før.

Forud for friluftsmødet måtte vi ved flere lejligheder udveksle, delvis kontroverser, synspunkter med Tønning kommune. Den havde ladet ringridning og Jahrmarkt finde sted samme weekend som vort friluftsmøde, hvad vi var langt fra tilfredse med. Dels frygtede vi parkeringskaos, dels skulle vi så konkurrere med hinanden om nogle af de

samme deltagere. Det gik nu knap så galt, som vi havde frygtet, men kommunens håndtering af sagen var alt andet end behagelig.

Derudover stod Sport- und Spielhalle, som vi tidligere har haft som nødløsning, hvis regnvejr umuliggjorde friluftsmødet, pludselig ikke mere til rådighed. Nu hed det sig, at den – af sikkerhedshensyn – kun må bruges til idrætsarrangementer. Til gengæld har de tilbudt pakhuset som alternativt mødested, men det sagde vi nej tak til.

På Ejdersted har vi, når friluftsmødet er i Tønning, kun et "lille" årsmødearrangement, nemlig fredag aften i Garding. Det samlede også pæn deltagelse – også fra Tønning og Skt. Peter. Årsmødearrangementet i Garding fik besøg af Svogerslev Harmoniorkester, der blandt andet trakterede med gammel rock.

I 2014 besøgte Svogerslev Hornorke-

ster vestkysten og spillede såvel i Garding som i Tønning. Årets friluftsmøde var i Husum, hvor talerne var Mette Bock, der er ny formand for Grænseforeningen, Carsten Hagemann, der stammer fra Husum og nu er lærer på Sild, og Peter Gründer, der dimiterede fra Husum Danske Skole sidste år og nu går på Rejsby Efterskole.

Igen var der action-underholdning, denne gang et fårehundeshow. Der var også musik til de yngre med bandet Musixx. Og der blev lavet en 1864-quiz for børnene med gratis tur til Ribe Vikingecenter som præmie. Den var tilrettelagt sådan, at man var nødt til at både deltage i optoget og gå rundt til boderne for at kunne svare på spørgsmålene.

UDFLUGTER

Sverigesturen i 2012 drænede – trods en bevilling på 10.000 kr. fra Johanne og Ejner Flach-Bundegaards Fond – amtets kasse betragteligt. Derfor valgte

Tønning SSF gæstede Fanø en weekend i september, og der var meget at se på. Her giver fanniken Gertrud Nærød iført Sønderho-drugt et godt indblik i livet på øen før og nu. (Foto: Werner Schlickert)

amtsstyrelsen ikke at arrangere udflugter i 2013, bortset fra de tre seniorarrangementer, der laves i samarbejde med Husum Amt. De to af dem er forholdsvis faste, nemlig krokustræffet i marts og spil-dansk-dagen i oktober, begge på Husumhus. Derudover arrangerer vi hvert år en sommerudflugt for 60+ medlemmer. Den gik denne gang til Rendsborg, hvor de fik noget at høre om Ejderhuset og Kielerkanalen, lige som de der havde lyst kunne få en tur med svævefærgen over kanalen og tilbage.

2014-sommerudflugten for seniorer fandt sted her. Den begyndte med en sejltur til Sperrwerk og sluttede på Skipperhuset med kaffe og kage og et foredrag om søfartens betydning for Tønning og for Ejderen gennem tiderne.

Vi valgte endvidere at lave endnu to udflugter i samarbejde med Husum Amt. En familietur til Ribe Vikingecenter i juni, hvor børnene fik lov at slå med de farlige vikinger. Her er også lagt en familievenlig prispolitik, idet børnene kom gratis med.

Den anden var en voksentur til Wismar, Bad Doberan og Schwerin sidste weekend i september. Det er steder med dansk og nordisk historie. En dansk dronning ligger begravet ved klostret i Bad Doberan, og Wismar bærer tydeligt præg af sin svenske fortid. Den blev faktisk først formelt tysk i 1908.

GRØNKÅL

Amtets grønkålsspisning blev i år holdt i Kating. Maden som sådan var i orden, men det virkede ikke særligt heldigt, at kroen holdt yderdørene låst til ti minutter før start. Og den DJ, vi havde, spillede desværre ikke så meget dansk musik, som vi havde forestillet os.

En del af underholdningen var denne gang en quiz om 1864, som folk vist fandt spændende.

Deltagelsen var beskeden. Der er en tendens til, at vi er ret få, lige så snart det bliver holdt uden for Tønning – selv om vi tilbyder gratis transport derhen og hjem.

VESTKYSTKULTUR

Vestkystkultur, som arrangeres i samarbejde med Husum Amt, blev gennemført i sin 10. sæson. Der har i snit været 61 publikummer til arrangementerne. Det er 20 færre end i forrige sæson. Størstedelen af faldet skyldes, at Almost Irish i denne omgang ikke spillede i Husum, hvor de traditionelt trækker endnu flere. Men vi skal ikke være utilfredse med hverken de 93 til jazzaftenen i Husum eller de 99 til Almost Irish i Bredsted.

FRYGTER

Hvor vi tidligere fik stort set alle udgifter til kunstnere, Gema m.m. dækket ind af kulturudvalget, var de for sæson 2013/14 knap så rundhændede.

Der blev stillet krav om egenbetaling fra de to amter, og selv om det ved et sandt hestearbejde lykkedes det os at reducere udgiften, blev dette krav fastholdt.

Husum amt måtte bløde 1500 euro og Ejdersted 400.

Der er nu fundet en ordning, der tilgodeser Vestkystkulturens fortsættelse, men der må ikke strammes yderligere. Begge amter har i forvejen en temmelig udpint økonomi og vil ikke i længden kunne holde til at tømme ud af beholdningerne for at holde Vestkystkultur i live på lånt tid.

EJDERSTEDKORET

Amtsstyrelsen har været i dialog med Ejderstedkoret om dets fremtid. Koret blev i sin tid oprettet på vort initiativ, og i den første tid blev aktiviteterne stort set betalt af SSF Ejdersted Amt.

Det har vi ikke midler til i længden,

SSF/SSW-distrikt Velt-Follervig tog med 13 personer toget til Kiel for at se og høre om landdagen. I landdagen var de heldige, at SSW-landsformand og -landdagsmedlem Flemming Meyer - uventet - havde tid til at være med, så de fik en interessant og levende skildring af det parlamentariske arbejde samt SSWs situation og funktion i landsregeringen; et godt supplement til guidens spændende plattyske rundvisning. (Foto: Klaus Poggensee)

og vi finder det også rimeligt, at andre bidrager. Dels kommer mange af korets medlemmer fra Husum Amt, dels optræder det efterhånden mange andre steder end netop på Ejdersted.

Vi har anbefalet koret at etablere sig som forening, da vi mener, at det vil give det mulighed for at få snablen i andre kasser og dermed blive mere selvfinansierende.

SAMARBEJDE MED HUSUM AMT

Vi holder fortsat fælles møder for distriktsformændene i de to amter. Dels om Vestkystkulturen, men også med erfaringsudveksling mellem distrikterne på programmet.

Det er vores indtryk, at især nyere formænd, finder dette inspirerende.

Seniorarrangementerne arrangeres af et udvalg med repræsentanter for begge amter.

Vestkystens friluftsmøde bliver i stigende grad et fællesarrangement, hvor det for blot få år siden var det amt, der husede det, der hang på det hele.

Eksempelvis var to husumere særdeles aktive ved oprydningen efter friluftsmødet i Tønning sidste år.

De to sekretariater samarbejder også en del med at aflaste hinanden i spidsperioder og ved personalmangel, lige som vi bruger foldemaskinen i Husum, når Ejdersted skal have masseforsendelser ud.

SYNLIGHED

Vi får sjældnere omtale i lokalpressen end tidligere. Foromtale af vore kulturarrangementer er næsten ophørt, selv om vi flittigt sender pressemeddelelser.

Generalforsamlingerne får dog stort set alle et ord med på vejen, nogle gange mere end et; her især Husumer Nachrichten, mens de to ugeaviser synes at have tabt interessen.

Husumer Nachrichten er også mere om sig, når det gælder Hatsted-Bredsted og Drage-Frederiksstad, skønt Husum-by-redaktionen altid underrettes, når der sker noget.

Vi prioriterer foromtale af næsten alt, og sender efter generalforsamlingerne en kort mail om valgene og enkelte punkter fra beretningen.

Flensborg Avis' omtale af vestkysten lader stadig en del tilbage at ønske.

Det gælder såvel vore arrangementer som lokale begivenheder i øvrigt. En flot undtagelse er dog kulturredaktørens interesse for vore vestkystkulturarrangementer.

Eksempelvis blev kun de distrikts-generalforsamlinger, hvor avisen var mødt, omtalt i den.

Sekretariatet sætter gerne både for- og eftermtaler af distrikternes arrangementer på www.syfo.de, men det kan knibe at nå det. Under alle omstændigheder: Send gerne nogle linjer og nogle fotos.

INFORMER

En bestyrelsen kan ikke ene og alene have en finger på pulsen overalt og alle steder. Derfor er det tvingende nødvendigt, at medlemmerne deltager og informerer bestyrelserne, når nye ideer eller andre tiltag ønskes. Ingen er mere interesseret i, at medlemmerne trives i foreningen end bestyrelsen.

Ligesom jeg ser det som en nødvendighed i en forening, at vi alle respekterer hinanden og taler fornuftigt til, om og med hinanden, så vi fortsat har en bestyrelses-/ foreningskultur, hvor konstruktiv kritik ikke kun er tilladt men ønsket.

DISTRIKTERNE

I år lykkedes det på distrikts-generalforsamlingerne at få alle poster besat.

Alle distrikter tilbyder aktiviteter. Nogle gør måske ikke så meget væsen af at fortælle vidt og bredt om det, men der sker noget derude.

Nogle generalforsamlinger bød også på interessante diskussioner om mængden af aktiviteter. I et distrikt er man enedes om at begrænse udbudet lidt for ikke at give folk for meget at vælge imellem.

SEKRETARIAT OG SKIPPERHUS

Årets Dybbøldags-indsamling gik til nye møbler til Skipperhuset. Til samme formål søger generalsekretæren også fonds- og legatmidler. Skipperhuset har stigende belægning på lejrskoledelen.

Amtsstyrelsen har – med udgangspunkt i SSFs standardregler for forsamlingshuse - vedtaget regler for udlejning af huset til private formål.

Arbejdet på amtssekretariatet kører godt og stabilt. Som nævnt i et vist samarbejde med sekretariatet i Husum, men med en klar markering af, at der er tale om to selvstændige amter.

13 kvinder til SSFs wellnessdag på Skipperhuset i Tønning i oktober 2013. Ansigtshandlingen hos Connie Freudenreich gik ud på, at man to og to lærte, hvordan man skal pleje sit ansigt. Da alle havde prøvet, gik det videre med gymnastik hos Astrid Hedtkamp. Det var en blanding af pilates og andre wellnessøvelser, hvor man kunne se, hvor smidig (eller ikke) man var. Ind imellem var der altid tid til lidt snak og et par sjove historier. Den sidste del af wellnessprogrammet bestod af rygmassage, hvor man igen arbejdede sammen to og to. (Foto: Kerstin Meinert)

Forfattere, folkemusik og fællesture

Af amtsformand
Lars Sørensen
og amtskonsulent Peter Hansen

Forrige vinter tog SSF Husum Amt fat på endnu et nyt aktivitetsområde. Sammen med Husum Danske Bibliotek bød vi på to forfatterarrangementer. Dels en lørdag eftermiddag, hvor Rolf

I januar fortsatte Vestkystkultur-sæsonen med et gedigent, klassisk jazzband, Tuxedo New Orleans Jazz Band, der spiller swingende rytmer, på Husumhus i Husum.

Erbst, Dorothea Petersen og Kirstin Deckert, der alle har skrevet om barn- og ungdom i Sydslesvig i 40erne og

50erne. Dels en aften med Tine Enger, der nyligt har udgivet en krimi, som foregår på en hallig i Vadehavet.

Vestkystkultur, som har taget hul på sin 11. sæson, arrangeres sammen med Ejdersted Amt. I 10. sæson havde vi et gennemsnitligt publikumsantal på 60 til de fem arrangementer. Groft regnet er vel omkring to tredjedele af publikummerne medlemmer. Man kan således sige, at Vestkystkultur både er det tilbud til mindretallet, det skal være og en åbning overfor naboerne.

Der hyres kunstnere ind, som synger på engelsk eller spansk, men vi lægger vægt på, at de præsenterer numrene på dansk. Også selv om der ofte er nogen, der i pausen kommer og brokker sig over, at "wir verstehen kein Wort".

Størst tilslutning har vi, når det danske – næsten irske – band, Almost Irish, spiller. Da kommer der gerne hen ved hundrede. Og størst tiltrækning på flertalsbefolkningen har dixie-jazz.

Diversiteten i genrer gør, at vi rammer temmelig bredt blandt vore egne.

De gjorde det igen, de fire brødre fra Almost Irish Lucas, Rasmus, Alexander og Jacob Nielsen i marts. Først fyldte de salen i Bredsted med folk, så med stemning. (Foto: Peter Hansen)

Børnene fra vestkysten væltede vikingerne over ende, da SSF Husum og Ejdersted amter i juni besøgte Ribe Vikingecenter. SSF Husum og Ejdersted amter sendte hen ved 30 børn og 40 voksne til Ribe. Sådan en viking ser farlig ud og råber højt, så man kan godt blive lidt betænkelig. Men det er bare med at bruge både skjold og sværd rigtigt. (Fotos: Peter Hansen)

UDFLUGTER

Årets to udflugter er også arrangeret sammen med Ejdersted Amt. Dels en familieudflygt til Ribe Vikingecenter, der i juni samlede 31 børn og 41 voksne. Især var det hos børnene et hit, at

de fik lov at slås med nogle af de farlige vikinger. Og oven i købet vandt.

Næste udflugtsmål var Mecklenburg-Vorpommern den sidste weekend i september. Husum Amt plejer temmelig konsekvent at lade udflugterne

SSF Husum amts udsolgte udflugt til Mecklenburg-Vorpommern i Sorte Margretes fodspor blev en succes. I Klosterkirken i Bad Doberan, et monumentalt bygningsværk med en dansk dronnings gravsted: Margrete Sambiria, også kaldet Margrete Sprænghest og Sorte Grete, gift med Christoffer 1. i 1248, i 1252 kronet sammen med ham, død december 1282. Byrundgangen i Wismar stod Lars Sørensen for. Kanalen t.v. bag ham og lytterne har tidligere leveret vand til 200 bryggerier. (Foto: Peter Hansen)

Det var lige før, man kunne have kaldt det påskeliljetræf, for sådan nogle var bordene pyntet med, da SSF Husum og Ejdersted amter i foråret holdt forårstræf for 60+medlemmer. Frisisk-elever fra Bredsted Danske Skole optrådte med sang, sketch og rap på frisisk. (Fotos: Peter Hansen)

Fredagklubben i Frederiksstad lever og har det godt, forsikrer klubbens koordinator, Detlef Michaelsen, Koldenbyttel. Sommer og vinter og uanset om skolerne holder ferie, mødes vi hver fredag, siger han. Klubben samles i Paludanushuset fredag fra 10 til 12. Her hygger seniorerne sig med en kop kaffe eller fem og en hyggelig snak. (Foto: Peter Hansen)

gå til Danmark. Men Bad Doberan og Wismar rummer mange spor fra den gang, Danmark hhv. Sverige herskede over Østersø-kysten næsten hele vejen rundt. Turen var hurtigt udsolgt.

Også de fælles seniorarrangementer med Ejdersted Amt nyder pæn opbakning. Krokustræffet, som sidste år var uden krokus, fordi de endnu stod begravet i sne, blev i år til et påskeliljetræf, for foråret havde fart på.

Seniorernes sommerudflugt fandt i år sted lokalt. En ejdersejlad med efterfølgende foredrag om stemmeværket ved udmundingen og om søfartens betydning for floden og for Tønning samlede omkring 60 deltagere.

Den er god hver gang: Børnehavebørn synger, og så er der julebasar i Paludanushuset i Frederiksstad. Og der kommer også rigtig mange tyskere. (Foto: Chr.)

SPIL DANSK

Et yderligere seniorarrangement fandt sted på Spil Dansk-Dagen den 30. oktober.

Spil Dansk-Dagen bliver også – takket være nogle engagerede musiklærere og velvillig støtte fra Spil Dansk-Puljen – markeret udadvendt. 140 børn fra skolerne på vestkysten sang danske sange ved en offentlig koncert i Husum. Det var tredje gang, der holdtes en sådan børnekoncert, som både er et vindue ud ad og en fin anledning til, at børnene kan mødes på tværs af skolerne.

Sukkersne i Hatsted: I den mørke årstid skulle børnene lege med sne, havde SSF-distriktets to legetante, Jane Mølck og Antje Christiansen bestemt, selv om der ikke var udsigt til sne. Man kan nemlig lave snelygter af sukkerknalder og lime dem sammen med glasur. Det viste sig dog vanskeligt at tænde fyrfadsllysene, når man hverken har pejsetændstikker eller fyrfadslighter. Men det klarede distriktets formand Anders Scholtz: Han vædede en piberenser i stearin og brugte den som fidibus. (Foto: Peter Hansen)

Desværre er de to digitale medlemmer af julehefte-redaktionen trådt ud, uden at det er lykkedes at finde nye. Derfor måtte vi sidste år opgive at sende en DVD med, og meget tyder på, at det heller ikke vil lykkes i år. Men print-udgaven lever og har det godt.

LOKAL FUNDERING

De fem distrikter i Husum Amt har også alle et pænt aktivitetsniveau. Nogle arbejder nært sammen med andre danske organisationer og institutioner i byen, andre må klare sig selv, fordi der ikke er andre.

De tilbyder en mangfoldig vifte af sankthansbål, julefrokost, foredrag, cafeeftermiddage, udflugter til Danmark og mere. Sidstnævnte ofte i samarbejde med den lokale grænseforening. El-

ler som da distriktet i Husum nyligt besøgte Draved Skov ved Løgumkloster i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforenings lokale komité, hvis formand viste rundt i skoven.

ÅRSMØDER

Og de står for de lokale årsmødearrangementer. Disse har varierende omfang og program, men bidrage alle til, at det danske bliver markeret også i den mindste flække.

Netop der er markeringen i øvrigt ganske flot. I landsbyen Drage, hvor der bor 550 mennesker, samler det danske årsmøde altid mellem 150 og 250. Og i Bredsted er det en særdeles opløftende oplevelse at se 2-300 årsmødedeltagere stå og blive gennemblødt, mens de lytter til talerne. For de kommer uanset vejrligt.

Der var Spil Dansk for seniorer, da SSF Ejdersted og Husum Amter fortsatte traditionen med et arrangement for 60+medlemmer på Spil Dansk-Dagen: Torsdag den 30. oktober slog Husumhus dørene op for en festlig eftermiddag med trioen Fars Grise fra Silkeborg, som sang for og med seniorerne. Det er tre friske piger, som kunne både deres højskolesangbog, danske hits gennem tiderne og irsk og skotsk folkemusik.

De seneste tre år har vi krydret vestkystens friluftsmøde med noget action-underholdning. I år var det en fårehunde-opvisning, der vakte begejstring

blandt de fremmødte.

Diversiteten i arrangementernes karakter gør, at vi rammer et bredt udsnit af medlemmerne. Om end der naturligvis er gengangere blandt deltagerne, er det faktisk ret mange, der via aktiviteterne er i kontakt i årets løb.

Desværre har vi i 2014 måttet konstatere en lidt vuggende tendens i med-

lemsudviklingen. Det er ikke unormalt, at medlemstallet daler en smule, når der bliver ryddet op i dem, der blot fylder i statistikken. Men det kniber lidt med at få fyldt op igen.

Flere distrikter har dog sat dette på dagsordenen og er ved at forberede en mere offensiv indsats overfor især nye forældre på skoler og i børnehaver.

SYDSLESVIGSK FORENING FOR SYDTØNDER AMT

Aktivitet og medlemsfremgang

*Af amtsformand
Ralf Hansen*

Pr. 31. december 2013 havde vi et medlemstal på 1184 medlemmer. Pr. 1. april 2014 er vi godt 1200 medlemmer her i amtet. Bag tallene skjuler sig 12 dødsfald, 6 fraflytninger og 17 udmeldelser. Vi har fået 45 nye medlemmer to tilflyttere.

I marts i Vesterland Danske Børnehave uddelte Inge Bennör (i m.) og Wolfgang Janke fra SSF hhv. det danske mindretal på Sild overskuddet fra jule-punchboden i Vesterland til børnehaveleder Kai Tove Zilkenat (t.h.) til brug i den nye vuggestue, og til borgmester Petra Reiber (t.v.) til kommunens familie-hjælpefond. (Foto: privat)

Medlemsfremgang - det skal og kan man være tilfreds med.

Men jeg spørger mig tit, når jeg drager Sydslesvig rundt, hvor er de henne i det daglige eller - sagt på en anden måde, er vores kulturtilbud for stort?

AKTIVITETER

Over 1200 deltagere har deltaget i arrangementerne 2013 her i amtet. 900 af dem til de danske årsmøder i Ladelund, Sild og Læk. De steder var der også årsmøder i år.

Udover årsmøderne har der været en udflugt med Tønder Amts Grænsforening til Als med 50 deltagere, amtsudflugt til Oslo med 35 deltagere, amtets adventsfest med 50 deltagere, amtstillidsmandsmøde med grønkål i Nykirke med 70 deltagere, amtsgeneralforsamling med 32 deltagere samt nytårsmarchen i Læk - for kun at nævne nogle af dem.

Bestyrelsesmedlemmerne har været rundt til distriktsgeneralforsamlingerne. Det sammenlagte distrikt på Sild fungerer rimeligt godt. Der er sket lidt af en specialisering. I Kejtum fungerer

de ældres Aktiv Café, i List tager man sig af kultur, koncerter, teater og foredrag, og i Vesterland samles trådene.

I maj drog 17 muntre "aktivister" fra Aktiv-Caféen Kejtum på weekendudflugt til Middelfart. I private biler med en kop kaffe/morgenmad om bord på Rømmø-Sild-færgen, startede turen mod Middelfart, hvor vi var indkvarteret i Hotel Park, som var billigere end vandrehjemmet.

Det blev til en dejlig vandretur langs Lillebælt, i gågaden på havnepromenaden samt petanque på hotellets bane hhv. spil i baren. På Humlemagasinet i Harndrup (foto) så de Napoleon- og dukkeudstillingen med den danske kongefamilie gennem århundrederne. (Foto: Peter Petersen)

KULTURTLIBUD

Det kulturelle år 2013 har vi for længst lagt bag os, og det kulturtilbud, vi har kunnet yde, er jeg fuldtud tilfreds med. Vi har atter kunnet nyde godt af det alsidige teaterlibud, forsamlingshusteater, børneteater og mere.

TEATER OG KONCERT

Til vor børneteater-forestilling i Læk har vi jo på grund af gennemført organisation og bedre rammer atter fået et pænt tilskueraltal.

Der var 450, der ville se Ronja Røverdatter. I Nibøl var der 50 til forsamlingshusteater.

Kvaliteten fejlede ikke noget, begge steder. Men måske er vort tilbud for

stort?

Hvorom alting er: der kom immervæk 500 mennesker til de to arrangementer.

TAK

Det er mig magtpåliggende at byde alle de nye velkommen, der gider overtage et stykke arbejde og ansvar i SSF.

Og takke dem, der fortsat trækker læsset, til mine kolleger i amtsstyrelsen og vor amtskonsulent Lars Petersen for veludført arbejde, til kulturafdelingen på Dansk Generalsekretariat - og til skoler og børnehaver som gode samarbejdspartnere med de altid åbne døre.

Amtsturen til Oslo

Tekst og billeder: Lars Petersen

Når Danmark nu er ved at blive for lille - må man finde på noget nyt som udflugtsmål. Altså gik Sydtønders amtstur i 2013 med skib fra Kiel til Oslo og retur.

Sikke et held vi igen havde med vejret - bedste solskin og det midt i oktober.

Vi tog af sted med bus til Kiel en onsdag morgen, fik nogle gode rundstykker (tak til Bernd og Bärbel) og en kop kaffe undervejs, og gik ombord på Color Fantasy kl. 13.

Den færge skal man altså have set hhv. oplevet: 15 etager, det har ikke meget til fælles med det, man tænker på, når man tænker på en færge. Nej, det er et krydstogtskib. Vejret var godt, søen glat som et spejl, så det var knapt nok at mærke, at vi var på vandet. Om aftenen dejlig underholdning i et af showene.

Næste dag ankommet i Oslo fik vi en rigtig god sightseeing - med Holmenkollen, Vigeland-skulpturparken, rådhuset, operaen - alt på tre timer.

Et dejligt hotel fik vi også, og der var tid til at kigge på byen på egen hånd.

Næste dag tilbage om bord på skibet - denne gang hed færgen Color Magic. Og med den tilbage til Kiel, hvor bus-sen kørte os hjem til Sydtønder.

En dejlig tur, som man godt kan tage på en anden gang, og som kan varmt anbefales.

Vigeland-parken, Holmekollen og havnen med færgen til Kiel i baggrunden var nogle af de seværdigheder, som sydtøndererne så på i Oslo.

Udvikle partiets politik og styrke organisationsarbejdet

Af landsformand
Flemming Meyer

HØJDEPUNKTER 2013/14

Arbejdsåret 2013-2014 er det første i mange år, som ikke har været præget af valgkampe eller af forberedelser til valgkampene. Det næste landdagsvalg er planlagt til 2017 og kommunalvalget afholdes i 2018. Derudover er der overborgmestervalg i Flensborg i 2016.

Landsstyrelsen har besluttet, at de næste år derfor skal bruges til at udvikle partiets politik og styrke det organisatoriske arbejde, således at hele partiorganisationen er effektiv og kampklar til de næste vigtige valg.

KONSEVENSER AF RETSSAGEN

Efter at retssagen ved forfatningsdomstolen omkring partiets fritagelse fra 5%-spærregrensen til landdagsvalgene fik et positivt resultat, nedsatte landsstyrelsen en arbejdsgruppe for at undersøge, hvilke konsekvenser dommen bør have for det fremtidige partiarbejde. Arbejdsgruppen med deltagelse af partiets advokat Wilhelm Mecklenburg og tidligere dommer Malte de Grahl samt SSWs næstformand og jurist Rüdiger Schulze præsenterede nogle forslag, som blev besluttet af SSWs hovedudvalg i april 2014. For at sikre SSWs status som mindretalsparti blev det bl.a. slået fast, at

- nye medlemmer skal tilslutte sig SSWs mindretalspolitiske krav.
- SSW med undtagelse af Helgoland også fremover ikke vil tillade dannelsen af distrikter eller amter i Holsten.
- SSW til landdagsvalg ikke vil opstille

yderligere valgkredskandidater i Holsten.

- SSW til kommunalvalg med undtagelse af Kiel og Rendsborg-Egernførde ikke vil opstille kandidater i Holsten.
- SSW vil føre valgkamp i Holsten på det hidtidige niveau dvs. med plakater i udvalgte byer og boder i de byer, hvor medlemmerne i arbejdsgruppen Holsten/ Hamborg bor.

Disse beslutninger skal sikre SSWs identitet som mindretalsparti, der med udgangspunkt i Sydslesvig deltager aktiv i landspolitikken og her tager stilling til alle relevante politiske emner. Samtidig er det et godt udgangspunkt

Flemming Meyer, SSWs landsformand og landdagsmedlem, er populær i partiet. Han genvælges på landsmøderne med - spøgefuldt sagt - "socialistiske" stemmetal. (Foto: SSW)

for at styrke partiets organisatoriske arbejde.

RAMMEPROGRAM

SSWs landsmøde besluttede i september 2013, at partiet i løbet af de næste 2 år skal udarbejde et nyt rammeprogram. Det gamle rammeprogram er fra 1999 og trænger til fornyelse. Samtidig er der sket en udvikling i partiets politik f.eks. med regeringsdeltagelsen og overborgmesterposten i Flensborg, som slet ikke genspejler sig i det nuværende rammeprogram.

Processen omkring udarbejdelsen af et nyt rammeprogram skal tydeliggøre, hvilken politik og hvilke værdier SSW står for samt inddrage medlemmerne i partiets arbejde. Landsstyrelsen udpegede i oktober sidste år en rammeprogramkommission, som skal stå for udarbejdelsen af et udkast til et nyt rammeprogram. Kommissionen har sammen med formanden Christian Dirschauer 16 - især yngre - medlemmer, som har holdt tre overordnede møder bl.a. et klausurmøde og har dannet seks arbejdsgrupper, der skal tage sig af forskellige politikfelter. Arbejdsgrupperne har ligeledes holdt mange møder og det er planen, at rammeprogramkommissionen mødes igen endnu i 2014. I foråret 2015 regnes der med et færdig udkast, som skal drøftes på flere medlemsmøder inden det endelig kan besluttes i starten af 2016.

LANDSREGERINGENS POLITIK

SSWs regeringsdeltagelse har ført til et stærkt stigende behov for at informere SSWs basis og til at koordinere partiets politik på de forskellige niveauer.

Landsstyrelsen indførte derfor allerede sidste år udvidede landsstyrelsesmøder, hvor bl.a. overborgmesteren og formændene for kredsdags- og byrådsgrupperne samt SSWU blev in-formeret om vigtige landspolitiske emner. Både i november sidste år, i april i

år og til SSWs sommermøde i august afholdt landsforbundet hovedudvalgsmøder for at drøfte landsregeringens politik.

Derudover gennemførte SSW en hel række informationsmøder om udvalgte emner. Feks. drøftede partiets basis i november sidste år "FAG-reformen"; i februar i år "Landestheaters" fremtid, i marts sammen med Sønderjysk Udviklingsråd trafikudviklingen i Slesvig-Holsten og i maj den nye fredningslov sammen med Fælleslandboforeningen.

Det har vist sig, at der er et stærkt ønske fra partiets medlemmer om at drøfte forskellige aspekter af landsregeringens politik. Landsstyrelsen - bakket op af landsmødet 2014 - har derfor besluttet, at øge antallet af hovedudvalgsmøder og at styrke hovedudvalgets muligheder for at træffe beslutninger om SSWs politik mellem landsmøderne.

Det er vigtigt, at SSW gør endnu mere for at inddrage partiets basis i diskussionen om landsregeringens fremtidige politik.

Anerkendelse fra alle sider: Europa-, justits- og kulturminister Anke Spoorendonk (SSW) yder en fremragende indsats, og hendes kalender er fyldt med aftaler, møder og rejser. (Foto: SSW)

LIGESTILLINGEN

Udover SSWs minister Anke Spoorendonks fremragende indsats især på kulturområdet og for det dansk-ty-

ske samarbejde, er det især succesen i mindretalspolitikken, der viser SSWs håndskrift i regeringen.

Den økonomiske ligestilling af de danske skoler var i denne sammenhæng en milepæl. Efter forhandlinger i landdagens forfatningskommission og et møde med CDUs landsstyrelse ser det nu ud til, at de danske skolars økonomiske ligestilling og sikringen af friskundervisningen også kommer med i landets forfatning.

Hvis forfatningsændringen bliver besluttet, vil det være historisk, idet den langvarige strid mellem det danske mindretal og flertalsbefolkningen om finansieringen af de danske skoler vil være afsluttet. Uden SSWs regeringsdeltagelse ville denne forfatningsændring næppe være kommet istand. Derudover var det især SSWs gruppeformand Lars Harms, der har ført forhandlingerne med CDUs landdagsgruppe. CDUs stemmer er afgørende for at opnå det nødvendige 2/3-flertal i landdagen. Det er glædeligt, at CDUs nye formand Reimer Böge har bidraget til at bringe sit parti tilbage på en fornuftig mindretalskurs.

SAMARBEJDE OG KONTAKTER NORD- OG SYDPA

Landsstyrelsen og landssekretariatets medarbejdere har i det forløbne år deltaget i en række møder, samtaler, arrangementer, landsmøder m.v. bl.a. med

- de tyske partier på landsplan, f.eks. SPDs og de Grønnes landsledelse til koalitions møderne og CDUs landsledelse,
- de danske partier på landsplan, f.eks. Venstre, Socialdemokraterne, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten og Slesvigsk Parti samt deltagelse i Det kommunale Topmøde i Ålborg, SSFs Folketingstur og i Folkemødet på Bornholm, hvor bl.a. SSWs minister Anke Spoorendonk deltog i flere debatmøder,

- de tyske og danske myndigheder f.eks. et møde i Kontaktudvalget med forbundsregeringens nye mindretalskommitterede Hartmut Koschyk,
- bestyrelsen, forvaltningsgruppen og kulturudvalget af Region Sønderjylland-Schleswig og med de sydslesvigske organisationer, inkl. Det Sydslesvigske Samråd,
- de internationale mindretalsorganisationer, som f.eks. deltagelse i FUEV-kongressen og EFA-kongressen, og
- mange enkeltpersoner eller organisationer i øvrigt, der søger kontakt til partiet.

For os som mindretals- og regionalparti er disse møder og kontakter en uundværlig del af vores arbejde og givtige for det politiske arbejde og politiske tiltag. Det samme gælder, når vi ser på kontakter og udveksling af informationer med flertalsbefolkningen, hvilket hænger sammen med vort daglige politiske virke på lands- og kommunalplan.

Via vort medarbejde i Minderheitenrat er kontakten til de andre mindretal i Tyskland også sikret.

SAMRÅDET OG OPLYSNINGS- INDSATSSEN

Det er ærgerligt for Det Sydslesvigske Samråd, at Sydslesvigudvalget i juli valgte at stoppe tilskuddet af det danske mindretals oplysningsindsats overfor Danmark.

I næsten to år har de sydslesvigske organisationer brugt tid på at arbejde med denne vigtige opgave. Selv om rapporten fra kommunikationsfirmaet Bysted sikkert ikke var optimalt, var der - set fra SSW - nogle forslag, som Samrådet i fællesskab kan bygge videre på.

For os er det stadig ubegribelig, at det var så svært for Samrådets organisationer at blive enige om, hvordan oplysningsindsatsen skulle organiseres og især hvor en kommende kommunikationsmedarbejder skulle ansættes.

Lige inden sommerferien blev formændene for de sydslesvigske organisationer enige om en fornuftig model. Men desværre var det for sent i processen, og de mange offentlige stridigheder om dette emne havde givet Sydslesvigudvalget et indtryk af et splittet Samråd.

SSW mener, at det er afgørende for mindretallets fremtid, at Sydslesvig igen kommer på dagsordenen i Danmark og i det danske folks bevidsthed. Oplysningsindsatsen overfor Danmark bør derfor være en naturlig del af kerneopgaverne i alle de store sydslesvigske organisationer.

Samrådets organisationer bør arbejde videre med oplysningsindsatsen f.eks. ved at danne et kommunikationsnetværk, hvor alle Sydslesvigs presse- og pr-medarbejder mødes jævnligt og arbejder sammen om en oplysningsstrategi. En vigtig del af denne strategi er efter vores mening, at vi som en del af det danske folk blander os i den danske debat og dermed bliver mere synlige i den danske offentlighed.

MINDRETALS RÅDET

Efter forbundsdagsvalget i september 2013 var det for Mindretalsrådet i Tyskland vigtigt at informere de nye forbundsdagsmedlemmer om mindretallets eksistens og rådets arbejde.

Derfor var det glædeligt, at forbundsregeringens nye mindretalskommitterede Hartmut Koschyk fra CSU i starten af januar 2014 tog sig tid til et informationsmøde med Mindretalsrådet.

I april 2014 gennemførte forbundsdagens indenrigsudvalg det årlige møde med alle mindretal i Tyskland og Mindretalsrådets sekretær Judith Walde arrangerede i foråret flere møder med nye forbundsdagsmedlemmer i Berlin.

Et af Mindretalsrådets vigtigste mål for 2014 er at gennemføre en stor sprogkonference den 26. november i

Berlin. Formålet er at informere forbundsdagspolitikkerne om, hvordan forskellige europæiske lande støtter mindretallets vigtige sprogarbejde. Mindretalsrådet mener, at Tyskland holder bagud, når det handler om sprogpolitikken.

En arbejdsgruppe med landets mindretalskommitterede Renate Schnack i spidsen har nu udarbejdet et godt program og med hjælp fra SSWs landdagsgruppe lykkedes det at få ministerpræsident Torsten Albig som taler til konferencen.

EFA-SAMARBEJDET

I januar 2014 deltog SSWs landsformand Flemming Meyer sammen med SSWUs Florian Wagenknecht i European Free Alliance/ EFA-kongressen i Santiago de Compostela i Spanien.

På kongressen lykkedes det SSW at få vedtaget en resolution om, at EU skal overtage et større ansvar for mindretalspolitikken, og at en af kommissærerne fremover bør have mindretalspolitikken med i sine opgaveportefølje.

Selv om EFAs nye gruppe i Europa-parlamentet vil arbejde for at få omsat disse krav, har det lange udsigter med at virkeliggøre dem. Der er stadig en stor modstand mod, at EU skal beskæftige sig med mindretalspolitikken fra f.eks. Frankrig og Grækenland. EFA-partierne holdt skansen ved Europa-parlaments-valget, som desværre især førte til en fremgang af mange højre-ekstremistiske partier.

Den 18. september gennemførtes en folkeafstemning om Skotlands tilhørsforhold til Storbritannien. EFA-medlemmer og regeringspartiet SNP står bag denne folkeafstemning, der vil have en stor indflydelse på det fremtidige samarbejde i EFA.

VORES EGET PARTI
Amtssekretærstillingen i Slesvig-

Sensommeren er det tidspunkt, hvor SSW med en busfuld interesserede drager til Berlin på politisk informationstur. I oktober 2013 stod en række ministerier men også det fhv. Stasi-hovedkvarter på programmet samt den traditionelle modtagelse på den danske ambassade (foto) i de nordiske landes fælleskompleks, hvor de, ledet af SSW-landdagsmedlem Jette Waldinger-Thiering t.h., mødte ambassadør Per Poulsen-Hansen - samt studerede - her bl.a. SSW-landssekretær Martin Lorenzen - mindesmærket for Berlinmuren. (Fotos: Heino Ulrich)

Flensborg opprioriteres: Siden 2009 har landsforbundet ansat en timelønnet amtssekretær i Slesvig-Flensborg amt. Kredsmedlem Rainer Wittek blev ansat, da han samtidig også er valgkredsmedarbejder for landdagsmedlem Flemming Meyer. De seneste valgkampe viste, at der er afsat for få timer til amtssekretærstillingen, og at kombinationen med de to stillinger ikke fungerede optimalt. Rainer Wittek og SSW blev derfor enige om, at afslutte samarbejdet per 31. august. Han fortsætter dog som valgkredsmedarbejder.

SSWs kommunal-sekretær Gerhard Jessen fungerer frem til årsskiftet som amtssekretær.

Efter et møde med amtsstyrelsen for Slesvig-Flensborg amt har landsstyrelsen besluttet, at opprioritere amtssekretærstillingen per 1. januar 2015.

SSW Slesvig-Flensborg amt er med over 1.500 medlemmer og omkring 30 distrikter partiets største amt. Derfor er der behov for en amtssekretær, der kan yde flere timer for partiet end hidtid. En fælles arbejdsgruppe fra landsstyrelsen og amtsstyrelsen har set på finansieringen af stillingen. Samtidig

arbejdes der på, at SSW får egne lokaler i Slesvighus. Det er planen, at både den nye amtssekretær, valgkredsmedarbejderen og kredsdagsgruppen skal benytte sig af de nye lokaler i Slesvighus. Også finansieringen af lokalerne er blevet drøftet i arbejdsgruppen.

SSWs MEDLEMSTAL

Medlemstallet er fra 2012 til 2013 (3.690 medlemmer) steget lidt. Mobiliseringen i forbindelse med kommunalvalget har ført til et nettofremskud på 30 medlemmer. Nedenstående oversigt viser medlemstal for 2010, 2011, 2012 samt 2013 per amt:

Amtsforbund	2010	2011	2012	2013
Flensborg by	1.067	1.065	1.076	1.062
Slesvig-Flensborg amt	1.530	1.556	1.537	1.559
Nordfrisland amt	727	742	742	744
Rendsborg/Egernførde amt	293	300	305	325
Ialt:	3.617	3.663	3.660	3.690

Per 31.8.2014 er SSWs medlemstal desværre igen faldet svagt til ca. 3.640 medlemmer. Årsagen er særlig mange dødsfald blandt vores gamle medlemmer i første halvår. Det viser, at SSWs medlemspyramide stadig vender forskert.

En medlemskampagne til årsmøderne gav kun ca. 20 nye medlemmer. Partiet må derfor gå andre veje for at få fat i nye medlemmer. Mere direkte indflydelse på SSWs politik og andre former for arrangementer er under overvejelse.

SSW er dog stadig det tredjestørste parti i Slesvig-Holsten foran de Grønne og FDP.

SSW-UNGDOM

SSWs Ungdom har per 31.8.2014 210 medlemmer og har dermed fortsat medlemsfremskud. SSWUs udadvendte aktivitetsniveau var i det forløbne

arbejdsår lidt mindre end de forrige år, hvilket er helt naturligt, da der ikke var en valgkamp, som de unge SSWUere kunne deltage i. Medlemsfremskudningen viser dog, at SSWU på de indre linjer stadig er aktive og har succes med at få fat i unge sydslesvigere.

Derudover lykkedes det SSWUs daværende formand Max Kahrmann i det forløbne år at få forhandlet en bedre fordelingsnøgle for tilskuddene fra Verband politischer Jugend (VPJ).

Den nye fordelingsnøgle betyder muligvis, at SSWUs tilskud fra VPJ stiger fra ca. 500 euro om året til 3.000 euro. Det tegner godt for de unges muligheder for at gennemføre ungdomspolitiske aktiviteter. Det er den nye

landsledelse der i givet fald skal bestyre disse øgede indtægter.

På landsmødet i juni 2014 blev Riike Johannsen fra Sild valgt til ny formand, mens Lena Baute og Finn Kjærsgaard blev valgt til næstformænd. Riike Johannsen har bl.a. bebudet, at man vil tage kontakt til de unge på A.P. Møller-Skolen i Slesvig for at få gendannet en afdeling af SSWU.

SSWs BYRÅDSGRUPPE I KIEL

Med Antje Danker og Susanna Swobodas valg til byrådet blev SSW Kiels mangeårige indsats for mindretallet og partiet belønnet med en fraktionsstatus. Desværre holdt glæden kun i ca. ½ år, da de to byrådsmedlemmer pga. en strid om forretningsførerstillingen, som Antje Danker havde overtaget samtidig med gruppeformandsposten, endte i arbejdsretten i Kiel.

Susanna Swoboda fyrede Antje Dan-

ker som forretningsfører på grund af samarbejdsvanskeligheder. Antje Danker klagede derefter til arbejdsretten.

Selv om SSWs landssekretariat og SSW Rendsborg-Egernførde gjorde en stor indsats for at stoppe stridighederne, udtrådte Susanna Swoboda af SSWs fraktion i maj i år. Dermed mistede Antje Danker sin stilling som forretningsfører, da fraktionen ikke længere eksisterer.

Begge SSW-kvinder fortsætter nu som løsgængere, selv om et medlemsmøde i juni i år opfordrede dem til at nedlægge deres mandater, så der kan ske en nystart i SSW Kiel.

Senest har SSWs amtsstyrelse besluttet at fratage begge byrådsmedlemmer alle deres tillidshverv i partiet, da de har skadet partiet med deres interne stridigheder.

Sagen har i den grad skadet SSWs omdømme i Kiel og er noget, vi slet ikke er vant til i et parti, som lever højt på sine værdier om fællesskab og frisind. Vi mener derfor, at det ville være det bedste for partiet i Kiel, om begge byrådsmedlemmer træder tilbage og nye folk kommer på banen.

ANDRE AKTIVITETER

I arbejdsåret 2013-2014 var SSWs kurser målrettet på SSWs mange nye kommunalpolitikere og velbesøgt.

I oktober 2013 var SSWs landsstyrelse vært for en delegation af socialdemokratiske politikere fra de baltiske lande, der ville informere sig om mindretalssituationen i det danske grænseland.

Igennem hele året har der været en stor interesse for at høre om SSWs politik og regeringsdeltagelse, hvilket bekræftes af de mange besøg, partiet fik fra skoleklasser og voksne grupper – særligt fra Danmark.

I starten af 2014 holdt SSW sin traditionelle nytårsreception på Flensborghus, hvor Flensborg Avis' nye chefredaktør Jørgen Møllekær holdt festta-

len.

Også flere af landsstyrelsen nedsatte udvalg har fortsat deres arbejde i det forløbne år. Således har arbejdsgruppen "Altenparlament" drøftet det kommende Altenparlament.

Den kommunale arbejdsgruppe kom med et nyt udspil til kommunale sammenlægninger.

Arbejdsgruppen "friserne i SSW" præsenterede et koncept til at øge frisk-undervisningen i de danske skoler både for landsstyrelsen og Skoleforeningens ledelse. Landsstyrelsen støtter konceptet, og Skoleforeningens ledelse lovede at se velvilligt på forslagene.

Også SSWs kvindeforum var aktiv i det forløbne år og gennemførte flere møder.

TAK

Igen har det været et aktivt år for SSW med mange gode oplevelser og positive resultater for mindretallene i Sydslesvig.

Der skal ikke herske nogen tvivl om, at vi mener, at SSWs regeringsdeltagelse er en gevinst for både mindretallene og flertalsbefolkningen her i landet. Set ud fra denne synsvinkel vil en fortsættelse af regeringsdeltagelsen efter 2017 være fornuftigt for SSW. Men: Det er alt for tidligt at begynde denne diskussion.

Vores minister, landdagsgruppen og partiet vil bruge de næste år på fortsat at arbejde hårdt for at føre en politik med gode resultater til gavn for borgerne. Hvis dette projekt lykkes, er tiden kommet til at drøfte en fortsættelse af regerings-samarbejdet. Men inden da, venter der meget arbejde, der skal gøres, og her har vi brug for alle gode kræfters støtte.

Jeg siger tak til alle i partiet, medarbejderne og i de to mindretal samt alle i Danmark, der har støttet SSWs arbejde i det forløbne år.

Får mange politiske ønsker opfyldt

Af gruppeformand
Lars Harms

For os i landdagsgruppen bliver det mere og mere synligt, at deltagelsen i en regeringskoalition giver større muligheder for at få politisk indflydelse – også i spørgsmål, der rækker ud over Slesvig-Holsten.

Nu kan man godt sige, at det er en "Binsenweisheit", som man siger på tysk.

I regeringskoalitionens dagligdag kommer SSW med egne initiativer, som vi drøfter med vores koalitions-partnerne. Det er næsten en selvfølge, at vi på grund af de aftaler, vi har i koalitionsaftalen, får mange af vores politiske ønsker opfyldt.

Men bag kulisserne bemærker vi, at der kommer politiske problemstillinger og afgørelser, man ikke har taget højde for i koalitionsaftalen. Det drejer sig ofte om forbundspolitiske emner eller andre politiske spørgsmål, som man

Ind imellem ser europa-, justits- og kulturminister Anke Spoorendonk (SSW) rimelig betænkelig ud, når der debatteres i landdagen i Kiel. Da hun var SSW-gruppens formand, og partiet ikke sad i regering, var tilværelsen noget roligere for hende. Men, som hun selv siger, det er prisen for at opnå noget for flertal som mindretal. (Foto: Lars Salomonsen)

ikke har kunnet tage højde for i koalitionsaftalen.

Det fører ind imellem til, at der også skal tages stilling til emner, man ikke har regnet med i forvejen.

VEJAFGIFT

Tænk bare på diskussionen om en generel afgift for bilister på alle veje i Tyskland. SSW er skeptisk overfor en sådan vejafgift. I 2012 anede vi ikke, at en sådan diskussion kunne opstå. I den aktuelle diskussion kunne vi sammen med vores koalitions-partnere helt klart definere, hvad landsregeringens holdning skal være, hvis sådan en vejafgift for billister bliver indført.

Vi mener, at det mest retfærdige system ville være, at man kræver afgifter til brug af vejene efter vægten af køretøjerne. Derudover er det for SSW afgørende, at man skal tage hensyn til grænseregionerne. Det betyder, at der f.eks. er brug for at den grænseoverskridende trafik får særlige dispensationer.

Endvidere er det for os vigtigt, at landet skal få andele af indtægterne, hvis man udover motorvejene kræver vejskat på alle landets veje.

I sidste ende blev det også landsregeringens holdning.

HURTIGE SVAR

Dette eksempel viser, at der hele tiden kan opstå særlige politiske udfordringer, vi alle ikke havde regnet med. Om det nu er spørgsmålet om vejskat eller om lønforhold på vore universitets-sygehuse; vi er altid nødt til at komme med en hurtig udmelding, hvad SSW mener om det. Det kræver i enkelte tilfælde også hurtige svar, uden at det er muligt at indkalde til et møde for at

drøfte disse emner.

At det overhovedet er muligt at arbejde professionelt så kortfristet og hurtigt, skyldes ikke mindst den fremragende indsats, vore medarbejdere i landdagsgruppen og på SSWs landssekretariat yder.

To, der altid har noget at informere hinanden om: SSW-landdagsgruppens formand Lars Harms og generalkonsul Henrik Becker-Christensen. (Foto: SPT)

EN NY LANDSFORFATNING

En af de udfordringer, vi heller ikke regnede med, var, at man i denne valgperiode ville ændre landsforfatningen. Sidste gang landsforfatningen blev ændret gennemgribende var i 1990 lige efter Barschel-affæren.

I begyndelsen af 2000'erne havde vi en såkaldt enquetekommission, som skulle gennemarbejde landsforfatningen og komme med ændringsforslag. Det kom kommissionen også med, men på grund af, at de fleste forslag ikke fik det nødvendige 2/3-flertal, aflydte kommissionens arbejde ikke særlig mange ændringer i forfatningen.

Lige efter landdagsvalget blev alle partier enige om, at sinti-/roma-mindretallets rettigheder skulle med i landsforfatningen. Derudover lå der flere enkeltforslag til ændring af landsforfatningen. Derfor var der en bred enighed om, at man burde se på hele landsforfatningen, og der blev nedsat et såkaldt "Sonderausschuss Verfassungsreform". Det var udvalgets opgave

at modernisere forfatningen – kort sagt man blev enig om, at der skal en forfatningsreform til.

SSW har fra starten taget emnet alvorligt. For os er landets forfatning grundlaget for landets politik. Det siger jeg, fordi man ikke altid har på fornemmelsen, at alle partier i landdagen har givet forfatningsreformen en så høj prioritet, som vi har. For os i landdagsgruppen var det klart, at målet skulle være, at landsforfatningen får et endnu større mindretalspolitisk særpræg end den har i dag. Efter vores opfattelse adskiller Slesvig-Holsten sig især fra andre forbundslande ved, at der bør tre mindretal i landet. Derfor har Slesvig-Holsten den største kulturelle og sproglige mangfoldighed af alle tyske forbundslande. Dette bør også genspejle sig i landsforfatningen.

Først og fremmest så vi det som en vigtig opgave, at det ikke endnu engang sker, at partierne kommer med mange gode forslag, uden at disse forslag også bliver omsat. Derfor har SSW fra starten satset på, at alle seks partier kommer med et fælles forslag, hvor kompromiserne allerede i processen er blevet indgået.

For nogle partier var det nyt, at man i et så stort projekt kan søge flertal hen over parti-, koalitions- og oppositionsgrænser. I sidste ende kunne vi – med vores skandinaviske politiksyn – overbevise alle om den rette vej. Nu foreligger mange forslag, som alle partier er enige om. Kun en ting opnåede vi ikke enighed om, om Gud skal med i forfatningen eller ej.

LIGESTILLING

For SSW er det selvfølgelig særligt glædeligt, at det lykkedes os at få de danske skolers økonomiske ligestilling afsikret i landsforfatningen. Det betyder, at der fremover skal et 2/3-flertal til for at sløjfe Skoleforeningens tilskud.

Altid med overblik og i forreste række i landdagen: Lars Harms og Jette Waldinger-Thiering. (Foto: Lars Salomonsen)

Vi fik forhandlet os frem til følgende formulering: "Schulen der nationalen dänischen Minderheit gewährleisten für deren Angehörige Schulunterricht im Rahmen der Gesetze. Ihre Finanzierung durch das Land erfolgt in einer der Finanzierung der öffentlichen Schulen entsprechenden Höhe."

Sætningen genspejler vores syn på de danske skoler, som offentlige skoler for den danske befolkningsdel. I begrundelsen til lovforslaget har man direkte skrevet, at formuleringen skal afsikre tilskuddene af de danske skoler på de præmisser, der er gældende i den aktuelle skolelov. Vi mener, at det er den bedst mulige afsikring af ligestillingen, vi kan få ad politisk vej. De danske skoler får nu den særstatus, vi altid har krævet. Hvem havde drømt om det før vores regeringsdeltagelse?

Set ud fra mindretalletenes synsvinkel kan man vel godt sige, at vi har priori-

teret rigtigt i forhandlingerne.

Den slesvig-holstenske landdag vedtager den nye landsforfatning endnu i år.

LÆRERUDDANNELSEN

Sidste år kunne vi berette om landets nye skolelov, der gælder fra og med det nye skoleår. Her fastlagde vi, at vi vil gøre det muligt, at hver elev får chancen til at få en så god uddannelse som muligt. Dertil hører, at vi i fremtiden kun har et videreførende skolesystem med to søjler, nemlig gymnasiernes på den ene side og fællesskolerne på den anden side.

Det nye skolesystem minder meget om vores danske skolesystem her i Sydslesvig. Selvfølgelig bliver dette offentlige skolesystem suppleret med fælles grundskoler for alle som hidtil og erhvervsskoler med et bredt udbud

af faglige uddannelser men også med fagskoler og faggymnasier, der giver mulighed for almene skoleafgangsbeviser. Dertil kommer, at lærerne skal være i stand til at uddanne eleverne på alle faglige niveauer, og at skolernes mål i fremtiden er at inkludere flere handicappede børn.

Det er alt sammen nye krav, der kræver en ny læreruddannelse. Vi har derfor brug for en moderne læreruddannelseslov "Lehrerbildungsgesetz", som sikrer, at de studerende, der vil blive lærere i Slesvig-Holsten, får en uddannelse, der svarer til vores skolesystem og de krav, der er formuleret i det nye skolelov. Oppositionen har brugt denne debat til at føre personlige angreb mod vores - siden fratrådte - uddannelsesminister. Det hænger måske sammen med, at man i grunden ikke kan være imod, at man tilpasser læreruddannelsen de reelle skolemæssige forhold – og så er der kun personlige angreb til overs

Den nye lov fører til, at læreruddannelsen på Kiel universitet forbliver uændret. Til trods for den offentlige debat var der fra koalitionsens side aldrig tale om at skære ned på læreruddannelsen i Kiel.

I Flensborg bliver læreruddannelsen til gengæld udbygget, og mange tolker det som SSWs indflydelse på regeringsarbejdet. Om det er sådan, vil jeg ikke vurdere her.

Men for SSW og Sydslesvig har universitetet i Flensborg stor betydning.

Det alt afgørende er dog, at vi begge steder får en uddannelse, der er kompatibel med hinanden. Også det kan tolkes som en selvfølge. Men det er det ikke.

Før i tiden var det ikke let at skifte mellem de slesvig-holstenske universiteter. Nu letter vi situationen for de lærerstuderende. Det betyder, at man kan begynde sine studier f.eks. i Flensborg og få en videreførende uddannelse i Kiel. Begge universiteter tilbyder samme kvalitet og samme type uddannel-

se, der fører til bachelor eller master.

Derudover er det især vigtigt for os, at vi i højere grad uddanner lærerne i de såkaldte MINT-fag, altså matematik, teknik og naturvidenskab. Men vi får kun folk til at uddanne sig i disse fag, hvis de også får chancen for at få en uddannelse med høj kvalitet.

Og derfor er vore slesvig-holstenske universiteter ikke konkurrenter, men sidder i samme båd. Det gælder ikke mindst, når vi taler om integration af børn med handicap.

Også her sætter "Lehrerbildungsgesetz" standarder, der skal hjælpe til med, at de nye lærer bliver endnu bedre til at klare disse nye opgaver. På dette område er den skandinaviske måde at uddanne lærer på vores forbillede.

Ved forhandlinger om en ny læreruddannelse har vi ligeledes sat vore mindretalspolitiske briller på.

Det førte i øvrigt til, at et landdagsmedlem fra CDU henviste til, at SSW "kun" har set på loven med mindretalspolitiske briller. SSW har, efter CDU-talsmandens opfattelse, i forbindelse med "Lehrerbildungsgesetz" kun lavet lobbyarbejde for mindretallene. Bortset fra, at det ikke er helt rigtigt – vi har selvfølgelig set på loven som helhed – var der jo ikke altid i CDU's rækker opfattelsen af, at SSW i særlig grad er mindretallenes talerør.

Jeg mener at kunne huske, at der var mange i CDU, der i sidste år i forbindelse med retssagen ved landsforfatningsdomstolen, synes, at SSW slet ikke var mindretallets parti. Tja, sådan ændrer vores politiske konkurrenter deres holdning efter behov.

Men det er rigtigt set, at SSW har sørget for, at også mindretallenes interesser bliver tilgodeset i loven.

I §2 bliver alle overordnede mål, der er forbundet med loven, formuleret. Et mål er fremover, at læreruddannelsen skal tage hensyn til betydningen af sprog, kultur og historie omkring landets anerkendte mindretal. Det betyder, at de mindretalspolitiske områder,

vi har på begge universiteter, bliver sikret. På begge universiteter findes danskundervisning og frisiskundervisning. Og på begge universiteter bliver disse tilbud nu en fast og integreret del af hele uddannelsen. Det, at man fremover i læreruddannelsen tilgodeser mindretalenes historie, kan føre til en bredere gensidig forståelse mellem mindretal og flertalsbefolkning.

En følge af loven kan allerede nu ses på Flensborg universitet. På danskseminaret forsker man nu også i de forskellige små sprog i området. Dertil hører sønderjysk, som vel har de mest trængte vilkår syd for grænsen. Og derfor er det især i vores interesse som dansk mindretal, at sønderjysk kommer mere i fokus af sprogarbejdet. Og en særlig vinkel er, at man fremover på danskseminaret vil se på det særlige dansk hhv. sydslesvigsk, vi taler i det danske mindretal.

Suveræn og som regel veloplagt, SSW-landsformand og landdagsmedlem Flemming Meyer. (Foto: Lars Salomonsen)

KOMMUNAL FINANSUDLIGNING

Allerede sidste år besluttede vi i koalitionen mange politiske initiativer til fordel for kommunerne i landet. Og i år

har vi indfriet de sidste løfter. Finansieringen af landets børnehaver er nu på plads - og ved diskussionerne om den kommunale finansudligning fik SSW forhandlet sig til, at amterne (Kreise) og de amtsfrie byer (kreisfreie Städte) får ekstra infrastrukturmidler på omkring 12 millioner euro.

Beregningsgrundlaget er deres vejnet. På grund af, at vejnettet i amter med et stort areal er længere end hos de små amter f.eks. i Hamborg-området, profiterer især de arealmæssig store kredse i Sydslesvig – altså Rendsborg-Egernførde amt, Slesvig-Flensborg amt og Nordfrislands amt af disse midler.

I det hele taget får kommunerne nu via landsregeringen 120 millioner euro merindtægter om året sammenlignet med tiden før regeringsskiftet. Det betyder, at det indgreb i finansudligningen, den gamle landsregering gennemførte for nogle år siden, nu er blevet modsvaret fuldt ud.

Koalitionen er stadig i gang med at drøfte mulige ændringsforslag til den nye lov om den kommunale finansudligning. Betragter man den løsning, landsregeringen har foreslået til kommunernes finansudligning uden emotioner, er det en fornuftig løsning.

Landsregeringens forslag betyder, at de amtsfrie byer og nogle kommuner med overordnede opgaver vil få flere penge, mens de fleste amter vil få mindre i tilskud. Det er klart, at de amter og kommuner, der mister penge ved dette forslag, gerne vil beholde disse penge. Samtidig skal man dog være klar over, at amterne fremover bliver aflastet med mange millioner euro af forbundsregeringens beslutning om at overtage udgifterne for den såkaldte "Grundsicherung" dvs. kommunernes tilskud til socialt svage pensionister.

Samtidig sikrer den gode økonomiske udvikling, at der kommer flere penge i den samlede pulje til kommunernes finansudligning, hvilket ligeledes fører til, at amterne aflastes. Jeg gæ-

ter på, at ingen amter i Sydslesvig vil få de vanskelige vilkår efter reformen, som man nogle steder taler om.

MINDRETALSPOLITISKE TILTAG

Fristerne er stort set tilfredse med, at der er åbnet op for tosproget skiltning i deres sprogområde, bl.a. på banegårde.

Men spørgsmålet er, om et sådant krav også stilles af det danske mindretal, når vi f.eks. taler om en fremtidig udlicitering af togforbindelsen mellem Rendsborg og Flensborg. Man kan godt forestille sig, at man også her sørger for mere tosprogethed i hverdagen. Men det er en diskussion, som det danske mindretal må tage internt, før SSW politisk kan arbejde for det.

Kendt for sin evne til formidling mellem stridende politiske parter men ubøjelig konsekvent, når det gælder SSWs holdninger: SSW-gruppeformand Lars Harms på landdagens talerstol. (Foto: Lars Salomonsen)

LOKALRADIO

Når vi taler om hverdagen, vil jeg gerne henlede opmærksomheden på det medie, vi tit bruger i hverdagen. Det er radioen. Man lytter til radioen om morgenen i køkkenet, i bilen og (måske) hele dagen på kontoret. I Slesvig-Holsten har vi stadig et begrænset tilbud i forhold til andre forbundslande, fordi det ikke er lovligt at drive en lokal

radiostation, som ikke er landsdækkende.

Koalitionen har besluttet, at vi vil give medieverdenen i landet et nyt pust ved at ophæve denne begrænsning. I fremtiden skal der også være plads til lokale radiostationer. Landets såkaldte "Medienstaatsvertrag" med Hamborg vil blive ændret, og det er målet, at man allerede i 2015 kan begynde med at etablere nye lokale radiostationer i Slesvig-Holsten.

Det betyder, at der kan oprettes op til tre radiostationer i Sydslesvig. I lovtæksten står der, at to af de nye lokale radiostationer skal være ikke-kommercielle. Det betyder, at frivillig arbejdskraft driver radioen med offentlig tilskud uden at tjene penge på det.

Sådanne radiostationer kan etableres i Flensborg og i Rendsborg-området. På vestkysten satser man på en kommerciel radiostation, der sender sit program på øerne og på fastlandet nord for Husum. Det særlige er, at der i loven er fastlagt, at disse lokale radioer også har til opgave at sende på mindretalssprogene. Det betyder, at dansk og frisisk får nye muligheder i medieverdenen. Det er planlagt, at loven skal vedtages endnu i år, hvilket betyder, at udliciteringen af frekvenserne vil foregå i foråret 2015.

HØJSKOLEN

Det er ligeledes glædeligt, at kulturministeriet, med vores minister Anke Spoorendonk i spidsen har forhøjet tilskuddet til Jaruplund Højskole. Vi går ud fra, at tilskuddet til Dansk Skoleforening trin for trin også vil blive øget. Det afhænger dog især af vores skolars elevtal i de kommende år.

HJEMMESIDEN

Der er selvfølgelig også mange andre politiske sager, som SSW har drøftet og forhandlet i landdagen. For at være løbende orienteret om det, vi gør i

landdagen, har vi en opdateret hjemmeside. Her kan man læse om alt, hvad der sker og skete i landdagen.

Alle taler og pressemeddelelser sættes løbende ind på nettet, således at

interesserede, kommunalpolitikere og personer med tilknytning til mindretalene kan informere sig.

Hjemmesiden www.ssw.ltsh.de er på dansk, frisisk, tysk og engelsk.

SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING FOR FLENSBORG BY

Savnede opbakning i valgkampen

*Af byformand
Katrin Möller*

Medlemsudviklingen i Flensborg by har været stabilt i nedadgående retning, idet vi per 31.12.2013 havde 1065 medlemmer. Året før var det 1076. Men SSW er stadig langt det største parti i Flensborg.

Den vigtigste begivenhed i bystyrelsens arbejde i 2013 var kommunalvalget i maj. Bystyrelsen gennemførte sammen med nogle distrikter flere valgmøder og deltog sammen med kandidaterne aktivt i valgkampen. Jeg

mener også stadig at vores slogan "Nicht meckern, sondern machen" passer fint med, at vi er et parti, der gerne vil arbejde for borgerne og opnå konkrete resultater i stedet for at komme med fnidder og fnadder, som der jo er en del tendenser til i Flensborg.

Desværre var der udover SSW'erne ikke særlig mange af de andre SSW-medlemmer eller personer fra mindretallet, der bakkede op om valgkampen. Det er ærgerligt, når man tænker på, hvor mange medlemmer vi har, og at Flensborg er en af mindretallets højborg. Men her genspejler sig i mindretallet den samme træghed, når det

SSW-byrådsgruppen havde indbudt til såkaldt speedating med byrådsmedlemmerne i byrådsalen på Flensborg rådhus i september 2014. Der kom ikke mange, men dem, der kom, fik en god aften ud af det. (Foto: Martin Lorenzen)

gælder kommunalvalget, som hos flertalsbefolkningen.

Valgdeltagelsen var igen ringe - ca. 40%. Men det er en tendens som man kan se i alle kredsfrige byer i Slesvig-Holsten.

SSW i Flensborg gik lidt tilbage men holdt dog skansen med ca. 19% og 8 mandater. Vi er fortsat det tredjestørste parti i byrådet, hvor der nu sidder 7 partier. Vi har stadig stor indflydelse på byens politik, og det er jo afgørende.

I SSWs bystyrelse har vi igennem de senere år kørt en del valgkampe. Kommunalvalget 2008, landdagsvalget 2009, overborgmestervalget 2010, landdagsvalget 2012 og kommunalvalget 2013. Derfor er vi nu glade for, at vi har et par år, hvor vi kan koncentrere os om det politiske arbejde og organiseringen af dette.

Jeg mener, at det er vigtigt, at vi tager fat på at få organiseret vores arbejde, og at vi jævnligt sammen med distrikterne i byen gennemfører informations- og diskussionsmøder om re-

levante politiske emner, der vedrører byen eller landet. Det er vigtigt, at vi opretholder kontakten med vores medlemmer og lytter til vores bagland.

Vi skal også drøfte, om SSW Flensborgs struktur er optimalt. Vi har tre forholdsvis store distrikter, SSW Nord, SSW Centrum-Vest og SSW Mørvig St. Jørgen, men også forholdsvis små distrikter, Sporskifte, Tarup og Engelsby. Samt et distrikt, St.Hans, hvor der ikke har været en SSW-bestyrelse i snart 10 år.

Jeg vil ikke afskaffe distrikter for principielt at afskaffe dem. Men når der ikke foregår noget politisk arbejde dér, så bør vi lægge dem sammen. Bystyrelsen vil fortsat gerne sammen med distrikterne gennemføre arrangementer, som giver liv i distriktsarbejde.

Det er vigtigt, at vores medlemmer - og alle byens borgere får at vide, hvilken politik SSW står for i byen. Det handler om, at bystyrelsen men også byrådsgruppen organiserer presse- og offentlighedsarbejdet bedre. Her har vi heldigvis fået hjælp fra landsforbundet.

Service og information i fokus

Af amtsformand
Gerd Voß

Da vi efter alle solemærker at dømmek ikke kan regne med valg i en tre års periode, kan amtsstyrelsen koncentrere sig om en aktiv distrikts-servicering og et intensiveret offentlighedsarbejde. Derudover skal vi hjælpe med til, at SSW overskrider det magiske tal, de 4000 medlemmer snarest muligt.

SSW Slesvig-Flensborg havde sammen med SSF Gottorp Amt inviteret til en fælles udflugt til Esbjerg i september 2013. Der var 41 deltagere.

Vi støttede Slesvig SSW i valgkampen forud for borgmestervalget i Slesvig.

Amtsstyrelsen har dannet tre arbejdsgrupper omkring forskellige em-

Podiumsdiskussion

Dr. Ulrich Haas
Landesbeauftragter für Menschen mit Behinderung

Flemming Meyer

SSW-Landesverbandsleiter

Ellen Hansen

Serviceschichtleiter des Kreis Schleswig-Flensburg

Heidemarie Koch

Präsidentin der SSW-Kreisverbände

Hans-Jürgen Vollrath-Naumann

Thesen: Schiller, Marx, Freud

Volker Masuhr

Walterschule, Flensburg

Hans-Walter Simonsen

Landesrat, Schleswig

Jan-Henrik Schmidt

Schleswiger Werkstatt

„Bewegte Freizeit gemeinsam erleben!“

Ein motivationspädagogisches Projekt zur Aktivierung der Bewegungswelt aller Menschen im Verein der Inklusion

Kurzvortrag – Beispiele – spielerische Einheiten

ausgeführt von Autopädagogen-Team von takt-training.de

Sportspiele nicht vergessen!

Marktplatz der Organisationen und Institutionen

Informelle und Austausch

Kaffee und Kuchen

Amtsstyrelsen var mødt op med flere medlemmer på Dybbøl den 18. april. (Foto: privat)

Sidst i september 2014 gennemførte amtsforbundet en rundbordssamtale om integration eller manglen på samme af handicappede i amtet.

SSW Slesvig-Flensborg Amt er det største SSW-amt med 1559 medlemmer pr. 31.12.2013, en fremgang på 22 medlemmer sammenlignet med året før.

Ideen med disse arbejdsgrupper er, at vi som SSW-amtsorganisation ønsker at blive mere synlige i offentligheden:

- Kommunikation (e-mail frem for brevpost, pressearbejde, hjemmesiden, offentlige protokoller),
- Distriktsarbejde (forbedre kontakten til distrikterne og kommunerådsmedlemmerne ved at samle flere distrik-

ter og kommunerådsmedlemmer til erfaringsudveksling),

- Politiske emner (f. eks. belyse og bevidstgøre handicappede borgeres situation).

Sidstnævnte mundede ud i et offentligt infomøde sidst i september 2014 på A.P. Møller Skolen i Slesvig bl.a. med landdagens handicap-kommitterede dr. Ulrich Hase; samt i samarbejde med SSW-amtsrådsgruppen et forslag til amtsrådsmødet i december om at omstætte FNs handicapkonvention i Slesvig-Flensborg amt.

Anke Schulz og Gerd Voß ved indvielsen af de fem nye huse for "Kreisjugendring" i Nykirke. (Foto: privat)

NY NÆSTFORMAND

På amtsgeneralforsamlingen den 15. maj i Slesvig valgtes Anke Schulz til ny 2. næstformand efter Daniel Dürkop, der er fraflyttet amtet. Desuden blev

Amtsstyrelsesmedlemmerne Anke Schulz og Bodo Neumann-Nee holdt SSW-flaget højt ved demonstrationen i Brokdorf den 26. april. (Foto: privat)

hun udpeget som budgetansvarlig.

Landdagsmedlem Lars Harms orienterede om den planlagte ændring af "Finanzausgleichsgesetz", SSW-pressetalsmand Per Dittrich om pressearbejde; og Slesvigs nyvalgte borgmester dr. Arthur Christiansen hilste fra Slesvig by.

Amtsstyrelsen har repræsenteret partiet ved et utal af møder og sammenkomster; bl.a. deltog vi i mindehøjtiderne på Dybbel Banke den 18. april og i demonstrationen i Brokdorf den 26. april.

Vores amtssekretær Rainer Wittek holdt pr. 31. august i år. Indtil en ny amtssekretær tiltræder pr. 1. januar 2015 holder landssekretariatets Gerhard Jessen stillingen. Sammen med landssekretariatet og landstyrelsen har vi fået finansieringen af nye lokaler og en opnormering af stillingen til 19 ugentlige timer på plads

Amtsstyrelsen ønsker nemlig at flytte til egne lokaler i Slesvighus. Det er formålstjenligt og samordnet med Flemming Meyers valgkredsmedarbejder.

På amtsgeneralforsamlingen berettede landdagsmedlem Lars Harms om den planlagte kommunale finansudligning. (Foto: privat)

Mange positive men også negative begivenheder

*Af amtsformand
Jette Waldinger-Thiering*

Der er sket mange, positive som negative ting for SSW i amtet og i Kiel, siden jeg afleverede min sidste formandsberetning i 2013.

I fællesskab drog vi ud i endnu en valgkamp, kommunal- og kreds-dagsvalgkampen. Der var brug for mange kandidater og selvfølgelig også spidskandidater. En stor tak til alle dem, der stillede sig til rådighed og viste engagement; uden dem kunne vi ikke lave politik for mindretallet og slet ikke for regionen.

Det lykkes ikke at genopstille i Vestermølle og heller ikke i Kosel.

Flækkeby/ Fleckeby kunne holde på deres to mandater, og fortsat god arbejdslyst med alle de nye opgaver, som venter jer. Ikke mindst Anne Mette Jensen, der er blevet formand for børnehavedvalget.

I Bydelsdorf blev der efter mange år atter opstillet en SSW-liste, og det lykkedes at få to mandater. En gammel kending med Hartmut Steins og en ny med Niels Faust.

I Kiel lykkes det at få to mandater ind i byrådet, men at de to øjensynligt ikke var de helt rigtige til jobbet skulle først vise sig senere i valgperioden.

I Hummelfeld, Bistensee og Brekendorf fik vi SSWere ind via en vælgerliste.

Selvfølgelig også et stort tillykke til Risby, Egernførde og Rendsborg, som mistede mandater.

TILFREDS - OG DOG

Et generationsskifte er igang hos os.

Jeg selv eksempelvis valgte ikke at genopstille på førstepladsen til Egernførde byråd, da mit landdagsarbejde kræver fuld indsats. Men med Sylvia Grabowski-Fillmer, der tog over i byrådet efter mig, og med Christoph Christiansen som ny formand for SSW i Egernførde, er der fundet gode aflø-sere.

Alt i alt kan vi være tilfredse med resultatet af valget. Selvfølgelig skal vi være selvkritiske, reflektere over vores arbejde og tage udfordringerne op på den vante SSW-måde.

KIEL-PROBLEMER

SSW i Kiel havde opnået et helt fantastisk valg. SSW kunne danne en fraktion, hvilket indebar fast ansat personale til at forberede arbejdet i byrådet og udvalgene, gøre SSW i Kiel mere synlig og professionel. Med tilsvarende fraktionslokaler og som vigtig samarbejdspartner i den såkaldte kooperation (gruppe-samarbejde) i byrådet, som består af SPD, de Grønne og SSW.

Desværre gik det rivende galt med SSWs to byrådsmedlemmer Antje Danker og dr. Susanna Swoboda.

Umiddelbart efter valget havde jeg på vores første møde med alle nye kommuneråds-medlemmer advaret Antje Danker og hele forsamlingen om en situation, hvor en person både er gruppe-/fraktionsformand og forretningsfører, en koncentration af opgaver og ansvar, som rettelig bør fordeles på flere skuldre.

Mine forbehold blev ignoreret, Kiel-gruppen valgte deres løsning, og det gik i den grad i vasken. Vi må konstatere, at Kiel-problemet har kostet på alle

SSW-byrådsmedlemmerne Antje Danker og Susanne Swobodas problemer med hinanden fyldte godt i Kiel SSWs og SSW Rendsborg-Egernførde amts hverdag, satte meget af det politiske arbejde for SSW i landshovedstaden på nul - og gav negativ omtale i medierne. (Fotos: Lars Salomonsen)

fronter. SSWs vælgere er frustrerede og har udtrykt deres utilfredshed. Nogle få medlemmer har meldt sig ud.

SSW-splittelsen i Kiel har været en udfordring for amtsstyrelsen og landstyrelsen siden oktober 2013. Der blev skrevet meget i aviserne.

Hvad har vi som amtsstyrelse så foretaget os i denne situation? Vi har holdt møder med hele fraktionen - også de såkaldt borgerlige medlemmer. Betalt en mediator sammen med landsstyrelsen, som skulle hjælpe de involverede til at kommunikere sammen og løse deres problem. Hensigten var at undgå, at denne konflikt skulle forvolde endnu større skade for partiet. En backing-group blev etableret sammen med landssekretær Martin Lorenzen. Vi mødtes for at samle op, koordinere og få snakket igennem, hvordan det politiske arbejde burde og kunne fortsætte i Kiel.

Gerhard Bethge udarbejdede en forretningsorden som grundlag for arbejdet i fraktionen, omfattende byråds-

medlemmerne og de "borgerlige medlemmer".

En vigtig ting blev nedfældet i forretningsorden - adskillelsen af embede og mandat.

Konklusionen blev, at selvom de "borgerlige medlemmer", medlemmerne i distrikterne Pris og Holtenå er engagerede og virkelig vil yde deres til, at SSW kan være en aktiv politisk player i den såkaldte kooperation og i byrådet, bliver hindret i deres arbejde.

Det kan ikke være meningen - og det er slet ikke i SSWs ånd.

Vi er alle blevet valgt via en liste; ingen af os og slet ikke i Kiel er blevet valgt direkte ind i byrådet. Det er vælgere, som har givet os muligheden for at virke politisk - og ikke for vores personlige vindings eller interessers skyld.

SSW-fraktionen i Kiel gået fra hinanden, er historie. Mulighederne for at arbejde politisk er reduceret til et minimum. Det har skadet partiet og den frivillige indsats og lysten hos mange til at arbejde frivilligt. Alle positive tiltag

har lidt i denne sag.

Problemet i Kiel fortsætter, men jeg ser positiv på, at vi på en eller anden måde finder en løsning, fordi partiet og især vores basis og de "borgerlige

medlemmer" med rette forventer at kunne fortsætte deres arbejde og opfylde kooperationsaftalen med SPD og de Grønne.

AKTIVITETSHUSET

Det danske mindretals kulturhus

Af leder

Sarah Keppler

En af Aktivitetshusets flittige brugere skrev på facebook om huset: "Aktivitetshuset er et dejligt sted ikke blot for danskere på den tyske side af grænsen, men også for alle interesserede i danske forhold. Aktiviteterne er mangfoldige, der er en fin atmosfære – der kommer jeg gerne – endda også med en gruppe flensborgske kvinder, der holder møde en gang om måneden".

Citatet er et fint eksempel på hverdagen i det danske mindretals kulturhus: Aktivitetshuset i Flensborg. Det viser, hvilken målgruppe huset har – nemlig både mindretalsdanskere og også alle dem, der er interesseret i det danske. Vores tilbud er mangfoldigt, der er båd-

En ferieuge på Aktivitetshuset og biblioteket: Projektet Sommerunger er til glæde for børnene og medarbejderne. Her en udklædt Benedicte. (Foto: Aktivitetshuset)

de værksteder, udstillinger, kurser og projekter, man kan være med til. Og ja, atmosfæren i huset er fin. Der er faktisk rigtig mange brugere der melder tilbage, at de er glade for den venlige, positive, smilende, afslappede og kreative atmosfære i huset og at de godt kan lide at være her.

Også "store navne" kommer på Aktivitetshuset. Her de norske strikkekunstnere Arne og Carlos. (Foto: privat)

Også Dockyard festivalen i sommerens Flensburg er huset involveret i. (Foto: privat)

Som leder af Aktivitetshuset er jeg glad over alle tilbagemeldinger, jeg får af brugere om huset. Om de kommer med nye idéer, har ønsker om nyanskaffelser, gerne vil være med til arrangementer e.l. Aktivitetshuset er det danske mindretals kulturhus, og de er alle sammen med til at gøre det til deres hus.

HVORDAN?

Man hvordan kan folk være med til at gøre det til deres hus?

Aktivitetshuset er med i den danske organisation "Kulturhusene i Danmark", der er vores kulturpolitiske forening. Hvert år inviteres alle kulturhuse til hustræf, og dette møde foregår ikke kun på et af de store kulturhuse i Danmark, der er også mulighed for at kigge på andre kultursteder i byen, få faglige oplæg, diskutere med kollegaer fra andre huse og inspirere hinanden. Vi nyder at være med til disse møder, fordi man går på kanten af boksen.

I år handlede hustræffet om folkeop-

lysning. Nu skal jeg ikke forsøge mig i at definere folkeoplysning her, men som fællesnævner kan vi nok blive enig i, at folkeoplysningen har en demokratidannende funktion, og at samtaler og dialog fører til menneskers handlinger.

Spændende er spørgsmålet om, hvilken rolle folkeoplysningen spiller i kulturhusene.

SVAR

Og svarene er mangfoldige:

1. For det første skaber kulturhusene rammer og råderum, tilbyder hjælp og kommunikation/ dialog. Dette første svar virker åbent og svævende, og det er også mening med det. Afhængigt af brugerne og husets profil tilbyder kulturhusene i første omgang muligheder for, at man er kreativ og kan skabe og deltage i kultur. Det kan være, at man har brug for et lokale, én man kan snakke et projekt med, diskutere en udfordring man har, eller man har brug

for noget udstyr til at lave noget kreativt med.

2. For det andet sætter kulturhusene aktiviteter i gang. Gennem Aktivitetshusets kursusprogram sætter vi f.eks. kursusaktiviteter og dermed dannelsesprocesser i gang, gennem kulturprojekter aktiverer vi folk og får dem til selv at være aktiv eller være med.

3. Som det tredje faciliterer vi kulturproduktion. Dvs. at man kan finde faciliteter i kulturhusene til selv at skabe og producere kultur. Om man nu vil lave en udstilling, et musikprojekt eller mødes med andre for at lave noget

Godawlinge-workshopen var mere til børn. (Foto: Aktivitetshuset)

i fællesskab.

4. For det fjerde møder man andre. Det er nok noget af det vigtigste for et kulturhus, at der er nogle sociale rammer, der gør, at man lærer andre og andet at kende, at man indgår i en dialog, at man lærer noget nyt, og at man bliver udfordret af samværet med andre, der kan skabe fællesskaber.

5. For det femte har man adgang til dannelse og oplysning i kulturhusene. Man indgår i en dannelsesproces, der er frivillig, og som man for det meste ikke kan få økonomisk gavn af. Det vil sige at dannelsesprocessen er personlig og simpelthen bidrager til, at man er blevet dannet – hvilket i sig selv er noget af det største i livet man kan op-

leve – og at ens eget liv bliver rigere af det.

Disse fem svar siger rigtig meget om Aktivitetshuset, hvilke opgaver vi har og hvorfor det er så vigtigt at have et sted som Aktivitetshuset, hvor folkeoplysningen fyldes med liv.

Her i huset har vi fokus på værkstederne, kursusprogrammet og kulturprojekter. Det er de tre ben, vi står på, og de rammer, vi bevæger os i. Der lig-

Til husets brede kursustilbud hører f. eks. også et kursus med at lære kunsten med natfotografi. (Foto: privat)

ger masser af udfordringer i det. Men den største udfordring er at forklare alle dem, der er del af det danske, at det her er deres hus, og at de har brug for det. Eller som en besøgsgruppe fra Kulturmaskinen i Odense udtrykte det sidst efter et besøg på stedet: Alle har brug for et Aktivitetshus som det her.

Populære er også kurser i syning - for begyndere og viderekomne. (Foto: Aktivitetshuset)

Et godt år

*Af Mogens Rostgaard Nissen,
arkiv- og forskningschef*

Det seneste år i afdelingen har været kendetegnet ved en høj grad af kontinuitet. I løbet af 2013 blev der ansat to nye medarbejdere, og der blev sat gang i nye projekter, der i væsentlig grad er blevet fortsat i det indeværende år. Året har desuden været meget præget af at færdiggøre dokumentarfilmen "De glemte danskere" og afslutte udviklingen af digitalt undervisningsmateriale. Filmen og undervisningsmateriale kan frit hentes på den nyudviklede web-portal www.mindretallet.dk.

Desuden har året været præget af, at Studieafdelingen i efteråret 2013 fyldte 50 år. Det blev fejret med en konference, hvor tidligere og nuværende medarbejdere præsenterede deres nuværende forskning. Arrangementet var velbesøgt, og der var i løbet af de to dage 12 interessante foredrag om Slesvigs historie. Desuden havde vi opstillet en jubilæumsudstilling på Flensborg Bibliotek, hvor vi viste forskellige typer af materiale, som vi har i Arkivet.

SAMLINGERNE

Det har igen været et rigtig godt år for Arkivet. Der har været 46 enkeltaflevereinger, heriblandt mange interessante dokumenter og billeder fra privatpersoner.

Desuden har vi fået en større aflevering fra Flensborg Roklub. Vi har i løbet af året modtaget omkring tusinde fotografier, og vi har fået indleveret 33 "nye" historiske film. Der er blevet scannet ca. 2.500 billeder, så der nu er omkring 10.000 scannede og søgbare billeder i "miniarkibas". Dette afspejler

sig i et stigende antal brugersøgninger, hvor der i 2013 var ca. 1.600 i miniarkibas og flere i vore pdf-registranter. I løbet af året har vi leveret mange billeder til bøger, artikler og dokumentarfilm.

Hen over efteråret og vinteren 2014-2015 får vi et nyt, opdateret arkiveringsystem. Det ser vi frem til, da det kan mere end det vi har nu, og da det vil lette vores arbejde betragteligt. Det vigtigste er dog, at vi fremover vil kunne præsentere materialet langt bedre for vore brugere. Dels ved, at det bliver lettere at søge efter materiale, og dels ved at det visuelle materiale som billeder og plakater bliver vist langt bedre end nu. Vi håber, at dette løft vil betyde, at der vil være endnu flere, der vil bruge materialet i Arkivet.

FORSKNING OG UDGIVELSER

Vi har i løbet af det seneste år indgået en aftale med Syddansk Universitetsforlag om, at de fremover udgiver vore bøger. Det har vi gjort af flere grunde. For det første vil det for vore videnskabelige medarbejdere være en fordel, at deres forskningsresultater publiceres på et anerkendt universitetsforlag, når de skal søge fremtidig beskæftigelse. For det andet vil det kunne være med til at sikre, at vore udgivelser også fremover fremtræder gennemarbejdede og interessante. Og for det tredje vil det kunne øge synligheden af vore publikationer, og dermed vil de forhåbentlig nå ud til en bredere kreds.

I august 2013 indleverede Karsten M. Sørensen sin ph.d.-afhandling "Det dynamiske kirkerum. Kirkerummets brug og funktion i hertugdømmet Slesvig fra Reformationen til ca. 1800". Afhandlin-

Hella Lassen - uanfægtet hovedperson i filmen om "De glemte danskere." (Foto: Martina Metzger)

gen blev forsvaret ved Århus Universitet 6. december 2013. I afhandlingen foretages en komparation af tre kirkesogne, der ligger tre forskellige steder i Slesvig, og undersøgelsen viser dermed nogle store regionale forskelle inden for hertugdømmet.

Afhandlingen bliver den første af vore bøger, der udgives på Syddansk Universitetsforlag, og vi forventer at den udkommer i begyndelsen af 2015.

Jesper Thestrup Henriksen har været i gang med sit ph.d.-projekt om dansk-vesttysk sikkerhedssamarbejde i perioden 1945-1964 i godt et år, og han er indskrevet på Syddansk Universitets ph.d.-skole. Han er allerede kommet langt med projektet, og har efter en del besvær fået adgang til alle relevante kilder. I foråret 2014 gennemførte han et kursus for universitetsstuderende på Syddansk Universitet om dansk-vesttyske forhold under den kolde krig, herunder grænselandets og mindretalenes betydning for dette samarbejde.

Merete Bo Thomsen har gennem det seneste år været involveret i arbejdet med at udvikle digitalt undervisningsmateriale, ligesom hun har arbejdet med at planlægge, hvordan vi skal ind-

samle og behandle digitale arkivalier.

Den 1. september 2014 er hun gået i gang med et ph.d.-projekt, der har arbejdstitlen "Danskhedens kår og udvikling i de sydslesvigske landdistrikter 1920-1945". Med projektet vil hun kunne dække et vigtigt område, som vi ikke ved ret meget om nu.

Jeg har selv skrevet nogle forskellige artikler. Dels har jeg skrevet en artikel om interneringen af næsten 300 dansksindede i Sønderjylland og Flensborg i august 1914 i forbindelse med udbruddet af Første Verdenskrig. Artiklen bringes i Sønderjyske Årbøger og i en tysk version i Demokratische Geschichte. Dels er jeg involveret i bogprojektet "Hitlers mænd i Danmark", som forskningsleder ved Det kongelige Bibliotek, John T. Lauridsen, er initiativtager til. Bogen udkommer formentlig i 2015, og jeg har skrevet fem forskellige artikler deri. Desuden skrider mit bogprojekt om den tyske gesandt i Danmark 1936-42, Cécil von Renthe-Fink nogenlunde planmæssigt frem.

FORMIDLING

Året har været præget af projektet "Det

Karl Otto Meyer - gerne med, når mindretallet skildres - med familie i den stopfyldte Flensborghus-sal ved De glemte danskeres Sydslesvig-premiere. (Foto: Martina Metzger)

danske mindretal", hvor dokumentarfilmen "De glemte danskere" havde premiere i foråret 2014. Desuden har Studieafdelingens 50 års jubilæum fyldt meget i efteråret 2013. Gennem efterårssemestret 2013 har jeg gennemført et kursus på Syddansk Universitet for bachelor- og kandidatstuderende om "Slesvigs danske historie". 19 studerende har deltaget på kurset, og efterfølgende har flere valgt at skrive BA-projekter og specialer om det danske mindretal, hvor forskelligt kildemateriale fra Arkivet benyttes. Og i foråret 2014 har Jesper Thestrup Henriksen som nævnt som en del af sit ph.d.-projekt gennemført et andet kursus på Syddansk Universitet. Som nævnt i bibliotekets artikel har vi desuden i juli 2014 været med til at arrangere en sommerskole for universitetsstuderende.

Desuden har vi i løbet af 2013 afholdt knap 20 foredrag i Sydslesvig og i Danmark, ligesom der er givet et interview til Familiekanalen, der nu kan ses på familiekanalen.tv. Endelig er der skrevet flere kronikker til Flensborg

Avis, ligesom der er skrevet korte artikler til Statens Arkivers tidsskrift, Siden Saxo, til Sydslesvigs Årbog og til "Julen 2013", udgivet af Sydslesvigsk Forening for Flensborg Amt.

31. marts 2014 afholdt vi konferencen "Militärische Konfrontation. Dänemark, die Bundesrepublik und die DDR im Kalten Krieg" i samarbejde med Flensborg universitet, Syddansk Universitet, Scheersberg og Zentrum für Militärgeschichte.

Claas Johannsen, talentfuld og sympatisk medspiller i filmen, i samtale med SSFs formand Jon Hardon Hansen ved premieren på Flensborghus. (Foto: Martina Metzger)

Danmission i Sydslesvig

Af formand
Morten Mortensen

Giv børnene en fremtid!

På hosstående billede ses fire piger fra kostskolen i Saraswatipur i det

Fire piger fra kostskolen i Saraswatipur i det nordlige Bangladesh. (Foto: privat)

nordlige Bangladesh. Det er i høj grad penge fra Sydslesvig, der har gjort det mulig for pigerne at gå i skole. De kommer fra fattige hjem, som normalt ikke ville have råd til at sende deres piger på kostskole. Men takket være gode mennesker fra den rige verden kan de gå i skole og måske få en uddannelse.

Det er til gavn og glæde for pigerne selv at få en uddannelse, så de måske kan hæve sig op fra den forfærdelige fattigdom, som præger mange familier. Det er samtidigt til glæde for forældrene, hvis pigerne kan støtte dem i alderdommen. Men mest er det måske til glæde for samfundet, at der kommer en generation, der kan læse og skrive og befordre udviklingen, så hele landet kan komme ud af fattigdommen. Vejen til et bedre liv går gennem skolen.

Kostskolen i Saraswatipur blev bygget for penge, som elever fra Gustav Johannsen-Skolen i Flensborg for år

tilbage havde indsamlet sammen med deres lærer Walter Lorenzen.

Siden blev der etableret en støttekreds til skolen, "Bangladeshkreds – Danmission i Sydslesvig". Bangladeshkredsen formidler bidrag fra omkring 40 faddere, som betaler et fast bidrag om måneden på 15 eller 25 euro.

Kredsen formidler også penge, der gives som enkeltbeløb eller ved indsamling i kirkerne.

30 år med Bangla Shop Flensborg, en succeshistorie. 30 personer arbejder for at hjælpe lokalt og internationalt. Kunderne kan ved et godt køb få pengene til at række lidt længere, men det overordnede formål er at skaffe midler til sociale tiltag for Bangladeshkreds Danmission Sydslesvig og Flensborg Y's Men's Club (Foto: Volker Schade)

Bangladeshkredsen driver desuden i samarbejde med Flensborg Y's Men's Club genbrugsbutikken Bangla Shop i Nørregade/ Norderstrasse i Flensborg. På den måde samles der midler til at drive skolen, som har ca. 80 kostelever og ca. 40 hjemmeboende elever fra lokalsamfundet.

Bangladeshkredsen søger flere faddere, som vil bidrage til arbejdet. Man kan henvende sig til Morten Mortensen (0461 1609 8686) eller Hedi Lorenzen

(0045-7467 6420). Bangladeshkredsen har følgende bankforbindelse: BIC: UN-BNDE21XXX / IBAN: DE52 2152 0100 0000 0101 54. Der udstedes "Spendenbescheinigung", så gaverne fritages for skat.

Bangladeshkredsens motto er: "Ingen kan hjælpe alle, men alle kan hjælpe nogen."

Vi glæder os over at kunne hjælpe en flok børn på vej til en uddannelse. Vi glæder os over at møde unge mennesker, der læser på videregående uddannelser og med glæde fortæller om deres tid på Saraswatipur kostskole.

Vi håber, at flere vil tage del i denne glæde.

FLENSBORG-BIFFEN:

Mange fremmødte og filmperler

2013/14 har igen været et godt år for Biffen, med rigtig mange fremmødte og mange gode filmperler.

Som sædvanlig bød Biffen på ost og rødvin samt et film-fagligt intro, og som sædvanlig var alle film velbesøg-

te.

Alt i alt atter en succesfuld filmsæson i Biffen med et publikum, der trofast holder fast og går meget op i filmkultur.

TIRSDAG 1. APRIL 19:30

DET GRÅ GULD

Danmark, 2012
Instruktør: Shaky Gonzales
Spilletid: 1 time 40 min.

Anette og Holger får et chok, da det varettes, at deres ejerskab skal bygges om til ungdomskollektiv. Det allerede ægtepar søger hjælp hos flere forskellige instanser, men forgæves. Da Anette tilfældigt møder sin ungdomskæreste, bankmanden John, forsøger hun i spej, at risne to kunne boge et bræk. En desperat Anette vælger at tage ham på ordet og begynder at planlægge et skilsmisse.

En "senior-komedie" med Birthe Neumann, Kurt Ravn og Lars Knutzen.

PRESSEN SKREV:
"Man kan glæde sig over de gamle rollerster Neumann, Knutzen og Ravn, der yder en solid og sønderlig indsats." BT

EN UDENLANDSK FILMPERLE
TIRSDAG 13. MAJ 19:30

BLUE JASMINE

USA, 2013
Instruktør: Woody Allen
Spilletid: 1 time 40 min.

Jasmines ægteskab med en succesrig forretningsmand har givet hende det luksusliv, hun altid har følt sig berøvet for. Hun berer over med sin mand kroniske alkoholisme, men da han også drikker som stardrucker og begår selvmord i fågælder, styrer Jasmines verden i grus. Depimeret og alkoholiseret flytter hun ind hos sin plejefætre stedbrøder i San Francisco og prøver at få sig selv på ret fod igen.

Den australske skuespiller Cate Blanchett leverer en tour de force af en skuespilpræstation i den bedste Woody Allen-film i et par årtier. En af årets mest oprindelige udenlandske film.

Vises på originalsprag

PRESSEN SKREV:
"Blue Jasmine er et fascinerende og rørende karakterstudie og et velspillet, velinstrueret lænsykkle i, hvor svært mennesker ofte gør livet og kærligheden for sig selv" - Information

07. JANUAR 19:30
SPIES OG GLISTRUP

04. FEBRUAR 19:30
I LOSSENS TIME

11. MARTS 19:30
KVINDEN I BURET

01. APRIL 19:30
DET GRÅ GULD

+

13. MAJ 19:30
BLUE JASMINE
(EN UDENLANDSK FILMPERLE)

FLENSBORG FILMKLUB
BIFFEN
JANUAR - MAJ 2014

**PÅ FLENSBORGHUS
I SALEN**

**BIFFEN PRÆSENTER
FORTRINSVIS
NORDISKE FILM**

Fra programheftet forår 2014.

Virker stille og roligt

Af formand
Jørgen P. Weis

Stiftet 12. maj 1835 fortsætter en af de ældste danske foreninger i Flensborg stille og roligt det kulturelle og samtidig de aktuelle oplysende arrangementer i Restaurant Borgerforeningen, som i Borgerforeningens næsten 180-årige levetid har været tilholdsstedet.

Der skal i dette års indlæg ikke skues tilbage på de mange årtiers omskiftelige vilkår for aktiviteter, for de findes i rigt mål i jubilæumsbogen fra 2010, en bog som alle o. 220 medlemmer er udstyret med.

Derimod hvad bestyrelsen: formand Jørgen P. Weis, Lyksborg, næstformand Birthe Lønborg, Flensborg, kasserer Hugo Lessow, Lyksborg, sekretær Iver H. Ottosen, Padborg, bisidderne Christian Jürgensen, Flensborg, Aase Abild, Flensborg, Preben Busck-Nielsen, Wees, og Editha Wehlitz, Flensborg, tilbyder i nutiden til et pænt stort antal deltagere i arrangementer.

I det forløbne år har arrangementer været:

- foredrag af journalist Flemming Nielsen, Egernsund, om hans forfædres deltagelse i 2. Slesvigske krig og tiden derefter,
- besøg af tidl. livvagt i PET Jesper Lundorf, Glostrup, der fortalte om livet bag kulisserne, når der skal passes på den kongelige familie, og da han har trænet med Kronprinsen i Frømandskorpset,
- for første gang lod Borgerforeningen sig repræsentere ved 150-året for Sankelmarkslaget, hvor fanen blev luftet s.m. Skt. Knuds Gildets fane ved det danske mindesmærke, da Folketingets formand Mogens Lykke-
- fra Oslo kom stortingsmedlem Michael Tetzschner med et glimrende foredrag (på dansk) om Norge gennem 200 år siden Kielerfreden 1814, hvor Danmark måtte afstå Norge til Sverige,
- historiker Lars N. Henningsen, Aabenraa, fortalte om den nye opstart for de danske i Sydslesvig efter nederlaget i 1864, for dette rummede også positive elementer med større plads til en omdefinert danskhed i den tyske tid gennem 56 år,
- den nye chefredaktør Jørgen Møllekær på Flensborg Avis fik lejlighed til at fortælle om avisens nye stil og lay-

Stortingsmedlem Høyre Michael Tetzschner, Norge.

toft holdt sin tale på bedste vis i vinterkulden,

out, og en fin dialog med deltagerne. Gennem flere år indledes et nyt år altid med besøg af den danske generalkonsul Henrik Becker-Christensen og et musisk indslag - et populært og godt arrangement, som vil fortsætte.

Samarbejdet med andre er glimrende.

I 2014 kom Frederiksklubben fra Aabenraa til Flensborg på rundtur i byen ved guidene Preben Busck-Nielsen og Henrik Vestergaard - og de uundværlige asparges i restauranten. Næste år er Frederiksklubben indbyder til et sted i Sønderjylland.

Borgerforeningen fik opstartet et

samspil med SSF Flensborg By, som deltog i foredraget om Norge, og fælles var foredraget i september med redaktør Anna Libak, som er Ruslands-kender, og aktuelt fortalte om konflikterne Ukraine/Rusland.

Borgerforeningen ønsker gerne, at medlemmerne kommer såkaldt "ud af huset" f.eks. på et besøg i en virksomhed eller anden aktivitet. Dette synes mere problematisk, og bestyrelsen må i såkaldt dialog med medlemmerne om interessen herfor.

Det er skønne spildte kræfter, når et arrangement må aflyses grundet for få deltagere.

DANSK CENTRALBIBLIOTEK FOR SYDSLESVIG

Sydslesvig – vi gør Danmark lidt større

Af bibliotekar/ kommunikationsmedarbejder Rita Jakobsen

Kendskabet til det danske mindretal i Sydslesvig – syd for den dansk-tyske grænse i Sønderjylland - er faldet markant de seneste årtier. For en stund har markeringen af 150-året for det store slag på Dybbøl i 1864 fået løftet lidt af tågesløret.

Sydslesvig har i indeværende år været at finde i det danske visuelle medielandskab – med dokumentarfilmen 'De glemte danskere', DR2s temalørdag med TV-kok Anne Hjernøe og journalist Anders Aggers besøg i 'det tabte land', i DRs underholdningsprogram 'Gintberg på kanten' samt den stort anlagte dramaserie fra DR om 1864, som startede i efteråret. Disse udsendelser vil utvivlsomt vække noget interesse.

Men generelt står det skidt til – især blandt de yngre generationer.

'Sydslesvig – vi gør Danmark lidt større' er et fint og rammende slogan,

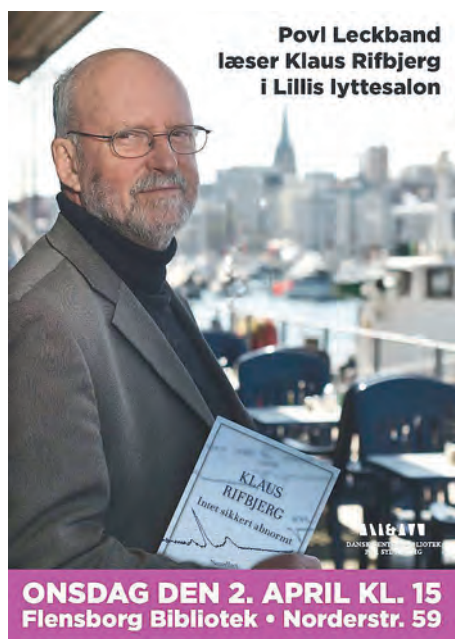
I forbindelse med Dansk Melodi Grand Prix var der storskærm og MGP-hygge på biblioteket; arrangeret sammen med SSF Flensborg amt.

som i løbet af 2014 blev udarbejdet af en arbejdsgruppe under Det Sydslesvigske Samråd i forbindelse med arbejdet med en kommende sydslesvigsk kommunikationsstrategi, der skal intensivere oplysningsindsatsen i Danmark.

Et slogan som bl.a. Flensborg Avis har taget til sig og bruger på forsiden af avisen.

På biblioteket er vi også glade for sloganet. At gøre Danmark (og Norden) lidt større, er devisen, som biblioteket arbejder ud fra hver eneste dag – en devise som omfatter uendelig meget mere end blot at lange bøger over disken og afholde litterære foredrag med danske og nordiske forfattere. At gøre Danmark større er ledetråden i alle vore løbende projekter, og 2014 var ingen undtagelse.

Povl Leckband læste Klaus Rifbjerg i Lillis Lyttesalon.

OPLYSNING TIL BORGERNE OM SYDSLESVIG

I det danske biblioteksvæsen er Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig heldigvis en kendt medspiller, da vi er en aktiv part i det danske bibliotekssamarbejde. Men vi vil gerne lære vore rigsdanske kolleger og brugere endnu bedre at kende, og går nu et skridt videre.

Med en pose penge fra Sydslesvigudvalgets projektmidler, er Dansk Centralbibliotek ved at køre en oplysningsindsats i stilling. Projektet hedder: OBS – Oplysning til borgerne om Sydslesvig.

I VIRKSOMHEDSPRAKTIK

Med et ønske om at fortælle danske biblioteksbrugere om Sydslesvig – og om det danske biblioteksvæsen i Sydslesvig, iværksætter vi i løbet af efteråret 'praktikforløb', hvor 6-8 biblioteksansatte kommer i "virksomhedspraktik" i danske biblioteker i to uger. Virksomhedspraktikken kan selvfølgelig også være et led i jobrotation med biblioteksansatte i Danmark.

Biblioteksbrugere og kolleger i bibliotekerne nord for grænsen møder på den måde mennesker, der kan fortælle om deres dagligdag i Sydslesvig. Og medarbejderne fra Sydslesvig vender hjem med fornyet viden om Danmark og dansk biblioteksarbejde.

ERFARING, INDSIGT OG OPLEVELSER

For også at udbrede kendskabet til Sydslesvig blandt bibliotekarer - og fordi vi kommer til at mangle hænder, når medarbejderne er 'udsendt', har vi for perioden august 2014 – januar 2015 ansat en nyuddannet cand. scient. bibl. Udover at vikaren skal deltage i alt det mere traditionelle biblioteksarbejde, skal hun også snuse til Sydslesvig igennem et introduktionsforløb til mindretallets forenings- og institutionsliv, som vi har udarbejdet til formålet.

Projektet B-ART afvikledes i forskellige afdelinger, bl.a. en graffiti-workshop, en iPad-workshop og en vuggestue-del. (Fotos: DCB)

Vi håber selvfølgelig, at sidegevinsten vil være en øget interesse for at søge jobs i Sydslesvig. At flere får øjnene op for grænselandets kultur, historie og natur. At Flensborg som grænselandets storby har meget at byde på.

B-ART – KUNST I BØRNS HVERDAG

*Af Anni Søndergaard,
leder af Team Børn*

Udstillingsprojektet 'Bibiana', som blev afviklet i 2013, blev en succes. Projektet viste, at børn og unge suger til sig, når de møder en 'ægte' kunstner, som præsenterer kunsten og dens mange udtryksformer på en levende måde.

I 2014 fik de sydslesvigske børn igen muligheden for at boltre sig i et nyt kunstprojekt: B-ART, der gennem udstilling og workshops inspirerede børn,

pædagoger, lærere og forældre til at bruge kunsten aktivt i dagligdagen.

Denne gang deltog der udover skole- og børnehavebørn også vuggestuebørn, som vi havde inviteret til en kalligrafiworkshop.

For de yngste skoleelever var der collageworkshop med kunstneren Karin Olesen og for de største elever blev faget engelsk kombineret med henholdsvis kunst på iPad og graffiti-kunst. På denne måde blev både engelsk-kundskaber og kunstforståelse styrket, samtidig med at børnene og de unge selv var aktivt udøvende kunstnere.

Karin Olesens farvestrålende værker blev vist i bibliotekets udlån og var til stor inspiration for børnene og til glæde for bibliotekets øvrige gæster.

Center for Undervisningsmidler og Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig stod for udstillingsprojektet, og med flot opbakning fra sydslesvigske samarbejdspartnere.

DEN SLESVIGSKE SAMLING I 2014

Af Jan P. Jessen, fhv. leder

Den Slesvigske Samling har også i 2014 haft gevaldig vind i sejlene. Efterdønningerne efter digitaliseringen af samlingens ældste bestand lagde beslag på en stor del af årets første halvdel. Samlingens historiker Jan P. Jessen besøgte en lang række undervisere på danske gymnasier og universiteter for at gøre opmærksom på hvilke enorme muligheder og fordele samlingens digitaliserede værker har for netop dem. Disse infomøder blev taget rigtig godt imod, og har også ført til samarbejde på andre områder – f.eks. 1864-mindeåret.

1864 blev et broget slesvigske jubilæumsår i Den Slesvigske Samling. Det var uundgåeligt, at netop Den Slesvigske Samling har været berørt af mindeåret for den store slesvigske krig i 1864. Mange arrangementer har været

en god anledning til at få samlingens næsten 1000 værker om 1864-krigen ned fra hylderne.

En permanent 1864-materialeudstilling har dannet rammen om jubilæumsåret i samlingen, som også har lagt hus til den fine 1864-vandreudstilling "Fra Fjendskab til Forsoning". Udstillingen er udarbejdet af Museum Sønderjylland og vises i samarbejde med Sydslesvigske Forening og Bund Deutscher Nordschleswiger med støtte fra Folketinget. Udstillingen har været besøgt af mange, og udløst gode, frugtbare samtaler.

Et informationsmøde om digitaliseringsprojektet på Sorø Akademi skabte kontakten til en lektor Per Højland. Per Højlands oldefar var med i krigen i 1864 og Per Højland havde netop fundet sin oldefars dagbog. I oktober 2014 var han hyret til at fortælle og læse højt af den uredigerede dagbog i Den Slesvigske Samling i Flensborg.

Jubilæumsåret endte med et foredrag på Flensborg Søfartsmuseum i november 2014 om "Skibet Rolf Krake – 1864-krigens kuriosum" med samlingens nye akademiske projektarbejder Marco Petersen. Han blev knyttet til samlingen, da Sydslesvigudvalget bevilgede fondsmidler til projektet "Den Slesvigske Samling som forskningsbibliotek".

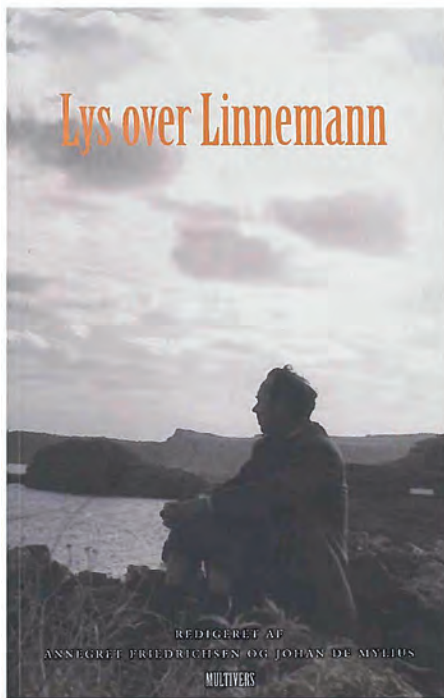
ET FORSKNINGSBIBLIOTEK PÅ VEJ

Den Slesvigske Samling har i de seneste 3½ år gennemgået en rivende udvikling – og det har givet nye spændende faglige udfordringer og behovet for optimering. Meget af den litteratur, der bliver produceret om Sydslesvig og Sønderjylland har i mange år været af udpræget akademisk karakter. Samlingen har derfor så småt udviklet sig fra at være et slesvigske specialbibliotek til et slesvigske forskningsbibliotek.

For at tage springet fuldt ud, blev projektet "Den Slesvigske Samling som forskningsbibliotek" søsat for at

udvikle Den Slesvigske Samling fra "blot" at være en god lokalsamling, til samtidig også at være et innovativt forskningsbibliotek og et endnu mere attraktivt kraftcenter for stærke kulturprojekter, som skal gøre både den private forskning – slægtsforskning og den lokalhistoriske forskning i lokalhistoriske foreninger og museer – og den professionelle forskning på universiteterne opmærksomme på hvordan samlingens bestand på over 56.000 titler kan gavne deres arbejde.

Projektmedarbejder Marco Petersen er godt i gang med det omfattende projekt, hvis første højdepunkt var den store slægtsforskerdag i november.

Willy-August Linnemann ville være fyldt 100 år i juni i år - og i den anledning udkom bogen "Lys over Linnemann" på Forlaget Multivers, København, redigeret hhv. skrevet af litteraturhistorikerne Annegret Friedrichsen og Johan de Mylius. Annegret Friedrichsen, der er forskningsbibliotekar ved Aarhus University/ AU Library, Campus Emdrup (København) stammer fra Sydslesvig.

Her havde slægtsforsker-foreninger fra hele Sydslesvig og Sønderjylland sat hinanden stævne, hvor de fik nye kontakter og udvekslede gode staldtips og insiderviden.

Projektet "Den Slesvigske Samling som forskningsbibliotek" fortsætter ind i 2016.

ARKIVET MED DOKUMENTARFILM OG SOMMERSKOLE

Af Mogens R. Nissen,
arkiv- og forskningschef

Året i forskningsafdelingen har været præget af projektet "Det danske mindretal", som Sydslesvigudvalget bevilgede penge til i begyndelsen af 2013. Vi har arbejdet tæt sammen med Film & TV Compagniet ApS om at udvikle filmen og undervisningsmaterialet.

I den interne arbejdsdeling har arkiv- og forskningschef Mogens R. Nissen primært arbejdet med filmdelen, mens arkivar Merete Bo Thomsen har arbejdet på at udvikle det digitale undervisningsmateriale.

"DE GLEMTE DANSKERE"

Dokumentarfilmen "De glemte danskere" blev præsenteret ved to premiereforestillinger henholdsvis den 7. april 2014 i Dagmar-biografen i København og den 9. april 2014 i Flensborghus.

Hovedtemaet i filmen er spørgsmålet om, hvem mindretallet er i dag, og hvordan mindretallet har forandret sig gennem årene. Filmen er på 60 minutter, og der er valgt tre hovedfigurer; Claas Johannsen er den unge 20-årige SSW-politiker og Duborg-student; Hella Lassen fra den kendte Lassen-slægt står over for dilemmaet at være tvunget til at sælge familiegården, mens Karl Otto Meyer nærmest personificerer mindretallets historie gennem de seneste fem-seks årtier. Journalisten Marc Peetz er en fjerde "skjult" hovedperson i filmen, idet han kører rundt i

Sydslesvig og interviewer fire andre sydslesvigere om betydningen af at være en del af mindretallet.

Der er indgået en aftale med DR om, at de i løbet af de næste fem år må bringe filmen på deres forskellige kanaler, og den er allerede vist første gang på DR2.

INTERNETPLATFORM

Vi har desuden udviklet internetplatformen www.mindretallet.dk, hvor dokumentarfilmen frit kan hentes. På denne hjemmeside ligger det nyudviklede undervisningsmateriale også frit tilgængeligt.

Undervisningsmaterialet består dels af et interaktivt læringsspil for hvert temaområde og en tidslinje, hvor baggrundsviden og kilder kan hentes. Vi har valgt følgende seks forskellige kronologiske temaområder, hvor vi har stillet de tilknyttede overordnede spørgsmål til overvejelse og debat:

- 1) 1864-1918: Protest eller forhandling samt integration eller assimilation?
- 2) 1918-1933: Hvordan definerer man en dansker?
- 3) 1933-1945: Kan formelle rettigheder altid udnyttes?
- 4) 1945-1955: Aktør eller struktur – hvem bestemmer?
- 5) 1955-1990: Ret uden pligt? Og
- 6) 1990-2013: Hensynet til de få – en grundlæggende værdi eller et overskudsphænomen?

Undervisningsmaterialet er rettet mod danske elever i folkeskolens ældste klasser og på ungdomsuddannelserne, men vi håber også, at det vil blive anvendt i undervisningen på skolerne i Sydslesvig.

STUDERENDE PÅ SOMMERSKOLEBÆNKEN

I 2014 bevilgede Sydslesvigudvalget penge til, at vi i hvert af årene 2014-2016 afholder en sommerskole for danske og tyske universitetsstuderende.

Den første af disse blev afholdt i uge 33, og der var i alt 30 BA-, kandidat- og ph.d.-studerende, der deltog. Temaet for dette års sommerskole var "1864 – turning point in Danish-German relations", og det blev afholdt i samarbejde med lektorerne Thomas Wegener Friis og Martin Klatt fra Syddansk Universitet, og professor Oliver Auge fra Kiel universitet.

Sommerskolen var en succes. Der var i alt 12 forskellige foredrag relateret til temaet samt en ekskursion til Dybbøl og Sønderborg. Desuden skulle alle studerende holde 15 minutters-oplæg for de øvrige kursister om emner, der er forbundet med 1864. Vigtigere er det dog, at der blev knyttet nogle gode faglige og sociale kontakter mellem de danske og tyske studerende, ligesom der underviserne imellem blev skabt nogle gode relationer.

Næste års sommerskole finder sted i august 2015, og temaet bliver "Fra fjende til partner – 1940-1955". Temaet indeholder således både den tyske besættelse af Danmark; de første efterkrigsår og København-Bonn erklæringerne.

Identitetskabende jubilæer: 1764 - 1814 - 1864 - 1914 - 2014

Af provst Viggo Jacobsen

Fælles folkelige, kulturelle, politiske og nationale jubilæer rummer normalt en hel del gaver til os alle. Ud over de sociale sammenkomster, bogudgivelser, foredrag og møder skænker de rum for eftertænksomhed og overvejelser om egen historie, identitet, værdier og mål.

Jubilæer gør os generelt klogere på, hvem vi er. 2014 er ikke kun et år, der gør danskere og dansksindede klogere på, hvem vi er; men året bringer også Sydslesvigs historie på banen på grund af de brutale og forandrende begivenheder for 150 år siden.

I 2014 er der flere gode anledninger til markeringer. Det er 250 år siden Hans Adolph Brorson døde. Folke- og kirkeliv ville være voldsomt fattigere uden hans salmer.

2014 er også 200-året for fredsaftalen i Kiel, der betyder afslutningen på

Traditionen tro inviterer den tyske St. Petri kirke og den danske Ansgar Kirke i Flensborg Nord til friluftsgudstjeneste ved Østersøbadet/ Ostseebad, en sensommer-søndag; her med pastorerne Christoph Touché og Preben K. Mogensen. (Foto: privat)

1923 begyndte Valsbøl menighed som en dagligstue-menighed og den 1. december 2013 fejredes 90 års jubilæet. Der var festgudstjeneste og udgivelser af historisk materiale, bl.a. bogen »Drømme, der gik i opfyldelse«, skrevet og udgivet af pastor emer. Niels Ebbe Huus, præst i embedet fra 1988 til 2003.

Napoleonskrigene for Danmarks vedkommende. Med fredsaftalen blev den danske konge tvunget til at afstå Norge til Sverige.

I år er der også god grund til at markere 200 året for skoleloven af 1814, hvormed der indførtes skolegang for børn fra det 7. til 14. år.

Som kirke er det selvfølgelig, at vi deler glæden over 200 året for Bi-

Ansgar Kirke i Flensborg Nord begyndte konfirmations-forberedelsen af de 27 konfirmander til næste år med et lørdagsbesøg hos konfirmander i Brabrand ved Århus. Her var en større flok af kirkens ialt knap 60 konfirmander, der også lige var begyndt, mødt op og sammen med de sydslesvigske gæster sendtes blandede hold på et aktiveringsløb i kirke, menighedshus og på kirkegården. (Foto: privat)

belselskabets grundlæggelse, fordi Bibleselskabet sikrer Bibelens udbredelse og andre væsentlige udgivelser.

Med baggrund i 1914 er der kommet markeringer i forbindelse med 100-året for Første Verdenskrigs begyndelse; men det er og bliver markeringen af 150-året for 1864, der hen over året allerede har fyldt og vil komme til at fylde mest i vore sammenhænge. Flertal og mindretal på begge sider af grænsen kan i fællesskab se fremad i tillid til hinanden og med vilje til hver for sig og i fællesskab at bidrage til at gøre samfundet endnu bedre for de kommende generationer.

Jubilæer skal markeres. De er nødvendige for vores kollektive hukommelse og vores identitet. Jubilæer formidler stemning og ånd og bidrager til at lægge et fællesskabsskabende grundlag og bevidsthed.

TAG ET MEDANSVAR

Virkeligheden vedrørende vore medlemstal i de nu 30 danske menigheder i Sydslesvig fremprovokerer en anden besindelse.

Det er vigtigt, at alle beskæftiger sig med spørgsmålet: Hvad gør vi for at fastholde og allerhelst øge medlemstallet, så der også fremover er menigheder, hvor forkyndelsen lyder på dansk? Udfordringen er enkel: Skal vore menigheder bestå, må der fortsat være villighed blandt sydslesvigere til rent praktisk at tage et medansvar og bidrage til fællesskabet.

Én ting er freden og frimodigheden, som det kristne budskab skænker den enkelte. Kristendommen kalder også den enkelte ind i et fællesskab og har livsvigtige ord til fællesskabet. Ord der på afgørende vis præger vort menneskesyn og dermed skaber en

grundholdning og stemning i samfundet, i fællesskabet. Ord der præger vor omgang med hinanden, præger ansvarsfølelsen, solidariteten, omsorgen og agtelse, ja burde give en følelse af medejerskab.

Så langt tilbage som i fortalen til Jyske Lov fra 1241 finder man en bekræftelse af bevidsthed om, at kristendommen sætter et afgørende præg på samfundet. I Valdemar Sejrs gamle lov står bl.a.: "Var der ikke lov i landet, da havde den mest, som kunne tilegne sig mest. Derfor skal loven gøres efter alles tarv, at retsindige og fredsommelige og sagesløse kan nyde deres fred, og uretfærdige og onde kan rædtes for det, der er skrevet i loven, og derfor ikke tør fuldbyrde den ondskab, som de har i sinde. Det er også rigtigt, dersom nogen ikke af frygt for Gud og kærlighed til retten kan lokkes til det gode, at frygten for øvrigheden og landets straffelov da kan hindre dem i at gøre ilde og straffe dem, hvis de gør det!"

Også dengang var man bevidst om menneskets egoisme og ødelæggende kræfter. Erkendelsen hos forfatteren til loven er, at uden loven ville den stærkes tilranede ret terrorisere samfundet. Vi fornemmer også, at frygten fylder meget i formuleringerne. Frygten skal ligefrem lokke til det gode.

En lignende frygt gennemsyrrer os ikke i dag; men det ændrer ikke ved, at vores tro er med til at fortælle os, hvad vi skal gøre, hvordan vi skal omgås vore medmennesker, og hvor højt vi skal agte medmennesket.

NYT KIRKERÅD

Vi kan atter glæde os over, at det har været muligt at vælge et fuldtalligt Kirkeråd på kreds møderne den 5. november i 2013.

Kirkerådet konstituerede sig med Peter Lynggaard Jacobsen som næst-

Den 10. juni blev en historisk aften for menighederne i Avenstoft og Bredsted. På et fælles møde besluttede repræsentanterne for menighedsrådene at indlede et samarbejde. Pastor Jens Bach Nielsen, Avenstoft, bliver præst for menigheden i Bredsted så hurtigt som muligt. (Foto: privat)

formand. Helle Wind Skadhauge blev atter valgt til forretningsudvalget.

ANTAL MENIGHEDER REDUCERET TIL 30

På Kirkedagen 2013 fremlagde Kirkerådet 2020-planen. Der vil fremadrettet være brug for justeringer. DKS består ikke længere af 35 menigheder; men af 30 eftersom de tre menigheder i Slesvig-området er fusioneret til "Slesvig

TV Syd-journalist Søren Vesterby i samtale med beboere fra Margrethegården i Slesvig og Helga og Herbert Hansen fra Nybjernt efter en gudstjeneste i Frederiksberg kirke. (Foto: Bernd Bossemeier)

og omegns danske menighed" med virkning fra 1. januar 2014 og de 4 menigheder i Valsbøl pastorat er fusioneret til én i foråret 2014.

ÆNDRINGER TIL KIRKERÅDETS 2020-PLAN

De væsentligste drøftelser i forlængelse af 2020-planen har naturligt nok drejet sig om Midtangel og Slesvig.

For Midtangels danske Menighed er der sket det glædelige, at menigheden atter har kunnet vælge et fuldtalligt menighedsråd. Det giver den bedste grund til at se bort fra den i 2020-planen nævnte lokale stillingtagen. En opløsning af menigheden kommer heldigvis ikke på tale.

Helt konkret fik det betydning for udnævnelse og ansættelse af ny præst for området. I stillingsopslaget er der fastholdt, at den nye præst for Midtangels danske Menighed ved sin tiltrædelse også konstitueres i embedet som præst for Sønder Brarup-Stenfild og Thumby-Strukstrup.

Med Søren Agersnaps pensionering i september 2014 overtager den nye præst ansvaret for hele området, så det bliver ét pastorat. Derfor indgik alle 3 berørte menighedsråd også i ansættelsesproceduren.

Samarbejdet mellem menighedsrådene er således begyndt på en god, tilidsfuld og konstruktiv måde.

Et vigtigt punkt i Kirkerådets arbejde har været indgåelsen af en brugeraftale med Dansk Skoleforening vedr. den gamle Ansgar Skole i Slesvig, hvor der både er menighedslokaler, kirke og præstebolig. Som bekendt har Skoleforeningen lukket børnehaven dér. Selv om det er DKS, der har underskrevet kontrakten, står vi ikke alene med ansvaret. Dansk Sundhedstjeneste er flyttet ind i den gamle pedelbolig og har indrettet sig med kontorfaciliteter, møderum og f.eks. fodpleje. Biblioteket flytter så hurtigt som muligt ind i lokalerne, hvor børnehaven holdt til.

FORHOLDET TIL DSUK

Apropos indledningens ord om jubilæer, så er det i år 10 år siden Dansk Kirke i Udlandet og Dansk Sømandskirke i fremmede Havne fusionerede og blev til Danske Sømands- og Udlandskirker. To organisationer med hver deres kultur og historie skulle dengang finde sammen i et konstruktivt fællesskab. Ikke nogen let opgave for generalsekretær, bestyrelse, engagerede i kredse og ansatte kloden rundt samt på kontoret. Ikke mindst på den økonomiske front har det været vanskelige år.

Udviklingen har medført, at DKS i højere grad er blevet en selvstændig enhed med fast tilknytning til biskoppen over Haderslev Stift.

Kirkeråd og DKS-udvalg er blevet opgraderet i forhold til beslutninger i DSUKs bestyrelse.

Kirkerådet kan se tilbage på et godt og givende fælles møde med DSUKs bestyrelse den 25. november 2013 på Jaruplund Højskole, hvor der blev plads til en givende gensidig orientering. Ikke mindst med afsæt i Kirkerådets 2020-plan blev det til en drøftelse af de aktuelle udfordringer.

2020-planen fik rosede ord med på vejen, og det står klart, at DSUK arbejder med en lignende analyse hvad angår organisationens øvrige arbejdsfelter.

I årets løb har DSUK afgivet et høringssvar vedrørende arbejdet med en "mere sammenhængende og moderne styringsstruktur for Folkekirken". Det er betryggende at betjeningen af dansk-sindede i Sydslesvig er medtænkt i debat-oplæggets pejlemærke nr. 2.

DSUKs høringssvar kan læses på hjemmesiden www.dsuk.dk sammen med de oplæg, der blev fremført ved et debat-møde i september samme år.

EMBEDSSAGER

Når der arbejdes med en 2020-plan, som Kirkerådet har gjort, bestræber

medlemmerne af strukturudvalget sig for at løfte blikket og tænke ind i fremtiden. Men vi har måttet erkende, at ind imellem overhales vi inden om af virkeligheden. Sidste år blev der berettet om Thomas Hougesens ansættelse i Sporskifte.

Pludselig blev det meddelt, at Sten Haarløv havde fået stillingen som sognepræst i Løgumkloster efter vores biskop Marianne Christiansen. 2020-planen indstillede, at stillingen i Flensborg Nord ikke skulle genbesættes (underforstået, når Sten Haarløv en gang gik på pension).

Konsekvensen af Sten Haarløvs flytning er, at det foreslåede i 2020-planen skal afprøves.

Vi stod derfor med udfordringen, at Preben K. Mogensen skulle frigøres for de udensogns forpligtelser, der hidtil havde været pålagt præsterne i Flensborg Nord. Her tænkes på funktionerne som web-pastor, sygehuspræst og fængselspræst samt forpligtelsen til at overtage sognepræstefunktionen, hvor den lokale præst har fået bevilget studieorlov.

Ny præst i Slesvig er Bo Nicolaisen, sognepræst og børne- og ungdomspræst på deltid. (Foto: privat)

Denne udfordring er stort set løst, idet der er indgået aftale med Ruben Fønsbo, Lyksborg, om både at være fængselspræst og være den, der samarbejder med Robert Gavin om DKS' og menighedernes hjemmeside.

Jacob Ørsted, Flensborg, har overtaget funktionen som sygehuspræst og står derfor til rådighed for de rigsdanske patienter, der er indlagt på sygehuse i Flensborg.

I Slesvig er der ændringer undervejs, både fordi de tre menigheder er fusioneret til én; men også fordi den ene af de to stillinger på 100% ændres til et "nyt embede som børne-, unge- og sognepræst i Slesvig" som det hedder i opslaget. Sognepræstedelen er fastlagt til 50%.

FLERE KIRKEGÆNGERE - FÆRRE MEDLEMMER

Menighederne under DKS har atter måttet notere en mindre medlemstilbagegang i løbet af 2013. Fra 6290 til 6214 medlemmer. Vi er dermed næsten nede på samme niveau som for 30 år siden.

De kommende medlemmer af menighederne skal for de flestes vedkommende sikkert findes blandt "gamle" konfirmander, så her er det da opmuntrende, at antallet af konfirmander de senere år har været rimeligt stabilt.

På den anden side er det betænkeligt, at antallet af dåb ikke udviser samme stabilitet. Underligt nok passer antallet af begravelser (76) lige præcis med tilbagegangen i medlemstallet generelt, selv om ændringen selvfølgelig rummer både ind- og udmeldelser samt eksklusioner.

Til gengæld er antallet af kirkegængere ved de 1327 (1335 i 2012) gudstjenester i 2013 livsbekræftende. Her deltog 37.910 mod 36.864 året før. Hertil skal lægges 81 (85) børnehave- og skolegudstjenester med 7.353 (7.689) deltagere.

DET SYDSLESVIGSKE SAMRÅD

Nogle synes, at det er vigtigt at udstille den sydslesvigske uenighed vedr. en del emner. Nogle vælger den negative og nedgørende tilgang. Til dem skal der herfra siges: Husk nu alle de positive og konstruktive samarbejdsrelationer der udnyttes i tjenesten for det danske mindretals medlemmer. Hvor mange prædikesteder måtte menighederne under DKS ikke undvære, hvis ikke vi som noget helt naturligt kunne bruge skoler og forsamlingshuse til gudstjenesteformål?

Det samme med menighedsmøder, hvor der ofte ikke skelnes mellem om det nu er et tilbud for menigheden eller SSFs medlemmer.

På Samrådsmødet den 11. september 2013 var det DKS' tur til at præsentere arbejdet i runden. Man kan læse, hvad der her blev sagt ved at gå ind på Samrådets hjemmeside www.samradet.info

FRA PRÆSTERNES BERETNINGER

Et gennemgående træk ved præsternes beretninger er glæden ved arbejdet. Det fryder selvklart provsten og må forventes at have samme virkning hos medlemmerne af DKS-udvalget og DSUKs bestyrelse, som modtager beretningerne.

Præsterne trækker naturligt nok også problemfelter frem. De faldende medlemstal, oftest affødt af sydslesvigeres manglende solidaritet med kirke og menighed, er en bekymring hos flere. Der kan også være store udsving i antallet af konfirmander og kirkelige handlinger.

Præster giver udtryk for forundring over, at de stadig støder på folk, der er overraskede over, at der findes en dansk menighed og kirkeliv på stedet. Man undres; men det viser, at vi alle må blive ved med at fortælle om vort kirkelige engagement.

Sikre mindretallets børn og unge de bedste rammer

Af direktør Anders Molt Ipsen

Årets gang i Skoleforeningen har været præget af de mange spændende opgaver, der sikrer mindretallets børn og unge de bedst mulige rammer for læring og udvikling.

UDBYGNING AF VUGGESTUER

Skoleforeningen har igennem de seneste år sat meget ind på at udbygge antallet af vuggestuepladser.

Hvis vi skal leve op til de krav, der stilles i det omgivende samfund, må målsætningen være, at Skoleforeningen inden for en kort årrække er i stand til at tilbyde en vuggestueplads

Vuggestueafdelingen ved Oksevejens Børnehave i Sporskifte blev åbnet i august 2014. (Foto: Daniel Dürkop)

til ethvert barn, der efterspørger en plads i en dansk daginstitution.

Et højt prioriteret område har derfor

På Gottorp-Skolen i Slesvig er eleverne med til at skære og snitte frugt og grønt til alle elever på skolen. (Foto: Daniel Dürkop)

i det forløbne år været at sikre offentlige tilskud til udbygningen af vuggestuer. Resultatet af denne indsats viser sig da også ved, at det samlede antal vuggestuepladser er steget fra 154 i 2013 til i alt 280 i efteråret 2014. Forøgelsen med 126 pladser anser vi for at være et tilfredsstillende resultat.

Skoleforeningen har fokus på sprog og læsning i daginstitutionerne og skolerne. (Foto: Gertrud Termansen)

UDVIKLING OG LÆRING

Overalt er daginstitutionerne og skolerne i stabil udvikling.

Der er store forventninger til de mange initiativer, der er sat i værk for at forbedre elevernes læsestandpunkter. Således er der ved dette skoleårs begyndelse blevet udpeget læsekoordinatore, der skal styrke læseindsatsen på den enkelte skole.

Ligeledes er der afsat ekstra midler til at give udvalgte elever et ekstra læseskub på 1. og 2. klassetrin. Pædagogisk Psykologisk Rådgivning vil forstærke sin vejledende indsats over for de skoler, hvor læsestandpunkterne viser, at der er behov. Nye foldere vil gøre forældrene opmærksomme på deres rolle med henblik på at understøtte deres barns sproglige udvikling.

I daginstitutionerne vil en række pædagoger deltage i videregående kurser, der har til formål at dygtiggøre deres arbejde med sprogindlæring. Under-

visningsdifferentiering er og vil fortsat være et centralt emne i samtaler med ledere og medarbejdere. Målet er at videreudvikle undervisningen og den pædagogisk-faglige indsats til fordel for det enkelte barns udvikling og læring.

VOKSENUUNDERVISNING I FREMGANG

Det er bemærkelsesværdigt, at antallet af kursister inden for Dansk Voksenundervisning i Sydslesvig er steget med ca. 10% fra 4196 kursister i 2012-2013 til 4595 kursister i 2013-2014. Danskundervisningen er en vigtig søjle i de mange kurser og udgør 68% af det samlede kursusudbud. Vi glæder os over fremgangen og over, at så mange voksne sætter sig på skolebænken for at dygtiggøre sig i dansk.

Op imod 700 elever deltog i juni 2014 i Skoleforeningens første tegnebattle. (Foto: Daniel Dürkop)

SKOLEFRITIDSTILBUD

Skoleforeningen er kommet langt med at tilbyde læringsmiljøer, der strækker sig fra den normale undervisnings begyndelse til en række aktivitetstilbud, der tidsmæssigt går til mellem kl. 15 og 16. Således er 788 elever tilmeldt skolefritidsordninger på 30 skoler, og i fællesskolerne, der er placeret i de større byer, har alle nu, bortset fra Duborg-Skolen, etableret sig med hel-dagskoletilbud.

Der er ingen tvivl om, at forældre overalt efterspørger en udvidelse af de tidsmæssige rammer for skolernes tilbud herunder meningsfyldte aktiviteter efter undervisningstiden, og der skal i de kommende år sættes på at skabe bedre rammer for attraktive skole- og fritidsmiljøer.

SKOLESOCIALARBEJDE

Skolesocialarbejdernes indsats på skolerne skal styrkes. Forhåbentligt vil det lykkes for Skoleforeningen at modtage tilskud til dette vigtige arbejde i et omfang, der svarer til ligestilling på dette område.

For tiden er ni skoler omfattet af en ordning, hvor socialarbejdere hjælper med til at løse opgaver til fordel for elevernes trivsel generelt og i skolen. De nye initiativer er et udtryk for, at der aktuelt er behov for at sætte ind over for børnenes velfærd. Glædeligt er det derfor at opleve, at mange skoler i deres dagligdag allerede gør en bevidst indsats for at fremme sociale samværsformer eleverne imellem.

SAMARBEJDE I MINDRETALLET

Et andet emne, der fortjener en større bevågenhed, er, at samarbejdet mellem mindretallets organisationer er blevet udbygget på en række områder. På det administrative tekniske område har samarbejdet drejet sig om opret-

telse af IT-netværk, harmonisering af telefonanlæg, strategisk og koordineret IT-indsats, indkøb af varer og tjenesteydelser, prioritering af anlægsopgaver, koordinering af ansøgninger om driftsbevillinger til Sydslesvigudvalget samt koordinering af placering af institutioner i forskellige områder af Sydslesvig.

På det indholdsmæssige område har der været gennemført vellykkede samarbejdsrelationer om koncerter, kulturelle arrangementer for børn og unge, ferierejser og elevudveksling, fritidsaktiviteter for elever på Ungdomskollegiet samt formidling af undervisningsmaterialer. Eksemplerne er mange og nævnes gerne, da de er med til at tydeliggøre de mange gode relationer, der i det daglige formelt og uformelt foregår på kryds og tværs inden for mindretallet.

Harreslev Danske Skole arbejder med læsebånd for at styrke læselysten. (Foto: Daniel Dürkop)

STØRRE PLANLÆGNINGSSIKKERHED

De lovgivningsmæssige rammer for driftstilskud til Skoleforeningen var indtil for to år siden usikre.

Men med genindførelsen af ligestilling med de offentlige skoler opnåede Skoleforeningen en væsentlig forbedring af sin planlægningssikkerhed i forhold til tidligere. Fremskrivningsprocenterne for driftstilskuddene fra danske og tyske tilskudsgivere har dog i de seneste år udviklet sig inden for

På Duborg-Skolen er 45 elever og 17 lærere involveret i et lektiehjælpsprojekt. (Foto: Daniel Dürkop)

beskedne rammer, hvilket betyder, at Skoleforeningen fortsat må være indstillet på at føre en restriktiv udgiftspolitik.

DANSK OG TYSK STUDENTEREKSA-MENSBEVIS

Omregningen af vores studenters karakterer har i årtier været baseret på en enighed om, at oversættelsen af karakterer opnået ved mindretallets skoler måtte tage højde for vores skolars danske profil, og at tre år i dansk børnehaven og 13 års dansk skolegang i langt højere grad kvalificerer de unge mennesker til det danske uddannelses-system end et tilsvarende forløb i offentlige tyske institutioner.

Derfor blev der foretaget en statistisk sammenligning af vores karakterer med resultaterne i Danmark.

Nyordningen, som er trådt i kraft i år, sætter denne enighed over styr. Fremover skal omregningen baseres på eksamensresultater fra hele Tyskland. Beslutningen om ikke at ville foretage en statistisk sammenligning alene med den berørte gruppe er sag-

ligt forkert og favoriserer desuden dimittender fra rent tyske gymnasier.

I samtaler med Uddannelses- og Forskningsministeriet har Skoleforeningens mål været en løsning, der tager højde for de faktiske forhold og fastholder, at der er forskel på studentereksamen fra de danske skoler i Sydslesvig og fra en offentlig tysk skole.

Dette er blevet afvist, og vi er blevet præsenteret for en nyordning, der tilsidestætter vores indvendinger fra høringsgen.

På det seneste er det dog lykkedes at få accept til at nedsætte en arbejdsgruppe mellem Skoleforeningen og repræsentanter fra Uddannelses- og Forskningsministeriet i Danmark. Arbejdsgruppen skal undersøge muligheden for, at studenter fra de to sydslesvigske gymnasier kan få uddelt både et dansk og et tysk studentereksamensbevis. Fra Skoleforeningens side ser vi frem til, at arbejdsgruppen når frem til løsninger, der kan føre til en forbedring af vilkårene for kommende studenter.

Per Gildbergs konstruktive og engagerede indsats i Skoleforeningen går helt tilbage til begyndelsen af 1990'erne. (Foto: Gertrud Termansen)

FORMANDSSKIFTE

I forbindelse med Fællesrådsmødet i oktober 2014 har Per Gildberg besluttet at nedlægge sit hverv som formand for Skoleforeningen. Beslutningen skyldes en alvorlig sygdom, der forhindrer, at Per fortsat kan varetage dette tidskrævende hverv.

Heldigvis ser Per sig i stand til at forblive i styrelsen. Da Per har valgt at trække sig fra formandsposten, vil jeg på medarbejdernes vegne rette en stor og hjertelig tak for en særdeles konstruktiv og engageret indsats, der går helt tilbage til begyndelsen af 1990'erne.

I vanskelige tider, hvor regeringen i Kiel gennemførte ensidige besparelser over for vores skoler, forstod Per på bedste måde at tage udfordringen op og var således en central person i arbejdet med at mobilisere en passende

reaktion over for den daværende CDU-FDP-ledede regering.

Et af højdepunkterne i skolesagen fandt sted den 6. oktober 2010, da Per Gildberg som formand for Dansk Skoleforening for Sydslesvig overrakte 51.512 protestunderskrifter til præsidenten for delstatsparlamentet Torsten Geerds med krav om ligestilling af de danske skoleelever.

Per har med sin karakteristiske dansk-norske accent været en umådelig flittig, engageret og velafbalanceret formand ved siden af et fuldtidsjob som børnelæge.

Han har med sine stærke analytiske evner og sit imødekomende væsen forstået at samle kræfterne om væsentlige forandringer. Nævnes bør Pers stærke medvirken til opbygningen af en omfattende fællesskolestruktur, indførelsen af heldagsskoler samt den store indsats med at udbygge vuggestuepladser for børn under tre år.

Med sit rolige væsen har Per i omskiftelige og vanskelige tider formået at holde kurs, hvilket har ført til nødvendige forandringer og samtidig sikret medarbejdere trygge vilkår under nye betingelser.

På vegne af Skoleforeningens medarbejdere skal der lyde en varm og anerkendende tak til Per Gildberg for den mangeårige og betydningsfulde indsats som næstformand og som formand for Skoleforeningen siden 2008.

På mødet i oktober valgte Fællesrådet Udo Jessen som ny formand for Skoleforeningen. Ny næstformand blev Birgit Jürgensen-Schumacher.

Vi ser frem til et fortsat konstruktivt og tillidsfuldt samarbejde med det nye formandskab.

TAK

Jeg retter også en stor tak til de afgåede folkevalgte repræsentanter i samarbejdsråd, Fællesråd og styrelsen og

Dialogisk læsning i Hostrup Børnehave. (Foto: Hostrup Børnehave)

samtidig takke de nyvalgte repræsentanter, der har ladet sig vælge til tillidsposter for en kommende periode.

Tak til de mange samarbejdspartnere nord og syd for grænsen, som følger vores arbejde med stor interesse og velvilje. Tak til Dansk Generalkonsulat repræsenteret ved generalkonsul Henrik Becker-Christensen og konsul Henrik Hansen. Vi er glade for jeres bevågenhed og den medlevende interesse, I viser for vores arbejde.

Tak til Sydslesvigudvalget, der med stor indsigt og indlevelse løser sin opgave med at formidle den danske støtte til Sydslesvig.

Ligeledes skal der lyde en stor tak til regeringen i Kiel og til ministerpræsidentens mindretalsrådgiver Renate Schnac, for at have sat handling bag ordene om ligestilling.

SSWs rolle og indflydelse har i de seneste år bevirket, at rigtig meget er lykkedes. Det er Skoleforeningen bevidst om og taknemmelig for.

Tak til de sydslesvigske foreninger for et samarbejde, der har ført til mange gode og konstruktive løsninger.

Og sidst, men ikke mindst, skal der lyde en varm og helhjertet tak til Skoleforeningens mange medarbejdere for et dygtigt og veludført arbejde. Jeres indsats er og har været helt afgørende for, at de mange børn, unge og forældre føler, at de er en del af et fællesskab med dansk sprog og kultur.

Det kan ikke kun læres, det skal også leves.

Magnus og tre kammerater fra A.P. Møller Skolen i Slesvig fik i april overrakt en I-pad af prinsesse Marie. De lavede den bedste "lommefilm" om 1864 og i dag, da der var digital ungdomscamp Young Digitalts med 300 andre elever i Sønderborg. De vandt ikke kun til dem selv, men fik en til alle deres klassekammerater. (Foto: Jacob Jorp)

Fra et korpssrådsmøde. Ami Jessen (i forgrunden) sagde farvel som korpsets frontfigur. (Alle fotos: privat)

DANSK SPEJDERKORPS SYDSLESVIG

Altid spejde efter nye udfordringer

Af korpsschef Tim Riediger

Jagten efter de to nye lejrchefer til "Spejdernes Lejr 2017" i Sønderborg er afsluttet. Man har fundet to frivillige, som sagde ja til den kæmpe udfordring. Den sidste lejrs chefer fra "Spejdernes Lejr 2012" i Holstebro, kom med et par gode råd til de kommende lejrchefer. Et af dem var: "Tænk stort. Sæt overlæggeren højt og oplev, hvor meget spejdere kan klare sammen."

Var det ikke det, vi gjorde? Sætte overlæggeren højt? Holstebro-lejren blev Danmarks største spejderlejr, som endte med 37.334 deltagere. Det må man da sige er en temmelig høj overlægger. Skønt de to "gamle" lejrchefer sikkert har brugt enorme kræfter på den store lejr, fortæller det dog om den

energi, man kan få, når man engagerer sig i det frivillige. Det fortæller også noget om det at være spejder, nemlig altid at spejde efter nye og endnu større udfordringer.

Energien kan vi også fornemme her-

Spejderhytten "Runkeldunk" på Tydal bliver renoveret. Efter stormen kunne spejderne atter gå igang.

Nye ledere bliver uddannet: teambuilding-øvelse.

nede hos os, og vi håber, at den når ned til den enkelte spejder ude i grupperne.

MANGE AKTIVITETER

I år har vi atter haft mange aktiviteter kørende. Enhver af os har sin egen unikke historie at fortælle, historier som både fortæller om de store og små oplevelser, man har haft. Men det er svært at fortælle om en solopgang, man har oplevet, endnu liggende i sin sovepose i en selvbygget bivouak. Det må man selv opleve; vi kan bare anbefale det - især når en anden står op,

Løvebrøl ude i Læk-omegnen.

tænder bålet, koger kaffe og serverer den lige foran soveposen. Du er velkommen til at spørge en af os om en af de mange store og små oplevelser, man kan komme ud for her hos os.

Men lad os nu hellere starte fra begyndelsen.

Når endnu hele verdenen er i vinterhi, brøler løven hen over det frose Sydslesvig, atter i år – helt ude fra Læk. De store spejdere ventede allerede med længsel på "løvebrølet" og kom, så og dystede mod hinanden. I år var udfordringen ikke så meget lave temperaturer, men mere den storm, vi havde haft, som havde forandret alt her nede. Ruter skulle tjekkes, var skoven stadig sikker nok at færdes i? Heldigvis havde stormen ikke taget det hele, og forhindringsbanen gennem skoven havde fået et par ekstra fine forhindringer.

TEAMBUILDING

Nu er vi jo kun 500 spejdere i Dansk Spejderkorps Sydslesvig, men vi er alligevel så mange, at vi havde behov for at lære hinanden bedre at kende

på tværs af grupperne. Lederne blev inviteret til teambuilding-klatredag i Egernførde, inden vi samledes til vores generalforsamling = korpssrådsmøde. Instruktørerne var lidt nervøse, da de jo godt vidste, at spejdere er eksperter i teambuilding. Men de klarede det da godt, og det gjorde vi også. Vi fik lignende udfordringer som ikke-spejdere. Vi fik senere fortalt, at vi var hurtigere til at løse opgaverne end andre. Ikke nok med det, det var en fantastisk dag, som blev afsluttet med et festligt måltid og selvfølgelig lejrball og guitarmusik.

Næste dag, til selve generalforsamlingen, kunne man se mange trætte, beskidte og dog glade ledere sidde blandt de rene. En dejlig blålrøg-duft i uniformerne dannede de rette rammer til de mere alvorlige emner vi havde på dagsordenen.

Klatreaktiviteter i klatreparken som opvarmer inden korpssrådsmødet.

I år havde man valgt en anden måde, vi skulle sidde på, som muliggjorde en bedre dialog. Generalforsamlinger vil nok altid være lidt tørre, men år efter år prøver vi at gøre det anderledes og spændende, hvad nok altid indebærer en hvis udfordring for mødelederen. Dette år blev der endda flash-mobbet midt under mødet.

AMI

Her skal der fremhæves et punkt, nemlig at vores Ami Jessen, efter dekader i spidsen, valgte at stoppe som frontfigur af korpset. Nu ved vi jo alle godt, at man ikke skal sige farvel til Ami, da et sådant engageret menneske altid har nye udfordringer, som hun tør prøve kræfter i. Det er en stor mundfuld at finde den rette person, som kan tage en opgave efter hende. Der blev fundet en ny formand og nye medlemmer til bestyrelsen, som vi ønsker held og lykke med det mangfoldige arbejde, de får.

FRIMÆRKET

Så blev det tophemmeligt royalt for os: HKH Prinsesse Benedikte skulle fylde 70 år i april. Det er nok ikke den store hemmelighed, heller ikke, at prinsessen altid har været dybt engageret i spejderarbejdet. Men at Post Danmark ville udkomme med et frimærke til fordel for spejderne, måtte ikke røbes til nogen.

I ledelsen skulle vi finde en frivillig til en hemmelig royal mission: Spejdere er vant til opringninger, som spørger efter en lillefinger, der indebærer et arbejde, som kræver hele armen. Janne lyttede spændt i telefonen, da vi forhørte os, om hun ikke måske havde tid til "noget" i København mandag eftermiddag, og om uniformen var klar til at kunne tages i brug. Joh, det havde hun godt nok, dog havde hun nok ønsket sig flere informationer. De skulle dog

De royale frimærker med prinsesse Benedikte, Janne fra Sydslesvig og fire andre spejdere.

lige vente et par dage.

Det skulle være en opgave, som hun engang i fremtiden kunne fortælle hendes børnebørn om, men mere kunne desværre ikke røbes på dette tidspunkt.

Den gode indpakning af opgaver kender spejdere godt, men at det denne gang virkelig holdt stik, var nok også forbavsende for hende. Hun skulle stå fotomodel sammen med Prinsesse Benedikte og fire andre spejdere til et frimærke i anledning af Prinsessens fødselsdag. Det er nok noget ikke mange af os har prøvet.

AMALIENBORG

Når man er så berømt et frimærke-model, indebærer det et par efterfølgende dejlige opgaver. Det ene er verdenspressen, som gerne vil skrive artikler om friserpiggen. Det andet er, at prinsessen også gerne ville takke, nemlig i form af en reception på selve Amalienborg.

Mange fine mennesker var mødt op til receptionen, mens turisterne stod udenfor for at tage billeder af bygningen, fik Janne, sammen med en temmelig stor spejderdelegation, lejlighed til at se bygningen indefra. Men der var mere end kun det, man fik også lejlighed til at møde selve Dronning Margrethe og Prinsgemal Henrik.

På Amalienborg: f.v. Tim Riediger, Janne Meyland, Wiebke Ernst. Andre spejdere kom endnu tættere på Dronningen.

Det er altid dejligt med unge mennesker. Mens de fine folk stod og smalltalkede, havde de fire spejdere på omtrent 12 år ikke andet at gøre end fornøjeligt at spise madder fra sølvfad. Ja, endda asparges, som nok ikke er unges favorit. Men når det er fra sølvfad, må det da være noget godt.

Senere, efter gode håndmadder, blev de fire spejdere modige, og gik hen til Dronningen og spurgte: "Må vi godt sige hej til dig?" Dronningen smilede og sagde ja. Det måtte de altså. Kun de modige kan vinde.

Janne fik da også en sød oplevelse, da hun stod og snakkede med en dame, og fortalte, at hun følte sig lidt usikker blandt alle de fine folk, og at hun var nervøs, når hun nu om lidt sammen med de andre fire spejdere skulle til at overrække maleriet til fødselsdagsbarnet. Men den fine dame beroligede hende idet hun sagde, at de jo alle sammen også bare var mennesker og skiftede emne til spejderi og viste hendes interesse for dette.

Jule Søsemann hilser på en elefantunge i Myanmar.

Efter samtalen blev Janne så gjort opmærksom på, at damen altså var Dronning Margrethes søster, Dronning Anne-Marie af Grækenland.

MUYANMAR

Ikke kun Janne fik en unik oplevelse i år, det gjorde Jule også:

I mere end 50 år har spejdere nu indsamlet til fattige børn. De sidste år er pengene brugt til at hjælpe børn i Myanmar, det tidligere Burma. Jule på 15 år har endnu aldrig prøvet en flyvetur, men i år fik hun den. Det blev en lang, rigtig lang flyvetur ned til Myanmar og se, hvad pengene var blevet brugt til, med hendes egne øjne. Det var en tur, som de fleste nok kunne tænke sig. At få indblik i et helt fremmed land, langt væk fra turismen og møde en helt anden kultur, f.eks. se hvordan børn lever i en flygtninglej og se en helt anderledes skole, end man kender det hjemmefra.

Hun siger selv:

"På min rejse lagde jeg mærke til en vigtig ting. Selvom vi lever i to vildt forskellige verdener, taler forskellige sprog, og ser helt anderledes ud, er vi alligevel de samme mennesker. Vi behøver kun at smile til hinanden, og på en måde er alle andre ting ligemeget. Du kan forstå dem, selvom du ikke ikke taler det samme sprog, hvis du smiler tilbage."

Børnene i Burma fik lært "bankebøf-legen"; og nu skal Jule fortælle om projektet i Myanmar sammen med de andre fire spejdere hjemme igen hele landet rundt.

LEDERNE

Skønt spejderiet altid er aktivitetspræget fritid bruger lederne meget af deres fritid på planlægning. Foruden den daglige planlægning af aktiviteter bruger vi energi på at omstrukturere arbejdet i korpset og fornye det på mange

områder. Denne enorme ekstra indsats bliver belønnet med ekstra ledere, som kan aflaste de daglige ledere her fra egnen.

Mange engagerer sig i det sydslesvigske spejderarbejde, som slet ikke har deres bopæl her længere. Mange vil engagere sig enten i enkelte projekter eller vil bidrage på en anden måde. Det, at holde møder for at være sammen fordi det er hyggeligt, kan kun få nå i de travle tider vi nu lever i (eller tror vi gør).

Korpsets ledelse bruger meget tid på at formulere arbejdsbeskrivelser, udarbejde strukturer og redskaber, f.eks. i internettet, sådan at en frivillig i Hamborg stadig kan bidrage med frivillig indsats. Som eksempel kan man tage korpsets næste års sommerlejr Jamborette, hvor vi nu har to lejrchefer bosiddende i Hamborg hhv. Aarhus. De skal samarbejde med en lejrledelse som bor i København, Odense, Flensborg, Rendsborg og andre mærkelige steder rundt omkring her i vores lille univers. Netværket kommer til at gro endnu længere ud, når man tænker på de mange hjælpere, en sådan lejr vil komme til at have brug for.

Enten har denne ekstra indsats allerede nu båret frugt i det daglige lokale arbejde her, eller det er bare et tilfælde: I år har vi allerede haft to lederkurser, da vi pludselig stod overfor den dejlige situation, at vi havde så mange nye kræfter, som gerne ville engagere sig i spejderarbejdet. Nu kan vi altså starte to nye grupper her i Sydslesvig, og vi håber, at de to grupper kan bidrage til en fortsat god udvikling af korpset.

TYDAL

Hvis nogen vil opleve den positive forandring, som vi oplever i disse år, bør de bare tage en tur ud til vores Tydal. Stedet har forandret sig gevaldigt de sidste år. Det startede ret så dystert. Man kunne se, at stedet har været godt besøgt i efterhånden mange år. Det kan man kalde slitage, eller også tegn på hvor mange børn, unge og voksne har haft fede oplevelser herude.

Vi vil da hellere sige, at hvert hak i et bord eller støvleaftryk på væggen er minder på gode oplevelser, end at noget er nedslidt. Men når ting ikke kan rumme flere minder, er tiden inde til at få skiftet det ud. Dog var det ikke muligt med den klamme økonomi, vi dengang havde.

Branden af hovedbygningen i 2010 kom til at banke os gevaldigt ned. Et nyt Tydal kom til at gro frem ud af aske og brandruiner. Det var kun til at klare med en ekstra indsats, dog ville det ikke have været muligt uden den store hjælp, vi fik så mange steder fra – enten i form i enorme summer penge, eller viden, ekspertise og goodwill.

Den er vi taknemmelig for. Vi tror, at vi nu har fået et Tydal, som atter i mange år fremover vil gavne utroligt mange. Stedet har ikke kun fået nye, hhv. renoverede bygninger, den har fået en helt ny infrastruktur: strømforsyningen (vi er selvforsynende), vand, kloak er nu top 1a med fem stjerner – og vi har

nu internet.

Stedet er også blevet mere handikapvenligt. Dette er en enorm forandring på kun 3-4 år. Så velkommen til det nye Tydal, kom ud og få nogle uforglemmelige minder – helst uden at efterlade alt for mange spor i de nye borde eller på de friskmalede vægge.

DANSK SUNDHEDSTJENESTE FOR SYDSLESVIG

Arbejdet er ikke blevet mindre

Af formand Randi Kuhnt

En årsberetning for Dansk Sundhedstjeneste skal skrives, så alle, som på den ene eller anden måde har interesse for organisationen, kan få et lille indblik i, hvad vi i det forgange år har arbejdet med bl.a. i forretningsudvalget.

Arbejdet er ikke blevet mindre, tværtimod. Mange emner og områder har vi måttet tage stilling til.

Vores organisation består af tre søjler hhv. kerneområder: Plejehjemmet, hjemmeplejen og skolesundhedstjenesten. Hver af disse søjler har en leder,

Den nye chef for Dansk Sundhedstjeneste Tom Petersen sammen med sin forgænger Stinne Døssing ved afskeds-/ velkomstreceptionen 8. oktober. (Foto: Lars Salomonson)

som aflægger en skriftlig beretning om vigtige ændringer, processer og arbejdet i deres afdeling. Forretningsudvalget har i meget af det beskrevne skullet tage stilling til og være med til at udvikle disse processer.

RESPEKT

Jeg vil gerne understrege, at jo mere indblik, jeg får i Dansk Sundhedstjenestes arbejde, jo mere respekt får jeg også for det arbejde, der udføres på alle planer.

Det er ganske klart, at vi er en organisation med professionelt ansatte, så derfor må og skal vi også forvente, at alle ansatte gør en indsats for deres arbejde. Det, som er med til at skabe en stor respekt for det udførte arbejde, er indsatsen ud over det vanlige.

Jeg har tidligere berettet om de store omlægnings, vi var nødt til at foretage, for at sundhedstjenesten kunne blive en organisation med en sund økonomi. Der var mange områder at tage fat på. Mange af omstillingerne var svære at vænne sig til, men nu efter længere tids indkøring kan vi se de frugtbare resultater af det store og svære arbejde.

HJEMMEPLEJEN

I hjemmeplejen blev delte vagter nedlagt, der blev lavet en rulleplan, som betyder, at hver enkelt sygeplejerske kan planlægge sin arbejds- og fritid på langt bedre vis. Distrikterne blev lagt sammen, så der var flere medarbejdere i hvert af de større distrikter. Dette har betydet, at når en medarbejder er på efteruddannelse, syg e.l. er det lettere at fordele arbejdet, da der er flere hænder til rådighed.

Sygeplejerskerne i de små områder var ofte pressede, når en kollega af den ene eller anden grund ikke kunne varetage sin vagt. Organisationen af arbejdet i hjemmeplejen er blevet lettet, og efter en længere indkøringsfase fungerer de nye ordninger tilfredsstillende. Jeg har fået mange tilkendegivelser på større tilfredshed omkring arbejdsplanlægningen.

FLYTNING

Vi fik mulighed for at sælge vort hus i Slesvig, hvor både skolesundhedstjenesten og hjemmeplejen holdt til. Huset var ikke mere forsvarligt at bruge uden en alt for dyr renovering.

Sundhedstjenesten fik tilbud om at flytte i nye lokaler stillet til rådighed af skoleforeningen og kirken. Pedelægteparret for Ansgarkirken valgte at flytte ud af deres bolig for at flytte ind i noget mere ældrevenligt ved siden af.

Efter et par små ombygninger af boligen og indkøringsvanskeligheder med EDB-systemet fungerer det nye sted til alles tilfredshed. Jeg vil gerne benytte lejligheden her til at sige tak til såvel skoleforeningen som til kirken for jeres velvillighed og åbenhed for at være med til at hjælpe sundhedstjenesten i en svær situation.

SKOLESUNDHED

Skolesundhedstjenesten har over for forretningsudvalget fremlagt ønske om

I Slesvig er sundhedstjenesten flyttet fra ejendommen i Berlinggade til Ansgar-komplekset i Bismarcksgade, altså i samme bygning som Ansgar kirke her på billedet. (Foto: SPT)

ændringer i personalestrukturen, da vor mangeårige medarbejder indenfor skoletandplejen gik på pension.

Samtidig ønskede den ene af socialrådgivere at nedsætte sit antal af arbejdstimer. Der har i lang tid været behov for at opprioritere skolelægearbejdet. Vi har efter lang tids arbejde med dette emne valgt at give flere timer til denne del af skolesundhedstjenesten.

Det betyder, at afdelingen nu får frigivet flere timer til det ledende arbejde, og det lægelige arbejde kan således udføres som ønsket.

Det forebyggende arbejde inden for tandplejen fortsætter, da vi anser dette for uundværligt. Hvordan tandlægeordningen kommer til at se ud i fremtiden, er fortsat et tema, vi arbejder med i samarbejde med skoleforeningen.

PLEJEHJEMMET

Udviklingsarbejdet på plejehjemmet har været et stort tema i forretningsudvalget. Koncept, dokumentation, mad-

Forventningens glæde: Sommerfest på Dansk Ældrecenter Flensborg - afveksling, musik, spil og eftermiddagskaffe. (Foto: Renate E.)

ordning, personalesituation og tilfredshedsundersøgelser har været nogen af de overordnede punkter, ledelsen i samarbejde med forretningsudvalget har brugt mange timer på.

Dokumentationen er bl.a. omstillet til skærm/tablet-pc direkte ude på stuerne/gangene. Denne nye ordning betyder stor lettelse i meget af det administrative arbejde for alle medarbejdere. Alle informationer om beboerne kan tilgås hurtigt, og alle medarbejdere har den samme indsigt.

Efterhånden som alle er blevet mere fortrolige med denne ordning, har det vist sig at være til stor hjælp og mindsket stressniveauet.

Madordningen er endnu engang et emne, der må nævnes. En prøveordning fra januar til juli 2013 med et cateringfirma blev nævnt i sidste årsberetning med en lovning på, at vi i forretningsudvalget ville evaluere på ordningen.

Af forskellige årsager blev det nødvendigt at tage kontakt med et firma, som ville være i stand til at levere varm mad direkte i juli måned 2013. Valget faldt på et produktionssted i Flensborg, Primus Service GmbH.

Efter kort tid kunne plejehjemmet registrere en stor tilfredshed med maden ikke bare hos beboerne, men også hos personalet, da det medførte stor lettelse i arbejdet, og dermed frigav kapacitet til plejen. I forretningsudvalget blev det besluttet, at vi ville indføre denne ordning permanent ved udgangen af august.

Vi er klar over, at det at drive et plejecenter er et stort og ansvarsfyldt arbejde. Vore ældre inden for mindretallet, som har brug for dette sted, skal føle sig tryk og tilpas. Det er for mange deres sidste hjem, og alle som arbejder på stedet yder en stor indsats for, at denne følelse kan opfyldes.

Plejehjemmet har kapacitet til 74 beboere. Pt. har vi flere beboere på ven-

Dansk Ældrecenter Flensborg, det danske alders- og plejehjem. (Foto: SPT)

teliste. Dette tal er af naturlige årsager svingende, men viser at interessen for plejehjemmet er positiv i store dele af vort mindretal.

PERSONALE

Desværre spiller økonomien på et sådant sted en stor rolle. Der er perso-

nalenyheder, der er forhandlinger om plejesatser, der er krav om dokumentation, rengøring og afsat tid til hver enkelt beboer osv.

Dette kan medføre, at en beboer kan komme i en situation, hvor behovet for her og nu hjælp er til stede, men personalet kan være optaget andetsteds. Alle prøver at imødekomme behov og ønsker så hurtigt som muligt, men det er ikke altid muligt at opfylde denne målsætning.

Der har inden for visse kredse i mindretallet været en emailkontakt omkring nogen af disse forhold. Utilfredsheden har desværre ikke medført mange direkte henvendelser.

Det er mit ønske, at vi får skabt så megen tillid, at man foretrækker at påtale et forhold direkte til personalet/ledelsen eller forretningsudvalget.

Der lægges megen vægt på personaleudvikling, så derfor har vi besluttet at afsætte en større sum penge til efteruddannelse. Denne mulighed tages der godt imod.

På dette sted har jeg lyst til at sige

De ældre sydslesvigere nyder opholdet på Bennetgaard - og håber selvsagt, institutionen kan fortsætte. (Foto: privat)

tak til de mange både professionelle hjælpere men også de mange frivillige hjælpere, som yder et godt arbejde for at give beboerne en meningsfyldt hverdag.

ÆLDREBOLIGER

Jeg kan med glæde fortælle, at vi i oktober 2013 kunne indvie en elevator ved Steensen-Stiftelsen i Læk. Mange har været med til at støtte dette projekt. SSF, den lokale kvindeforening i Læk har holdt loppemarkeder, julemarkeder og basarer for at samle penge ind. Store og små fonde har bidraget, og da vi fik et større tilsagn fra OAK-fonden turde vi gå i gang med projektet. Jeg vil rette en stor tak til alle involverede for den indsats, I hver især har bidraget med til realiseringen af denne lettelse for beboerne.

En anden glædelig meddelelse er, at A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almene Formaal har bevilliget en stor sum penge til istandsættelsen af Clementshus i Bredsted.

Der er nedsat et byggeudvalg, hvor også forretningsudvalget er repræsenteret. Inden man kan gå i gang med renoveringen, må der gøres mange overvejelser. Beboerne orienteres om, hvad det indebærer for dem. Hvor lang tid projektet vil tage, kan vi endnu ikke udtale os om, men vi er glade og taknemlige for den pekuniære støtte, vi har fået.

Dansk Social- og Sundhedscenter i Skovgade i Flensborg. (Foto: SPT)

BENNETGAARD

Bennetgaards økonomiske situation er vanskelig. Vi har været sammen til flere møder, hvor der er fremlagt mange konstruktive forslag. Indtil nu er der blevet besluttet, at den ordning, som vi har haft indtil nu, opretholdes året ud, dog med færre og kortere ophold. Vi vil også i den kommende tid drøfte fremtiden for Bennetgaard, men har allerede nu besluttet, at vi ikke kan yde flere tilskud end vi allerede gør.

HJERTING

På et møde i maj 2013 med lungeforeningen omkring Hjerting Kystsankatorium blev vi enige om at forlænge vor kontrakt med 1,5 år. Opholdet på stedet er blevet afkortet, samtidig er brugerne blevet flere. I sommermånederne bruges stedet til ferieophold for børn med særlige behov eller børn, der ikke har fået ferieplads i Danmark. Vi har et tæt samarbejde med skoleforeningens PPR-afdeling. Dette samarbejde er konstruktivt og fungerer til alles tilfredshed og glæde.

Mange af de ting vi arbejder med i forretningsudvalget er blevet nævnt, dog mangler jeg at nævne arbejdet med regnskab og budgetter. Det er et emne, som vi løbende arbejder med, og som er styringsinstrument for arbejdet i hele sundhedstjenesten. Jeg vil gerne takke ikke bare ledelsen, men også afdelingslederne for deres gode og åbne orientering og ansvarsfulde håndtering af økonomien. Delegeringen og udvidelsen af det økonomiske ansvar har vist sig at være positivt for alle søjler i sundhedstjenestens arbejde. Vi har en sund økonomi, som giver os mulighed for at støtte de dele af organisationen, som ikke kan bære sig selv. Især plejehjemmet har brug for en ekstra økonomisk støtte.

Jeg føler stor trang til at sige tak til

alle, som på den ene eller anden måde er involveret i Dansk Sundhedstjeneste. Uden de mange frivillige rundt omkring i landsdelen ville et væsentligt arbejde inden for vor organisation være fattigere.

Regnskabsberetning 2013

*Af daværende forretningsfører
Stinne Døssing*

INDTÆGTER

Indtægter viser et samlet resultat med godt 115.000 euro mere end budgetteret. Heraf stammer 105.000 euro fra et højere tilskud fra sundhedsministeriet. Driftsindtægter er 30.000 euro mindre end forventet, men kompenseres af indtægter fra andre tilskud og diverse indtægter, herunder sum fra Alderdomshjemsudvalget til indkøb af bl.a. møbler. Indtægter på alderdomshjemmet er højere end budgetteret, hvilket skyldes bedre dokumentationsværktøj, der medfører hurtigere ændring af plejetrin og samtidig en væsentlig indsats fra driftsråd og ledelse i forhold til at motivere medarbejderne til opmærksomhed mod ændrede plejebehov.

UDGIFTER

Der er planlagte indkøb af bl.a. IT-hardware, som først vil indgå i regnskabet for 2014.

Lønømkostninger viser lavere forbrug end budgetteret. Pensionsudgifter er faldet i det forgangne år. Lønforhandlinger for plejehjemmet blev afsluttet med virkning på lønudgifter fra august 2013. Lønforhandlinger for sundhedscentret og lederne er afsluttet med udmøntning pr. 1. januar 2014, dvs. ingen virkning på regnskab 2013. Desuden indgår besparelser på køkkenområdet i lønregnskabet. For plejehjemmets vedkommende sammen-

holdes personalenormeringen løbende med antal beboere i de forskellige plejetrin og justeres i forhold hertil.

Udgifter til levnedsmidler er højere end budgetteret. Det er som forventet i forhold til de gennemførte omstruktureringer og modsvares af besparelser på lønbudgettet. Udgangspunktet for ændringer af køkkenstrukturen var udgifter til køkkenet på 17,84 euro pr. dagskost mod indtægt på 10,12 euro fra plejesatsforhandlinger (analyse 2012).

Afsatte midler på 25.000 euro til kultur, terapi og blomster på alderdomshjemmet er delvist anvendt til formålet, delvist indgår beløbet i forbindelse med køkkenomstrukturering, og udgifterne er derfor konteret under dette område.

Udgifter til Bennetgaard var som budgetteret. Fra 2013 har Bennetgaard fået overført beløb med ¼ første måned i hvert kvartal.

Ophold til kystsanatoriet i Hjerting er 16.000 euro lavere end budgetteret. Det skyldes tilbageført beløb fra 2012, og at kystsanatoriet fra 2013 er godkendt til aflastningspladser, og derfor har andre indtægter.

Til arbejdsredskaber og materialer er anvendt lidt mindre end budgetteret, samtidig med at der er anskaffet nye fodplejemaskiner i hjemmeplejen og nye synsapparater i skolesundhedstjenesten.

Forbrug til vaskeri svarer til det budgetterede, hvorimod udgifter til fremmed pleje er faldet, hvilket primært skyldes ændringer på Sild, hvor vi ikke mere har udgifter til kooperationspartnere.

Transportudgifter er langt under det budgetterede, hvilket primært skyldes leasing af nye biler i stedet for køb, salg af gamle udgiftstunge biler.

Administrationsudgifter er i alt en smule under det budgetterede. Opdelt ses, at udgifter til materialer er højere end budgetteret men porto og telekommunikation lavere end forventet. Trods omfattende udskiftning og nyinvestering i teknologi ligger forbruget under det budgetterede.

Bankomkostninger er lavere end budgetteret bl.a. pga. afbetaling på lån og lavere renteudgifter efter omlægning af lån på plejehjemmet.

Samlet energiforbrug ca. 15.000 euro under det budgetterede. Resultat afhængigt af bl.a. hvornår olie påfyldes og den milde vinter. Reduceres vandforbruget på plejehjemmet efter opdagelse af rørbrud, vil dette have en indvirkning på resultatet fremover, dog formodentlig af mindre omfang.

Udgifter til husforbrug/hus og have er højere end budgetteret, hvilket skyldes anskaffelser af materialer til pedelteamets udførelse af opgaver. I 2013 har der været istandsættelse af flere lejligheder/værelser på plejehjemmet end tidligere, og som overvejende er varetaget af eget pedelteam.

I forbindelse med installering af elevator i Steensenstiftelsen var der et overskud af fondsmidler, som af OAK-fonden blev bevilget til udskiftning af badekar i Nerongsallee 27A. Udgifterne indgår delvis i regnskab 2013 og delvist i 2014. Udligning med fondsmidlerne sker i regnskab 2014. Malerarbejde i forbindelse med udskiftningerne varetages af pedelteam. Klargøring af værelser i plejehjemmet varetages af pedelteam, og klargøringstiden er dermed nedsat betydeligt.

Afskrivning er lavere end budgetteret for sundhedscentret, hvor nyindkøb er bogført som arbejdsredskaber. På plejehjemmet er afskrivninger højere end budgetteret, bl.a. er der tilkommet afskrivninger fra anskaffelser til køkkener og anskaffelser via gaver fra Alder-

domshjemsudvalget.

KONKLUSIONER

For plejehjemmet er det samlede resultat på -150.247 euro mod budgetteret -144.000 euro, hvilket vurderes som et positivt resultat set i forhold til at planlagte omstruktureringer fortsat er i gang. Som en del af overenskomstresultatet for plejehjemmet, er der aftalt ændret arbejdstidsplanlægning med indførelse af 5-dages arbejdsuge.

Dette er en stor omstilling, der vil kræve sin tid. Ændringerne forandrer ikke det antal timer, der pr. døgn er til rådighed, men betyder, at antallet af medarbejdere, der hver dag er på arbejde, kan ændres. I og med at medarbejderne fremover har 2 fridage pr. uge i stedet for 1,5 fridag, forventes at medarbejderne får bedre restitutionsmulighed og forhåbentligt dermed mindre sygefravær.

For sundhedscentrets vedkommende er resultatet positivt, hvilket ikke kun skyldes øget tilskud fra sundhedsministeriet, men er resultatet af omstruktureringer inden for alle afdelinger; optimering af arbejds gange, bedre kommunikations- og dokumentationsværktøj og større bevidsthed om kerneopgaverne. For alle afdelingers vedkommende er der tale om en langt højere bevidsthed om kvantitet, kvalitet og økonomi. Tak til alle for det!

Udførlig beretning fra alle sundheds-tjenestens afdelinger kan rekvireres hos: Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig e.V., Waldstr. 45, D-24939 Flensburg, tlf. +49 (0) 461- 570580, pr mail til info@dksund.de eller via hjemmesiden www.dksund.de

Fra generalforsamlingen på Jaruplund Højskole i marts 2014. (Foto: privat)

DEN SLESVIGSKE KVINDEFØRENING

Stadig god gang i vor gamle forening

Af formand Annemarie Erichsen

Den slesvigske Kvindeforening havde ved udgangen af 2013 704 medlemmer fordelt på 21 kredse.

Årsberetningen for 2013 udviser 316 møder på kreds-, distrikts- og landsplan.

Deraf var de 42 fællesmøder med SSF, skoler, menigheder eller også basarer, så disse møder kan der ikke sættes deltagerantal på; de resterende møder har samlet ikke færre end 3.600 deltagere; så der er stadig god gang i vor gamle forening.

Jeg kan også kun rose mine medlemmer for, at de holder fast i foreningen og er flittige til at møde op.

De mange møder i kredsene dækker - ud over generalforsamlinger og hyggemøder - over foredrag med emnerne

Den europæiske Union, Tansania, et besøg i Siegbert Amlers atelier og hos

Monika Jansen t.h. og Lis Suhr i Geografisk Have i Kolding. (Foto: privat)

bedemandsfirmaet Berg samt forskellige film; desuden madlavning og kurser i husflid, besøg på biblioteket, på museer, petanque- og wellness-aftener, cykelture og fællesspisning samt kaffe, når bogbussen kommer.

Seks kredse holdt basar, og Sydtønder distrikt holdt majstævne. Der har været en del udflugter med målene Tønder, Hanved landsbymuseum, outletcentret i Neumünster, en rhododen-

Fra højskoledagen 2014; udflugt til Holmen (foto) og Skt. Johannisklostret i Slesvig. (Foto: privat)

På besøg på Brdr. Grams museum i Vojens. (foto: privat)

dronhave i Timmersig, en urtehave i Lindå/Linnau, Rocky Horror Show og skandinavisk julekoncert i St. Michaelis i Hamborg, Starup kirke og domkirken i Haderslev, Schwahlmarkt i Slesvig domkirke samt nogle byvandringer.

Hovedstyrelsens arrangementer siden sidste sommer dækkede over aktivitetsdagen på Valsbølhus med husflidsemner i september 2013 og efterårsstævnet i Sdr. Brarup Danske Skoles nye kantinesal, hvor pastor Finn Egeris Petersen talte om sin tid i Paris og museumsinspektør Nis Hardt tog os med til Torsbjerg mose og fortalte om offerfundene fra jernalderen.

Hovedstyrelsen stod for en flot glasudstilling, og Sdr. Brarup-kredsen sørgede for god mad.

Generalforsamlingen i marts holdtes som altid på Jaruplund Højskole, hvor Knud Engsnap efter den officielle del talte om "Vort sprog".

Højskoledagen i april indeholdt et foredrag om klostre i hertugdømmet Slesvig om formiddagen og en ekskursion til St. Johannisklostret i Slesvig om eftermiddagen; en fin dag - dog med ret ringe deltagelse.

Sommerudflugterne 2014 førte til Kolding og Vojens. Vi besøgte Geografisk Have i Kolding, fik frokost på Trapholt kunstmuseum og så udstillingen med Børge Mogensen-møbler og Arne Jacobsens kubiflex-sommerhus. Om eftermiddagen var vi inviteret til at se Brødrene Grams museum i Vojens og fik alt at vide om køleteknik. På hjemvejen hørte vi om Knivsbjerg og BDNs samlingssted der, og var på Kalvø og så resterne af Bruhns værf; fine, interessante ture, som dog heller ikke samlede det vante antal deltagere.

Året igennem deltager medlemmer af hovedstyrelsen i arbejdet i sundhedsrådet og alderdomshjemsudval-

gene i Flensborg og Læk, og undertegnede sidder i sundhedstjenestens forretningsudvalg. Desuden varetager vi opgaver i Humanitært Udvalg, voksenundervisningen og LandesFrauen-Rat og deltager i samarbejdet indenfor de tilsluttede foreninger.

Ulla Jensen og undertegnede har været til reception for de frivillig-ulønnede hos ministerpræsident Torsten Albig i Kiel, og Bärbel Michaelis til en tilsvarende reception på vestkysten på

et senere tidspunkt.

Desværre har vi måttet begrave en række medlemmer, bl.a. to af vore fremtrædende gamle damer, Ester Lange og Emilie Møller.

Afsluttende kan det meddeles, at vi i løbet af året har udbetalt 1.500 euro til trængende medlemmer og støttet efterskoleopholdet i Danmark for en elev.

Foreningens hjemmeside: www.DsKf.de

Fra sidste sæsons produktion af Jul i Nøddebo Præstegård. (Foto: Det lille Teater Flensborg)

DET LILLE TEATER FLENSBORG

En god portion familiesjov, lidt Sydslesvig og et forsøg

Af teknisk leder Stig Schulze

Seks produktioner med lidt over 30 forestillinger - Det lille Dukketeater ikke medregnet - er kort fortalt, hvad Det lille Teater Flensborg på Hjemmet i Mariegade 20 i sæsonen 2014/2015 har sat sig for.

Det lille Teater Flensborg stiller med tre egne produktioner og tre gæsteproduktioner.

Emnerne og forestillingerne er valgt godt og grundigt, så der vil være forestillinger for alle aldersgrupper, skoleklasser og familier.

De unge aktører bag Det lille Teater Flensborgs produktion "Bølgen" (Foto: Jems Holm DLT)

BØLGEN

I oktober og ind i november havde teatret programsat historiedramaet "Bølgen" af Morton Rhue.

En high school-klasse i Palo Alto, Kalifornien, arbejdede med emnet "Nazi Germany" og historielæreren Ron Jones fik af en elev stillet spørgsmålet: Hvordan var det muligt at forfølge og dræbe millioner jøder, uden at nogen prøvede at stoppe nazisterne. Og hvordan kunne tyskerne påstå, at de ikke vidste, hvad der foregik.

Med elevernes accept forandrede Ron Jones fra dag til dag sin undervisning og begyndte i praksis at vise dem, at det måske ikke var noget specielt for tyskerne, at de lod sig rive med af nazismen, men at selv amerikanske high school-elever kunne komme i samme situation. Efter en uges undervisning måtte forsøget stoppes, man var nået til vejs ende, og resultatet var både skræmmende og tankevækkende.

GUMMI-TARZAN

En lang tradition har familieforestillingerne omkring jul på Det lille Teater Flensborg. I den nye sæson har teatret valgt at spille "Gummi-Tarzan" af Ole Lund Kirkegaard.

Ivan Olsen er et skvat. Han kan ikke finde ud af noget som helst. Han kan ikke cykle, han kan ikke spytte langspyt, han kan ikke læse en bog, han kan ingenting. Hans far ville gerne, han var en rigtig mand - én ligesom Tarzan. Men Ivan - han er bare en Gummi-Tarzan. De store drenge driller Ivan, og det ender altid med, at Ivan får buksevand. Men en dag møder Ivan en heks, som giver ham et ønske og for en hel dag kan Ivan alt.

Produktionen spilles 10 gange fra november til januar.

SLUTSPIL

Den første gæsteforestilling i sæsonen 2014/2015 spilles af Teatergaleasen fra Højer. "Slutspil" af Samuel Beckett er

et af de kendte stykker. Beckett's absurde univers og dialog er skræmmende præcis, poetisk og fuld af kulsort humor.

Teatergaleasen gæster Flensborg to gange i januar 2015.

SOMMER I TYROL

I februar og marts 2015 byder Det lille Teater indenfor til den populære komedie "Sommer i Tyrol", som i Tyskland er kendt under navnet "Im weißen Rössel". Stykket er oprindeligt skrevet af Ralph Benatzky og Erik Charell og blev oversat og gendigtet til dansk af Jannik Fuglsang og René Vase.

Historien foregår på det berømte hotel "Den hvide hest" ved Wolfgangsee. Det er starten på sæsonen, og overkellneren Leopold er sammen med hotellets kvindelige ejer Josepha og et hold af hotelkarle og -piger klar til at tage imod de forventningsfulde gæster - som dog blot bringer den totale forvirring med sig.

Otte gange flytter Det lille Teater ud til Wolfgangssøen.

BAG HEGNET

I april og maj byder Det lille Teater Flensborg så igen på to gæsteforestillinger. I april er det danske "B79.2", der kommer til Flensborg og præsenterer forestillingen "Bag Hegnet" på Hjemmet.

"Hvad nu, hvis du opdager, at det, der er blevet dig fortalt, er en løgn? At dine fortællere ikke er helt gode mennesker, men derimod nogen, som er skyld i noget forfærdeligt? Og at du selv er en af dem? Hvilken sandhed tror du mest på?"

B79.2 spiller tre gange i april 2015.

RØDKÅL & SAUERKRAUT

I nogle år har det altid været "Rødkål og Sauerkraut", der på en munter måde præsenterer grænselandets pudsige

finurligheder, som runder sæsonen af på Hjemmet. Også i indeværende sæson er det tilfældet. Bassisten Dirk-Uwe Wendrich og snakkisten Eberhard von Oettingen præsenterer deres program to gange i maj.

BILLETTER

Billetter til alle forestillinger kan købes telefonisk på 0461-144080, via e-mail: silke@sdu.de eller ved indgangen.

Mere info: www.dtlilleteater.de og www.facebook.com/dtlflensburg

I november 2013 og januar-februar 2014 spillede Det lille Dukketeater "Mortens blå tæppe" frit efter Paulette Bourgeois. Her ses Morten, som prøver at få hjælp af sin ven hunden. (Foto: Stig Schulze/DLT)

Lisbeth Søholm og Flemming Rasmussen som to gamle hønisser i sidste sæsons DLT-revy. (Foto: Stig Schulze)

Drøfter emner, der kræver fælles forståelse og enighed

Af formand Kirstin Asmussen

I årene 2014 og 2015 er det Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) der turnusmæssigt stiller formanden til samrådet.

På SdUs seneste sendemandsmøde i slutningen af marts 2014 blev undertegnede valgt som ny formand i SdU og varetager dermed ligeledes formandsposten i Det Sydslesvigske Samråd.

Samrådet har i de seneste måneder beskæftiget sig med en del emner, som kræver fælles forståelse og enighed blandt mindretalsorganisationerne. Hovedemnerne er fortsat kommunikations- og oplysningsarbejdet, Sydslesvigting, tilskudsbudgettering og som nyt skud på stammen en gennemførlighedsundersøgelse af en regionsmodel for Sydslesvig.

Derudover blev den såkaldte højskolesag behandlet, da der i forbindelse med forstanderskiftet på Jaruplund Højskole var opstået nogle uklarheder angående ansvarsområder ved ansættelsesproceduren og højskolens profil fremover.

Her kunne parterne langt om længe finde den rette vej ved et møde med de ansvarlige organisationer og højskolens bestyrelse, og som der kunne læses i avisen, er der nu fundet en ny forstander.

I kommunikations- og oplysningsprojektet kunne samrådet ligeledes finde til enighed og har nu udarbejdet et arbejdsrapport, som på længere sigt skal

Kirstin Asmussen. (Foto: Jens Nygaard)

føre til ansættelsen af en kommunikationsmedarbejder med sæde på Flensborghus. Vedkommende skal formidle viden om vores mindretalsarbejde nordpå. Samrådet har etableret en styregruppe, som sætter arbejdet i gang.

Budgetkommissionen i samrådet arbejder konstruktiv sammen og har på trods af store udfordringer indenfor de enkelte organisationer fundet frem til en fælles budgetansøgning til næste år.

Sydslesvigtinget bliver fortsat behandlet, og der er enighed om at afholde en konference for alle interesserede for at måle interessen og finde ud af den brede mening om dette pro-

jekt. Men da både Sydslesvigting og samråd er samordnings-organer for de bestående foreninger, vil de ikke være udstyret med beslutningskompetencer.

Her kommer så SdUs nye tiltag med den såkaldte regionsmodel på banen. Ideen er at få undersøgt, om det er

hensigtsmæssig at etablere en struktur i mindretallet, hvor en stor del af vore nuværende organisationer indgår som afdelinger i foreningen.

Forslaget er vi begyndt at arbejde med i samrådet, og det bliver spændende, om og hvordan det vil udvikle sig.

Generationsskifte i lokalafdelingen i Frederiksstad, hvor der valgtes en helt ny bestyrelse bestående af f.h. Britta Frank, Annegret Jedrzejzyk, Sonja Schönhof, Marion Kratochvil, Helga Rahn, Inge Ahrens, Elke Kempkes og Brigitte Thomsen. (Foto: privat)

DSH - FORENINGEN AF AKTIVE KVINDER I SYDSLESVIG

Et aktivt år

Af formand Karen Scheew

Vi er spredt rundt omkring i de forskellige byer i Sydslesvig og på øerne Før og Sild.

På vores generalforsamling i marts

2014 fik vi en ny bestyrelse med næstformand Margrid Jensen, kasserer Tove Hinriksen, Slesvig, samt suppleanterne Erika Jentzen, Flensborg, og Regina Walter, Slesvig.

Ikke på valg stod formand Karen

Scheew, Flensborg, og bisidderne Renate Petersen, Egernførde, og Karin Becker, Slesvig.

DSH Foreningen af Aktive Kvinder i Sydslesvig har repræsentanter i forskellige

Bestyrelsen og revisorerne: for neden f.v. Renate Petersen og Karen Scheew, i midten f.v. Tove Hinriksen og Traute Zilch (revisor), bagest f.v. Regina Walter, Erika Jentzen, Margrid Jensen og Inge Moritz (revisor) - Karin Becker mangler. (Foto: privat)

organisationer:

I sundhedsrådet sidder Karin Becker, Ruth Fink og Karen Scheew (forretningsudvalget), i Folkevirke København Tove Hinriksen (forretningsudvalget), i Landesfrauenrat Kiel Karin Becker og Margrid Jensen samt i Voksenundervisningen Erika Jentzen og Birte Hansen.

I året, der gik, havde vi nogle flotte arrangementer med kredsen.

Den 15. december 2013 tog vi på adventstur til København. Interesserne er jo forskellige, så enhver kunne gøre det, man ville.

NOSTALGI

Den 15./16. marts 2014 havde vi et weekendophold - motto 50/60'erne i Sydslesvig - på Christianslyst. Det var et nostalgisk weekendstævne med kaffe, rosibrød og marmorkage. Der var store hækleduge på bordene, og servietterne sad i hæklede ringe, og nelliker stod i vaser.

Nogle havde kitler på, da der var nostalgisk weekend på Christianslyst. (Foto: privat)

Bagefter fortalte Maren Schulz om sin tipoldemor Ingeborg Marie Andersen, som i årene 1851 til 1865 havde skrevet 65 breve til sin søster Christine. Det var spændende at høre, hvordan de var taget hjemmefra og ud i det ukendte "sorte Jylland". Der var mange af os, hvis familier ligeledes stammer fra Sønderjylland - der stiftede nærmere bekendtskab med egne som Bedsted og Øster Terp. Det gik faktisk under huden, hvor besværligt livet havde været for vore forfædre.

Det hele var jo nostalgisk, så aftenens festmiddag bestod af svinesteg, kartofler og grønne bønner samt ærter og gulerødder. Som dessert gav det citronfromage. Nøjagtigt som derhjemme i de unge dage.

Petuhanterne optrådte. Og vi dansede polonæse. Maren Schulz stod for

Så nærmede vi os nostalgijaftenfesten. De fleste havde haft det sjovt inden ved at gøre sig tanker omkring påklædningen. De fineste kjoler kom frem. (Foto: privat)

Stævnets deltagere gik til broderi-arbejdet med ildhu. (Foto: privat)

musikken - med en ældre grammofon og mange gamle grammofonplader.

Og vi fik bowle med mandariner i. Også den vakte mange minder. Vi morede os fantastisk. Vi sluttede af med en ostanretning – endda med "ostepindsvin".

Om søndagen startede vi med muskelfspænding jfr. Jacobsen.

Bagefter kom Sarah Keppler fra Aktivitetshuset i Flensborg og viste os moderne broderi. Det var spændende, for nu skulle vi ikke lave akkurate kors-

sting men ulige korssting. Det gik imod vores gamle vaner. Sarah havde også forberedt stof til os allesammen med et motiv trykt på. Her skulle vi helt frit brodere et eller andet, ligesom vi havde lyst til. Det var virkelig nyt for os.

Vi havde en fantastisk nostalgisk weekend, så vi ser allerede frem til weekendstævnet 2015.

HELGOLAND

Vores husmoderdag den 28. juni 2014 gik til Helgoland, midt i Vesterhavet, 35 km fra fastlandet, engang dansk. Fra Büsum tog vi færgen.

Men færgen lægger ikke til på øen; vi måtte hoppe ned i mindre både, som så sejlede os over. Det var en stor oplevelse. Heldigvis var vejret super, vandet var roligt, og solen skinnede.

På øen blev vi vist rundt af en guide. Han fortalte, at den naturlige forbindelse mellem hovedøen og øen "Düne" (klitten) blev ødelagt under en stormflod i 1720, så øen i dag består af den

røde sandstens-ø med stejl klippekyst, som hæver sig 61 m over havet, og den lille nabø, badeklitten "Düne". Hovedøen er på 1,0 kvkm, badeklitten på 0,7 kvkm.

Øen er opdelt i en lav, en middelhøj og en højt beliggende del. På Helgoland taler man derfor også om "oppe" og "nede". Privat bilkørsel er ikke tilladt. Forbindelsen mellem "Unterland" og "Oberland" klares til fods eller med noget så usædvanligt som en elevator. Mange af os tog alligevel trappen med de 184 trin. (Billede Aktive Kvinder Helgoland 04)

Færgen lægger ikke til ved kajen i Helgoland men overlader passager-transporten fra reden til øen til fiskerne og deres såkaldte Börde-både. (Foto: privat)

Gruppen med guide. (Foto: privat)

Sidst i 2013 drog 46 medlemmer af foreningen på en fire dages tur til Sverige til en omfattende kulturprogram, der bl.a. omfattede væveribesøg. Men også gåture i Skærgården blev det til. (Foto: privat)

Vi fik næsten set det hele på øen. Vores guide var utrolig god til at fortælle.

Det milde klima på Helgoland er begrundet af Golfstrømmen. P.g.a. den særlige havstrøm er sandstrandene rene og vandet klart.

Vores buschauffør havde på vej til Büsum fortalt horrorhistorier om sejladserne med søsyge osv. Men vi var bare så heldige - også på hjemturen. Ingen problemer.

Så vi havde bare alle tiders udflugt.

Vore lokalafdelinger rundt omkring i Sydslesvig har hver deres eget program, som fx hyggeaftener med sang og håndarbejde, præsentation af bøger, madaftener, institutionsbesøg og udflugter.

Alle vore medlemmer har lov til at deltage i alle vore arrangementer.

En løs sammenslutning af fhv. elever og lærere

Af Erik Jensen p.v.a. arbejdsudvalget

Duborg-Samfundet er en løs sammenslutning af tidligere Duborg-elever og -lærere.

Den blev dannet for snart 90 år siden, men lever og har formået at opfylde sit formål igennem alle årene, bortset fra de sidste krigsår, hvor kommunikationen var vanskelig, og hvor der – næsten frivolt udtrykt – heller ikke "var noget at skrive hjem om".

Duborg-Samfundet organiseres af et arbejdsudvalg på seks medlemmer:

Rudolf Föh,
Am See 4D, D-24955 Harrislee,
Mucki Kvist,
Marienallee 49, D-245937 Flensburg,
tormuc@gmail.com,
Birthe Hein-Richter,
Boyebüll 14A, D-24850 Schuby,
Erik Jensen,
Marienallee 55, D-24937 Flensburg,
0461-9093257, eriksuna@gmail.com,
Gunnar Dyrvig,
Friedrichstal 38A, D-24939 Flensburg,
Ole Møller,
web-ansvarlig, Varnæsvej 54,
DK-6200 Aabenraa, moeller.ole@gmail.com

KONTAKTFORUM

Vi er kontaktforum for gamle elever og andre, og vi står for kærligheden: udgivelsen af et årsskrift, der normalt udkommer lige før jul. Det indeholder nyt fra og om Duborg-Skolen og om tidligere elever og lærere verden over.

Det sendes til alle interesserede, der har indbetalt 5 euro eller 40 dkr. til Union-Bank Flensburg, BIC: UNBN-DE21XXX /0021 520 (BLZ 21520100) el-

ler Danske Bank, konto 804 53 21, Reg. nr 1551.

Hvert år sendes det lille årsskrift ud til 4-5000 modtagere. Desværre får vi også en del hefter retur, fordi den anførte adresse ikke længere er korrekt. Det er lidt ærgerligt for alle parter, så husk at meddele evt. adresseforandring. Det kan ske ved kontakt med et af de ovenfor anførte medlemmer af arbejdsudvalget eller på <http://www.duborg-samfundet.dk/code/index.html>.

De nye tider med facebook, internet m.v. er en udfordring for arbejdsudvalget. Vi har lagt Duborg-Samfundets årsskrift på Duborg-Skolens hjemmeside, og vi kan nås via vores hjemmeside: <http://www.duborg-samfundet.dk>.

Vi må imidlertid også erkende, at mange yngre tidligere elever kommunikerer på livet løs indbyrdes – og det er fint – men det betyder også, at de tilsyneladende ikke har helt så meget brug for Duborg-Samfundet som ældre årgange. De glemmer dog, at vi også prøver at udfylde den vigtige opgave at bringe nyt om tidligere elever og lærere på tværs af årgangene, og at vi ser det som en central opgave at berette nyt – stort og småt – fra den gamle skole på Duborg Banke.

Vi synes, at der fortsat er behov for Duborg-Samfundet, som også er nært knyttet til Duborg-Skolens skolehistoriske samling. Den har netadressen <http://www.skolehistorisk-samling.dk>

Lad mig derfor opfordre til fortsat at støtte Duborg-Samfundet, så vi også i kommende år kan være et levende

bindeled mellem Duborg-Skolen og "Duborg-folket", hvor i verden de end

har fundet deres plads og karrierevej.

FDF SYDSLESVIG

Frivilligt arbejde lever af lyst med dør af pligt

Af distriktsleder Sten Andersen

I februar 2014 var der lederdag i Ugereden I TARP for ledere, seniorer og interesserede i FDFs arbejde. Det var en god lederdag, hvor FDF-sekretær Mette laCour fik vendt og drejet meget

af det, som vi plejer at gøre, fik os til at se muligheder OG udfordringer i stedet for forhindringer. Hun sagde bl.a., at "frivilligt arbejde lever af lyst med dør af pligt", og sammen med hende blev vi motiverede til med endnu mere lyst at være FDFere.

FDF kredsene har i årets løb afholdt FDF-møder på deres egen måde alt efter antallet af ledere og børn og unge.

Der har løbende været tilbud organiseret af FDF Sydslesvig Distrikt eller FDF Landsdel 5, der foruden Sydslesvig også dækker Syd- og Sønderjylland.

Efter afsluttet lederkursus viser deltagerne, hvor skønt det er at være FDFer. Mette laCour (yderst t.v.) gør laptoppen klar, mens de andre ledere synger fra FDF-sangbogen. (Fotos: privat)

FDF-skoven mellem spejdernes Trenehytte og FDFernes Uglerede efter stormen 2013. (Foto: privat)

EFTERÅRETS STORME

Efterårets orkaner i 2013 gjorde på mange måder indtryk på FDFerne i Sydslesvig. Mandag den 28. oktober skulle FDFerne samles til en fælles fødselsdagsfest i FDF-huset Uglereden i Tarp. FDF havde 111 års fødselsdag, hvilket skulle fejres med maner, kagemænd/-koner og sodavand.

Johan Herold fra Århus skulle komme for sammen med os at synge de kendte FDF-sange fra vores FDF-sangbog March og Lejr, og aktiviteter og lege var planlagte. Men orkanen, der kom i løbet af eftermiddagen, medførte, at vi blev nødt til at aflyse. Dagen efter kunne vi konstatere, at der ikke var sket noget med Uglereden, men at der var faldet en del træer inde i sko-

Ann og Ebbe fra "55 grader nord" åbner for butikken. (Foto: privat)

ven. Oktober-orkanen tog desværre også fat i Kongenshus.

55 GRADER NORD

Igen i 2013 lykkedes det for FDF at få butikslastbilen fra "55 grader nord", FDF- og spejderbutikken, til Flensborg i Cornelius Hansen-Skolens skolegård en dag i november. Her kunne FDFere og spejdere, deres forældre og søskende købe alle de spændende ting, som børn og unge har brug for. Der blev solgt lodsedler, hvor gevinsten var gavekort til 55 grader nord-butikken; og Flensborg Y's Men's Club sørgede for kaffe, te, sodavand og vafler.

2 FDFere på Gendarmstien. (Foto: privat)

HIKE

Weekenden 13.-15. juni var der en hike fra Broagerland til Høruphav. En flok væbnere, seniorer og ledere oplevede en vandring i den skønneste natur i det skønneste vejr, hvor solcreme og solhat blev brugt i stedet for regnjakke og regnbukser. Fredag aften var der overnatning i telte, nogle sov udenfor under stjernehimlen, og lørdag aften var der overnatning i F-huset i Sønderborg, FDFs kredshus.

FDH-hytten Kongenshus efter orkanen. (Foto: privat)

KONGENSUS

Ved Kirsten Schlickert

Ude i Ejdersteds marsk lænet op ad det gamle Rehmstacker dike ligger FDF-hytten Kongenshus. Den 28. oktober 2013 tog stormen halvdelen af taget, og store dele af huset blev

ødelagt af vandskade. Syv af de store træer væltede eller måtte fælles, fordi de hældte faretruende. Det blev en dyr omgang for forsikringen. Takket være den afgående pedel Klaus Dieter Hinz og den nye pedel Oliver Rothenberg samt Stehpan Bloch blev grunden ryddet, og huset kunne tages i brug igen i juni i år.

Er man interesseret i at leje Kongenshus, eller kender man nogen, der er, så kontakt undertegnede: Kirsten Schlickert, Osterstr. 24, D-25832 Tønning, tlf. 04861 5442, der henviser til de nye bag Kongenshus: pedel Oliver Rothenberg og udlejer Kerstin Pauls.

Eller mail til kongenshus@FDF.dk hhv. til kongenshus@web.de

SOMMERLEJR ITARP

Af Beate Martensen og Kirsten Iwersen

FDH Bredsted var på sommerlejr og på opdagelsestur i "Andeby".

21.-25. juli var vi på Andeby-sommerlejr i Trenehytten i Tarp. Der var masser af sjov og ballade, bl.a. blev der lavet Mickey Mouse-ører, grillet marshmallows over lejrålet, leget sjove vandlege - og hyggede vi os.

Den første dag gik vi en tur i skoven og langs Trenen for at lære området lidt at kende. Efter aftensmaden var der biograf, hvor der blev vist "Mickey Mouse og de tre musketerer", og der var hjemmelavede popcorn til.

På et kredsledermøde blev der sagt farvel til Klaus Dieter "Nomi" Hinz samt Werner og Kirsten Schlickert, der dog ikke smutter helt. Et farvel blev der også til Jens Erik Salomonsen, der i rigtigt mange år har været med i FDF Sydslesvig-distrikts stab, og hans efterfølger Michael Krause blev budt velkommen. Salomonsen fortsætter dog i Støttekredsen for FDF i Sydslesvig samt i FDF-lejren Frederikshøjs bestyrelse. (Fotos: privat)

Efter morgenmaden den næste dag blev børnene sendt på et løb i Andeby, hvor det gjaldt om at løse forskellige opgaver og lære Andeby at kende og de forskellige figurer, som bor der.

Vi var heldige med vejret, så på tredjedagen tog vi en hel dag i Tarp svømmebad med hele Mickey Mouse banden.

Hver aftenen, efter at flaget var blevet taget ned, blev der hygget og sunget rundt om bålet. Børnene lavede nogle korte sketches, som de var rigtig gode til.

Den fjerde dag var der planlagt en masse sjov, børnene fik lov til at kaste med Fedtmules "andeklatter" på en skydeskive; der blev kastet med våde "fisk", som så skulle fanges igen; der var en havregrøds-kamp, det sjoveste, vi nogen sinde har lavet, og endnu flere vandlege. Alt i alt en supergod dag.

Mickey Mouse-ører kan være pyntelige. (Foto: privat)

FÆLLESLANDBOFORENING FOR SYDSLESVIG

Forbedret stemning i landbruget

Af konsulent Joachim Spitz

De senere år har været turbulente for mange landmænd.

Tiden var kendetegnet ved en hurtig op- og nedgang af priser, og en stor forandring i produktionen, idet biogasproduktion stormede frem. Dyrkningen af majs blev som følge deraf populær, ligesom dyrkning af helsæd.

Efter flere år med uro på alle fronter er der p.t. mere roligt. Priser på jord har nok nået et højdepunkt, ligesom priser på gødning og energi har stabiliseret sig.

På den anden side er mælkeproduktionen steget, og mælkeproducenter får gode priser for deres produkt. Prisen på mælk ligger i gennemsnit på 0,39 euro/kg.

Prisen for kraftfoder er faldet noget. Mælkeproducenter håber nu, at der med fjernelsen af EUs mælkekvoteordning i 2015 bliver bedre tider for dem.

Planteavlere har også haft et godt år, og i skrivende stund ser udsigten for planteavlere også lovende ud. Der var rimelige høstbetingelser, og udbyttet lover godt med ca. 15% mere end året før, som ligeledes var et godt år.

Kødproducenter har det noget dårligere, dog hjælper en god høst og lavere omkostninger noget.

Så alt i alt er stemningen i landbruget noget bedre end i de forgående år.

GÆSTEVISIT

Det kunne landboforeningen også mærke, da formanden for Landbrug

Fra Landbrug & Fødevarer-formand Martin Merrilds besøg i sommers: F.v. landmand Dirk Schwarten, landbrugskonsulent Joachim Spitz, L&F-formand Martin Merrild og Fælleslandboforeningens formand Preben Holl. (Foto: FIA)

& Fødevarer, Martin Merrild gæstede Fælleslandboforeningen i Sydslesvig i forsommeren. Der blev drøftet mange temaer fra landbruget - bl.a. de mærkbare forskelle mellem Danmark og Sydslesvig/Tyskland. Alt i alt en utrolig interessant dag for både Merrild og Fælleslandboforeningen.

Tak til Martin Merrild.

Landboforeningen organiserer gerne bedriftsbesøg, så landmænd kan diskutere med foreningen og hinanden.

Der var en del kritik, som især rettede sig mod det tiltagende bureaukrati, mens man samtidig så positiv på den aktuelle situation og fremtiden i landbrug.

Landbrug vil i endnu højere grad være fundament for en sikker forsyning af befolkningen med fødevarer og

energi.

Vore kollegaer fra Danmark er igen og igen imponerede over at se, hvor betydende alternativ energiproduktion allerede nu er for landbrugsproduktionen syd for grænsen.

KRITIK

Dog er der også punkter, som landbruget kritiserer.

Efter flere års diskussion i Bruxelles og Berlin om, hvordan EU-reformen efter 2013 skal være, er der nu truffet en endelig afgørelse. Den betyder, at landbruget i Slesvig-Holsten mister ca. 250 millioner euro frem til 2020.

Følgende afgørelser er truffet:

En omfordeling af midler i Europa. Tyskland får 4,4% færre EU-midler.

En omfordeling af midler mellem

de tyske delstater, idet landbrugsstøtten i Tyskland harmoniseres 2017-2019. Landmændene i vores landsdel mister 4,2%.

2015 indføres det såkaldt greening, en deling af den nuværende præmie i to, en såkaldt basispræmie på 70% og en greening-præmie på 30%. Greening-præmien tvinger landbruget til en omlægning af produktionen og til braklægning af marker.

En omfordeling fra 1. søjle til 2. søjle betyder 4,5% færre midler til landbrug.

En omfordeling af midlerne mellem bedrifterne: fra store bedrifter til mindre bedrifter.

Fra ældre landmænd til yngre.

Derudover trækkes 2,45% i såkaldt budgetdisciplin (Haushaltsdisziplin).

Disse beslutninger betyder forringet økonomi for landbruget. Samtidig begrænses produktionsmulighederne og presses jordpriser og forpagtningspriser opad.

En yderligere konsekvens er stigen- de bureaukrati og kontrol.

Også loven om den såkaldte "Knickerlass", som fastlægger dyrkningsafstanden til og beskæringen af levende hegn, eller loven om bevarelsen af grønjord, har ikke ligefrem vakt landbrugets begejstring.

BIOGAS

Dog har landmænd i de seneste år prøvet at tage imod fremtidens udfordringer. De har etableret solaranlæg på deres bygninger, de er engageret i borgervindparker, og de har bygget over 700 biogasanlæg i Slesvig-Holsten; de fleste i vores landsdel.

For at have råstof nok til biogasproduktion har landmændene i de senere år dyrket mere og mere majs i Tyskland.

Men i år bliver der dyrket mindre majs, ca. 175.000 ha i Slesvig-Holsten. Biogasbønderne satser ud over maj-

sensilage også på helsæd som "foder" til deres biogasanlæg.

For at sikre tilstrækkeligt med substrat bliver der fortsat købt majs i Danmark - og i de andre tyske delstater.

Som følge af satsningen på biogas er det blevet vanskeligere for den traditionelle landmand at konkurrere med produktionen af kvæg og svin. På trods af forholdsvis gode mælkepriser, kan den animalske produktion ikke forrente de høje priser på jord. Derfor mister landmænd tit den tilforpantede jord til fordel for landmænd med biogasproduktion.

VEJRET

Vejrbetingelserne i 2014 er gode for planteavlerne.

Efter en frugtbar forsommer, som gav gode græsudbytter, kom der en tør og varm periode. Korn og raps kunne høstes med gode udbytter og uden nævneværdige tørringsomkostninger. Den gode høst kan kompensere de noget dårligere priser for korn og raps.

RÅDGIVNING

Som konsulenter hjælper vi landmændene. Opgaverne omfatter bedriftsplanlægning, hjælp ved miljølovgivning og social- og økonomirådgivning. Konsulenterne oplyser gennem foredrag og bedriftsbesøg.

Fælleslandboforeningens sommerudflugt gik i år til Silkeborgegnen, vor formand, Preben Holls hjemegn. Vi sejlede med "Mågen" på Silkeborgsøerne, besigtigede Himmelbjerget og besøgte mølle- og træskomuseet i Gammel Ry.

Og også i år har vi haft mange grupper og foreninger fra Danmark og Tyskland, som vi guider nord og syd for grænsen, og mange af dem får en rundvisning også i vores museum, Christian Lassens Mindemuseum.

Christian Lassens Mindemuseum i Jarlund. (Foto: privat)

Christian Lassens Mindemuseum 2013/2014

Det nye udstillingsrum i gennemkørslen er blevet godt modtaget af gæsterne. Det rum er en berigelse for museet og giver os mod til at fortsætte med udvidelsen.

Vi har stadig planer om at investere i avlsbygningen, så også de på ejendommen brugte landbrugsmaskiner og -redskaber kan vises frem i en passende ramme.

JUBILÆUM

Den 4. september 2014 kunne vi fejre 10års-jubilæum for åbningen af den første del af museet.

Den 2. juli 2014 har Sydslesvigudvalget været på besøg i musset.

I 2013 kunne vi byde 78 grupper med ialt 1.585 personer velkommen, og siden marts 2014 og frem til sidst i juli har 45 grupper med ca. 900 gæster ønsket en aftale om rundvisning i museet.

Vor åbningstid om torsdagen fra kl. 9 til 12 viser, at der er voksende inte-

resse i at aflægge dette danskprægede familiemuseum et besøg. Der kommer gæster både fra Tyskland og Danmark.

PR

Vi annoncerer fortsat i en folder, som udgives af foreningen „Arbeitsgemeinschaft volkskundlicher Sammlungen des Kreises Schleswig-Flensburg“, og vi deltager også fra tid til anden i deres kulturelle foranstaltninger i landsdelen.

Foreningen har også igen været på besøg på vort museum.

For at gøre museet mere kendt er vi også med i folderen „Grænseruten“, som udgives en gang årligt. På vor hjemmeside gør vi opmærksom på arrangementer og åbenthus-møder, som har stigende interesse.

Det tyske fjernsyn NDR viste en udsendelse om museet den 15. juli 2014.

TAK

Tak til de personer, som igen har ydet en indsats både ved organisering og gennemførelse af åbenthus-møderne og som guider ved gruppebesøg.

Nye input på avisen

*Af chefredaktør og adm. direktør
Jørgen Møllekær*

Denne årsberetning starter rigtig trist. Men den ender omend ikke lyserød, så i det mindste klart opløftende mht. selskabets umiddelbare fremtid.

Lad os begynde med at tage tyren ved hornene. Regnskabsresultatet for 2013 var ikke tilfredsstillende. Aktieselskabet Flensborg Avis kom ud af 2013 med et beklageligt underskud på 26.000 euro.

Det er usædvanligt. Men da mellemregningskontoen var mindsket i forvejen, var likviderne på mellemregningskontoen ikke store nok til at kunne udligne underskuddet for 2013. Således blev vi nødt til at vise underskuddet i egenkapitalen. Ved budgetlægningen for 2014 har vi taget højde for dette og budgetteret med et resultat, der vil udligne dette underskud.

Jeg vil gerne understrege, at heller ikke den tidligere direktion har kunnet gøre mere end gjort er. 2013 var ganske enkelt et rigtigt skidt år med dårlige resultater på flere centrale områder.

Abonnementstallet gik overgennemsnitligt meget tilbage. Flensborg Avis har ellers igennem rigtig mange år kunnet fastholde et relativt stabilt antal abonnenter. Men i 2013 havde vi ved årets udgang mistet 308 abonnenter, således at vi faldt fra 5122 eksemplarer til 4814 ultimo 2013.

Vi har ingen entydig forklaring på faldet, den geografiske spredning er stor. Det eneste, vi kan konstatere tydeligt, er, at tilbagegangen blandt vore læsere i Sydslesvig har været større end tilbagegangen i Danmark. Med andre ord: Vi har været mest udfordret på vores umiddelbare hjemmebane.

Oven i dette har 2013 været et utroligt vanskeligt år for vores annonce-salg. Det er en daglig kamp at overbevise ikke blot internt i mindretallet, men også overfor eksterne annoncekunder på begge sider af grænsen, om behovet for avisannoncering.

INDTJENINGEN

Vores kommercielle afdeling har også haft et svært år.

Vi står på lige fod med branchen overfor en stor udfordring, hvad de små trykordrer angår. Her er der flere og flere, der gør brug af digitaltryk ved små oplag. Men vi er overbevist om, at det med vores kvalitets- og serviceniveau også fortsat vil være muligt at holde på en stor del af de eksisterende kunder og vinde nogle nye.

Vi har de seneste år udvidet og moderniseret vores maskinpark for egne midler fra den kommercielle afdeling og kan tilbyde digital-, rotations- og accidenstryk på et højt kvalitets- og serviceniveau. Over 85 procent af vores omsætning kommer efterhånden fra eksterne kunder, mens andelen af ordrer fra mindretallets organisationer stadig er på et niveau, vi gerne fortsat vil øge i samarbejde med de respektive organisationer.

Fra de seneste samtaler ved vi, at dette også fortsat vil være en stor udfordring. Men det vil komme til at gavne vores fælles sag og fordelingen af tilskudsmidlerne fra Sydslesvigudvalget, hvis vi også her kunne øge det interne samarbejde, holde udgifterne til bl.a. trykopgaver indenfor mindretallets egne institutioner og derved øge den kommercielle afdelings provenu.

For det ville kunne sænke avisens tilskudsbehov og dermed til syvende og

sidst komme alle de øvrige mindretalsorganisationer til gode.

Den kommercielle afdeling genererer dog også i disse udfordrende tider et dækningsbidrag, der sammen med synergieffekterne udgør et pænt seks-cifret beløb i euro, som ubeskåret kommer avisdriften til gode.

Med 2013 i bagehovedet har vi i ledelsen for 2014 været nødt til at lægge ud med et særdeles stramt budget. Nogle af de ting, jeg forestillede mig, vi ville kunne iværksætte hurtigt, har måttet udskydes i årets første måneder.

MEDIESTØTTEN

Flensborg Avis er midt i april blevet omfattet af Kulturministeriets nye mediestøtte. En ordning, der skulle have været trådt i kraft fra årsskiftet, men som først er blevet effektueret lige op til påske.

Med denne nye lov modtager Flensborg Avis sammen med en lang række andre danske medier en støtte, der nu beregnes i forhold til vores faktiske redaktionelle udgifter. Formålet med den nye mediestøtte er netop at støtte reelt redaktionelt indhold. Ordningen afløser fra årsskiftet den gamle distributionsstøtte.

På denne støtte modtog vi i 2013 ca. 110.000 euro. Dette beløb er nu helt bortfaldet. Den nye mediestøtte udgør til gengæld 466.000 euro.

Det er et særdeles tiltrængt økonomisk pust, som vi har haft brug for. Dette beløb skal anvendes til genbesættelse af vakante stillinger og redaktionel udvikling.

Meningen med mediestøtten er at støtte redaktionelt indhold og kvalitet. De investeringer er vi derfor aktuelt fuldt i gang med i form af redaktionelle udvidelser og intensiveret indsats på alle platforme.

ET MEDIE I FORVANDLING

Flensborg Avis er i hastig forvandling.

Pr. 1. marts har vi relanceret avisens udseende og fået et markant nyt udtryk, der udstråler kvalitet og modernitet. Tilmed med det nye selvbevidste sydslesvigske slogan om, at vi gør Danmark lidt større.

Siden da har avisen været et centralt debateme i mange hjem både i Sydslesvig og nord for grænsen. Gennemgående har vi fået rigtig meget ros – ikke kun for det visuelle løft. Men også for en skridt for skridt mere dedikeret journalistik. Jeg har hørt fra mange sider, at det tager længere tid at læse avisen i dag. Og at det skal opfattes positivt.

Mange i Sydslesvig har det svært med de rødt fremhævede ord i overskrifterne. Men dem holder vi fast i. Avisen ligesom mindretallet i øvrigt skal afspejle dansk kultur, og vores nye design er i høj grad i flugt med moderne dansk aviskultur.

Vores sammenlægning af de førhen adskilte danske og tyske sider er deri-

Fire forlag i grænselandet samarbejder intenst om nyheder fra sommeren 2014 af: Fv. chefredaktørerne Jørgen Møllekær, Flensborg Avis, Peter Orry, JydskeVestkysten, Helge Matthiesen, shz, og Gwyn Nissen, Der Nordschleswiger. (Foto: Poul Skøtt)

mod faldet i god jord hos de allerfleste. Primært tysksprogede læsere får nu hjælp til at forstå de danske tekster med resumeerne. Og rigsdanske læsere har som en utilsigtet sidegevinst fornøjelsen af at få trænnet deres tyske.

HJEMMESIDEN

Sidst i maj gik vores nye hjemmeside i luften, også her med et nyt udtryk, som mange umiddelbart har bifaldet. Desuden med nye funktioner som kommentar-mulighed, deling samt integration af Facebook og vores spritnye tiltag "Sydslesvigtube" – avisens egens videokanal på Youtube.

Vi skal være der, hvor vores potentielle kunder ønsker at modtage Flensborg Avis. Og virkeligheden er kompleks i en tid, da mange – og det er både unge og ældre – ikke kun forbruger nyheder som førhen.

Hvis vi ikke tager udfordringen meget alvorligt, udvikler vi ikke virksomheden. Så afvikler vi stille og roligt Flensborg Avis.

Det handler derfor om nye kundegrupper.

Flensborg Avis' hidtidige hovedprodukt, printavisen, døjer med faldende oplag. Knækket i 2013 SKAL vi tage alvorligt.

ANDRETILTAG

Det er slut med at tænke print først. Ikke for dermed at ville lægge print for døden, for den har vi andre udviklingsideer til. Det handler ikke om print først eller online først. Det handler om læserne først.

En lang række læsere, og ikke kun dem under 40, er storforbrugere af nyheder.

Derfor skal vi levere vores nyheder hurtigt og lige dér, hvor vores læsere er. Samtidig er tiden moden til, at vi nu med selvbevidsthed gennemfører et grundlæggende betalingsprincip. Ideen om, at gratis online-artikler kan lokke læsere til at købe papiravisen, er stendød.

Også vores læsere vil have bekvemmelighed. Vi indfører derfor et grundabonnement, der indeholder alle avisens platforme. Ønsker man kun print, behøver man ikke at gå på net-

tet. Og er man en ren digital forbruger, kan man slippe for at få avisen leveret. Men det koster alt sammen.

Vores journalistik har en værdi, ligegyldig hvordan den bliver konsumeret.

ZEJT-UNG

Derudover har vi en lang række nye tiltag, bl. a. nyheder for børn, Zejt-Ung. Her er vi på omgangshøjde med avisudviklingen i Danmark.

Vores projekt har været omtalt i en lang række danske medier. Børnennyhederne er samtidig i høj grad også et fremragende oplysningsprojekt rettet mod Danmark. Vi har været så heldige at få tildelt projektstøtte i to år fra Folketingets Sydslesvigudvalg.

Ideen er her at stille Zejt-Ung til gratis rådighed digitalt og i print til samtlige 5.-9. klasser i alle landets folkeskoler.

Via en lang række sydslesvigske børnerporter-teams produceres indhold, der på en helt ny og unik måde gør unge i Danmark opmærksomme på eksistensen af den sydslesvigske ungdom.

Subsidiært tilbyder Zejt-Ung også gratis undervisningsmateriale ikke mindst til de 5. og 6. klasser, der i forbindelse med den nye skolereform skal til at lære tysk. Ambitionen er gennem målrettede nyheder og historier til børn at lokke flere unge familier til rent faktisk at tilvælge papiravisen eller en betalt online-udgave – ikke udelukkende på grund af børnennyheder, men som et af flere argumenter.

DIGITALT FORSAMLINGSHUS

Flensborg Avis ønsker også på nye måder at udbygge vores kerneopgave, der handler om at skabe den helt afgørende nyhedsmæssige sammenhængskraft for mindretallet. Til det felt hører vores klare ambition om at vores hjemmeside www.fla.de skal udvikle sig til et digitalt sydslesvigsk forsamlingshus.

På Sydslesvigtube kan borgerne selv

Zeit-Ung-redaktionen arbejder med det nye tilbud i Flensborg Avis. F.v. ses journalisterne Ina Grønvig og Lise Christoffersen. Med ryggen til: layouter Eyla Both. (Foto: Lars Salomonsen)

Tilsynsrådet på Flensborg Avis' aktionærs-generalforsamlingen i juni: F.v. formand Volker Andersen, chefredaktør og adm. direktør Jørgen Møllekær, økonomidirektør Thorsten Kjærsgaard, Thorsten Schütt, Lisbet Buhl, Holger Johannsen og Hans Christian Davidsen. Næstformand Jørgen Kühl fungerer som ordstyrer fra talerstolen, der ikke er med på billedet. (Foto:Lars Salomonsen)

uplade små videoer fra mindretallets mangeartede begivenheder.

Samtidig agter vi også at stille kurser til rådighed for de sydslesvigere, der kunne tænke sig at involvere sig som meddelere fra de mange foreninger og klubber.

Det er hjælp til selvhjælp.

Denne form for brugergenererede nyheder skaber et utal af sammenhængskraft-skabende fortællinger, som er essentielle, men som ofte ikke indeholder nyheder i journalistisk forstand. Avisens egne journalister skal fremadrettet langt overvejende koncentrere sig om journalistik fremfor at være et serviceorgan for foreningsnyheder.

Vores nye læserundersøgelser dokumenterer, at folk forventer uafhængig kritisk, men også konstruktiv debatskabende journalistik både fra vore eget mindretal, men i høj grad også fra flertalssamfundet.

LÆSERNES MEDINDFLYDELSE

En sidste forandring, jeg gerne vil fremføre, er medindflydelse. Det er vigtigt for os at være i bedst mulig samklang med vores læsere. Vi skal og vil på den ene side fortsat selv redigere det journalistiske indhold. Men vi skal samtidig lytte til læsernes behov.

Forandringsprocessen er i fuld gang. Medarbejderne er meget forandringsparate og klar over, at vi skal kæmpe og være dygtige for på lang sigt ikke kun at fastholde, men også udvikle vores mediehus.

Den indstilling til arbejdet vil jeg gerne eksplicit takke alle medarbejdere for.

Flensborg Avis er en lille og travl virksomhed, hvor få hænder skal løse rigtigt meget.

En ting er sikkert: Forandringsparathed ikke kun i mediebranchen, men i vores samfundsudvikling som sådan, er kommet for at blive.

Tidligere chefredaktør Gustav Johannsen læser sin Flensborg Avis. Alle udgaver siden 1869 er blevet scannet af Studiefællesskabet og Arkivet på Dansk Centralbibliotek og kan snart læses på nettet. (Foto: FIA)

På tur til sexede Schweiz

Af formand Hans Christian Davidsen

Det lykkedes os i år at komme ud og få luftet ørerne på en pinsetur til Dresden. Da vi steg ud af toget i Sachsen, blev vi ramt af en varme, så vi troede, vi var kørt til Spanien. Tre dage med blå himmel og sydlandsk stemning - det var lige noget, vi kunne bruge.

Hvis man har set, hvordan Frauenkirche og kvarteret omkring lå hen i ruiner i DDR-tiden, er det altså noget af en oplevelse at se, hvordan kirken og området står i dag.

Kirken blev smadret under bombningerne af Dresden i februar 1945 og genopbygget fra 1994 til 2005. Det kostede godt 182 millioner euro, og Dresdner Bank var med til at spytte penge i projektet. Det skulle banken måske aldrig have gjort. I dag kan man skelne de mørke fra de lyse sten, og tæller man nøje efter, vil man se, at 45 procent af de historiske sten er blevet genanvendt i byggeriet.

En af deltagerne på journalistforeningens tur til Dresden, Line Lindegren Roed, havde pludselig lyst til at danse på gaden. Det fangede turisternes interesse. (Foto: Thomas J. Wiltrup)

Syd for Dresden på vej mod den tjekkiske grænse boltrede vi os en dag i Sächsische Schweiz, som vi nemhedens skyld kaldte »Sexede Schweiz«. En dansk journalist, der var med på vores tur, og som i flere år har boet i USA, mener, at området kan måle sig med Grand Canyon. Imponerende er sandstensbjergene i hvert fald.

Vi kæmpede desværre mod afbud, og selv om turene indgår som en del af kontingentbetalingen, så lokker de ikke rigtig mere end en mindre trofast flok. Vi har derfor taget kontakt til Dansk Journalistforbunds sydlige Jyllandskreds, Kreds 3, for at tilbyde deres medlemmer, at de kan hægte sig på Flensborg Danske Journalistforenings ture. Kredsen har til gengæld tilbudt vore medlemmer, at de kan tage med på de studieture og udflugter, som kredsen arrangerer. Det er et samarbejde, som vi håber giver noget. Forhåbentlig kan vi blive nogle flere. Det ville være trist, hvis bestyrelsen kun arrangerer noget for sig selv.

I foråret fik vi en henvendelse fra Sydslesvigsk Forening i Flensborg by med en forespørgsel, om vi ville stå som med-indbyder til en politisk brunch med redaktør Anna Libak fra Berlingske Tidende. Det sagde vi naturligvis ja tak til. Anna Libak er en af de journalister, der har noget at have det i, og emnet Ukraine/Rusland var jo højaktuelt i 2014. Arrangementet fandt sted i Flensborghus i september.

Julefrokosten behøver jeg vel ikke komme nærmere ind på. Den er tæt på at være foreningens eksistensberettigelse, og her lykkes det ofte at samle to tredjedele af foreningens medlemmer.

Øge kendskab til dansk kirkeliv og debat

Af Erik Johansen

Flensborg Kirkehøjskole blev oprettet i 1957 af pastor Martin Nørgaard.

Den drives med stor økonomisk understøttelse fra SSF af de fem flensborgske menigheder og har blandt andet til formål at øge kendskabet til dansk kirkeliv og debat, men også med udblik til den vide verden såvel som til det mere lokale.

Uanset konfession har interessen for og forventningerne til den nu ikke helt så nye pave Frans været enorm. I foråret havde Kirkehøjskolen derfor inviteret Ph.d. og katolik Jakob Egeris Thorsen fra Aarhus Universitet til at fortælle om pave Frans og den katolske kirkes udfordringer i dag. Hvad er den nye paves baggrund, hvilke initiativer har han iværksat i sin hidtidige karriere, og hvilke muligheder har han for at præge pavestaten med sine visioner?

2014 var året, hvor en lang række kulturelle institutioner i det vestlige Sønderjylland valgte at tilrettelægge en lang række arrangementer i anledning af 250-året for en af vore helt store salmedigtere Hans Adolph Brorsons død i 1764.

Kirkehøjskolen hoppede med på vognen og inviterede i maj professor dr. phil. Erik A. Nielsen fra København til at fortælle om Brorson, pietisme, meditation og erotik. Sjældent er indhold og formidling af et foredrag gået op i en så fuldkommen enhed som denne aften på Centralbiblioteket.

2014 sluttede i efteråret med et foredrag af pastor emeritus C.C. Jessen fra Frederikshavn om Theodor Kaftan, der var generalsuperintendent for Slesvig stift i årene 1886-1917. Det var en turbulent periode i grænselandets historie, der udover teologiske og kirkelige brydninger også havde sprogreskript, Køllertid og optantsager at strides om.

Udover Sydslesvigsk Forening har Flensborg Kirkehøjskole til de fleste foredrag et godt samarbejde med Centralbiblioteket, Aktive Kvinder og Den Slesvigske Kvindeforening, ligesom vi støttes af Folkeuniversitetet og Sydslesvigsk Oplysningsforbund.

Deres opbakning er med til at bringe invitationerne ud til en større kreds, og Kirkehøjskolen har da også den glæde tit at kunne hilse på tilhørere uden for Flensborg, ligesom der til Brorsonforedraget i år sås flere interesserede nordfra.

International – over alle grænser

Af vicepræsident Povl Verner Hansen

Flensborg Y's Men's Club var med i opstarten af projektet "Kirke uden grænser".

I 2006 blev en række danske og tyske sogne på begge sider af grænsen indbudt til at være med i en tysk-dansk kirkevandring.

Også i 2014 begyndte de deltagende menigheder dagen i deres hjemkirke med andagt og morgenkaffe – for derefter at vandre eller køre til Bov kirke, hvor Flensborg Y's Men's Club stod parat med et beskedent måltid mad: To pølser og kartoffelsalat, vafler og drikkevarer, der faldt i deltagernes smag, hvorefter der var fælles dansk-tysk gudstjeneste.

En god fyldt kirke med prædiken og sange på dansk og tysk understregede ønsket om fordragelighed og fællesskab.

De deltagende danske og tyske præ-

ster førtes an af provst Carmen Rahlf fra Flensborg og biskop Marianne Christiansen, Haderslev.

Venskabsklubben fra Brande var på besøg den dag, og der blev tid til et besøg også i Frøslevlejren.

Ved Kirke uden grænser-arrangementet medvirkede folkgruppen Die Landstreicher, Harrisleer Gospelsingers og Padborg Jernbaneorkester, og der var fællessang med Marie Henriksen.

Næste Kirke uden grænser finder sted i Mariekirken i Flensborg.

Flensborg-klubben er stolt over, at den også via kirketræffene kan leve op til mottoet "at vedkende sig den pligt, der følger med hver ret".

Ledelsen af Flensborg-klubben 2014-15 er lagt i hænderne på præsident Morten Mortensen, vicepræsident Povl Verner Hansen, pastpræsident Ulla Stenild Refslund, sekretær Volker Schade og skatmester Bent Laursen.

Bliv klogere via folkeligt formidlede forskningsresultater

Af formand Alice Feddersen og sekretær Elke Damerow

Sydslesvigs Folkeuniversitet har i 2013 gennemført otte forelæsninger med vidt forskellige emner. Forelæserne planlægges og gennemføres af det faste, trofaste hold af foreninger bestående af Historisk Samfund, Dansk Kirke, Kirkehøjskolen, Borgerforeningen, Duborg-Skolen og Biblioteket.

Emnerne har været Kirken i det offentlige rum, Slesvig og Holstens historie i 1800-tallet, Sydslesvig og 1864, Nederlaget i 1864: Ny opstart for de danske i Sydslesvig, Byzans og Kierkegaard – at realisere sig selv og gå fejl af sig selv.

Der har i gennemsnit været 20 deltagere per forelæsning, så Folkeuniversitetet vil fremover fortsat være et aktivt tilbud i Sydslesvig rummende poten-

tielle muligheder for at udvide med flere forelæsninger – også om naturvidenskabelige temaer, såfremt vi finder foreninger i vores midte, som har interesser til disse emner.

Sekretariatet er repræsenteret i Komitéstyrelsen for Folkeuniversitetskomiteer i Danmark og i Folkeuniversitetsnævnet, hvilket har afsmittende virkning på oplysningsarbejde om Sydslesvig i mange forskellige sammenhænge f. eks. i universitetsverdenen og Dansk Folkeoplysnings Samråd.

Således formidles danske forskningsresultater ind som viden til Sydslesvig, men samtidig går der også viden om Sydslesvig mod nord - grænseoverskridende vidensdeling – en win-win-situation.

<http://www.dcbib.dk/om-biblioteket/folkeuniversitetet>

I 50 år

Af Kimmo Karstoft

Skoleforeningens daværende formand Per Gildberg var oplæser ved efterårets skumringstime i november 2013. Traditionen tro er der på alle nordiske biblioteker oplæsning af en given tekst; i år af den norske fortæller Tarjei Vesaas, så det var nærliggende at spørge Gildberg, om han ville påtage sig at lægge stemme til, hvad han også gjorde på et klingende norsk.

Aftenen bød også på fællessang af højskolesangbogens nordiske sangskat, akkompagneret af Hanne Hokkerup.

I januar 2014 fejrede vi 50 års jubilæet for oprettelsen af vores Sydslesvig-afdeling. Der var mange fremmødt i Borgerforeningen, hvor festtaleren, fhv. minister og MFer Torben Rechendorff på sin vanligt festlige facon talte om 'Norden, Sydslesvig og mig'.

Provst emer. C.B. Karstoft blev denne aften hædret for sit pionerarbejde forud og for formandsskabet gennem mange år. Ligeledes havde Karstoft

sørgt for tekst og billeder til et skrift om foreningens forhistorie i korte rids - foreningen, der ikke kunne anerkendes af den danske landsforening.

Den blev omdelt til de tilstedeværende og siden sendt til alle medlemmer. Aftenen bød på forskellige nordiske kulinariske retter, som alle var lavet på basis af medlemmers opskrifter. Som musikalsk underholdning havde man bedt Silke og Vagn fra Gråsten om at både spille og synge for og med forsamlingen.

Generalforsamlingen holdtes på Valsbølhus. Hovedpunktet var en kontingentforhøjelse, for endegyldigt at bringe vores afdeling på linje med den danske forenings bidrag. Ændringen blev godkendt og vedtaget.

Der var et sprudlende foredrag ved Maria Bonner, pigen fra Alsace, som fortalte om spøjse ligheder/uligheder blandt Nordens folkeslag i sprog og levevis.

Til kaffen var der i anledningen af 50 års jubilæet lavet en masse fantastisk velsmagende fest'orter'.

At Sydslesvig er en del af Norden slås også fast gennem flagningen på årsmødepladsen i Flensborg. (Foto: SPT)

Svend Kohrt, formand og ildsjæl på talerstolen ved foreningens 50 års fødselsdag. (Foto: privat)

Sidst i 2013 var der nordisk temadag med Færøerne bl.a. med en udstilling med kunstnerne Tóroddur Poulsen og Claus Carstensen - og en koncert med Annika Hoydal (foto), færøsk skuespiller og sanger.

I juli havde Husby besøg af sin norske venskabsby Holmestrand. Det foregik på Christianslyst med middag og

underholdning ved Skt. Jørgenkoret fra Flensborg og Sydslesvigske Folkedansere.

Operaturen til Oslo sidste år i april blev en begivenhed, der opmuntrede til gentagelse. Planlægningen har dog været et løb med forhindringer, derfor bliver turen i år til en efterårstur, denne gang til Göteborgs Opera.

Litteraturfestivalen, som i sin tid blev sat i verden af Annette Jensen fra Nordisk Informationskontor, blev også i år et velbesøgt arrangement med ca. 2000 gæster på tværs af landegrænsen, og uanset om sproget var dansk eller tysk.

Annette Jensen, der har været Nordisk Informationskontors leder i alle årene fra starten i 1997, er vendt tilbage til sit oprindelige virke som præst i Danmark. Vi skylder hende en stor tak for det kæmpe arbejde og engagement, hun har lagt i sit arbejde med visioner og inspiration for os andre.

FRIISK FORIINING 2013/14

Wat deer åles schait önj e luup foon en årbesiir

Foon formoon Bahne Bahnsen

Bai üüs lasmoote foon Frisia Historica begant et iir åltens ma en noopemårket trinam jare hüüse önj e Hüneblinger Kuuch (29. märts).

Di 29.4. hain we en draåwen ma Hape Müller än Joachim Wussow foon Antenne Sylt, weer et am "frasch önjt raadio" gäng.

Foon e 2. moi ouf wus önj Flansborj önj e dånsh biblioteek en ütstaling ouer Jens Mungard sin laawen: "Ströntistel en Dünemruusen". Lars Harms heet ouert ferhüülj foon dånsche än frasche eefter e

2. wråålskrich snååked, foon Kalle Johannsen köm di musikaalische baidreeging (Ströntistel).

Fort treed tooch büütj e Friisk Foriining wi en spånktuur trinam hamelfård önj. Sü as for tou iir gäng et wi långs e weestlike stiirewäi foon e dånsh gräns bit eefter Hüsem.

Sunt e 10. moi as üüs tweed forwüset Ilse Johanna Christiansen forwüset for e Frasche Rädj. Jü wörd iinstimi kiised.

E 16. moi häi üüsen ålereklub san uursütfluch eeftert dånsh. Et gäng tu e praliine-manufaktuur "Fruens Vilje Chokolade" bai Huuger/Højer.

Foon e 24. bit 26. moi wjarn en ra lasmoote foon e Foriining ma tut interfriisk drääwen aw Håililönj, organisiird foon e Frasche Rädj.

Tut 90-iiri feriiinsjubiläum foon e Friisk Foriining wörd di 2. juuni aw „Fraschlönj“ en fiirstün oufhülen. Di formoon köö knååp 100 geeste begröote. E fästfordreeging wörd foon Thomas Steensen hülen (eeftertuleesen önj Nordfriesland 183), än Marie Tångeberg än Jörgen Jensen Hahn ferteelden üt jare tid as formoon/forwüset.

E 7. juuni hääwe we en madelålerkontsert ma “Wortsatia” önj e Naiblinger Christusschörk stiped; Frisia Historica häi inlååsid.

Sü as arks iir wus uk jarling wi en

Marie Tångeberg – sunt e 8. oktober 90 iir üülj. (Foto: Lars Salomonsen)

floose foon fraschschoulere foont dånsh schölj önj Bräist unerweegens aw en tra deege lung filjtuur (10. bit 12. juuni) foon Bräist eefter Oowentoft. Organisiird wörd e räis foon e fraschliirerin Christiane Bodenhagen, än bai e tuur ma deerbai wjarn uk da

biise önjstalde foon e Friisk Foriining.

Bai e FUEV-kongräs foon e 19. bit 23. juuni önj Brixen wus e Foriining ma Bahne Bahnsen än Jörgen Jensen Hahn fertrin.

Foon e 5. bit 7. juuli häi Frisia Historica tut treed grut madelålerwaagiinje eefter Naibel bai e wåile inlååsid. Önj di tuhuupehang heet e Friisk Foriining dan uk wi en gibselturniir oufhülen.

Ark ouder iir büt e Friisk Foriining en jöögedspråkeräis tu en ouder manerhäid önj Europa önj. Foon e 24. juuli bi tu e 1. august gäng et nü ap eefter e Färöer. Heer stååten da 16 junge manschne sügoor aw ræste foon en frasch toorp, wat Akraberg hätj än weer önjt madelåler 13 frasche familiie boogeden.

Üusen samerütfluch gäng jarling e. 31. august ma en bus tut eefterbaged Nydam-büütj, wat bai e strönj foon Sottrupskov läit, än awåädrie eefter Sønderborg tut sloot.

Üusen kulturkonsulänt Gary Funck as sunt e 18. septämber nü uk formoon foon e kulturütschus Sønderjylland-Schleswig. Hi wus awfoorie ål formoon foon e kulturütschus foon e kris Nordfraslönj wörden.

E Friisk Foriining heet döör en projäkt tuhuupe ma e kris deerfor sörid, dåt deer 15 twäärspræde haanewisschilde bai bundesstroote än da wichtiste loonstoote apstald wörden, wat da manschen begröote, wan ja e gräns tu Nordfraslönj pasiire.

E Frasche Feriin for e Ååstermååre än e Friisk Foriining häin e 27. septämber lååsid tu en oufschiisfiir for di schotische språke-moon Dr. Alastair Walker foont Nordfriisk Uurdebök-stää bai e Uni Kil. E fästreede hül Marie Tångeberg.

28. septämber: Frisia Historica lååsid in tu en harfstnoopemårkhet än en weedstrid önj boogeschiijen.

Tut 26. Friisk Harfsthuuhschölj

wjarn we foon e 2. bit 6. oktober awt dânsch huuchschölj önj Jarplund. We hain dâtooch 42 diilnaamere, deer made uk maning naie. Ån een köm di bekânde muusiker Jan Graf ma sin gitar tu besäk.

E 10. oktober wjarn üüs ålere lasmoote aw harfstütfluch. Ja beseechten et toorpsmuseum önj Trölstrup än fungen kafe önj e latj krouf "Deichshörn".

Fertreesere foon tweelwen manerhäideorganisasjoone, deer made uk Bahne Bahnsen än Ilwe Boysen, hain e 19. nowämber geläagenhäid än berucht am jare arbe än uk sörje bai e tweed manerhäide-önjhiiring önj e kris Nordfraslönj.

Et waagiinje 23. än 24. nowämber jäif et awt dânsch följkehuuchschölj önj Jarplund bai Flansborj wi en frasch teoter-seminäär. Sunt tiin iir stale da biise feriiine Friisk Foriining än e Frasche Feriin for e Ååstermääre nü ål en seminar for frasche laieschauspaalere än teotermanschne aw e biinje.

E 5. önj e jülmoune häi üusen ålere-klub lååsid tu en fiirliken adwänts-eeftermadi önjt Galerie Café. Dâtheer tooch ma Christiane Bodenhagen än schoulere foon dânsch schölj önj Bräist.

Gary Funck heet di leeste saneene for jül ma en ra junge frasche wi en sünâm d jüldråawen döörfjard.

2014

E 23. januar hain we wi en dråawen ma Hape Müller foon Antenne Sylt, Sven Lappoehn foon e Sölring Foriining än Jon Hardon Hansen foon e SSF. Ja wan önj e samer da manerhäide önjt lönj forstale (raadio + ütstaling).

Üüs wunterfäst ma gräinküüljääsen wus e jarste fraidi önj e februar, jarling wi ma ouer 100 moon. Önjstää for teoter wörden et puublikum da jarste stöögne foont nai musical "Di Widergunger" präsentiiird. Awäädrie

wiseden Wendy Vanselow än Hauke Heyen jare film "Weer as Alastair?"

Tut biikebrånen (21. februar) hain da frasche feriiine jarling wi eefter Risem önjt "Fraschlönj" lååsid. E biikenreede wörd foon Ilse Johanna Christiansen hülen, än e Rökefloose spaald et beest üt 30 iir frasch biike-teoter.

„Di widergunger“, et jarst friisk musical ouerhood, schraawen än aw e spaalteele broocht foon Gary Funck, häi e 6. april prämjääre önj Naibel. Määst 300 manschne wjarn deerfoon ouertjööged, dät „e frasch kultuurszene am en nai kwalitääet riker wörden as“, sü Thomas Steensen.

WAT OUERS SÜ LÅPT

Et stjör heet ham önjt fergängen årbesiir oocht tooche tu meetinge dråawed, am da feriiinsaktiwitääte

Di widergunger – en friisk musical foon Gary Funck (3. foon rucht)

fortuploonen än eeftertubehooneln.

Üüsen älereklub drääwet ham iinjtooch önj e moune önj Lunham önjt Galerie-Café tu en eeftermadi ma forleesen, koordespaalen än snååk.

Önj e septämber än tu began foont nai iir fångden wider naie fraschkurse ma Ute Jessen önj Risem Schölj än Christiane Bodenhausen önj Bräist önj.

Foon üüs lasmooteblees "Friisk Tising", wat üüs lasmoote ma e pust foue, san tou ütgoowe rütkiimen.

Antje Arfsten as üüsen naie repräsentant önj e bairädj foon

FriiskFunk.

Jörgen Jensen Hahn as "Beauftragter für Minderheitenangelegenheiten" bai e Uni Flansborj wörden.

E radiosiinjing "Nais foon diling" brängt arken däi foon moundi bit fraidi da aktuäle tisinge aw frasch, spräägen foon Gary Funck. E siinjing låpt aw Friisk Funk (96,7 MHz önjt norden / 98,80 MHz önjt sööden foon Nordfraslönj), aw e lokaale siinjer Antenne Sylt än uk önjt internet uner friiskforiining.podspot.de.

GAMLES VÆRN FLENSBORG

Når Gamles Værn Flensborg ved formand Ingrid Lekkat kalder til forårsfest på Flensborghus, et af foreningens samlende højdepunkter, er der som regel fuldt hus.

Det var der også i april, da Rebbøl Spillemandsorkester stod for underholdningen.

En af de dygtige musikere formåede endog at spille ordentlig musik på en haveslange.

Sang og musik gør sindene glad, og kaffen og de lækre kager gør deres.

Til daglig er Gamles Værns aktiviteter præget af klubarbejde og medlemsbesøg. (Foto: SPT)

Logik for burhøns...

Harreslev Amatørscene præsenterede deres nye komedie, »Logik for burhøns, politikere og kriminalbetjente«, en farce af Erik Hansen, i foråret 2014.

En indbrudstøv falder om, da han under et indbrud overraskes af to veninder, der venter på en blind date. De anser ham for at være død og tror hver især, at det er dem, der har slået ham ihjel. Da han vågner af sit ligfald og stikker af, tror veninderne, at den anden har skaffet liget af vejen.

Politiet får via naboen nys om et formodet mord. Politiets skarpeste hjerne, Sofus Betjent, tilkaldes. Det kræver nemlig erfarne fagfolk og en stor grad af professionalisme at opklare en for-

brydelse, der aldrig er sket.

Godt hjulpet af viceborgmesteren og kommunens mest opsøgende bedemand går jagten ind på en venstrehåndet massemander, der aldrig har eksisteret.

Ved hjælp af logik, statistik og formodninger er man tæt på en fuldstændig opklaring af en af danmarkshistoriens mest makabre mordsager, da to af de døde, stik imod forventning og til Sofus Betjents store fortrydelse, dukker op igen.

DE MEDVIRKENDE

Solvejg, datter på Pilegården, og ban-

Situationskomik for alle pengene: Harreslev-amatørerne gav den hele armen i marts. (Foto: SPT)

ge for, at hun ender som en barnløs gammeljomfru, blev spillet af Vibeke Harck.

Rasmine, Solvejgs mor, en arrig gammel kogekone, der ikke vil have mandfolk på gården, blev spillet af Merret Carstensen.

Signe Jensen, veninde til Solvejg, naiv og overforsigtig, blev spillet af Julia Prigge.

Trunte Røn Horn, nysgerrig nabo, blev spillet af Ann-Christin Jürgensen.

Margrethe Vestklager, bedemand, blev spillet af May-Britt Seidler.

Laurits Rasmussen, forbryder med ligfald, der har specialiseret sig i at narre/ bestjæle enlige damer, blev spillet af Timo Virgils.

Sofus Poulsen/ Sofus Betjent, lever og ånder for korpset og en lille en til halsen, svagtseende og uintelligent, blev spillet af Tom Knutzen.

Billie Søvnald, blikkenslager, viceborgmester og djævluedriver, blev spillet af Anna Freistein.

Holger Mogensen, bejler med en fortid i området, blev spillet af Helge Stumm.

Suflør: Lone Knutzen.

Kulisser: Klaus Knutzen.

Kostumer: Nele Virgils.

Instruktion: Helge Stumm.

Alle forestillinger blev spillet i Den Blå Sal på Harreslev Danske Skole, nogle af dem med teatersnitter.

HEJMDAL BÆLÆSEORKESTER

Hejmdal Blæseorkester med hjemsted i Harreslev er der bud efter ved mange lejligheder. For at kunne leve op til deres standard ved offentlig optræden skal der øves engageret og grundigt til hverdag. Her fra en øveaften på Harreslev Danske Skole. (Foto: SPT)

1864 gik igen i år

Af formand Kirsten la Cour

Den 26. marts 2013 afholdt vi generalforsamling på Flensborghus.

Samme dag og sted kunne vi byde velkommen til styrelsesmedlem i Historisk Samfund Sønderjylland generalkonsul, ph.d. Henrik Becker-Christensen, der holdt foredrag om "Mindretal og skolepolitik"

Den 20. juni 2013 havde vi den glæde at kunne indbyde medlemmer og andre interesserede til et foredrag om Den Slesvigske Samling - en historisk bestands overlevelse, trods alt..., hvor den daværende leder, cand.mag. i historie Jan P. Jessen, tog os med på en rejse gennem samlingens 120-årige historie.

Den 22. august 2013 kunne vi glæde os over særdeles god tilslutning til aftenvandringen ved Ejderkanalen og besøget ved mindesmærket for slaget ved Sehested i december 1813 - under ledelse af styrelsesmedlem i Historisk Samfund Sønderjylland, tidl. arkivar i Flensborg, ph.d. Lars Henningsen.

Den 31. oktober 2013 var vi medarrangør af et videreuddannelsesseminar for historieundervisere under overskriften "1864 og de unge" i samarbejde med Dansk Skoleforening for Sydslesvig/CfU og IQSH.

Vi startede ved Dannevirke, hvor medlem af bestyrelsen for Historisk Samfund Sønderjylland, arkiv- og forskningschef Mogens Rostgaard Nissen, Flensborg, holdt foredrag om den politiske og militære situation i 1864 set fra dansk side.

I bussen nordpå berettede medlem af vores lokale bestyrelse, rektor, ph.d. Jørgen Kühl om tilbagetrækningen fra

Dannevirke den 6. februar 1864.

Ved mindesmærkerne i Sankelmark mødtes vi med historiker (MA), forsker og arkivar Frank Lubowitz, der berettede om situationen ved Sankelmark i februar 1864, om flensborgske borgeres hjælp til sårede og om traditionen, der gennem årene har udviklet sig til en fælles dansk-tysk march til mindesteder for alle faldne på stedet.

På Historiecenter Dybbøl Bank fik deltagerne en rundvisning med eksempler på, hvad der pædagogisk er muligt på stedet. Arrangementet, der havde deltagelse af næsten 50 historielærere, sluttede med en film om slaget ved Dybbøl den 18. april 1864.

Den 20. november 2013 indbød vi til foredrag i Det Danske Hus i Sporskifte. Foredragsholder var formanden for Historisk Samfund Sønderjylland, arkivar, forskningsleder, dr. phil. Hans Schultz Hansen, og emnet var "Slesvig-Holstens historie i 1800-tallet - set fra dansk side"

Den 31. marts 2014 lyttede vi så til Frank Ludowitzs foredrag om den samme landsdel i samme periode men ud fra en tysk synsvinkel.

De gennemførte arrangementerne er planlagt på i alt tre bestyrelsesmøder, hvor der også er lagt foreløbige planer for kommende tilbud til medlemmerne; bl.a. en aften under overskriften "Sådan oplevede jeg dagene i Berlin i november 1989" samt en kulturhistorisk aftenvandring om 1914 et sted i Sydslesvig.

Som formand har undertegnede deltaget i hovedforeningens bestyrelsesmøder i april og november 2013 samt i den årlige generalforsamling, der i 2013 fandt sted på Sønderborg Kaser-

ne.

Hovedforeningens generalforsamling fandt i mindeåret 2014 sted i Sydslesvig lørdag den 26. april. Til det efterfølgende foredrag var alle medlemmer velkomne.

Efter ansøgning har vi i 2014 modtaget 200 euro fra SOF. Pengene blev brugt til lokalt offentlighedsarbejde med afsæt i de sydslesvigske årsmøderne 2014.

Undertegnede er fortsat medlem af Det Sydslesvigske Samråd valgt af SSFs tilsluttede foreninger, ligesom jeg fortsat er medlem af Folkeuniversitetets erepræsentskab samt varetager funktionen som revisor i SOF.

Vi har sagt farvel til to, der har tjent foreningen som bestyrelsesmedlemmer i 25 år.

I denne landsdel sker det, at man

holder sølvbryllup med sin foreningsbestyrelse, men det er ikke nogen hverdagsbegivenhed.

Vi er Anders S. Andersen og Jørgen Kühl særdeles stor tak skyldig for de mange år i tjenesten. Anders har været kasserer og Jørgen har varetaget opgaven som protokolfører. Hvilken opgave, der er den vigtigste, kan man diskutere, men der hersker ingen tvivl om nødvendigheden af, at begge opgaver løses med omhu og præcision; hvilket de er blevet, så der både har været styr på det, vi er blevet enige om, og på de midler, vi har forvaltet.

DEN NYE BESTYRELSE

Formand Kirsten la Cour, Skovlund, næstformand Kristian Arendtsen, Flensborg, kasserer Sybilla Nitsch, Eggebæk, og bestyrelsesmedlemmerne Jan Jessen og Christian Skov, begge Flensborg.

Klubaftener og aktiviteter: kniple, dreje, male, save og mere

Af formand Walter Schneider

Tirsdag den 13. maj havde vi besøg af Sct. Georgs Gildet, som dukkede op i vort husflidslokale på Oksevejens Skole med 20 af deres medlemmer. De ville gerne se, hvad vi går og laver.

Ami og Leif Jessen i gang med en kokosnød. (Foto: privat)

Samtidig fik vi alle også tid til at være sammen om en fælles aktivitet: kokosnødder blev savet over og lavet til skåle. Bagefter samledes vi om et stort fælles kaffebord – og snakken gik livligt den aften. Vi var enige om, at det var et vellykket arrangement.

På årsmødepladsen fortæller Bente om aktiviteterne i husflidsforeningen. (Foto: privat)

Til årsmøde-friluftsmødet i Flensborg søndag den 25. maj var vi igen på pladsen med en husflid-infobod og deltog også igen i de klippekort-aktiviteter, som SSF havde arrangeret til

Tre børn og deres mor i gang med klippekort-konkurrencen på årsmødepladsen 2014. (Foto: privat)

børnene. Der var gang i både børn og forældre ved vor bod, så det gav også mange gode samtaler om husflids aktiviteter.

Og så er vi hvert år med i den store udstilling på Cathrinesminde Teglværksmuseum. Det er som altid Sundved Husflid, som arrangerer og inviterer til at deltage. Der plejer gerne at komme ca. 40 udstillere.

De mange besøgende var interesseret i alt det, vi havde med fra Sydslesvig. Sonja havde sin rok med, Karin forskellige ting, Monika porcelænsmaling, Bente patchwork og kort, og Walter noget træarbejde. Det gav mange gode samtaler hen over bordene.

Vore klubaftener finder sted hver 1. og 3. tirsdag i måneden. Dog ikke i skoleferien. Vi holder til i Oksevejens Skole, Flensborg-Sporskifte, Gl. Husumvej/ Alter Husumer Weg 207.

Man er altid velkommen til at kigge ind og se, hvordan vi har det, og hvad vi laver.

Eller få flere informationer ved at gå ind på vor hjemmeside www.sydslsvighusflid.dk. Webmaster Eske Kjems holder styr på alle datoer og aktuelle fotos, så hjemmesiden altid er ajourført.

Og ellers er man velkommen til at ringe til undertegnede på tlf. 0461-32074 og få en snak.

J.C. MØLLER-FONDEN

Formålet er at sprede glæde

Af Henrik Geipel

Den 12 oktober 1976 ville den danske sydslesviger, grosserer J.C. Møller, Flensborg, være fyldt 100 år. I den anledning har hans søn Traugott Møller, Sønderborg, oprettet „De små glæders Fond” til minde om sin far.

Formålet var - og er - ene og alene at sprede lidt solskin og glæde til så store kredse som muligt i Sydslesvig.

Konkret kan der ydes hjælp i tilfælde, hvor offentlige og andre instanser ikke når frem. Stifteren Traugott Møller tænkte bredt, bl.a. på at hjælpe løsladte fanger, telefoninstallation hos ensomme ubemidlede, på deprimerede mennesker med behov for et ferieophold.

På grund af finanskrisen er afkastet i dag ikke længere så stort, så legatportionerne er blevet mindre, for vi vil fortsat nå ud til så mange som muligt.

Finanskrisen præger stadig fondens

virke, og det ser heller ikke ud til, at der sker de store forandringer foreløbig, men vi er der stadig, og prøver på at sprede så megen glæde og opmuntring som mulig.

I 2013 uddelte vi 450 legatportioner svarende til 32.500 euro i følgende amter:

I Flensborg by 214, Flensborg amt 92, Gottorp amt 50, Rendsborg/Egernførde amt 8, Husum amt 56, Sydtønder amt 23, og i Ejdersted amt 8.

Fondens start i 1976 var ret beskedent men hurtigt blev fondens virke kendt. Man fik kontakt til mange personer, som gennem deres lokalkendskab kunne indstille personer til legatportioner. Uden disse tillidsrepræsentanter/ anbefalere kunne fonden ikke eksistere.

Legatet kan ikke søges, idet hjælp

kun finder sted efter indstilling fra en frivillig medhjælper, en anbefaler. Fonden bygger udelukkende på tillid. "Medarbejderkredsen" både fra mindretallets og tysk side er så stor, at komiteen umuligt kan kontrollere, om pengene bliver udleveret.

I.C. Møller. (Arkivfoto)

J.C. Møller var født i Haderslev, men slog sig fra bar bund igennem i Flensborg, hvor han blev en af byens store og ansete forretningsmænd, efter 1920 en betydende dansksindet kommunalpolitiker med en sund økonomisk sans og tillige med stor social forståelse. I 1902 grundlagde han den manufakturforretning i Flensborg, der blev begyndelsen til Møller & Co i Sønderborg. I 1919 opgav I.C. Møller håbet om, at Flensborg ville blive en del af Danmark, og han åbnede en filial i Sønderborg. Den blev sønnen Traugott Møllers livsværk.

I.C. Møller var et udadvendt menneske, der i mange år var politisk aktiv i det danske mindretal. Efter Tysklands sammenbrud i 1945 blev I.C. Møller af den britiske militærregering udpeget til Flensborgs første danske overborgmester. Det var den 15. maj 1945. I.C. Møller døde i 1955.

J.C.Møller-Fonden
Komiteens Sekretariat
Osterlücken 13a
D-24955 Harrislee

Jaruplund Højskole nyrenoveret og med ny forstander

*Af daværende forstander
Dieter Paul Küssner*

Jaruplund Højskole fremstår efter næsten tre års ombygning og renovering som en smuk og funktionel højskole og kursus ejendom til gavn og glæde for Sydslesvig og især Danmark, som højskolen har til opgave at 'holde fast i', så grænselandet, mindretallene og samvirket med flertalsbefolkningerne ikke bliver glemt.

De nye rammer åbner også op for større synlighed i lokalsamfundet, der gerne bruger højskolen til særlige arrangementer; og ikke mindst har skoleforeningen fået kursus-faciliteter, der tillader gennemførelse af både højskolens egen kursusvirksomhed samtidig med skoleforeningens faglige videreuddannelseskurser.

Samarbejdet sikrer en mere lønsom udnyttelse af højskolens personale- og lokaleresurser og sikrer samtidig højskolen en større berøringsflade med mindretallets pædagogiske personale.

EGNE KURSER

Jaruplund Højskoles egen kursusvirksomhed har i 2014 fastholdt sine formålsbestemte indsatsområder: formidling af grænselandet historie og nutid med særlig hensyntagen til oplysningen om det danske mindretal og dets aktuelle virke, orientering om Tyskland og nye strømninger i europæisk sammenhæng, foruden styrkelse af båndene til Norden.

Ovennævnte kursusstrategi henvender sig især til et dansk højskolepublikum, mens kurser med nordisk indhold

Lodsen går fra bord på Jaruplund Højskole: Dieter Paul Küssner var forstander dér i 20 år. (Foto: Lars Salomonsen)

også tiltrækker kursister med tysk baggrund.

Vore kursustilbud til sydslesvigere omhandler især intensive danskurser af en uges varighed og en særlig kursusuge i efterårsferien for nye forældre i skoleforeningen. Desuden bruger det frisiske mindretal højskolen til deres efterårshøjskole.

Jaruplund Højskoles lange kursus for yngre kursister i foråret har længe været præget af en minimal tilslutning af danske elever. Trods tilbud om et solidt internationalt profileret højskoleophold med fokus på mindretal, grænseland, kunst og musik og supplerende tysk sprogundervisning, har programmet især tiltrukket kursister fra Øst-

europa og Rusland.

Højskolen havde gerne set flere danske elever, der i mødet med europæisk ungdom ville have oplevet udfordringer og fundet indsigt i livsvilkår, der ikke ligner dansk velfærdslivsstil.

Netop i år mødtes unge fra Rusland og Ukraine på højskolen og udviklede et venskab på trods af den politiske tragedie i deres hjemlande.

Vores grænseland og mindretals-samarbejdet med flertalsbefolkningerne gav dem rygstød og mod på en fredelig sameksistens også i deres verden

Kritikere af dette projekt overser og glemmer, at det danske mindretal med denne indsats for en udsat europæisk ungdom tilbagebetaler lidt af den generøse goodwill, som Danmark giver sit danske mindretal.

ERKENDELSE

En dansk elev på højskolens internationale linje siger: "Man har en unik

chance for at komme ud og møde folk fra dele af Europa, som man ikke umiddelbart ville møde ellers. Hvordan skulle man ellers få venner fra Østeuropa? I medierne hører man bare om fattigdom og Putin og homofobi. Man forestiller sig lidt sådan sovjetbeton. Men der er meget mere. De er ikke bare østeuropæere, ligesom vi ikke bare er vesteuropæere. Opholdet har lært mig, at man skal møde folk, som de er."

Eller som en anden dansk elev siger: "Jeg har lært noget om mig selv ved at møde folk fra andre lande og lære, hvordan de tænker."

SAMSPILLET

Jaruplund Højskole skal og vil selvfølgelig helst fylde skolen med så mange danske kursister som muligt.

Samspillet mellem Danmark og Sydslesvig ser vi som vores mission og hovedopgave.

For at blive mere synlig i koret af danske højskoler, har vi derfor satset

Ny forstander på Jaruplund Højskole: Karsten Dressø. (Foto: Lars Salomonsen)

på en aktiv hjemmeside med nyhedsformidling og facebook-venner. Det er vores håb, at disse tiltag vil give højskolen et solidt elevgrundlag fremover.

Jaruplund Højskoles fremtid kommer også til at bære præg af forstanderskiftet.

Efter 20 år med samme forstander er det på tide, at nye visioner og kursus-tilbud bæres frem af en ny ledelse.

Det er ingen hemmelighed, at valget af en ny forstander har været en udfor-

drønde proces, der dog er endt i enighed mellem højskolens bestyrelse og skoleforeningen.

Den nye forstander Karsten Dressø ønskes derfor lykke til med at sikre Sydslesvigs danske højskole som formidler af grænse-landets unikke historie til gavn for både Danmark og Europa.

En højskole, der er båret af en mellemfolkelig forståelse, der vil de andre uden at opgive sig selv.

MENIGHEDERNES BØRNE- OG UNGDOMSARBEJDE (MBU)

1200 børn og unge aktiveres

Af konsulent Thomas Hougesen

JULEVANDRINGER

Børn levede med i juleevangeliet: Alle børnene havde hver deres rolle i fortællingen om den første jul i Betlehem, der blev oplevet på en vandring med fem stationer forskellige steder i Syd-

Fra julevandringen i Helligåndskirken i Flensborg og Egerfnørde. (Fotos: privat)

slesvig.

Den første julevandring startede den 28. november 2013 og sluttede den 19. december. Der deltog 541 børn.

KONFIRMANDLEJRE

MBU og Ten Sing-gruppen deltog i en konfirmandlejr i Abild nær Tønder, hvor konfirmander fra Rendsborg, Valsbøl, Aventoft, Læk og Sporskifte var sammen i weekenden 12.-14. september 2013.

FÆLLES KONFIRMANDLEJR

Der deltog 120 konfirmander og 25 instruktører på dette års lejr på Christi-anslyst. Tema var kristne symboler.

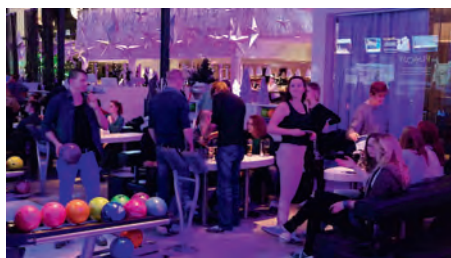
Det var igen en fantastisk god lejr og med en god atmosfære. Det skal dog

En utraditionel gudstjeneste på konfirmandlejren.

Fra påskevandringen i Vyk på Før.

Fra juleafslutning 2013 med MBUs unge-gruppe.

siges, at uden de unges engagement ville det blive svært at afholde lejren med det samme aktivitetsniveau.

PÅSKEVANDRINGER

MBU har haft fire påskevandring i 2013. Den første i Rendsborg Kristkirke, hvor deltagerne var minikonfirmander, og hele Ejderskolen deltog. En god oplevelse.

I Vyk på Før deltog hele skolen og børnehaven med 12 elever plus 8 fra børnehaven.

St. Vi Danske Skole havde også en

påskevandring, uden konsulent-deltagelse, idet undertegnede havde påskeafslutning med Sporskifte Danske Skole i den katolske kirke i Sporskifte/Weiche.

SPIL DANSK DAGEN 2013

De sidste bohemer fra Århus med gamle Ten Singer som medlemmer spillede i Helligåndskirken egne sange.

PÅ SPORET AF JESUS

MBU og skoleforeningen var fælles om skole-kirke-projektet "Jesus på Flensborgarhus".

450 børn var på sporet af Jesus. Jesus på Flensborgarhus går ud på at lade skolebørnene møde nogle af personerne i de nytestamentlige fortællinger lyslevende og lade Flensborgarhus danne rammen om dette møde. Personerne er bl.a. Maria, Jesu mor, apostlene Simon og Peder, Maria Magdalene, apostlen Paulus, Johannes Døbereren, tolderen Zakæus.

Ved ankomsten til Flensborghus blev eleverne (foto) mødt af Jesus og disciplene og to æsler (foto), og sammen gik de ind i "Jerusalem," Flensborghus, hvor bl.a. apostlen Paulus (foto) tog imod. Ved hovedtrappen blev de mødt af Zakæus (foto), som indbød til fest.

ÅRSMØDET

Dansk Kirke i Sydslesvigs årsmødetelt var igen rammen om MBUs udstilling og kirkens quiz. Der deltog igen et stort antal børn, unge og ældre. Omkring de 200 var inde i teltet.

OM MBU

Kirkens bogsamling er status quo.
MBU har 22 klubber hvoraf de 12

hviler. De 10 aktive har 153 medlemmer.

1200 børn og unge har deltaget i MBUs og kirkens arrangementer

MBUs BESTYRELSE

Formand Mattias Skærved, Tønning, Cecilie Brask, Rendsborg, Susanne Böll, Harslev, Helene Happich, Rendsborg, Cordula Rohmoser, Slesvig, og Jana Davids, Harreslev.

MIKKELBERG - CENTER FOR NORDISK KUNST OG CRICKET

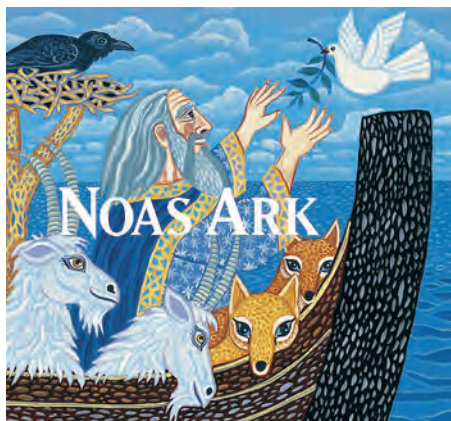

Aktiviteter planlægges

På Mikkelsberg, Center for nordisk kunst og cricket i Hatsted, går livet sin lidt anderledes gang, efter at institutionens grundlægger Henry Buhl, lige fyldt 90 år, er flyttet fra ejendommen i Hatsted til Bylderup-Bov.

En bredt sammensat bestyrelse med Buhl som formand er i gang med at planlægge kulturelle aktiviteter, mens den sportive side af Mikkelsberg er lagt i hænderne på Husum Cricket Club.

Fra oktober til midt i december 2014 viste Mikkelsberg en udstilling med værker af Brit Lind og Esben Hanefeldt Kristensen.

Skulptur af Brit Lind.

Maleri af Esben Hanefeldt Kristensen.

Rapport fra Norden

Af Anette Jensen, daværende leder

Både Nordisk Råd og Folketingets Præsidiiums har inden for de sidste par år vist stor interesse for det nordiske arbejde i grænselandet. Det har de tilkendegivet både i taler og artikler. Helt konkret har det i år givet sig markant udslag i form af en bevilling på 500.000 kr. i anledning af 150-året for krigen i 1864. Tilskuddet kom fra Folketingets præsidium og måtte også gerne markere 200 året for adskillelsen mellem Danmark og Norge.

Tilskuddet vakte naturligvis stor glæde på informationskontoret og bevirkede tillige, at der måtte handles hurtigt og tænkes kreativt. I løbet af året er der gennemført en række spændende projekter, som har sat fokus på Dybbøl. Desuden havde litteraturfestivalen i november 2014 Norge som fokusland. I bevillingsskrivelsen blev der også lagt vægt på, at projekterne gerne måtte indgå i undervisningsammenhæng og rette sig mod både et dansk og et tysk publikum.

Projekter med fokus på Dybbøl

DYBBØL PÅ SKOLEBÆNKEN

Lærerstuderende fra Institut für dänische Sprache, Literatur und ihre Didaktik har gennem vintersemestret deltaget i et kursus i foråret 2014 under ledelse af Ivy York Møller-Christensen. Kurset har omhandlet perioden omkring 1864 og grænsekrige generelt.

Som afslutning på kurset gennemførte de lærerstuderende en temadag på seks skoler i grænselandet om krigen i 1864 og grænsekrige. Som forberedelse til temadagen fik alle deltagende klasser mulighed for at besøge

Historiecenter Dybbøl inklusive rundvisning og pandekagebagning over bål. Projektet skulle formidle en viden om begivenhederne i 1864 til lærerstuderende og elever fra udvalgte skoler i grænselandet.

Projektet blev en succes, hvilket både Ivy York Møller-Christensen fra læreruddannelsen samt de lærerstuderende og skolerne gav klart udtryk for. Opgaven for de lærerstuderende var at formidle det historisk vigtige emne, så det kunne fænge eleverne. Der var mange kreative undervisningsidéer i spil, og også besøget ved Dybbøl Historiecenter var spændende og satte tanker i gang.

Projektet blev gennemført i et samarbejde mellem Nordisk Informationskontor, Regionskontoret & Infocenter Grænse og Flensborg universitet.

DYBBØL 1864 - OPLEVET DIGITALT

To danske mindretalsskoler, to tyske mindretalsskoler, to danske flertalsskoler, to tyske flertalsskoler deltog i foråret 2014. Som forberedelse til projektet læste eleverne et dansk og et tysk soldaterbrev. Begge sprog var altså i spil.

Efter refleksion og diskussion i de enkelte klasser mødtes to partnerklasser, en fra hver side af grænsen, en dag på Historiecenter Dybbøl. Her deltog de om formiddagen i et undervisningsprogram med fælles opgaver, bl.a. madlavning og kuglestøbning.

Om eftermiddagen blev de inddelt i grupper på tværs af klasserne og deltog i et løb, hvor de enkelte grupper blev delt op i et inde- og et udehold.

De forskellige indehold skulle via computerkort og gps lede deres udehold frem til virtuelle poster. Posterne

bestod af spørgsmål vedr. begivenhederne i 1864, som eleverne kun kunne svare på i et samarbejde mellem danske og tyske elever og mellem inde- og udehold.

Der blev altså tale om en anderledes historieundervisning om 1864, som skulle motivere eleverne til selvstændig tænkning. Den grænseoverskridende dialog i projektet var derfor et vigtigt aspekt.

Arrangørerne håber, at den dialog, der opstod mellem elever fra begge sider af grænsen, vil betyde noget for elevernes fremtidige syn på grænseoverskridende samarbejde, og hvordan konflikter kan undgås.

Projektarrangørerne var Nordisk Informationskontor, Regionskontoret & Infocenter Grænse og CFU/UC Syddanmark.

DYBBØL 1864-2014 - OG HVAD SÅ NU?

Nordisk Informationskontor har gennem årene haft succes med at inspirere til oprettelse af læsekredse. Derfor var det naturligt at lade et af emnerne rette sig mod interesserede læsere.

Læsekredse blev derfor i foråret 2014 opfordret til at sætte fokus på Dybbøl. Også tyske læsere blev inviteret med. De tekster der har været i spil var:

Herman Bang: "Tine", enkelte kapitler af Tom Buk-Swientys "Slagtebænk Dybbøl", og korte uddrag af Theodor Fontanes "Der deutsch-Dänische Krieg".

5. april blev alle tilmeldte læsere tilbudt et seminar med deltagelse af bl.a. Tom Buk-Swienty, forfatter og historiker.

Oplægsholdere var også Gerret Liebing Schlaber, ph.d. i historie, gymnasielærer, og Ivy York Möller-Christensen, prof. ved Flensborg universitet.

Seminaret blev et tilløbsstykke med over 200 deltagere. De læste tekster blev belyst, og der udspandt sig en livlig debat.

Debatten berørte flere emner: Dyb-

bøls betydning i dag. Hvordan kan det gå til, at danske og tyske læsere kan samles om et fælles projekt 150 år efter slaget? Hvilke perspektiver giver det for det fremtidige naboskab?

Simon Faber, overborgmester i Flensborg, ledede på elegant vis debatten mellem dagens oplægsholdere og publikum. Der blev simultantolkning til begge sprog.

Seminaret gennemførtes med støtte fra både Folketinget og fra Interregprojektet "Dybbøl-Düppel 2014".

LITTERÆR AFTEN

I marts 2014 arrangerede informationskontoret en litterær og musikalsk aften med Lone Hertz, skuespiller, og Harald Haugaard, musiker, i Riddersalen på Sønderborg Slot. Der var udsolgt på en uge.

I 100-året for slaget ved Dybbøl spillede Lone Hertz titelrollen i filmen "Tine", som var Danmarks største filmsatsning på det tidspunkt, altså i 1964.

I 150-året bad vi Lone Hertz læse uddrag af Herman Bangs "Tine" på Sønderborg Slot, tæt på den historiske begivenhed. Teksten belyser krigen set med Tines øjne. Herman Bangs klassiker er lige så medrivende i dag, som da den blev skrevet. Med sin ekspresionistiske stil formår Herman Bang at inddrage læseren, så man oplever at befinde sig midt i krigens tummel og larm, og Lone Hertz oplæsning var formidabel. Hun havde publikum i sin hule hånd de 1½ time oplæsningen varede.

Harald Haugaard, musiker, og Helene Blum, sanger, skabte den musikalske ramme om Lone Hertz' oplæsning. Harald Haugaard havde netop i forbindelse med markeringen af Dybbøl komponeret musik, som blev uropført på Dybbøl Banke i april. På Sønderborg Slot fik man en forsmag på sangene, som fortolker og aktualiserer de historiske sange fra de slesvigske

krige. En smuk ramme om Lone Hertz læsning.

Projektet blev gennemført i et samarbejde mellem Nordisk Informationskontor og Center for Kultur / Koncertsalen Alsion, Sønderborg.

FREMTIDSVISION: SLESVIG 2064

Alle danske og tyske unge til og med 26 år blev inviteret til at deltage i en kronikkonkurrence, som Grænseforeningen lancerede i samarbejde med Nordisk Informationskontor og Sprogforeningen. Emnet er en fremtidsvision for det dansk-tyske grænseland.

Det er blandt de unge, vi må søge svaret på fremtidsspørgsmål som: Hvordan forestiller jeg mig grænselandet i 2064? Hvordan skal regionen udvikle sig, for at man har lyst til at bo der? Hvad skal der til, for at man som ung får lyst til at blive boende? Eller måske flytte tilbage, når man har taget sin uddannelse? Behersker man både dansk og tysk om 50 år? Hvordan kan grænselandet udvikle sig til regionalt "kerneområde"?

Litteratur og kunst

NORGE

På den nordiske grænseoverskridende litteraturfestival i november 2014 sættes fokus på norsk litteratur som en markering af 200-året for adskillelsen mellem Danmark og Norge i 1814. Fire norske forfattere deltog i festivalen.

Norsk litteratur har førertrøjen på blandt de nordiske lande, når det gælder litteratur. Også tyske læsere er interesseret i norsk litteratur, og en række kendte forfattere oversættes løbende til både tysk og dansk. På festivalen blev ikke mindst de norske forfattere toneangivende i år.

Norske Linn Ullmann deltog i litteraturfestivalen. (Foto: Agnete Brun)

Og ligeledes norske Erlend Loe. (Foto: Fredrik Arff)

LITTERATURFESTIVAL

Festivalen er flyttet fra september til november fremover, fordi informationskontoret gerne vil tilbyde den også til studerende i Sønderborg, Flensburg og Kiel, hvor semestret først begynder i oktober.

Festivalen havde som nævnt Norge som temaland. De norske deltagere var Linn Ullmann, Erlend Loe, Tor-kil Damhaug og Kjersti Annesdatter Skomsvold. Øvrige deltagere kom fra Danmark, Christian Jungersen, Erling Jepsen og Hanne-Vibeke Holst. Fra Tyskland deltog Natasa Dragnic og Angelika Klüssendorf.

100-året for Willy-August Linnemann markeredes med et foredrag ved ph.d. og forfatter Annegret Friedrichsen.

Litteraturfestivalen gennemførtes for 5. gang i 2014 i et samarbejde mellem

Nordisk Informationskontor, danske og tyske biblioteker og skoler syd og nord for grænsen, Kulturbüro der Stadt Flensburg og Literaturhaus i Kiel.

KUNST FRA NORDATLANTEN

”North Atlantic Greeting” åbnede i november 2014 på Dansk Centralbibliotek i Flensburg. Det var en udstilling bestående af kunst, som repræsenterer en bred vifte af nulevende kunstnere fra Nordatlanten, bl.a. Brandur Patursson, Tróndur Patursson og Edward Fugløj fra Færøerne. Fra Island deltog bl.a. Dod-da Maggy og Sigurddur Gudjonsson og fra Grønland bl.a. Arnanguaq Høegh, Lisa Kreutzmann og Naja Rosing-Asved.

Kunstnerne og værkerne blev udvalgt i et samarbejde mellem Grønlands kunstnersammenslutning KIMIK, Nordens Hus i Island og på Færøerne samt Nordatlantisk Hus, Odense.

Tindholmen på Færøerne, og nogle glade rejsedeltagere. (Fotos: privat)

REJSERTIL FÆRØERNE

Denne sommer har Nordisk Informationskontor arrangeret to kulturrejser til Færøerne i samarbejde med Rødding og Rønshoved Højskoler.

Rejserne var med forberedende kurser på højskolerne som optakt til rejsen. Kursisterne hørte om færøsk kultur: litteratur, kunst og musik samt foredrag om samfundsforhold, sprog og grindefangst. Denne optakt er genial, deltagerne kommer til rejsemålet godt forberedte.

Færøerne viste sig fra sin allersmukkeste side. Vejret denne sommer havde ikke været skønnere siden 1933. Mange ønsker sig en rejse til Færøerne en gang i livet, fordi det er blevet stærkt anbefalet.

Der sker da også det for stort set alle rejsedeltagere, at man må overgive sig til landets overvældende skønhed og storhed, at man bliver slået af færøernes gæstfrihed og venlighed, og man bliver tilsvarende imponeret over den rigdom på kultur, som Færøerne med sine 48.000 indbyggere er i stand til at opvise. Det gælder kunst i alle afskygninger lige fra litteratur, billedkunst og musik, som færøerne

mestrer. Færøerne skal opleves, det samme skal Færøerne.

BIFFEN

Informationskontoret gør sig fortsat gældende i arbejdsgruppen Flensborg-Biffen, hvor der vises danske og nordiske film. Der er stor interesse for disse filmaftener, som er på otte om året.

I snit møder der 60 deltagere pr. film. Også de mindre kendte nordiske film er der pæn søgning til. Hemmeligheden bag denne succes er foruden valget af kvalitetsfilm formentlig det, at man her kan se danske og nordiske film på originalsprogene og slipper for synkronisering.

Dertil kommer, at arbejdsgruppen har gode erfaringer med at give en kort introduktion forud for filmvisningen – ligesom oste- og vinbuffeten er populær.

LEDERSKIFTE

Undertegnede, mangeårig leder på informationskontoret, har fået andet arbejde. Ny leder på kontoret er Eva Ritter, som tiltrådte medio september.

Optog igennem Flensborg den 25. juni 2014 i anledning af Det Store Adelgilde. (Foto: Martina Metzger)

SANKT KNUD SGILDET FLENSBORG

Årets gang i broderskabet - og dets fremtid

Af brd. kansler Hans Uwe Harck

Årets gang i St. Knudsgildet er bundet til de nedarvede traditioner og ikke mindst også bundet til vores ældgamle ceremoniel, som vi følger, ligesom vore forfædre har gjort det.

Ligesom de dengang skriver vi i dag optegnelser og referater fra alle vore begivenheder, og de bliver gemt på Arkivet/ Den Slesvigske Samling på Dansk Centralbibliotek.

Ansvarlige for disse vigtige protokoller og optegnelser er vore to sekretærer, brd. oversekretær Jørgen Kristensen og brd. sekretær Erik Jensen. De har udført et stort og godt arbejde, og det nu i over 25 år. Der ligger kontinuitet, omhu og kærlighed i dette arbejde, som er uvurderligt for eftertiden. Disse optegnelser er ikke bare en del af vores historie, de er en del af den lokale og Sydslesvigs historie.

GENERATIONSSKIFTE

Jeg røber ikke noget nyt, når jeg siger, at St. Knudsgildet og dets brødre står foran et skel, et vigtigt og retningsvisende generationsskifte, som vi må sætte i fokus og som må blive en ledende tanke i vores arbejde i den nærmeste fremtid.

Jeg tænker ikke kun på ledelsen, men på alle brødre og især de unge, der må være villige og parate til at overtage et ansvar og tage initiativ.

På den anden side må de ældre brødre være villige til at give de erfaringer og de ressourcer, de ligger inde med, videre til vore efterfølgere i stolbroderkredsen, gildets styrelse.

Kursen må lægges nu og i den nærmeste fremtid. Denne navigation er af afgørende betydning for gildets fremtid. Jeg appellerer til alle brødre om at stå sammen, så at vi kan nå det mål, der skal sikre St. Knudsgildets videre beståen.

GODTILSLUTNING

Gildelivet var i beretningsåret præget af god tilslutning til vore arrangementer, og også de almindelige skydninger om onsdagen har været velbesøgt. Der spores en positiv tendens, hvad fremtiden angår.

Gildets organisation har fungeret. Der har været afholdt stolbrodermøder i tilstrækkeligt antal. Og udvalgene har fungeret.

Her tænker jeg især på byggeudvalget, som har været mere aktiv end i årene før p.g.a. ombygningen af køkkenet og forberedelserne til en fornyelse af taget.

Sidstnævnte kræver en større investering, idet der ikke er sket nævneværdige fornyelser af taget på Knudsborg siden 30'erne. At der er tale om en bevarelsesværdig bygning, gør ikke tingene lettere.

En stor tak til brd. Glenn Dierking for faglig assistance.

Traditionen tro modtages brødrene på Flensborg rådhus den 25. juni, i år af bypræsident Svetlana Krätzschmar t.h. (Foto: Martina Metzger)

Pt. foretages nye statiske beregninger, idet tegningerne fra sidste århundrede ikke mere kan bruges.

Et andet projekt, vi arbejder med, er en rampe for gangbesværede.

UDVALG OG BRØDRE

Gildets har nedsat en række udvalg til varetagelse af særlige opgaver: et værtsudvalg, et skydeudvalg, et fælles pokaludvalg, et fornøjelsesudvalg, et optagelsesudvalg og et ceremoniudvalg.

Broderlisten er ved udgangen af 2013 på 79 brødre. Der var en tilgang på een og tre afgangne grundet alder, sygdom m.m.

Tilgangen af yngre og nye brødre, gerne fra Flensborg og opland, bør fremmes. Her ligger vores fremtid. Her er også en opgave, alle må tage fat på.

Vores PR-arbejde er godt.

UNDREN

Selvfølgelig kan alting forbedres, men jeg undrer mig over, at interessen for at blive broder i den ældste danske sammenslutning i Sydslesvig ikke er større. Selvsagt er der også andre tilbud, og ikke alle interesserer sig for

skydning og gamle traditioner, og dog:

Vi har en historie der er unik, vi har traditioner og skikke, der er enestående, vi er sociale, vi er selskabelige, vi har eget gildehus med rod i fortiden, og så er vi et dansk broderskab i Sydslesvig med et historisk og loyalt forhold til det danske kongehus. Vi er åbne og respekterede af vore tyske medborgere og ikke mindst vores holdning til vores hjemby er eksemplarisk.

Vi er en faktor i vor hjemby.

Og brødrene er indbundet i det folkelige arbejde på mange fronter, ofte i forreste række.

Eller er der andre ting, der må rettes op på, og som afholder folk fra at søge kontakten? Er der for mange ugentlige sammenkomster i sommerhalvåret? Er de gamle traditioner måske for gammeltdags eller endda komiske? Eller hvad skræmmer folk ellers?

Jeg ved udmærket, at vi kun kan trække potentiale fra mindretallet og ikke fra flertalsbefolkningen, idet noget væsentlig aldrig vil blive droppet: Dansk sprog og dansk sindelag.

Paraden foran St. Knudsborg 25. juni. Fronten skridtes af. F.v. majestæten Karl H. Rudebeck og fg. oldemand Hans Uwe Harck. (Foto: Martina Metzger)

TAK

Økonomien er stram men intakt. Ingen restancer. Tak til brd. kasserer Gerd Pickardt for utrættelig og uegennyttig indsats til gavn for broderskabet.

Tak også til de fonde m.fl., der har givet donationer: Rislum Fonden ved Hagen Hagensen, Udvalget af 5. Maj 1945 og Kirsten Langkilde-Fonden ved æresbrd. Helge Moosmann, Ejderlandets Samfund samt oldemand Heinz Rudebeck og andre brødre, der har givet penge til det ene og det andet.

Tak til Union-Bank ved brd. Volker Andersen for overtagelsen af portoudgifter samt omkostninger for bankboksen.

Tak til Danmarks-Samfundet for den stander, der fremover pynter på vores store flagstang i haven foran St. Knudsborg.

Tak også til de brødre og søstre, der har givet et beløb eller en hånd, så ældre-sammenkomsten i foråret kunne gennemføres. Det var igen et tilløbsstykke med glade og taknemmelige deltagere fra sognet og Dansk Alderdomshjem.

SSFs Elfriede Hinz måtte desværre trække sig. Hun er 80 år og syg. Men med hjælp fra brd. løjtnant Peter Rogg har vi fået hele arrangementet med adresser m.m. sat på EDB, således at vi fremover får det nemmere.

Med det arrangement opfylder vi bl.a. den formålsparagraf, der pålægger os at støtte uforskyldt arme og trængende.

Brd. skaffer Erich Seifen viser brødrene forud for skydningen, hvor pletten sidder. (Foto: Martina Metzger)

UDEKONTAKTEN

Kontakten med venskabsgilderne er god. Vi har været på besøg både i Danmark og i Sverige og omvendt har vi også fået besøg af vore venner.

Det samme gælder for vore tyske nabogilder, hvor vi dog i 2013 så bort fra at deltage i den traditionelle sammenkomst, skafferspisingen i Flensburger Schiffergelag sidst i oktober på grund af for ringe tilslutning. Vores deltagelse dér er dog værdsat.

Pokalskydningen i Aarhus tiltrak mange Flensborg-brødre. Dog lader det til, at vi er bedst på hjemmebanen.

Også skydningen på kasernen i Haderslev elsker brødrene, men også her er det nok ikke skydningen, vi er bedst til.

Også i 2013 havde vi mange besøg på St. Knudsborg. Mennesker fra alle egne af Danmark på Sydslesvigtur lagde vejen forbi Munketoft, bl.a. for at høre lidt om det ældste gilde i Nord-europa.

Alene i december havde vi flere

hold, men rekorden slås af Ringstedholdet, der hvert år i september kommer med ca. 50 gæster, fortrinsvis fra St. Knudsgildet dér, den lokale grænseforening, aftenskole og ældresagen.

Tak for trofast hjælp ved guidning til brd. sekretær Erik Jensen.

Disse arrangementer hjælper selv-sagt værtinden med ekstra omsætning, men især bidrager vi brødre til, at kendskabet til Sydslesvig i Danmark bliver større.

Der er meget at gøre endnu, men også vort broderskab hjælper med til at gøre Danmark lidt større.

KONGEHUSET

Kontakten til vore kongelige æresbrødre er vi glade for. Der udveksles hilsner på mærkedagene og her skal udtrykkelig nævnes brd. Sibbern Sönnichsens indsats på Fr. Vlls fødselsdag, den 6. oktober 2013, hvor han holdt en formidabel tale for kongehuset.

Og så er vores hjemmeside kommet godt i gang, ikke mindst takket være også brd. Hal Rudebecks indsats.

Et meget aktivt gildeår

Af gildemester Ami Jessen

Flensborg Gildet har igen haft et meget aktivt gildeår under landsgildeledelsens motto "Mod nye horisonter!"

Efter landsgildetinget, hvor Flensborg-gildets daværende gildemester Helmut Werth blev valgt som landsgildemester for hele Danmark, skulle der vælges en ny gildemester. Det blev gildebror Gunvald Mouritsen fra Vøjens.

Der har været afholdt fødselsdagsgildehal og julestue i november, hhv. september 2013. I slutningen af november deltog gildebrødre fra Flensborg-gildet i Sønderjyllands Distrikts gildeekspedition til Krakow og Auschwitz i Polen. Det blev til nogle uforglemmelige og minderige dage.

Flensborg-gildet arrangerede en fredslsaktion i slutningen af november 2013 med sejlskib fra Kollund mole til havnespidsen i Flensborg med efterfølgende gudstjeneste i Helligåndskirken i Flensborg.

Den højtidelige og festlige gudstjeneste blev forrettet af pastor Jakob Ørsted.

Gildet deltog ligeledes i julegudstjenesten for Landsforeningen til Evnesvages Vel i Kristkirken i Tønder, hvor Fredslyset blev båret ind.

Vores kære gildebror Franz Wingen-der døde i december 2013, og Flensborg-gildet stod fanevagt ved hans bære under hans bisættelse fra Helligåndskirken i Flensborg i begyndelsen af januar 2014. Vi vil savne vores stoute gildebror, der er gået hjem efter et langt og betydningsfuldt liv. Æret være hans minde.

Gildebror Jens Ingwersen fra Aaben-

raa holdt et foredrag om "uendelighed" efter nytårgildehallen i januar.

I februar deltog Flensborg-gildet i et spændende biikebåls-arrangement i Emmerlev Klev med efterfølgende foredrag om Jordsand i Hohenwarte ved Emmerlev.

Løven brølede atter i det sydslesvigske, og gildebrødre fra gildet stod som altid post på det udfordrende dag/natløb, der fandt sted i Læk-området.

På gildetinget på Tydal den 18. marts valgtes undertegnede som gildemester for Flensborg-gildet. Gunvald Mouritsen takkedes for velgjort og engageret arbejde.

På Sct. Georgs-dagens gildehal den 23. april oplæste fhv. landdagsmand og fhv. chefredaktør Karl Otto Meyer sit Sct. Georgs-budskab for 2014, der er blevet offentliggjort i hele Skandinavien og har vundet særdeles positiv respons.

I slutningen af april deltog gildebrødre fra Flensborg-gildet i Sønderjyllands Distrikts udflugt til Egerfjørde og Kosel med sejltur på Slien. Turen var arrangeret af Inger og Siggie Pflingsten. Efter turen deltog gildebrødre fra Flensborg i hyggeligt samvær på Tydal sammen med repræsentanter for ven-skabsgildet fra Hillerød, der havde deltaget i udflugten.

I maj afholdtes der gildehal på Oksevejens Skole i Flensborg. Den nye gildemester blev indsat af landsgildemester Helmut Werth, og derefter gik man ned i kælderen for at høre om husflidsselskabets arbejde. Der blev også tilbudt en aktivitet med en kokusnød, idet hver gildebror fik lov til at fremstil-

le et drikkekrus af en kokusnød. Det var en rigtig fornøjelig aften.

Flensborg-gildet havde en årsmødetombola på årsmødepladsen i Flensborg, da der afholdtes friluftts-årsmøde dér.

Flensborg-gildet stod for Dansk Spejderkorps Sydslesvigs ulvedag på Tydal i juni. Emnet var romanfiguren Krabat, og det blev til en rigtig spændende og dejlig dag med mange spændende opgaver.

I slutningen af juli hentede gildebrødre skolemøbler fra en skole i Bramming. Møblerne blev kørt til Tydal, hvor de er blevet opmagasineret med henblik på at sende dem til venskabsforbindelsen i Zambia under Tydal-Jamboretten i 2015.

Den 12. september hentedes der atter skolemøbler fra flere skoler i Bramming-området, der ligeledes blev kørt til Tydal for at blive opmagasineret dér.

Friluftsgildehallen blev afholdt på Tydal den 14. august, og under efter-

gildehallen fortalte landsgildemester Helmut Werth om landsgildeledelsens arbejde samt om de spændende ting, der sker på Tydal.

Repræsentanter for Flensborg-gildet deltog i friluftsgildehal i Hillerød ugen efter. Igen et dejligt møde med vennerne i Hillerød.

I september afholdtes et visionsmøde på Tydal med henblik på Flensborg-gildets fremtidige arbejde med mottoet "nye horisoners tegn". Samtidigt diskuteredes gildets deltagelse og medvirken i Tydal-Jamboretten 2015.

Inger Pfingsten og undertegnede er medlemmer af Internationalt Udvalg på landsgildebasis. Der arbejdes p.t. på landsdækkende indsamling af legetøj til børnehjemsbørn i Rumænien. Ligeledes arbejdes der aktivt på gennemførelse af Nordisk Træf på Bygholm ved Horsens i juni 2015.

Helmut Werth og undertegnede deltog i ISGFs verdenskonference i Australien i oktober 2014.

Fuldt hus til generalforsamlingen på Flensborghus, hvor tilsynsrådsformand Hans U. Harck overrækker Niels Kjems-Initiativprisen til pastor og bl.m.a. SSFs byformand Preben Kortnum Mogensen. (Fotos: privat)

SLESVIGSK KREDITFORENING eG

Tilfredsstillende regnskab 2013

- Godt rustet til fremtidens udfordringer

*Af formanden for tilsynsrådet
Hans Uwe Harck*

Ved årsskiftet gik Slesvigsk Kreditforening ind i sit 87. regnskabsår, og ved generalforsamlingen den 22. maj 2014 blev der aflagt regnskab for året 2013 ved den nye direktion Andree Paulien og Birte Gross.

Med de økonomiske vanskelige rammebetingelser, der gør sig gældende for alle banker, har vi klaret skærene, oplyste tilsynsrådets formand Hans U. Harck.

Den nyudnævnte direktions ordførende direktør Andree Paulien betegnede resultatet, som blev vedtaget af an-

Den nye forretningsfører for Slesvigsk Kreditforening Andree Paulien aflagde sit regnskab. (Foto: privat)

delshaverne, som tilfredsstillende, set i sammenhæng med de aktuelle rentebetingelser på kapitalmarkedet. Renteniveauet er fortsat lavt, og der er ingen udsigt til en kortfristet forandring, tilføje Hans U. Harck. Vi må leve med det og tilpasse os situationen

Direktion og tilsynsråd foreslog på generalforsamlingen at udbetale en dividende på 2,25 procent, som betyder en lille reduktion i forhold til de forrige år (2,5 procent), men ledelsen anser det fortsat som en ansvarlig forrentning af andelshavernes kapital. Besparelsen tilføres i stedet til reserverne for at kunne imødekomme eventuelle tab.

Banken var i stand til at udbetale et samlet lånebeløb i 2013 på 561000 euro fordelt på 37 enkeltlån, som således ligger på linje med tallene for året før. Likviditeten var altid sikret.

Det samlede udlånsbeløb pr. 31. de-

cember 2013 ligger på 2.963000 euro, ligeledes på næsten samme niveau som året før.

FORANDRINGER I ORGANISATIONEN

Kreditforeningen har måttet gennemgå en del forandringer, bl.a. hvad angår kontoret i Harreslev/ Harrislee, som er flyttet til Am Markt 9 ved siden af Edeka på grund af Union-Banks nybyggeri. Al flytning er forløbet uden problemer, og det nye domicil er blevet vel modtaget af både kunder som personale.

Også på den personalmæssige sektor er der sket forandringer. Den mangeårige direktør i banken, Dirk von Heyer stoppede den 31. december 2013 efter otte positive år i kreditforeningen på grund af en forfremmelse i Union-Bank. Dirk von Heyer nåede at udbetale lån til et samlet beløb på over 5 mill. euro, et stort beløb, når vi tager i betragtning, at lånetagerne alle er medlemmer af det danske mindretal.

Den afgangende direktør Dirk von Heyer t.v. fik en stor tak og blomster med på vejen af tilsynsrådsformand Hans U. Harck. (Foto: privat)

I den forbindelse opfordrede bankens tilsynsrådsformand H.U. Harck til, at man tænker på kreditforeningen, når det drejer sig om penge.

Også den ulønnede direktør Kai Schmidt stoppede med udgangen af maj af personlige grunde. Kai Schmidt har været ansat i kreditforeningen siden 2009. Begge tidligere medarbejdere blev hædret på generalforsamlingen.

HARCK FORTSÆTTER SOM FORMAND

Der var også valg til tilsynsrådet: Jens A. Christiansen, Flensborg, og Dirk Hansen, St. Peter-Ording, stod på valg. Begge modtog genvalg, og tilsynsrådet konstituerede sig efter generalforsamlingen med Hans Uwe Harck som formand og Kurt Kronenbitter som næstformand.

INITIATIVPRISEN

Et højdepunkt på generalforsamlingen var den fjerde tildeling af kreditforeningens kulturpris, Niels Kjems-Initiativprisen, der ifølge fundatsen går til en person eller gruppe, der har udøvet "et særligt initiativ indenfor erhverv, samfund, foreningsliv, kunst og kultur".

Kulturprisen har fundet sit faste ståsted i den sydslesvigske danske hverdag.

Sløret omkring navnet af prismodtageren blev løftet efter den officielle del af generalforsamlingen. Prisen er en bronzeskulptur, kreeret af den flensborgske kunstner Siegfried Fuhrmann, der var til stede ved højtideligheden. Hædersprisen er opkaldt efter en af grundlæggerne af Slesvigsk Kreditforeningen, Niels Kjems.

Prismodtager blev pastor og SSF-byformand Preben Kortnum Mogensen.

I arrangementet på Flensborghus deltog usædvanligt mange deltagere, bl.a. generalkonsul Henrik Becker-Christensen, og Foreningen Landeværnet fra Tinglev, som er kreditforeningens korresponderende låneinstitution i Nordslesvig.

Det var en glad og rørt prismodta-

ger, der var mødt op med både hustruen Heike og døtrene Hannah og Rebekka.

LAUDATIOEN

I sin laudation sagde formanden for tilsynsrådet bl.a.:

Det var et enigt tilsynsråd, der havde peget på Preben Mogensen som årets prismodtager. Jeg spørger mig selv, hvordan du kan overkomme alle dine forpligtelser, for ikke at tale om byrder, som du er involveret i.

Det er ikke hvem som helst, der kommer på tale, når prisen skal uddeles.

Vi tilstræber et højt niveau, som skal kendetegne den pågældende prismodtagers arbejde, en indsats, en iværksættelse eller et initiativ, som skal være sammenlignelig med det unikke arbejde, Niels Kjems i sin tid har udført for vor landsdel, sagde Hans U. Harck.

Du siger selv, at dit værested i det daglige er Ansgar Kirke i Flensborg. Men du blander dig i mange andre ting, gør en indsats, hjælper til, inspirerer, lad det være i det folkelige arbejde indenfor mindretallet, lad det være på det kirkelige felt, og det på tværs over sognegrænserne, i dansk og tysk kirke, for kun at nævne enkelte ting.

Laudatioen sluttede med en stor tak for alt, hvad prismodtageren har gjort på alle de mange områder, hvor han har virket og i de mange gøremål, hvor han har efterladt sig positive spor.

Mangler mandsstemmer

Af Lise Højer

I det forløbne år har vi måttet sige farvel til et mindre antal mangeårige kormedlemmer, som af forskellige årsager har måttet holde op i koret. Til gengæld har vi efter sommerpausen kunnet byde nogle nye velkommen.

Problemet i koret er, som for så mange andre kor, manglen på mandsstemmer. For tiden har vi tre.

Ellers går vi til sangen med liv og lyst. Vores korleder, Ole Nielsky, forstår da også altid at skabe en god og positiv stemning, mens vi indøver selv de

vanskeligste korpassager.

Vi øver fortsat i Ansgarkirken i Slesvig mandag aften og stiler for tiden efter at synge ved 3-4 advents-arrangementer.

I starten af april tog vi en hel weekend på korrejse til Nordjylland, nærmere bestemt Bøvlingbjerg, hvor vi sammen med det lokale kor indøvede og sang til en kirkekoncert om søndagen. Vi overnattede på Fjaltring vandrehjem og nåede også at være på tur i de dejlige omgivelser.

En på alle måder vellykket tur.

Slesvig Folkekor sang sammen med Bøvlingbjerg-koret i den nordjyske kirke. (Foto: privat)

Foredrag og aktiviteter

Af formand Lisbet Mikkelsen Buhl

Foreningens generalforsamling den 26. februar 2014 blev holdt på Christian Paulsen-Skolen i Flensborg. Aftenens gæst var museumsinspektør Inge Adriansen, der holdt et foredrag "Smag på Sønderjylland" om egnens madkultur.

Generalforsamlingen genvalgte Jens Erik Salomonsen som protokolfører, Orla Møller som kasserer og Bettina Andresen som bestyrelsesmedlem.

BIBIBANA

Sprogforeningen i Sydslesvig har i samarbejde med Dansk Centralbibliotek, Center for Undervisningsmidler og andre organisationer i Sydslesvig fået udstillingen Bibiana til Sydslesvig.

Bibiana er en udstilling med verdens bedste illustrationer til børnebøger. I forbindelse med udstillingen blev der afholdt en række workshops. Sprogforeningen i Sydslesvig bidrog med forfatteren Jesper Wung-Sung, der både skriver ungdoms- og voksenromaner. Han holdt to workshops for elever fra hhv. Duborg-Skolen og A.P. Møller Skolen. Arrangementet blev gennemført den 20. marts 2014.

HØJSKOLESANG

Hit med Højskolesangbogen i Rendsborg/ Bydelsdorf den 11. november 2013 var atter en god aften med mange gode indlæg omkring de valgte sange. 12 personer havde beredvilligt stillet sig til rådighed med hver deres personlige fortælling om, hvorfor de netop havde valgt pågældende sang. Aftenen var i den grad veltilrettelagt af Bente Lange.

MARIE I BØRNEHAVE

Sprogforeningens lille pixie-bog "Marie i børnehave" er blevet uddelt til alle børnehaver, så de ældste børnehavebørn fik et eksemplar hver.

SKOLESKEMA

Foreningens skoleskema, der uddeles til over 5000 skoleelever, var i år illustreret af Luc og Katrine Hoop. På skemaet ser man en række dyr, der "taler" dansk. Skemaet illustrerer, at man også på dyrelyde og lydskrift kan se, hvilket sprog lydene kommer fra.

HJEMMESIDEN

Sprogforeningens hjemmeside har fået et smukt og tiltrængt løft. Det er vores bestyrelsesmedlem Katrine Hoop, der har re-designet og renoveret hjemmesiden. Vi synes, den er blevet flot.

NY FOLDER

Vores hvervefolder har fået nyt design og en ny forside. Mottoet for hvervefolderen er "Investér i sproget" Det koster som bekendt kun 35 euro for at blive livsvarigt medlem af Sprogforeningen.

INDKØB AF BØRNEBIBLER

I det forgangne år har Sprogforeningen købt 150 børnebibler, som er blevet overdraget til Dansk Kirke i Sydslesvig. Børnebiblerne bliver givet til alle børn, der bliver døbt i en dansk kirke som en dåbsgave fra Sprogforeningen. Det er de lokale præster, der overrækker gaven.

Endelig har Sprogforeningen deltaget i en række arrangementer med en bod og tilstedeværelse.

»At rejse er at leve«

Af Feriekontorets leder,
skolekonsulent Eberhard von Oettingen

Feriekontoret samarbejder med Grænseforeningen i Danmark om projektet Sydslesvigske Børns Ferierejser, som tilbyder elever fra Sydslesvig at komme på sommerferieophold i Danmark. Feriekontoret koordinerer desuden elevudveksling og andre skolerelaterede kontakter mellem Danmark og Sydslesvig.

»AT REJSE ER AT LEVE«

Feriekontoret er under stadig fornyelse.

I de seneste fem år har vi udviklet os fra udelukkende at tilbyde ferierejser i sommerferien til nu også at tilbyde fleksible rejser for børn og unge mellem Danmark og Sydslesvig hele året igennem.

Sommerferierejserne knytter varige bånd mellem Danmark og Sydslesvig. (Foto: privat)

Gensynsglæde i sommerferien. (Foto: privat)

Skoleforeningen vil i løbet af det næste år forsøge at samle alle foreningens udadvendte elevaktiviteter i et kontor og i bedste H.C. Andersen-stil kalde det et »Rejsekontor«. For som digteren så poetisk udtrykte det i Mit Livs Eventyr, knytter også Rejsekontorets aktiviteter levende forbindelser mellem Danmark og Sydslesvig.

Rejsekontorets opgave bliver at guide unge på efterskole, servicere lejrskoleophold og stå for alle udvekslinger samt rejser til og fra Danmark. På Skoleforeningen mærker vi en stigende efterspørgsel fra danske skoler og uddannelsesinstitutioner, der ønsker en kontakt til Sydslesvig. Det kan være i forbindelse med et studieophold, en lejrskole eller bare en enkelt dag i grænselandet med indhold.

SÆSONEN 2014

100 nye sommerferieværter satsede vi på i 2014, men det blev desværre til langt under. I arbejdsudvalget ferie-barn.dk er vi bevidste om, at vi skal arbejde på at nå længere ud i Danmark med det gode tilbud, vi har.

Det bliver den store opgave. De tilbagemeldinger, vi får fra nye ferieværter, bekræfter os i, at sommerferierejsen langt fra er »død«. Få nye ferieværter er kommet til, og de udtrykker alle stor glæde i mødet med det sydslesvigske barn. Disse nye ferieværter kaprer vi som ambassadører, der skal sprede budskabet

I år havde vi en elev på Samsø, og det blev til et pragtfuldt ophold for Johanna. Det har ført til, at vi vil forsøge at formidle ferieborn til de mindste danske øer. Dem er der 200 af. Og ligesom på de sydslesvigske øer bliver

STATISTIK 2009-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Genbesøg	239	256	199	193	172	120	
Nye hjem	115	98	96	64	66	22	
Privat	80	90	95	59	72	70	
Vesterledlejren	59	59	65	58	108	104	
Ophold i Hjerting				20	40	63	
Elevudveksling*		56	102	200	220	180	**
Sportscamp på Dejbjerglund						6	**
I alt	493	559	557	594	678	559	

* Mange børn, der har været på elevudveksling, fortsætter med udvekslingsbesøg hele året rundt. De her opførte tal angiver kun antallet af elevudvekslinger inden for programmet »Elevudveksling uge 45-47«.

** Prognose på baggrund af tilmeldinger pr. 1. september.

For at løfte denne serviceopgave, som ofte består i noget praktisk som at finde et passende overnatningssted eller at etablere en kontakt mellem en klasse i Danmark og en skole i Sydslesvig, vil Rejsekontoret også blive et lille turistkontor for pædagogiske rejser.

disse familier ofte hjemme i ferien, når der kommer turister. Det vil vise sig, om det kan blive en lille niche, hvor vi kan sende sydslesvigske lege-kammerater til øerne.

Sydslesvigske ferie børn drog af sted fra Flensborg banegård i sommeren 2014 - nok for sidste gang. Fremover bruges busser til dem, der ikke transporteres privat. (Foto: Lars Salomonsen)

Det har vist sig, at mange af de elever, der udveksler, også mødes i løbet af året. (Foto: privat)

BUS I STEDET FORTOG

Næste sommer vil transporten udelukkende blive gennemført med busser eller privat kørsel. En stigende andel af de sydslesvigske familier fravælger fællestransporten og kører privat. De vil selv aflevere deres barn og møde den familie, der åbner sit hjem.

Sådan skal det være – vi knytter levende bånd for hele familier. Men der er også en anden grund. De seneste år har vi haft stigende problemer med togtransporten. Skiftende sporarbejde, tidlig pladsbestilling, ingen særtog og mange togsift gør, at vi har stort besvær med at planlægge togtransporten.

SUCCEs MED UGE 45-47

Vi fortsætter med udvekslingen, og det er vejen frem. Det har vist sig, at mange af de elever, der udveksler, også mødes i løbet af året. Vi kalder det nu uge 45-47. I disse uger kan man, efter aftale med skolerne, arrangere udvekslingen, så den passer individuelt. Det har vist sig, at nogle familier ønsker en uges pause i udvekslingen.

Travlt og spændende år

Af formand Hans Jessen

Sydslesvigs danske Kunstforening har igen haft et travlt og spændende år, og vi formåede atter at arrangere fire udstillinger. Desuden har vi været medindbyder ved arrangementer, som har relevans for foreningens medlemmer, bl.a. det stort anlagte Bibiana-projekt på Flensborg Bibliotek.

DANSK & TYSK

7. september 2013 åbnedes udstillingen "Stories" - en udstilling, som dannede optakten til den årlige litteraturfestival, og som var arrangeret i samarbejde med Nordisk Informationskontor og Flensborg Bibliotek.

Den store udstilling viste værker af to tyske og to danske kunstnere, nemlig Maria Hüls, Dagebüll - skulpturer af sten, Nina Brauhauser, Düsseldorf - foto, Christina Bredal Duelund, København - skulptur og installation samt Sergej Sviatchenko, Viborg - foto, collage og installation. Det musikalske indslag leverede Jazzy-side med Fynn Grossmann og Jasper Gratsch, og vort bestyrelsesmedlem Dieter Lührsens åbnede udstillingen i dialog med kunstnerne, idet den annoncerede åbningstaler meldte forfald kort tid før åbningen.

Til gengæld fik gæsterne udskænket en sponsoreret bitter af mærket Dr. Nielsen, og Flensborg bys kulturbureau gav os et tilskud på 1000 euro til udstillingen. Begge dele siger vi tak for. Uden disse sponsorater kunne vi ikke arrangere så store udstillinger.

Der blev ikke solgt værker, men 763 besøgende var der, og det er vi glade for.

NORDISK

Den sidste udstilling 2013 var igen arrangeret sammen med Nordisk Informationskontor og Flensborg Bibliotek. Det var en spændende og udfordrende udstilling med grafiske værker af færingeren Tóroddur Poulsen og danskeren Claus Carstensen, og det fælles var, at alle værker var trykt på det grafiske værksted Steinprint i Thorshavn.

Åbningen fandt sted den 2. november i forbindelse med en temadag om Færøerne. Tóroddur Poulsen holdt åbningstalen, og der kom ca. 60 gæster til åbningen og det efterfølgende arrangement. Det blev solgt seks værker, og der var i alt 784 besøgende.

BRAASE

Den første udstilling i 2014 valgte kunstforeningen at dedikere til Ib Braases skulptur "Atelier mellem grænser", som for 25 år siden fandt sin plads i nybygningen til Flensborg Bibliotek. Opsætningen af skulpturen skabte dengang et ramaskrig og affødte en længerevarende offentlig debat, som set i bakspejlet var positiv, fordi debatten fik mange mennesker til at beskæftige sig med kunstens betydning for vort samfund og i hvert fald fik et forhold til kunsten.

Sydslesvigs danske Kunstforening havde derfor bedt fem kunstnere fra grænseområdet om at komme med deres bud - eller position - i forhold til skulpturen. De fem kunstnere var Johannes Caspersen, Anka Landtau, Christiane Limper, Kim Olesen og Rick Towle, der tilsammen danner gruppen MAP, som står for "My Art Project".

Åbningen fandt sted den 23. januar

Braases Atelier mellem Grænser udløste et ramaskrig og en længere debat for 25 år siden, da kunstværket blev sat op. (Foto: privat)

2014, hvor generalkonsul Henrik Becker-Christensen på bedste vis holdt åbningstalen, og de to musikere Matthis Rasche på trompet og Franz Blumenthal på bas leverede det musikalske islæt.

Til udstillingen var der fremstillet en litografisk mappe indeholdende fem litografier, et fra hver af kunstnerne, og i alt var der sat 25 eksemplarer til salg. Desværre blev der kun solgt ét eksemplar. Til gengæld kom der 619 besøgende til udstillingen, hvilket vi var tilfredse med.

ÅRSMØDE

Sydslesvigs danske Kunstforenings bidrag til årsmødet i 2014 var en stor udstilling med seks kunstnere kaldet

Formanden for kunstforeningen Hans Jessen bød velkommen til Braase-udstillingen; generalkonsul Henrik Becker-Christensen t.h. holdt åbningstalen. Helt t.v. Thomas Frahm fra Flensborg bys kulturbureau. (Foto: privat)

”Grænseegn”. Udstillingen blev åbnet den 22. maj, og de seks udstillende kunstnere var Ellen Hyllemose, Finn Naur Petersen, Jens Damkjær Nielsen, Leif Kath, Torgny Wilcke og Ulla Madsen.

Her var forskellige udtryksformer repræsenteret: Maleri, grafik, tegning, foto og installationer. Det var hensigten med udstillingen at belyse, hvorledes det at bevæge sig i en grænseegn

ikke er at opfatte som begrænsende, men tværtimod som supplerende, idet to forskellige sider – i gensidige spejlinger – kommer til at fremstå som et selvsupplerende hele.

Ved åbningen talte overinspektør Katrine Kampe, Kunstmuseet Brundlund Slot, og pianisten Kay Franzen og basisten Kai Stemmler spillede, og som vanligt var kunstforeningen vært ved et mindre traktement. Desværre var der kun 241 mennesker, der var interesserede i at se udstillingen, hvilket jo var skuffende.

Årets fire udstillinger blev set af 2407 mennesker mod 3171 mennesker året før. Således var det gennemsnitlige antal besøgende pr. udstilling 601, desværre igen som sidste år en nedgang i besøgstallet.

Det er forhåbentlig naturlige udsving også i forhold til, hvor spiselig en udstilling er. Kunstforeningen skal jo være alsidig, og derfor vises der af og til smalle udstillinger, som vil have et mindre publikum.

ØKONOMI

Kunstforeningen kom ud af regnskabsåret med positive tal.

Den gode udvikling skyldes ikke alene salg af kunst, men også sponserers bidrag. Vi har også gode indtægter gennem kontingentindbetalingerne. Det skal vi takke medlemmerne for. Samarbejdet med Nordisk Informationskontor og Flensborg Bibliotek bidrager også til en bedre økonomi.

Men grundlaget for kunstforeningens arbejde er jo stadig det årlige tilskud fra Sydslesvigsk Forening, uden hvilket vi ikke ville have de stabile indtægter, som sætter os i stand til at kunne planlægge udstillinger på længere sigt.

Stor tak til alle tilskudsgivere.

ANDEN AKTIVITET

Generalforsamlingen fandt sted den 23. januar 2014, hvor 45 medlemmer mødte op. Både formandens og kassererens beretninger blev godkendt, og det blev vedtaget, at kontingentet skulle forblive uændret.

Efter generalforsamlingen fortalte Christine Hartung endnu engang om Bjørn Nørgaard – projektet i Helligåndskirken i Flensborg, som nu er indviet og dermed afsluttet.

Vi er nu 222 medlemmer i foreningen. Det er et stabilt antal medlemmer, vi har.

Noget andet positivt er, at kunstforeningen nu kan prale af en ny hjemmeside www.sdkflens.org, som er udarbejdet af Casper Schack i samarbejde med Dieter Lührssen. Stor tak for indsatsen.

Kunstforeningen er en af de 26 SSF-tilsluttede foreninger, og vi har med to repræsentanter deltaget i to fællesmøder for de tilsluttede. Det er vigtige møder, som udover beretninger fra hovedstyrelse og samråd samt valg af medlemmer til samme også opbygger et godt netværk blandt de tilsluttede foreninger.

Bestyrelsen har holdt fire møder i årets løb, og sammen med tilrettelæggelsen af udstillinger og de øvrige aktiviteter i foreningen, er der en del at tage sig af, når man er medlem af bestyrelsen. Stor tak for indsatsen til mine kolleger i bestyrelsen.

Jeg takker SSF, SSFs/SdUs trykkeri og Nordisk Informationskontor for det gode samarbejde, og jeg takker sidst, men ikke mindst Flensborg Bibliotek, fordi vi må være i huset og for en altid velvillig indstilling til vort arbejde.

I september 2014 bød kunstforeningen på Grænselandsudstillingen 2014.

Den indbydes hermed til åbningen af udstillingen

Grænselandsudstillingen 2014
der viser værker af sammenslutningens 26 medlemmer samt 11 gæster.

Åbningen finder sted
torsdag d. 4. september 2014 kl. 19.30

på Flensborg Bibliotek
Nordenstr. 99, Flensborg

Direktør for Kunsthallen i Sønderborg
Charlotte Sahl Mathsen
åbner udstillingen

jazzyside spiller
Jesper Grøsch piano og
Fynn Grossmann sax

Kunstforeningen byder på
et let traktement.

Alle er velkomne - gratis adgang.

Ved mødt

Med venlig hilsen
Sydslesvigs danske Kunstforening

Efter åbningen kan udstillingen ses
fra d. 5. til og med d. 27. september 2014
man - fre 10 - 17, lør 10 - 14
www.sdkdlems.org • stk_klens@sdkdlems.org

**GRÆNSELANDS-
UDSTILLINGEN
2014**

INDBYDELSE

SYDSLESVIGSK OPLYSNINGSFORBUND (SOF)

Øget synlighed

Af formand Rüdiger Schulze

I det forløbne år har der været en stabil udvikling i SOF.

På generalforsamlingen i marts 2014 blev undertegnede genvalgt som formand. Ny næstformand blev Georg Buhl fra Dansk Centralbibliotek, mens SSFs formand Jon Hardon Hansen og Eberhard von Oettingen fra Skoleforeningen ligeledes er ny i bestyrelsen.

Den øvrige bestyrelse fortsatte.

SOF har som organisation sidste år været mere synlig ved at deltage i flere parlamentariske aftener ved "Landeszentrale politische Bildung" og andre oplysningsorganisationer i Kiel.

SOFs bestyrelse har besluttet at gøre organisationen og dens tilskudsmuligheder mere synlig i Sydslesvig. Til

dette formål skal der udgives en lille informationsfolder, der beskriver SOF og gør klart, på hvilke måder man kan få tilskud hos SOF.

Det er SOFs formål, at "drive oplysningsarbejde af kulturelt og politisk art blandt personer med tilknytningen til den danske eller frisiske befolkningsdel"

Det er kun SOFs 11 medlemsorganisationer, der kan få tilskud fra SOF.

SOF finansierer sig overvejende fra tilskud fra delstaten.

I 2013 støttede SOF 13 arrangementer og projekter med 443 deltagere.

SOF gav i den forbindelse 11.950,15 euro i tilskud til medlemsorganisationerne. Ansøgningsfristen for tilskud fra SOF eksempelvis for 2014 udløber sidst i november.

Ministerpräsident Torsten Albig gav i september et skulderklap til mange frivillige og engagerede unge i Slesvig-Holsten, og SdU indstillede Rune Düring og Finja John. Begge har igennem mange år, på trods af deres unge alder, trofast været træner, leder og instruktør i mange SdU-sammenhænge. (Fotos: SdU)

SYDSLESVIGS DANSKE UNGDOMSFORENINGER

Præget af især interne udfordringer

Af formand Kirstin Asmussen

Arbejdet i SdU inden for de sidste 12 måneder var præget af især interne udfordringer.

Internt sker der en omstrukturering, som har udgangspunkt i en medarbejder- og brugerundersøgelse, som blev gennemført af UC Syd.

Vurderingerne af analysen og efterfølgende konferencer med medarbejderne og øvrige interessegrupper samt UC Syd mundede ud i tre scenarier, som ved efterfølgende høringer inden for alle områder i SdU blev diskuteret grundigt og som førte til den store opgave at tilpasse SdUs struktur til fremtidens behov.

Målet er i første omgang en intern deling af ansvarsområder, det frivillige og det pædagogiske arbejde. Denne

process kræver en stor indsats fra både forretningsudvalget og styrelsen og selvfølgelig også den administrative ledelse.

REGIONSMODEL

Men analysen og høringssvarene har derudover vist en stor interesse for en større forandring inden for den sydslesvigske organisationsstruktur.

Dette førte til, at en gruppe inden for SdUs styrelse udarbejdede et oplæg til en såkaldt regionsmodel, som SdU kommunikerer med de øvrige danske organisationer. Derigennem håber vi på at få opbakning til at søge projektmidler til en gennemførlighedsundersøgelse fra så mange mindretalsorganisationer som muligt.

Ill.: Hans Klods

PROFESSIONELT UNGDOMSARBEJDE

En af SdUs kerneopgaver er det professionelle ungdomsarbejde, som vi har organiseret i vores fritidshjem. SdU driver 11 børne- og ungdomscentre (fritidshjem), som er tredelte institutioner med en fritidshjems-, en fritidsklub- og en ungdomsklub-afdeling.

Dette skaber mulighed for, at vore børn og unge har tilknytning til vore danske institutioner, lige fra de bliver indskolet og op til 25 års alderen. Disse sproglig-kulturelle mødesteder under pædagogisk opsyn og med vejledning for mindretallets børn og unge er et

uundværligt og enestående tilbud for mindretallets ungdom.

Husene drives i henhold til retningslinjerne for daginstitutioner i landet Slesvig-Holsten, ifølge "Bildungsauftrag für Kindertagesstätten".

Efterspørgslen af pladser på fritidshjemsområdet er gennem de senere år blevet større. Det hele kulminerede i 2013, hvor der skulle findes en løsning for et merbehov på 100 pladser. Et generelt pasningsbehov i samfundet, hvor begge forældre er kommet på arbejdsmarkedet og dermed har et pædagogisk pasningsbehov, som starter i vuggestuen, fortsætter i børnehaven og finder sin naturlige fortsættelse på vores fritidshjem.

Udfordringen fremadrettet består i at kunne tilføre området de nødvendige finansielle ressourcer for at sikre et pædagogisk kvalitativt arbejde på institutionerne, og som samtidig lever op til de lovmæssige retningslinjer på området.

At samle alle fritidshjem til et fællesarrangement, hvor alle børn deltog på én gang, havde SdU aldrig prøvet før. (Foto: SdU)

AKTIVITETSDAG PÅ TYDAL

Vores 11 institutioner har alle årene arrangeret fælles aktiviteter, både for fritidshjemsbørnene og for de unge i klubberne. Til disse arrangementer er det begrænset, hvor mange børn og unge der kan være med.

At samle alle fritidshjem til et fællesarrangement, hvor alle børn kan deltage på én gang havde vi aldrig prøvet før.

Det var en større logistisk opgave. Børnene skulle have tidligere fri fra de respektive skoler, og der skulle bestilles busser, så børnene kunne køres fra nord, syd, øst og vest til spejdergården Tydal.

Mere end 500 børn deltog i den første fællesdag for alle fritidshjem.

Ved vores fælles opstart sad over 500 børn og lyttede spændt. Der var 1000 trippende ben, inden startskuddet faldt, og børnene endelig kunne drøne afsted til de forskellige aktiviteter, som f.eks. klatring, kanu, slackline, snobrød.

Fra 13.30 til 17.00 havde børnene tid til at afprøve aktiviteterne, finde nye venner og nyde en super stemmning på hele området.

Dagen blev en kæmpe succes, som vi vil gentage næste år. Der bliver allerede nu filet på programmet, og børnene glæder sig til at mødes igen på Tydal 2015.

Familieaktivetsdagen starter eller afsluttes med en familiekoncert, som samler alle til en fælles oplevelse; her Ann & Aberne. (Foto: SdU)

FAMILIEAKTIVITETSDAG

Det er nu efterhånden blevet en rigtig god tradition, at foreningskulturudvalget afholder den store familieaktivetsdag i Idrætshallen i den mørke årstid.

Dagen foregår altid i samarbejde med Aktivitetshuset, og der er tilbud til alle i alle aldre.

Flere af SdUs udvalg er også involveret i dagen og tilbyder forskellige aktiviteter, som man måske ellers ikke lige kan opleve i dagligdagen. Familieolympiaden er selvfølgelig også et trækplaster; her kan familierne dyste indbyrdes med mange sjove og fantasifulde lege og vinde gode præmier.

Dagen starter eller afsluttes med en familiekoncert, som samler alle til en fælles oplevelse.

Flot og formålstjenligt: SRKs nye klubhus ved Sliens bred, (Foto: SdU)

SLESVIG ROKLUB

Takket være en storslået gave fra A.P. Møller-Fonden lykkedes det at realisere det store ønske om et nyt klubhus til Slesvig Roklub.

Byggeriet blev dog ramt af flere forsinkelser. Eksempelvis viste det sig, at det var nødvendigt at gå hele 22 meter ned i dybden med piloteringen.

Men 31. maj var det så vidt, at det nye klubhus kunne indvies. Vi kan nu glæde os over, at klubben har fået et tidssvarende, flot og særdeles funktionelt klubhus til glæde for klubbens medlemmer og gæster.

SdU førte an ved løbernes Hærvejsløb 2014; og også cyklisterne smilede endnu ved starten dagen derpå. (Fotos: SdU)

HÆRVEJSLØBET

Efter 2013 var Flensborg også i 2014 startby for Hærvejsløbet, som foregik fredag/ lørdag 26./27. juni.

Fredag morgen blev godt 30 løbere sendt af sted på deres 300 km lange tur mod Viborg.

Lørdag morgen myldrede det på en helt anden måde med mennesker på Flensborghus og ved havnen. Generalkonsul Henrik Becker-Christensen sendte 900 cyklister af sted, som ligeledes satte kurs mod Viborg. Denne smukke og afvekslende cykeltur var på 270 km.

I månederne forud for afviklingen lå en lang proces med planlægning og koordinering med de involverede

myndigheder. Resultatet var, at arrangementet kunne afvikles suverænt og uden problemer. Dette skyldes også de mange frivillige hjælpere på Flensborghus, ved havnen eller langs ruten.

En spørgeskema-undersøgelse efter løbet viste stor tilfredshed blandt alle deltagerne. 99% af de adspurgte bedømte starten i Flensborg med meget godt og godt. Denne positive tilbagemelding er med til at gøre, at SdU også fremover vil engagere sig i Hærvejsløbet.

Vi glæder os til et fortsat samarbejde med DGI Midtjylland og er spændte på, hvordan mountainbikes også kan blive en del af dette fantastiske og allerede efter to år veletablerede motionsarrangement.

SdU havde i efteråret en fin udstilling på Ungdomssekretariatet på 2. sal på Flensborghus i Flensborg med Skovlund-kunstneren Karina Helledie Vandkrog og hendes "godawlinger", gamle som nye - som dem her. (Foto: SPT)

Squaredance-afdelingen i Vesterland Ungdoms- og Idrætsforening, "Islands Rebels", fejrede i april deres 15 års beståen med et stort stævne, en "special" med deltagelse af 150 dansere fra 41 foreninger fra bl.a. Slesvig-Holsten, Hamborg, Nedersaksen og Thüringen. (Foto: privat)

Støtter ildsjæle og ideer

Af formand Georg Buhl

På generalforsamlingen i april i Hanved fordelte medlemmerne 8040 euro. De gik til:
FDF, hike-vandretur i Danmark, 440 euro,
Christoph Wiegand, reparation af Flenograv, 500 euro,
Aktivitetshuset, værktøj til kunstnerisk udfoldelse, 490 euro,
Bustrupdam Børnehave i Slesvig, bordfodbold, 200 euro,
Harald Boelmann, europæisk kultur-møde 2014, 670 euro,
HUF Hanved, gyngestativ, 780 euro,
Sommerhøjskolen, cirkusudstyr, 600 euro,
Risum Børnehave, bi-udstyr til bi-projekt, 680 euro,
Husum Cricketclub, sikkerhedsudstyr til unge, 850 euro,
Danske foreninger Sild, bøger til danskundervisning, 330 euro
Kobbermølle Danske Skole, legeplads og sangbøger, 880 euro
Aktive pensionister, sangbøger, 640

euro, og
Slesvig Roklub, køjesenge, 980 euro.

GENERALFORSAMLINGEN 2014

SSH holder to møder for medlemmerne om året. De afvikles på et nyt sted hver gang. På den måde kommer vi rundt og ser vores institutioner i Sydslesvig. Det giver også altid et dejligt billede af vores mangfoldighed.

På Hanved Danske Skole fortalte Per Wietz kort om et aktivt og engageret SSW-arbejde i kommunen. Han blev efterfulgt af Helge Bastiansen, pedel på skolen og leder af Hanved Ungdomsforening, der fortalte om sit mangeårige og mangfoldige arbejde i ungdomsforeningen.

Afsluttende gjorde Michael Noack kort rede for Hanved Danske Skoles aktuelle status. Hver for sig gav de tre indlæg en god og interessant optakt til den efterfølgende generalforsamling. Vi siger mange tak.

Det var en fin aften, Hanved Danske Skole havde arrangeret for SSHs medlemmer. SSW, HUF og skolen mødte op og fortalte om dagligdagen i Hanved. (Foto: privat)

BLIV MEDLEM - DET KOSTER 6 EURO

Sydslesvigsk Selvhjælp (SSH) har eksisteret i 46 år. Dens formål er at samle penge ind blandt foreningens egne medlemmer. De indsamlede penge = kontingentet; for tiden 100 euro om året. Foreningen har 105 medlemmer. Alle indbetalte beløb gives videre til projektet og gode ideer og ildsjæle i Sydslesvig. De medlemmer, der indbetaler 100 euro, får tilsendt en dokumentation, så beløbet kan trækkes fra i skat. Vores revisor siger gerne, at et medlemskab reelt koster reelt mellem 5 og 6 euro i måneden.

SÅDAN BLIVER DU MEDLEM

Hvis du indbetaler 100 euro i Union-Bank BLZ 215 201 00, konto: 17 280 og opgiver dit navn og adresse i feltet "Verwendungszweck"; modtager du automatisk indkaldelse til næste generalforsamling.

Du kan også ringe til formanden på telefon +49 163 9208 049, og vupti er du medlem af en yderst selskabelig forening.

MEDLEMSAKTIVITETER

Foreningens medlemmer mødes to gange om året. I foråret til generalforsamlingen. Om efteråret til en høstfest.

Vores høstfest 2014 blev afholdt i Union Banks pakhuis i september. Her fortalte direktør Frank Baarsch om banken og bygningernes historie.

Som sagt, SSH er en festlig forening. Der er altid god mad og rigelig med sang på menuen, når medlemmerne mødes.

For en god ordens skyld. Mad og drikke betaler medlemmerne selv. Kontingentet går udelukkende til gode ideer og ildsjæle i Sydslesvig.

Foreningen arbejder ikke med udgiftsbilag.

BESTYRELSEN

Bestyrelsen består for tiden af Daniel Dürkop, Bjarne Stenger-Wulff, Lorenz Thomsen, Ellen Christensen og Georg Buhl.

Revisorer er Orla Møller og Thorsten Wulff.

Susanne Ipsen, medlem af bestyrelsen og protokolfører gennem 12 år, valget at stoppe. Hun blev afløst af skoleinspektør Ellen Christensen fra Kobbermølle Danske Skole. (Foto: privat)

Et forrygende år

Af formand Birte Kohrt

Vi har haft et forrygende år i Torsdagskoret i 2013.

Der har været mange opgaver at tage fat på for bestyrelsen.

Den hektiske tid startede ved sidste generalforsamling, da vores dirigent Stinne Ølgaard meddelte, at hun var gravid, og at vi derfor måtte finde en ny korleder.

Anne-Mette Puura Karstoft var villig til at hjælpe os et halvt år.

I mellemtiden ledte vi efter en ny fast korleder.

Koret begyndte efterårssæsonen med sin traditionelle sommerfest. Der blev grillt og hygget i Oksbøl Forsamlingshus. Vores dygtige og flittige festudvalg havde også sørget for underholdning. Anne-Mette deltog og blev hilst varmt velkommen. Alle glædede sig til korafternerne med hende.

Derudover har bestyrelsen arbejdet med årsprogrammet, som i 2013 kom til at kræve lidt mere tid af koristerne på grund af de mange koncerter.

Foruden adventskoncerten i Ansgar Kirke sang vi tre andre steder i Sydslesvig.

Allerede før sommerferien var Torsdagskoret blevet spurgt om vi kunne afholde en adventskoncert i Husum.

Medelby menighed ville gerne prøve med en eftermiddagskoncert i år. De var skeptiske, fordi mange nok ville tage til de forskellige julemarkeder rundt omkring.

Og til sidst kom SSF Skt. Jørgen i Flensborg og ønskede en koncert, og da Anne-Mettes sangere støttede os på bedste vis, sagde vi selvfølgelig ja til en koncert der.

Temaet for programmet førte os fra

Syndefaldet til Jesu fødsel. Menigheden blev involveret ved at synge sammen med koret til en vekselsalme.

Med fire koncerter over godt 14 dage ville det være svært og dyrt at få musikere til at spille til. Derfor valgte Anne-Mette et program, hvor vi blev ledsaget af orgel, klaver og blokfløjte.

Det var første gang, vi sang sammen med den nye organist ved Ansgar Kirke Peter Elkjær Petersen ved orglet og klaveret.

Bente Lange spillede på blokfløjte og hun overtog dirigentposten, da Anne-Mette spillede fløjte selv.

Til alle koncerter var bænkeraderne godt fyldt op. Det er glædeligt og sjovere end at synge for nogle få.

Sæsonafslutningen med grønlangkålsspising er en herlig tradition. Det er hyggeligt, og der er pyntet op og sørget for mad, sang og hygge.

Desværre sagde en del korister farvel til Torsdagskoret, og nogle valgte at holde en pause.

Efter jul startede Pia Wippich-Schulz som vores nye korleder. Pia har ledet kor i Danmark, og efter at hun er flyttet til Harreslev, var hun interesseret i at få et voksenkor igen.

Frisk og glad og med nye ideer til koret gik hun i gang med årsmødeprogrammet.

Foruden en del dejlige nye sange valgte Pia lidt mere kendte numre i første omgang. Programmet var en rejse fra Danmark over Øresund til Sverige og anden del endte så ved Vadehavet. Aase Pejtersen ledsagede os på klaver.

Koret blev også bedt om at synge til morgensang ved Grænseforeningens

Fra grundlovsmødet i Varnæs. (Foto: privat)

sendemandsmødemøde på Vingsted Centret. Vi fik en herlig tur ud af det og nød samværet i både bussen og på Vingsted.

Til grundlovsmødet i Varnæs sang vi udenfor på en vidunderlig naturplads ved Varnæs Vig med blik over Åbenrå fjord. Netop den dag var der meldt store regnmængder. Fra Varnæs meldte præsten, at de endnu aldrig havde aflyst et udendørs arrangement. Der blev stillet et telt op til publikum, og koret kunne stå under et lille tag. Vi troppede op i gode sko og regntøj, og netop inden mødet startede klarede det op og blev tørvej.

Det blev en hyggelig eftermiddag. Grundlovstalen var på sønderjysk, og efter koncerten blev der grillt ringri-derpølser.

Sæsonen afsluttede koret med sommerfesten, som fandt sted i Husby. En dejlig aften med varme og solskin, grillmad og færøsk dans på græsplænen.

Vi er spændt på, hvad den nye sæson byder af udfordringer. Vi er klar, og flere sangere er velkomne: Vi synger om torsdagen kl. 19.00-21.30 i festsalen på Gustav Johannsen-Skolen i Flensborg.

Centralt sted for undervisning til voksne

Af sekretær Anne Winkelströter

Voksenundervisningen er det centrale sted i Sydslesvig for udbud af undervisning til voksne inden for et bredt udvalg af fag og emner.

Voksenundervisningens øverste organ er et repræsentantskab, som består af repræsentanter for danske organisationer og institutioner i Sydslesvig samt for de med disse samarbejdende friserere.

Formand Erik Andresen. (Foto: privat)

Repræsentantskabet vælger et voksenundervisningsnævn på syv medlemmer, som vælges for et år ad gangen. Nævnet fungerer som forretningsudvalg for repræsentantskabet. Nævnets formand er Erik Andresen (Danmarks Lærerforening i Sydsles-

vig), mens Charlotte Bassler (SSF for Flensborg Amt) er næstformand. De øvrige nævnsmedlemmer er Blide Borg (Den Slesvigske Kvindeforening), Anna-Louise Holste (SSF for Sydtønder Amt), Erika Jentzen (DSH Foreningen af Aktive Kvinder), Maike Lohse (SSF) og Margrit Hartl (Dansk Centralbibliotek).

Den største stigning inden for voksenundervisningen drejer sig om kurser for folk, som allerede kan noget dansk. (Foto: Lars Salomonsen)

SÆSONEN 2013-2014

I sæsonen 2013-2014 har Voksenundervisningen oplevet en stor stigning i aktivitetsniveauet i forhold til sæsonen 2012-2013.

Der blev i kursusåret 2013-2014 gennemført 430 kurser med 4595 deltagere, hvilket svarer til en stigning på ca. 10%.

Danskundervisningen ligger fortsat på førstepladsen og udgør hele 68% af det samlede kursusudbud. Der blev gennemført 76 kurser i dansk for begyndere og 217 kurser i dansk for viderekomne. På andenpladsen efter danskkurserne ligger kurserne inden for motion og bevægelse.

Enkelte kurser har her haft op til 30 deltagere, og det ser ud til, at denne udvikling vil fortsætte.

	Kurser	Deltagere
Dansk for begyndere	76	785
Dansk for viderekomne	217	2175
Dansk litteratur	6	59
Frisisk	3	27
Russisk	1	6
Italiensk	2	19
Gymnastik for damer	4	51
Gymnastik for blandede hold/herrer	32	404
Motion i vand	2	17
Yoga, mavedans, pilates, stretching	21	227
Aerobic, zumba	9	147
Dans, linedance	3	39
Håndarbejde	4	33
Syning	4	35
Madlavning	1	10
Porcelænsmaling, glas	9	74
Tegning, maleri	7	158
Husflid, hobby, blomsterbinding, pileflet	16	143
Kor, orkester, musik	7	94
IT	2	21
Aktive pensionister	4	71
I alt	430	4595

I gennemsnit har der været 11 deltagere pr. kursus, og der er i alt afregnet 7682 undervisningstimer.

I 2013 er der modtaget 82.930,49 euro i offentlige tilskud, hvilket svarer til en lille stigning på ca. 200 euro i forhold til 2012.

På tallene kan man tydeligt se, at Voksenundervisningen fortsat har et højt aktivitetsniveau, og at det er en fast bestanddel af det danske mindretalsliv i Sydslesvig. Det er glædeligt at se, at der fortsat er stort behov og interesse for vores kurser.

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Kurser	400	394	379	390	430
Deltagere	4410	4256	4211	4196	4595

I sæsonen 2013-2014 havde Voksenundervisningen for første gang en bod ved de danske årsmøder.

Den 24. maj 2014 var Voksenundervisningen således repræsenteret på friluftsmødet i Egernførde og den 25. maj 2014 på friluftsmødet i Flensborg. Interesserede kunne deltage i en quiz om Voksenundervisningen, ligesom de kunne komme med kursusønsker og forslag samt få informationer om kurser og Voksenundervisningens aktiviteter.

Boderne var en stor succes, og Voksenundervisningsnævnet har besluttet, at Voksenundervisningen også til næste år vil være repræsenteret på årsmødet.

AFSLUTNINGSARRANGEMENTET

Sæsonafslutningen 2013-2014 fandt sted i Bydelsdorf den 18. juni 2014.

40 deltagere besøgte udstillingen i Kunstwerk Carlshütte samme sted og fik en rundvisning på arealet. I Ejderhuset i Büdelsdorf fulgte så selve mødet med fremlæggelse af Voksenundervisningens årsberetninger ved formanden og sekretærens gennemgang af tal materialet for kursusåret 2013-2014.

HJEMMESIDEN

Voksenundervisningen fik i 2014 en ny hjemmeside. Hjemmesiden indeholder en aktuel kursusliste, oversigt over alle kursussteder, ledere og lærere samt øvrige informationer om Voksenundervisningen. Således er det fremover muligt at tilmelde sig kurser direkte via hjemmesiden.

Adressen er fortsat www.voksenundervisning.de.

Sydslesvig højt på dagsordenen

Af DS-kordinator Gaby Böttinger

Erik Fage-Pedersen, Silkeborg, ny landsformand for Danmarks-Samfundet.

Sydslesvig stod højt på dagsordenen, da Danmarks-Samfundet (DS) afviklede sit repræsentantskabsmøde i marts i Idrættens Hus i Brøndby. Det kunne Sydslesvig-repræsentant Franz Dittrich med tilfredshed konstatere efter mødet, som han deltog i, ledsaget af Gaby Böttinger fra Dansk Generalsekretariat.

Traditionen tro begyndte mødet med faneindmarch og sang, fulgt af en hilsen fra Danmarks-Samfundets protektor HKH Prins Joachim.

I daværende landsformand Preben Petersens beretning fremhævede denne bl.a. et stadigt mere intenst samarbejde med det danske mindretal i Sydslesvig, hvor DS er ret så synlig f.eks. i forbindelse med de danske årsmøder og altid får en flot, hjertelig og varm modtagelse.

Han nævnte, at der i årets løb er ble-

vet udgivet en håndbog for fanebærere og udviklet et fanebærerkursus for at sikre korrekt brug af dannebrogspaner og give tryghed hos brugerne. Det første kursus er allerede gennemført med godt resultat - netop i Sydslesvig, hvor det også gav en flot omtale ad flere omgange her på SSFs medlemsider KONTAKT.

ARBEJDSOMRÅDER

DS-årsskriftet er fortsat et flot og vigtigt kommunikationsmiddel i forhold til medlemmer og samarbejdspartnere. Det vil fremadrettet blive suppleret med et digitalt nyhedsbrev efter behov.

Lokalforeningerne får pæn omtale i de lokale medier – i forbindelse med flagfester, faneindvielser m.v. Landsledelsen er i gang med at udvikle et koncept for mere landsdækkende presseomtale, ikke mindst i forbindelse med flagdagene.

Uddeling af faner og flag i forbindelse med netop flagfesterne er fortsat årets store begivenhed, men DS bliver i stigende omfang inviteret med til andre arrangementer, nationale mærkedage m.m., f.eks. Danmarks Udsendte den 5. september. Også her arbejder landsledelsen på en overordnet strategi. Hvis DS og dets arbejde skal være kendt og anerkendt, er det vigtigt ikke kun at være synlig én gang om året i forbindelse med flagfesterne, mente formanden.

SÆRLIGT OMRÅDE

Et særligt og stort arbejdsområde er det Nationale Videncenter om Dannebrog, som blev etableret sidste år og som skal cementere opfattelsen af DS som en uundværlig institution – for såvel befolkningen som offentlige

Daværende DS-formand Peter Petersen på repræsentantskabsmødet 2014. (Foto: Gaby Böttinger)

myndigheder som Justitsministeriet, Kulturministeriet, Statsministeriet og Hoffet. Her vil der løbende blive udlagt forskellige artikler om vort flag. Alle artikler er forfattet af landsledelsesmedlem og flagkonsulent Søren Cryus-Bagger.

Relationerne til sidstnævnte er i øvrigt udbygget gennem en dialog i efteråret med HM Dronningens Adjudantstab, som sikrer, at de mange faner,

som DS gennem årene har udleveret til et bredt spektrum af foreninger, fremover vil være repræsenteret på en god og ordentlig måde, f.eks. ved de officielle modtagelser af Regentparret i forbindelse med deres sommertogter med kongeskibet Dannebrog.

FORSLAG

På dagsordenen stod også behandling af indkomne forslag - og dem var der flere af. Lokalforeningen Aalborg havde et forslag til mersalg af de små flag (og postkort), nemlig ved at belønne den sælgende forening med 25 pct. af salget. Forslaget blev vedtaget.

Endvidere anmodede Aalborg-kredsen om, at man genovervejer at indføre et tidsbestemt elektronisk flag til anvendelse af offentlige institutioner, virksomheder og privatpersoner i lighed med Julemærkehjemmenes salg af julemærker. Dette forslag vil landsledelsen arbejde videre med.

Lokalbestyrelsen i Kolding foreslog tilføjelsen af en eksklusionsparagraf til DSs vedtægter. Også det forslag blev vedtaget.

EN OPLEVELSE

Under 'eventuelt' berettede Nordvestsjællandss repræsentant Niels Nybjerg om sin deltagelse i de danske Sct. Georgs Gilders generalforsamling og jubilæumsmøde på A.P. Møller Skolen i Slesvig i september sidste år.

For første gang i gildernes 80-årige historie blev Landsgildetinget holdt uden for Danmarks grænser. Det var glædeligt, at forsamlingen valgte sydslesvigeren Helmut Werth som sin landsformand. Niels Nybjerg fortalte, at deltagelsen havde været en stor oplevelse for ham, ikke mindst fordi han blev overrasket og rørt over, hvor dansksindede sydslesvigerne er.

Franz Dittrich takkede for Niels Nybjergs beretning og udtrykte sin glæde over det positive indtryk, han havde

fået ved mødet med sydslesvigerne - især på baggrund af det danske mindretals nye slogan "Sydslesvig - vi gør Danmark lidt større".

UDDELER FLAG OG FANER

I Sydslesvig bliver årsmødedeweekenden i slutningen af maj hhv. starten af juni gerne brugt til overrækkelser af flag og faner til distrikter, skoler, børnehaver og andre foreninger og institutioner - skænket af DS.

Hvis man altså har brug for et nyt flag eller fane, bedes man sende en ansøgning inden 1. maj til Gaby Böttinger, Dansk Generalsekretariat i Flensborg. Hun er forbindelsesled mellem ansøgerne og Sydslesvig-repræsentanten i DS, Franz Dittrich.

Ansøgningskemaer findes på inter-

nettet på www.danmarks-samfundet.dk eller fås hos Gaby Böttinger, der også giver nærmere oplysninger på tlf. 0461 14408119 eller gaby@syfo.de.

Mens der i Danmark hvert år på Valdemarsdagen den 15. juni uddeles dannebrogspaner og -flag til organisationer og foreninger ved flagfester over hele landet, sker overrækkelsen af flag og faner i Sydslesvig typisk i årsmødedeweekenden.

Penge til køb af faner og flag får DS bl.a. ved salg af de små Valdemarsflag ligeledes den 15. juni hvert år. I Sydslesvig sælger SSF Valdemarsflag i årsmødedagene. Ofte sælger distrikterne dem i forbindelse med opkrævning af entréen og bruger disse små klisterflag gerne som synligt adgangstegn til møderne.

Danmarks-Samfundet og SSF arrangerede i februar et fanebærerkursus under ledelse af DS-flagkonsulent Søren Cryus-Bagger i Slesvig - på Slesvighus og A.P. Møller Skolen. (Foto: Gaby Böttinger)

8.-10. maj blev der talt mindretalspolitik i Hotel des Nordens i Kobbermølle, da FUEV holdt sit årlige delegeretmøde. (Foto: Lars Salomonsen)

FØDERATIV UNION AF EUROPÆISKE FOLKEGRUPPER (FUEN)

Mindretals krav til EU

Det var en enig FUEV-kongres 8.-10. maj i Kobbermølle, der med en resolution kritiserede EUs manglende vilje til at leve op til dens "grundlov", der hviler på værdier som menneskeværd, frihed, demokrati, lighed, retsstatslighed og menneskerettigheder inkl. De menneskers rettigheder, der udgør et mindretal.

I resolutionen pointerer FUEVs kongresdelegerede,

- at nationale mindretal ikke udgør en fare for Europa og staterne, men at de er en berigelse for det statslige og samfundsmæssige liv, og dermed bør beskyttes og støttes,

- at EU bør foretage et kursskifte, så mindretal med deres sproglige og kulturelle mangfoldighed anerkendes som merværdi,

- at mindretallene har brug for EU-retslige garantier, der ud fra mindretalenes eksisterende rettigheder beskyttes gennem en EU-retsramme og EU-

kontrolmekanisme,

- at EU-Kommissionen og Europa-Parlamentet opfordres til efter nyvalget den 25. maj at søge dialogen med de nationale mindretal i Europa, organiseret i FUEV,

- at EU-staterne, hele det politiske og administrative EU-apparat, de politiske partier samt andre organisationer bør blive fuevs partner, når det gælder beskyttelse af og støtte til identitet, sprog, kultur og rettigheder for de europæiske mindretal, og

- at EU opfordres til at udvide deres veletablerede udvekslings-systemer fra forskellige politiske områder, fx. Uddannelse, til også at omfatte mindretalsområdet.

Selvsagt opfordrer FUEV i resolutionen EU-Kommissionen til at revidere sin afvisning af Minority safe-pack-initiativet, underskriftsindsamlingen.

Endelig appellerer FUEV til EU om,

- at sikre mindretalsbeskyttelsen i

En af FUEVs seks vicepræsidenter, Lorant Vincze, på talerstolen. I baggrunden FUEVs præsidium med daværende FUEV-direktør Jan Diedrichsen, 3.f.h. (Foto: Lars Salomonsen)

dens aftaler og kontrakter, og at skabe et retsgrundlag for mindretal, for derigennem at vedkende sig et ansvar,

- at de såkaldte Københavns-kriterier (om nye medlemsstaters mindretalsbeskyttelse) ikke kun bør gælde for nye medlemsstater i optagelsesfasen, og
- at den kommende kommissionspræsident integrerer mindretalsbeskyttelsen i en EU-kommissærs ansvarsområde.

I en anden resolution appellerer FUEVs kongresdelegerede enstemmig til alle parter i den dybt foruroligende Ukraine-konflikt om at finde en fredelig løsning af konflikten - uden vold, gennem dialog; samtidig med at FUEV udtrykker sin solidaritet med deres fire medlems-mindretal, bl.a. Krimtatarerne.

Mindretallenes manifest

Af Jens Nygaard, Flensborg Avis

Det er helt nødvendigt, at EU også tager sig af sine mindretal.

Det fremgår af en resolution, som blev vedtaget af delegeretforsamlingen i Föderalistische Union Europäischer Volkgruppen (FUEV), der i dagene 8.-10. maj holdt kongres i grænselandet.

Baggrunden for resolutionen, der også kaldes »Mindretallenes manifest«, er, at EU sidste år sagde nej til mindretallenes borgerinitiativ, »MinoritySafepack«. Det skete med den begrundelse, at mindretals-spørgsmål »helt og aldeles« falder uden for EU-kommissionens kompetence. Med andre ord: Det er de enkelte landes sag.

- Det er ikke acceptabelt, hedder det

Fra mindretallenes kulturaften på Flensborghus i anledning af kongressen, bl.a. med minister Anke Spoorendonk (SSW) og generalsekretær Jens A. Christiansen (SSF). På scenen den aften: sangeren Simon Glöde. (Fotos Lars Salomonsen)

i manifestet. Her peges der på, at mindretallene har brug for retslige garantier og desuden en mekanisme inden for EU, som sikrer, at standarderne bliver overholdt. Det er langt fra tilfældet i alle EU-lande i vore dage.

Mindretallene mener, at det skal være de såkaldte »kriterier fra København«, der skal danne basis for EUs mindretalsordninger. Det var de krav, som EU stillede til nye medlemslande

Europas mindretal har fået det værre i de seneste ti år

Af Jens Nygaard, Flensborg Avis

Den daværende direktør i FUEV, Jan Didrichsen, råbte i en samtale med Flensborg Avis vagt i gevær: Hvis der på europæisk plan ikke bliver gjort noget for mindretallene, kan det føre til

en destabilisering i Europa

Mange steder i Europa er højrefløjens gået styrket ud af valget til Europa-Parlamentet den 25. maj, og det er noget, mindretallene kommer til at mærke. En lang række af disse partier er fremmedfjendske - både i forhold til nyere emigranter og mindretal, som måske har boet i deres land i mange år.

Det er ikke en udvikling, som overrasker Diedrichsen, der i begyndelsen af maj afviklede FUEVs kongres i det dansk-tyske grænseland.

Jan Diedrichsen, der stammer fra det tyske mindretal i Danmark, ved godt, at forholdene for mindretallene i grænselandet er gode. Men det er en undtagelse fra regelen, peger han på i en nyligt udarbejdet analyse.

- Generelt set er forholdene for min-

dretallene i Europa blevet forværret massivt i de seneste ti år, siger han. Og det gælder ifølge Diedrichsen stort set alle mindretal: Fra de helt små til de omkring halvanden million ungarere i Rumænien, der er verdensdelens største enkeltstående mindretal. Og det er ifølge Jan Diedrichsen ikke nok at henviser til finanskrisen. Han mener, at de-routen startede mange år tidligere.

LOVENDE FREMTID

Det så ellers så lovende ud, efter at Muren var faldet, og en masse hidtil ukendte mindretal pludselig viste sig på arenaen. Det blev klart for politikerne, at mindretalspolitik også er sikkerhedspolitik, så der blev blandt andet udarbejdet de to konventioner, der indtil nu er de eneste internationalt bindende på mindretalsområdet: Sprogcharteret og mindretal charteret fra Europarådet.

Og politikerne gik endnu videre: De stillede blandt andet krav til de mange østeuropæiske ansøgere om at komme ind i EU om, at de skulle stille med en beskyttelse af deres mindretal.

- Det var på sin vis en smule paradoksalt: Frankrig stillede krav til Polen om at behandle landet mindretal ordentligt - uden selv at anerkende sine egne mindretal, påpeger Jan Diedrichsen.

Da en række lande blev optaget i EU i 2004, havde de alle fået indarbejdet bestemmelser om mindretal i de nationale love. Og desuden var der også enkelte afsnit om mindretal i eud traktat fra Lissabon.

- Hurra, vi bevæger os over mod et Europa, hvor forskelligheden trives, lød det fra mindretallene, der til dels var nærmest euforiske.

De er nu faldet ned til jorden igen. Set fra mindretallenes side har udviklingen siden nemlig været skuffende, er Jan Diedrichsens bedømmelse - ti år efter EU-udvidelsen og 25 år efter Murens fald.

- Mindretallene - specielt østpå - troede på løfterne om, at der ville ske en fredelig udvikling sammenkoblet med beskyttelse af deres rettigheder. Men de er blevet skuffede, siger Jan Diedrichsen.

Han peger på, at mange stater i Østeuropa siden 2004 har forringet standarderne, når det drejer sig om mindretal.

- Hvorfor skal vi gøre noget for vores mindretal, som Grækenland og Frankrig ikke ønsker at gøre, lyder det fra disse stater.

FUEV-præsident Hans Heinrich Hansen lagde på kongressen i maj ikke skjul på sine skuffelser og frustrationer. (Foto: Lars Salomonsen)

FRUSTRATION

Det er en udvikling, som har ført til frustration inden for mindretallene, der havde set EU som en støtte. Det er nu ikke længere tilfældet, og de tidligere så EU-venlige mindretal er i stedet mange steder blevet skeptikere i for-

hold til unionen.

- Det rumler mange steder. Der er allerede selvstændighedsplaner i Skotland og Katalonien, og noget lignende er på vej i Sydtyrol, Flandern, på Balkan, i Rumænien og andre steder, påpeger Jan Diedrichsen.

Han beklager, at stats- og regeringscheferne i Europa kun i ret ringe grad indser, hvor unionen er ved at bevæge sig hen. I stedet for at gøre noget for mindretallene henviser de tit til Europarådet.

- Men når det drejer sig om sanktioner er Europarådet som en tandløs tiger, siger Diedrichsen.

Han peger blandt andet på, at Grækenland tre gange er blevet dømt med piber og trommer ved Europarådets menneskerettighedsdomstol på grund af overgreb mod mindretal. Men regeringen i Athen er ligeglad.

- Merkel, Barroso og andre mener ikke, at det har været nødvendigt at tematisere Grækenlands manglende anerkendelse af blandt andet de makedonske og tyrkiske mindretal i forbindelse med hjælpepakken til landet, påpeger FUEVs fhv. direktør.

Eftersom det gik ned ad bakke med beskyttelsen af mindretallene, tog de selv sagen op i form af borgerinitiati-

vet med navnet MinoritySafepack.

- Det var vel at mærke med positive budskaber - i forhold til forskelligartetheden i Europa og med større vægt på mindretallene. Mindretallene ønsker ikke konflikt, men vil tværtom gerne være det forbindende element, siger Jan Diedrichsen.

SKUFFET OVER AFVISNING

Han blev som alle andre inden for mindretallene skuffet over afvisningen af borgerinitiativet. Skuffelsen blev endnu større, efter at man havde følt EU-Kommissionen på tænderne: Der viste sig ikke at være nogen som helst vilje til forhandling. Det var en kategorisk afvisning med henvisning til, at nogle af forslagene rakte ud over EUs kompetence - og derfor blev hele initiativet afvist.

- Generelt kan man konkludere, at mindretallene i Europa er i stærk modvind. Men vi vil kæmpe videre for vore rettigheder, og det er i vores selvopfattelse det samme, som at vi kæmper videre for Europa, siger Jan Diedrichsen. Han ønsker sig støtte til denne kamp fra staterne og fra institutioner inden for EU.

De delegerede på kongressen lytter interesserede med og uden tolk i øretelefonerne: I første række bl.a. forbundsregeringens og ministerpræsidentens mindretalskommitterede Hartmut Koschyk hhv. Renate Schnack. (Foto: SPT)

Byder indenfor i ny forklædning

*Af forretningsfører
Svend Lykke Schmidt*

Efter mere end et års lukning kunne Kobbermølle Industrimuseum den 2. juli 2014 holde officiel genindvielse i festlige rammer med 120 indbudte gæster med kulturminister Anke Sporendonk og Sydslesvigudvalget i spidsen – museets stole slog lige netop til.

Forud var gået hektisk aktivitet inde og ude. Det var et kapløb med tiden – ikke mindst for museumsinspektør Susanne Rudloff – med planlægningen og indretningen af en gennemgribende fornyet udstilling i betydeligt større, nyrenoverede rammer. Flere af museets frivillige medarbejdere gav et stort nap med i indflytningsfasen med rengøring, pudning og genplacering af mange godt støvede og tunge udstil-

*Formand Gerd Pickardt byder velkommen.
(Foto: Frank Brodersen)
Fra den officielle åbning den 2. juli. (Foto:
Frank Brodersen)*

lingsgenstande, ikke mindst Galina og Peter Kreutzer gjorde her en stor indsats, som vi er dem taknemmelige for.

Som så ofte ved omfattende istandsættelse af gamle bygninger var det også her vanskeligt at planlægge tidsforbruget med sikkerhed. Det var derfor med lettelse, at museet som planlagt kunne slå dørene op for publikum fredag den 4. juli 2014. Hallerne kan nu anvendes hele året, således at museet nu kan holdes helårsåbent.

De besøgende får nu oplevelsen af et helt nyt museum. Også museets navn er fornyet og forenklet og vil i de to sprogversioner være "Industriemuseum Kupfermühle" og "Kobbermølle Industrimuseum", som det også fremgår af det nye logo, der signalerer, hvil-

ken slags museum, der er tale om.

Det er støtteforeningen Industriemuseum Kupfermühle e.V. med dens dynamiske formand Gerd Pickardt i spidsen, der har været bygherre på projektet. Ud over de to haller, der hidtil har huset museumsafdelingen Industrimuseet, har foreningen erhvervet en betydeligt større, tilstødende hal, der ligeledes har gennemgået en totalrenovering fra gulv til loft og tag.

UDFORDRINGER

Som i de to andre haller var der også her mange uforudsete, skjulte udfordringer undervejs. Gerd Pickardt har som æreshverv været ansvarlig og myndig byggeleder på projektet og har også selv taget kraftigt fat, når museets tunge maskiner skulle flyttes. I alt har han anvendt over 2.000 timer på at sikre projektets gennemførelse, en utrolig indsats, som vi skylder ham stor tak og respekt for.

Projektet er muliggjort efter et årelangt og vedholdende forarbejde, primært af Gerd Pickardt, der har resulteret i tilskud fra især A.P. Møller-Fonden samt fra andre danske, tyske og EU-kilder og støtteprogrammer. Ikke mindst Harreslev Kommune har været en hjælpsom partner og en betydelig lokal bidragsyder. Museets nye permanente udstilling er finansieret gennem et tilskud fra Slesvig-Holstens kulturministerium.

Kobbermølle Industrimuseum i ny fremtoning. (Foto: Frank Brodersen)

Dampmaskinesamlingen.

Med dette omfattende projekt er det første gang blevet muligt at realisere de oprindelige visioner fra 90'erne om et samlet industrimuseum i Kobbermølle under et helhedskoncept.

SAMMENFØRES

I de nye omgivelser sammenføres de hidtil lokalemæssigt adskilte samlinger tilhørende Gisela-und-Bodo-Daetz-Stiftung Kupfermühle, museets støtteforening Industriemuseum Kupfermühle e.V., samt museets driftsselskab Museumsort Kupfermühle gGmbH, således at de besøgende fremover oplever museet som en sammenhængende helhed i mere hensigtsmæssige rammer.

Som hidtil udgøres grundstammen i museumsdriften også fremover af et antal frivillige, engagerede tosprogede rundvisere og praktiske hjælpere, der glæder sig til igen at give museets mange gæster fra nord og syd en god oplevelse.

Til denne kreds hører fortsat Gisela og Bodo Daetz, der i sin tid startede museumsvirksomheden i Kobbermølle på grundlag af deres omfattende samling.

Museumsafdelingen i "Tårnhuset" fra 2. halvdel af 1600-tallet har været lukket i 2014. Udstillingsgenstandene herfra indgår nu i udstillingen i den nye museumshal på adressen Messinghof 3, hvor den nye museumsind-

gang findes. I 2015 venter vi at kunne genåbne Tårnhuset med en ny, permanent udstilling, der belyser Kobbermøllens og kobbermøllens historie samt arbejdernes og ejernes liv gennem 350 år.

GODT RUSTET

Museet er nu godt rustet til sin opgave: At bevare og præsentere et centralt stykke slesvigsk-dansk-tysk industri- og samfundshistorie i grænselandet.

I de nye rammer vil museet og det historiske miljø i Kobbermølle fremstå som en af de fremtrædende attraktioner og museumsaktører i grænse-regionen. Vi venter fremover at kunne tiltrække et betydeligt antal besøgende fra både Slesvig-Holsten og Danmark.

Kobbermølle Industrimuseum vil frem til 30. april 2015 holde åben hver 1. søndag i måneden kl. 13-17. Forud anmeldte grupper over 6 personer modtages alle dage. Entréprisen i er 5

Vandhjulet i Krusåen drejer sig nu igen, og det "nye" museum er blevet godt modtaget hos de besøgende, der er begyndt at strømme til i stadig stigende antal.

euro for voksne og 2 euro for skoleelever. For grupper er rundvisning inklusive. Grupper kan efter aftale medtage og nyde kaffe og kage på museet.

Mange grupper har allerede anmeldt deres besøg, og vi glæder os til at tage imod endnu flere.

Museet er nu mere end nogensinde et oplagt mål for rejsegrupper, personale-, forenings- og menighedsudflugter, personaleture, klassetræf, general-

forsamlinger, som afvekslende indslag på personlige mærkedage, m.v.

Skoler tilbydes museets nye skolepædagogiske program.

Museet kan kontaktes på telefon 0461-407 71 25 (brug telefonsvareren – vi ringer tilbage) eller per mail museum@kabelmail.de. Se også www.industriemuseum-kupfermuehle.de.

Vi glæder os ikke mindst til at byde velkommen til mange gæster fra Sydslesvig.

MINDRETALS RÅDET/ MINDRETALSSEKRETARIATET

Fire mindretal, der samarbejder

Af sekretariatsleder Judith Walde

Straks i starten af 2014 mødtes forbundsregeringens nye mindretalskommitterede Hartmut Koschyk med Mindretalsrådet i Berlin. Åbent sagde han, at mindretal som grundlæggende for-

udsætning for samarbejde skal accepteres, ikke kun tolereres; og at han vil gå ind for det.

Det siger sig selv, at de fire hjemmehørende nationale mindretal i Tyskland - deriblandt også de danske sydslesvigere og friserne - glædede sig over

Indenrigsminister Thomas de Maiziere og mindretalskommitteret Hartmut Koschyk gæster Mindretalsrådets informationstelt i Berlin. (Foto: Mindretalssekretariatet)

den velkomst.

I begyndelsen af juni mødtes forbunds dagens indenrigsudvalg med Mindretalsrådet i Berlin, bl.a. for at forberede sprogkonferencen om charta-sprog i Tyskland den 26. november. Også FUEVs projekt Mindretalenes Hus i Flensborg og Tysklands kommende mindretalspolitik var genstand for drøftelser - samt diskrimineringen af sinti & roma i valgkampe.

Sent i august mødtes de fire nationale mindretal i Tyskland på deres infostand i anledning af åbent hus i ministerierne i Berlin med indenrigsminister Thomas de Maiziere, der levende fik forklaret, hvorfor mindretal er en berigelse, en merværdi for et samfund, også på europæisk plan.

26. november afvikler/ afviklede Mindretalsrådet sammen med mindretalskommitteret Hartmut Koschyk sprogkonferencen "Charta-sprog i Tyskland - et tema for alle" i Berlin med forbundspræsident dr. Norbert Lammert

som protektor. Sikringen af mindretalsprog i Tyskland og regionalsproget nedertysk er en opgave for hele samfundet, som alle, der er delagtiggjort i politiske processer omkring den europæiske charta for regional- og mindretalsprog, har et ansvar for. Konferencen betragtes som optakt til en proces, der afsluttes med en fælles erklæring ved forbundet, delstaterne og nationale mindretal om sprogpolitikken.

Forud for valget til Europa-Parlamentet havde Mindretalsrådet tilsluttet sig FUEVs Europæiske Dialogforums aktion "valgprøvesten", idet de nationale mindretals forventninger i spørgsform blev tilsendt valgkreds-kandidaterne med bøn om besvarelse.

Svarene kan læses på www.minderheitensekretariat.de/schwerpunkte/europawahl-2014

Mindretalssekretariatet kan kontaktes via:
www.minderheitensekretariat.de
 Fehrbelliner Platz 3
 D-10707 Berlin

En overfor mindretallene og deres anliggender positiv mindretalskommitteret, Hartmut Koschyk, omgivet af repræsentanter for de fire anerkendte nationale mindretal i Tyskland. (Foto: Mindretalssekretariatet)

Peter Andresen

18.7.1920 – 15.10.2013.

I en alder af 93 år døde den tidligere mangeårige formand for Fælleslandboforeningen i Sydslesvig og kommunerådsmedlem for SSW i Agtrup, Peter Andresen.

Peter Andresen var blandt de dansk-sindede sydslesvigere, der kom til at betale en høj pris for det danske afstemningsnederlag i 1920, idet han blev indkaldt til den tyske værnemagt og mistede en arm og et ben i Anden Verdenskrig.

Trods det svære handicap overtog han efter hjemkomsten fra krigen den ene af de to gårde, faderen havde delt op til sine to ældste sønner. Han drev den i mange år hjulpet af hustruen Ellen, som han som ung tysk soldat havde lært at kende i Odense.

Peter Andresen var først og fremmest kendt for i 20 år at have været førstemand for de dansksindede landmænd syd for grænsen. Desuden varetog han i 24 år mindretallets interesser som medlem for SSW i Agtrup kommuneråd.

(FIA)

...

Ved Peter Andresens bære bliver mange minder levende, gode minder, positive minder. Fremfor alt positive, fordi han i alle ting var så positiv. Hans liv syntes forudbestemt som arvtageren. Peter førte en af de to gårde videre, som den gamle Jens Andresen har efterladt til de to ældste af sine fire sønner. Han var bonde i ordets betydning. Rodfast, stedfast, hvilende i sig selv.

En værdig arveløfter i slægten. Dybt fortrolig med stedets sæder fyldte han sin plads i den verden, der blev hans. I familien, iblandt venner og naboer i Agtrup og ude i verden omkring ham. Peter fyldte sin plads, hvor skæbnen satte ham.

Krigen førte ham sammen med Edith fra Odense i et lykkeligt og stærkt ægteskab, der kom til at stå sin prøve, ja, måske styrkedes ved hans lemlæstelser fra fronten. Hans pris for krigens vanvid var, at han mistede både en arm og et ben. Det kunne dog ikke kue ham. Hans sikre position som mangeårig formand for Fælleslandboforeningen indbragte ham hædersnavnet Peter den Store.

Vi ærer hans minde.

*Søren Andresen,
Hyllerup*

...

Grænseforeningen e.V. har mistet en god ven. Peter Andresen var mangårigt medlem af foreningen og fra 1972 til 1990 formand for Fælleslandboforeningen for Sydslesvig. I denne egenskab var han også i mange år af Grænseforeningen e.V. udpeget til at være tilsynsførende for de Conrauske Jorder. Dette hverv gik han meget op i, og i foreningen var vi trygge ved, at det var Peter, der havde påtaget sig denne opgave. Da kræfterne ikke slog til længere, gik stafetten videre til hans søn Frede.

Under 2. verdenskrig blev Peter Andresen tysk soldat. I krigens første år lærte han sin kone Edith fra Odense at kende. Senere kom han til fronten og blev alvorligt såret. Lemlæstet kom han hjem. Men det slog ham ikke ud,

det vidner hans senere virke om. Gården blev passet trods det store handicap.

Der stod stor respekt om Peter Andresens person og for Grænseforeningen e.V. har det absolut været en gevinst, at have ham med i vore rækker. Under generalforsamlingerne havde hans ord vægt, men det hindrede ham dog ikke i at komme med en kvik bemærkning i ny og næ. Peter Andresens indsats indskrænkede sig dog ikke kun til hans virke i Fælleslandboforeningen og Grænseforeningen e.V., men hele Agrtrup egn nød godt af hans indsats for det sydslesvigske.

Æret være Peter Andresens minde.

*Gert Wiencke
formand*

***

Manfred Asmussen

7.9.1926 - 19.9.2014

SSFs legendariske fhv. bybud Manfred Asmussen nåede at fylde de 88 i familiens og venners kreds den 7. september på Dansk Alderdomshjem i Flensborg.

Torsdag den 18. september sov han stille og fredeligt ind.

Manfred Asmussen - af alle kaldet Manfred - var bybud hos Sydslesvigsk Forening i samfulde 55 år. Så sent som til sin 80 års dag, da han gik på selvvalgt pension, havde han indbudt til stor reception i salen på Flensborghus, hvor rigtig mange mødte op for at hylde ham; men det skal så altså også være sidste gang, sagde han dengang, for kræfterne var ikke mere, hvad de havde været.

Ved foreningens reception i anledning af hans 70 års fødselsdag 10 år tidligere tilsagde SSFs daværende formand Heinrich Schultz ham ansættelse, så længe han selv ville - og det var nok den ypperligste fødselsdagsgave, han fik den dag. For han elskede sit job, og det udfyldte han, omend en anelse re-

duceret, til han fyldte 80.

Manfred selv havde aldrig regnet med at blive så gammel. Som purung teenager var han i Hitlers krig blevet invalideret så meget, at kun hans overordentlige held, hans jernvilje til at ville leve og britiske lægers kunst gjorde, at han overlevede.

Manfred var et kendt og afholdt indslag i det flensborgske bybillede, trofast, tjenstvillig, venlig og gennemdansk. Han var indbegrebet på livskraft og livsmod, altid lutter smil og glæde - og altid et venligt ord til alle, han kendte - og det var mange.

For han var godtnok ansat af SSF, men alle de andre steder, han også kom: Union-Bank, Skoleforeningen, Kirkekontoret, Konsulatet, Avisen for blot at nævne nogle, hørte han til den faste stab af medarbejdere og blev ganske naturligt indbudt med til julefester, jubilæer, fødselsdage etc.

Årene havde ikke gjort ham hurtigere, så byturene blev reduceret en anelse med alderen, men de var fortsat med til at holde ham i gang og opleve det, han allermest elskede: En god snak med interessante mennesker, der havde noget at fortælle.

Hans måde at overvinde sit handicap på - han mistede begge arme i krigen ved en granatekspllosion nær Arnheim i Holland i oktober 1944 - var legendarisk. Manfred var da kun 17 år gammel og havde kun været ved fronten i nogle dage.

Inden han blev indkaldt til den forhadte hær - på linje med andre danske sydslesvigere, hvoraf de 300 faldt for en sag, der ikke var deres - havde han fået en uddannelse som landbrugsmedhjælper, var gået på Duborg-Skolen og havde været spejder.

Manfred forblev ugift, men har alle årene oplevet et lykkeligt familieliv hos sin familie i Engelsby, hvor svigerinden Elisabeth, gift med Manfreds siden afdøde bror Rolf, passede og plejede ham.

Hans hobbies var modeljernbanen

i kælderer, se på sportsskampe og TV, skak - og tidligere også sejlture med spritbådene.

I 1981 fik han "den kongelige belønningsmedalje for årelang indsats for det nationale arbejde", hvilket gjorde ham både glad og stolt.

Også den slesvig-holstenske "landsmedalje for trofast arbejde" har han siden 1991 ved officielle lejligheder kunnet hæfte på sit bryst, siden 50 års arbejdsjubilæet i januar 2001 sågar i en forgyldt udgave. Og SSF hædrede ham med foreningens sjældne udmærkelse, SSFs guldnål.

I anledning af hans 55 års jubilæum og selvvalgte pensionering i 2006 blev han hyldet af byens kommunale spidser, venner, bekendte, arbejdskolleger og sin egen arbejdsgiver Sydslesvigsk Forening.

De allersidste år var der blevet stille omkring Manfred. Han forstod at nyde den strukturerede hverdag på Dansk Alderdomshjem, men erkendte selv, at kræfterne svandt. Dog nød han til det sidste, når en og anden kom et smut forbi til en god snak.

Manfred har - mæt af dage - fået fred.

Et lys er gået ud.

Æret være hans minde.

*Jens A. Christiansen,
SSFs generalsekretær,
Bernd Engelbrecht,
SSFs pressesekretær*

...

Med vemod modtog jeg meddelelsen om, at Manfred Asmussen var død.

Første gang, jeg mødte Manfred, var i 1947 i Sønderborg. Jeg var otte år, og Manfred var 21.

Dengang kunne danske sydslesvigere, der var blevet såret i krigen og havde mistet en arm eller et ben, komme på sygehuse i Danmark. I Sønderborg lå der, jeg tror det hed invalidenævnet, et sted, hvor man lavede proteser til

mennesker, der manglede et ben eller en arm. Herfra har flere dansksindede sydslesvigere efter krigen fået deres protese.

Dengang, i 1946 og 1947, skulle man igennem en masse besværligt papirkram, hver gang man skulle over grænsen. Jeg mener også, at vi skulle gå mellem den danske side og den tyske paskontrol. Og når man kun kunne gå ved hjælp af to krykker, så var det besværligt at komme fra Flensborg til Sønderborg flere gange om ugen i den periode, hvor protesen skulle tilpasses.

Min mor havde en fætter fra Flensborg, der havde mistet et ben i krigen. Han var indlagt på Sorø sygehus, og samtidig var to andre krigsinvalidere fra Flensborg også indlagt.

Fru Jensen, lægen fra Sorø sygehus, spørger i en samtale, hun har med min fætter, om ikke han kender nogen i Danmark, han kunne bo hos, mens hans protese bliver lavet.

Han nævner, at han har en kusine i Sønderborg. Og en dag blev min mor kontaktet af lægen.

Fru Jensen fortalte, at et af min mors familiemedlemmer, Jakob Steger, efter endt behandling i Sorø nu skulle udskrives og hjem til Flensborg. Fru Jensen spurgte, om ikke min mor havde mulighed for, at han kunne bo hos hende i Sønderborg, mens han fik sin protese lavet. Min mor, som var uhyre hjælpsom, sagde straks ja. Jakob kunne fint bo hos os. Det skulle nok gå. En uges tid senere blev min mor igen kontaktet af fru Jensen, der havde en yderligere bøn til min mor. Hvordan de bærer sig ad, aner jeg ikke, men hjælpsomme mennesker finder altid hinanden.

Sammen med Jakob skulle de to andre sydslesvigere udskrives. Og fru Jensen spurgte min mor, om hun ikke havde mulighed for også at hjælpe disse to, mens de fik deres proteser lavet i Sønderborg.

De to personer var Arthur Ewers og Manfred Asmussen, begge fra Flens-

borg. Ewers havde ligesom min mors fætter mistet det ene ben ovenfor knæet. Han gik med krykker. Ewers har vel været sidst i 30'erne, og Jakob, vil jeg tro, på min mors alder, 36 år. Manfred Asmussen var noget yngre. Manfred havde mistet begge arme. Fru Jensen forklarede min mor, at Manfred på grund af sit handicap ikke var i stand til at bo alene.

Jakob og Ewers var altid sammen med Manfred. De passede og hjalp ham med alt. Så det blev aftalt, at alle tre skulle bo hos os.

Det, jeg bedst husker fra den tid, er, at når jeg sad ved stuebordet og lavede lektier, sad Manfred, der havde fået begge sine armproteser, hvoraf den ene var en krog og den anden en kunstig hånd, og øvede sig i at bruge disse. Han øvede sig i at samle ting op fra gulvet, drikke af en kop og i at skrive. Jeg havde jo lige fået lært at læse, så jeg læste noget af det, som han sad og skrev, og det var bestemt ikke helt stuerent altsammen, som Jakob og Ewers havde sat Manfred til at skrive.

I de sidste år, Manfred levede, nåede jeg at besøge Manfred et par gange på plejehjemmet, hvor han boede.

Jeg tror ikke, at livet altid har været let for Manfred, men han har aldrig beklaget sig over sin skæbne til mig.

Så fred være med Manfred.

Æret være hans minde.

*Erik Krogh,
Sydals*

***

Jens A. Berg

4.9.1921 – 4.1.2014

Jens A. Berg, Løgumkloster, døde i sit hjem, han sov stille hen i sin lænestol efter aftensmaden og efter endnu en aktiv dag.

Jens Berg er født og opvokset som dansk sydslesviger i landsbyen Agtrup. Han måtte aftjene sin værnepligt i den

tyske hær og blev i tre omgange sendt til østfronten. Han kom i russisk fangetøj, men var heldig at blive sendt hjem til Tyskland allerede i slutningen af 1945.

Efter krigen fik han et stipendium, så han kunne læse til agronom på Den Kongelige Veterinære Landbohøjskole i København. Hans speciale endte med at blive driftsøkonomi. Han blev af De Samvirkende Sønderjyske Husmandsforeninger sat til at opbygge et regnskabskontor i Løgumkloster for at hjælpe landmændene med det stigende krav til regnskabsførelse.

I sit arbejde førte han tit sag for den lille mand mod skattemyndighederne og blev stædigt ved med at appellere, indtil retfærdigheden var sket fyldest. I årene fra 1961 til 1990 opbyggede Jens Berg med stor succes et rådgivningskontor for landmænd i Løgumkloster, DSH i daglig tale. I 1962 flyttede Anna og Jens Berg ind i huset på Ringgade 1 i Løgumkloster og har lige siden taget aktivt del i forenings- og kirkeliv. I mange år havde Jens Berg bestyrelsesarbejde i fjernvarmeværket og i den lokale afdeling af Røde Kors.

Som pensionist gav Jens Berg sig til at skrive sine erindringer ned, først på computeren, og siden i bogen: »Fanget på østfronten« udgivet af Gyldendal i 2011.

Siden har han holdt foredrag og deltaget i avispolemik om de danske sydslesvigers krigsdeltagelse. Det optog ham at overbevise om, at han i beskrivelsen af sine oplevelser ikke havde givet noget skønmaleri eller havde fortiet noget, men ærligt gengivet sine personlige oplevelser og den personlige livsholdning, der kom ud af oplevelserne. Den kamp blev hans sidste kamp, som han stædigt udkæmpede lige til det sidste.

Jens Berg efterlader sig sin hustru Anna, fire børn, 14 børnebørn og et oldebarn.

*Michael Berg,
Løgumkloster*

Else-Marie Christiansen

15.6.1934 – 10.8.2014

Else nåede lige at holde sin 80-års fødselsdag, og så slap kræfterne op. I mange år har Else været aktiv i SSF-distriktet Holm Skt. Jørgen i Slesvig. Hun besøgte medlemmerne for at hente kontingentet hjem, men holdt på denne måde også kontakten til medlemmerne.

I mange år har Else også været næstformand i distriktet; vi kunne stole på Else, hun gav altid en hjælpende hånd, et nej fik man ikke, der var jo mange ting, man dengang ordnede i eget regi.

Efterhånden trak Else sig fra bestyrelsen og kom mere ind i SSFs seniorklub. Også her har Else og jeg arbejdet tæt sammen, indtil hendes helbred begyndte at svigte mere og mere.

Jeg glemmer ikke forberedelserne til vor sæsonafslutning i år - vi skulle forberede smørrebrød. Jeg talte med Else om det, tilberedning af smørrebrød var nemlig Elses store hobby, selv om hendes helbred ikke havde det så godt på dette tidspunkt. Jeg spurgte, om hun ikke vil give os andre gode råd - det ville hun meget gerne, ja, hendes øjne strålede. Det var den sidste gang, jeg kunne bede Else om at give en hjælpende hånd.

Tak, Else for den hjælp du gav os.

Æret være hendes minde.

*Ingrid Hanfstengel,
Slesvig*

Mange tanker og minder kom frem ved sørgehøjtideligheden for Else Christiansen. Alle deltagerne følte sig som en stor familie sammen med familien Christiansen.

Dannebrog vajede over Ansgar kirke i Slesvig, gennem årtier Else og Ingvalds trofaste tilholdssted. De to slesvigfødte danske sydslesvigere var gift i 63 år. De havde lært hinanden at kende på et bal på Slesvighus, og gennem

deres arbejdsrige, lykkelige år ydede de en stor indsats for SSF og borgerne i Slesvig. De fik seks børn og 11 børnebørn og fem oldebørn i familien.

Efter Ingvalds ansættelse ved byen blev de husmesterpar på Plessengården, velkendt af mange slesvigere. Siden flyttede de til boligen ved Ansgar kirke. Og siden igen til Margrethegården, hvor de følte sig hjemme.

Gerne sad de udenfor, hvor de kommunikerede med naboer og gæster.

Begge var de engagerede på mange felter inden for mindretallet, ikke mindst i SSF. Ingvald sad også i menighedsrådet, og Else var den drivende kraft bag manges arrangementer.

Der var altid liv omkring Else. Et sidste højdepunkt oplevede hun - og vi med hende, da hun fyldte 80 år i juni, en festlig og solrig dag.

Men kræfterne svandt, og hun måtte indlægges.

Ansgar kirke blev den sidste højtidelige ramme for hende.

Det var nok omkring de 100 mennesker, der stille og fattet tog afsked med denne afholdte og dygtige kvinde. Selvvalgte smukke danske sange, pastor Paul Møllers betagende prædiken, pastor emer. Morten Mortensens ledsagende ord - betonende det lange harmoniske fællesskab i Ansgar, og det ældste barnebarn Kerris poetiske oversættelse af „Til døden os skiller“ fra irsk til dansk... Og der var blomster og kranse med de danske farver.

I mindet om Else samledes man bagefter i Ansgarsalen, hvor der blev sagt manges et kærligt ord, og hvor datteren Kirsten udbragte en afsluttede afskedsskål.

Et uddrag af Kerris digt: Døden er ikke lysets afslutning og mørkets begyndelse. Nej, på vore sjæles rejse er det mørkets afslutning og lysets begyndelse. Lad os fejre den kærlighed og det liv, vi har delt.

Johanna

Else Marie Dahl-Jensen

1914 – 3.11.2013

Tidligere chefredaktør Ernst Christiansens datter, Else Marie Dahl-Jensen døde i en alder af 99 år. Hun var igen hele sit liv interesseret og engageret i forholdene i Sydslesvig og hele grænselandet.

Else Marie Dahl-Jensen blev født i 1914 og voksede op i Flensborg med to ældre brødre. Familien tilhørte det danske mindretal, og faderen var chef for Flensborg Avis i 34 år. Efter præliminæreksamen fra Duborg-Skolen 1930 blev Else Marie Dahl-Jensen i 1933 færdiguddannet som tresproglig korrespondent fra Niels Brocks Handelsskole i København. Hun arbejdede en periode bl.a. i et forsikringselskab i København. På grund af sin fine eksamen fik hun et stipendium til et sprog-institut i Frankrig og efter et semester i 1938/1939 vendte hun hjem og arbejdede nogle år på Flensborg Avis.

Else Marie Dahl-Jensen fik i sit første ægteskab med en skolekammerat fra Duborg-Skolen to døtre, den ene født i december 1943 og den anden i oktober 1946. Efter en skilsmisse i 1949 rejste hun med sine to børn til Aarhus og blev ansat på Aarhus Oliefabrik som tresproglig korrespondent.

I Aarhus mødte Else Marie Thorkil Dahl-Jensen. De giftede sig i 1951 og bosatte sig i Risskov. To år senere fik de en søn. Else Marie blev - som det var almindeligt dengang - afskediget på grund af graviditet. Derefter fulgte en periode med korrespondentarbejde på halv tid i forskellige virksomheder.

Da Thorkil Dahl-Jensen senere avancerede til prokurist i Handelsbanken, arbejdede Else Marie Dahl-Jensen i mange år som freelance-oversætter for vikarbureauet Triple. Undervejs havde hun suppleret de tre sprog fransk, tysk og engelsk med italiensk.

Else Marie Dahl-Jensen var velbevaget, dygtig til sit fag og struktureret. Det sidste var der også brug for på

hjemmefronten, hvor den yngste datter led af en alvorlig medfødt lungesygdom.

- Min mor var hele sit liv engageret i forholdene i Sydslesvig og grænselandet i det hele taget. Og hun var en læsehest og slugte især biografier og historiske bøger. Hun kunne multitaske og derfor strikke og læse på én gang. Bl.a. fabrikerede hun islandske og patientstrikkede trøjer til hele familien, mens hun havde en bog liggende på en pude på knæene, fortæller hendes ældste datter Anne Vibeke Lucht.

Else Marie og Thorkil Dahl-Jensen flyttede i 1975 til Egå. Her døde Thorkil Dahl-Jensen i 1993. Else Marie kunne nu se tilbage på 43 års ægteskab med bl.a. mange rejser. I 2004 flyttede hun til en ældrebolig ved Egå Lokalcenter og i 2011 til plejehjem i Sabro.

- Trods tiltagende problemer med hukommelse og koncentration læste hun næsten til det sidste og var abonnent på Flensborg Avis til et år før sin død. Hun glemte aldrig, hvor hun kom fra, siger Anne Vibeke Lucht.

Else Marie Dahl-Jensen, som mistede sin yngste datter i 2004, døde i Aarhus og efterlader sig to børn, to børnebørn og tre oldebørn.

Marc Reese

***

Erika Dumstrei

4.6.1915 – 31.8.2014

Vi i Valbøl har mistet et kært gammelt medlem i menighed og foreningssliv.

Ja, gammel har man vist lov at sige - Erika blev 99 år den 4. juni. Den dag sagde hun stolt, at næste gang blev hun 100, og så skulle vi med til hendes fødselsdag på kroen i Valsbøl.

De sidste par år var Erika af og til en tur på sygehus, men hurtigt på benene igen. Hun var sej, ikke sådan at slå ud. Hvem kan selv passe hus og have i den alder? Det kunne Erika, selvfølgelig med lidt hjælp til plæneklipping.

Hun elskede sine blomster og puslede om hver plante både i hus og have. Hendes orkideer var mangfoldige og af sjældnen sort. Havde vi kørt for hende til kirke eller møde, skulle vi gerne lige med ind og se den eller den plante, der var i fuldt flor.

Erika var god til at fortælle, og huske kunne hun fra sin barndom i en stor børneflokk på Lupingård i Skovlund. En musikalsk familie, hendes far spillede violin, og synge kunne de vist alle. Husker især hendes bror Karl, der et par gange kom til gudstjeneste på Valbøllhus. En dag var vi præsten, organisten og menighed, som kun bestod af Karl. Han sang så kraftfuldt og dejligt, at man glemte den tomme kirkesal, hvad den jo heller ikke var. Kort tid efter døde Karl.

Med Erika er den sidste af Tychsensøskendeflokken borte. I stor respekt vil vi mindes Erika som det lille fine beskedne og stilfærdige menneske, hun var, men hun fyldte sin plads ud.

På de korte køreture til kirke kunne hun fortælle om gamle tiders Valbøl, kendte jo hvert et hus, var i besiddelse af stor humor, så Erika var fornøjelig at være sammen med.

Den sidste tid var det hendes store sorg, at hørelsen blev dårlig, men hun tog alligevel med til arrangementer for, som hun sagde, at være lidt blandt mennesker. Vi vil savne hendes milde åsyn.

Æret være Erikas minde.

Søren og Annelise Lund

***

Otto Fandrey

4.5.1951 - 20.10.2013

Ingeniør Otto Fandreys død bevægede mange borgere i Slesvig og opland.

Slesvig by har udtrykt sin anerkendelse og respekt for hans mangeårige dygtige virke og engagement for naturen i byen. Landespflege kaldes det og

forudsætter omhu og viden om forholdene lokalt kombineret med forståelse for og vejledning i menneskers naturbehov.

I Lille Rejde/ Klein Rheide amtsdistrikt værdsættes Otto Fandreys indsats som mangeårig kommunalpolitiker for menneskenes vel i landsbyens kerne.

Og gode minder dukker op.

Slesvigs diplomingeniør elskede at tage cyklen – om ikke andet så for at komme i kontakt med folk.

Minigolfklubbens leder Klaus Jaspersen roser Fandreys personlige indsats for at bevare Kongeengene langs Slien: "Som repræsentant for Slesvig by var han et sandt forbillede, når det gjaldt omsorg og fremtidstænkning. Han opdagede rent videnskabeligt også årsagen til uhumskhederne i badevandet ved Louisenlund i sin tid: "Her er for mange ænder", sagde han."

Ved Landesgartenschau og også siden bekymrede Fandrey sig med engagement om områdets tilplantning med roser og buske. Og også andre efterladenskaber af Slesvigs vellykkede Landesgartenschau for år tilbage, f. eks. lamperne, tog han sig af.

Byens fremtoning lå Fandrey på sinde, som job men også af lyst.

Når det skulle være, rådgav han også haveejere personligt. Fhv. borgmester Klaus Nielsky husker: "Fandrey har gjort sig fortjent som træernes ven. Han medvirkede ved håndhævelsen af loven om træers beskyttelse. Hans sensible omgang med træbestanden og rådvningen på området var enestående. Hans måde satte sig spor."

Med taknemmelighed og sympati fulgte man Fandrey på dennes vej gennem livet, som var hård nok til sidst.

Også i den danske kreds i Slesvig mindes vi ham med glæde. Han var medlem af SSF og havde børnene i dansk skole.

Personligt huskes, da ægteparret Fandrey med smil og danselyst deltog i den storslåede genåbning af salen på Slesvighus.

Fandrey satte sig aldrig selv i centrum. Hans overbærende smil, når andre gjorde det, var meningstilkendegivelse nok.

Et af de smukkeste minder om ham er anlægget med de hvide hortensia ved det lille klubhus på Kongeengene.

Johanna

***

Ingeborg Fedders

22.5.1926 – 18.1.2014

Inge Fedders var en stolt og selvsikker kvinde. Hun var forud for rødstrømperne. Tysk arbejdstjeneste og start på en læreruddannelse i efteråret 1944 var de næste opgaver i hendes liv. Læreruddannelsen blev afbrudt ved krigens ophør i 1945 og derefter fulgte husholdningsskole i Flensborg med forskellige praktik-ophold.

I 1949 kom Inge Fedders på Rødding Højskole og vendte tilbage til Sydslesvig for i vinteren 49/50 at starte en kontoruddannelse ved Aland Sprachen- und Unterrichts-Institut i Flensborg. I 1950 blev frk. Fedders ansat som kontorelev ved Dansk Generalsekretariat, overgik den 1. august samme år til Grænseforeningens afdelingskontor og seks år senere fulgte ansættelse ved Flensborghus Bogsamling, senere Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

Inge Fedders eller frk. Fedders, som mange valgte at kalde bibliotekets bogholder og kassefører, blev langt op i tiden - efter at du var blevet gængs omgangsform - tiltalt med De - i respekt for en dame med sine meningers mod, stor dygtighed i opgaveløsningen og en ubetinget loyalitet i forhold til sine chefer.

Inge Fedders påtog sig også tillids-hverv på biblioteket, idet hun i adskillige perioder var medarbejdernes repræsentant i biblioteksbestyrelsen.

Inge Fedders nød stor respekt på Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

Hun var et korrekt og myreflittigt menneske, der tog sit ansvar med at have styr på økonomien seriøst.

Jeg lærte Inge at kende som en person med beskeden deling af viden om sig selv, som en kvinde med sine meningers mod og diskussionslyst og med en dejlig humor og selvironi. Men ikke alle nåede så langt ind til frk. Fedders, for hendes korrekte facade og utvetydige meningstilkendegivelser kunne virke afvisende på nogle mennesker.

Som privatmenneske var det tydeligt, hvor stor pris hun satte på familien, når hun stolt fortalte om niecerne og deres gøren og laden på livets vej. Det samme gjorde sig gældende omkring Inges rejser, som hun også indviede os i ved hjemkomsten - men kun når der blev spurgt til det.

De sidste år har Inge Fedders ikke været på biblioteket pga. sygdom, men umiddelbart efter pensioneringen den 31. maj 1991 var hun flittigt deltager i arrangementer sammen med andre bibliotekspensionister, og ofte lagde hun en tur op i udlånet for at hilse på tidligere kolleger.

I Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig vil vi ære mindet om Inge Fedders i respekt og taknemmelighed.

*Alice Feddersen,
bibliotekschef*

***

Carl Hagens

11.7.1917 – 31.12.201

Tidligere chefredaktør for Südschle-wigsche Heimatzeitung og mangeårig medarbejder ved Flensborg Avis, Carl Hagens, døde 96 år gammel.

Sine allersidste dage tilbragte han på Dansk Alderdomshjem i Flensborg, men op til da boede han i eget hus på Gl. Kobberrømlevej/ Alter Kupfermühlengeweg i Flensborg.

Født i Sønderborg kom han dog til at

tilbringe det meste af sit liv syd for den grænse, der blev lagt i 1920.

Han var tidligt klar over, at han ville være journalist og blev elev ved forlaget Ullstein i Berlin. Under uddannelsen var han på flere dagblade, men karrieren blev afbrudt af krigen.

Den gjorde han med som flyverløjtnant på en Junkers 87 »Stuka«, og han nåede mange togter over Balkan og i Rusland. Uden skader slap han ikke fra krigen, og af lægerne blev han erklæret for 90 procent handicappet. Selv fokuserede han som altid optimistisk på, at han var ti procent i orden.

Det var også under krigen, at han mødte sin hustru Felicitas, og deres fælles interesse for teater og musik blev til mange anmeldelser.

Ved krigens afslutning var han i Danmark, hvor han kort var fange på Søgaard Kaserne, inden han kom til Flensborg og igen kunne finde sammen med kone og søn. Begge døde til hans store sorg for nogle år siden, men Carl Hagens glædede sig så over sine børnebørn og oldebørn.

Da Südschleswigsche Heimat-Zeitung blev grundlagt i 1948, blev han lokalredaktør i Flensborg, men avancerede senere til chefredaktør. Ved sammenlægningen med Flensborg Avis i 1974 fortsatte han med at skrive til og redigere dens tyske sider.

Ikke kun på avisfronten var Carl Hagens i forreste linje for mindretallet. I to perioder var han medlem af Flensborg byråd for SSW, og hos DGF var den livet igennem fodboldglade Carl Hagens den formand, som længst beklædte hvervet. Som æresformand var han da også mødt frem til foreningens 90 års jubilæum for kort tid siden.

Anker Simonsen

...

”Calle” Hagens er ikke mere - men han har også gjort det godt og gjort det langt. 96 år - hvem vil ikke gerne holde ud så lang tid og være i god kondition

og kvik i pæren næsten helt til det sidste - med svære nedture undervejs. Især da hans elskede Felicitas døde i 2008. Det var hårdt, rigtig hårdt, fortalte Carl Hagens flere gange. Når enkemanden talte om sit store tab, kunne hans karakteristiske smil hurtigt forsvinde.

Carl Hagens var kendt i mange sammenhænge inden for det danske mindretal i Sydslesvig. Jeg vil her begrænse mig til vores berøringspunkter.

Carl Hagens var medstifter af Flensborg Danske Journalistforening i 1949, og vi nåede heldigvis at få ham udnævnt som æresmedlem. Godt nok lidt silde, men hellere sent end aldrig. Hans svar var en rungende latter, da vi ringede og fortalte ham, at han skulle være æresmedlem. »Det er næsten lige så godt som at være æresformand i DGF«, sagde han.

I mange år efter, at Carl Hagens stoppede som aktiv journalist og gik på pension, fortsatte han som kulturansmelder på Flensborg Avis. Carl Hagens skrev primært om Niederdeutsche Bühne i Flensborg, Slesvig-Holstens Symfoniorkester samt musikteater og skuespil på Schleswig-Holsteinisches Landestheater. Han vidste, hvad han havde med at gøre. »Calle« var af ud af en generation, for hvem opera, ballet og klassisk musik var en del af den almene dannelse og uddannelse.

Teater var han også til - bare det ikke blev alt for eksperimenterende. Han havde ikke meget hår de sidste år, men hvis han havde haft, havde han revet det ud af hovedet oven på de mange ærgrelser over teater, der blev ham lidt for moderne. Eller over klassikere, der havde været en tur gennem kødhakkeren og var blevet mast til ukendelighed. Det kunne blive ham lidt for kulørt.

Carl Hagens var en af de anmeldere, der blev respekteret af kunstnere og teaterledelse, og den slags skal man gøre sig fortjent til. Det er slet ikke så nemt.

Carl Hagens glemmer man heldigvis

ikke så let - slet ikke når man har hørt hans smittende latter. Selv om han er væk, er hans latter her stadig.

*Hans Christian Davidsen,
Flensborg Danske
Journalistforening*

...

Der findes mennesker, som i kraft af deres erfaring fra et rigt liv, deres indre ro, balance og overblik, deres trofasthed i sagen samt ikke mindst deres humor og livsglæde er personligheder, man hurtigt får tillid til, respekterer og anerkender som en ganske særlig personlighed med naturlig autoritet.

Sådan et menneske blev Carl Hagens for os i Dansk Gymnastik Forening (DGF Flensborg) og for mig ganske personligt.

Det ville have været vanskeligt for os i DGF at have været uden Carl Hagens. Han blev formand i DGF i 1955, og sammen med fritidshjemsleder i Stuhrsallé Christian Møller og overlæge Jens Balle fra Dansk Sundhedstjeneste udgjorde han et lederskab i DGF, som klubben nød godt af og førte ind i en god fremtid helt ind til 1969 og så også langt udover denne periode.

Vi unge i DGF respekterede disse ledere, og faktisk stod de for en udvikling, der lagde grundlaget for det, som DGF stadig er i dag - en anset stor idrætsforening, der har et særligt navn både nord og syd for grænsen.

Vi har Carl Hagens i erindring som en formand, der ville en forening i harmoni, hvor alle unge fra mindretallet, der dyrkede sporten, kunne føle sig hjemme.

Hvor ofte har vi ikke oplevet Carl Hagens klare selv de største genvordigheder med et smil og hans egen form for humor. Det var de unge i DGF, der havde hans største bevågenhed, og han var hele livet stolt over de unge fra Flensborg nord, der skabte resultaterne for et godt ungdomsarbejde i DGF. Og ikke mindst, da disse unge fra

mindretallet i mange år blev et hold, der blev kendt langt udover Flensborgs grænser. Med rette var han stolt over det arbejde, han lagde grundstenen til.

Carl Hagens fulgte DGFs udvikling på tæt hold. Indtil det sidste besøgte han førsteholdets hjemmekampe. Fik en stol ved omklædningshuset, så han kunne sidde bekvemt med pude og handsker, når det var koldt. Han lod sig informere af undertegnede om klubbens status og planer. Man så, at han var tilfreds med udviklingen i foreningen, selv om han nok kunne tænke sig bedre resultater i ny og næ.

Det var også Carl Hagens, der for et par år siden samlede nogle gamle DG-Fere, da foreningen på nogle områder var i nød. Foreningen skulle rettes op, og han kom med ideer og forpligtede os til at tage ansvaret. Og det gik godt. Ingen var mere end ham glad for den positive udvikling, som DGF er inde i. Stadig en forening, hvor den enkelte og det menneskelig skal stå i centrum.

Det er svært for os, der er tilbage, at leve med, at Carl Hagens ikke er der mere til kritiske bemærkninger, men altid i positiv ånd. Helt til det sidste var han åndsfrisk og ville være aktiv medspiller i foreningens udvikling. Vi vil savne ham umådeligt, men samtidig være glad og stolt over at have haft en æresformand med en livslang trofasthed for DGF-familien. Hans hilsen til DGF i jubilæumsheftet den 9. november 2013 i anledning af DGFs 90-års jubilæum lyder: »Der er nyt overalt - DGF weiter so!«

Ja, Carl, vi vil gøre det bedste i din ånd.

Hvor er vi glade for, at vi har kunnet være sammen med dig indtil det sidste. Vi vil mindes dig og Felicitas, din elskede hustru, i ærbødighed og taknemmelighed.

Æret være dit minde.

*Dieter Lenz,
formand for DGF*

Jørgen Peter Hansen

12.2.1942 – 5.9.2014

I en alder af 72 år døde tidligere lærer og leder af Centralen for Undervisningsmidler, Jørgen Peter Hansen, Flensborg, efter alvorlig sygdom.

Jørgen Peter Hansen var bl.a. ansat på Christian Paulsen-Skolen i Flensborg, inden han blev den første leder af skolecentralen, der holdt til i Stuhr-sallé. Efter pensioneringen tilbragte han og hustruen en stor del af tiden i parrets hus i en lille bjerglandsby i Provence i Sydfrankrig, hvor begge var blevet en anerkendt del af lokalbefolkningen og ikke mindst flittigt deltog i stedets boule-aktiviteter.

FIA

...

Flaget kom på halv og minder fra de mange arbejdsår sammen dukkede frem, da meddelelsen om den fhv. leder af Center for Undervisningsmidler Jørgen Peter Hansens død nåede frem.

Jørgen Peter kom til Sydslesvig i 1972 og blev ansat som skoleleder ved Vanderup Danske Skole. I 1977 flyttede Jørgen Peter til Christian Paulsen-Skolen samtidig med, at han fik overdraget hvervet som leder af Center for Undervisningsmidler.

Her fik Jørgen Peter til opgave at oprette det nye center, der i løbet af de kommende årtier udviklede sig til at blive et vigtigt omdrejningspunkt for forsyningen af pædagogisk materiale og undervisningsmidler til børnehaver og skoler.

Med skolebiblioteksreformen i 2000 kom Center for Undervisningsmidler til at varetage overbygningsfunktionen for samtlige skolebiblioteker, og centret blev et centralt sted for skoleforeningens kursusvirksomhed og pædagogiske og faglige udvikling i et nært samarbejde med konsulenter og ledelse.

Vi husker Jørgen Peter som en kompetent og vellidt leder, der med sine fine menneskelige kvalifikationer, vel-funderede viden, store interesse for musik og teater og særdeles gode kendskab til Sydslesvig formåede at gøre Center for Undervisningsmidler til et godt sted at være og at gæste, når relevant undervisningsmateriale skulle findes og reserveres for et kommende skoleår.

Efter 33 års ansættelse gik Jørgen Peter på pension i slutningen af 2005. Nu blev der tid til at dyrke familien, besøge Frankrig og tage på større rejser med Kirsten, og det forlyder, at tangoskoene altid var placeret øverst i kufferten. I en årrække var Jørgen Peter et engageret og aktivt medlem af - og formand for - SSFs Teater- og koncertudvalg og aktivt medlem i SdUs svømmeudvalg.

Jeg husker endnu, da Jørgen Peter fejrede sin 60 års fødselsdag – ikke med sig selv i centrum – men omgivet af en særdeles vital og inspirerende jazzmusik, der på bedste vis ekspone-rede de gode vibrationer og toner, der kendetegnede Jørgen Peters væremåde. For ca. tre år siden blev Jørgen Peter alvorligt syg. På trods af sygdommens alvor fik Jørgen Peter endnu nogen tid sammen med venner, familie og Kirsten - og der blev tid til at rejse og at leve.

I Skoleforeningen vil vi bevare min-det om Jørgen Peter Hansen med respekt og taknemmelighed.

Æret være hans minde.

*Anders Molt Ipsen,
direktør*

...

På Center for Undervisningsmidler (CfU) modtog vi med sorg meddelelsen om vores tidligere leder Jørgen Peter Hansens død.

Jørgen Peter Hansen var leder af (dengang) Centralen for Undervisningsmidler helt fra dens start i Stuhr-

sallee 33 i 1978 og frem til slutningen af 2005, da Jørgen Peter Hansen valgte at gå på pension. Jørgen Peter Hansen samlede med stor succes alle de mange tilbud til de sydslesvigske lærere om supplerende undervisningsmaterialer ét centralt sted, CfU.

Det vil føre alt for vidt at komme ind på alle de arbejdsrutiner og forretningsgange, som Jørgen Peter Hansen på sin egen rolige, men gennemslagskraftige måde opbyggede på CfU. Gode og velfungerende arbejdsgange, som vi stadig anvender og nyder godt af.

Jørgen Peter Hansen sørgede for, at CfU og dermed Dansk Skoleforening for Sydslesvig blev kendt i CfU-kredse i hele Danmark gennem deltagelse i det danske landsdækkende samarbejde for Centre for Undervisningsmidler, et godt samarbejde der helt til i dag er af stor betydning for hele vores sydslesvigske undervisningssystemes tilknytning til danske undervisningsmidler og dansk pædagogik.

Jørgen Peter Hansen var på det faglige plan som nævnt en leder med klare mål og gennemslagskraft. Det er ikke få gange, vi har oplevet Jørgen Peter Hansens evne til at skære igennem et problemkompleks og med stort overblik skille det væsentlige fra det uvæsentlige.

Men ikke kun det faglige var en styrke, også og ikke mindst det menneskelige, var fremtrædende i Jørgen Peter Hansens ledelse. Som medarbejder ved jeg af egen erfaring og har kun hørt det samme fra andre medarbejdere, at man altid med stor tryghed gik til Jørgen Peter med ethvert problem af faglig og til tider også af personlig karakter. Jørgen Peter Hansen var som leder helt fantastisk til at lytte, analysere (uden at man mærkede det) og på en god måde løse eller være med til at løse problemer.

Efter pensioneringen glemte Jørgen Peter Hansen os ikke. Når han af og til kiggede forbi til formiddagskaffetid,

var han straks en del af fælleskabet på CfU. Jørgen Peter spurgte med ægte interesse til, hvordan det gik på CfU og i øvrigt ved Skoleforeningen. Og, så fik vi også beretninger om nogle af de mange ting Jørgen Peter sammen med sin kone Kirsten havde oplevet på deres rejser rundt i verden, hvorfra vi på CfU tit fik spændende postkort.

Alle på Center for Undervisningsmidler vil komme til at savne vores tidligere leder Jørgen Peter Hansen, og vi vil med stor taknemmelighed mindes ham for hans indsats for CfU og for os.

Æret være Jørgen Peters Hansens minde.

*Claus Fischer,
CfU*

...

Med Jørgen Peter Hansens død er Sydslesvig blevet en kulturpersonlighed fattigere.

72 år gammel måtte den fhv. lærer og mangeårige leder af Centralen for Undervisningsmidler ved Dansk Skoleforening for Sydslesvig opgive sin opslidende og mangeårige kamp mod kræften.

Jørgen Peter havde mange jern i ilden i sin arbejdsaktive tid.

I Sydslesvigsk Forening vil han især blive husket som et udfarende kulturelt aktivt menneske, ikke mindst som mangeårig formand for foreningens Teater- og koncertudvalg, hvor han ikke kun lagde en ære i, at repertoiret skulle være kvalitativt så bredt som muligt, men også slog et slag for, at folk fik øjnene op for de værdier, der ligger i sådanne kulturoplevelser.

Kultur - især teater og koncert - var for ham en intellektuel nødvendighed. Så teater- og koncertgænger - Også til jazz og folk - forblev han, så længe han kunne.

Jørgen Peter var også en habil tango-danser. Den sport dyrkede han og Kisten intensivt i Flensborg, hvor man lejlighedsvis kunne se dem demonstrere dansen i gågaden. Derfor var Sydamerika også et godt sted for dem at komme, ik-

ke mindst Argentina. Der kunne man købe de remedier, der skulle til for at danse rigtig tango.

Men sammen rejste de også andre steder hen og oplevede lidt af hvert.

På Sri Lanka overlevede de med nød og næppe den rædselsfulde tsunami, der hærgede for en årrække siden. Midt i al elendighed fandt de en enestående medmenneskelighed og varme.

Kultur i hele dens bredde - Jørgen Peter nød den i fulde drag. Og gerne sammen med Kirsten, familien og gode venner. Et "must" for at kunne trives.

En anden nødvendighed for ham var at engagere sig i oplysningsarbejdet om Sydslesvig i Danmark (og Sydslesvig!). Han var med til at udarbejde oplysningsmateriale, tilrettelægge kurser, planlægge ture for undervisere og andre meningsdannere fra Danmark til det danske mindretal i Sydslesvig; indtil det sidste i en lille arbejdsgruppe med Ib Ansgar Jensen fra Esbjerg som ankermand.

Jørgen Peter var sjældent en mand af store ord. Han var en venlig mand af få men kloge ord, og ind imellem også skarpe ord. Han havde en herlig lune og var behagelig at omgås.

Sammen med hustruen Kisten elskede den frankofile Jørgen Peter at tilbringe ferierne i deres hus i en landsby i Provence; efter pensioneringen så meget som det bare kunne lade sig gøre. Og ikke mindst i den sidste tid, når ellers kræfterne tillod det. De var blevet en del af lokalbefolkningen dér, og dyrkede selskabelighed og kuglespillet boules med dem under lune himmelstrøg.

Minder, de pårørende kan tære af længe.

Sydslesvigsk Forening har meget at takke Jørgen Peter Hansen for.

Æret være hans minde.

*Jens A. Christiansen,
generalsekretær i SSF,
Bernd Engelbrecht,
SSF-pressesekretær*

***

Karen Margrethe Hermansen

21.5.1947 – 8.8.2014

Jes Kruse-Skolens mangeårige medarbejder, pens. overlærer Karen Hermansen døde i en alder af 67 år efter lang tids sygdom.

Karen kom til Sydslesvig i 1971 efter afsluttet læreruddannelse fra Nr. Nissum Seminarium. Hun blev ansat ved Jes Kruse-Skolen i Egernefærde nok uden af vide, at der ville hun falde til og forblive indtil sin pensionering i 2006.

Sådan spiller livet ind i mellem sit eget spil, og pludselig har man været det samme sted i mange år. For Karen var det ikke afgørende, at der skete forandring; men at hun havde det godt med det, hun lavede.

Sådan lærte jeg Karen at kende i slutningen af 80'erne. En kollega, en medspiller i forhold til udførelsen af gerningen og med øje for den enkelte elev. Hun underviste mest i matematik og formning eller billedkunst, som det nu hedder, og netop det kunstneriske i faget interesserede hende. Kunne hun motivere eleverne til at være kreative og skabende, var det ikke så meget resultatet som processen, det kom an på. Deres egen anerkendelse af arbejdet havde endelig gyldighed for Karen. Deri lå også kilden til motivationen. De kunne altid stole på hende, for hun tog dem, som de nu engang var.

Selvfølgelig skulle der gives tilrettelser i mange sammenhænge. Det skal der med børn; men Karens rolige og tillidsskabende facon ledte dem i den rigtige retning. Det udlevede hun flere gange som klasselærer i grundskolen og i matematiktimerne. De fire regningsarter er svære at få overblik over for en lille elev. Karen gav imidlertid ikke op. Med tålmodighed kan det læres, var hendes motto. Det kræver selvfølgelig indsats og arbejde, og hun var også parat til at påpege en evt.

mangel på samme, hvis det var nødvendigt. Dette positive syn på eleverne brændte igennem og gjorde Karen vigtig for de små elever; men det sled også. Hun var i flere omgange sygemeldt og til sidst endte det med en pensionering i 2006.

Karen stillede sig tilfreds med pensionisttilværelsen. Det var hun jo nødt til; men prøvede også her at finde det positive. Det kunne ind i mellem være lidt tungt. Så fik hun støtte i en hundehvalp. Det skete via datteren, Tina, som bor i London. »Cava« skulle luftes, og Karen kom ud. Det blev desværre også vanskeligere med tiden. Til gengæld gav samværet med Tina og hendes mand lan gode oplevelser med bl.a. fælles ferier. Sygdommen tog imidlertid til, og så var det slut.

Jes Kruse-Skolen satte flaget på halvt i respekt for den gerning, som Karen udførte ved skolen. Hendes medmenneskelige og empatiske omgang med kolleger og elever har været med til at sætte sit præg på skolen. Tak for det du gav, Karen.

Æret være Karens minde.

Peter Olesen Müller

***

Ernst Hellmuth Jensen

25.12.1923 – 10.8.2014

Min far er født i Læk med familiemæssige rødder i Tønder. Efter skolen kom han i lære som elektriker og har bl.a. været med til at installere lys og el i marsken. I Anden Verdenskrig var han flymekaniker i Frankrig og kom efter krigens slutning i fangenskab hos amerikanerne. I årene efter krigen var han bl.a. på Idrætshøjskolen i Vejle.

Han deltog aktivt i det rige foreningsliv, der kendetegnede Sydslesvig i efterkrigsårene. Han spillede håndbold og gik til folkedans. Han mødte vor mor Gerda, f. Büchert, og de blev gift i 1950. De startede deres

egen elektriker-forretning, som i år har 60 års jubilæum og som føres videre af mine brødre Svend Erik og Jørgen.

Fars otium indeholdt talrige rejser, bl.a. til Israel, hvor han og mor har været mange gange. Han var en årrække biavler og deltog aktivt i biavlenssammenhænge nord og syd for grænsen.

Hans helt overskyggende interesse var historie. Han var medlem af Historisk Samfund og deltog i arrangementerne. Det var både den lokale historie omkring Nordfrisland, halligerne og den samlede sønderjyske historie, der optog ham.

Far var en stærk personlighed med markante meninger - han gik således ikke til valg, når SSW ikke var på stemmesedlen.

Han var et udpræget familiemenneske og afholdt af børne- og oldebørn.

Far har haft et langt og indholdsrigt liv, han nåede at blive 90 år, men måtte dog på grund af sygdom tilbringe de sidste tre år af sit liv på Dansk Alderdomshjem i Flensborg.

Han efterlader Gerda, tre børn, seks børnebørn og seks oldebørn.

Æret være hans minde.

Karen (datter)

...

Min bedstefar er gået bort. Til et andet land. Skønt han elsker denne egn over alt. Sydslesvig og Nordslesvig, som har dannet rammen om hans liv fra hans fødsel i 1923. Jeg har ofte tænkt, at det er ganske ubegribeligt at prøve på at forstå alt det, som han har gennemlevet.

Han blev født som uægte barn i 1920'erne, hvilket på det tidspunkt stadig var en ganske alvorlig sag. Han overlevede kun lige ungdomsårene i skyggen af Anden Verdenskrig med rædsler, som han havde mareridt over resten af sit liv. Som elektriker lagde han lys ind i husene omkring Læk, og han var så enestående heldig at møde lyset i min bedstemor, og de to banke-

de sammen en forretning op, som kun Thomas Mann ville kunne have beskrevet til fulde.

Min bedstefar gik og rejste altid »sin egen vej«, hvilket besværliggjorde kontakten til mange mennesker, herunder også hans børn. Man siger, at nogle gange springer kærligheden en generation over, og det, tror jeg, var tilfældet for min bedstefar. Han havde nemmere ved at være bedstefar og oldefar end far, og vi børnebørn og oldebørn har altid mærket både kærligheden og godheden bag den autoritære og strikse facade.

Min bedstefar blev 90 år. Han tog sine sidste åndedrag på Dansk Alderdomshjem i Flensborg.

Jeg vil altid mindes min bedstefar med kærlighed.

Æret være hans minde.

*Kristine Mikkelsen,
(barnebarn)*

***

Lisbeth Bendix Jensen

1.8.1957 – 6.10.2014

Vel vidste vi, at Lisbeth var syg og havde kæmpet længe imod, men når det så pludseligt sker, det uafvendelige, så lammes man næsten ved tanken om, at hun ikke er mere. Tilbage står vi med sorgen og savnet, men i sandhed også med mange gode minder om et godt og varmt menneske, som man nødtigt ville have været det gode bekendtskab foruden.

Lisbeth fyldte 57 år den 1. august i år, så man kan roligt sige, at hun døde alt for tidligt. Jeg tror, hun havde mange drømme om alt det, hun gerne ville nå - ikke mindst når hun engang blev pensioneret og fik tid til det. For hun var jo altid på farten og ville gerne se og opleve en masse ting, og som hun kunne fortælle om de oplevelser, hun havde samlet. Lisbeth var en god og spændende fortæller. Alt skulle med,

hvis hun da kunne nå at fortælle det.

Mange gode samtaler har jeg ført med Lisbeth i tidens løb. Hun var videnende, både på det geografiske og historiske men også på det litterære område. Hvem har ikke set hendes øjne lyse, når hun fortalte om Karen Blixen.

Lisbeth gik altid fuldt og helt ind for de ting, hun beskæftigede sig med, som når hun kastede sig over at få orden i alle redskaber og materialer til idrætsundervisningen. Hun anskaffede kasser og mærkater og så fik hver enkelt lille ting sin helt egen plads på hylterne nede ved siden af omklædningsrummet på Christian Paulsen-Skolen.

Det var til gengæld ikke morsomt at blive grebet af Lisbeth i ikke at have sat tingene rigtigt på plads, så faldt der brænde ned: »Dælen dulme, nu har man både brugt tid og kræfter på at få det til at se ordentligt ud, så skal de også gøre det, ja?«, og det kom de til.

Hendes yndlingsfag var nok dansk. Utallige gange har hun begyndt med et hold i 1. klasse og afleveret dem i 6. klasse, og så var de elever veludrustede til at gå videre i livet.

Lisbeth var vel en smule streng til tider, men hun holdt hånden over de svage og hjælpeløse, men de skulle bestille noget og yde den indsats, som det var dem givet at kunne yde.

Det har sikkert været en større omvæltning for hende at komme fra den mindre skole i Garding og til en stor skole i Flensborg. Men hun glædede sig til at få såkaldt rene klasser og ikke en klasse med tre eller fire årgange i.

Der skulle være orden på tingene, og det var der så, når Lisbeth kunne starte med en 1. klasse med 24 eller flere elever i, men alle på første årgang og ikke det andet rod.

Men det var i Garding, hun lærte Sydslesvig at kende for alvor. De små kår, de små enheder også i foreningslivet, som skulle beskyttes og værnes om, for at det danske mindretal fortsat kunne bestå.

Det var i Garding, hun blev gjort til en næsten rigtig sydslesviger og lærte at forstå, hvad det indebar. Den oplevelse var hun stolt af at have fået, men det var svært især i begyndelsen, hvilket hun og jeg ofte har talt om.

Lige til det sidste havde Lisbeth gode venner i Garding og Skt Peter-Ording, som hun aldrig glemte. Alt dette kom vi så til at nyde rigtig meget godt af, da Lisbeth i 1989 rykkede teltpælene op og flyttede ind til Flensborg på Christian Paulsen-Skolen. Det år var vi 32 lærere på skolen. Det var en omvæltning fra de tre lærere på Garding Danske Skole, og Lisbeth nød det i fulde drag.

På skolen lærte vi hurtigt, at man aldrig gik forgæves til Lisbeth, når man havde brug for hjælp. Hun var et såkaldt arbejdsdyr, men kunne skam også sige fra, når hun syntes. Utallige er de udvalg, som hun har siddet i og altid ydet en stor indsats, for Lisbeth afleverede ikke noget, der ikke var helt i orden.

Hun mødte altid i god tid om morgenen og ordnede sine undervisnings-ting, så de lå klar til dagens program. Lisbeth kom aldrig for sent, det var under hendes værdighed ganske enkelt.

Med stor iver gik hun ind for, at så mange som muligt af hendes elever skulle til Danmark i sommerferien og have plejeforældre. For på den måde ville de jo kunne lære det danske sprog hurtigere og bedre, og sproget lå hende i den grad på sinde.

Lisbeth blev næsten en ægte sydslesviger, så meget, som man nu kan blive det, når man er født og opvokset i Danmark - altså rigsdansker.

Lisbeth ville lave små danskere ud af sine elever, og hun kæmpede til tider mod vindmøller, så det kan næppe overraske nogen, at hun skal hjem til Sjælland nær Holbæk og ligge i rigtig dansk jord.

Lisbeth nåede på grund af den svære sygdom aldrig rigtigt af få Jørgensby-Skolen ind under huden. Det var

både synd for skolen og for Lisbeth, for hun ville naturligvis have ydet en lige så formidabel indsats der, som hun gjorde i årene fra 1989 til 2011 på Christian Paulsen-Skolen. Mange tak for din store indsats, Lisbeth.

Jeg tænker også på Knud, Lisbeths forældre, hendes bror og øvrige familie, som nu må se at komme videre uden Lisbeth i deres nærhed.

Æret være Lisbeths minde.

*Jens Erik Salomonsen,
fhv. skoleinspektør på
Christian Paulsen-Skolen*

***

Margrethe Jensen

31.1.1938 – 27.3.2014

Margrethe Jensen blev født i Sørvad i Vinding sogn ved Holstebro. Fra sin barndom og ungdom har kirke og kristendom haft en afgørende plads i hendes tilværelse.

Som 30-årig kunne hun i foråret 1968 afslutte sin uddannelse som diakon fra Diakonhøjskolen i Aarhus. Samme år kom Margrethe Jensen til Sydslesvig og fik ansættelse i Flensborg på KFUMs Fritidshjem i Junkerhulvej, som dengang havde til huse i de røde barakker, som fungerede både som fritidshjem og kirkesal for den danske menighed i Flensborg Nord. Fritidshjemsleder Egon Bilberg fik Margrethe ansat pr. 1. august 1968 som 1. assistent og lederstedfortræder, en stilling som i 1995 fik betegnelsen sous-chef.

Det blev travle år med mange nye udfordringer, det tyske sprog, kirkens og de mange foreningers aktiviteter i fritidshjemets lokaler, men også med mange glade oplevelser og godt samarbejde.

Og børnene, som i den nordlige del af Flensborg by ofte kom fra småkårs-hjem, havde altid en ven og fortrolig voksen i Margrethe, som ikke sjældent

var på besøg i hjemmene.

Og samme år, som hun kom til Sydslesvig, blev Flensborg Nords nye kirke, Ansgar Kirken i Aabenraagade, indviet; og tiden var inde til, at de ud-tjente træbarakker skulle rives ned og give plads for det nybyggede KFUMs Fritidshjem, som blev indviet den 5. marts 1971.

Som nyt medlem i KFUM-familien havde Flensborg Y's Men's Club sin begyndelse i oktober 1968 i de gamle lokaler; og Egon Bilberg var medlem straks fra klubbens stiftelse den 1. august 1970.

Indtil disse år optog Y's Men's klubber kun mandlige medlemmer. Men med nye love de følgende år blev Margrethe optaget som medlem den 14. september 1978.

Også her var hun særdeles aktiv på sin egen stilfærdige måde, havde mange gode ideer til emner og pengerejsende projekter til gavn for mennesker i nød. Ikke sjældent påtog hun sig salg af lodsedler, postkort, julemærker - alt sammen med tanke på velgørenhed og udbredelse af det kristne budskab.

Endnu en side af Margrethes aktive liv skal fremhæves her.

Hun uddannede sig til organist ved at modtage undervisning på Løgumkloster kirkemusikskole og afsluttede med at bestå præliminær organisteksamen. Og det er utallige gudstjenester i de sydslesvigske danske menigheder, hvorfra der var bud efter hende. Og så langt som kræfterne rakte, var hun parat til at hjælpe.

Den 31. august 2001 stoppede hun på KFUMs Fritidshjem, flyttede til sin hjemegn og fik bopæl i Videbæk. Her fortsatte hun sine aktiviteter som organist i kirker og på plejehjem, og deltog aktivt i det kirkelige liv på egnen.

Men hun beholdt sit medlemskab i Flensborg Y's Men's Club, indtil den nydannede klub i Videbæk blev internationalt chartret, hvorefter hendes medlemskab blev overflyttet dertil. Men forbindelsen til Sydslesvig bevarede

hun til det sidste. Hun var medlem af Ansgar Kirke, holdt stadig Flensborg Avis og modtog også klubbladet »Nør-report« fra Flensborg Y's Men's Club.

Margrethe Jensen var et inderligt troende menneske med stor tillid til Guds altomfattende kærlighed; og derfor forstås det umiddelbart, at der i dødsannoncen kunne skrives: - er stille sovet ind i troen på sin Frelser.

Povl Verner Hansen

***

Ingrid Jürgensen

5.4.1935 – 28.11.2013

Ingrid Jürgensen sov stille ind efter en tids alvorlig sygdom.

Inge var sammen med sin mand Willy trofaste i vore foreninger i Stenfeld, man skulle bare sige lidt, så var der hjælp at hente.

På skolen i Sønder Brarup var Inge vores ventedame. Hun kom om morgenen, hvis det kneb, men ellers var hun der hver dag ved 12-tiden og tog sig af de børn, der skulle vente på bussen efter skole. Børnene var glade for hende, og vi andre også.

På hjemmefronten har Inge været meget for sin store børneflokk og for sin mor, der boede hos dem, og da ikke mindst for Willy, da han blev syg og døde for nogle år siden.

Privat havde min mand og jeg også mange gode timer sammen med Inge og Willy.

Æret være Inges minde.

*Lis Andresen,
Rude*

Wilhelm Klüver

13.2.1929 - 29.4.2014

Tidligere formand for Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), Wilhelm Klü-

ver, døde 85 år gammel. Han døde efter et længere sygehusophold, da familien netop håbede, at han kunne udskrives. Men et slagtilfælde blev for meget.

Med Wilhelm Klüver mister hele det danske mindretal og især SSW en folkelig forkæmper, som har arbejdet for danskhedens sag siden ungdomstiden. Wilhelm Klüver var et stærkt, oprigtigt og retlinet menneske, der med sine klare holdninger også nød respekt hos tyske medborgere og politikere.

Drengen fra Agtrup i Nordfrisland voksede op i en dansktalende familie med otte søskende. Han blev gift med sin Grethe i Skagen for 64 år siden, som han havde lært at kende i studietiden på Ranum Statsseminarium. Parret har boet i Sydslesvig siden begyndelsen af 1950'erne. Flere til dels kortvarige opgaver som skoleleder bl.a. i Frederiksstad, Satrup, Hørup og Risby førte parret til Læk, hvor de havde deres skolegerning fra 1962 indtil pensioneringen godt 30 år senere.

Efter pensioneringen flyttede parret til Flensborg, hvor de først boede i Storgade og derefter på Friserbjerg.

Wilhelm Klüvers store engagement for mindretallet afspejlede sig bl.a. i en række poster, deriblandt formandskabet for Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) og for Det sydslesvigiske Samråd, ligesom han en overgang sad i tilsynsrådet for Flensborg Avis.

Overalt bidrog han med gode forslag og ideer, som blev fremført med den kendte »wilhelm'ske« lune. Samarbejdet med danske politikere og fællesskabet med Danmark var vigtigt for ham, og han brugte en del tid herpå.

Wilhelm Klüver er aldrig blevet beskyldt for at for at holde søndagstaler eller være diplomat. Han var kendt for at sige tingene lige ud, så folk kan forstå det: Rap, tør, muntert og retlinet. Nogle gange på grænsen til det flabede, men aldrig sårende. Da han stoppede som landsformand i 1997, lovede han fremover at holde mund. Han

holdt løftet ved ikke at skrive læserbreve. Til gengæld kunne SSWs gamle stridsmand fortsat træffes til enkelte debatmøder og til SSWs landsmøder, hvor han gav sig lov til selv at bruge mundværket.

Lige så skarp han kunne være, lige så menneskeligt og forsonligt var han.

- Jeg har i årtiers politiske arbejde ikke kendt politiske fjender, men kun konkurrenter, udtalte han i forbindelse med 80 års fødselsdagen.

Adspurgt om CDUs angreb mod SSWs status leverede han efter et par sekunders tavshed »en ægte Klüver«: - Jeg troede ikke, at man kunne være så falsk.

Og under debatten om SSWs eventuelle opstilling til forbundsdagsvalget, som Klüver var imod, sagde han: »Det er knaldhårdt arbejde at sidde i landdagen for SSW. Jeg kender ingen partifæller, som jeg er så meget imod, at jeg ville ønske vedkommende en politisk dagligdag i Berlin«, lød det tørt fra Wilhelm Klüver.

Han fremhævede, at han havde et godt liv med sin Grethe.

Wilhelm Klüver var bl.a. kendt for ikke at gå med slips. Og hvis han undtagelsesvis gjorde, spurgte eleverne, om han skulle til begravelse.

Han vil blive savnet men altid husket med stor taknemlighed.

Raning Krueger

...

Jeg har som nuværende landsformand været glad for, at jeg ved flere lejligheder, senest ved sidste landsmøde, kunne byde velkommen til tre tidligere landsformænd, Karl Otto, Wilhelm og Gerda. Det kan jeg fremover ikke mere.

Partiet og mindretallet har meget at takke Wilhelm for. Han har i en menneskealder og på mange forskellige poster ydet en fantastisk indsats for os. Bl.a. som skoleleder i Hørup, Risby og Læk, som formand for Sydslesvigsk danske Ungdomsforeninger, formand

for det Sydslesvigske Samråd, formand for Sydslesvigsk Oplysningsforbund, medlem af tilsynsrådet for Flensborg Avis og formand for Oberst Parkow-mindefonden.

Men mest kendt er Wilhelm Klüver dog som en af en hel generations fremragende SSW-politikere. Wilhelm var nemlig allerede efter krigen i 1950'erne kommunerådsmedlem for SSW i Risby, og efter flytningen til Læk fortsatte han som SSW-kommunerådsmedlem.

Derudover var Wilhelm i 26 år medlem af SSWs landsstyrelse, hvor han fra 1973 til 1989 var stedfortrædende landsformand og fra 1989 til 1997 formand.

Her var Wilhelm bl.a. kendt og frygtet for sine »spidse«, men også ofte humorfyldte bemærkninger, og han har i disse år slået mange slag for partiet og det danske mindretal. Det var i den turbulente tid efter Barschel-afførelsen og en tid, da SSW fik fremgang ved landdagsvalgene i 1992 og 1996 samt til kommunalvalgene i 1990 og 1994.

Wilhelm Klüver var altid bevidst om, at det var vigtigt at holde tæt kontakt til vores danske venner. Som landsformand rejste han riget rundt og besøgte de danske partier for at orientere om Sydslesvig og SSWs arbejde. Han var derfor blandt danske politikere en anerkendt og velset gæst.

I alle disse år kørte Wilhelm og min far, Karl Otto, et tæt politisk og personligt parløb. De var venner. Dette venskab startede allerede, da Wilhelm var skoleleder i Hørup og holdt hele vejen igennem. Men det var ikke kun et venskab mellem Wilhelm og Karl Otto, her var begge familier med, særdeles Grethe og mor.

Dette venskab mellem vore familier har ført til mange gode og spændende oplevelser med Wilhelm. Selvfølgelig er det dem, jeg sidder og tænker på lige nu. Men også på Grethe, Ulla, Per og Jens. I var Wilhelms støtte i alle

disse år, uden jer kunne han ikke have klaret sine mange opgaver for mindretallet og partiet.

SSW har ikke kun mistet en enestående personlighed, men også en ven.

Æret være Wilhelms minde.

*Flemming Meyer,
formand for SSW*

...

Jeg mødte Wilhelm Klüver, da han var dansk skoleleder i Læk. Det var under årsmøderne for snart en del år siden. Klüver og hans kone havde indbudt mig til at tale ved aftenmødet på skolen, det syntes jeg var ærefuldt, men kort før jeg skulle på talerstolen i salen, opdagede jeg, at mit manuskript var væk. Jeg kunne simpelthen ikke finde det. Men Klüver beroligede med - med ordene: »Det bliver din tale sikkert bedre af«. Det tror jeg også, at den blev - i hvert fald ret så levende.

Klüver var jo i sin tid formand for SSW, og i den egenskab blev han i Læk ringet op fra indenrigsministeriet i Bonn, som havde med mindretallene at gøre. En af lærerinderne tog telefonen, og indenrigsministeriet i Bonn, bad om formand Klüver. »Han er ikke til stede i øjeblikket«.

»Taler jeg med formandens vorzimmer?«

»Det kan man måske godt sige«, svarede lærerinden: »Partiformand Klüver kommer snart. Han er lige nu på gårdtur med skolebørnene«.

Jeg mødte mange år senere Klüver i boligen i husene bag Union-Bank i Flensborg. Det var meningen, at jeg skulle leje en lejlighed i samme hus. Jeg ville flytte til Flensborg. Nu blev det ikke til noget, men Klüver og jeg var lige ved at blive naboer i Sønderjyllands bedste by - Flensborg. Jeg mente også, at jeg kunne være vorzimmer for fhv. formand Klüver, hvis indenrigsministeriet skulle melde sig.

Vi havde megen god latter sammen.

Æret være hans minde.

*Frode Kristoffersen,
Aabenraa*

...

De mange nødvendige ord og tanker samt uendelig mange minder, der trænger sig på ved Wilhelm Klüvers død, ville sprænge alle rammer. De vil dog altid være det faste fundament i det årelange tillidsfulde og menneskelige samarbejde og bekendtskab og vil altid blive stående.

Hjertelig tak, Wilhelm, og hjertelig tak, Grethe, for alt det, I har betydet for mig.

*Dieter Lenz,
Flensborg*

...

Mit Trauer haben wir vom Tod des ehemaligen SSW-Landesvorsitzenden Wilhelm Klüver erfahren. Er war über viele Jahre ein prägender Politiker für Schleswig-Holstein. Wir sind dankbar für sein Engagement in der Kommunal- und Landespolitik sowie für seine Arbeit zur Intensivierung des deutsch-dänischen Verhältnisses.

Im Namen der SPD-Landtagsfraktion und des Landesverbandes spreche ich den Angehörigen und dem Vorsitzenden des SSW, Flemming Meyer, mein Beileid aus.

*Ralf Stegner,
SPD-Landesvorsitzender*

***

Hardy Kristian Knudsen

23.12.1920 – 16.2.2014

Med Hardy Knudsen har landboforeningerne i Sydslesvig mistet en ven. Hans vestjyske opvækst har præget ham for livet. Ligefrem, sanddru og redelig som han var, æskede han tillig og fortrolighed.

Hardy Knudsen blev trukket ind i en

række hverv, der havde brug for hans støbning, og han fyldte de pladser, der blev ham betroet. Som leder af Statens Forsøgsgård i St. Jyndeved - som han selv sagde: På grænsen, både landegrænsen og den biologiske dyrkningsgrænse - kom han i berøring med landboforeningerne i Sydslesvig. Det var til overordentligt frugtbart givende og gensidigt virke. Givende især fra hans side, så vi i dag står i en stor taknemmelighedsgæld til Hardy Knudsen.

Vi ærer hans minde.

*Søren Andresen,
Hyllerup*

...

Tidligere borgmester i Tinglev og formand for Statens Forsøgsstation i St. Jyndeved, Hardy Knudsen, Bylderup-Bov, døde 93 år gammel.

Han hørte til landsdelens markante personligheder, var en fremsynet og energisk mand, der satte aftryk på mange områder i sit travle liv.

Han har indenfor landbruget, både som politiker og organisationsmand, påvirket udviklingen med sin store arbejdsindsats og sans for at skabe udvikling. Det var Hardy Knudsen, der i formandsstolen for Slogs Herreds Landboforening fik samlet landbruget i den vestlige del af Sønderjylland omkring landbrugscentret i Løgumkloster.

Da han gik ind i politik i 1981 og i to perioder var Venstres borgmester i Tinglev, kom der bl.a. gang i industriudviklingen og samarbejdet i et ellers splittet byråd. Han var også manden, der tog fat indenfor forenings- og organisationslivet, var også aktiv i det grænseoverskridende arbejde og i Grænseforeningen.

Op i sin høje alder gik han ind i helt nye opgaver, da han efter at have mistet sin hustru Karen i 1990 mødte en ungdomsveninde, der blev ramt af Alzheimer sygdom. Hardy Knudsen tog sig af hende og startede en foredragsvirksomhed om de opgaver og mulig-

heder, pårørende til disse patienter har for at hjælpe. Desuden blev han brugt flittigt som foredragsholder på andre felter, bl.a. om modstandskampen og hans eget liv.

Humør og livskraft har altid været Hardy Knudsens adelsmærke, ligesom han til det sidste fulgte med i både samfunds- og it-udviklingen.

Det kom hans gode veninde Ingeborg Dahlmann til gode, ligesom hun var årsag til, at han i sine sidste år til lige blev en interesseret og flittig koncertgænger.

Hardy Knudsen var født på Nørrebro, voksede op i Vestjylland, blev agronom fra Landbohøjskolen, var aktiv i modstandskampen under studietiden i København.

I 1947 kom han til Jyndevad som videnskabelig assistent, var fra 1955-59 forstander på forsøgsstationen i Boris, hvorefter han afløste Frederik Heick som forstander i St. Jyndevad.

Han blev i 1946 gift med Karen fra Tinglev, som var lærer fra Tønder Statsseminarium, men måtte tage sig af jobbet som forstanderfrue med 18 medarbejdere på kost. Hun vendte senere tilbage til lærergerningen i Tinglev.

Hardy Knudsen efterlader tre børn.

*Stig Eeg Sylvest,
JyskeVestkysten*

***

Monika Knudsen

14.2.1942 – 9.6.2014

Med sorg modtog vi meddelelsen om, at Monika Knudsen, Tante Monika er død.

Tante Monika var og blev igennem mange år et kendt begreb for alle børn og voksne i FDF Sydslesvig Distrikt. Monika Knudsen blev gift med lærer og FDF-leder i Tønning, Ole Hübertz Knudsen, og hun viede derefter sit liv til både Ole og FDF.

Hun dannede i hjemmet baglandet for, at hendes mand kunne være aktiv og udfarende. Vi er rigtig mange, der i årenes løb har lært Tante Monika at kende på forskellige lejre, hvor hun var køkkentante, samt ved forskellige andre FDF-arrangementer og FDF-stævner. Vores alle sammen Monika var altid glad og smilende overfor alle. Vi lærte alle hurtigt hendes gode hjerte at kende.

Vi blev alle behandlet ens, når vi kom ind i køkkenet på en distriktslejr. Der var altid tid til et par trøstende ord til den, der skulle have sat et plaster på, eller en FDF-leder kunne altid regne med en kop kaffe, en stol og et par øren, der lyttede.

Der blev aldrig gjort forskel på børn og unge fra FDF Tønning eller de andre FDF-kredse, når de kom til Monika. Børn og unge i FDF Sydslesvig Distrikt betød meget for hende, hvilket gjorde, at hun fulgte levende med i, hvordan børn og unge i de forskellige FDF-kredse havde det, og hvorfor den eller den ikke var med til Kristi himmelfartslejr eller et FDF-stævne.

Æret være hendes minde.

*Sten Andersen,
distriktsleder
FDF Sydslesvig Distrikt*

***

Erik Kromann

20.4.1945 – 31.7.2014

Erik hed han, når vi snakkede med ham. Kromann hed han, når vi snakkede om ham.

Kromann var vores kollega på Duborg-Skolen fra 1980 til 2009.

Kromann var fra begyndelsen af sin ansættelse på Duborg-Skolen en aktiv og engageret kollega. Kromann var uddannet inden for kontor og revision. Først senere begyndte han at læse historie på universitetet. Han valgte helt bevidst gymnasielærervejen, og han

underviste i fagene historie, religion - og senere filosofi.

Revisor-rollen forlod ham dog aldrig. Han var grundig, nøjeregnende og havde et godt overblik over sin undervisning og han stillede et evigt krav om dokumentation. Han havde papirerne i orden - og mange af hans tidligere elever har givet udtryk for at hans undervisning fik stor betydning for dem.

Det var ikke kun undervisningen, der engagerede ham. Kromann tog hele gymnasieskolen på sig og var i en lang periode studievejleder, fagsekretær for faget historie og aktiv i mange af Duborg-Skolens forskellige udvalg - og en aktiv deltager i historielærergruppens årlige ekskursioner.

Til manges overraskelse udfoldede Kromann også sine musiske interesser ved i en periode at være engageret på Det Lille Teater Flensborg. Mange vil huske hans fysiske apparition i rollen som værtshusholderen i Holbergs »Den politiske Kandestøber« og hans deltagelse i Else Fanøs juleforestillinger - og viljen til det kreative fortsatte, når han derhjemme og på kurser dyrkede maleriet. Han var også aktiv i bestyrelsen for Sydslesvigs danske Kunstforening.

En samtale med Kromann var ikke lige gyldig. Meget hurtigt blev det en samtale om eksistens. For Kromann var præget af sine to bifag religion og filosofi. Der var på alt, hvad Kromann foretog sig, et præg af Kromanns »point-of-view«. Det kunne godt irritere nogen, men det ændrede ikke Kromanns engagement og vilje til loyalt at deltage i vores fælles Duborg-liv.

Kromann lagde ikke skjul på, at han kom fra Ærø. Det prægede ham, og det betragtede han som sit adelsmærke.

Han er begravet på Ærø.

Kromann er kommet hjem.

Kære Erik. Det giver god mening.

*Preben Busck-Nielsen,
Erik Fredens og Ole Møller*

***

Esther Margrethe Lange

12.5.1923 – 22.10.2013

Esther Lange sov stille ind, 90 år gammel.

Den sidste tid boede hun på Rønshave Plejecenter i Bov med udsigt ud mod Flensborg og resten af Sydslesvig, den region, som hun var med til at præge - både som skolelærer, og gennem sine mange frivillige gøremål i idrætsforeningen, Sydslesvigsk Forening (SSF), kirken og Den Slesvigske Kvindeforening.

Esther Lange var årgang 1923 og stammede fra København, men efter et par højskoleophold var interessen vakt for grænselandet.

Som ung uddannet lærer søgte hun efter krigen til Sydslesvig, først til Oversø, og efter brylluppet i 1950 med skolelederen i Tarup, Børge Krebs Lange, rykkede lærerparret ind i den daværende skole i Tarup.

Da han gik på pension i 1974, flyttede de til Bov, men Esther Lange gav ikke slip på det sydslesvigske og begyndte i den danske skole i Kobbermølle, hvor hun var til sin pensionering i 1990.

I 1982 døde hendes mand, og Esther Lange blev boende i Bov, hvor hun foruden at passe jobbet, det store hus, haven og familien, engagerede sig i byen og en del år var formand for Kræftens Bekæmpelse.

Esther Lange klarede det hele fint, også da hun kom op i årene. Det var først efter et fald, da hun brækkede hoften, at hun måtte indse, at nu rakte kræfterne ikke længere, og hun flyttede ind på plejehjemmet.

FIA

...

Den Slesvigske Kvindeforening sørger over Esther Lange.

Igennem mange år har Esther gjort et stort stykke arbejde for vores forening.

Da hun som lærer kom til Tarup,

blev hun hurtig formand for kvindeforenings-kredsen på stedet.

I begyndelsen af 1960'erne under Anna Bücherts formandskab var hun distriktsformand for Angel Nord og som sådan medlem af hovedstyrelsen.

I 1969-73 var hun så selv formand for Den slesvigske Kvindeforening.

Da hun flyttede til Bov og nedlagde arbejdet i foreningen, blev hun udnævnt til æresmedlem.

Sidste gang, jeg snakkede med hende, var i anledning af hendes 90 års fødselsdag i år. Jeg var ikke hos hende på selve dagen; i stedet tog jeg over til hende næste morgen, og vi fik en lang snak om foreningen og gamle dage. Det blev til et par hyggelige timer sammen.

Tak for alt.

Æret være hendes minde.

*Annemarie Erichsen,
Ves*

...

Vores familie lærte Esther at kende, da vi i 1976 flyttede til Kobbermølle, da jeg tiltrådte stillingen som lærer. Esther var kommet til Kobbermølle Skole to år tidligere, og netop i august 1976 fejrede skolen sit 50 års jubilæum med store festligheder, royalt besøg, udstillinger og en fornem fest.

Der herskede stor travlhed, så det var svært at afsætte tid til en ung, nyuddannet lærer. Der var en masse ukendte opgaver at gå i gang med, og Esther var en fantastisk hjælp - ligesom hun altid var parat til at hjælpe enhver, der havde behov for det.

Jeg mindes med glæde en eftermiddag, da hun havde inviteret vores lille familie med vores dengang et-årige søn Niels til kaffe. Kaffebordet stod dækket, og Esther havde allerede haft rigeligt med empati til at forudse, hvordan jeg ville føle mig. Hun startede nemlig med at sige, kontant som hun var: »Du skal bare slappe af, jeg har ekstra lagt en gammel dug på, Niels

kan ikke gøre nogen skade«. Det blev en hyggelig og afslappende eftermiddag, hvor vi lærte utroligt meget om Sydslesvig.

Esther havde en mening om næsten alt, hun var foregangskvinde og var så overbevisende, at det var svært at være uenig med hende. Samtidig herskede der stor forståelse og beundring for Esthers måde at omgås børnene på.

Niels husker tydeligt undervisningen, hvor Esther var vellidt, men bestemt også skabte stor respekt om sin person. Den lille tabel blev lært rytmisk (seks gange seks er seksogtrediv...) og selv 30 år senere står hendes stemme klart om parantesernes betydning: »regn-mig-først«.

Danskundervisningen blev livliggjort med praktiske eksempler: Således spurgte Esther en sagesløs elev: »Kan man danne en sætning på dansk med kun eet ord?« Eleven kikkede spørgende, hvorpå Esther pegede på døren og med fast stemme sagde: »Gå!« Den forundrede elev når lige til døren, hvorpå Esther siger »kom!« Der blev grinet, og jo den lektion er lært og vil blive husket et menneskeliv efter.

Esther var fremragende som historiefortæller; hvad enten det var som led i historie- eller religionsundervisningen. Men det ubestridte højdepunkt var, når Esther ved særlige lejligheder tog »Knorten« ud af skabet og læste op fra Anne-Catharina Vestlys bøger. Esther kunne læse disse historier, og ikke mindst Astrid Lindgrens historier, på en helt enestående og medrivende måde, at man fuldstændig hensank i hendes fantastiske univers og selv blev en del af historien. Dette vil blive savnet.

Esther engagerede sig helhjertet i sin omverden og var altid velorienteret. Det drog i særdeleshed skolens 7-9- klasser stor nytte af i faget samtidsorientering. Esthers undervisning var forbilledlig, nyskabende og engageret. I 1982 var computere stadig lidt eksotiske, men da en elev i 2. klasse var blevet fanget så meget af computeren, at

han måtte diskutere den med Esther, kom Esther op på lærerværelset og forkyndte, at hvor var det dog godt, at hun havde været på computerkursus, så hun vidste, hvad »ROM« og »RAM« var, når hun nu skulle diskutere med eleverne i 2. klasse.

Efter Esthers pensionering sås vi ikke meget, men vi læste stadig om Esthers mange gøremål i både Bovbladet og Flensborg Avis.

Vi vil med taknemmelighed og i dyb respekt holde mindet om Esther i ære

*Niels, Bernd og
Charlotte Bassler*

***

Helge Lorenzen

30.1.1933 – 1.3.2014

TV Syds første direktør Helge Lorenzen døde efter længere tids sygdom. Jeg havde lært ham at kende, da jeg var medlem af SSFs forretningsudvalg.

Efter en lang og intensiv drøftelse i Danmarks Radio havde man besluttet en forsøgsordning, der gik ud på at placere en tv-regionalstation på det flade land. Alene, hvor denne regionalstation skulle ligge, tog sin tid, idet der var flere ansøgninger.

Det endte med at blive Syd og Sønderjylland. Af gode grunde var der mange i vores sendeområde, der syntes, at det også var det helt rigtige område. Og disse grunde blev underbygget med overbevisende argumenter.

Ældre sydslesvigere og sønderjyder kan huske, at det tyske fjernsyn i almindelighed og det tyske regionalfjernsyn i Kiel i særdeleshed - det 3. program - i 80'erne var ret så præsent på de danske fjernsynsskærme.

Dette blev endnu mere tydeligt i 1981, da NDR udvidede sine regionale udsendelser - også i det sydlige Danmark.

Som et godt eksempel kan man nævne indvielsen af det nye frem-skudte dige ved Tønder den 10. maj

1982. Indvielsen blev overværet af bl.a. Dronning Margrethe, der holdt en tale omgivet af amtsborgmester Kresten Philipsen og forbundspræsident Karl Carstens.

Det tyske NDR-fjernsyn havde i sin omtale af begivenheden vist et dækkende og afbalanceret indslag. Det kunne man ikke sige om indslaget fra DR TVs redaktion fra Århus. I indslaget fra DR så man først og fremmest nogle få miljødemonstranter, der på ingen måde havde sat et stærkt præg på den festlige begivenhed. Til gengæld blev der vist billeder af Dronning Margrethe, mens et orkester spillede »Deutschland, Deutschland über alles«. Desuden var indslaget fra DR alt for kort. Det viste med al tydelighed, at for DR i København lå Tønder i den yderste danske provins.

Spørgsmålet var nu, hvor den nye station skulle ligge. Åbenrå var det eneste sted i provinsen (bortset fra Århus), hvor der allerede fandtes et tv-studie. Så egentlig ville det have været ganske nærliggende at placere TV Syd her. Det blev dog Haderslev, hvad jeg er sikker på, at Frode Kristoffersen - set i bakspejlet - kan give en af sine berømte humoristiske, men derfor ikke mindre præcise skildringer af.

DRs ledelse havde besluttet, at de to ledere, som det var tanken at ansætte, i deres planlægning og tilrettelæggelse af forsøget selv skulle finde frem til, hvor i regionen den nye tv-station skulle placeres.

Fra den 1. marts 1983 blev Helge Lorenzen og Tonny Etbøl ansat som ledere af forsøget, men i virkeligheden var de på dette tidspunkt allerede langt inde i de praktiske overvejelser.

Helge Lorenzen kom fra en stilling i DRs kulturafdeling. Han havde under en jordomrejse bl.a. oplevet, hvorledes indiske bønder selv lavede tv. Han havde ved flere lejligheder klart givet udtryk for sin store interesse for DRs forsøg omkring en regionalstation. Derudover havde Helge beskæftiget sig med

»kommunikationssamfundet«.

Kontant og præcis som han var, havde han ved en høring i Haderslev allerede den 27. februar 1983 redegjort for sine planer for stationen.

Vigtigt for ham var, at befolkningen selv skulle være med til at lave tv-programmerne. »Vi vil lære folk at udtrykke sig i billeder. Et læserbrev eller en kronik kan godt antage tv-form. Vi vil være mobile og komme rundt i regionen. Den nye teknik har hjulpet os til at kunne bevæge os ud af studiets stive ramme«. »Fra massemedium til minimedium« var Helge Lorenzens budskab ved sit første møde med den befolkning, han skulle betjene med tv.

TV Syds premiere blev den 22. oktober 1983, og pressen var mødt talrigt op, da Helge Lorenzen allerede en ugestid før havde indbudt til pressemøde på tv-stationen. Her konstaterede man, at kun fundamentet til den mast, der skulle sende tv-signalerne til Rangstrup-senderen, var støbt. TV Syd havde fået tre timer tildelt til premiere-udsendelsen. Denne blev sendt ud over hele landet. På selve stationen herskede der et syndigt rod med kabler, alle vegne møbler, der ikke havde fundet en plads endnu, og et studie, som ikke fandtes.

Helge Lorenzens forklaring var: »Vi skal ud i marken og ud blandt befolkningen«. I selve premiere-programmet vil jeg ikke undlade at nævne, at skolebørn fra Uffe-skolen i Tønning på Ejdersted fortalte eventyret fra »Den røde Haubarg«.

Det første hjemsted for TV Syd blev Lembckevej 2 i Haderslev, opført i 1902. Det var en tidligere skole med et etageareal på ca. 750 kvadratmeter, der af gode grunde snart blev for lille. I 1985 købte stationen derfor en tidligere pigeskole fra 1888 i Laurids Skaugade.

I dag ligger TV Syd-stationen i Kolding. I første omgang flyttede man til Elvej i Kolding. En beslutning, som Helge Lorenzen havde store besværligheder med at få forklaret på en måde,

så alle - især sønderjyderne - kunne forlige sig med flytningen. Dette tog sin tid. Og det hjalp ikke så meget, at han selv var ærke sønderjyde.

Grunden til flytningen var et pladsproblem. TV Syd voksede og voksede. Fra de i starten 15 medarbejdere på Lembckesvej er man i dag - nu i den selvejede og karakteristiske bygning i Koldings Mediepark over 70 ansatte.

Helge gik på pension i 1996. Han har i alle disse år kunnet følge med i, hvilken udvikling TV Syd fra premieren den 22. oktober 1983 har gennemgået.

Sidst jeg talte med ham var ved indvielsen af den nye station sidste år. Han var svækket af sin sygdom, sad i en rullestol, men havde sit altid gode humør i behold. På mit spørgsmål om, hvordan han havde det, svarede han kort og præcist: »Det kunne godt være bedre«.

Helge Lorenzen var for mig en karismatisk personlighed. Dem møder man ikke så tit. Af samme grund vil jeg også mene, at han takket være den måde, hvorpå han kunne argumentere og hverve for sine meninger, synspunkter og ikke mindst på, hvordan man efter hans mening skulle lave en tv-regionalstation, var en af de medarbejdere i TV Syd, der er grunden til, at TV Syd og dermed i det hele taget alle TV2s regionalstationer - er der, hvor de står i dag. De er ikke til at undvære.

I en tid, hvor der er så mange, ja utallige tv-stationer man kan zappe sig frem og tilbage imellem, er betydningen af et pragmatisk og vedkommende regional fjernsyn af stor betydning for lokalsamfundet.

Det kan være sjovt at se billeder fra karnevallet i Rio, men det er absolut mere vedkommende at se TV Syd-avisen og dermed, hvad der sker i vores sendeområde.

Helge Lorenzen var godt informeret om det danske mindretal i Sydslesvig, - også takket være hustruens arbejde hernede, men ikke kun derfor. Han var simpelthen nysgerrig og havde den

nødvendige vilje til at sætte sig ind i alle ting og sager.

Han var en mand med visioner og besjælet af, at delagtiggøre os andre i dem.

Det skylder vi ham en stor tak for.

Æret være hans minde.

*Heinrich Schultz,
Krim/Ejdersted*

...

Efter længere tids sygdom døde 81-årige Helge Lorenzen.

Helge Lorenzen blev i sin tid som journalist far til det regionale tv-system i Danmark. Det skete efter, han i 1982 blev projektleder for et tv-forsøg under Danmarks Radio i Sønderjylland, der skulle give konkurrence til tysk tv, som de fleste sønderjyder havde stillet ind på.

Et par år efter ville Danmarks Radio lukke forsøget, men det ville Helge Lorenzen ikke finde sig i. Sammen med lokale kræfter gik han i gang med at opbygge det TV Syd, som vi kender i dag.

Det sønderjyske oprør mod Danmarks Radios tv-monopol mødte folkelig sympati, og i det første år efter løsrivelsen fra Danmark Radio eksisterede TV Syd på grundlag en særlov.

Senere kom tv-stationen ind under TV2-loven, og hele det regionale tv-net med otte stationer tog form.

- Helge Lorenzen var pioneren, der gjorde op med en ensidig formidling af tv-nyheder og reportager udelukkende set fra København. Vi er nogle, der kan huske monopol-tiderne med en TV-Avis, der for sjældent kom vest for Valby bakke. Hans indsats har betydet uendelig meget for den sammenhængskraft Danmark med sine stærke regionale identiteter den dag i dag har stor gavn af, siger Flensborg Avis' chefredaktør Jørgen Møllekær.

Helge Lorenzens ambition var at skabe et talerør for den almindelige dansker i de elektroniske medier. Journalisterne skulle ikke være mikrofonholderne for magthaverne. I stedet skulle beslutningstagerne lytte til folket.

Helge Lorenzen lagde aldrig skjul på, at han var socialdemokrat, men hans mest loyale støtter under opbygningen af TV Syd var Venstre-folk og radikale.

Helge Lorenzen voksede op i grænselandet i brændpunktet mellem dansk og tysk under fattige kår, og hans store interesse for samfundet drev ham som 20-årig ind i journalistikken.

Han begyndte i den daværende socialdemokratiske lokalpresse, men de journalistiske ambitioner førte ham videre til hovedorganet for den socialdemokratiske bevægelse, Aktuelt.

Han efterlader sin hustru Kirsten, to sønner og en datter.

Mette Munk Nielsen

***

Johannes Nissen

11.8.1931 – 21.3.2014

Kære Johannes, du var født i Tætvang ved Agtrup, hvor du voksede op i et sønderjysk talende miljø under fattige kår. Du kæmpede dig trods vanskeligheder igennem til en lærereksamen på Tønder Statsseminarium, og du tog straks derefter fat på dit virke for det danske arbejde i Sydslesvig, støttet af din elskede Hedi, der hjalp dig i alt dit skolemæssige og folkelige arbejde.

Efter dit store engagement som skoleleder for Tinningsted Skole blev du skoleinspektør for Oksevejens Skole i Flensborg, hvor vi lærte dig at kende som en retlinet mand med stærke dansksindede holdninger og med et stort og aktivt engagement for danskheden. Din viden om Sydslesvig var stor, og i frikvartererne og til private arrangementer hørte vi dig fortælle om dit aktive kommunerådsarbejde for SSW i Hanved kommune.

Du vidste, hvad du talte om, og du var en stridsmand for danskhedens ve

og vel. Du havde kontant viden og erfaring med hensyn til det arbejde, du var i gang med, og dine elever på skolen nød godt af din praktiske kunnen som sløjdlærer og om den store viden om verdenspolitikken, om lokalsamfundet og om det danske mindretal, du havde, når du bl.a. underviste i politik i 9. klasse.

Dine elever fik lært, hvad det danske mindretal var. Du kendte til sammenhængene her og så nødvendigheden af selv at være aktivt medlem i næsten alle mindretallets netværk. Du var en af drivkræfterne for Oksevejens Skoles bygningsmæssige udvidelse i 1982. Du var en flittig læser af Flensborg Avis, og du fulgte aktivt med i tidens spørgsmål.

Selvfølger kunne vi ikke være enige om alt, men diskussionen om mindretalsspørgsmål kunne favne bredt og sommetider ligefrem lidenskabeligt, men uenigheder med hensyn til synspunkter fik diskussionsengagementet til at stige. Du var ikke bange for at sige din ærlige og modige mening, selv om du måske blev upopulær af det, og det gav dig nogle knubs.

Du har været mindretallet i Sydslesvig en god, flittig og virkefuld søn. Livet som barn af det sønderjyske samfund i Tætvang og som barn af Sydslesvig kom til at præge dig og dit virke helt. Du var en rigtig sønderjyde, en rigtig sydslesviger.

Tak for dit virke for Sydslesvig!

Æret være dit minde.

*Anne-Margrete Jessen,
fhv. skoleinspektør*

***

Ove Nissen

25.7.1932 – 24.4.2014

Meddelelsen om Ove Nissens død kom uventet.

De seneste par år mødte vi ikke længere så ofte Ove og Ann Christin Nissen til møder i vore gamle nationale foreninger. Familien med børn, svigerbørn og børnebørn, søskende rundt omkring i landet, huset i Rinkenæs og sommerhuset i Blåvand fyldte i stedet sind og tanker og lagde beslag på megen tid.

Men Ove Nissen havde ikke glemt sine tidligere bestyrelsesmedlemmer. Han udviste stadig stor omsorg for os og vores hverdag og ville gerne orienteres om nye initiativer og forandringer.

Ove huskede fødselsdage og sendte julehilsner med nyt fra familien Nissen og havde stor fornøjelse af at invitere til fester og sammenkomster med tidligere bestyrelsesmedlemmer. Det sammenhold blev prioriteret højt.

Vores gode samarbejde begyndte i 1998, da Ove sagde ja til at overtage formandsposten i Sprogforeningen, et hverv, han på bedste vis varetog i 12 år. Fra den første dag udviste Ove en varm interesse for foreningen og ydede en helhjertet indsats for den som sådan, men i særdeleshed også for Sydslesvig-afdelingen.

Ove var altid velforberedt, når vi mødtes i bestyrelsen, og inspirerende at arbejde sammen med. Der blev med interesse lyttet til de bemærkninger, andre i bestyrelsen kom med; Ove fangede nye forslag og tanker, som måske endnu ikke var gennemarbejdede, og kom selv med oplæg til nye ideer og bad om bestyrelsens kommentarer. Møderne med Ove som formand var som regel lange, men aldrig kedelige.

Sprogforeningen i Sydslesvig fik i Ove Nissen en loyal og trofast talsmand, der deltog i rigtig mange af afdelingens møder og gav den sin fulde

opmærksomhed.

Ove huskes for sætningen »danske ord i danske munde«. Han blev aldrig træt af at kæmpe for et pænt og sobert dansk sprog uden fremmedord eller unødvendige låneord fra andre sprog.

Ove gav ofte udtryk for, at han ønskede en verden, hvor de gode danske værdier, der byggede på lune, humør, hjertelighed og medmenneskelighed måtte stå i centrum. Det blev værdier, som Ove selv blev en værdig repræsentant for. Han var til at stole på og værd at dele Sprogforeningens ve og vel med.

Ove gjorde en forskel.

I stor taknemlighed for et godt og tilidsfuldt samarbejde med et flittigt og nærværende menneske vil vi mindes Ove Nissen.

Æret være hans minde.

*Volker Bock
og Signe Andersen*

***

Per Østerbye

4.5.1934 – 2.10.2013

Onsdag morgen den 2. oktober kl. 7.30 lokal tid døde vores gode ven, tidligere præst ved Ansgar Kirke, lic. theol. Per Østerbye.

Per døde på rejse i Moldava, som han selv i sin sidste hilsen til os venner kom til at kalde »Moldavien«, men det er nu osse der i nærheden. At det skulle blive det sidste livstegn fra ham... Pers ældste søn mente i telefonen, at han altid havde regnet med, at hans far ville begynde sin sidste rejse undervejs på den måde. Det passer i al fald til personen Per.

En af Pers læger havde frarådet ham at tage til Moldova, en anden havde sagt, at han godt kunne tage afsted. Hvem den enormt rejseglade Per rettede sig efter, om overhovedet, kunne man vide på forhånd.

Per var præst ved Ansgar Kirke og i Kobbermølle fra den 1. august 1982

til den 30. november 1995. Så gik han på pension for at rejse ude i verden, hvor især Indien blev hans store passion. Som præst her var han elsket og afholdt af alle, der kom til at lære ham ret at kende. Om han også var påskønnet nok, satte en nabo en gang spørgsmålstegn ved, og hende forstår jeg godt. Han satte gang i fængselsarbejde og var ellers især utroligt aktiv og omsorgsfuld i arbejdet med asylansøgere. Med til det billede hører nu også, at da han fik tilbudt en tysk orden for det, sagde han nej tak.

En ældre, nu afdød dame i menigheden, der boede ikke så langt fra Pers præstebolig, havde forklaret ham ved et husbesøg, at hun var for skrøbelig til bens til at gå til gudstjeneste. Da Per på et senere tidspunkt mødte hende gående på gaden, fik hun straks læst og påskrevet. Der kunne hun gå, men gå til kirke kunne hun ikke!

Det var hun meget fortørnet over, også 20 år senere, og det lykkedes mig ikke at overbevise hende om, at det måske nok var totalt udiplomatsk, men især ganske og totalt meningsløst at være vred på Per i mere end brøkdeler af et sekund. Det er det aldrig ved mennesker, som har et hjerte af guld.

Desto bedre, at Per aldrig gjorde en røverkule af sit hjerte. Det var dog ret forbavsende en gang at høre ham fortælle, at han som ung havde haft en drøm om at gå i diplomatiets tjeneste. Det må kongeriget Danmark nu være ret taknemmelig for aldrig blev til noget, for var han blevet ambassadør så fjernt et sted som Sydafrika, så var vi kommet på krigsfod med dem.

Midt under Muhammed-krisen var Per i det nordlige Indien på motorcykel, og alle danskere blev opfordret til at holde lav profil. Per malede Dannebrog på sin motorcykels benzintank. Vi venner har ofte nok måttet bede for ham!

Da Per sluttede som omsorgsfuld præst her ved Ansgar, sluttede han ikke sin præstegering, ligesom han

aldrig helt til det allersidste forsømte kirkegængerembedet, ligegyldigt hvor han var.

I 1999 begyndte han en lang karriere som vikar-præst i Canada og var min direkte forgænger i embedet i Grimby, Ontario. Per gav uden videre lov, så vi flyttede ind med hele familien før min tiltrædelse, og af godt bekendtskab blev venskab. Det var ikke uproblematisk at dele hus med Per i en måned, men et problem var det ikke.

Da vi rejste fra Grimsby, var det igen Per, der tog over og det blev til to yderligere dansk-canadiske menigheder, der fik gavn af Per. Det tjener Per til høj ære, at han holdt en nær forbindelse til venner derovre, men det gjorde han til alle, han sluttede venskabsbånd med.

Per skældte altid ud på Heike, når hun overfor ham skældte ud på mig. Nu kan vi to så skændes lidt om, hvem af os, der sammen med vore børn kommer til at savne Per mest, men sorgen er vi fælles om. Den deler vi med Pers store vennekreds - »i alle de riger og lande« og sender sønnerne med deres famlie tanker og forbøn. Med tak til vor Herre og Gud. For Per.

*Heike og Preben K. Mogensen
Flensborg*

...

Per blev taget fra os, mens han var i det fremmede. Vi modtog sorgens budskab den 3. okt. om morgenen.

To dage inden han tog af sted, besøgte han min kone og mig og forhørte sig, om vi havde noget varmt tøj, vi kunne undvære, og som han måtte tage med til Moldova. Han ville besøge nogle venner, som var dybt fattige. De trængte til noget varmt tøj, for vinteren dér var både langvarig og kold. Fremgangsmåden er karakteristisk for ham. Deres ve og vel var ham magtpåliggende. Han havde venner både her og rundt omkring i verden, og han var glad for at besøge dem. Han var rejseglad udover det almindelige.

Vi mødtes første gang til en teologisk embedseksamen på Århus Universitet sidst i 1960'erne. Dengang var den mundtlige del af eksamen offentlig. Alle interesserede kunne frit overvære eksaminationen. Når så censor og eksaminator skulle til at vurdere præstationen, blev tilhørerne bedt om at forlade lokalet. Og udenfor kom megen snak i gang, mens man ventede på, at eksaminandens karakter blev meddelt. Ved sådan en lejlighed kom det til en kort samtale mellem Per og mig om, hvad mon den præstation var værd, vi lige havde hørt. Mere blev det ikke til den dag. Så skiltes vore veje. Han tog tilbage til sit embede som sognepræst i Søby m.m., mens jeg gik til det, jeg skulle passe.

Sommeren 1970 fik jeg stillingen som adjunkt i kristendomskundskab og religion ved Silkeborg Seminarium. Tro det eller ej. Per var der allerede i en tilsvarende stilling. På den måde blev Per og jeg nærmeste fagkollegaer, og det blev til et givtigt samarbejde i godt og vel syv år.

Mens Per var ansat ved Silkeborg Seminarium, var han rejselysten som ingen anden, jeg kender. Hans hyppige rejser havde kolleger i Silkeborg en lille vittighed om: Skal du have fat i Per, mens han har tre sammenhængende fridage, skal du ikke ta' til Sejs (hvor han boede). Søg efter ham i Marokko eller et andet land mindst lige så langt borte.

Hans rejseaktivitet havde vi andre nu også glæde af. Efter passende forberedelse tog vi sammen med vore fælles liniefagsstuderende på studietur til Israel. Som ung mand havde Per i nogle semestre læst ved Det hebræiske Universitet i Jerusalem, hvor han ikke mindst lærte at tale hebræisk flydende, sprogbevaget, som han var. Denne færdighed blev os til gavn, når han på studieholdets vegne skulle forhandle rabatter eller købe busbilletter. At han tilmed var stedkendt var så afgjort en fordel. For selvfølgeligt opsøg-

te vi mange af de steder og bygninger, som omtales i de bibelske skrifter. Det var jo også det, vi var taget af sted for og havde forberedt os på. Imidlertid stiftede vi også bekendtskab med det nutidige Israel og dets problemer. Under sit studieophold i Jerusalem blev Per ven med mange forskellige personer. Det havde vi glæde af på vores tur. Vi blev således inviteret hjem til en palæstinenser. Hos ham blev der budt på te og søde kager, mens Pers ven redegjorde for sit syn på områdets aktuelle problemer. Vi nåede også at overnatte hos jødiske familier, der ikke overraskende så ganske anderledes på forholdene.

Rejsen, vi foretog, gav de studerende (plus min kone og mig) et stort udbytte. Derfor gentog vi den med andre studerende nogle år senere.

I 1978 skiltes vore veje. Min familie og jeg flyttede til Lyksborg, hvor der var et ledigt præsteembede. Per var med til både ordinationen og den senere indsættelse, men herefter blev kontakten mere sjælden. Sådan skulle det nu ikke blive ved. Vi blev kolleger igen! Nogle få år efter at vi var flyttet til Lyksborg, dukkede Per op som præst ved Ansgar Kirken i Flensborg. Det burde egentligt ikke have overrasket min kone og mig, for Sydslesvig var ikke fremmed for ham. Som ung mand var han f. eks på højskoleophold i Jaruplund.

Også som pensionister havde vi det godt med hinanden, om det så var til fest, almindeligt samvær eller kortspil. I lørdags den 12. okt. blev han jordfæstet hos sine forældre og bedsteforældre på kirkegården i Vorup ved Randers. Vi kommer til at savne Per.

Æret være hans minde.

Werner Matlok

...

Per var en vidtfavnende person. Altid åben over for nye muligheder og udfordringer. Et af de mange aftryk er ini-

tiativet til »Kirke-Nyt« i Flensborg Avis fra midten af 80-erne, et initiativ, der har overlevet til i dag gennem »Kirkesiden«.

Han havde altid blik for de svagest stillede i samfundet, og derfor tog han også initiativ til at blive Dansk kirke i Sydslesvigs første fængselspræst. Han har hjulpet mange flygtninge, der måtte leve under kummerlige og meget usikre forhold. Han tillod sig at være meget åbenmundet og kritisk om de usle vilkår, man bød flygtninge. Han har haft folk boende, hvor hans imødekommenhed og hjælpsomhed også ind imellem blev udnyttet og misbrugt; men det var Per alt sammen stor nok til at se hen over. De negative oplevelser i den sammenhæng skulle ikke gå ud over den næste, der havde brug for hjælp. Han engagerede sig i mennesker.

Folk vidste, hvor de havde ham. Han var ikke bange for at sige sin mening, heller ikke når den var ubekvem for modtageren. Det genspejledes f.eks. også i hans prædikener. Han forstod at ruske os ud af blokerende selvtilfredshed og -glæde. Jeg tror, at vi er flere, der ikke kan undlade at tænke på Per ved mødet med bestemte vers fra prædiketekster eller salmelinier. Et af mange eksempler for mig er linierne: »Af Guds nåde alle tråde spindes til vor helgendragt« som på stærkeste måde blev draget med ind i en prædiken om retfærdiggørelsen.

Per led heller ikke af berøringsangst i forhold til den tyske kirke. Han har haft en meget aktiv rolle i forbindelse med mange fællesgudstjenester f.eks. på Bods- og Bededagen. Eller i forbindelse med den nu traditionelle økumeniske gudstjeneste i februar, hvor han i sin tid ikke holdt kritik tilbage i forhold til de katolske brødre, fordi vi ikke kan fejre nadver sammen.

Han fik sig et stort netværk og vandt mange menneskers respekt på grund af sit engagement og solidaritet. Han var mig en meget god kollega. Vi var

forskellige; og den forskellighed var han god til at bakke op. Han var en sand berigelse.

Kendetegnende for Per var også hans gavmildhed. Feks. da han skulle finde sig til rette på mindre plads i forbindelse med pensioneringen. Da organiserede han en auktion over de ting, han kunne undvære. Ikke for at proppe pengene i egen lomme, men for af beløbet at give en billet til én af deltagerne ved auktionen, så vedkommende kunne besøge ham i Goa.

Sydslesvig er med Pers død blevet en farverig person fattigere. Han havde meget på hjerte. Herligt, at det var så stort.

I taknemmelighed over mange gode år med Per som nærmeste kollega.

Viggo Jacobsen

***

Hans Ulrich Parmann

8.1.1928 – 22.2.2014

Pastor emeritus Hans Parmann, Selk, døde i en alder af 86 år. Ikke blot som præst, men også i mange andre sammenhænge satte han sit præg på mindretallet.

Gennem 38 år var Hans Parmann præst for Ansgar Menighed i Slesvig. Både dengang og senere som pensionist engagerede han sig levende i det danske arbejde og var aktiv i det danske foreningsliv, som formand for Flensborg Avis' tilsynsråd og ikke mindst i Grundtvig-værkstedet, der arbejdede med tyske oversættelser af Grundtvigs salmer.

Egentlig drog han i 1947 på højskole i Haslev for at forberede sig på uddannelsen til lærer. I Haslev var der imidlertid to højskoler, og Hans Parmann tog fejl af skolerne. De to forstandere tog kontakt med hinanden og fandt i fællesskab ud af, at med en studentereksamen hørte Hans Parmann nok bedre hjemme på Haslev Udvi-

dede Efterskole end den højskole, han egentlig havde som mål.

I stedet for lærer opfordrede forstanderen ham til at blive præst, og denne tanke bundfældede sig hos Hans Parmann.

Mens det viste sig at være let at blive optaget på Københavns Universitet, var det sværere at få en tilladelse til at forlade Sydslesvig og fra Danmark en opholdstilladelse. Begge dele faldt dog på plads i november 1948. Han var fra starten bagefter sine medstuderende, der var begyndt i september, men med flid og støtte fra en af de danske præster i Flensborg lykkedes det Parmann at slutte trop.

Interessen for foreningsarbejde viste sig allerede dengang, idet han i 1949 var med til at stifte Foreningen af Sydslesvigske Studerende. Det var fra denne kreds at foreningen og tidsskriftet »Front og Bro« udsprang. Målet var forståelse mellem befolkningsgrupperne i grænselandet.

Selv havde han gode forudsætninger for at forstå begge befolkningsgrupper, idet han voksede op i et tysk hjem i flensborgske Mørvig/ Mürwik, hvor hans far underviste på marineskolen. I 1944 blev han som så mange andre af årgang 1928 indkaldt til militæret.

Egentlig ville Hans Parmann som sin far til marinen, men i stedet blev han få dage før kapitulationen i maj 1945 sendt til Gardehusarkasernen i Næstved for at blive uddannet kavalierist. Tilbageturen til Tyskland foregik til fods.

Den følgende tid skiftedes Hans Parmann med sin fader til at drage ud i Flensborgs opland for at skaffe mad til sig selv samt moderen og lillebroderen. På denne måde kom han i kontakt med en gårdejer nær Vanderup, hvor han fik føden mod at arbejde i landbruget. En nabo var dansksindet og vakte Hans Parmanns interesse for at lære dansk.

Det danske sprog blev for ham nøg-

len til hjemstavnen. Pludselig gav stednavne mening, og Hans Parmann gav sig herefter fuldt og helt til det danske arbejde, hvor han gennem mange år var en af de bærende kræfter.

Inden han i 1957 søgte og fik stillingen som præst ved Ansgar Menighed i Slesvig, var han efter at have bestået sin eksamen med egregie (udmærkelse), blevet bedt om at fungere som hjælpepræst ved Klosterkirken i Horsens.

Han var da netop i 1955 blevet gift med Gertrud fra Aventoft, som han havde mødt på højskolen i Haslev.

Det blev til 38 år som præst for menigheden, hvor han var med til oprettelsen af Ansgar Kirke med menighedslokalerne efter nedlæggelsen af Ansgar-Skolen i begyndelsen af 1960'erne. Et andet stort projekt var oprettelsen af Margrethegården, hvor Hans Parmann også trak en stor del af læsset.

Foruden det lokale og regionale kirkearbejde havde han også overskud til andet foreningsarbejde. 1971-77 var han formand for både Sydslesvigsk Forening (SSF) og Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) i Gottorp Amt, og fra 1974 til 1982 var han medlem af byrådet i Slesvig.

I sin studentertid havde han fået mulighed for at købe en aktie i Flensborg Avis. Det skete under en vis moro fra kammeraterne fra Front og Bro, som avisen ellers havde været temmelig hård ved. Det lykkedes dog også i denne sammenhæng at få bygget bro. Endda i en sådan grad, at Hans Parmann ikke blot sad i tilsynsrådet i over 30 år, men i godt en snes år indtil 1996 endda var formand.

Anker Simonsen

...

Med Hans Parmann er endnu en af kredsen af engagerede unge, der i 1949 stiftede Foreningen af Sydslesvigs Studerende (FSS), gået bort. Det er dybt vemodigt, skønt Hans Parmann fik et

godt og relativt langt liv beskåret. Andre af flokken - Lorenz Rerup, Hans Peter Clausen, Vilhelm Tams Jørgensen og Rolf Lehfeldt for blot at mindes nogen få af dem, som det hele startede med - måtte forlade os urimeligt tidligt.

Selv mødte jeg Parmann for første gang på foreningens sommermøde på Købmandshvile Højskole i 1954. Her dannede han sammen med Tams og Lorenz et veritabelt triumvirat - dem, der indledte og afsluttede foredrag og kom med vægtige diskussionsbidrag, der gjorde et dybt indtryk ikke mindst på os yngre nye Duborg-studerenter.

Det gjaldt jo visionerne fra foreningens navnkundige tidsskrift »Front og Bro«, som Parmann var en af hovedbidragsyderne til. I sin redaktørhilsen til bladets ti-årsdag forklarer han dem således:

Der fandtes hos os unge en fornemme af, at den da rådende forestilling, at det i Sydslesvig-sagen drejede sig om en krig mellem dansk og tysk, ført med mere eller mindre demokratiske midler, slet ikke kunne rumme den folkelige virkelighed på vores hjemegn, men betød en farlig indsnævring og tilsløring af den.

Selv skrev jeg i dengang min dagbog: »Front og Bro gjorde mine drømme til virkelighed« viste, at det, jeg havde tænkt og følt, men troet at måtte tie med, af andre allerede blev ført ud i livet.

Og en anden af de unge Duborg-studerenter, Hermann Liebers, hylder i sin FSS-sang med reference til de unges modsætning til det officielle Sydslesvig Hans Parmann som den første i rækken af »nationale læderjacker« (melodi: Flickorna från Småland): »De unormales navne kan normale ikke li, de kalder sig så mærkelig som Pa., j.r. og zi./ som Lo, en VTJ, en Flüsterleder og hl./samt Dille, th., J. P.-F. de skriver nemlig selv«.

Som præst i Slesvig levede han siden om nogen op til det mål, som de drivende kræfter i forening og tids-

skrift bestandig havde i tankerne, men nævnte så lidt som muligt: at vende tilbage til Sydslesvig for at gøre en livslang indsats for mindretallet. Når vi fra tid til anden havde kontakt, hvad enten det var på officielle møder eller private sammenkomster, var der altid meget at diskutere fra de mange områder, han var dybt engageret i. Ikke mindst Sydslesvigsk Forening og Sydslesvigsk Vælgerforening og mest nok problemer i forbindelse med hans måske kæreste barn: oversættelsen af danske salmer til tysk i Grundtvig-værkstedet.

Som det trods personlig sympati ikke altid kan undgås, var der også en ting, vi var uenig i. Det var dengang i midtfirserne, da bølgerne gik højt omkring den såkaldte Flensborg Avis-sag, og det var ham, der som formand for tilsynsrådet især måtte stå for skud. Men bølgerne glattedes igen, for enhver vidste jo, at pastor Parmann var en hædersmand af de sjældne - positiv, beskeden, velovervejede og dybt kompromissøgende som i ungdommens dage. Således slutter han omtalte redaktørhilsen med at sige:

Hvad gør det så, at Front og Bro-tanken tilsyneladende har mistet i profileret klarhed, hvad den har vundet i bred tilslutning? En tanke, et syn, er ikke til for dens egen skyld, men for tjenende at gå ind i folkelivet som surdej og dermed måske miste sig selv. Kunstig rendyrkning vil gøre den steril og ufrugtbar. En kamp er ført, en sejr er vundet uden bitterhed, det giver gode løfter for fremtiden.

Vi vil ikke glemme Parmann.

*Karin Johannsen-Bojsen,
Flensborg*

...

Hans Parmann ville det danske Sydslesvig. Han havde valgt og bidrog til det folkelige og kirkelige liv på flere måder. Efter teologisk embedseksamen og ordination i Aarhus Domkirke og en kortere ansættelse ved Kloster-

kirken i Horsens kom han atter til Sydslesvig op til jul i 1956, hvor han blev præst i Slesvig Ansgar og var frem til pensioneringen i 1994.

Sammen med Gertrud bidrog han vidtfavnende ud fra sine mange talenter. De rakte lige fra at udbygge den dengang ikke særligt moderne præstebolig og indrette børneværelser på 2. sal til via arbejdet i Grundtvig-værkstedet at øse af sin poetiske kunnen og fornemmelse. Han bidrog således flittigt til de højt skattede udgivelser af danske salmer på tysk. Men f.eks. også den danske sydslesvigske kirkehistorie har han skrevet om i Dansk Kirke i Udlandets jubilæumsskrift i 1994.

Hans Parmann sad i Dansk Kirke i Sydslesvigs Kirkeråd i flere perioder. Han engagerede sig i arbejdet i Sydslesvigsk Forening både lokalt og mere overordnet. Det samme inden for Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW), hvor han i et par perioder var medlem af byrådet for Slesvig by.

Flensborg Avis nød også godt af hans store arbejdsindsats. Han sad således i tilsynsrådet fra 1965 og 34 år frem. Han var formand fra 1975-95. I den periode var han med til at træffe den vanskelige beslutning at rykke avisens hovedsæde bort fra den gammelkendte og vigtige placering i Storegade og ud på Wittenbergvej. Som opvokset i Flensborg vidste han alt om, hvor meget mindretallet ville savne avisens markante placering der; men han var også klar over, at der skulle nye rammer til for medarbejdere og teknik.

I kraft af sin milde og venlige udstråling formåede han at skabe bro til mange. Men man skulle på den anden side ikke tage fejl af mildheden. Han tog stilling, havde sine meninger og modet til at udtrykke og dele dem med os andre på konstruktiv vis.

Hans Parmann vil dog først og fremmest blive husket som en nærværende, solidarisk, engageret og tydelig forkynder. Hans tro kunne bære igennem modgang og sorg. Også på den

måde var han god at læne sig op ad. Han kunne nå gamle og unge. Han kendte af gode grunde den sydslesvigske klangbund og vidste, hvordan han skulle formulere sig for at blive forstået.

I taknemmelighed over at have kendt Hans Parmann og nydt godt af meget af det, han bidrog med.

*Viggo Jacobsen,
provst*

...

Så måtte vi tage afsked med vores gamle præst og ven. Selv om vi vidste, at pastor Parmann havde været syg i længere tid, kom meddelelsen om hans død uventet for os, da vi åbnede avisen.

Endnu på hans fødselsdag - han blev 86 år gammel i januar - en telefonsamtale med ham. Han mente, at han og Gertrud havde det tilfredsstillende, selv om de i fremtiden nok havde brug for lidt mere hjælp i hus og have.

I marts i fjor var pastor Parmann blevet indlagt på Slesvig Sygehus, hvor han blev opereret, og hvor jeg et par gange kunne besøge ham. Det var især som præst for Treja danske Menighed og dermed også skolen, at Parman har en stor plads i vores erindring. I flere årtier var han med til at præge det danske liv her på egnen. I skolens jubilæumshæfte - skolen fyldte 25 år - skrev han blandt andet: Det er nok et særkende for sydslesvigske landdistrikter, at der er et snævert samarbejde mellem kirke og skole.

Men også privat blev der i tidens løb sendt megen »tankepost« mellem vore hjem, og det både i glædens og sorgens timer.

Kære Hans, tak for alt og hvil i fred.

På menighedens og egne vegne

*H. Henken,
Treja*

Gustav Petersen

25.1.1929 – 12.9.2014

Da jeg i 1953 kom til Bavnehøjskolen i Humtrup, var Gustav Petersen allerede lidt af et ikon - mest på håndboldbanen. Han og hans kone Ida var altid parat til at hjælpe, og da deres ældste barn Albert kom i skole, blev Gustav forældrerådsformand, og det var han, lige indtil barn nummer fire gik ud af skolen. I mange år var han også formand for ungdomsforeningen.

I 1999 døde Ida. Det var et stort tab for ham. Men han fandt sig nogle år efter en god veninde i Erika. De fandt ud af at veksle mellem hans hjem i Humtrup og hendes i Nibøl.

For omkring ti år siden døde hans ældste søn Albert og kort efter hans ældste datter Kate, begge af sygdom.

Efterhånden som årene gik, var han ikke så aktiv mere. Men han mødte altid op til arrangementer som årsmøder, julefester m.m. i børnehaven og i skolen.

Ham kunne man altid regne med.

Han var også en flittig kirkegænger.

En god og trofast ven er borte.

Æret være hans minde.

*Ulla Seligmann,
tidl. lærer i Humtrup*

***

Peter Christian Petersen

3.7.1927 – 15.7.2014

Med Peter Christian Petersen, Søndermedeby, har vi mistet en af vore kærnedanske venner. Hans indgroede sønderjyske mål stod for oprindeligheden i hans væsen - bondesindet: Dyrenes trivsel, afgrødernes pleje og vækst, de små tings store betydning. Det var harmonien i naturen, der optog Peter Petersen, den aktive ligevægt, tingenes naturlige samspil.

Landboforeningen for Flensborg og Omegns markvandring står i stærk

erindring på grund af hans medlevende fortællelemåde, lige som forevisningen af hans samling af redskaber og gamle brugsting åbenbarede en ubrydelig samhørighed med den tid, der blev hans.

Vi ærer Peter Petersens minde.

Søren Andresen

***

Otto Prühs

2.12.1930 – 20.1.2014

»Uns« Otto er ikke mere blandt os, og vi er blevet fattigere. Det gør så ondt at have mistet den bedste ven, min familie og jeg nogensinde har haft; men det gør godt at tænke på de mange rige år, vi har haft sammen.

Det var Otto og Christel, der tog hånd om mig, da jeg begyndte mit arbejde på Ejderskolen i sommeren 1966, og det var Ottos gamle forældre, som i køkkenhjørnet i Ejderskolens hyggelige kælderlejlighed fik sat mig ind i det plattyske sprogs besynderligheder, gerne over en grog eller to, og altid sammen med en eller flere i familien, for den var stor.

Otto var i årtier skolens uundværlige pedel, altnuligmand og buschauffør. Børnehavebørnene elskede deres »Onkel Pylle«, og eleverne deres Hr. Prühs, som ikke bare med fast hånd styrede dem og rengøringspersonalet, men så sandelig også inspektøren og lærerne; for hvem turde sige Otto imod, når det gjaldt skolens praktiske trivsel.

Men først og fremmest var Otto en trofast og hjælpsom ven, respekteret og afholdt af alle i det danske mindretal, både på skolen og udenfor.

Det kan ikke i ord beskrives, hvad Otto sammen med Christel har betydet for danskheden i Rendsborg. De to kløede på, ligegyldigt hvad de så end beskæftigede sig med og fik hurtigt hallet mig og mange andre med ind i foreningslivet i Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU), Sydslesvigsk

Forening (SSF), husmoderforeningen med mere. Badmintonklubben fik sin glansperiode med Otto og Christel som ihærdige og særdeles kvalificerede trænere og var en frygtet modstander overalt, hvor den deltog i turneringerne.

Men bedst husker vi »gamle« fra vore unge dage nok vores Otto som samlingspunkt, stående bag baren ved foreningsfesterne i »Amtmandsgården«. I kolonihaven i »Kehrwieder« var der sommerhygge og stemning; man var altid velkommen, både der, i deres hjem på Ejderskolen og senere i huset i Rickert.

En bedre gudfar kunne vores søn ikke have fået. »Tante Christel og onkel Otto«, som de stadig siger, blev ikke kun et fast og kærligt holdepunkt for Frank og Lone, men også for Wolfgang og mig.

Æret være Otto Prühs' minde.

*Dagny Geppert
med familie*

***

Rüdiger Rathke

6.9.1941 – 7.7.2014

Efter længere tids alvorlig sygdom er el-mester Rüdiger Rathke, Flensborg, død 72 år gammel.

Rüdiger Rathke var i mange år medlem af bestyrelsen for Dansk Erhvervsforening i Sydslesvig, han var medlem af St. Knudsgildet og deltog desuden flittigt i møderne ved Mandagsbordet i Borgerforeningen.

FIA

...

St. Knuds brødrene har med sorg erfare, at vor broder Rüdiger Rathke ikke længere er i blandt os. Vi vidste, at vor broder var ramt af sygdom, og at han for over 10 år siden fik et nyt hjerte, som han levede med, men så kom der en kræftsygdom oveni. Dette til trods

kom meddelelsen om hans død alligevel overraskende.

Vor broder var født den 6. september 1941 i Pillau. Han var født i en tysk familie, som kom til Flensborg kort efter 2. verdenskrig. Familien bosatte sig i en lejlighed i Achter de Möhl, Munketoft-området, og flyttede senere til Damgade/ Teichstraße, hvor faderen, der var el-mester, indrettede en butik og et værksted, endnu senere flyttede familien til Borggade/ Burgstraße, dog uden butik. Vores kære broder fulgte i faderens fodspor og drev en velfungerende el-installations-forretning, sidst med en partner, indtil sin død.

Det danske sprog eller snarere sønderjysk lærte han hos sine bekendte i Sønderborg, trods sin tyske skolegang i Flensborg.

Rüdiger Rathke blev optaget i St. Knudsgildet i Flensborg i 1994 og var en afholdt broder i gildet. Vores broder var ligeledes med ved Mandagsbordet samt i bestyrelsen for Dansk Erhvervsforening og således involveret i det danske arbejde i Sydslesvig

Gennem sit broderskab i St. Knudsgildet var det naturligt, at han skabte gode kontakter til gildets venskabsgilder og -selskaber i Danmark. Et særligt selskab havde hans store opmærksomhed, nemlig vore venner i Haderslev Skydeselskab, hvor Rüdiger også blev optaget i broderkredsen. Vores broder var en habil skytte, og han havde den store glæde at være St. Knudsgildets majestæt i året 2000.

Han har med sit virke og brodersind gjort sig så bemærket og afholdt i vort gilde, at han vil blive husket som en værdig knudsbroder af fineste slags.

*Heinz Rudebeck,
oldermand,
St. Knudsgildet Flensborg*

***

Peter Rautenberg

5.4.1932 – 19.11.2013

Tidligere bypræsident i Flensborg, Peter Rautenberg, døde 81 år gammel. Den socialdemokratiske politiker blev første gang valgt ind i Flensborg byråd i 1990, og to år senere overtog han posten som bypræsident. Efter at han var fyldt 70 år, trak han sig fra posten i 2002. Samme år blev han hædret med Freiherr vom Stein-medaljen.

I sin ti-årige amtsperiode lagde han bl.a. vægt på i højere grad at inddrage det danske mindretal i byens liv.

Bypræsident Svetlana Krätzschmar og overborgmester Simon Faber kalder Peter Rautenberg for en »fremragende politisk repræsentant, som har vundet stor anerkendelse i Flensborg«.

FIA

...

Med stor sorg blev det triste budskab modtaget, at Peter Rautenberg er død, 81 år gammel. St. Knudsgildet og dets brødre har mistet en god ven, som de aldrig vil glemme.

Vi knudsbrødre har meget at takke Peter Rautenberg for.

Fra 1992 til 2002 var han bypræsident i sin hjemby, som han elskede højt, ja, hans hjerte brændte for Flensborg og dens ve og vel. Peter Rautenberg var komunalpolitiker af lidenskab.

Rautenberg beherskede ikke det danske sprog, men han elskede det danske broderskab i Flensborg, og som tilflytter satte han sig ind i hjemstavnhistorien som ingen anden. I tiden, da han var byens øverste repræsentant, tog han altid imod brødrene på rådhuset på Knud Lavard-dagen den 25. juni. Ja, hvis tiden og pligterne tillod det, gik han også med i marchen fra rådhuset til St. Knudsborg.

Et synligt bevis for det store venskab imellem Rautenberg og St. Knudsgildet er den kendsgerning, at brødrene i 1994 fik overrakt et byflag af Flensborg

by. Overrækkelsen fandt sted foran rådhuset på selve knudsdagen, da brødrene bl.a. også markerede 150 årsdagen for St. Knudsborgs eksistens, som siden da har været hjemsted for det danske broderskab. At det så kun blev til et halvt flag, på grund af byens vedvarende pengenød, gjorde ikke glæden mindre.

Flaget er blevet hejst hvert eneste år på knudsdagen ved siden af Dannebrog og de slesvigske løver. Sådan vil det også fremover være, kun med den forskel, at brødrene med taknemmelighed tænker tilbage og holder mindet om en god ven i live.

Det var Rautenberg, der var primus motor i denne sag, og flaget er blevet et symbol på den tætte forbindelse, der består imellem gildet og Flensborg, en forbindelse, der har en historisk baggrund. Det var også under Rautenberg, at Flensborg byråd i 1998 vedtog at navngive en ny gade i centrum af byen efter gildets skytspatron, Knud Lavard.

I mange år havde brødrene arbejdet med sagen og ved flere lejligheder ytret ønsket, men igen var det Peter Rautenberg, der som bypræsident satte brikkerne på plads, så gaden kunne indvies, igen på en knudsdag, nemlig den 25. juni 2000. En mindetavle på hjørnet af Nikolajgade og Knud Lavardsgade minder eftertiden om denne begivenhed.

I den sidste tid var der blevet stille om Peter Rautenberg. Flere brødre havde et personlig forhold til Peter, men hustruen Erikas alvorlige sygdom satte desværre en stopper for mange interessante sammenkomster i Erikas og Peters dejlige hjem i Elmegade/ Ulmenstraße i Flensborg, hvor man havde en uforglemmelig udsigt over den by, som Peter elskede så højt.

Brødrene i St. Knudsgildet vil aldrig glemme dette dejlige menneske.

Æret være Peter Rautenbergs minde.

*Hans Uwe Harck,
kansler i St. Knudsgildet*

***

Kirsten Reese

8.1.1940 – 18.10.2013

Kirsten Reese var den ene halvdel af det gode sekretærteam, der tog imod mig, da jeg i 1989 blev rektor for Duborg-Skolen. Fra vort første møde var vi på bølgelængde. Og det gode samarbejde blev til venskab, der holdt også efter arbejdsårene, for Kirsten Reeses vedkommende lidt over 25 år ved skolen.

Kirsten Reese var et musik og sensibelt menneske, der havde god føling med og blik for det, der rørte sig omkring hende. Ikke få gange har hun med en seismografs følsomhed kunnet rådgive og advare mig, så i det mindste et par dumheder blev undgået. På samme måde var hun den omsorgsfulde sekretær, der beskyttede mod den, der tog unødigt meget af rektors tid.

En fremtrædende erhvervsmand har engang sagt, at et godt kontor kan måles på, om der bliver leet meget - og vi har moret os og haft det godt midt i de travle skoledage.

Kirsten forstod at udnytte sine pensionistår. Stor glæde havde Kirsten Reese ved musikken, teatret og litteraturen og ved at dyrke maleriet. Hun havde en fin udstilling af egne værker på Aktivitetshuset. Den blev med rette rost meget. Nævnes skal også, at hun fandt tid til at komme og spille på Dansk Alderdomshjem. Det lå i naturlig forlængelse af hendes engagement som medlem af Helligåndskirkens menighedsråd.

Kirsten Reeses seneste år blev svære og sværere, for gang på gang rammes hun af alvorlig sygdom. Tappert tog hun kampen op gennem langvarig behandling, men for hvert nyt angreb svandt kræfterne, selv om viljen til at komme i gang igen forblev. Vi, hendes venner, så det uden at kunne gøre så meget. Vi glædede os hver gang, hun havde kræfter til blot et par timers

samvær eller en lille tur ud i det blå.

Ved en lejlighed fortalte Kirsten, at en af hendes foretrukne salmer var Jørgen Gustava Brandts: »Tænk at livet koster livet! Det er altid samme pris«. Salmen gav trøst og rummer opfordringen til at »leve livet! Ført af livet, som er ét i sjæl og krop. Må vi sanse, må vi danse glædens ord i spring og hop.«

Et rigt liv er forbi. Men midt i sorgen vil vi mindes de lysere dage og i taknemmelighed bevare mindet om Kirsten Reese.

Æret være hendes minde.

*Erik Jensen,
tidligere rektor
på Duborg-Skolen*

...

En god veninde er ikke her mere.

Kirsten døde på Dansk Alderdoms-/Plejehjem. Det skete ikke uventet. Også Kirsten vidste, hendes tid var ved at slutte.

For otte år siden ramte kræften første gang Kirsten - og siden har hun kæmpet for at komme fri af den.

Ind i mellem blev det til køreture i det sønderjyske landskab - og allersidst i sommeren 2013 hentede og bragte jeg Kirsten til et par timers besøg hos mig, hvor vi fik snakket lidt om vores fælles fortid.

Da Kirsten kom til Duborg-Skolen som sekretær i 1970'erne, havde jeg allerede været lærer der nogle år. Snart begyndte hun i »Torsdagskoret«, som min mand Hans W. Hansen havde skabt i 1968. Og Kirsten valgte at synge tenor.

Inden længe blev Kirsten og jeg venner. Og da Kirsten og Egon Reese finder sammen og gifter sig ved et festligt bryllup, var venskabet et »firkløver«, som havde mange og skønne oplevelser, bl.a. reje-pilning, konkurrencer på terrassen i Nørreallé/ Norderallee, og et efterår en uforglemmelig uge i Alsace. Kirsten og Egon vidste godt,

hvordan man spiser gourmet.

Og Kirstens kogekunst med syvretters menu og Egons gode vine nød vi »krydret« med lange, gode samtaler i deres hjem.

Venskabsår gik.

I 1994 dør min mand af kræft, og 1997 dør Kirstens mand - og vi var nu et »pige-to-kløver«, som oplevede meget sammen eller vidste om hinanden.

Kirsten var et musiksk menneske med musik og malerkunst som hobby. Og hvem husker ikke Kirsten som balletdanser i Duborg-Skolens gård.

En fin billedudstilling nåede Kirsten frem til for nogle år siden, hvor hun tydeligt havde udviklet sit talent.

Kirsten nåede at være på alderdomshjemmet i Flensborg knapt et halvt år, da hun de første måneder var oppegående, og nød til det sidste god omsorg der.

De sidste uger var Kirsten sengelig-gende - og vi var venner, som på skift sad ved Kirstens sygeseng - således også da Kirsten døde. En flok af familie og venner sang ved hendes kiste, inden den blev båret ud.

Jeg vil savne Kirsten og tænker på hendes nærmeste familie, som må leve videre uden Kirstens tilstedeværelse, men hvor vi ind i mellem - også - vil huske Kirstens glade latter.

*Birgit M. Høyer Hansen,
Flensborg*

***

Gertrud Reich-Bleitzhofer

24.5.1915 – 6.3.2014

Fhv. fuldmægtig ved Dansk Generalsekretariat, Gertrud Reich-Bleitzhofer, døde næsten 99 år gammel.

Gertrud Reich startede sin kontoruddannelse ved Flensborg Avis i 1931. Efter 3,5 års ansættelse tiltrådte hun en stilling som bogholder i en papir-engrosvirksomhed, hvor hun arbejdede i ti år. I 1946 kom hun til »Sydslesvig-hjælpen« og Dansk Generalsekretariat,

hvorfra hun som fuldmægtig for regnskabsafdelingen gik på pension i 1975, efter at hun i 1974 var blevet gift påny.

Hele sit liv har hun boet i Flensborg, de første 60 år i den lejlighed i Lindeallé, hun blev født i, og som var blevet opført af hendes far, herefter i Mørvig.

Gertrud Reich deltog aktivt i det danske foreningsarbejde med bestyrelsesposter i 2. distrikt i Flensborg, Tunghørerforeningen, Husmoderforeningen, Gamles Værn m.fl.

Afdøde efterlader sig en søn og svingdatter samt to børnebørn i Charlottelund.

FIA

***

Johann Runge

29.10.1926 - 11.5.2014

Grænselandspressen var tavs, da Johann Runge, tidligere mangeårig leder af Studiefdelingen ved Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig i Flensborg og formand for Historisk Samfund for Sønderjyllands Sydslesvigkreds, døde den 11. maj 2014. Det var på sin vis forståeligt. For Runge anglede aldrig efter medieomtale. Han satte sine spor i det stille, men ikke mindre varigt. I Studiefdelingen rodfæstede han et seriøst dansk forskningsinstitut i grænselandet. Som en hjælpsom vejleder for unge historikere fik han en væsentlig betydning for deres videre vej frem i karrieren. Og som aktiv i Historisk Samfund var han med til at formidle historien ud til den brede omverden.

Johann Runge var født i Flensborg og deltog ligesom sine to brødre i 2. Verdenskrig. Begge brødre faldt, men Johann slap igennem, og ligesom mange jævnaldrende valgte han efter krigen den danske vej. Efter et ophold på Askov Højskole 1949-50 tog han fat på et historiestudium. I Kiel blev han elev af professor Alexander Scharff, en af de historikere, som i disse år tog

skridt til en nyorientering i slesvig-holstensk historieskrivning.

I København fulgte han forelæsnings hos professor Povl Bagge og blev aktiv i Foreningen af Sydslesvigs Studerende, som arbejdede for et opbrud i de fastlåste fronter mellem dansk og tysk. En tid lang var han redaktør af foreningens tidsskrift *Front* og *Bro*. Ved siden af kunstneriske emner var det idéhistorie og den tidlige politiske partidannelse i hertugdømmerne, som optog den unge historiker.

Som dansksindet fra Sydslesvig var det naturligt for Runge at fatte interesse for Christian Paulsen, "den første sønderjyde", og hans slesvig-holstenske modpart Uwe Jens Lornsen. Omfattende studier førte i 1958 til den store afhandling "Christian Paulsens politiske Entwicklung", som skaffede ham doktorgraden fra Kiels Universitet. Trykt blev afhandlingen først i 1969. En artikel om Uwe Jens Lornsen i Flensborg i 1830 blev i 1968 optaget i "Zeitschrift der Gesellschaft für Schleswig-Holsteinische Geschichte".

Runge søgte nu nordpå. Fra 1960 var han lektor i tysk sprog og litteratur ved Islands Universitet i Reykjavik, indtil han i 1974 tiltrådte stillingen som leder af Studiefdelingen i Flensborg med titel af studielektor. I de følgende år frem til pensioneringen i 1996 lykkedes det ham at give afdelingen en særlig profil. Runge prioriterede en akademisk-videnskabelig forskningsprofil, og han så det som sit mål at vække anerkendelse i den tyske historikerverden og dokumentere det danske alternativ til en slesvig-holstensk ideologi. Som leder for de mange stipendiater, som efterhånden blev tilknyttet afdelingen for at gennemføre hver deres forskningsprojekt, sørgede han for frie forskningsrammer og for en på én gang hyggelig, afslappet og produktiv atmosfære. Resultatet kunne ses i den ene publikation efter den anden, som udkom i Studiefdelingens skrifterække.

Samtidig stod Runge for redaktion

og udgivelse af erindringsbøger og biografier af danske sydslesvigere, og han sørgede altid for en forbilledlig redaktion og kommentering.

Vejledningen af stipendiaterne og de mange redaktionsopgaver betød, at Runges egen forskning blev begrænset. Bogen "Sønderjyden Christian Paulsen. Et slesvigsk levnedsløb" (1981) blev hovedværket. Helt naturligt var derfor udmærkelsen med Christian Paulsen-prisen og den tilhørende sølvmedalje i 1996. Derudover beskæftigede Runge sig med Flensborgs danske kirkehistorie i festskriftet "Flensburg 700 Jahre Stadt" (1984) og i bogen "Sprog og kirke" (2006) sammen med Lars N. Henningsen. Endelig bidrog han med en undersøgelse af Uwe Jens Lornsen i Kiel i 1830 til Studiefdelingens jubilæumsbog Grænselandshistorie gennem 40 år (2003).

Deltagelse i det folkelige historiarbejde hørte til studielektorens opgaver, og det var derfor naturligt for Runge at overtage formandskabet for Historisk Samfund for Sønderjyllands Sydslesvigkreds, da Lars Schubert i 1980 trak sig tilbage. Runge videreførte traditionen med udflugter og foredrag ud fra målsætningen om at underbygge et dansk miljø i Sydslesvig. Selv bidrog han med foredrag, f.eks. om sin forskning til den slesvig-holstenske bevægelses historie.

Der blev også plads til dialog med flertalsbefolkningen. Flere gange i årenes løb blev der samarbejdet med tyske historiske foreninger om arrangementer. I 1989 deltog kredsen i et stort dansk-tysk møde på Mikkelsberg i Hatsted om den politiske udvikling i Tyskland og Danmark efter 1864. Runge var formand for Sydslesvigskredsen indtil 1990.

*Lars N. Henningsen og
Hans Schultz Hansen*

Heinz Saxburger

14.10.1930 – 25.1.2014

Han var internationalt berømt for sit trylleri og lokalt berømt for sit store engagement hjemme i Rinkeby. Heinz Saxburger, der har optrådt i 42 lande, været med i mere end 70 tv-shows i fem verdensdele og udfyldt rollen som tryllekunstner i både danske og udenlandske film, døde 83 år gammel.

Heinz Saxburger var født og opvokset i Bylderup-Bov, hvor han allerede som 11-12-årig blev enig med sig selv om, at han ville være tryllekunstner. Men da der ikke lige var nogen i det sønderjyske nærområde, der kunne lære ham at trylle, lærte han sig selv det. Og det med stor succes.

I et kvart århundrede optrådte han i store internationale varieteer og på revyteatre, som især i 1960-80'erne havde deres storhedstid, og det gjorde ham særdeles godt kendt i især Mellem- og Sydeuropa. Til gengæld betød den store berømmelse uden for Danmarks grænser, at han ikke var særlig kendt i sit hjemland.

Inden for faget var han dog også kendt i Danmark, for den autodidakte sønderjyde gjorde tingene på sin helt egen - og populære - måde og kom som sådan til at danne skole for andre tryllekunstnere.

Han havde alle grene inden for tryllekunsten med i sine shows, og han tryllede uden hokus pokus.

- De der magiske bevægelser, som mange gør, irriterer mig grænseløst. De, der bruger dem, foregiver at kunne gøre overnaturlige ting, og vi ved alle, at det kan de ikke, sagde han i forbindelse med sit 50 års jubilæum som tryllekunstner i 2010.

Heinz Saxburger holdt sin behændighed ved lige, men tryllede ellers aldrig i hverdagen, for, som han sagde:

- Det er irriterende at møde de tryllekunstnere, der som det første siger: »Træk et kort«.

I 1988 forlod Heinz Saxburger de internationale scener, fordi han ville stoppe på toppen og ikke ende som et »ringvrag«.

Og så blev han kendt hjemme i Rinckenæs, hvor han boede frem til sin død.

Han blev yderst aktiv i lokalområdet og kastede sig over en masse projekter.

- Han har gjort et kæmpe stykke arbejde for Rinckenæs. Han var med til at starte parkkoncerterne i Gartnerslugten for 15 år siden, og det var ham, der opdagede, at kirkegulvet i den gamle kirke sank, fortæller Per Thorsted Jensen, der er en del af bestyrelsen for Rinckenæs Borger- og Familieforening - en forening, som har gjort Heinz Saxburger til æresmedlem.

Rinckenæs gamle Kirke betegnes af flere som Heinz Saxburgers hjertebarn.

Han havde sat sig grundigt ind i dens og hele sognets historie, og da han som formand for kirke- og kirkegårdsudvalget i 2004 opdagede, at gulvet i kirkens kor var sunket 23 centimeter, blev en gennemgribende renovering sat i gang. Det betød, at kirken til sit 850 års jubilæet i 2008 fremstod næsten så god som ny. Samtidig udkom Heinz Saxburgers bog »Skt. Laurentius Kirke«, hvori den pensionerede tryllekunstner og passionerede lokalhistoriker fortæller om kirkens inventar og lange historie.

Trine Flaming

***

Helmut Schwarze

16.2.1928 – 28.8.2014

Med sorg modtog vi i FDF budskabet om, at fhv. kredsleder Helmut Schwarze er død.

Helmut Schwarze var en ægte Flensborg-dreng, der efter 2. Verdenskrig valgte det danske stædet og kom på Skårup Seminarium, hvor han mødte sin kommende kone, Ester.

Efter endt lærereksamen var det helt naturligt, at det nygifte ægtepar flyttede til Sydslesvig for at blive folkeskolelærere.

Skæbnen ville, at Helmut både fik arbejde og lærerbolig på den danske skole i Flensborg-Sporskifte. Helmut har fortalt, at der foruden stillingen som lærer også var to forskellige tillidshverv til ham. Det ene var formand for det lokale Sydslesvigsk Forening, og det andet var kredsleder for den lokale FDF-kreds, Flensborg 3. kreds. Helmut har ofte fortalt, at han valgte det sjoveste, nemlig at overtage FDF-kredsen på skolen. Kredsen var ved at gå ned, da forgængerer pludselig var rejst hjem til Danmark.

Igennem 30 år var Helmut Schwarze synonym med FDF Flensborg 3. kreds, som var en kendt og anderkendt FDF-tilbud blandt børn og unge i Sporskifte. Det var Helmut Schwarze, der som eneste voksne leder sammen med skiftende unge lederassistenter stod ved roret for et godt FDF-arbejde. Ved roret kan også forstås rent bogstavligt, fordi Helmut og FDFerne i løbet af FDF-møderne fik bygget et par både nede i kælderlokalerne på Oksevejens Skole, så FDFerne kunne komme ud på Flensborg Fjord om sommeren i deres egne både.

Det blev også til et par enkelte tillidserhverv til Helmut. Han var i en årerække opsynsmand på Trenehytten i Tarp, og igennem mange år revisor for FDF Flensborg 1. kreds.

Efter 30 år som mere eller mindre hr. FDF blandt børn og voksne valgte Helmut Schwarze at stoppe som kredsleder. Men det blev ikke helt farvel til FDF-samværet; det blev til et par gange som inspirerende instruktør på FDF-lederskole i faget keramik i hans gamle formningslokale øverst på Christian Paulsen-Skolen, eller som en dygtig og inspirerende instruktør for piltene i FDF Flensborg 1. kreds.

I de sidste 15 år trak Helmut Schwarze sig helt tilbage fra det aktive FDF-liv,

men døren havde altid lette hængsler, når jeg kom for at aflevere FDF Flensborgs kredsblad til ham. Interessen for FDF-arbejdet i Flensborg og i Sydslesvig manglede ikke. Der blev vendt og drejet mange ting i sofaen i familien Schwarzes stue.

Lysten var der, men desværre kunne helbredet ikke mere.

Det at Helmut Schwarze valgte FDF-arbejdet i FDF Flensborg 3. kreds, som FDF-kredsen i Flensborg-Sporskiftehed, er vi ham evigt taknemmelige for.

Æret være hans minde.

*Sten Andersen,
distriktsleder FDF Sydslesvig*

...

Det er altid vemodigt at skulle tage afsked med et menneske, der er kommet til at betyde noget for en.

Som ægte Flensborg-dreng færdedes Helmut i de unge år gerne ved stranden og især på fjorden. De oplevelser og erfaringer, han her høstede, fik han senere rig lejlighed til at give videre til børn og unge som leder af FDFs optimistjolle-gruppe.

Men Helmut's ungdomsår blev også præget af krigens mørke skygger. Som 16-årig blev han indkaldt og kom til at opleve maj-dagene 1945 i et vagtkompagni ved fyrtårnet i List på Sild.

Efter krigen fik han en handelsuddannelse, men båret af et stærkt ønske om at komme til at gøre en indsats for danskheden i Sydslesvig besluttede han at blive lærer.

Han kom på Skårup Seminarium, og her traf han sin Esther. Efter endt uddannelse kom de begge til Sydslesvig og gik med unge og friske kræfter i gang med den lærergerning, der kom til at fylde så meget i deres tilværelse. På Liliencronweg fik de bygget det dejlige hus, som gav gode rammer for dagligdagen, og hvor de skabte et trygt hjem for Bodil.

Gennem de mange år på Christian Paulsen-Skolen kom Helmut til at yde

en meget betydelig indsats som lærer i faget formning. Med sin udprægede æstetiske sans og store interesse for kunst formåede han at give eleverne glæde ved faget og samtidig udfordringer, der kunne få dem til at yde deres bedste.

Ved skolens årlige udstilling af elevarbejder kunne børn, forældre og kolleger fryde sig over en lang række af små kunstværker.

Efter at Helmut for fire år siden mistede sin kære Esther, kneb det med livsmodet, og helbredet blev stadig svagere. Takket være en særdeles omsorgsfuld hushjælp og en meget trofast og hjælpsom nabo blev det muligt for ham at blive i sit eget hjem langt hen ad vejen. De sidste måneder kom han til at tilbringe på Dansk Alderdomshjem.

Helmut var træt og mæt af dage. Nu har han fået fred. Den under vi ham i taknemlighed for godt følgeskab og værdifuldt venskab, og vi vil huske ham som det fine og følsomme menneske, han var.

Æret være Helmut Schwarzes minde.
Mariechen og Svend Erik Thomassen

...

Mindeord ved Helmut Schwarzes død. Når man er kommet op i årene, har de fleste nok erfaret, at de ind i mellem så at sige afslutter et kapitel i deres liv.

Sådan følte jeg det, da beskeden om Helmut Schwarzes død kom torsdag eftermiddag d. 28. august.

Gennem vores forældre, Helene og Niels Langdal Nielsen, har mine søskende og jeg kendt Esther og Helmut hele vores liv.

Som tysk statsborger måtte Helmut, 16 år gammel, finde sig i at blive indkaldt til det, der blev Hitlers sidste desperade forsøg på at vende krigslykken. Ardenneroffensiven i 1944 var noget, Helmut aldrig snakkede med os om, men som satte sig dybe spor i ham.

Efter krigen kom Helmut i lære som

købmand i Ålborg. Samtidig har han nok gået med en drøm om at kunne komme til at arbejde med børn og unge, en drøm der forekom svær at realisere. I Ålborg fik han imidlertid kontakt med kredse, der støttede det nationale arbejde i Sydslesvig og derfor også støttede Helmut's tanker om f.eks. at blive lærer.

Blandt disse mennesker var vores moster, Agnes Lund, og på den måde kom Helmut i forbindelse med mine forældre, idet vores far, som var lærer i Damholm i Angel, påtog sig at læse med Helmut som forberedelse til optagelse på Skårup seminarium.

I Skårup mødte han så sin Esther, og efter endt uddannelse kom de begge til Sydslesvig som lærere i Sporskifte, siden i mange år på Christian Paulsen Skolen.

Gennem hele vores barndom var det en fast tradition, at vi var til årsmøde i Flensborg. Placeret på hjørnet på toppen af Toosbügade så vi optoget komme, og når Esther og Helmut dukkede op, sluttede vi os til på vejen til årsmødepladsen. Bagefter var vi sammen med dem, de første år i Trenehytten, fordi pladsen i Sporskifte var for trang, men efter at de byggede deres dejlige hus på Lilliencronweg, var det dér vi samledes, altid sammen med vores moster og den mangeårige leder af Feriekontoret Thyra Pedersen.

En lige så fast tradition var »lille årsmøde« hjemme i Hjordkær, hvor vi i oktober måned mødtes og hvor forholdene i Sydslesvig blev drøftet. Vi børn syntes altid, det var spændende, når Esther og Helmut kom i den nye Mercedes, som han i en del år var fast aftager af.

Senere sås vi sjældnere, men vi bevarede forbindelsen, sås ved forskellige festlige lejligheder, og gennem vores far hørte vi jævnligt nyt fra Flensborg, ligesom Esther og Helmut altid spurgte til os børn og de familier vi efterhånden fik.

Ud over skolen lagde Helmut sine

kræfter i arbejdet med FDF. Mange drenge må have haft med ham at gøre i de mange år, han var med her. Jeg husker, hvordan han en gang kom gående til Hjordkær med en flok drenge, der skulle have endnu et duelighedstegn på deres uniform. De årlige sommerlejre, og jævnligt også en landslejr på »Sletten« ved Himmelsbjerg, var også en selvfølge.

Såvel i skolen som i FDF har Helmut således været med til at præge rigtig mange mennesker på den måde, han fandt væsentlig.

Gennem disse spredte nedslag af erindringer om Helmut Schwarze har jeg forsøgt at vise, hvordan mine søskende, Holger, Ingrid, Jørgen og Gunvor, og jeg selv vil bevare mindet om Esther og Helmut.

Vores tanker går i denne tid til Bodil og hendes familie.

*Niels Lund Langdal Nielsen,
Tåning, Skanderborg*

***

Antje Thies

18.4.1962 – 16.12.2013

Med stor sorg har vi mandag aften modtaget beskeden om Antjes død.

Siden weekenden vidste vi, hvilken vej det ville gå med Antjes helbred, og dog kom det bag på os. Det virker så uvirkeligt, at hun ikke længere er iblandt os.

Sammen med Burkhard har Antje været en del af den aktive kreds i Tarup. Både når det gjaldt spejderarbejdet og gennem de sidste år SSFs arbejde. Som kasserer havde hun styr på økonomien og gav altid udtryk for, at pengene skulle bruges med omhu, men også til anskaffelser og aktiviteter til medlemmernes ve og vel.

Antje kommer til at efterlade et tomrum iblandt os.

I Tarup, men også i familien, er vi glade for det fællesskab, vi havde med

Antje. Vi vil med taknemmelighed og glæde mindes en fælles tid og bevare mindet om Antje.

Vores tanker går i denne tid til Burkhard og deres børn Lasse og Gesa.

Æret være hendes minde.

*Susanne og Jørg Braun
SSF og SSW i Tarup*

...

Her er blevet helt stille på kontoret på Stuhrsallee 22. Og det er ikke til at forstå. Det er ikke længe siden, at du, Antje, sagde farvel til os for at blive opereret. Vi så allerede frem til at have dig, vores altid hjælpsomme, livsglade, stærke og engagerede superkollega, tilbage igen.

Sådan gik det desværre ikke.

Skoleforeningen og Antje kan ikke skilles fra hinanden. I over 33 år har du været der for både ansatte og forældre. Du kendte alle medarbejdere, mange familier, og dine kontakter til samarbejdspartnere rundt omkring i forvaltningerne har vi altid nydt godt af. Ingen kunne komme udenom dig, dit smil og din særlige latter. En latter, der var dyb og rungende, men altid hjertelig.

Antje var jo bare Antje - autentisk, lige ud og ærlig. Du holdt altid fast i dine principper, men delte også dine tanker med os, dine bekymringer og alt det, der gjorde dig glad. Du lyttede, og havde man først gjort sig fortjent til din tillid, var der ingen grænser for din trofasthed.

Der var aldrig tvivl om, at dine børn og Burkhard, venner og naboer var det fællesskab, der betød alt for dig. Du bagte de lækreste kager og sørgede også på den måde for, at vi selv i travle perioder tog os tid til vores fællesskab her på kontoret.

Du var bare dig selv - åben, ærlig og meget uhøjtidelig. Vi har vist aldrig bedt om hjælp til dit handicap i det daglige. Men du har kæmpet med det hele dit liv, og du har på trods af det al-

ligevel haft kræfter til at kæmpe andres sag, når det var nødvendigt. Intet var for stort for dig.

Kære Antje, »so grundsätzlich« (som du plejede at indlede vigtige bemærkninger med) elsker vi dig højt og savner dig meget.

Vore tanker går til Gesa, Lasse og Burkhard.

Æret være dit minde.

*Philipp Micha på vegne af dine
kolleger på børne- og
skolefritidskontoret*

...

Kære Antje!

Dagen randt,
solen svandt
bort fra himmel
fra hav og fra land.

Hvil kun trygt, fred i sind.

Gud er nær.

Alle spejdere kender denne sang som »Taptoo«. Den bliver sunget til afslutning af møder, den bliver sunget som afslutning på lejrbål, og den er ganske sikkert også blevet sunget til afslutninger i Ansgar Gruppe, hvor du havde dit virke.

Det virker så ufatteligt for os, at du ikke er mere. Vi husker dig som den spejdermor, der bare tog den store tørn i gruppen, når der var behov for det. Du havde poster i grupperådet, du var kasserer, du sørgede for, at der kom vind i sejlene igen, når der var ledermangel i gruppen, og din familie bakkede dig op. Vi så dig og Burkhard tage job på Tydal-jamboretterne, hvor jeres søn var leder i Ansgar Trop. Naturligvis, for han levede jo op til sine forældres forbillede.

Du var ukuelig trods dit handicap. Hvad gjorde det, at du sad i kørestol? Det problem klarede du både ved egen og din mands, søns og datters hjælp. Du var ukuelig, du var morsom, og du havde din egen smittende tørre humor. Du var bare så dygtig og effektiv, omsorgsfuld og fremadskuende. Du var

simpelthen herlig, og vi holdt alle meget af dig, fordi du var dig selv med al den store kærlighed og ømhed, du havde i dig. Du stod og står stadig som forbillede for mange, både for dem, der har deres førlighed og for dem, der har et handicap, at man kan klare sig, hvis man vil, og det kunne du.

Vi siger dig af hjertet tak for din indsats i korpset. Du var en ægte dansk sydslesviger med hjertet på rette sted.

Nu er du gået bort, og vi tror på, at du har det godt der, hvor du er nu.

Vi føler med din mand Burkhard, med dine børn Gesa og Lasse og alle dem, der stod dig nær, der nu har mistet dig. Vi sørger sammen med dem og vi savner dig, kære Antje, vores gode spejderkammerat.

Hvil kun trygt,
fred i sind.

Gud er nær

Æret være dit minde.

*På vegne af Dansk
Spejderkorps Sydslesvig
Anne-Margrete Jessen,
korporadsformand*

***

Rolf Wiencke

15.7.1937 – 9.2.2014

Rolf Wiencke døde 76 år gammel.

Rolf Wiencke, bror til Gert Wiencke, som er kendt indenfor det danske mindretal, blev født i Flensborg, hvor han også voksede op.

Under krigen boede hans forældre i Danzig, hvor hans far havde kontorarbejde og blev skudt. Efter krigen vendte Rolf som lille dreng tilbage til Flensborg sammen med sin mor, storebror Gert og lillebror Dirk.

Moderen var ansat på Flensborg Avis, og Rolf Wiencke gik i den danske skole og tog realeksamen på Duborg-Skolen.

Som ung gik han i banklære, arbejdede en overgang ved vestkysten og fik senere arbejde

i Union-Bank i Flensborg, hvor han var fuldmægtig og leder af valutaafdelingen frem til pensioneringen i sommer 2000.

Rolf Wiencke var kendt i Flensborgs gadebillede, fordi han altid gik til fods.

Han døde efter lang tids alvorlig sygdom og efterlader konen Birgit samt tre voksne børn.

FLA

***

Franz Wingender

5.4.1918 – 23.12.2013

Franz Wingender var tidligt med i den danske spejderbevægelse i Sydslesvig, som kom til at sætte et stort præg på hele hans liv. Således nåede han ikke blot at blive korpsschef, men også at tage initiativ til oprettelsen af spejdercentret Tydal. Også Sct.

Georgsgildet var han med til at oprette i Flensborg, som det eneste danske gilde uden for landets grænser.

I Sydslesvigs danske Ungdomsforeninger (SdU) var han en periode ungdomssekretær, men erhvervsmæssigt satte han også sit præg på Sydslesvig gennem sit arbejde som kontorchef for Dansk Sundhedstjeneste.

Da det under nazi-styret lykkedes at få lov til at opretholde spejderkorpset og få undtaget unge under 16 år fra mindretallet for at skulle være medlemmer af Hitlerjugend, var Franz Wingender selv for gammel til at nyde godt af ordningen. Han var dog aktivt involveret i arbejdet for at få etableret en organisation for de lidt ældre spejdere for ad denne vej at støtte modstanden mod styret.

Forsøget på at oprette en afdeling af de danske Sct.

Georgs gilder strandede, men i 1943 var Franz Wingender en af de tre sydslesvigere, som blev optaget i Sct. Georgs Gildet i Sønderborg.

Som de fleste af sine jævnaldrende måtte Franz Wingender også i krig, men knap var krigen slut, før han var

aktiv i mindretallet. I 1945 lykkedes det at få oprettet Sct. Georgs Gildet i Flensborg som en del af de danske gilder.

1945 var også året, hvor han mødte pigespejdernes nye korpschef, der kort forinden var kommet fra Danmark til Flensborg som børnehav-

leder, og snart delte de også andre interesser end spejderlivet.

Året efter blev Franz og Marie »Gøga« Wingender gift, og med årene fik de fem børn. Ægteskabet varede til »Gøga"s død i 2002.

De sidste år sammen tilbragte parret i Dansk Seniorcenter i Tarp, som de også var med til at få oprettet. Sine seneste år tilbragte Franz Wingender på Dansk Alderdomshjem i Flensborg.

Sine oplevelser og indtryk af livet i mindretallet har Franz Wingender bevaret i flere bøger om tiden før, under og efter krigen. En af hans sidste udgivelser blev en guide med forslag til ture i Sydslesvig.

Anker Simonsen

...

Som gammel medarbejder ved Studiefdelingen og Arkivet ved DCB måtte man standse op ved meddelelsen om Franz Wingenders død. I 1980'erne kom Franz Wingender næsten dagligt i Studiefdelingen. Han var i udpræget grad historisk interesseret og havde selv en historie at fortælle. I 1930'erne havde han som ung mand stået i første række i Dansk Gymnastikforening og spejderkorpset, og da krigen kom, blev han indkaldt og var med, lige til han blev hårdt såret i 1944. Hjemme i Flensborg genoptog han det danske ungdomsarbejde og blev formand for Flensborg Ungdomsforening. Da det revolutionerende danske nybrud kom i 1945, meldte Wingender sig som organisator. Han blev leder af Dansk Ungdomssekretariat, senere SdUs forretningsfører, og snart var der oprettet 70 foreninger ud over hele Sydslesvig. Win-

gander blev indvalgt i Flensborg byråd og blev korpschef for drengespejderne, han holdt taler og indlæg ved utallige møder og var kort sagt med i det brede folkelige ungdomsarbejde. Det var en succeshistorie, så i 1963 skiftede han efter opfordring til posten som kontorchef for Dansk Sundhedstjeneste.

Efter pensioneringen i 1981 blev der tid til det historiske, og det fik Studiefdelingen og Arkivet ved DCB gavn af. Wingender havde passet godt på breve, dagbøger og fotos fra krigsårene, utallige talemanuskripter og meget andet, og det dannede nu grundlag for værdifulde udgivelser. Wingender udgav de fine erindringsbøger »Mit danske liv« (1983) og »Krigens lænker« (1984) og den højt værdifulde bog »Modstand i Sydslesvig« med aktstykker om det illegale danske arbejde før og efter 1945. Det blev også til bøger om Duborg-Skolens elever under krigen og om den navnkundige generalsekretær Frederik Petersen. Alle de værdifulde kilder er senere afleveret til Arkivet og har allerede været udgangspunkt for andre historikers arbejder.

Wingender var en af pionererne i det folkelige ungdomsarbejde før og især efter krigen, og hans stædighed og historiske interesse var smittende. Hos Franz og Gøga blev man altid mødt med venlig og opmærksom interesse, man blev inviteret til et veldækket bord i privaten og festligt samvær i Borgerforeningen. Sådan kom en ny og ung mand i berøring med en spændende pionertid og dens mænd. Man fik indtryk af et engagement og en tid, som var med til at skabe det danske Sydslesvig, vi kender i dag.

Der er virkelig mange grunde til at ære Franz Wingenders minde.

*Lars N. Henningsen, Aabenraa
tidl. leder af Studiefdelingen
og Arkivet ved DCB*

...

Med Franz Wingenders bortgang er en af pionerne i det danske ungdomsarbejde i Sydslesvig gået bort.

Hans indsats for efterkrigstidens ungdom i Sydslesvig kan ikke vurderes højt nok. For dem, som har haft Franz Wingender som arbejdsgiver i Sydslesvigs danske Ungdomsföreninger (SdU), kender hans krav til sig selv og det, han forventede af sine medarbejdere.

Franz Wingender havde altid tid til en samtale, når det gjaldt arbejdet med de unge. Hans tid som ungdomssekretær i organisationen SdU var i en anden tid, hvor man ikke kendte til at arbejde med hinanden, han var mere front end bro. Det kunne til tider gøre samarbejdet med ham lidt trægt. Man kunne stole på Franz Wingender, han var reel overfor os medarbejdere, han forlangte, at vi fulgte de spilleregler, der var i landet, såsom tysk sygekasse osv. Hvad ikke altid faldt i god jord hos medarbejdere fra Danmark. Der blev under Franz Wingender gennemført kurser for de nye medarbejdere med temaet »Sydslesvig«, for landsdelens historie og særpræg skulle kendes.

Der er mangt og meget i det danske mindretal i Sydslesvig, hvor Franz Wingender har sat sit præg.

En personlighed er gået bort, men mindet vil bestå hos dem, der havde den ære at være kammerat med ham, så meget han tillod. Der stod respekt og anerkendelse af personen, Franz Wingender, hvor han færdes.

Æret være hans minde.

*Preben Vogensen,
Flensborg*

...

Sydslesvig var hans hjertebarn

Vi har kendt hinanden, siden jeg var spejderdreng i Flensborg. Han var min øverste fører og dermed samtidig en god kammerat og en, der kunne sætte

tingene på plads. Mit uforglemmelige første møde med ham var på en trappe, der førte op til et mødelokale i Ansgar.

Han havde kun ét ben og brugte krykker. Han var iført tysk soldateruniform og talte dansk. Han tog tre trappe-trin ad gangen og spurgte mig om navnet på min spejderfører. Jeg svarede »Henning Fischer«, hvorefter Franz Wingender fortsatte sin vandring, der gennem mange år blev til glæde og stor gavn for vort kære Sydslesvig. Hele landsdelen så op til ham på grund af den enestående indsats, der blev ydet i hjemstavnsens gerning.

Det kostede selvfølgelig mange kræfter at tilfredsstille alle, som i virkeligheden elskede ham. Franz Wingenders store ønske, at Sydslesvig må leve videre, er allerede gået i opfyldelse. Hans gerning var ikke omsonst. Han har været iblandt os. Han har sat sit spor.

Æret være hans minde.

*Mogens Bernhard Hansen,
Haderslev*

...

Franz Wingender er gået hjem. Sådan giver vi spejdere udtryk for, at en af vore kammerater er afgået ved døden.

Utallige minder kom frem, da jeg hørte, at Franz ikke er blandt os mere. Jeg har kendt ham som tropfører, kolonnechef, korpschef og korpsrådsformand. Selv om han havde mistet sit ene ben under Anden Verdenskrig, deltog han i spejderlejr og turneringer, hvor han lå i telt ligesom alle andre. Franz havde en fantastisk evne til at gøre især de lejre, hvor han var lejrchef, til spændende oplevelser ved at give dem et eventyrligt grundlag, der blev lejrens røde tråd. Franz forstod at tage korpsets ledere med, når der skulle træffes vigtige beslutninger om arbejdet i fremtiden - især da han havde fundet en ødegård ved Eggebek, som skulle blive til Spejdergården Tydal.

Han havde ikke bare tanken om at erhverve stedet til lejrbrug; han havde ligeledes ideerne om, hvilket indhold stedet skulle have. Franz var god til at huske de spejdere, som han havde samarbejdet med i korpsets lederkreds. Det kom blandt andet til udtryk i en opringning, man kunne få. Den begyndte gerne med: »Dav, det er Franz, jeg har faktisk en opgave til dig«. Det drejede sig gerne om et hverv i et udvalg for et af de arbejdsområder, han som kontorchef i Dansk Sundhedstjeneste for Sydslesvig stod for. Her lærte jeg Franz at kende som et menneske, der hele tiden prøvede på at udvikle ideer til gavn for de institutioner, han var blevet leder for.

Så længe helbredet tillod det, deltog Franz som korpsets æremedlem i de møder og arrangementer, som korpset inviterede til.

Der blev efterhånden stille omkring et menneske, der meget aktivt har været med til at præge store dele af vores mindretal. Nu har Franz fået fred. Vi, der har fået lov til at være med i det arbejde, der blev hans livsindhold, vil beholde ham i god erindring.

Æret være Franz Wingenders minde.
*Dieter Matthiesen,
Flensborg*

...

Med Franz Wingender er en af Sydslesvigs sidste frontkæmpere helt tilbage til den første tid efter 1920 gået bort. Der må være mange ældre i den danske folkedel, der ligesom jeg har følt ham som en slags følgesvend gennem det meste af vores mindretalsliv.

Som barn og ung i 1950'erne kunne man ikke undgå at støde på hans navn, hvad enten man meldte sig til diverse sportslige aktiviteter og blev hængende lidt på ungdomssekretariatet, eller man så ham omtalt i Flensborg Avis.

Dengang havde jeg dog blot en tåget forestilling om en slags fysisk og åndelig kæmpe. Siden fik jeg på

vegne af Foreningen af Sydslesvigs Studerende (FSS) en smule personlig kontakt. Men jeg mærkede hurtigt, at Sydslesvigs danske Ungdomsforeningers (SdU) forretningsfører havde andet at se til end at dyrke kontakten med Front og Bro-teoretikerne, der efter manges mening blot hyggede sig ved de københavnske skriveborde, mens man selv måtte slås for sagen på hjemmefronten. Alligevel fornemmede jeg, der stod respekt om Franz Wingenders navn også i FSS.

Da jeg i midten af 1960'erne vendte tilbage til hans og min egen gamle skole, var det især i forbindelse med diverse spørgsmål om vores organisationers struktur, jeg lagde mærke til ham.

Nogle af dem bevæger sindene endnu. Blandt andet var han forkæmper for oprettelsen af et sydslesvigsk ting, hvis flertal ikke skulle være udpeget af organisationerne, men vælges som individuelle personligheder. Et andet af hans påtrængende krav var oprettelsen af et ankenævn - noget, der til tider ville have været hårdt brug for i landsdelen, og som burde være en selvfølge i enhver demokratisk sammenslutning. I byrådsgruppen i Sydslesvigsk Vælgerforening (SSW) blev hans indsats stadig omtalt med respekt, mens jeg i CDU-fraktionen hørte ham karakteriseret som »unbeirrbarer Frontkämpfer« og det, der var værre.

Mere snæver end på det politisk/organisatoriske område blev min fornemmelse af åndsfuldhed med Wingender dog gennem hans engagement for sydslesvigsk litteratur og historie. Ganske vist startede det med en skuffelse for ham, idet han som kontorchef for Dansk Sundhedstjeneste havde håbet at kunne bruge to af mine digte med netop den titel i anledning af et jubilæum. Men da de så langt fra at være en hyldest til denne fortjenstfulde institution blot handlede om et barns fysiske og psykiske fortabthed i barakken på Stuhrsallé, kunne de ikke

bruges. Da han efter sin pensionering fik tid til selv at bidrage til den spændende række af et halvt hundrede sydslesvigske selvbiografier siden 1920, styrkedes kontakten for alvor. I vinterhalvåret 1989/90 deltog han sammen med andre af vore herboende skrivende sværvægttere om Bøgh Andersen, Helmuth Leckband, Johannes Christiansen, Rolf Lehfeldt, Sigfred Andresen, Gerhard Ernst og Herman Liebers i mit kursus om sydslesvigsk litteratur. Hans indslag både fra erindringsbindet »Mit danske liv« (1983) og fra hans »Dagbog fra 1939-1944« - den, han oprindeligt havde kaldt »Fra en Jerntid«, men udgav under titlen »Krigens lænker« (1984) - gjorde stort indtryk på os alle.

Ganske uvurderlig var også den redaktør- og udgivervirksomhed, han følte sig forpligtet til at påtage sig, blandt andet om »Modstand i Sydslesvig - før og efter 1945« (1988) og - sammen med andre - om »Duborg-Skolen - Elever i Krigens År« (1990). Hans udgivelse af Aksel Liebs digte (1985) førte ganske vist til en heftig diskussion mellem os som primært Front-, resp. Broorienterede, men var dog aldeles for tjenstfuld. Hans sidste store projekt var turguiderne »Ad sydslesvigske veje«, hvis første 22 hefter blandt andet min mand, Hans Gunner Bojsen, læste korrektur på. De havde formentlig både langt større opmærksomhed og et mere gedigent udstyr. Men de kom i en tid, da Sydslesvig ikke længere var særlig aktuel i Danmark.

På det tidspunkt var vi kommet til at bo i hinandens nabolag. Det førte til mangan en hyggelig sludder, mens smilet over den karakteristiske butterfly blev stadig mere blændende og hjerteligt.

Engang ventede han på mig ved skraldespanden på Timm Kröger-Weg med en liste med dekodering af alle de navne, der forekommer i redaktør Ernst Christiansens roman »Grethes Kamp«. Den havde Kronika givet ham med påbud om ikke at give den videre,

før den sidste i romanens persongalleri var afgang ved døden. Og da vi engang i hans og Gøgas smukke hjem fik arvesølvet frem og kunne konstatere, at både Balslev- og Johannsenfamiliens største pryd var samme kunsthæder ophængte sukkerskål fra helstatens tid, var det så åbenbart tilfredsstillende for hans dybt forankrede historiske sans.

Selvfølgelig kunne han være stivnakket i det daglige. Når Hans Gunner hentede ham til deres møder i Seniorcentret i Tarp skete det aldrig, uden at han mukkede over ruten, når han nu selv hele sit liv var kørt ad den gamle vej.

Men det var jo blot et lillebitte udslag af selvsamme urokkelige stædighed, der prægede Wingenders fastholden ved det danske, parret med en utrolig hårdførhed over for sig selv under vanskelige omstændigheder, som når han havde voldsomme fantomsmerter i det ben, han havde mistet i krigen, og som gjorde husets øverste etage til noget af en prøvelse for ham.

Franz Wingender var en kæmpe, der for mange af os efterlevende er blevet til en rollemodel for trofasthed, pligt-opfyldelse og offervilje, som ikke kan erstattes af nogen af tidens nok så højt vurderede materielle værdier.

Kære Wingender: Æret være dit minde.

*In nachbarschaftlicher Verbundenheit
(du har jo selv tilgivet mig dette udtryk). Karin Johannsen-Bojsen*

Det er altid trist at få meddelelse om, at et menneske er gået bort for altid.

For familien er det naturligvis forbundet med et stort savn og tab, men for alle os, der har kendt Franz Wingender gennem mange år, er det en stor sorg at have mistet et menneske, som vi i en årrække har haft en nær tilknytning til og et tæt samarbejde med.

Franz Wingender var korpschef for Dansk drengespejderkorps Sydslesvig 1952-58 og korpsrådsformand for Dansk Spejderkorps for Sydslesvig 1967-84.

Franz var spejder helt ind til hjertet. Det er hans fortjeneste, at Tydal kom på spejdernes hænder i 1963, selv om flere andre rystede på hovedet, for det var dengang en faldefærdig ejendom, men sammen med andre gode spejdervenner blev Tydal bygget op og sat i stand, så den kunne fungere som spejderkorpsets fælles center og tilholdssted for alle korpsets spejdere. Der har gennem årene været internationale lejre, mange kurser og korpsets egne træninger på stedet.

Da korpset holdt 60-års jubilæum, syntes Franz, det var på tide at få oprettet et museum for Dansk Spejderkorps Sydslesvig på Tydal, for, som han sagde, at eftertiden kan læse om fortiden.

Og han havde jo ret. Han samlede mange ting til spejdermuseet på Tydal, og senere blev der mulighed for at få lokalerne udvidet, så det er et spejdermuseum, som fortæller meget om korpsets historie.

Ved korpsets 70-års jubilæum mente Franz, at det ville være en stor hjælp at have en kronologisk oversigt over vigtige begivenheder i korpsets historie, og så lavede han bare en stor folder, som den dag i dag er til stor nytte for alle.

Franz elskede at køre rundt i den sydslesvigske natur, og hvis der blot kom en lille bemærkning om, at vi egentlig godt kunne tænke os at lave hike - en spejdervandring - i et specielt område i Sydslesvig, så havde Franz allerede en ide, og han har dermed lavet mange gode ture i Sydslesvig, både for vandrere og cyklister.

Tydal stod Franz' hjerte meget nær, og derfor var det nærliggende for ham at oprette et Tydaludvalg, som altid var tæt på spejdercentret og kunne følge med i udviklingen. Franz havde altid nye ideer, og somme tider sad vi, der trods alt var lidt yngre, og tænkte: hvor får han bare ideerne fra. Hans ideer var altid godt gennemtænkte, og han kunne argumentere for sine ideer.

Uden Franz ville Tydal ikke være det sted, det er i dag.

Dansk Spejderkorps Sydslesvig skylder Franz en meget stor tak for hans utrættelige arbejde for spejderkorpset og i det hele taget for hans ideer for Tydals udvikling.

Det er en stor hjælp for eftertiden, at han har lavet så meget arbejde for at fastholde korpsets historie.

Når man går rundt på Spejdermuseet på Tydal, er det utroligt at se, hvor mange steder Franz har sat sin autograf, og i eftertiden vil man altid kunne finde bøger og tidsskrifter, som bærer hans navn.

Æret være hans minde.

*For Dansk Spejderkorps
Sydslesvig
Helga Hansen og Roland
von Oettingen*

SYDSLESVIG-DAGBOGEN 2013-2014

OKTOBER 2013

1.
DANSK Skoleforening åbner sin vuggestue for småbørn i Frederiksstad med plads til 10. Fem pladser er allerede optaget.

17.
IRMGARD Wilde, Flensborg, dør 79 år gammel.

18.
VOR avis skriver, at mindretalsunionen FUEV på baggrund af et møde med EUs komite for regionerne, foranlediget af minister Anke Spoorendonk, fortsat overvejer intenst, om den skal anlægge sag mod EU, efter at kommissionen afviste borgerinitiativet Minority SafePack, indsamlingen af en million underskrifter til fordel for en EU-mindretalspolitik. FUEV sender 38 breve til regeringschefer og andre højtstående meningsdannere i Europa med opfordring til at støtte FUEV og borgerinitiativet.
KIRSTEN Reese, Flensborg, dør.

19.
32 børnebørn og 28 bedsteforældre hygger sig sammen omkring alskens aktivitet på SdUs bedsteforældre-/ børnebørnlejr på Christianslyst, skriver vor avis.

21.
15 sydslesvigere på vej ind i mindretallet deltager i den efterårshøjskole, som Jaruplund Højskole, SSF og Dansk

Skoleforening indbyder familier til i nogle dage i efterårsferien for at lære mere om det danske mindretal, skriver vor avis.

22.
SYDSLESVIGudvalget opfordrer via vor avis de sydslesvigiske organisationer og institutioner til at søge projektmidler for 2014, målrettet på oplysningsarbejdet overfor Danmark og danskerne.

VOR avis skriver videre, at mindretalsforsknings-instituttet ECMI i Flensborg i samarbejde med Flensborg universitet nu udgiver en bog på engelsk om mindretallenes historie, rettigheder, identitet og problemer. »Minority Issues in Europe: Rights, concepts, policy« er redigeret af ECMI-direktør Tove Malloy og kan erhverves ved henvendelse til instituttet.

PÅ skoleforeningens styrelsesmøde oplyses, at 102 unge i fjor tog på efterskole, 59 på foreningens egen Ladelund Ungdomsskole og 43 på efterskoler i Danmark. I dette skoleår er tallet steget til 120. Tager de unge 10. klasse på efterskole i Danmark, så er det et supplement men ingen erstatning for en 10. klasse i Slesvig-Holsten, så de kan ikke regne med automatisk at fortsætte i 11., når de vender tilbage.

PÅ Borgerforeningens hovedgeneralforsamling taler journalist Flemming Nielsen om sine tipoldeforældre og krigen 1864.

SSF og Dansk Musikteater Århus inviterer til musicalen Fregatten Jylland i Tyske Hus i Flensborg.

ESTHER Margrethe Lange, Bov, tidl. Tarup, dør 90 år gammel.

23.

KAPTAJN H.K. Hansen og Hustru Elisabeth Hansen, født Møllers Sydslesviglegat på ca. 40.000 kr. går i år til en videre afpudsning af List danske Kultur- og Forsamlingshus. Det vedtager bestyrelsen, samlet i List den dag. UNION-Banks filial i Slesvig fejrer 10 års jubilæum med chefer og kunder.

24.

SLESVIG-Ligaen uddeler ialt 100.000 kr. fra sine fondsmidler til SSFs Humanitære Udvalg, til SSFs forsamlingshus i List, til Slesvig Roklub, til Husum Cricket Club, til Kobbermølle Børnehave og Hiort Lorenzen-Skolen og Risby skole.

DET lille Teater Flensborg har premiere på det dansk-tysk-sprogede stykke »Grænsen« af Kaj Nissen baseret på Martin Reimers og Johannes Matthiesens dokumentariske bog »Da krigen kom til Kragelund«.

JUNGE Union (JU) vil ikke gå videre i deres klagesag mod SSW og spærregrænsen, selv om de fortsat er af den opfattelse, at ét mandat til SSW burde være nok, indtil partiet når op over de 5 pct. Det siger en JU-talsmand på CDUs lokale partidag i Flensborg, hvor CDU Flensborg vedtager en resolution til landspartidagen gående ud på at normalisere forholdet til mindretallet og SSW ved at anerkende fakta, som de er.

25.

SØNDERJYLLANDS Symfoniorkester giver koncert i Flensborg med Bjarke Mogensen, akkordeon, som solist. SPAREKASSE-stiftelsen i Flensborg uddeler 56.000 euro til 33 almennyttige indretninger. Der er 2000 euro til Nordisk Informationskontor litteraturfestival og 1.000 euro til Spil Dansk-Dagen. Også det grænseoverskridende skoleidrætsstævne og orgelfestivalen Søn-

derjylland-Schleswig støttes. 700 storer som små til SSF Egernførdes store lanternefest.

26.

PÅ Den slesvigske Kvidneforenings efterårsstævne i Sdr. Brarup orienteres de indgående om de danske isæt i Paris af Finn Egeros Petersen, tidl. dansk præst i Paris, nu i Flensborg.

28.

I REGION Syddanmark og Slesvig-Holsten er vi et par årtier efter udviklingen, og dette emne har ganske enkelt ikke den politiske interesse, det burde have, konkluderer speidtor Mogens Therkelsen i vor avis efter en netop afholdt logistik-konference i Berlin.

29.

FLENSBORG-biffen præsenterer den franske film om ældres problemer, Amour, i (biograf)salen på Flensborg-hus.

DANSK Sundhedstjeneste indbyder til åbent sundhedsrådsmøde med prof. Kaare Christensen, Odense, om aldring.

VOR avis skriver om en stor fodboldoplevelse for Egernførde UFs 1999-fodboldspillere: De havde været på en to dages tur til Madrid, hvor de bl.a. spillede en kamp mod Real Madrids U15-hold i det legendariske Santiago Bernabéu-stadion.

30.

ESBJERG Ensemble giver koncert på Flensborghus, men kun 20 publikummer møder op.

31.

CARL Holst, Region Syddanmark, og Anke Spoorendonk, landsregeringen, underskriver en ny grænseoverskridende samarbejdsaftale i Flensborg. Den gamle fra 2007 er udløbet. Nu skal det være slut med skåltaler, nu skal der mere tryk på bl.a. vidensregionen og udviklingen af Jyllandsruten; og et nyt

grænseoverskridende sygesikringskort er også på vej.

SPIIL Dansk-Dag rundt omkring i Sydslesvig med masser af koncerter. Bl.a. 700 skolebørn som kæmpekor på Søndertorv i Flensborg. Også forud for dagen og efterfølgende er der koncerter rundt omkring, ikke alle lige godt besøgt.

FOR første gang holder ADS-Grenzfriedensbund et møde på Flensborghus. Det sker i anledning af sit 10. åbne årlige dialogmøde, og det er minister Anke Spoorendonk, der er taler – om Dybbøl og mødet i grænselandet.

SSF-organet KONTAKT meddeler, at Slesvig by og SH Landestheater ønsker lejeaftalen vedr. Slesvighus forlænget med yderligere to år, frem til sæsonslut 2017.

OBERST H. Parkovs Mindefond ved formand Niels Henriksen og bestyrelsesmedlem Dieter Lenz uddeler fondsmidler til seks ansøgere: Flensborg Roklub (køb af scullere), FDF (bus til og fra Uglereden), Nordisk Informationskontor (litteraturfestival), Ejderskolen i Rendsborg (sangbøger), Sprogforeningen (skoleskemaer) og Margrethe Bremer-stiftelsen (petanquebane).

OVERBORGMESTER Simon Faber gæster SSF-/SSW-arbejdsgruppen Hamborg-Slesvig-Holsten i Hamborg.

SØNDERJYLLANDS Symfoniorkester giver stor koncert i Husum med den unge dirigent Christian Kluxen og Nikolaj og Vladimir Skliarevski som solister. Arr.: SSF.

NOVEMBER 2013

1. VESTJYSK vestkystrock i Garding. SSF engagerer Johnny Madsen Jam for 2. gang, og det går bare deruda'.

PEDEL Christian Bendix Mommsen tages der behørig afsked med på Risum og Ladelund Danske Skoler.

2. I forbindelse med forestillingen »I vores bus er glæde« om turnéteatervirksomhed på Flensborg teater indbyder SSF til reception bagefter i Borgerforeningen i anledning af Folketeatrets 50 års turnévirkosomhed – også til Sydslesvig.

NORDISK Informationskontor arrangerer temadag om Færøerne med udstilling, foredrag og koncert medn hhv. forfatter og billedkunstner Totoddur Poulsen, litograf Jan Anderson, forfatter Else Lidegaard og skuespiller og sanger Annika Hoydal.

PÅ børnebiblioteket i Flensborg møder 150 udklædte børn og voksne til hallo-weenfest.

600 mennesker, deriblandt en del prominente, deltager i det tyske mindretals Deutscher Tag. Også SSFs formand Dieter Paul Küssner og generalsekretær Jens A. Christiansen var indbudt og deltager.

3. ELSE Marie Dahl-Jensen, Aarhus, tidl. Flensborg, dør 99 år gammel.

4. DET nyrenoverede Husum bibliotek slår dørene op og byder til reception. Biblioteket kører stort set selvbetjent, idet lånerkortet udenfor åbningstiden fungerer som døråbner.

190 vestkyst-skolebørn danner Ejderstedts største kor, da de i anledning af Spil Dansk Dagen lidt forsinket giver en offentlig koncert i en af Tønnings kirker.

6. VOR avis anmelder Folketeatrets 50 års jubilæums-forestilling på Flensborg Teater „I vores bus er glæde“ som middelmådig, selv om skuespillerne gør alt for at holde forestillingen kørende. Bagefter vanker der en lille reception ved SSF.

7.
SSFs medlemsblad KONTAKT præsenterer årets sydslesvigiske julemærker, engle og nisser, tegnet af elever i 4.-5. klasse på Skovlund-Valsbøl Danske Skole. For første gang tilbyder SSFs Billedsamplingsudvalg også en såkaldt julemærke-pin med et englemotiv tegnet af Julia Schmidt fra samme skole.

SSF Flensborg by præsenterer sin ambitiøse hvervekampagne 2013/14, der gerne skulle bringe en hel del nye medlemmer.

BLÆSERKONCERT med Sønderjyllands Symfoniorkester i Nibøl, tilbudt af SSF.

VESTKYSTKULTUR-koncerten med Johnny Madsen Jam i Garding får en flot anmeldelse i vor avis.

DET lille Dukketeater Flensborg har premiere på Mortens Blå Tæppe i Mariegade 20 i Flensborg.

MARTIN Lorenzen, Flensborg, runder de 50.

9.
SSF afvikler sit landsmøde i Husum og får ny formand i Jon Hardon Hansen. Efter 10 år i formandsstolen takker Dieter Paul Küssner nej til genvalg. Ny 1. næstformand bliver Gitte Hougaard-Werner, ny 2. næstformand Steen Schröder. Julemærkerne 2013 og Sydslesvigsk Årbog 2013 præsenteres, og Renate Petersen, Egerneførde, får Oberst H. Parkovs Sydslesvigpris for de såkaldt stille slidere.

DANSK Gymnastikforening Flensborg (DGF) fejrer 90 års fødselsdag.

SØNDERJYSK AmatørSymfoniOrkester (Saso) fejrer sin 50 års dag med koncert i Sønderborg.

10.
MIDTANGELS menighed tager afsked med pastorvikar Merete Raben, der drager til Helsingø.

12.
VOR avis skriver, at de 13.flensborgske kortfilmdage atter blev en drø-

nende succes. Vinderen af det danske program blev Rob'n Ron af Magnus Igländt Møller og Peter Smith. Den pris er indstiftet af SSF.

FLENSBORG-Biffen viser den svenske film Hypnotisøren på Flensborghus.

HEINRICH Schultz, Tating, runder de 75.

13.
ISLANDSKE Einar Mar Gudmundsson kommer til forfatteraften på Flensborg bibliotek, indbudt af biblioteket, Foreningen Norden og Nordisk Informationskontor.

14.
MADS Mathias og ni andre fuldblodsmusikere spiller jazz på Flensborghus, arrangeret af SSF & SdU.

15.
FLYTNINGEN af biblioteket fra Lolfod og flytningen af sundhedstjenesten fra Berlinggade, ligeledes til Ansgar-komplekset i Slesvig giver kirken mere luft, og en lukning af Ansgar kirke er p.t. ikke aktuel mere, skriver vor avis.

SSWU distrikt Nord får ny formand i Lena Bauke, der afløser Max Kahrman, der i sommers blev valgt til ny SSWU-landsformand.

GERRIT Hartung, Flensborg, dør 62 år gammel.

15./16.
FOLKEMUSIKgruppen Phønix giver koncert i Vanderup og Læk, indbudt af SSF.

16.
FULDT hus ved SdUs diskotek for de 11-14-årige i Idrætshallen i Flensborg.
DE unge savner fritidstilbud i Slesvig, skriver skoleforeningens medlemsblad Fokus, især dem fra A.P. Møller Skolen.

17.
DEN tyske sørgedag markeres for første gang med et dansk islæt i Flensborg og Lyksborg. I Flensborg taler skoleforeningens formand Per Gild-

berg ved de 19 danske børnegrave, og i Lyksborg deltager generalkonsul Henrik Becker-Christensen.

18.
LANDSREGERINGEN indgår en aftale med Nordfriisk Instituut om dets opgaver og økonomi og fordobler bevillingen til 440.000 euro årligt.

19.
DR Big Band giver offentlig koncert på A.P. Møller Skolen i Slesvig. Al overskuddet går til Unicefs børnehjælp i Syrien.
FULDT hus til SSFs koncert med Jazz-coastOrchestra fra Flensborg i Egernførde, skriver vor avis. Den amerikanske sangerinde Regina Ebinal sang også på dansk.
PETER Rautenberg, Flensborg, dør 81 år gammel.

20.
STOR koncert med norske Eivør i Volksbad i Flensborg; SdU og SSF er medarrangør.
THY Teater gæstespiller i Husum, indbudt af SSF, med „Vi elsker Thai-damer“

21.-23.
SSF og Grænseforeningen arrangerer den årlige såkaldte Folketingstur med et alsidigt program for repræsentanter for de sydslesvigske organisationer og institutioner, hvor højdepunktet er modtagelsen ved Folketingets præsidium på Christiansborg. Man møder forfatteren Hanne Reintoft, medlemmerne af Sønderjyske Allgemaine og hører om den dansk-tyske Femer-region, hvor det er ganske åbenbart, at der er vanskeligheder bl.a. fordi man mangler mindretallene som brobyggere.

22.
LANDSREGERINGEN præsenterer sit finanslovsudkast, der indebærer en ligestilling af de danske skoler med de offentlige, 75.000 euro til et Mindretalenes Hus i Flensborg, 5000 euro til et

ungdomslokale på Slesvighus, atter 30.000 euro til Fælleslandboforeningens museumsaktiviteter samt atter 486.000 euro til SSF, hvoraf halvdelen sendes videre til andre organisationer i Sydslesvig.

ERIKA og Kurt Frauenhoff, Flensborg, fejrer guldbryllup.
KARSTEN Bøgwad, Bov, dør 47 år gammel.

22./23.
STUDIEAFDELINGEN ved Dansk Centralbibliotek fejrer sit 50 års jubilæum med åbent hus og en række foredrag.

23.
FESSOR And His Jazzkings giver en forrygende koncert på Slesvighus. Arrangør er SSF og Schleswiger Musikclub.
FEMTE klasse fra Hiort Lorenzen-Skolen i Slesvig vinder tredjepladsen i Dagbladet Politikens fortællekonkurrence „Gi en historie“

25./26.
VOKALGRUPPEN Basix giver to flotte koncerter i Flensborg hhv. Husum, indbudt af SSF.

26.
FRANZ Dittrich, formand for SSF Gottrup amt, udtrykker i vor avis glæde over, at landsregeringen har givet 5.000 euro til oprettelse af et unges aktivitetshus på Slesvighus.
REBBØL Spillemandsorkester havde tilbudt en gratis koncert i Sydslesvig, og det tilbud har Støttekredsen ved Dansk Alderdomshjem taget imod; så der er gratis koncert for alle interesserede kl. 15.

27.
FHV. museumsinspektør Peter Dragsbo får Sprogforeningens sprog- og kulturpris 2013.
LANDSREGERINGEN i Kiel markerer 25 års dagen for indførelsen af mindretalsrådgiver-institutionen med bl.a. den

nuværende kommitterede Renate Schnack og de fhv. Caroline Schwarz og Kurt Schulz. Også generalkonsul Henrik Becker-Christensen samt repræsentanter for mindretallene er indbudt. FREDSLYSET fra Betlehem ankommer til Flensborg og viderefordes af Sportskifte menighed og Sct. Georgsgildet Flensborg.

ESKE B. Kjems, Harreslev, runder de 80.

28.
GISELA og Hans-Olaf Christensen, Flensborg, fejrer diamantbryllup. SOLVEJ Fleischhacker har – efter 40 år på jobbet – sidste arbejdsdag på Dansk Alderdomshjem i Flensborg. INGRID Jürgensen, Slesvig, dør 78 år gammel.

29.
VED en officiel reception på Flensborg-hus takker Bjarne Lønborg af som chef-redaktør på vor avis, og hans efterfølger Jørgen Møllekær præsenteres.

30.
SLESVIGHUS danner rammen om alle tiders julemarked, arrangeret af SSF og Spejderne. JULEBASAREN på Dansk Alderdomshjem i Flensborg er som altid et tilløbsstykke. MARGIT og Karl-Heinz Lorenzen, Harreslev, fejrer guldbryllup. ERIKA Kreher, Flensborg, dør 72 år gammel.

DECEMBER 2013

1.
HELLIGÅNSKIRKENs menighed i Flensborg præsenterer den nye udsmykning af kirken: Bjørn Nørgaards skulptur, der sammenfatter Babelstårnet og Pinseunderet. I festgudstjenesten deltager bl.a. kunstneren, generalkonsul Henrik Becker-Christensen og

frue samt biskop Marianne Christiansen, Haderslev Stift, og Gotlieb Magard, den nordtyske biskops stedfortræder fra Slesvig.

VALSBØL menighed fejrer 90 års jubilæumsbog. I dagens anledning udkommer både en jubilæumsbog og pastor emer. Niels Ebbe Huus' erindringsbog. KARIN Overbeck fejrer 40 års ansættelse som kontorassistent på Husum danske Bibliotek.

2.
VOR avis skriver om 50 unge fra 7-10. kl. i Læk, der havde alle tiders maratontat med masser af aktiviteter. Arrangør er SdUs RockYa Youngsters. ERIKA Krebs, Store Vi, tidl. Stenfelt, dør 96 år gammel.

3.
STOR afskedsreception på Flensborg-hus for SSFs afgangende formand Dieter Paul Küssner kombineret med en tiltrædelsesreception for SSFs nye formand Jon Hardon Hansen. Küssner tildeles SSFs sjældne udmærkelse: guld-nålen. FUEV, mindretalsunionen oplyser, at den anlægger sag mod EU-Kommissionen ved EU-Domstolen i Luxembourg, efter at kommissionen havde afvist at tillade EU-borgerinitiativet Minority SafePack.

4.
MINDRETALsrådet tager i Berlin afsked med formand Dieter Paul Küssner, vælger sorbiske David Statnik til ny formand, drøfter den videre fremgangsmåde omkring det europæiske borgerinitiativ og lufter planerne om en forbundskonference i juni 2014. Også et møde med forbundsregeringens afgangende mindretalskommitterede dr. Bergner bliver det til. STUVENDE fuldt i Pauluskirken i Slesvig: SSF arrangerer julekoncert sammen med spejder(orkestet), skolerne og Folkekoret.

- 4./5.
HARALD Haugaard og Helene Blum samt nordiske venner giver to forrygende julekoncerter i Ansgar Kirke i Flensborg. Arrangør er SSF.
5.
SSF og SSW pointerer på en høring i forbundsdagen i Berlin, at mindretalspolitikken i Slesvig-Holsten efter regeringsskiftet er vendt til det bedre, men efterlyser fortsat Berlins engagement i mindretalspolitikken.
6.
SSF indbyder til julekoncert med Sønderjyllands Symfoniorkester og et lokalt skolebørnekor i Slesvig. Mathias Linneberg (11) fra Sønderborg er solist.
10.
FLENSBORG-biffen viser Bille August-filmen „Marie Krøyer“ på Flensborghus.
KNUD Erik Therkelsen, København, runder de 60.
11.
REGERINGSflertallet vedtager ligestillingen gennem finanslovsvedtagelsen i landdagen i Kiel. Der vanker også ekstra kulturmidler til danske og frisiske mindretalsforeninger og –institutioner.
12.
KONTAKT, SSFs medlemsblad, oplyser, at SSFs Dybbøldagsindsamling 2014 går til anskaffelse af nye møbler til forsamlingshuset og lejrskolen Skipperhuset i Tønning.
VOR avis skriver, at Dansk Kirke i Sydslesvigs kirkeråd har konstitueret sig med Peter Lynggaard Jacobsen som næstformand. Provst Viggo Jacobsen er selvskrevet formand for rådet.
SSF og Sønderjyllands Symfoniorkester kalder til julegalla i Flensborg med Julie Berthelsen som solist og med Sønderjysk Pigechor.
13.
DEN danske regering støtter næppe FUEVs sag mod EU-Kommissionen omkring borgerinitiativet Minority SafePack, fremgår af et dobbelt samråd i Folketingets Europa-udvalg. Minister Christine Antorini siger, man ikke vil anfægte Kommissionens vurdering af den traktatmæssige hjemmel for initiativer. Eva Kjer Hansen (V), Europa-udvalget, forstår ikke regeringen. Martin Henriksen (DF) mener ikke, at EU skal blandes op i mindretalspolitikken. SSFs generalsekretær Jens A. Christensen ser gerne, at regeringen dropper „procedurespørgsmål“ og tager „politisk stilling“. Spørgsmålet kann meget vel tages op in plenum i Folketinget. VOR avis skriver, at det sorbiske mindretal har søgt Unesco om at blive anerkendt som ikke-materiel kulturarv. HEIKE og Bruno Wöhlk, Flensborg, tidl. Wielenberg, fejrer guldbryllup.
14.
VOR avis anmelder SSFs julegalla i Tyske Hus i Flensborg med Sønderjyllands Symfoniorkester. Ikke mindst Sønderjysk Pigechor får roser for deres sang.
16.
ANTJETHies, LI. Tastrup, dør 51 år gammel.
17.
DANSK Folkeparti meddeler via vor avis, at danske sydslesvigere nu kan blive medlemmer af partiet.
MARIE Cecilie Simonsen, Mjang, dør 79 år gammel.
18.
VOR avis skriver, at stemmelighed i Slesvig byråd betyder, at teaterbyggeriet ikke bliver til noget i første omgang, men at kulturminister Anke Sporendonk ikke har opgivet håbet om en løsning endnu.
I SAMME avis påpeger SSFs generalsekretær, at han gerne ser, at der stilles

krav til nye medlemmer af mindretallet: De må påtage sig et ansvar og en forpligtelse for at vedligeholde værdifællesskabet i mindretallet.

19.

DANSK Skoleforening og de respektive fagforeninger underskriver nye overenskomster efter fire års forhandlinger. De knyttes stort set til overenskomsterne i Danmark, lærere og pædagoger får lønstigninger, også med tilbagevirkende kraft, og Sydslesvig-tillægget reduceres; afskaffes helt for nyansatte.

239 billeder fra børn i kategorien 2.-6. klasse på fritidshjem, skoler og FDF bliver gennemgået af SdUs kunstudvalg for at finde julekort-vinderen 2013: Blandt flere er det Lara Luchte, 4. kl., Kobbermølle Danske Skole.

KULTURminister Anke Spoorendonk mødes med alle i Slesvig-teaterprojektets involverede for at finde en løsning på dilemmaet. Den må dog vente til et senere møde i januar.

VOR avis skriver, at ombygningen på Gustav Johannsen-Skolen i Flensborg bliver mindre end oprindeligt planlagt, selv om Sydslesvigudvalget har bevilget 1,5 mill. euro til projektet.

20.

1000 børn fra danske skoler og børnehaver i Slesvig-området deltager i julegudstjenesten i domkirken – med Slesvig Spejderorkester og bl.a. A.P. Møller Skolens luciapiger.

Aktivitetshuset arrangerer Julerock i Volksbad i Flensborg med en hel del lovende unge musikere og gæster, ikke mindst pigerne var flot repræsenteret på musikscenen.

EFTER 40 års ansættelse siger børnehaveleder Bodil Meyer, Skovgade Børnehaven & vuggestuen Mælkebøtten i Batterigade, farvel ved en reception og går på pension.

21.

SSF byder på jazzmusik med Jensens Jazz Serenaders, oplæsning ved amts-

konsulent Lars Thomsen, grillpølser og hyggesnak på Slesvighus, hvor en optimistisk amtsformand Franz Dittrich understreger behovet for ungeaktivitet på Slesvighus.

FOKUS, skoleforeningens medlemsblad, skriver, at Hanved kommune støtter udvidelsen af børnehaven eksemplarisk, med 328.000 euro = 80%. Bladet skriver også, at fremtiden for skolesocialarbejdet ser sort ud, fordi Berlin ikke forlænger sin særbevilling til delstaterne. Endvidere noteres, at Ina Kollmann er ny leder af Gottorp-Skolens Børnehaven i Slesvig, hvor hun afløser Ralf Gburek, der går på pension; at Anne Asmussen bliver ny leder af Nyustadens Vuggestue; Solvejg Bendorff bliver leder af Skovgade Børnehaven og afløser Bodil Meyer, der går på pension; Björn Rosenbaum er ny leder af Treja Danske Skole, hvor han afløser Zolveigh Ravn, der er gået på pension; Sølvi Johansen Koch er ny leder på Jørgensby-Skolen i Flensborg, hvor hun afløste Eberhard von Oettingen, der blev konsulent ved skoleforeningen. Ny viceskoleinspektør samme sted er Sandra Mikkelsen, der afløste Ane Schmidt, der blev konsulent ved Pædagogisk Psykologisk Rådgivning PPR.

22.

TASJA Küchemann, Flensborg, p.t. Australien, dør 25 år gammel.

23.

VOR avis skriver, at Gustav Johannsen- og Jens Jessen-Skolen om kort tid bliver heldagsskoler.

FRANZ Wingender, Flensborg, dør 95 år gammel.

24.

VIA vor avis oplyses, at Sydslesvigudvalget har bevilget en 2% stigning til Dansk Skoleforening, mens alle andre organisationer og institutioner i Sydslesvig kun kan påregne en 0,8 % stigning i 2014.

27.
VOR avis skriver, at SdU er nødt til at skære ind til benet, efter at organisationens budgetansøgning ikke er imødekommet af Sydslesvigudvalget. SdUs dispensation m.h.t. fritidsgruppernes størrelse er udløbet, så nu må der kun være 15 børn i en gruppe i stedet for 20. Det kan betyde, at nogle børn må sendes hjem.
IRMGARD Kühn, Slesvig, dør 81 år gammel.

28.
133 mennesker, deriblandt 66 børn, hygger sig ved Egerfnørde SSFs traditionelle juletræsfest, akkompagneret af duoen Frehr & Nissen.
ROSI & Jochen Domke, Tarp, fejrer guldbryllup.

30.
PADBORG Boghandel lukker.
SARA Losch & Nils Langer bliver gift i Flensborg.

31.
OGSÅ i år har Dronning Margrethe i sin nytårstale en varm hilsen til bl.a. de danske sydslesvigere.
CARL Hagens, Flensborg, dør 96 år gammel.

JANUAR 2014

1.
BESLUTNINGEN om at fusionere de to danske menigheder i Slesvig by og den i Treja til én menighed træder i kraft. Den ene af de to præster fortsætter på deltid, mens hans efterfølger også kommer til at virke som deltids MBU-konsulent.

2.
GENERALKonsul Henrik Becker-Christensen ser - også humoristisk - på forskelle mellem dansk og tysk på Borgerforeningens traditionelle nytårssammenkomst i Flensborg. Merle Kypke

underholder med dejlig sang.

3.
CLARA Petersen, Jaruplund, har udgivet sin erindringsbog „Pigen der gik sine egne veje“; skriver vor avis.

4.
FUEV-præsident Hans Heinrich Hansen siger i en nytårsudtalelse til vor avis, at der skal lægges mere pres på EU-systemet for at få de europæiske lande til at gøre noget mere for mindretallene.
SSF-distrikt Centrum-Duborg-Vest i Flensborg tager på sin traditionelle nytårsvandring med 30 personer, men der er dobbelt så mange til grøn kålen bagefter.
JENS A. Berg, Løgumkloster, dør 92 år gammel.

5.
DET NYE foreningslokale på Bredsted Danske Skole er taget i brug. I dag afsløres lokalets nye kunst ved en festgudstjeneste: Lars Rodes syv mosaikker fra skabelsesberetningen.

6.
PÅ Flensborg-menighedernes helligtrekonger-møde taler Jens Rosendal om sine salmer og sange.
DET lille Teater Flensborg har hyldet Anne Stubbe Horn for 40 års aktiv aktørvirksomhed, skriver vor avis.
TATTOO-Pit, Peter Liebmann, Flensborg, dør 67 år gammel.

7.
SANKT Knudsgildet mødes til det store adelgilde, hvor brødrene ser tilbage på åfret, der svandt, og risikerer et blik i krystalkuglen.

9.
SLESVIGSK Kreditforening meddeler, at den forærer 500 euro til to klasser på Harreslev Danske Skole.
FORBUNDSpræsident Joachim Gauk indbyder frivilligt ulønnede fra hele republikken til reception på Bellevue i

Berlin, og SSWeren Frauke Alberts fra Garding er inviteret med.
WIEBKE og Hans F. Schütt, Flensborg, fejrer diamantbryllup.

10.

VOR avis skriver, at forbundsregeringen har udnævnt Hartmut Koschyk til ny mindretals-kommitteret og Christoph Bergners efterfølger.

11.

VOR avis skriver, at Valsbøl menighed i anledning af 90 års dagen sammen med Store Vi, Medelby og Skovlund menigheder har udgivet et jubilæumskrift.

12.

SELVSAGT er SSF og SSW også med, da Flensborg kommune kalder til nytårsreception i Tyske Hus.

TARUP SSF/SSW drager på sin traditionelle nytårsvandring med 32 medlemmer.

UTRADITIONEL gudstjeneste i Gottorp slotskirke: Tre menigheder - Ansgar og Frederiksberg i Slesvig samt Treja – gennemfører deres første gudstjeneste som én menighed, Slesvig og omegn. EFTER gudstjenesten gennemførte Slesvig-spejderne deres traditionelle nytårsparade i slotsgården.

ELKE Putzer, Harreslev, runder de 70.

13.

ILSE Johanna Christiansen, Bredsted, fylder 60 år.

14.

FORFATTERaften med sønderjyske Erling Jepsen på Flensborg Bibliotek, arrangeret af Dansk Centralbibliotek og Sydslesvigsk Forening.

ERIK Bohnsack (12), Slesvig, er netop rykket op i dansk badmintonsports næsthøjeste række, mesterrækken, skriver vor avis.

15.

VOR avis skriver, at plakatsamleren

Hans Harald Diercksens mange plakater er kommet på Designmuseet Danmark i København. Han er flyttet på plejehjem.

KARIN Olesen åbner sin B-ART-udstilling på centralbiblioteket. Den skal inspirere meningsdannere til at formidle kunst til børn.

16.

SØNDERJYLLANDS Symfoniorkester giver koncert i Nikolaj kirke i Egernførde.

SSF-organet KONTAKT skriver, at SSF og Danmarks-Samfundet er gået sammen om et fanebærer-kursus i Slesvig. VOR avis skriver, at Folketingets præsidium har doneret en halv million kroner til nogle 1864-projekter, Nordisk Informationskontort står for: Et seminar i Padborg, to skoleprojekter og en litterær/ musikalsk aften med Lone Hertz og Harald Haugaard i Sønderborg.

17.

INGRID og Geert Voss, Vesby, fejrer guldbryllup.

EFTER 37 år i banken siger Union-Bank farvel til kreditchef Hugo Lessow.

18.

ALT optaget til SSWs nytårsreception på Flensborghus i Flensborg.

FORENINGEN Norden i Sydslesvig fejrer 50 års fødselsdag i Borgerforeningen med Torben Rechendorff som festlig festtaler.

STEEN Schröder, Harreslev, runder de 70.

INGE Fedders, Flensborg, dør 87 år gammel.

19.

ATTER fuldt hus i Harreslev til SSFs nytårskoncert med Lauseniana, Slyngekorkestret med den nye konferencier Jesper Rahbek Jespersen, idet Max Kielgast måtte melde fra af helbredsgrunde.

20.
OTTO Prühs, Rendsborg, dør 83 år gammel.
21.
ECMI, mindretalsforsknings-instituttet i Flensborg, præsenterer sin nye undervisningsbog *Minority Issues in Europe. Rights, Concepts. Policy.* De savnede en at bruge, og så skrev de den selv.
DET kongelige Teater spiller *Madam Butterfly* på Flensborg teater. Arr.: SSF.
22.
LANDDAGEN i Kiel vedtager den nye skolelov, der sikrer de danske skolers anerkendelse og ligestilling.
SLESVIGSK Kreditforening præsenterer sin nye forretningsfører Andree Paulien og medarbejder Birte Groß. Dirk von Heyer er fratrudd og vendt tilbage til Union-Bank.
23.
LANDDAGEN i Kiel drøfter kulturminister Anke Spoorendonks kulturrapport, der skal sætte skub i den noget bredere kultur i delstaten.
24.
VOR avis anmelder Grænseforeningens nye undervisningsbog *Grænse-land – krig og kulturmøde* af Mette Hermann, Finn Jensen, Hans Jørgen Lych Larsen, Gunvor Vestergaard og Merete Vonsbæk og giver den nogle kritiske bemærkninger med på vejen.
DIXIE-jazz på Husumhus med Tuxedo New Orleans Jazz Band og 100 deltagere. Arr.: SSF.
EN fantastisk ballet-forestilling på Slesvighus: Tim Rushtons og Dansk Danse-teaters *Stormen*. Arr.: SSF.
25.
SYDSLESVIGudvalget opfordrer mindretallet til at gå nye veje omkring budgetterne, da de samles i Flensborg med organisationsfolket for at underskrive resultataftaler for 2014. Man må indstille sig på fremskrivninger godt under 2%, så der skal samarbejdes.
SSW Slesvig By indbyder til SSW-nytårskaffe på Slesvighus med politisk revy ved Peter Brinkmann og byrådsgruppen. Fuldt hus.
FORFATTERaftenen i Husum med Rolf Erbst, Kirstin Deckert og Dorothea Petersen fyldte – lidt uventet – hele foyeren på Husumhus.
26.
Ole Høggfeldt Jedrejczyk, Odder, runder de 50.
KARIN Schötz, Flensborg, dør 80 år gammel.
- 26./27.
SYDSLESVIGkredsen af den nedlagte organisation Danmarks Børne- og Ungdomskor arrangerer to stævner for sydslesvigske skolebørn, et i Harreslev og et i Husum, begge med Erik Sommer. 19 skoler deltager.
27.
FÆRDIG med 40 opføres af Comedie-teatret på Flensborg teater. Arr.: SSF.
KIM Bergemann vælges til ny formand for Dansk HåndboldKlub Flensborg.
VOR avis anmelder *Det lille Teater Flensborgs Kærestebreve* af A.R. Gurney med Leif Mikkelsen og Inger Svane Bruhn på scenen.
28.
PÅ SSFs hovedstyrelsesmødet præsenterer SSFs årsmødeudvalg og grafiker Christian Prasno årets årsmødeplakat med årstallene 1864, 1920 og 2014.
SSF m.fl. går ind for en uvildig konsulent-undersøgelse af mindretallet, som foreslået af Sydslesvigudvalget, bliver der sagt på SSFs hovedstyrelsesmøde, men skoleforeningen er imod.
ARKÆOLOGISK Landskontor ved prof. dr.Claus von Carnap-Bornheim og den islandske projektleder Ragnheidur Thorrainsdottir overrækker ansøgningen om at godkende en række internationale vkingesteder, bl.a. Hedeby og Danevirke, som verdenskulturarv til ver-

denskulturarv-centrets leder Kishore Rao i Paris.

LUAN Ramm (10) er blevet jysk mester i bordtennis, skriver vor avis.

29.

I SSF Flensborg Nord afvises danske tilflytteres kritik af, at mindretallet ikke er synligt. I distriktet er der 684 medlemmer, tre forsamlingshuse, fem klubber, over 100 møder og flere tusinde deltagere i arrangementerne hvert år. Og der er kirke, skoler, fritidshjem og børnehaver. Og så får alle tilflyttere udleveret en brochure med informationer om mindretallet. Preben K. Mogensén, distriktsformanden, mener, folk bare skal lukke øjnene op.

MINDRETALSRADET i Tyskland, og dermed også SSF og SSW, møder forbundsregeringen nye mindretalskommitterede Hartmut Koschik i Berlin. Mødet er godt, selv om ingen tilsagn gives. Især FUEV og institutionaliseret støtte til mindretalunionen står i centrum for samtalen.

I EN kronik i vor avis skriver Søren Ryge Petersen om sin far Gunnar Ryge Petersen, der den 25. januar ville have fyldt 100 år, og om barndommen i sydslesvigske Agtrup.

30.

SSF-organet KONTAKT skriver, at Sydslesvigudvalget har bevilget projektstøtte til syv projekter: Vor avis' kommende børne-news, en historisk SSW-bog, en digital fremstilling af mindretallet, et vidensformidlings-projekt om mindretallet, en akademisk sommerskole, en videreudvikling af Den slesvigske Samling samt et kommende Mindretalenes Hus i Flensborg.

USÆDVANLIGT mange vil til koncert med Sønderjyllands Symfoniorkester i Tyske Hus i Flensborg; på podiet den Flensborg-fødte dirigent Andreas Delfs. LASSE og Mathilde til hyggekonzert i Sporskifte, indbudt af SSF og menigheden.

LISE Rosengaard Paulsen stopper efter

28 på Aktivitetshuset i Flensborg men fortsætter med en række kursustilbud.

31.

I VOR avis siger formanden for Sydslesvigudvalget Benny Engelbrecht, at der er udsigt til nogle økonomisk magre år, men at udvalget har udvist „rettidig omhu“ så bolden med aftalte, rimelige budgetansøgninger nu ligger hos det danske mindretal.

FEBRUAR 2014

2.

LADELUND Ungdomsskole holder åbent hus og mange familier kommer for at informere sig.

RENATE Jürgensen, Flensborg, dør 73 år gammel.

1./2.

1864-weekendkursus på Sankelmark-akademiet med bl.a. historiker Lars N. Henningsen. Der er fuldttegnet; 30 ansdøgere må afvises.

OP imod 800 deltager i en vandring fra Danevirke til Dybbøl i den danske hærs fodspor fra 1864.

3.

1864-mindehøjtideligheder bl.a. ved Hedeby og på Kongshøjen/ Selk.

KIRSTEN Siggaard og Landsteatret spiller forestillingen Spurven/ Edith Piaf på Flensborg teater. Arr.: SSF.

4.

MONIKA Ulsø, Esbjerg, dør 69 år gammel.

5.

MARCEL Münz, elev på Ladelund Ungdomsskole, får Sønderborg GFs Jens Jessen-pris, fordi han er en hjælpsom og god kammerat.

6.

TRÆFNINGEN ved Sankelmark for 150 år siden markeres med danske, sles-

vig-holstenske og østrigske politiske spidsers deltagelse; bl.a. Folketingets formand Mogens Lykketoft, landdagspræsident Klaus Schlie og Steiermarklanddagens præsident Franz Majcen. Om aftenen er der samvær og 1864-udstillingens højtidelige åbning i landdagen i Kiel, hvor Folketingets formand Mogens Lykketofts tale på dansk og tysk høster almen anerkendelse.

HARRESLEV kommune hædrer en række personer for deres ulønnede engagement, bl.a. danske „Lis“ Suhr.

FIRE unge fortæller om deres fremtidsdrømme, da Sydslesvigudvalget møder 190 afgangselever fra de to sydslesvigske gymnasier på den traditionelle København-tur, Grænseforeningen indbyder til hvert år.

7.

SSF Gottorp amt arrangerer alle tiders vinterfest på Slesvighus, og 170 deltagere for at nyde mad og dans samt OS3's musik.

THE Sentimentals med MC Hansen giver koncert i Ladelund med Jonathan Byrd fra USA. Arr.: SSF.

8.

PETER Schaufuß-balletten aflyser Sylfiden på Flensborg teater grundet en vandskade hjemme hos balletten.

9.

ROLF Wiencke, Flensborg, dør 76 år gammel.

11.

PADBORG Boghandel lukker og har sidste udsalg dag.
ANNI Wehlitz, Kappel, runder de 90.

12.

EN rapport, som Sydslesvigudvalget har bestilt, viser ifølge vor avis, at de sydslesvigske studerende i Danmark klarer sig lige så godt som deres rigsdanske kammerater.

FOLKETEATRET og Preben Harris gæster Flensborghus med Shakespea-

re-tekster, sammenfattet til Konger, Slyngler Og Helte. Arr.: SSF.

LGENDARISKE højskoleforstander m.m. Niels Bøgh Andersen mindes af hans elev og efterfølger Dieter Paul Küssner i Aventoft menighedshus.

CHRISTIAN Schuldt, Harreslev, dør 65 år gammel.

RENATE Krüger, Flensborg, dør 71 år gammel.

13.

WILHELM Klüver, Flensborg, runder de 85.

13.-15.

SSW deltager i EFA-samlingen i Galicien i Spanien. EFA = European Free Alliance er en sammenslutning af 33 mindretals- og regionalpartier i Europa med syv medlemmer af Europa-Parlamentet. Enighed om, at EU bør vise ansvar for mindretalspolitikken.

14.

SYDSLESVIGs danske Kunstforening og Folkeuniversitetet arrangerer kunstner-samtale og rundvisning i udstillingen Atelier mellem Grænser 25 år på centralbiblioteket.

GERDA Schmall, Flensborg, fylder 80.

15.

NY rekord: 28 danske efterskoler deltager i efterskoledagen på A.P. Møller Skolen i Slesvig, hvor unge præsenteres for de muligheder, de har på sådanne skoler.

16.

HARDY Kristian Knudsen, Bylderup, dør 93 år gammel.

17.

UPPERCUT Danseteater giver en forrygende ballet på Husumhus; arr.: SSF.
WERNER Görns, Langsted, fylder 70.

18.

MYRA McCaig Westphal, Flensborg, dør 81 år gammel.

20.
SSF og SdU inviterer til jazz på Flensborghus med Bo Stief Dream Team.

21.-23.
SSF og Grænseforeningen udstiller atter på turist- og feriemessen Ferie for Alle i Herning. En planlagt bustur fra Flensborg dertil aflyses p.g.a. manglende interesse.

22.
FULDT hus til koncert med Tradish i Hanved, arrangeret af SSF.
DET lille Teater Flensborg er tilbage med en revy. Der er fire forestillinger i alt.
FAMILIEaktivetsdag i Idrætshallen, arr. af SdU. Mange benytter sig af de forskellige tilbud.
HANS U. Parmann, Selk, dør 86 år gammel.

23.
SSF og Danmarks-Samfundet arrangerer fanebærer-kursus i Slesvig.
HORST H. Schoop, Kolding, runder de 80.

24.
SAMRÅDET vedtager et nyt, frit slogan: Sydslesvig – vi gør Danmark lidt større.
BYSTEDS udkast til en kommunikationsstrategi tages af dagsordenen på samrådsmødet, fordi den viser tegn på „grove mangler“, bl.a. kopieret indhold, uacceptabelt for en del samrådsmedlemmer.
KLAUS-Erik Ramm, Flensborg, fylder 75 år.

25.
CAFE Liva opfører F*CK på Nibøl Danske Skole, indbudt af SSF; en forestilling om den pokkers alder mellem 40 og 50, alvor for nogen, et luksusproblem for andre.
ILSE Weber, Harreslev, runder de 80.

26.
SdU har fået undersøgt, om der er basis for at etablere et SdU-hus, en slags wellness-center. På styrelsesmødet lægger man enigt planerne på is. Der er ikke råd.

SPROGFORENINGEN i Sydslesvig er godt tilfreds med fremmødet til dens arrangementert, især aftener med Højskoledangbogen lokker folk, siger formand Lisbet Buhl. Inge Adriansen, Museet på Sønderborg slot, holder foredrag om grænselandets madkultur.

27.
VOR avis skriver, at klubberne IF Stjernen og DGF Flensborg overvejer en fusion inden for senior-fodbold, muligvis også mere.

SLESVIG byråd står splittet i spørgsmålet om byens fremtidige teater. Stemmelighed gør, at man øjensynligt hverken kan enes om at reparere den bestående bygning eller bygge ny på Hestebakken/ Hesterberg. Pt. spiller Landestheater sine forestillinger på Slesvighus.

PETER Nielsen, Birkelund, dør 85 år gammel.
KAREN Marcussen dør.

MARTS 2014

1.
VOR avis udkommer i nyt design og ny sidefordeling.

AVISEN skriver fra et samrådsmøde, at forholdene på Dansk Alderdomshjem kritiseres af en gruppe, der kommunikerer med mails. Kritikken tilbagevises af sundhedstjenesten.

FLYTNINGEN af Hostrup Børnhave til Satrup falder ifølge vor avis i god jord hos folk, når det gælder tidssvarende rammer for børnene, men SSF-distriktets formand Erik Sjøstrøm og hans 105 medlemmer er knaps å glade for denne udtydning, for deres forsamlingslokale ved siden af Hostrup Børnhave går tabt.

FOKUS, skoleforeningens medlemsblad, skriver, at der i en rapport, bestilt af Sydslesvigudvalget, slås fast, at de sydslesvigske elever klarer sig godt under videreuddannelsen i Danmark; de har samme chancer på arbejdsmarkedet som danskerne.

FOKUS skriver videre, at Marcel Münz, Ladelund Efterskole, har fået Sønderborg GFs Jens Jessen-Pris.

BLADET skriver også, at formanden for Voksenundervisningen, Erik Andresen vil gøre efteruddannelsen mere synlig i Sydslesvig, bl.a. ved at informere ved årsmøderne.

VERDENs Lykkeligste Folk opføres af Folketeatret på Flensborg teater, om livet på et beskyttet værksted. Arr.: SSF.

DANSK-cubanske Son Clasico giver koncert på Hans Meng-Skolen i Vesterland. Arr.: SSF og SdU.

3.

VOR avis skriver i et portræt af Dansk Alderdomshjem, at afbureaukratiseringen er en saga blott; personalet bruger rundt regnet halvdelen af deres arbejdstid på dokumentation.

4.

KAY von Eitzen takker farvel til SSF-distriktsformandsposten i Flensborg-Sporskifte efter 17 år. Han bliver ny formand for Flensborg Yacht Club og skal prioritere. Ny formand er Thomas Hougesen.

GRUPPEN, der via mails har kritiseret forhold på Dansk Alderdomshjem med Klaus Ramm som ankermand mødes med avisen og konkretiserer deres kritik. De ønsker flere medarbejdere, så beboerne ikke skal vente for længe på hjælp. De fire kalder sig en vækkelsesgruppe, der vil vække de 29 sundhedsrådsmedlemmer, så de tager deres opgave alvorligt.

VOR avis noterer sig, at Anni Wehlitz er blevet udnævnt til æresmedlem i Kapel SSW.

5.

REKREATIONS- og hvilehjemmet Benetgaard er lukningstruet, hvis ikke der omgående bakkes op om institutionen med midler og gode ideer, hedder det sig på et informationsmøde på hjemmet i Københoved.

6.

SSF åbner sammen med den lokale grænseforening sin Sydslesvigudstilling i Næstved Storcenter.

245 gymnasieelever danner koret, når Sønderjyllands Symfoniorkester med Søren K. Hansen som dirigent og de fire solister Kirsten Becker Lund, Mathias Hedegaard, Karolina Blixt og Daniel Hallström opfører Mozarts Requiem i Idrætshallen i Flensborg.

JYTTE Møller fra SdUs kunstudvalg åbner sin sidste amatørudstilling på biblioteket. Efter 22 år siger hun stop.

FORFATTEREN Tine Enge er til forfatteraften på Husum Bibliotek.

VOR avis skriver fra et tredages Sydslesvig-kursus for 50 lærere fra grundskoler og ungdomsuddannelser i Danmark, som Grænseforeningen havde inviteret til på Christianslyst.

ANTJE og Hans-Joachim Simon, Rendsborg, fejrer guldbryllup.

WERNER Petersen, Harreslev, dør 78 år gammel.

GERTRUD Reich-Bleitzhofer, Flensborg, dør 98 år gammel.

6./7.

30 unge fra begge sider af grænsen deltager i et teaterseminar om grænser på Jaruplund Højskole, arrangeret af SSF og BDN; en optakt til den danske tyske børneteaterfestival til efteråret.

7.

BANGLAshop i Flensborg, genbrugsbutikken, fejrer 30 års jubilum med et lille glas til de fremmødte.

DEN nye vuggestue ved Hans Meng-Skolen i Vesterland indvies.

NIKOLAUS Marxen, Krok/ Stenfelt, fylder 80 år.

8. **HARRÉSLEV** Amatørteater har premiere på Logik for Burhøns af Erik Hansen og spiller to gange mere – med teater-snitte – for udsolgt hus på skolen. **DER** er grandprix-aften på centralbiblioteket med storskærm.
11. **EFTER** et møde i teknisk udvalg i Slesvig ser det ikke godt du for teaterplanerne i Slesvig.
12. **SSW**-distrikt Centrum-Vest i Flensborg fastholder distriktsstørrelsen i Flensborg: Der er brug for nærhed i lokalpolitikken. Der er ellers også stemmer, der siger, distrikterne i Flensborg er overflødige. De 360 medlemmer i distriktet ønsker flere politiske møder. **SOF**, Sydslesvigsk Oplysningsforbund får ny næstformand i Georg Buhl fra Dansk Centralbibliotek. Jon Hardon Hansen repræsenterer fremover **SSF**, Eberhard von Oettingen Dansk Skoleforening.
13. **FOLKETINGET**, der to nationale mindretal i grænselandet og Danmarks ambassade i Berlin arrangerer parlamentarisk møde og 1864-udstillingens åbning på ambassaden. Både Folketingets formand Mogens Lykketoft og forbundspræsident Norbert Lammert deltager som festtalere. I **EN** rapport fra UC Syddanmark fastslås, at SdUs øverste ledelse ikke er god nok til at lede pædagogerne på fritidshjemmene. Tre modeller til nyordning foreslås på et informationsmøde.
14. **HARTMUT** Koschyk, forbundsregeringens mindretalskommitterede, leder Kontaktudvalget for det danske mindretal på dets møde på Slesvighus. Hans er gerne mindretalsrettighederne grundlov-fæstet. **DER** er rejsegilde på skoleforeningens nye vuggestue ved siden af Det Danske Hus i Flensborg-Sporskifte. **GOTTORP** Børnehaven indbyder til fest; børnehaven er sat i stand og vuggestuen færdig.
15. **JAZZ** i Medborgerhuset i Egerfærde med Mette Juul og hendes trio, arr. af **SSF**.
18. **ANTON** Rohrmoser, A.P. Møller Skolen, er Sydslesvigs bedste oplæser, kåret ved et arrangement på Dansk Centralbibliotek.
19. **VOR** avis skriver, at det kommende dobbelte danske statsborgerskab nok ikke vil kunne opnås af danske sydslesvigere. **CARSTEN** Petersen, Flensborg, fylder 70 år.
20. **CHRISTEL** Schaldemose, medlem af Europaparlamentet, og Benny Engelbrecht, folketingsmedlem og formand for Sydslesvigudvalget, gæster Flensborg, hvor **SSF**, **BDN** og **FUEV** tager imod. **KONTAKT**, **SSF**s medlemsblad, skriver, at Kontaktudvalget under forsæde af forbundsregeringens mindretalskommitterede Harmut Koschyk har mødtes på Slesvighus i Slesvig. **PÅ** skoleforeningens fællesrådsmøde roses organisationen for sund økonomi af sin revisor. **IL SUONO** giver en fremragende koncert i Skt. Jørgen kirke i Flensborg; Sopran Frøya Gildberg brillierer. **KAREN** Margrethe Vollertsen, Vejle, tidl. Lyrskov, runder de 85. **METTE** Inge Marcussen, Tønder, dør.
21. **VESTKYSTKULTUR** byder på koncert med Almost Irish i Bredsted. **SSF** og SdU arrangerer jazz på Flens-

borghus med Snorre Kirk Sextet.
SANKT Knudsgildet indbyder for 24. gang områdets ældre til kaffekomsammen på Knudsborg i Flensborg.
JENS Peter Petersen, Jaruplund, runder de 80.
JOHANNES Nissen, Hanved, dør 82 år gammel.

22.
VOR avis skriver fra DGFs generalforsamling, hvor Dieter Lenz blev genvalgt som formand. Han mener, samarbejdet med IF Stjernen bør intensiveres endnu mere og udelukker ikke en fusion.

23./24.
FLOT fremmøde på DKS' konfirmandlejr på Christianslyst: Over 120 unge deltager.

24.
SVALEGANGEN spiller Kvinder af Caroline Cecilie Malling Jørgensen i Egernførde. Arr.: SSF.

25.
SSWs kvindeforum drøfter SSW-rammeprogrammets ligestillingspassus. PÅ ECMIS paneldiskussion om mindretal og deres økonomi rammer BDNs kommunikationsmedarbejder Harro Hallmann plet, da han spurgte, hvad det nytter med mindretalleners rettigheder, når ikke de har hhv. får penge til at sætte noget i gang.

26.
STOR regionskonference i Slesvig. Kulturminister Anke Spoorendonk opfordrer alle borgerne til at være med i debatten om regionens fremtid.
LANDDAGSpræsident Klaus Schlie (CDU) gæster SSF på Flensborghus og pointerer som CDU-landdagsmedlem, at hele CDU nu er på fredskurs overfor det danske mindretal.

27.
SSF-organet KONTAKT skriver fra et hovedstyrelsesmøde i foreningen, at der nu er klare retningslinjer for kulturtilskud til distrikts-arrangementer: Har man mere end omkring en tier pr. medlem i kassen, skal distriktet delagtiggøres i finansieringen af dets arrangementer på en mere konkret måde. SSFs formand Jon Hardoon Hansen fortæller, at SSF efter aftale vil intensivere samarbejdet med Foreningen Norden og Nordisk informationskontor, ikke mindst omkring en kulturpris og et Nordens Hus.

MICHAEL Tetzschner, medlem af det norske storting, er festtaler i den selvkøbelige forening Borgerforeningen i Flensborg.

OPERANEN Lucia di Lammermoor opføres i Idrætshallen, af Den Jyske Opera og Sønderjyllands Symfoniorkester. Arr.: SSF.

MARGRETHE Jensen, Videbæk, dør 76 år gammel.

28.
SSF Flensborg By og Flensborg Amt kalder til fælles forårsfest på Flensborghus, med spisning og musik og dans til toner fra OS3.

STOR påskebasar på Dansk Alderdomshjem i Flensborg.

CHRISTEL Hamann, Skovlund, dør 85 år gammel.

29.
PÅ SdUs sendemandsmøde vælges Kirstin Asmussen som ny formand. Der er afskedsreception for SdUs formand gennem 12 år, Inger Marie Christensen på Christianslyst. Jan Lübker, Slesvig IF, får HAI Petersens vandrepokal. Morten Meng modtager SdUs kulturpris
SSF Egernførde arrangerer gospelworkshop med koncert med Bebiane Bøje, Århus.

KØBELYSTEN er stor, da Den slesvigske Samling sætter nogle af sine gamle skatte til salg.

30.
FLENSBORG Roklub indbyder til standerhejsning og bådedåb/ navngivning af otte både.

31.
VOR avis skriver, at der er afsat 672 mill. kr. til dansk-tyske Interreg-projekter frem til 2020.

HUSUM og Ejdersted amter SSF indbyder de ældre til krokustræf på Husumhus.

HISTORISK Samfund for Sønderjylland – Sydslesvigafdelingen indbyder til generalforsamling og Frank Lubowitzforedrag om Slesvig-Holstens historie i 1800-tallet set fra tysk side.

KAREN-Elisa von Eitzen, Flensborg, dør 82 år gammel.

APRIL 2014

1.
PASTOR Nikolaj Steen tiltræder som ny præst for midtangel menighed, en fusion af Sønderbrarup, Stenfelt og Tumby-Strukstrup menigheder.

2.
På sundhedstjenestens generalforsamling var man klar til at møde de kritikere, der i et stykke tid har kritiseret forholdene for de gamle på Dansk Alderdomshjem og efterlyste at mødes med ledelsen, men de udeblev. Centerleder Bodil Bjerregaard Brocks kunne berette om gode karakterer til hjemmet. Rekreationshjemmet Bennetgaard ser det økonomisk skidt du for. En støtteforening skal afhjælpe krisen. Sundhedstjenestens økonomi betegnede formand Randi Kuhnt som sund.

PÅ SSW Flensborg Bys generalforsamling efterlyser formand Katrin Möller mere medlemsaktivitet i distrikterne. Udebliver den, kann man lige så godt nedlægge distrikterne, mener hun.

VOR avis skriver, at spejdergården Tydal moderniseres for 1,2 mill. euro: Nyt spildevandssystem samt en moderne

el- og varmforsyning. SdU og delstatsregeringen deles om beløbet.

VOR avis skriver videre, at visningen af danske film i biografen på Sild hitter. Det sker en gang om måneden. Også danske filmsforevisninger i Flensborg, Slesvig og Rendsborg er velbesøgte.

4.
FIRE museer – inkl. Danevirke Museum - samarbejder om et 1864-projekt og åbner op for, at man kann følge slagets gang m.m. på internettet på en app.

5.
I bestyrelsen for MIDAS, sammenslutningen af mindretalsaviser, overtager vor avis' chefredaktør Jørgen Møllekær bestyrelsespladsen efter Bjarne Lønborg, der var med til at grundlægge organisationen. Lønborg varetog også næstformandsjobbet.

FOKUS, skoleforeningens medlemsblad, skriver, at driftsrådene på de to danske gymnasier i Sydslesvig nedlægger sig selv efter råd fra deres advokat. Retssagen med skoleforeningen og lærerforeningen fortsætter. Det er magistrernes håb, at de vil være repræsenteret i foreningens store driftsråd efter valgene i maj.

SQUAREDANCE-afdelingen i Vesterland UIF fejrer 15 års jubilæum med stort stævne, som 150 dansere fra 41 nordtyske foreninger deltager i.

LENE Bastiansen, Flensborg, runder de 75.

6.
RONJA Røverdatter og Folketeatret slår gnister med familieforestillingen i Læk, indbudt af SSF.

7./9.
DER er premiere på den nye Sydslesvig-film „De glemte danskere“, som Sydslesvigudvalget har givet penge til, i København og to dage senere i Flensborg. Dansk Centralbibliotek har lavet den sammen med Film- og TV-Compagniet. Fremstillingen er sober

men traditionel, lyder kritikken.

8.
SØREN Ryge Petersen gæster de danske i Flensborg-Sporskifte og fortæller om skæve eksistenser. Han er opvokset i sydslesvigske Agtrup.
KATRINE Marie Guldager, forfatter med 20 års jubilæum, gæster Flensborg, indbudt af SSF og centralbiblioteket.

9.
DEN NYE dokumentarfilm „De glemte danskere“ har Sydslesvig-premiere på Flensborghus, produceret af Mads Kamp Thulstrup. Den er finansieret af Sydslesvigudvalget – og får en blandet modtagelse.

PÅ SSF Flensborg Bys generalforsamling slår bl.a. byformand Preben K.Mogensen et slag for, at hvervekampagnen 2014 intensiveres. Kay von Eitzen og Else Martensen får SSFs sølv-nål.

VOR avis skriver, at udgravningerne af Porten til Norden ved Danevirke fortsætter takket være en donation fra A.P. Møller-Fonden. Fonden støttede også udgravningerne sidste år. De resulterede bl.a. i, at de ældste dele af voldanlægget nu kann dateres tilbage til omkring år 500.

10.
DE FIRE forlag i grænselandet: SHZ, Flensborg Avis, JyskeVestkysten og Der Nordschleswiger udgiver sammen et kæmpe 1864-tillæg, et resultat af deres intensiverede samarbejde.

PETER Kreutzer, formand for SSF Flensborg amt, bebuder på amtsgeneralforsamlingen, at han ikke genopstiller næste år.

ALLE danske foreninger og institutioner i Husum går sammen om en åbent hus-dag på Husum Danske Skole.

MENIGHEDERNE Valsbøl, Medelby, Store Vi og Skovlund fusionerer til en menighed.

GYMNASTIKforeningen DAN melder

på generalforsamlingen om knap 800 medlemmer og et omfattende kursus-program, men der er mangel på instruktører.

VOR avis skriver, at Egernførde IF har fået ny formand i Horst Dienesen efter Arne Petersen, der ikke ønskede genvalg.

SSF-organet KONTAKT skriver, at der nu er dannet en støtteforening for det trængende Bennetgaard, og alle kann blive medlem.

HELLA og Hans-Hermann Breihahn, Husby, fejrer guldbryllup.

10./11.

EN ministeriel arbejdsgruppe med afdelingschefer fra de 16 tyske delstaters indenrigsministerier, tilknyttet afdelingerne for indenrigsminister-konferencen på forbundsplan henlægger deres arbejdsrunde til Flensborghus. Und at have en mindretalspolitisk dagsorden beder de SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen briefe dem om SSF og det danske mindretal.

11.

VOR avis skriver, at SSW-byrådsmedlem Glenn Dierking nu er medlem af bestyrelsen for foreningen Als-Fyn-Broen.

MARGIT og Johannes Andresen fejrer guldbryllup.

12.

FÆRRE deltagende hold men kvalitet i top: SdU afvikler sin forårsopvisning i Flensborg med 7 deltagende hold og pænt publikums-fremmøde.

MASSER af aktiviteter og godt fremmøde kendetegnede Sild SSFs og skolens første familieaktivitetsdag på Hans Meng-Skolen i Vesterland.

JØRGEN Kühll tiltræder som ny talsmand for Nordfriisk Instituuts bestyrelse, hvor han afløser Dieter Lohmeier efter 25 år på posten.

VOR avis anmelder forfatteren Egon Clausens skarpe bog Rejsebreve fra Sydslesvig, hvor han kritiserer min-

dretallets/ SSWs „propaganda på linje med Nordkorea“ og „kritikere røfles“. Ikke mindst SSW tilbageviser kritikken i de følgende dage.

OGSÅ Grænseforeningens nye brætspil „1864“ får i vor avis gode bemærkninger med på vejen: sjovt og lærerigt – når vidt omkring.

VOR avis skriver også, at samarbejdet i Nordfrislands amtsråd er umuliggjort af, at CDU, Grønne og FDP med deres flertal gennemtrumfer alt og ikke lytter til „oppositionen“.

VOR avis skriver videre, at forfatteren Gynther Hansen, Varnæs, er død, 83 år gammel.

14.

DET sydslesvigske Samråd præsenteres for kommunikationsfirmaet By-steds rapport om et muligt kommunikationsfremstød fra sydslesvigsk side i Danmark. Indeholdt i den er et rundspørge, hvor 53% af de adspurgte danskere siger, det er vigtigt med mindretallet, og 66% mener, det er vigtigt med danske skoler. Men 74% giver udtryk for, at mere ønsker de ikke at vide om mindretallet.

SAMRÅDET drøftede også oprettelsen af et Sydslesvigting. Selv om det skulle komme, får det ingen beføjelser, mener bl.a. skoleforeningen. En kommende konference skal belyse emnet yderligere.

16.

HM Dronning Margrethe fylder 74 år. Også Sydslesvig ønsker tillykke.

MARIANNE Grib, Rendsborg, dør 85 år gammel.

17.

MONIKA Grüttner, Kappel Fritidshjem, går på pension efter næsten 30 år, deraf de 13 som souschef.

18.

STOR mindehøjtidelighed på Dybbøl med bl.a. regentparret. Flot program på scenen i Kongeskansen, livlig udstil-

lingsaktivitet med bl.a. SSF, og 15.000 mennesker deltager, også mange danske sydslesvigere.

22.

VOR avis skriver, at mindretalsunionen FUEV forud for Europa-parlamentsvalget 25. maj tilskriver danske som tyske kandidater for at få deres holdning til bl.a. mindretalsspørgsmål i EU klarlagt. VOR avis skriver videre, at Sydslesvigske Selvhjælp SSH har fordelt over 8.000 euro medlemskontingent til forskellige projekter i Sydslesvig. Driftsstøtte til det kriseramte rekreative hjem Bennetgaard blev dog afvist.

NANNY Matzen (90), Flensborg Nord, modtager SSFs sølvnål for aktiv, hjælpsom og beredvillig indsats.

24.

JARUPLUND Højskoles bestyrelse bebuder at ville trække sig p.g.a. uoverensstemmelser med skoleforeningens styrelse m.h.t. forstændervalget og højskolens kommende profil. Bebudelsen udløser en del formidlingsaktivitet, som bl.a. SSF involveres i.

I EN leder på medlemssiderne KON-TAKT oplyser SSF, at man på vegne af alle danske sydslesvigere har rettet henvendelse til alle relevante fora på Christiansborg og meddelt sydslesvigernes interesse i at få dobbelt (dansk) statsborgerskab, hvis det kan lade sig gøre.

UNGE fra A.P.Møller Skolen i Slesvig vinder i lommefilmskonkurrencen Young Digital i Sønderborg med 300 andre unge. Præmierne til Colja Stork, Magnus Werner, Niklas Hingst og Troels Kramhøft Rasmussen overrækkes af prtinsesse Marie.

VOR avis skriver, at JEV, FUEVs ungdomsorganisation, på deres påskeseminar i Polen valget Matic Germovsek fra det tyske mindretal dér til deres nye formand.

OVE Nissen, Rinkeæs, dør 81 år gammel.

25./27.

1200 unge håndboldspillere på 117 hold fra Danmark (og Sydslesvig) gæster Flensborg og alle dens haller og skoler, når de kæmper om DHK-pokalen, et mammutprogram, der støttes af over 90 frivillige hjælpere.

29.

PRINSESSE Benedikte, Berleburg, runder de 70.

WILHELM Klüver, Flensborg, dør 85 år gammel.

30.

LISE og Christoph Olsen bliver viet i Egenførde

LINDA Johannsen Nielsens død annonceres i vor avis.

MAJ 2014

1.

PASTOR Victor Greve, Bredsted/ Frederiksstad, tiltræder præstestillingen i Jørlunde/ Helsingør.

3.

JAZZ på Flensborghus med Bjarne Roupé, Bo Stief og Alex Riel feat. Tine Bruhn; arr. SSF og SdU.

5.

PÅ Sprogforeningens generalforsamling i Aabenraa fratræder bestyrelsesmedlem Lisbet Buhl fra Sydslesvig. Bettina Andresen er hendes efterfølger. Foreningen vil decentralisere sine foredrags-tilbud og samarbejde med Foreningen Norden og bibliotekerne om dem.

74 deltagere nød SdUs familieweekend på Christianslyst sammen og omkring alskens aktivitet.

6.

SSF afslutter teater- og koncertsæsonen med Rasmus Krogsgaard og dennes Preben Kaas-kabaret på Flensborghus. Også den nye sæson præsenteres.

PÅ Aktivitetshuset i Flensborg åbnes en

maleriudstilling med værker af Lillian Jørgensen.

GERDA Hansen, Kappel, dør 85 år gammel.

7.-10.

FUEV-kongressen i Flensborg/ Sønderborg samler over 150 delegerede fra hele Europa. Krisen i Ukraine, Frankrigs og Grækenlands ignoreren nationale mindretal, EUs manglende mindretalspolitik og EU-kommissionens afvisning af borgerinitiativet/ underskriftsindsamlingen Minority SafePack var genstand for undren og kritik. Lydhør var de delegerede og deres gæster, da ministerpræsident Torsten Albig fremsætter ønsket om en EU-kommis-sær med mindretal som ansvarsom-råde. Det siger sig selv, at kongresdel-tagerne både fik mindretals-informatio-ner og grænselands-oplevelser, bl.a.på Dybbøl.

7.-11.

FOLKBALTICA-festivalen løber af sta-bleen 17 steder i det dansk-tyske græn-seland med mindst dobbelt så mange koncerter. SSF er anparthaver i selska-bet bag.

8.

GOTTORP amt SSF er gået netto seks medlemmer frem til nu 1772 medlem-mer, skriver vor avis fra amtsgeneral-forsamlingen. Især Dannevirke distrikt er aktiv ved medlemshvervningen.

HILDE Schönamsgruber, Lyksborg, dør 88 år gammel.

9.

CAJUN giv er den hele armen i Frede-riksstad og afslutter SSFs vestkystkul-tur-sæson dette forår.

10.

SSF sætter punktum for denne sæsons vestkystkultur med en fin koncert med Cajun i Frederiksstad.

ISTED Børnehaven genindvies efter en omfattende ombygning – og en udbyg-

ning med vuggestue.

10./11.

PÅ Grænseforeningens sendemandsmøde genopstiller Finn Slumstrup efter ni år i stolen ikke som formand mere. Hans efterfølger bliver Mette Bock MF (LA). Gitte Hougaard-Werner fra SSFs årsmødeudvalg får tildelt GFs kulturpris for – sammen med andre – at have fornyet årsmøderne.

11.

SEKS bands medvirker ved dette års folkBaltica-finale i Flensborg efter talrige velbesøgte koncerter med musik fra hele Europa i nogle uger på begge sider af grænsen.

13.

VOR avis skriver, at Ejderstedkoret i Tønning ikke mere støttes af SSF-distriktet p.g.a. smalhands. Nu beder de SSFs amtsorganisationer Ejdersted og Husum hjælpe, men det afvises, fordi koret ikke har foreningsstatus med dertil hørende regnskab m.m.

14.

I VOR avis siger formanden for SSFs Teater- og koncertudvalg Hauke Paulsen, at Sønderjyllands Symfoniorkester for at ramme koncertpublikummet bedre i den kommende sæson sendes du i mindre bidder og til mindre spillesteder.

15.

PÅ SSW Slesvig-Flensborgs generalforsamling oplyser formand Gerd Voss, at man med 22 flere medlemmer nu er oppe på 1559, og 98 kommunale repræsentanter mod 97 i valgperioden forud. Det interne samarbejde distrikterne imellem skal forbedres, og amtsorganisationens pressearbejde. JOACHIM Gottfried Klebe, Egå, dør 81 år gammel.

16.

EN enig landdag opfordrer borgerne til

at gå til EU-parlamentsvalg og opfordrer EU til mindretalsbeskyttelse.

17.

FOKUS, skoleforeningens medlemsblad, skriver, at det nye driftsråd er valgt af 791 af 1473 stemmeberettigede medarbejdere via 5 lister: ver.di-listen får 4 mandater (-2), lærerforeningens 5 (-2), BUPLs 3 (+1), adjunkter/lektors 2 (ny) og skolelederforeningens liste 1 (ny).

HELGA Wegner, Flensborg, dør 80 år gammel.

18.

Claus Petersen, Flensborg, runder de 60.

22.

SLESVIGSK Kreditforening melder på generalforsamlingen om et tilfredsstillende regnskabsår og tildeler Niels Kjems-initiativprisen til Preben K. Mogensen, bl.a. engageret præst og SSF-byformand.

23.-25.

DE danske årsmøder i Sydslesvig („Sydslesvig – en dansk fortælling“) danner atter rammen om danske sydslesvigeres møde med hinanden og vennerne fra Danmark. Ved over 40 møder holdes der taler, hygges og nydes underholdning – kulminerende med tre friluftsmøder i Flensborg, Slesvig og Husum. Blandt de danske politikere er Folketingets formand Mogens Lykketoft og EU-kommissær Connie Hedegaard. Landdagspræsident Klaus Schlie står i spidsen for de tyske politikeres deltagelse. I årsmøde-debatmødet på Flensborghus deltager for første gang et medlem af det tyske mindretal i paneler, formand Hinrich Jürgensen. I sin radiohilsen til sydslesvigerne roser statsminister Helle Thorning Schmidt mindretallene for deres overbevisning og indsats.

24.

VOR avis skriver, at mindretalsunionen FUEV generelt er tilfreds med de mindretalspolitiske svar, danske og tyske EU-kandidater har afleveret forud for EU-parlamentsvalget. Men man er utilfreds med, at så få politiske partier i Danmark har svaret, mens tyskerne var gode til at svare.

25.

ÅRSMØDE-afslutningskoncerten for alle deltagende FDF-orkestre på Søndertorv i Flensborg bliver en stor afskeds- og takkebegivenhed for Lars Nielsen, der i 24 år koordinerede orkestrenes deltagelse i de sydslesvigske årsmøder men måtte give op p.g.a. helbredet. Marianne Overgaard fra Kibæk afløser ham.

26.

DET sydslesvigske Samråd enes på budgetmødet om at søge 2015-stats-tilskud med budgetdisciplin. Skoleforeningen afgiver lidt af sin andel til fordel for mere værdigt trængende organisationer. Kommunikationsprojektet kunne man dog ikke enes (helt) om, bl.a. om en kommende kommunikationsmedarbejders placering.

27.

VOR avis' chefredaktør meddeler, at avisen trækker sig fra strategigruppen, og tilbuddet om at placere en kommende kommunikationsmedarbejder på avisen udgår, hvis vedkommende – og det skal vedkommende øjensynligt – både skal virke på journalistiske og PR-præmisses.

VED en reception tager Grænseforeningen og dens netværk afsked med Finn Sluymstrup, formand gennem ni årt, og byder velkommen til Mette Bock som ny formand.

28.

I EN leder i vor avis kritiserer chefredaktør Jørgen Møllekær, at mindretallet og Samrådet er gennemsyret af

mistillid. I et læserbrev nogle dage efter tilbageviser Katrine Hoop kritikken og henviser til, at man sagligt er uenige.

PÅ baggrund af uenighed mellem skoleforeningens styrelse og Jaruplund Højskoles bestyrelse om proceduren om udpegning af højskolens kommende forstander og skolens kommende profil mødes man til forligsmøde og bliver (stort set) enig.

PÅ et SdU-styrelsesmøde forelægger en arbejdsgruppe et udkast til en model om mindretallets mulige kommende struktur, en regionsråds-model.

30.

SSF og SdU indbyder til jazz på Flensborghus med Bjarne Roupé Trio og Tine Bruhn.

31.

VOR avis skriver, at de nationale mindretal i EU blev ret så godt repræsenteret ved valget til EU-parlamentet forleden. Eksakte tal foreligger dog ikke.

SLESVIG Roklub indvier sit nye bådhus. Det er nr. 3 siden 1961. Det første brændte, det andet truede med at falde sammen. A.P. Møller Fonden og SdU har støttet byggeriet økonomisk.

JUNI 2014

2.

FREJA Malin Piepgras ser verdens lys.

3.

PÅ Dansk Erhvervsforening i Sydslesvigs generalforsamling bebuder formand Volker Andersen, at foreningen bør være mere udfarende, så man får fat i flere unge erhvervsdrivende.

EGERNFØRDE UFs 99-drenge vendte hjem fra LM i Karup med en guldmedalje i U15-rækken, skriver vor avis.

4.

VOR avis anmelder Annegret Friedrichsens og Johan de Mylius' antologi

om den sydslesvigske forfatter Willy-August Linnemann (1914-1985).

380 børn fra hele Sydslesvig møder „Jesus m.fl. på Flensborghus“ arrangeret af bl.a. Menighedernes Børne- og Ungdomsarbejde og skoleforeningen. ERIKA Dumstrei, Valsbøl, runder de 99.

4./5.

MINDRETALsrådet i Tyskland er til positivt dialogmøde med forbunds dagens indenrigsudvalg i Berlin bl.a. for at henlede politikernes opmærksomhed på forbundets overordnede ansvar for mindretalspolitikken samt for at forberede en stor sprogkonference 26. november.

5.

VOR avis skriver, at EU-kommissionen overfor de danske myndigheder har præciseret, at danske statsborgere bosat syd for grænsen og med arbejde nord for grænsen har ret til at sende deres børn i en skole i Danmark. Det er ikke alle myndigheder klar over, og det kann give anledning til retssager om socialt bedrageri.

SSF-organet KONTAKT skriver om en velykket studietur, som SSF Flensborg amt og Grænseforeningen Vejle amt var på til frisernes verden, fra nord til vest.

6.

VOR avis skriver, at Anette Jensen, leder af Nordisk Informationskontor, fra 1. oktober har fået job som præst i Ribe Stift, og at man derfor søger en efterfølger for hende i Flensborg. Hun var leder i 17 år.

EBBE Paulsen, Flensborg, runder de 60.

7.

SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen går i vor avis ind for, at danske sydslesvigere, selv om de ikke er bosat i Danmark, får adgang til dansk statsborgerskab, når der senere på året åbnes op for dobbelt statsborgerskab

i Danmark. Det indebærer dog, at der også fra tysk side åbnes op for mulighed.

HELMUT Werth, Tydal, fylder 60.

8.

RUDOLF Engel, Egernførde, dør 85 år gammel.

9.

MONIKA Knudsen dør 72 år gammel.

10.

RUDOLF Mach vandt overraskende bymesterskaberne i lynskak, skriver vor avis.

JÖRG Krüger, Husum Cricket Club, får SdUs ungdomslederpris. Han træner ugen igennem klubbens ungdomshold, og i weekenderne spiller han selv på klubbens herrehold i Danmarks bedste række.

11.

PRINS Henrik fylder 80, og også fra Sydslesvig ønskes han tillykke.

12.

ERIK Jensen, Vrinner, dør.

DORA Limbrecht, Flensborg, dør 100 år gammel.

12.-15.

DET danske mindretal med SSF i spidsen og Grænseforeningen deltager i Folkemødet på Bornholm – med udstilling, sønderjysk kaffebord og debatmøder om bl.a. mindretal i EU og det danske mindretals fremtid.

13.

OVER 400 børn fra 11 danske fritidshjem mødes på Tydal med aktiviteter og naturoplevelser.

DEN lave rente giver UNION-Bank i Flensborg lommesmarter, men derudover beretter både tilsynsrådets formand Mogens Therkelsen og ordførende direktør Volker Andersen på bankens generalforsamling om et tilfredsstillende forretningsår.

VOR avis skriver, at Jan Moritz Grigat (13), optimistsejler i Gråsten, ikke må deltage i de nordiske mesterskaber i Oslo, fordi han er mindretalsdansker med tysk statsborgerskab.

SSF og Sønderjyllands Symfoniorkester arrangerer en unik familiekoncert i Flensborg sammen med ensemblet trash.dk, der spiller på skrot og hverdagsting som skraldespande, cykler, flasker m.m.

14.

UDDANNELSES- og forskningsminister Sofie Carsten Nielsen forstår frustrationen over, at sydslesvigske studenter af Styrelsen for Videregående Uddannelser nu pludselig ligestilles med udenlandske studenter karaktermæssigt men afviser at hjælpe på trods af, at flere uddannelses-ordførere har meddelt deres forundring.

Jørgen Kühn, A.P. Møller Skolens rektor satser nu på dobbelgradet studenterekamen, med både dansk og tysk karaktergivning.

FOR 35. gang samles 50 foreninger og institutioner fra alskens mindretal til Solitudefest i Flensborg, deriblandt også danske fritidshjem, for at præsentere sig selv og deres arbejde. Festen åbnes af konsul Henrik Hansen og overborgmester Simon Faber.

IF Stjernen i Flensborg holder åbent hus for at vise foreningens alsidighed.

1350 elever fra musikskoler på begge sider af grænsen sætter hinanden musikalsk og kulturel stævne på Gottorp slot. Kulturminister Anke Spoorendonk er protektor.

DANSK Skoleforenings orkester SKURK begejstrer 300 mennesker ved en koncert på A.P. Møller Skolen i Slesvig.

15.

ELSE Christiansen, Slesvig, runder de 80.

16.

VOR avis skriver, at en ny dansk be-

stemmelse om, at et dansk universitet ikke må drive en filial i udlandet, betyder, at 400 studerende fra de grænseoverskridende studier ved universiteterne i Flensborg Sønderborg fremover skal til Sønderborg for at blive undervist.

VOR avis skriver også, at SSFs amtsformand Bente Møller har trukket sig af personlige grunde.

17.

NICO Hansen, Århus/ Kiel, dør, 50 år gammel.

18.

JETTE Waldinger-Thiering, Egernførde, fylder 50.

19.

SSF-organet KONTAKT skriver, at Christmas Møllers Mindefond har fået ny formand i Per Stig Møller, der afløser Torben Rechendorff.

19.-22.

FUEF er på factfinding hos vestthrakierne i Grækenland, et ikke-anerkendt, forfulgt muslimsk-tyrisk mindretal, hvor FUEF-kongressen 2015 påtænkes gennemført.

20.

TYSKLAND halter på mindretalsområdet, fastslår FUEV-præsident Hans Heinrich Hansen i vor avis, efter at den tyske stat blankt har afvist institutionel støtte til FUEV, selv om ansøgningen blev støttet af ministerpræsidenterne Torsten Albig, Slesvig-Holsten, og Stanislaw Tillich, Saksen.

VOR avis skriver, at CDU efter møder med SSW nu er indstillet på at støtte ligestillingen af de danske skoler i delstatsforfatningen. Det glæder også generalkonsul Henrik Becker-Christensen sig over ifølge avisen.

VOR avis skriver videre, at en enig landdag kræver en EU-kommissær for mindretal.

AVISENs tilsynsråd og direktion er ikke

tilfreds med afvigte regnskabsår, oplyses på aktionærsgeneralforsamlingen. Abotallet er dalet med 6% til knap 5.000, og også annonce- og trykordre-indtægterne er faldende.

SSWU vælger Riike Johannsen til ny formand efter Max Kahrmann. Via Ring politischer Jugend er der udsigt til flere penge i kassen.

DE danske foreninger i Treja indbyder til åbenhus, og enkelte fra flertalsbefolkningen benytter da chancen for at få mere at vide. Men de fleste deltagere kommer fra egne rækker.

EN teknisk udløst brand og betydelige vandskader i en hytte bag SdUs træningshal giver Slesvig-spejderne problemer, især hvad angår overnatning.

21.

RISBY UFs 200 medlemmer fejrer 60 års fødselsdag. Foreningen byder på et sandt mangetal af aktiviteter for unge og voksne.

VESTERLED lejrskolehjem på Holmslands Klit holder årsmøde med Finn Slumstrup som festtaler. En anspændt finansiel situation blev klaret takket være midler fra støtteforeningen.

23.

DET tyske mindretal i Nordslesvig får besked om, at det fra næste år kann regne med danske statsmidler til investering i skolebyggeri.

UNION-Bank genåbner sin nu totalt ombyggede filial i Harreslev.

24.

ELISE Hanten dør, 89 år gammel.

25.

STORT optog gennem byen, modtagelse på Flensborg rådhus, skydning på Skt. Knudsborg og en fest med fhv. arkivar Lars N. Henningsen som festtaler: Skt. Knudsgildet fejrer Det Store Adelgilde. Gildebror Paul Hertrampf får guldnålen for 50 års medlemsskab

26.

81 nybagte studenter på A.P. Møller Skolen får deres studenterhuer.

27.

EVA Kjer Hansen MF vil have både undervisningsminister Christine Antorini og forsknings- og uddannelsesminister Sofie Carsten Nielsen på banen for at rette op på karaktersagen. De minister-svar, hun har fået, mangler dybde og vidner om uvidenhed om forholdene syd for grænsen, siger hun til vor avis.

101 nybagte Duborg-studenter får deres studenterhuer, hilser på general-konsulen og danser på Nørretorv.

27./28.

SdU står for et organisatoriske, da 50 løbere (fredag) og 900 cyklister (lørdag) tager af sted fra havnespidsen i Flensborg på det store DGI-Hævejsløb til Viborg.

28.

VOR avis skriver, at det bliver sværere og sværere at finde danske familier, der vil være ferieværter for et sydslesvigsk feriebar. 248 sendes af sted i år. Første hold rejser i dag.

VOR avis skriver videre, at uddannelsesminister Sofie Carsten Nielsen holder fast ved, at danske universiteter ikke må tilbyde studier i udlandet. Som en konsekvens skal studerende i Flensborg, der læser International Management, nu også til Sønderborg.

I EN leder slår chefredaktør Jørgen Møllekær et slag for, at mulighederne for at få sydslesvigske skolebørn på efterskole i Danmark udvikles. Der er for mange problemer, der skal løses, inden de kan tage af sted, og derfor benytter kun få sig af mulighederne nu.

28./29.

DANEVIRKE Museum og vikingeforeningen Opinn Skiold arrangerer familieweekend på Danevirke med aktiviteter, udstilling og dukketeatret Yggdrasil.

29.
LIV Aina Dürkop, Flensborg, ser verdens lys.

30.
FORMANDEN for Grænseforeningen, MF Mette Bock bebuder at ville mødes med forskningsministeren for at finde en hurtig og fornuftige løsning på karaktersagen.

JULI 2014

1.
HOFFET meddeler, at prins Joachim og prinsesse Marie forlader Schackeborg for at bosætte sig i København. Ejendommen overdrages en fond, som sønderjyske erhvervsfolk står bag.
GRÆNSEforeningens informationschef Mette Kragh Faurholdt fratræder. Hendes efterfølger skal også være redaktør for medlemsbladet Grænsen.
SAMRÅDETS næstformand Peter Lynggaard Jacobsen kritiserer den nye danske karakteromregning, der rammer de sydslesvigske studenter, og giver ministeren dumpekarakter ved en middag med Sydslesvigudvalget under deres besigtigelsestur. Udvalget vil mødes med forskningsministeren i sagen. Udvalget vil ikke betale for bygning af en multifunktionshal i Egernførde og forventer, at Jaruplund Højskole får løst sine "strukturelle problemer".
STEPHAN Kleinschmidt fra det tyske mindretal tiltræder et nyt job i statskancelliet i Kiel i afdelingen for delstat-splanlægning.
I VOR avis annonceres fhv. overlærer Erik Jensens død.

2.
RENDSBORG Børnehaven og Bydelsdorp Børnehaven, der ligger ved siden af hinanden, lægges sammen hurtigst muligt, vedtager skoleforningens styrelse. Også børnehaverne Drage og Frederiksstad vil lægges sammen. På samme møde drøfter man indgående

forskningsminister Sofie Carsten Niensens udspil med ikke mere at anerkende de sydslesvigske studentereksamenner som danske.

BARBARA Zikowsky, Flensborg, dør 75 år gammel.

3.
I EN leder i medlemsbladet KONTAKT (og på hovedstyrelsesmødet nogle dage forinden) undrer SSFs formand Jon Hardon Hansen sig over, at skoleforeningen betragter emner Sydslesvigting som afsluttet og i givet fald ikke vil være med i et sådant. Senere melder skoleforeningens æstformand Udo Jessen sig til orde i avisen ved at påpege, at skoleforeningen fra starten var imod; så der er intet at undre sig over. KONTAKT skriver videre, at Gisela og Bodo Daetz har udgivet en (personlig) tryksag om, hvordan Kobbermølle Museum blev til.

81 dimitterende studenter på A.P. Møller Skolen i Slesvig får også fra Danmarks ambassadør i Berlin, Per Poulsen-Hansen med på vejen.

VOR avis præsenterer Nordisk Informationskontors nye leder Eva Ritter, der tiltræder som Anette Jensens afløser 8. september.

4.
KOBBERMØLLE Industrimuseum genåbner efter mere end et års lukning og totalrenovering, med en gennemgribende fornyet udstilling i større rammer (nu tre haller) og en samling, der nu under ét viser, hvad der tidligere var spredt på Daetz-stiftelsen, støtteforeningen, industrimuseet og driftselskabet.

5.
VOR avis skriver, at forskningsminister Sofie Carsten Nielsen i et svar til MF Eva Kjer Hansen holder fast i den ny karakteromregning for sydslesvigske studenter, idet de øjensynligt optræder på linje med andre udenlandske studenter nu.

DEN første transport med 70 sydslesvigske feriebørn sendes af sted fra banegården i Flensborg. 80 følger senere. SØRUP SSF, SdUs børneklub, skolen og børnehaven inviterer hele landsbyen til sommerfest på skolen, og mange bakker op om forsøget.

CHARLOTTE Braun og Steffen Martsch vies i Gottorp slotskirke, og deres Ole døbes.

7.

SYDSLESVIGudvalget meddeler, at det har stoppet mindretallets kommunikations-projekt. Udvalget tror ikke på projektet mere og tvivler på effekten. Det kommer bag på de danske organisationer i Sydslesvig, der netop var blevet - stort set - enige.

RÜDIGER Rathke, Flensborg, dør 72 år gammel.

8.

VOR avis skriver, at Foreningen Norden fra Holmestrand i Norge har været på Sydslesvig-besøg hos vennerne i Husby.

10.

VOR avis skriver, at juristen Tom Petersen bliver ny forretningsfører for sundhedstjenesten og dermed Stinne Døssings afløser.

11.

I FOKUS, medlemsbladet kritiserer skoleforeningen, at den ikke får del i delstatsmillionerne til finansiering af skolesocialarbejdet i grundskolerne. Det vil man sammen med SSW gøre noget ved.

I SAMME blad oplyser skoleforeningen, at den nu vil udstede danske eksamensbeviser for at undgå nedprioriteringen af den sydslesvigske studentereksamen i Danmark.

I VOR avis giver SdU udtryk for undren over, at organisationen nævnes i rapporten fra SSFs og skoleforeningens integrationsudvalg, uden at den har

været involveret i udvalgsarbejdet.

REJSEGILDE på udvidelsen af Jaruplund Danske Børnehaven, og snart følger en vuggestue. Hanved kommune betaler knap halvdelen af den million, byggearbejdet koster skoleforeningen.

101 unge dimitteres med studenterek-samen fra Duborg-Skolen i Flensborg. FLENSBORGSK gårdkultur (Hofkultur) går i gang og varer til 22. august. Koncerter, foredrag m.m. i flensborgske gårde, også danske.

INSPEKTØR Carsten Jonassen, Jens Jessen-Skolen i Flensborg, går på pension.

13.

ELISABETH Schröder, Hareslev, dør 95 år gammel.

14.

DANSKE og frisiske organisationer på Sild åbner en mindretalsudstilling på Dorfhotel Rantum, hvor den kan ses frem til 12. august.

VOR avis præsenterer Rendsborg Fritidshjems nye legeplads, der kunne skabes gennem donationer fra Spar-kasse Mittelholstein og Ejder-Samfundet.

TOVE Christine Olsen ser verdens lys.

15.

VOR avis skriver fra den sydslesvigske sommerhøjskole i Husum, hvor 151 mennesker i alle andre er fælles om en lang række aktiviteter.

PETER Christian Petersen, Sønder Smedeby, dør 87 år gammel.

17.

VOR avis skriver, at skoleforeningen har sendt et brev til undervisningsminister Christine Antorini og bedt om lov til også at udstede danske eksamensbeviser, så de sydslesvigske studenter får chancelighed med dem i Danmark.

VOR avis skriver endvidere, at en anonym person har givet 200.000 euro til 10 institutioner, bl.a. alderdomshjem-

met, roklubben, Ingrid-Hjemmet og Cornelius Hansen-Skolen.

VOR avis skriver fra SdUs sommerlejr for de 11-13-årige på Christianslyst, hvor 63 nyder en uges ferie med masser af aktiviteter.

18.

VOR avis skriver, at Reimer Böge (CDU), Bendt Bendtsen (K) og Hans Heinrich Hansen (FUEV) i et brev til den ny EU-kommissions formand Juncker opfordrer denne til at oprette en ad hoc-afdeling for mindretals-spørgsmål.

EGON Bunck, Flensborg, dør 81 år gammel.

VIVIAN Tove Breihahn, Husby, dør 45 år gammel.

18./19.

OGSÅ to danske institutioner er med, da Flensburger Hofkultur afvikler sine gårdkoncerter i Flensborg: Union-Bank og Dansk Centralbibliotek: Postyr Project fra Danmark og Melborun Brass fra Australien giver den hele armen.

19.

DANEVIRKE Museum indbyder amatørarkæologer til kursus med metaldektektor, og der gøres interessante fund. Også 26. juli er der kursus i, hvordan man søger under ordnede forhold for at sikre videnskabelig vurdering af fundene.

VOR avis skriver, at en FUEV-delegation efter møder i Bruxelles har grund til at håbe på, at der udnævnes en EU-kommissær med nationale mindretal som ansvarsområde.

CARL Henry Sløk runder de 90. Hans hustru Else gjorde det allerede 29. juni.

20.-27.

DANSK Centralbibliotek gennemfører en sommerskole om 1864, grænselandet og mindretallene med en række foredrag for studerende. Projekt finansieres primært med midler fra Sydslesvigudvalget.

21.

34 8-14-årige har brugt en del af deres sommerferie på at dygtiggøre sig på SdUs fodboldskole på Christianslyst, skriver vor avis.

21.-27.

50 interesserede følger Et større Danmark-kurset på Jaruplund Højskole, iværksat af forfatteren Egon Clausen. Ud over udflugter er der indlæg ved en række prominente politikere, historikere og journalister.

22.

VOR avis skriver, at fire skoleforeningsafdelinger, der hidtil har holdt til forskellige steder, er ved at flytte ind i den nedlagte Christian Paulsen-Skole i Flensborg: Teknisk afdeling, indkøbsafdelingen, edb-afdelingen og Centralen for Undervisningsmidler.

VIDERE noterer vor avis, at Egerfnørde UFs 99-hold under Dannebrog er kommet hjem fra verdens største ungdomsturnering i Göteborg som nr. 9 af 207 deltagende hold.

23.

IF Stjernen og DHK Flensborg indleder et samarbejde omkring ungdomsholdene. Begge mærker frafaldet og vil nu samle kræfterne.

25.

JØRGEN Møllekær, vor avis' chefredaktør, fortsætter traditionen med at være taler ved Isted-mindehøjtideligheden på Den gl. Kirkegård i Flensborg. Tilsvarende mindesamvær finder sted forskellige steder i Sydslesvig samme dag.

ELKE Wiesegart dør 76 år gammel.

26.

DR2 sender Anders Aggers og Anne Hjernøes uhøjtidelige men informative udsendelse om Sydslesvig i serien Det tabte Land, og hver 5. dansker ser udsendelsen. I Sydslesvig kan DR2 kun modtages via DVB-T (antenne) eller via

DRs arkiv (nogle uger frem).

29.

JACOB Haugaards international fiddlerschool giver lærer-koncert i Breklum kirke. Dagen efter er der koncert for alle 120 deltagere på Flensborghus i Flensborg.

30.

FØRSTE del af SSF-FUEV-projektet Mindretalles Hus i Flensborg er gået i gang, skriver vor avis. C.C. Petersn fhv. købmandsforretning i Nørregade bygges om til FUEV-kontor.

31.

JUNG zuSammen, et 14 dages samvær- og debatforum for 80 unge på og fra begge sider af grænsen, foreslår på et afsluttende møde i landdagen i Kiel en talentordning, længere uddannelser med plads til praktik og specielle dansk-tyske uddannelser samt et nyt grænselandskollegium for at gøre grænselandet attraktivt for unge. De foreslår endvidere landdagen og regionsrådet at benytte unge som konsulenter.

VOR avis skriver, at skoleforeningen bygger nye vuggestuer hhv. udvider eksisterende syv steder i Sydslesvig. Det koster over 7 mill. euro, hvoraf det offentlige bidrager med rundt regnet halvdelen.

ERIK Kromann, Ærø/ Flensborg, dør 69 år gammel.

AUGUST 2014

1.

SABINE Sütterlin-Waack, CDU-forbundsmedlem, indtræder i bestyrelsen for European Center for Minority Issues (ECMI) i Flensborg.

ERKO Müller, prokurist i Union-Bank, har 25 års jubilæum.

2.

HANS F. Schütt, Flensborg, runder de 90.

TINA Moesby og Christoph Klinger, København, bliver viet.

3.

PETER Urban, Flensborg, dør 70 år gammel.

5.

VOR avis skriver, at lektor i statskundskab ved Syddansk Universitet, sydslesvigeren David Hopmann skal aflægge statsborgerskabsprøven for at blive dansk statsborger; han er ikke født i Sydslesvig.

6.

TREDOBBELT guldbryllupsfest i Margaretha Bremer-Stiftelsen i Flensborg: Ingrid og Uwe Knudsen (29. maj), Solvejg og Michael Mauter (26. juni) og Ruth og Uwe Jacobsen (4. juli) indbyder naboerne til fest.

DIRK von Heyer (47), leder af erhvervs-kunde-afdelingen i Union-Bank i Flensborg, har fået prokura, skriver vor avis.

8.

KAREN Margrethe Hermansen, Risby, dør 67 år gammel.

9.

VIGGO Petersen, Hanved, runder de 60.

10.

ELSE-Marie Christiansen, Flensborg, dør 80 år gammel.

ERNST Hellmuth Jessen, Læk, dør 90 år gammel.

14.

VOR avis skriver, det danske udenrigsministerium har opdateret sin hjemmeside og medtaget det tyske mindretal i Sønderjylland, men ikke det danske i Sydslesvig.

PÅ SSFs KONTAKTsider hyldes Nis Hardt i anledning af dennes 60 års fødselsdag af SSFs formand Jon Hardon Hansen.

15. SENSATIONELT: Den frisiske gruppe Kalüün udmærkes med tyske pladeanmelderes pris (Deutsche Schallplattenkritik)
VYK Danske Skole skal have ny leder. Anders Marcussen går på pension og flytter til Sønderløgum.
16. DGI afvikler sit landsmesterskab i håndbold for U10-14 på Slesvig IFs baner. 150 håndboldspillere deltager.
17. VIBEKE Winther Hansen, Kalundborg, titl. Flensborg, dør 91 år gammel.
18. TOM Petersen, jurist, tiltræder som ny forretningsfører for Dansk Sundheds-tjeneste og afløser for Stinne Døssing, der dog indarbejder ham et stykke tid endnu.
SLUT med 1. og 2. klasse i Kejtum. Fra i dag går alle elever sammen i Vesterland-Kejtum Danske Skole.
RINGVEJENS Vuggestue åbner i Flensborg; en spændende start for 40 børn og 13 medarbejdere i splinternye omgivelser.
IDA Vollertsen, Slesvig, fylder 90.
19. VORT avis skriver fra åbningen af Grænselandsudstillingen i Aabenraa, hvor bl.a. Inka Sigel og Nils Vollertsen fra Sydslesvig er medlemmer.
21. VOR avis skriver, at Lilleskolen i Vesterland skal rives ned, så der kann bygges lærerboliger. Det er nødvendigt p.g.a. prisniveauet på Sild.
JØRGEN Møllekær, Flensborg, runder de 50.
22. PÅ SSWs sommermøde/ hovedudvalgsmøde på Christianslyst sættes partiets værdier på dagsordenen. 80 medlemmer deltager.
RØDE Kors markerer 150-året for Geneve-konventionen. Det sker på Dybbøl med generalkonsul Henrik Becker-Christensen som festtaler.
- 22.-24. DET dansk-tyske mesterskab for OK-joller afvikles på Flensborg fjord i anledning af 150 års dagen for Dybbølslaget.
23. ECMI åbner sit sommerkursus om forsoning på Sankelmark-akademiet. Flere forskere holder forelæsninger for studerende.
VOR avis skriver, at TV2-signalet i Kabel Deutschlands net er dårligt, men at KD ikke erkender, at der er en fejl et sted.
VOR avis skriver videre, at skoleforeningens underholdningsorkester SKURK søger nye musikere. Sidste år fik det 35-40 mand store orkester otte nye.
GITTE og Jørgen Helmer, Flensborg, fejrer guldbryllup.
24. FOLKEMØDE på Ejer Bavnehøj med Sydslesvig i centrum: GF-formand Mette Bock og tre kultur mødeambassadører samt Sydslesvigske Folkedansere medvirker – plus undervisningsminister Christine Antorini.
27. I ET talkshow i Langballe siger fhv. ministerpræsident Peter Harry CVarstensen, at han intet fortryder, da han i sin tid satte tilskuddet til de danske skoler ned til 85 pct., men at han har et godt forhold til Danmark og det danske mindretal.
DIETER Lenz, Flensborg, runder de 70.

28.

VOR avis skriver, at folkBaltica-selskabet opløses, men at der er gode kræfter i gang, så festivalen overlever.

HELMUT Schwarze, Flensborg, dør 86 år gammel.

29.

JAN Jessen, leder af Den slesvigske Samling, takker farvel efter 3 ½ år af familiære grunde.

VOR avis' redaktør forsvarede, at han har klippet debatindlæg fra Facebook til læserbrevsspalten i avisen, men fremover vil han spørge skribenterne om lov først. Fremgangsmåden havde hidset en del mennesker op, mens andre mente, at det bare er ok.

DET sydslesvigske Samråd og Grænsesforeningens bestyrelse drøfter bl.a. muligheder for samarbejde omkring en sydslesvigsk informations- og kommunikationsindsats.

TANDLÆGE Bent Borg fejrer 30 års fir-majubilæum.

30./31.

SSF og SSW deltager sammen med de andre i Mindretalsrådet med et informationstelt ved indenrigsministeriet i Berlin i anledning af åbent hus i ministerierne. Både indenrigsminister Thomas de Maiziere og forbundsregeringens mindretalskommitterede Hartmut Koschyk kommer forbi.

31.

OVER 100 mennesker kommer til dansk-tysk friluftsgudstjeneste i Østersøbadet i Flensborg.

ERIKA Dumstrei, Valsbøl, dør 99 år gammel.

SEPTEMBER 2014

1.

DR og Jan Gintberg optager en Gintberg på kanten-udsendelse på Flensborghus, en vanvittig aften. I ugen forinden har holdet været Sydslesvig

rundt på reportage. Udsendelsen sendes 14. oktober.

VOR avis udkommer med en børne-ungdomsavis Zejt-ung, en side i avisen hver dag.

SSF tager afsked med en kær kollega: Hanna Schwarzer fra receptionen på Flensborghus, går på pension.

KAJ Skjøt-Pedersen, Frederiksberg, er død 86 år, skriver vor avis.

3.

MED Benny Engelbrechts udnævnelse til skatteminister skal Sydslesvigudvalget have ny formand, skriver vor avis. SSF mener, det er godt, at der sidder en minister i regeringen med kendskab til grænselandet og mindretallet.

DET sydslesvigske Samråd drøfter SSFs og skoleforeningens fælles integrationspolitik; og SdU præsenterer sin model om, hvordan mindretallet kunne struktureres som en Region Sydslesvig.

JAN Diedrichsen forlader FUEV efter syv år som direktør. Han vil søge nye udfordringer og er fortsat leder af det tyske sekretariat i København.

5.

DANSK Forfatterforenings Litteratour 2014 gennem Danmark afsluttes i Flensborg, hvor bl.a. den sønderjyske forfatter Erling Jepsen er med.

SYDSLESVIGs danske Kunstforening åbner Grænselandsudstillingen på biblioteket.

BRYAN Adams Jam giver koncert på Sild. Arr.: SSF og SdU.

HELLE og Karl-Heinz Thomsen, Slesvig, fejrer guldbryllup.

JØRGEN Peter Hansen, Flensborg, dør 72 år gammel.

7.

SSFere fra Lyksborg, Hanved og St. Solt drager til vennerne i GF Vejle Vesteregnet for sammen at lytte til paneldebatten om Soldaten i Kunsten med kompetente indledere fra nord og syd for grænsen.

MANFRED Asmussen, Flensborg, fylder 88 år.

8.

NORDISK Informationskontors nye leder i Flensborg, Eva Ritter (39) tiltræder som afløser for Anette Jensen, der fratræder efter 17 år. Eva håber, stillingen opnormeres fra nu 20 til 28 ugentlige timer, og hun vil arbejde ihærdigt for etableringen af et Nordens Hus i byen.

MINISTER Anke Spoorendonk fortæller om sit arbejde og sig selv på et møde på Flensborghus, arrangeret af SSFs Humanitære Udvalg og Lærerforeningens Pensionistudvalg; et møde af de mere sjældne, for Anke har en yderst travl hverdag.

FRISERNES Jörgen Jensen Hahn, Risum, får overrakt fortjenstkorset af ministerpræsident Torsten Albig p.v.a. forbundspræsident Joachim Gauck.

MEIKE Elisabeth Poulsen, Aabenraa, dør 81 år gammel.

9.

HENRIK Dam Kristensen udnævnes til ny formand for Sydslesvigudvalget. Hans forgænger Benny Engelbrecht er udnævnt til ny skatteminister.

SSF må aflyse forestillingen Den sidste Turist i Harreslev, da skuespilleren Boddil Jørgensen endnu ikke er rekonstitueret efter en ulykke på Mandø. I stedet spilles Café Livas Johnny Cash.

RAINER Pingel, Rendsborg, hædres for 25 års ansættelse som pædagog/ konsulent i SdU.

10.

700 elever fra 5.-6.klasserne på de danske skoler i Sydslesvig mødes på Danevirke for at opleve En dag i felten á la 1864, med en lang række „feltøvelses“-aktiviteter.

11.

FRA Berlin forlyder, at der skal skæres i tilskuddene til de nationale mindretal, efter 17 år med nulvækst. Reaktionen

er intensiv overbevisnings-aktivitet, også fra SSFs og SSWs side.

SSF-organet KONTAKT skriver, at det lukningstruede rekreationshjem Benetgaard fortsætter driften takket være midler fra fonde og private; i det mindste indtil videre.

SLESVIGSK Samfund Fond ved formand Andreas Nicolaisen uddeler 10.000 euro hver til Aktivitetshuset, Slesvig Roklub og til trykning af en ny dansk-tysk salmebog.

DANSK-tysk skoleidrætsdag i Aabenraa med 955 elever fra begge sider af grænsen. Arr.: Region Sønderjylland-Schleswig.

VOR avis skriver, at Grænseforeningen har sat sommerhuset Gennerhus til salg. En istandsættelse er der ikke råd til. Utallige danske sydslesvigere har tilbragt deres ferier og fritid her gennem årtierne.

FORFATTER Maren Uthaug gæster DC Bog SSF i Flensborg.

HENRY Buhl, Bylderup-Bov, tidl. Hatsted, runder de 90.

GESA Dalsgaards død annonceres i vor avis.

12.

GUSTAV Petersen, Humptrup, dør 85 år gammel.

13.

VOR avis skriver, at FUEV ikke har råd til at ansætte en ny direktør, og at dens arbejde p.t. varetages af to deltidsansatte medarbejdere – plus de folkevalgte naturligvis.

VOR avis citerer fra et brev, den afgåede EU-kommissionsformand Barroso har sendt til FUEV, hvor han gør opmærksom på, at EU intet kan gøre for de nationale mindretal, når det gælder kollektive rettigheder, men at menneskerettighederne selvsagt også er gældende for mindretal.

VOR avis skriver også, at en flok ældre er på vej fra Odense til Hamborg på rickshaw-cykler og gør holdt bl.a. i Flensborg, Slesvig og Rendsborg, hvor

de også møder det danske mindretal. UDLANDSREDAKTØR og Rusland-kender Anna Libak, Berlingske Tidende, kommer til politisk brunch i Flensborg, indbudt af SSF Flensborg By, SSW-landsforbundet, Borgerforeningen og Flensborg danske Journalistforening. WERNER Feil, Flensborg, dør 96 år gammel.

14.

DANSKE og tyske menigheder, ffra flertal og mindretal mødes til Kirke uden Grænser i Bov.

15.

SSF og Grænseforeningen Viborg åbner Sydslesvigudstillingen på Viborg hovedbibliotek med borgmester Torsten Nielsen, GFs Mette Bock og Ole Wistrup, og SSFs Jens A. Christiansen. ET arkitektfirma præsenterer planer om et nyt teaterprojekt i Slesvig, integreret i et kulturhus, ældreboliger og et hotel.

CHRISTINE Hansen, Skovlund, runder de 100.

JOHN Grube Læssøe, Lindved, runder de 50.

16.

MINISTERPRÆSIDENT Torsten Albig udnævner Britta Ernst som Waltraud Wendes efterfølger som uddannelsesminister (undervisningsminister) i Kiel. INTERREG åbner sit nye kontor i de fhv. Sydbank-lokaler i Kruså.

VED en reception takker Anette Jensen farvel efter 17 år som leder af Nordisk Informationskontor og præsenterer sin efterfølger Eva Ritter.

VOR avis skriver, at skoleforeningen netop er blevet indbudt til møde med undervisningsministeren i København for at drøfte, hvordan karaktersagen kann løses ved at studenter fra de to danske gymnasier i Sydslesvig også får dansk eksamensbevis.

VOR avis skriver videre, at FUEV er skuffet over, at der i den nye EU-kommission ikke bliver nogen kommissær

med mindretal som ansvarsområde. DRAGE Danske Børnehøve fejrer 50 års fødselsdag.

17.

PÅ SdUs styrelsesmøde slås et slag for, at også SdU indbydes til SSFs og skoleforeningens integrationsudvalgsmøder, og at de ældre skal motiveres til at komme til SdU for at dyrke idræt

18.

DEN Flensborg-fødte dirigent Andreas Delfs styrer Sønderjyllands Symfoniorkester ved koncerten i Flensborg. Arr.: SSF

Bestyrelsen for Als-Fyn-broforeningen holder møde i Flensborg, hvorfra SSW-byrådsmedlem Glenn Dierking er udpeget som bestyrelsesmedlem.

SSW i Flensborg bakker op om frit WLAN-bevægelsen i den indre by og spenderer 30 routere.

SÖNKE Wisniewski bebuder at ville forlade SSW-byrådsgruppen sidst i septemner. Hans efterfølger bliver Dirk Jäger.

Dieter Franz, Flensborg, runder de 70.

19.

EN gruppe forbundsdays-stipendiater fra de arabiske lande gæster grænselandet og informeres bl.a. om det danske mindretal af SSFs generalsekretær Jens A. Christiansen og tre elevambasadorer på Duborg-Skolen.

MANFRED Asmussen, Flensborg, dør 88 år gammel.

20.

SSW afvikler sit landsmøde i Husum med beretninger, valg og resolutioner – plus nogle vedtægtsændringer. De delegerede opfordrer forbundsdagen til ikke at vedtage de bebudede nedskæringer i mindretalstilskuddene.

VOR avis skriver, at Henry Buhl, der er fyldt 90, er fraflyttet Mikkelsberg, men at en bestyrelse med SSFs formand Jon Hardon Hansen som næstformand, og med bl.a. Dieter Paul Küs-

sner, Finn Slumstrup og Kim Andersen viderefører kunst- og cricketcentret i grundlæggerens ånd. Bugl er formand for bestyrelsen.

SLESVIG-spejderne fejrer 80 års fødselsdag.

21.

JESPER Lundgaard og hans seksmands-bigband gæstespiller Sinatra på Flensborg teater, indbudt af SSF.

23.

MORTEN Jochimsen, Rendsborg, bebuder, at han trækker sig som SSW-byrådsmedlem om et halvt års tid for at få mere tid til familien.

VOR avis skriver, at Anne-Marie Thorup er valgt til ny formand for Slesvig-Ligaen og sygemeldte Flemming Radsted Madsens efterfølger. Horst-Werner Knüppel er ny næstformand.

SSH, Sydslesvigsk Selvhjælp afvikler sin høstfest i Union-Banks pakhús.

23.-25.

DEN schweiziske Unesco-sagkyndige dr. Cynthia Dunnimng Thierstein gæster Danevirke og Hedeby for gennem selvsyn at se på det internationale vikingeprojekt, der har bedt om at blive anerkendt som verdenskulturarv.

24.

DE norske strikkeunstnere Arne og Carlos gæster Aktivitetshuset i Flensborg.

24./25.

SYDSLESVIGudvalget er til budgetmøde med de danske organisationer i Sydslesvig. Formand Henrik Dam Kristensen er ovenud tilfreds med mindretallets konstruktive budgetlægning. Det er første gang, organisationerne og institutionerne kommer med et fælles budgetudspil.

25.

ANREAS Breitner træder tilbage som Slesvig-Holstens indenrigsminister, fordi han får job i det private erhvervs-

liv og vil bruge mere tid på familien. Hans efterfølger er Stefan Studt fra statskancelliet.

MEDARBEJDERE ved skoler, børnehaver og fritidsordninger deltager i en stor vidensdelings-konference på A.P. Møller Skolen i Sydslesvig for at få ideer og lære af hinanden.

VIA SSF-organet KONTAKT klager utallige TV2-seere i Sydslesvig over dårlig kvalitet i Kabel Deutschlands net. SSF sender en skrivelse til KD, og omgående løser de problemet: To nedtagestationer var defekte.

ELSE Mariechen Oltrop, Munkbrarup-Ryde, dør 81 år gammel.

25.-28.

SSF Egerneførde tager på udflugt til Lemvig og Vesterhavet med 27 personer.

25.-1.

FLERE aktører, bl.a. SSF, afvikler en dansk-tysk børneteaterfestival i det dansk-tyske grænseland.

26.

FÅ viser interesse for SSFs og Sønderjyllands Symfoniorkesters blæsekoncert i Mariekirken i Flensborg, dirigeret af Thomas Jensen og Richard Bissill.

BALLEUP Kammerkor synger i Tarp danske kirke, og deltager i højmessens i Valsbøl den 28.

BØRN fra Kaj Munk-Skolen, børnehaven og fritidshjemmet optræder med danske juleskikke i Kappel som led i den interkulturelle uge.

27.

VOR avis skriver, at Duborg-Skolen i Flensborg har fået afslag fra Nordisk Råds projekt Nordplus Junior vedr. en elevudveksling med Grønland, med den begrundelse, at skolen ligger i Tyskland.

SSW Slesvig-Flensborg indbyder til bredt anlagt infoarrangement i Slesvig om de handicappedes situation – og hvordan den kann forbedres. I panelet:

en lang række fagfolk og politikere.
ILSE Petersen runder de 80.
MARIA Dorothea Kock, Flensborg, dør
82 år gammel.

27./28.

21 medlemmer af SSF Sønder Brarup, Stenfelt og Satrup gæster vennerne i Thy og Mors Grænseforening.
HUSUM-Ejdersted amter SSF drager på informationstur til Mecklenburg-Vorpommern.

29.

TO unge ihærdige SdUere hædres for engagement og indsats af ministerpræsident Torsten Albig: Rune Düring og Finja John.

GERDA Hagen, Flensborg, dør 85 år gammel.

30.

RENATE Hesse, Flensborg, dør 62 år gammel.

31.

VOR avis og Den slesvigske Samling skriver avishistorie og præsenterer alle udgaverne siden 1869 i en digital udgave, tilgængelig på nettet.

OKTOBER 2014

1.

KARSTEN B. Dressø tiltræder som ny forstander på Jaruplund Højskole.
GRÆNSEFORENINGEN ansætter Lotte Dahlmann som informationschef og Grænsen-redaktør, og Merlin Christophersen som informationsmedarbejder.

RESTAURANT Borgerforeningen skifter forpagter. Ralf Meurer fratræder efter en ulykke. Restaurantens mangeårige kok Torsten Millant tager over.

2.

VOR avis skriver, at SSWs formand Flemming Meyer og SSWs medlem af Regionsrådet Manfred Kühl har prote-

steret imod, at Slesvig-Flensborg amts politikere inkl. SSWerne i planlægningsudvalget har stemt for at skære 20%/ 22.000 euro af amtets tilskud til Region Sønderjylland-Schleswig; et dårligt signal, siger de.

SSF-organet KONTAKT skriver, at 18 skoler og ni børnehaver deltog i Spil Dansk-konkurrencen, en komite bestående af repræsentanter for SSF, SdU, Aktivitetshuset og Skoleforeningen havde arrangeret. Oksevejens Skole og Store Vi-Vanderup Danske Børnehaver vinder en gratis koncert hver.

VOR avis skriver videre, at 6650 store og små børn – men også voksne – så børneteater ved 80 forestillinger mellem Slesvig i syd og Haderslev i nord i de fem dage, den dansk-tyske børneteaterfestival varede. SSF er medarrangør.

ANNEGRET Petersen, Jaruplund, dør 74 år gammel.

2.-5.

FRIISK Foriining arrangerer sprog- og kultur-eftårshøjskole for hele familien på Jaruplund Højskole.

3.

KAJ Clausen, Hanved, runder de 60.

4.

DET lille Teater Flensborg starter sin nye sæson med det historiske drama Bølgen af Morton Rhue. Til jul kommer Gummi-Tarzan, og senere Teatergaleasen Højer med Slutspil. Senere igen - næste år - spilles Sommer i Tyrol. Og der rundes af med gæsteforestillingen Bag Hegnet med scenen B79.2 og kabaret med Rødkål og Sauerkraut.
MIKKELBERG i hatsted åbner en udstilling med værker af Brit Lind og Esben Hanefelt Kristensen.

RECEPTION på Tydal: Rita og Helmut Werth har bestyret spejdgården i samfulde 25 år.

CHRISTIAN Dinsen Hansen, Holbæk, dør.

5.
AFSKEDSRECEPTION for pastor Søren Agersnap og hans to menigheder: Sønderbrarup-Stenfelt og Thumbby-Strukstrup.

6.
MALENE Schwartz holder gribende foredrag i Harreslev, indbudt af SSF, kvindeforeningen og Foreningen Norden.

SKT. Knudsgildet afslutter skydesæsonen med skaffeskydningen på Frederik VII's fødselsdag.

PÅ styrelsesmødet udpeges skoleforeningens nye repræsentant i Jaruplund Højskoles bestyrelse, Niels Ole Krogh. Randi Kuhnt fortsætter som foreningens repræsentant i sundhedstjenestens sundhedsråd, hvor hun er formand.

ELKE Hansen, Harreslev, dør 67 år gammel.

LISBETH Bendix Jensen, Flensborg, dør 57 år gammel.

7.
FHV. statsminister Poul Nyrup Rasmussen revitaliserer sit samarbejdsmotto fra 1999 (Så længe I holder fast i os, holder vi fast i jer) via vor avis til „Så længe I holder fast i os, holder vi fast i hinanden“.

I Sønderborg vises de to første afsnit af DRs 1864-serie.

JAZZ på Flensborghus med DR Big Band; fuldt hus. Arr.: SSF og SdU.

VOR avis skriver, at kunstnerne Esben Hanefelt Kristensen og Brit Lind udstiller på Mikkelsberg frem til medio december.

SIEGFRIED Lenz, Hamborg, dør 88 år gammel.

8.
LANDDAGEN i Kiel vedtager en ny forfatning. Gudsbegrebet udgår. De nationale mindretal nævnes udtrykkeligt. De danske skoler ligestilles jfr. den nye §7 (5): Schulen der nationalen dänischen Minderheit gewährleisten für

deren Angehörige Schulunterricht im Rahmen der Gesetze. Ihre Finanzierung durch das Land erfolgt in einer der Finanzierung der öffentlichen Schulen entsprechenden Höhe.

CDU-gruppens nye ledelse personificeret gennem Daniel Günther lover en forsonlig kurs overfor mindretallet, skriver vor avis.

SSF og SSW mødes med forbundsregeringens mindretalskommitterede Hartmut Koschyk i Berlin for at drøfte de planlagte nedskæringer. Mødet får et positivt forløb. Koschyk lover stabil mindretalsstøtte fra 2016, men i 2015 reguleres tidligere projektstøtte med en nedskæring. Senere deltager SSF, SSW og skoleforeningen i forbundsregeringens implementeringskonference om Europarådets anmærkninger vedr. omsætningen af den europæiske sprogcharter.

RECEPTION på sundhedstjenesten: Den ny forretningsfører Tom Petersen præsenteres; den hidtidige, Stinne Døssing, trækker sig lige så stille.

120 ældre til høstfest for SSF Flensborg amt og Humanitært Udvalg på Flensborghus

DAGEN efter samles lige så mange deltagere ved SSF Flensborg Bys og Gamles Værns fælles høstfest samme sted.

9.
PÅ skoleforeningens fællesrådsmøde afløses formand Per Gildberg af næstformand Udo Jessen. Hans efterfølger igen bliver Birgit Jürgensen-Schumacher.

KLASSISK koncert med Sønderjyllands Symfoniorkester i Flensborg. Christian Kluxen dirigerer, Ivana Gavric we solopianist. Arr.: SSF.

9./10.
22 medlemmer af Amtscentrenes Seniorklub med Ib Ansgar Jensen, Esbjerg, i spidsen og guidet af fhv. SSF-generalsekretær Gert Wiencke gæster Slesvig og Flensborg med et alsidigt program.

10.
SYDSLESVIGudvalget skal have ny formand. Efter få måneder på jobbet udnævnes Henrik Dam Kristensen til ny beskæftigelsesminister som led i en mindre rokade i den danske regering. DET danske mindretal viser flag på Kulturnatten på Christiansborg.
WALTER Christiansen, Harreslev, dør 78 år gammel.
11.
FOKUS, skoleforeningens medlemsblad, skriver, at fælleselevrådet har valgt Maj Tolkmitt fra Sønder Brarup Danske Skole til ny formand
12.
DR sender 1. afsnit af Ole Bornedals tv-serie over otte søndage. Historikerne kritiserer afsnittet for ikke at være tæt nok på historien. Men filmen skaber opmærksomhed, skuespillerne roses, og optagelserne er flotte.
75 interesserede møder op til SSW Flensborg bys debatmøde om havnens fremtid.
13.
SYDSLESVIGSKE Børns Ferierejser meddeler, at 126 sydslesvigske skoleelever vil være at finde på folke- og friskoler rundt omkring i Danmark i uge 45; det største tal nogensinde. I ugen efter kommer lige så mange og besøger dem i Sydslesvig.
FUEV er bekymret for krimtatarerne på den af Rusland annekterede halvø Krim. De mobbes og mistænkeliggøres af magthaverne, og mange af dem forlader Krim.
14.
DR1 viser det Gintberg-show, de optog 1. september på Flensborghus med forudgående reportage flere steder i Sydslesvig. SSF Flensborg amt og Flensborg Bibliotek er gået sammen om at vise showet på storskærm.
WOLFGANG Schmall, Flensborg, fylder 60.
- 14.-17.
KOM godt igang hedder et mindretalsoplysningskursus for familier på højskolen, som SSF, skoleforeningen og Jaruplund Højskole er gået sammen om.
15.
I VOR avis siger FUEV-præsident Hans Heinrich Hansen, at man godt nok er glad for flere penge fra Berlin, men at de er projekt-bundne. Det, der ville batten nu, er et driftstilskud til ansættelse af medarbejdere, mener han. Uden dem har FUEV svært ved at klare sine opgaver i hele Europa.
VOR avis skriver, at Troels Ravn MF (S), Vejen, godt kunne tænke sig at blive formand for Sydslesvigudvalget.
DIETER Schlund, Læk, dør, 78 år gammel.
27.
SSF Flensborg By arrangerer stort stjerne-lanterneløb for alle danske børnehavebørn og førsteklasseelever, fra deres respektive skoler til havnespidsen.
GRØNSEFORENINGEN arrangerer åbent debatmøde i Flensborg, om der stadig er brug for foreningen.
28.
TEATRET Møllen gæster Slesvig med musicalen Guldgraveren. Arr.: SSF.
SSWs hovedudvalg drøfter inklusion af handicappede med fagfolk og medlemmerne.
- 29.-31.
SPIL Dansk Dag(e) også i Sydslesvig med mindst 12 koncerter af forskellig slags rundt omkring i landsdelen, bl.a. skolebørns fællessang på Søndertorv i Flensborg.
31.
GITTE Hænning giver koncert i Slesvig, indbudt af SSF.
TINA Dico giver koncert i Flensborg med SSF som medindbyder.
SSF Egernførde kalder til stort lanterneoctog. Plakaterne er blevet lavet af

danske børnehave- og skolebørn i byen.

NOVEMBER 2014

1.

Bo Nicolaisen (44) starter som sognepræst på deltid i Slesvig og Omegns danske menighed og som deltids børne-/ungdomspræst i hele Sydslesvig. SSF og SdU byder på jazz på Flensborghus med Bülow/Kristiansen/Lundgaard-trioen feat. Eliot Zigmund.

7.

RECEPTION på Jaruplund Højskole. Forstanderskiftet markeres. Dieter Paul Küssner går på pension. Karsten B. Dressø tiltræder. Ved den lejlighed indvies ny- og ombygningerne.

7-9.

SLESVIG-Flensborg amts musikskole indleder en projektfase til dannelse af et grænseoverskridende poporkester bestående af op til 60 musikere og sangere. Projektet skal binde unge sammen bl.a. gennem workshops i 2015-16.

26.

MINDRETALSRAÅDET i Tyskland gennemfører en stor sprogkonference i Berlin sammen med forbundsregeringens mindretalskommitterede Hartmut Koschyk. Forbundsdayspræsident Norbert Lammert er protektor.

INDHOLDSFORTEGNELSE

AKTIVITETSHUSET.....	133
BANGLADESHKREDSEN.....	139
BORGERFORENINGEN FLENSBORG.....	141
DANMARKS-SAMFUNDET	254
DANSK CENTRALBIBLIOTEK FOR SYDSLESVIG	142
DANSK HUSFLIDSKREDS SYDSLESVIG.....	210
DANSK KIRKE I SYDSLESVIG.....	148
DANSK SKOLEFORENING FOR SYDSLESVIG.....	154
DANSK SPEJDERKORPS SYDSLESVIG	160
DANSK SUNDHEDSTJENESTE FOR SYDSLESVIG	166
DANSK VOKSENUNDERVISNING I SYDSLESVIG	251
DEN SLESVIGSKE KVINDEFØRENING.....	173
DET LILLE TEATER FLENSBORG.....	175
DET SYDSLESVIGSKE SAMRÅD	178
DSH - FØRENINGEN AF AKTIVE KVINDER I SYDSLESVIG.....	179
DUBORG-SAMFUNDET.....	184
FDV SYDSLESVIG	185
FLENSBORG AVIS.....	192
FLENSBORG-BIFFEN:	140
FLENSBORG DANSKE JOURNALISTFØRENING	197
FLENSBORG KIRKEHØJSKOLE	198
FLENSBORG Y'S MEN'S CLUB	199
FØRENINGEN NORDEN I SYDSLESVIG.....	201
FRIISK FØRENING 2013/14	202
FÆLLESLANDBOFØRENING FOR SYDSLESVIG.....	188
FØDERATIV UNION AF EUROPÆISKE FOLKEGRUPPER (FUEN).....	257
GAMLES VÆRN FLENSBORG.....	205
HARRESLEV AMATØRSCENE.....	206
HEJMDAL BÆLÆSEORKESTER	207
HISTORISK SAMFUND SØNDERJYLLAND - SYDSLESVIGKREDSEN.....	208
JARUPLUND HØJSKOLE	213
J.C. MØLLER-FONDEN	211
KOBBERMØLLE INDUSTRIMUSEUM.....	262
MENIGHEDERNES BØRNE- OG UNGDOMSARBEJDE (MBU).....	215
MIKKELBERG - CENTER FOR NORDISK KUNST OG CRICKET	218
MINDEORD.....	269
MINDRETALSRADET/ MINDRETALSSEKRETARIATET	265
NORDISK INFORMATIONS-KONTOR I FLENSBORG/ SØNDERJYLLAND.....	219
OBERST H. PARKOV'S SYDSLESVIGPRIS 2014.....	51

SANKT KNUDSGILDET FLENSBORG	224
SCT. GEORGS GILDET FLENSBORG	228
SLESVIG FOLKEKOR	233
SLESVIGSK KREDITFORENING EG	230
SPROGFORENINGEN I SYDSLESVIG	234
STUDIEAFDELINGEN	
+ ARKIVET V/ DANSK CENTRALBIBLIOTEK FOR SYDSLESVIG	136
SYDSLESVIGS DANSKE KUNSTFORENING	238
SYDSLESVIGS DANSKE UNGDOMSFORENINGER.....	242
SYDSLESVIGS FOLKEUNIVERSITET	200
SYDSLESVIGSKE BØRNS FERIEREJSER	235
SYDSLESVIGSK FORENING.....	28
SYDSLESVIGSK FORENING FOR EJDERSTED AMT.....	102
SYDSLESVIGSK FORENING FOR FLENSBORG AMT.....	89
SYDSLESVIGSK FORENING FOR FLENSBORG BY:	83
SYDSLESVIGSK FORENING FOR GOTTORP AMT:.....	92
SYDSLESVIGSK FORENING FOR HUSUM AMT	107
SYDSLESVIGSK FORENING FOR RENDSBORG-EGERNFØRDE AMT	98
SYDSLESVIGSK FORENING FOR SYDTØNDER AMT	111
SYDSLESVIGSK FORENING PÅ CHRISTIANSBORG.....	48
SYDSLESVIGSK FORENING S BILLEDSAMLINGSUDVALG.....	80
SYDSLESVIGSK FORENING S DANEVIRKE MUSEUM.....	54
SYDSLESVIGSK FORENING S FORMAND HAR ORDET:	3
SYDSLESVIGSK FORENING S GENERALSEKRETÆR HAR ORDET.....	5
SYDSLESVIGSK FORENING S HUMANITÆRE UDVALG.....	76
SYDSLESVIGSK FORENING S KULTURUDVALG	65
SYDSLESVIGSK FORENING S TEATER- & KONCERTUDVALG	60
SYDSLESVIGSK FORENING S ÅRSMØDEUDVALG.....	68
SYDSLESVIGSK OPLYSNINGSFORBUND (SOF).....	241
SYDSLESVIGSK SELVHJÆLP (SSH).....	247
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING	114
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING FOR FLENSBORG BY.....	127
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING FOR RENDSBORG-EGERNFØRDE AMT .	131
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING FOR SLESVIG-FLENSBORG AMT	129
SYDSLESVIGSK VÆLGERFORENING - LANDDAGSGRUPPEN.....	121
TEMAARTIKEL I	6
TEMAARTIKEL II.	10
TEMAARTIKEL III.	18
TEMAARTIKEL IV.	25
TORS DAGSKORET	249

